„תבונה"

הוצאת „הצפירה"

כנור נעים

מאת

שד"ל

שמואל דוד לוצאטו (שד"ל).

כרך שני

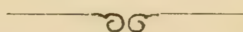
כנור נעים.

ספר כולל

שיר משירים שונים

כרת המשקל מתוקנים

לעמת התענוג והתועלת מכוונים.

וורשה, תרע"ג.

בדפוס „הצפירה", פאנסקה 40.

MAY 27 1976

שירים.

ספר ראשון.

הקדמה

הצעיר המחבר

לנכח אחיו בני ישראל היושבים בארץ איטליאה מדבר.

(נדפסה ב„בכורי העתים" תקפ"ו *).

הקנאה והתאוה והכבוד מוציאין את האדם לאור עולם. יש אדם שעמלו בחכמה, שקרא הרבה ושנה הרבה ושמש תלמידי חכמים הרבה, ידע את כל אשר נעשה, ספרי חיים וספרי מתים פתוחים לפניו; ועבר עליו רוח קנאה לאמר: אני הנה הגדלתי והוספתי חכמה, לא שלותי ולא שקטתי ולא נחתי, יגעתי ומצאתי; ועתה למת אגרע מהיות גם אני כאחד אנשי השם, אשר מלאו פני תבל תנובת תבונתם, ויהללום בשערים מעשיהם היקרים? ולא נתן ה' לי לב לדעת ועינים לראות ואזנים לשמוע, רק לשמוע בלמודים, ולא אוליד גם אני ילדים? לכן יאזור מתניו, לא יתן שנה לעיניו, לעפעפיו תנומה, קנאת סופרים תרבה חכמה; יקנא החוקר בגדולי החוקרים, יקנא הסופר בחשובי הסיפרים, יקנא המשורר בנכבדי המשוררים, יעלו אבר כנשרים, המה הגבורים.

ויש אשר יהיה הענן על פני לבבו הערל, לא לבו הלך בדרך חכמה ותושיה, רמות לאויל חכמות, רק ראמות וגביש ישחר, ואחר כל ירוק ידרוש, כל היום יחרוש למען ספות הרוה, כל היום התאוה תאוה, לצבור כסף כעפר, וחרוץ ישא רגליו וילך ארצה בני קדם, לקחת לו משם מעט צרי ומעט דבש, והוא בלויי הסחבות ילבש, ויתכסה בהם כשמלה חדשה; ילקט שבלים בעמק רפאים, יגנוב אמרים, יקבץ פזורים, יעתיק ספרים, יחדש הבלים, תענוג אוילים; ידבר באזני עם הארץ, ויעש מטעמים כאשר אהב, לפי המקום ולפי הזמן; ועל גפי מרומי קרת, יתן ויכתבון מליו בעט

---

*) הקדמה זו נדפסה אח"כ גם ב„בית-האוצר" לשבה ג', קראָקא תרמ"ט, בהשמטות! והוספות רבות. את ההוספות שבאו שם שמנו פה בשולי הגליון.

ברזל ועפרת, לשלול שלל ולבוז בז, למלא טרף חוריו ומעונותיו גנבה, למלאת משאלות לבו לטובה, להעביד הנשמה המשכלת אל הרוח המתאוה, וביד השפחה הגבירה להפיל, השפלה הגבה והגבוה השפיל.

ויש מתעשר ואין כל, והתבונה אינכם רואים זולתי קול, נבזה וחדל אישים, נפל אשת בל חזה שמש, אשר בחשך שמו יכוסה, באות נפשו שאף הרוח, לעלות על שפת לשון, ישיחו בו יושבי שער; לכן שעפיו ישיבוהו, יכין בחוץ מלאכתו ויוצא איתה החוצה, ימהר יחישה מעשהו למען נראה, לא בדעת ולא בתבינה, לא במשפט ולא באמינה, יביע ידבר עתק, בגאוה ובגדל לבב, בכל תושיה יתגלע, שפה ברורה לא ידבר, פן כאחד העם יחשב, רק בלשון חכמה ישא משלו, ומליצה חידות לו, יצודד פתאים, בפלאי פלאים, ונפל בעצומיו חלכאים; וריקה נפשי מבינה ותישיה, קיש קיש קריא, וחוצפא מהניא, איש שפתים יצדק, כבוד חכמים ינחל, ומי יודע החכם יהיה או סכל? עשה יעשה וגם יכול יוכל, משגה עור בדרך, וענו כל העם ואמרו אמן.

אתה עתה ברוך ה', כבוא הספר הזה אליך, הלא תבקש לעוני ולחטאתי תדרוש, ודרשת וחקרת ושאלת בלבבך, מבטן מי משלש אלה יצוא יצא הכנור הזה אשר אנכי נותן לפניך היום: ההרתה אותו גאוה, אם ילדהו תאוה, ואם הקנאה באנשי השם היא אמו.

ואולם כי תשא עיניך, ידידי, ותראה (אוי לעינים שכך רואות!) איכה ישבה בדד, בימים האלה ובזמן הזה, השפה האלהיה, האמה העבריה, והיא מונחת בקרן זוית, ואין דורש ואין מבקש; הלא יצא כנגה צדקי לפניך, ובחנת ותדע, כי לא להתכבד בעיני עם הארץ יבקש, ולא להרחיב את גבולו יתאוה, ולא בקנאת אדם יעשה מעשהו, האיש אשר יבחר למנת חלקו מלאכת עבודה אשר אין לה תובעין, והיא נמבזה ונמאסת בעיני בני דורו.

ועתה, קורא בצדק! אם לא המדת-הכבוד המדומה נבלי וכנורי העירה, ולא אל בצעי היו עיני ולבי בהוציאי פרי עמלי החוצה, ופעלי פניל הוא לא ירצה, חוץ למקימו והוץ לזמנו; אף לא בערה בקרבי קנאת אנשים, ומי יקנא במקים שאין אנשים? ואחרי אשר השלכתי את נפשי מנגד, ואיך מנגד לכל ההמון הרב,—האף אין זאת, כי קנאת ה' צבאות תעשה זאת? אך זאת אשר הרהיבר

בנפשי עוז, ותאמר אלי: מה לך נרדם? איככה תוכל וראית באבדן מולדתך? חזק והתחזק לעמוד בפרץ, ואם עפר אתה לא תירא ולא תחת, באשר ה' אתך, הבוחן כליותיך יברך את כל מעשה ידיך; זאת עשה: הנבל וכנור העירה, יפוצו מנגינותיך חוצה, והיה כנגן המנגן, וראו כל עמי הארץ את יקר תפארת לשון אבותיהם, ויכלמו מעונותיהם, ודרשו את שלום אמם השכולה והגלמודה, ירוצו אליה בצואר, יעשו שדי זקוניה, והיתה נושאת חן בעיני כל רואיה, תחת אשר היתה שממה, עזובה ועצובת רוח, וימרו בה הבנים, ויפנו אליה ערף ולא פנים, אין מחזיק בידה מכל בנים גדלה, כבודה לכלמה יאהבון ריק יבקשו כזב סלה.

ואיך אחריש אתאפק? ועצור במלין מי יוכל? וכדי בזיון וקצף, לעם הפכפך דרכו, אשר בימי הרעה, בהתקשר אפסי ארץ, בהתאכזר יושבי חלד, להרחיקו מדרכי אבותיו, להשכיחו תורת אלהיו, גוו נתן למכים ורכושו למשסה וכל בשרו למאכולת אש, וישם פניו כחלמיש, ממקומו לא ימיש; וכשוך חמת המעיקים ושמש צדקה זרחה עליו, וינתקו מוסרות משטמה וחרצבות כסילות התפתחו, אז רפתה רוחו, נטיו רגליו, מדרכי זקניו ימיש וימש חשך, רחוק מלכם לבו ולשונם נכריה בפיו, ויהי דבר ה' אליו כדברי הספר החתום, גם כי ירבה תפלה איננו שומע.

שבר על שבר נקרא, עברה גוררת עברה, ולרגלי שכחת הלשון בא יבא בריצה מעוט הקריאה בספרי בני עמנו, חדשים גם ישנים אין קורא בהם; כי איככה ימתק על חך איש קרוא דברים לא יבין לבו? אך אוהבי הקריאה רבים: כל היודע ספר, איש ללשונו, יבקש לו מנוח לעת מרפה מעצבון מלאכת עבודתו, בחברת המתים הנכבדים, אשר שלחו פרי עמלם מנחה שלוחה לדור אחרון. ואף כי האנשים אשר חלק ה' להם עושר ונכסים וכבוד, אשר ידיהם לא אסורות במאסר העבודה, הלא אלה, כלם או מרביתם, מבחר עתותם מתנה נתונים למכתבי תושיה.

ועתה כי תשא את ראש בני ישראל לפקודיהם, התמצא בהם אחד למאה אשר יהיו ספרי בני עמו שעשועיו לעתות הפנותו ממלאכת עבודתו? מי (מלבד האנשים אשר תורתם אומנותם וחכמתם מחיתם) ישא על שפתיו שמות הנפילים בני ענק אשר היו תפארת עמו, יגלול לבקרים ספריהם היקרים, יתענג בבקרו קורות קדמוניו בשבתם על אדמתם ואחרי גלותם ממנה, ידרוש לתאוה דעות חכמי

אומתו בחקי האלהים, במליצות הנביאים, למשפטי החכמה והמוסר, ובחקירות מה שאחר הטבע והאלהות; ישתעשע בקריאת מליצי בני עמו ומשיריהם, ראשונים ואחרונים; או ידבנו לבי גם כן לקרבה אל המלאכה לעשות אותה, לקחת קסת הסופר במתניו, לכתוב על ספר עשתינותיו בשפת אבותיו, להועיל את בני עמו ולהחיות את שמי? על זאת אספדה ואילילה, מעי מעי אוחילה, כי אראה בקרב עמי בחורי חמד אוהבי תושיה, אשר צללו במים אדירים בכל דבר חכמה בינה, ושפת אבותם היתה להם לזרה, וספרי אומתם נכרים המה להם, המעט בעיניהם הדר כבוד לשון יהודה ותפארת רום מליצות הנביאים ושיר ה'? לא כן, לא כן; אפס כי לא בחנו הודם, ולא ראו את כבודם. ובאמת, מי האיש מכל אומה ולשון, אשר ידע לשון יהודה, ולא נתן לה תודה ולא דבר בבכורה? ומי האיש אשר נגע על חכו דבש ספרי הנבואה ושירי הקדש ככתבם וכלשונם, ולא הגדיל מעלתם על כל זולתם? והעדים על זה רבו למעלה, ולא יכילם ספר בפני עצמו *).

זה לנו היום שלש מאות שנה, אשר החלו גויי הארץ לתת לבם אל לשוננו, ומן אז ועד עתה לא חדלו חכמיהם לעמול בלמדה בכל מאמצי כחם ולחשוף יערות דבש במעמקי סתריה ובמצילות ספריה; והספרים אשר כתבו באלה, כבירים במספרם, כבדים בכמותם ונכבדים במעלתם; ואנחנו... אנחנו השלכנוה אחרי גונו! הלא נכלם?

ונקל זאת בעיני, ועתה החרשתי, לו רק חרפה היא לנו; אפס כי מעוט הקריאה בספרי בני עמנו, אשר בא לרגל שכחת

---

*) ב„בית האוצר" נשמטו הדברים מן „ועתה כי תשא" עד כאן ותחתם באו הדברים האלה:

„ועל מי יתענגו ומי ומי ילדי שעשועיהם? כלם ילדי נכרים, אשדודים, מואבים, מצרים; וההזיקו אלף אנשים מכל לשונות הגוים בכנף איש יהודי לאמר: לכה אתנו, נפת שפתינו הגע על פיך ושבח עמך ובית אביך, יפתוהו ונפתה; רין אחריהם כצבי והגה בדבריהם יומם ולילה, לוית חן יהיו לראשו, ענקים לגרגרותיו והנפילים בני ענק אשר היו תפארת עמו לא ישא את שמותם על שפתיו, כי כבד פה וכבד לשון הוא בלשון יהודית, הוא, אשר בשם יהודי יכונה".

הלשון, מפץ היה לתורתנו, כלי מלחמה, לנתוש ולהרוס ולהאביד מלבות בני יהודה האהבה והיראה לתורת ה'.

מי בער לא ידע, כי למודי ימי הילדות לא יעצרו כח להשריש שרשי תורת אלהינו בנפש בנינו, עד עץ החיים הזה, הנטוע בקרבם, שאון קדים וסערות תימן לא ייראו עוד? גבהו דרכי התורה, עמקו יסודותיה, תלאה רוח ילד מהגיע עדיהם: קצה כבודה יבחן, וכלו לא יבחן; כי לא לבני גילו בלבד ממרומים שולחה. והיה אם יגדל הילד, ולפי רוב השנים, כן ירבה לשקוד על דלתותיה יום יום, וכאשר רוח תבונתו עצמה ירבה, כן ירבה להעמיק חקור בדבריה ובדברי מבאריה, אז גם היא תעמיק בנפשו שרש למטה, יציץ ופרח, בל ימוט לעולם.

אפס אם מדי בואו באנשים, לתורה ולתעודה יפנה הנער ערף, למודי ילדותו יטוש, ואל כל ספר ידו לא תגע (אשר כה משפט הנער ומעשהו בדור טהור בעיניו, כי ספר לא למד קרוא לא ידע) או אז... תם לריק כחכם, מלמדיו להועיל! זרעתם לריק זרעכם, זורעי לצדקה! אתם מאין ופעלכם מאפע, כל למודיו כחלום יעופו, סופת התשוקות תחלוף, תאבד כל זכר למו; ודברים מתי מספר, אשר שמר על לשונו ולבבו לא הבין, הם יהיו בעוכריו; מהתלות יחשבו לו, ונוקש בם ונפל *).

---

*) פה באו ב„בית האוצר" והדברים האלה:

„ואף כי ביום פגוע יפגעו בו אנשים ריקים ופוחזים, ריקים מחכמה וממוסר ונחפזים לשפוט שפוט בדברים לא ידעו, ביין שגו ובשכר תעו, ואל אלים לאל ישימו (עינים להם ולא יראו, כי בשקוציהם נפשם חפצה), או על עבדיו הנביאים תועה ידברו, ברבבות קדמונים יתנו דופי, אנשי מרמה היו בעיניהם (וכל אדם ידמה שאר האדם כנפשו), היעמוד לב הנער חזק מצור לעמת לוהמיו אשר סבבוהו והוא עיר פרוצה אין חומה לו סביב? כל אשר למד לא יצילהו ביום צרתו, ואשר לא למד, מאליו למוד לא יוכל.

ונוסף על זאת, ספרי נכר אשר יקרא יום יום בהם ובהם לבדם, הלא גם המה יתנו ידם לכבות את האהבה ולהרפות את היראה לתורת בני עמו; ומה גם כי בטרם ידע הנער מאוס ברע ובחור בטוב, הלא נקל לו להכשל בספרים מצודדי נפשות, אשר לבלמת הדור ההולך רבו ויעצמו במאד מאד ותמלא הארץ אותם; ואילו האחד שיפול בשחתם בימי נעוריו והוא לא נסה ללכת בגדולות ונפלאות, מחמדי התורה לא הכיר ואת מבאריה הרבים והנכבדים כל

התירה חוגרת שק, כי מפי עוללים ויונקים הירד עוזה, כי יתאחר המיקדם ויוקדם המאיחר, נעשה עקר טפל וטפל עקר, וזה וזה לא יעלה בידם, ויגדלו הנערים, והמה נעורים וריקים מכל; ותחת אשר לפנים היו בנינו כנטיעים מגודלים בנעוריהם מטע ה' להתפאר, ראים זרים ויאשרים, חכמים ונבונים ויהללים, ומקצתם בחצרות אלהינו יפריחו, כארזי הלבנון ידמי בגדלם, המה הגבירים אנשי השם, בתורה בתבונה ובדעת, ביראת אלהים ובאהבת האדם, עושי חסד משפט וצדקה בארץ, זכר צדיקים לברכה; ועתה — עלי תשתפך נפשי, קירות לבי הומה לי לבי, ואיך אחריש? — אין דורש ואין מבקש, כשלה ברחוב תורה, הזילו הודה והדרה, ויסירוה מגבירה; ואיך יעציר כח ילד קטין יי ב ן ילדע ; רים יקרה, ולהשתוקק אליה תשוקת נפש ולהתאזר חיל ועצמה וגבורה, עד יכתיר קדקדו בנזרה ובתרה, והיא רואה אותה נמבזה ונמאסת, חשך משחור תארה? ואף אם יהיה אחד מעיר אשר נגע האלהים בלבו

ידע, בי ה'! היעמוד לב הנער חזק מצור? הישמור אמרתך ובריתך ינצור?

על זאת אספדה ואילילה, מעי, מעי אוחילה, נשפך לבי בקרבי, כי מרה מרינו. כי אראה האיש הישראלי נבזה בעיניו נמאס, הוריד לארץ נזרו, כבודו לעפר ישכן, וישח אדם וישפל איש, ללחוך את עפר הארץ ועיניו לא ישא אל תפארת בית ישראל; יבוש כי יסוד לכל הדתות דתו; יחפור, כי ברה כחמה אמונתו, אין בה דבר אשר יעמוד הבל על ימינו לשטנו, כאשר בשאר האמונות בלנה; יכלם, כי קדמון לכל עמים עמו, כי תמו נכרתו לאומים רבים ועצומים ממנו ויאבד כל זכר למו והוא לבדו נשאר, כי ה' אלהיו עמו; ופניו יחורו, כי ישרתי בלשונות לשונו, כי עתיקי הספרים ספריו, כי על קדמוניותיו לא תכסה עלטה, לא האפיל עליהן הזמן בטליתו וערפל חתולתו, לא נעשה כן לכל גוי; וראש לו תפוי, כי נכבדי המליצים מליציו ונשיאי המשוררים משורריו, בכל חכמי הגוים ובכל לשונותם מאין כמוהם.

והוא בעניו ושפלותו, לא תאר לו ולא הדר, רק כקוף בפני אדם מתרפה ממלאכתו אשר היתה תהלתו, ויוצא בעקבות זרים למצוא חן בעיני צעירי העם (כי אמנם מלכים ויועצי ארץ, יודעי דעת ומביני מדע בוז יבוזו לדור תהפוכות — בבנים לא אמון בם לא יאמינו); המיר יאיר את שמו ואל ילדיו יקרא שם אחר ושם ישראל לא יזכר, כי קטן יעקב בעיניו; ראשון יבקש ממלכי האדמה לדבר לפני האלהים בלשון אחרת, והמה בצדקתם ינצלו נפשו, הקים מזמות אולתו לא יתגוהו; וישח אדם וישפל איש!

ונפשו טהורה, ולאמרת ה' תשוקתו בוערה, על מי יפנה לעזרה? ואיה תורה לפניו הדרך הישרה? ועל מי יתענג לחברה? ואיה משען ומשענה לעתות בצרה? ואין דורש ואין מבקש!—

רב לי יגון ואנחה, רב! עתה ארף ידי. חי אל! ישראל קדושים הם, לא יטשו תורת אמם, לא ישכחו את לשונם; ואם יום או יומים ירפו ידיהם ממנה, הלא מקרה הוא, אין זה מרוע לב, רק מעט שנה מעט תנומה, דבר שאין לו קיימא, לא ייעפו ולא ייגעו מעיריהם, קרובים הם לכל קוראיהם.

אפס כי זה דרך האדם וכה משפטו, לרגל ההולכים לפניו יתנהל לאטו, כאשר זאת תורת החומר לאהוב המרגוע, ובלא מניע לא ינוע. גם הנפש לא תמלא רוח עצה וגבורה, לעזוב ארח אשר בו הודרכה, ולנטוש מנהגה אשר בו נמשכה, אם לא יעירה מעיר, אם רב ואם צעיר, ויקשה עליה לשיב ללכת בדרכה הראשון, אשר סרה מעליו מתמול שלשום, אם לא יקרה לקראתה המניע הראשון.

זאת אשיב אל לבי, ולא מחכמה ראיתי בי אתברך בללבי לאמר: אני אפתנו את ההמון הגדול הזה, אפתה וגם אוכל להרים את הדשן מעל אהבה מסותרת, והיתה בלבו כאש בוערת; אמנם חסדי ה' כי לא תמנו בימי הרעה, המה יעמדו לנו בימי המרגעה, ישלח עזרו מקדש על רמה ותולעה, אמת מארץ תצמח, מן האזוב אשר יוצא בקיר, וצדק משמים נשקף ויעשה פרי תבואה, ומלאה הארץ דעה *).

---

*) פה באו ב„בית האוצר", תחת השם „הקדמה לכנור נעים", דברים שונים, שאין להם שייכות אל השירים, והם גם נדפסו בהקדמות שונות [illegible].

מאמר

תהלות מלאכת השיר.

(כתבו שד"ל בשת התקפ"ג, כדי להקדימו לס' כנור נעים, ואחרי כן נחם ולא השלימו. נדפס ב„בית האוצר" לשכה ג').

מכל מלאכות האדם אחת היא מלאכת השיר, היתה לכבוד ולתפארת אצל כל אומה ולשון, למן היום אשר ברא אלהים אדם על הארץ ולמקצה השמים ועד קצה השמים.

עמים רבים נמצאו לא ידעו להוציא לחם מן הארץ, כל חכמה נעלמה מהם, גם כתב אין אתמו; וגוי אחד לא נמצא אשר לא יכבד אלהיו בזמירות, לא יהלל גבוריו בשירים, לא יחוג ביום טובה בנגינותיו ולא ינהה בקינה ביום רע.

דורות רבים קדמה מלאכת השיר למלאכת הכתב, וגם אחר המצא מלאכת הכתב לא נכתבו הספרים במשך דורות רבים כי אם בשיר. החכמים אשר החלו לכתוב ספרים במליצה נפרדת ולא במשקל, נודע שמם ונודע זמנם, וספרי שיר יש בידנו הכתובים ארבע מאות שנה לפניהם.

כן הענין באומות העולם, ולא רחוק מזה מה שהיה בקרב בני ישראל; כי אמנם הקדמון מכל ספרי הקדש, לדעת גדולי החכמים, הנה הוא ספר איוב, אשר הוא שיר; וקדמון מאיוב יעקב, והוא ברך את בניו בשיר; וקדמון מיעקב נח, והוא ברך את שני בניו וקלל את בן בנו בשיר, ויאמר:

ארור כנען,
עבד עבדים
יהיה לאחיו;
ברוך ה' אלהי שם
ויהי כנען עבד למו;
יפת אלהים ליפת
וישכון באהלי שם
ויהי כנען עבד למו.

וקדמון מנח למך, והוא פיים את נשיו בשיר, ויאמר למך לנשיו:

עדה וצלה,
שמען קולי;
נשי למך,
האזנה אמרתי,
כי איש הרגתי לפצעי
וילד לחבורתי;
כי שבעתים יקם קין
ולמך שבעים ושבעה.

הן אמת, כי בעלי שנים השירים האלה לא מבני ישראל המה, אמנם הם עדות על חשיבות מלאכת השיר בעיני בני ישראל, אחרי אשר לא נמנעה תורת האלהים מתת להם מקום באוצרותיה; וכמו כן ספר איוב, גם אם אולי לא היה הכותבו איש יהודי, הלא בהיותו שמור בכלל ספרי הקדש, כמאה עדים יעמוד על יקר תפארת השיר בעיני כל בית ישראל.

החכמים היו מלמדים דעת את העם במשלים שיריים, המחוקקים היו אומרים תורתם בזמרה, כהני העמים היו משיבים לדורשיהם בדברי שיר, וגדולי המשוררים נקראו בפי הקדמונים אנשים אלהיים ואנשי הרוח.

לא אשא על שפתי שמות כל המלכים האדירים, אשר כבדו ונשאו את המשוררים, כי ידעתי יוכל אדם לענות אותי: מכבדיהם כבדו ומחניפיהם נשאו; רק לא אכחד תחת לשוני את הצפיר השעיר מלך יון, אשר בכל מסעיו היו עמו תמיד שירי הומירוס ותחת מראשותיו בלילות; וכי מצאו עבדיו בין שלל מלך פרס ארון מפואר בזהב ואבן יקרה, פקד עליהם לאמר: יד אל תשלחו בו, לי יהיה ובו אשמרה ספרי המשורר.

וסוף דבר דוד המלך בהגידו שבחי עצמו, אחרי הזכירו מעלתו הרמה מצד היותו האיש אשר בחר בו האלהים להמליכו על עם סגלתו, לא בוש מהזכיר כי רב כחו גם כן במלאכת השיר: משיח אלהי יעקב ונעים זמירות ישראל; חשב מדרגת המשורר קרובה במעלתה להדרגת משיח ה'; ומה נבקש עוד מופתים על גדולת מלאכת השיר בעיני עדת ישראל?

אמנם אם בלב נבון נחפשה ונחקורה, מה זה ועל מה זה נעשה יקר וגדולה למלאכת השיר על כל מלאכות האדם, הנה לא נפלאת היא ממנו ולא רחוקה.

הלא ידענו, כי המלאכות כלן לשתי משפחות נפלגו: המשפחה האחת מלאכות התועלת, והמשפחה האחרת מלאכות התענוג.

מן המשפחה הראשונה: עבודת האדמה, הדישה, הטחינה, הלישה, האפיה והבשול—לצורך המזון; הנפוץ, הסריקה, הטויה, האריגה, התפירה ועבוד העורות—להתכסות ולהתחמם; יבנין הבתים—למחסה ולמסתור; ותקון סמי הרפואה, ומלאכות אחרות זולת אלה, אשר תכליתן להחיות האדם ולהצילו מן הפגעים.

ומן המשפחה השניה: תקון המאכלים והמשקים הערבים לחיך, אריגת הבגדים היקרים לנוי וצביעתם לצבעים שונים, מלאכות הזהב והכסף וכל אבן יקרה, בנין היכלי ענג וסיודם וציורם, ונטיעת הפרדסים הנעימים, וכהנה וכהנה מן המלאכות, אשר מגמתן תענוג האדם והנאתו.

והנה מלאכת השיר למי משתי המשפחות האלה תתיחש? לא לאחת מהן, כי אם לשתיהן יחדו, כי כן גם שתיהן בה: התועלת והתענוג.

היות השיר אחד מגדולי תענוג הנפש, לא ארע מי יכחישנו. ומי מיודעי ספר לא ירגיש בנפשו ענג נפלא, מדי יקרא אמרים, אשר כח בהם, ככח המראה הלטושה, להראות לאיש את אשר איננו לנגד עיניו, עד בלבו ידמה אשר בעיניו יראה ובאזניו ישמע דברים הרחוקים ממנו שלש מאות פרסה או שלשת אלפים שנה; אמרים אשר בשפה ברורה ובמשלים צחים יפרשו הדברים לפני השכל כשמלה, עדי יגלו לפניו הנסתרות כנגלות, יבין בהן על בורין ולא יעמול ויחוקו על לוח לבו כדבר אשר ירגיש בחושיו; אמרים אשר בלשון מפוארה יפאו כל דבר אשר יטיפו עליו, ירוממו מעלת הנכבד, יוסיפו הדר לנהדר, לשפלים יתנו חן, יסתירו הנגעים תחת לבוש מלכות ובין החוחים יגלו שושנה; אמרים אשר בהם כל אלה, ונוסף עליהם נועם המשקל, המתוק לאזנים ונרשם בזכרון, מי מיודעי ספר לא בחן נעימותם? גם כי אמנם (ובזאת אל יחר אף קהל עדת האנשים יודעי ספר) לא מפיהם אנו חיים, ולא להם לבדם נתנה העדות בדבר הזה; כי גם דלת העם, הכורמים והיוגבים, גם הריקים והפוחזים המאחרים על היין, גם העוללים והיונקים, יעידון יגידון אם בשיר שמחת לב.

ואולם היות השיר רב התועלת מאד, הנסיון יוכיח.

כי שאל נא לדור ראשון, זקני העמים יאמרו לך, כי מראש מקדמי ארץ, בלכת קצת בני האדם תועים על פני האדמה כפראים במדבר, אין קבוץ ואין חברה, אין אחוה ואין תורה, איש את רעהו ירדופו, איש בשר חברו יאכלו, בני השיר בנועם זמרתם הכניעו עזותם, השפילו גאותם ויביאום בברית החברה המדינית, לשבת יחדו בשלום ובמישור, איש את אחיו יאהבו, איש את רעהו יעזורו.

ואחד מן הגוים הקדמונים, כי מלחמה היתה לו עם גוי אחר, וישאל מאת שכניו איש חיל להעמיד בראש צבאותם להיות להם לרועה, המה בקנאתם נהנו לו איש נכה רגלים, אשר היה בעיניהם רועה אוילי לא ידע לצאת ולבוא; והוא בגאון שיריו ובתוקף זמיריו חזק את לבבם למלחמה, וילכו ויצליחו.

כי אמנם זה משפט השיר, להיות דבריו נכנסים בלב ונרשמים בנפש; ואם נמצאו אנשים ריקים או רעים, אשר לקחוהו על לשונם ללמד את העם דברי הבל, או גם כן ארחות עקלקלות, עליהם תלונותינו, לא על מלאכתם. והנה השיר כלי חפץ, הרעות אשר פעל ביד אנשי און אות על הטובות אשר יפעל ביד אנשים ישרים.

הלא מעתה, אם מלאכת השיר מלאכת התועלת ומלאכת התענוג כאחת, הנוסיף לשאול עוד, מה זה ועל מה זה נעשה לה יקר וגדולה מכל מלאכות האדם? אחרי אשר בכל אחת מהנה אם תועלת ואם תענוג, בלי תתחברנה באחת מהן המעלות האלה גם שתיהן, כהתחברן במלאכה הלזו היקרה.

ואמר נעים זמירות רומי:

Omne tulit punctum, qui miscuit utile dulci.

ולא על כל המלאכות לבדנה נשגבה מעלת מלאכת השיר, כי רמה קרנה גם כן על החכמות כלנה. הטה אזנך ושמע, פקח עיניך וראה.

בשתי דרכים החכמה נקנית: בעינים ובלב; בכח הזכרון ובשכל; בהרבות הקריאה ובהעמיק ההתבוננות.

יש חכמים אשר קנו כל חכמתם מאחרים, בתמידות קריאתם בספרים; וכן המה רוב בעלי לשונות שונות, ורוב הבקיאים בדברי הימים לכל עם ועם, ויודעי מחקרי הארץ, מדינה ומדינה ועיר ועיר, ורבים גם כן מבעלי חכמת הטבע והרפואה, גם רבים מתופשי התורה, אם האלהית ואם האנושית—כי"ם אנשים אשר מלאו באוצר זכרונם

חדרים חדרים, באספם חמרים מדברים הכתובים בספרים, וכלל גדול אצלם: כל המרבה בזכירה מחכים.

החכמה אשר זה תארה תקרא בלשונות העמים (Erudizione, Drttrina) ואני אקרא לה בשם מַדָּע, גם כי באמת אין זה המדע האמור בספרי הקדש.

ויש חכמים אחרים אשר לא קנו כל חכמתם מאחרים, כי לא הרבה קראו בספרים, רק למדו מתוכם התחלות החכמות ויסודותיהם, ואחר כן בעומק חקירותיהם הבינו דבר מתוך דבר והמציאו מלבם חדשות לא שערום אבותיהם; וכן המה רוב האנשים אשר גברה ידם בחכמות הלמודים, בחשבון והתשבורת וההנדסה ותקופות השמים, ומאלה רבים בכל חכמה וחכמה, והמה בעלי ההמצאות בכל מלאכה מחשבת והמעלים את החכמות אל מדרגה מן השלמות אשר לא עלתה לה לפנים. והחכמה אשר זה ענינה „פילוסופיאה״ תקרא, ואני אקראה הַשֵּׂכֶל.

הן אמת נכון הדבר, כי לא תשלם חכמת האדם באחד משני הפנים האלה לבדו, כי אם בחברת שניהם כאחד, ובכל חכמה ובכל מלאכה טובים השנים מן האחד; כי בעל המדע, אף אם דברים הרבה ידע, פעמים רבות יוזקק לדבר שלא למד, ויצטרך להקיש דבר לדבר, והוא לא נסה באלה, והרה עמל וילד שקר, כאשר יקרה להמון הרופאים ברפואת התחלואים המתחדשים, אשר לא קבלו מרבותיהם משפט רפואתם. וכן בעל השכל, גם אם רבים חקרי לב אתו, פעמים רבות יגזור אומר רחוק מן האמת, ויאמר על ימין שהוא שמאל ועל שמאל שהוא ימין, וזה להעלם ממנו היסודות וההקדמות הנכונות והנסיונות המאומתים, אשר היה לו להשען עליהם בחקירותיו.

ואולם מכל מקום רבים המה בכל חכמה וחכמה אשר גדלו ויצליחו באחד משני הענינים האלה בלבד, אם במדע לבדו, ואם בהשכל לבדו.

אפס מלאכת השיר לא תשלם על כל פנים באחד משני הענינים, ולא יצלח אדם במלאכה זו בלי יתחברו בו לאחדים המדע וההשכל גם שניהם.

כי הנה על מה זה יטיף המשורר מלתו, אם אין לבו מלא ידיעות מידיעות שונות?

כי אמנם, גם כי בדברים קצרים יוכל אדם לכלול ענינים נכבדים, וגם כי בעיני למוד הנה זו מעלה יקרה, כאמרם: לעולם

ישנה אדם לתלמידיו בדרך קצרה, וכדבר נעים זמירות רומי:
Luidquid praecipies esto brevis.

הנה בהגדה השירית אין הדבר כן, יען וביען לא תתפעל נפש הקורא בדברים כוללים כאשר תתפעל בדברים פרטיים ומבוארים הדק היטב, וכל שיר אשר לא יביא התפעלות בנפש איננו שיר; והנה יצטרך המשורר לנתח הענינים ולפרוט חלק חלק מהם תכלית האפשר, וסימן לדבר: הפורטים על פי הנבל.

הלא תראה לשלמה, בבואו להגיד כי תמו ימי הקור, איך באר הדבר בכל פרטיו:

כי הנה הסתו עבר,
הגשם חלף הלך לו;
הנצנים נראו בארץ,
עת הזמיר הגיע
וקול התור נשמע בארצנו;
התאנה חנטה פגיה
והגפנים סמדר נתנו ריח,

ורבות כאלה בשיר הנחמד ההוא.

וכן דוד, בבואו לצייר יום סופה וסערה, ברקים ורעמים ומטר סוחף, האריך בפרטים ואמר:

קול ה' שובר ארזים
וישבר ה' את ארזי הלבנון;
וירקידם כמו עגל,
לבנון ושריון כמו בן ראמים;
קול ה' חוצב להבות אש;
קול ה' יחיל מדבר,
יחיל ה' מדבר קדש;
קול ה' יחולל אילות
ויחשוף יערות,

וכאלה לאין מספר בספר תהלות.

יבעל ספר איוב, ראה איך באר גבורת הסוס בכל דקדוקיה:

התתן לסוס גבורה,
התלביש צוארו רעמה,
התרעישנו כארבה?
הוד נחרו אימה —
יחפרו בעמק וישיש בכח —
יצא לקראת נשק;
ישחק לפחד ולא יחת
ולא ישוב מפני חרב;
עליו תרנה אשפה,
להב חנית וכידון;
ברעש ורגז יגמא ארץ
ולא יאמין כי קול שופר;
בדי שופר יאמר האח
ומרחוק יריח מלחמה,
רעם שרים ותרועה.

וכמה כאלה בספר ההוא.

וכן יחזקאל, כשבא לשאת קינה על העיר צור, ראה איך האריך בספור כל מיני סחורה שהיתה סוחרת ובספור כל הגוים וכל המדינות אשר היתה סוחרת עמהם.

והנה איך ימצא המשורר ידיו ורגליו לבאר כל דבר ודבר בכל פרטיו, אם הפרטים ההם נעלמים ממנו? והנך רואה מה רבו הידיעות הצריכות למשורר, למען יוכל להרחיב פה ולהאריך לשון בכל ענין אשר יזדמן לפניו.

ולא זו בלבד כי צריך המשורר לדעת ידיעה ברורה ופרטית את הענין אשר ידבר עליו, אבל צריך הוא שידע ויכיר גם כן על בורים דברים אחרים רבים הזרים לענינו, ואשר יוסיפו הוד והדר לשירו בהביאו אותם למשל ודמיון. הלא ידוע כי אין שיר בלא משלים ודמיונים, והנה גם הדברים האלה, אשר יכנים המשורר בשיריו דרך משל בלבד, צריך הוא שיכירם בכל פרטיהם ושיבארם בתכלית הדיוק, אם יחפוץ לחזק ההתפעלות בנפשות.

דלא תראה בשירה האלהית, כשנמשלה ההשגחה העליונה אל הנשר, בא פסוק מיוחד לבאר פרטי השגחת הנשר על גוזליו:

כנשר יעיר קנו,
על גוזליו ירחף;
יפרוש כנפיו יקחהו,
ישאהו על אברתו.

וכן דוד, בדברו על הצלחת הצדיק, דמהו אל העץ, ובאר ענין העץ בפרטות:

והיה כעץ שתול על פלגי מים,
אשר פריו יתן בעתו
ועלהו לא יבול
וכל אשר יעשה יצליח.

וכן אסף, בהמשילו כנסת ישראל לגפן, האריך בספור קורות האומה בדמיון עניני הגפן:

גפן ממצרים תסיע,
תגרש גוים ותטעה;
פנית לפניה
ותשרש שרשיה ותמלא ארץ;
כסו הרים צלה
וענפיה ארזי אל:
תשלח קציריה עד ים
ואל נהר יונקותיה —
למה פרצת גדריה
וארוה כל עברי דרך,
יכרסמנה חזיר מיער
וזיז שדי ירענה.

וכן ישעיה:

כרם היה לידידי
בקרן בן שמן.

ויעזקהו ויסקלהו,
ויטעהו שורק,
ויבן מגדל בתוכו
וגם יקב חצב בו —
ויקו לעשות ענבים
ויעש באשים.

וכן בהמשילו מלך עריץ לאריה, צייר לנו האריה בשעה שהוא טורף:

שאגה לו כלביא,
ישאג ככפירים וינהום
ויאחז טרף
ויפליט ואין מציל.

וכל ספרי הנביאים מלאים ממשלים כאלה המבוארים בכל פרטיהם בתכלית הדיוק.

ולא לבד בהאריך המשורר את לשונו בבאור המשל יפרט אותו בצמצום, כי פעמים רבות גם במלה אחת או שתים יבאר פרטי הענין אריה מיער, זאב ערבות, דוב אורב, דוב שכול, פרות הבשן, לבונה משבא תבא, קלו מני ארג, אם התרחצתי במי שלג, כמים עברו תזכיר; אלה ואלפים כהנה מליצות קצרות, הכוללות בדברים אחדים באור פרטי המשל. והנה מבואר כי גם המשל ראוי לו שיהיה מבואר בכל פרטיו, והנה אין קץ אל הידיעות המצטרכות אל המשורר השלם במלאכתו.

ואם אמת כי לא תשלם מלאכת השיר מבלעדי שיעור גדול ממה שאני קורא בשם מַדָּע, הנה אין ספק כי גם בזולת הַשֵּׂכֶל גדול לא יהיה אדם משורר; וכבר הורנו נעים זמירות רומי.

Scribendi recte sapere est et principium et fons.

כי הנה ראשונה, מי זה יתברך בלבבו לאמר, כי אחרי עוצם הקריאה בספרים יעלה ויגיע בדבר זה לבדו לרצליח במלאכת השירים? ואם עם רוב קריאתו ורוחב מדעו יהיה לבו עקר ושכלו בלתי מוליד המצאות חדשות, איך תמצא ידו להיות משורר? וראשון מתנאי המשורר הלא זה הוא, שיהיה מחדש מדעהו רעיונות חדשים וכודה

מלבו דברים לא שמעה אזן מעולם; ורק על מנת כן יקראו לו בשם "Poeta„ אשר ענינו בלשון יוני עושה וממציא.

כי אמנם זה משפט המשורר המשכיל, המבין דבר מתוך דבר, המוליך ומביא מעלה ומוריד את רוח בינתו רצוא ושוב מענין לענין, עד יבחן כהרף עין התיחסות הענינים השונים זה לזה, כל ענין, אפילו קל שבקלים, אשר יושם לפניו לדבר בו, לא יבצר ממנו מהטיף עליו דברי חכמה לרוב מאד, אם לעמת כונה מיוחדת אשר לו לפי המקום והזמן, ואם לעמת הכונה הכללית, אשר הי"א תקון המדות; ונהפוך הוא באיש חסר לב, כי גם בענין יקר ונכבד ימצא עצמו כבד פה וכבד לשון, לא ידע מה ידבר.

וזאת שנית, כי לא לבד יצטרך המשורר להמציא מלבו עשתונות שונות בכל ענין וענין, כי יצטרך גם כן להלביש עשתונותיו בגדי תפארת, עד ישים אותן נושאות חן בעיני כל רואיהן ונרשמות בנפש רושם עמוק ומניעות אותה אל כל אשר יחפוץ; ומה רב ההשכל המצטרך לדבר כזה!

והשלישית, כי המשורר עומד תמיד במלחמה גדולה עם המשקל הלוחץ אותו, והוא צריך לנצחו, ולבאר מחשבות לבבו באור שלם, כאלו ידיו לא אסורות ורגליו לא לנחשתים הוגשו; ולא נגיע אל המעלה הזאת בלתי רוח בינה והשכל לא מעט.

והנה התבארה מעלת מלאכת השיר גם על החכמות כלנה, בעבור היותה בלתי נשלמת בזולת מדע והשכל כאחת, ולא תצלח באחד מאלה לבדו, כאשר תצלחנה חכמות אחרות.

ומאשר מצאה חן מלאכת השיר בעיני חכמי עם ועם ודור ודור, הנה אין חקר ואין מספר אל המשוררים אשר קמו עד הנה, ואף כי לשיריהם אשר ילדו; ואם לא לרוב המספר ישעה לב משכיל, כי אם ליקרת הדברים ומעלתם, הנה בין המון המשוררים לא מתי מספר המה הנכבדים והיקרים, אשר השיגה ידם לענג נפש הקורא וללמדו בינה ומוסר השכל; ואין זה באמת מן הדברים הצריכים ראיה.

ואם לבני עמנו נשים פנינו, הלא עלתה מלאכת השיר בקרב העם הנבחר אל מעלה לא עלתה אליה בקרב שום אומה ולשון.

הנה גדולי ראשי ישראל: יעקב, דוד, שלמה, חזקיה, היו משוררים נפלאים, אין ערוך אליהם בכל משוררי העמים, כהודאת חכמי העמים עצמם; ומה נאמר על הנביאים שליחי עליון, כמשה,

ישעיה, ירמיה, חבקוק, ואחרים? גם אנשים רבים ונכבדים היו בישראל, אשר נתנו נפשם למלאכת הזמרה והיה השיר אומנותם, כאסף, הימן, איתן וחבריהם; גם בעיני הנשים מצא השיר חן, והנה לנו חנה ודבורה, משוררות נכבדות מאד.

ואם אמנם לא רבים המה השירים אשר הגיעו עדינו מקדמונינו, כי בחטאינו אבדו ממנו, הנה אין ספק כי רבים במספר היו בעמנו בכל דור ודור המשוררים והמשוררות, אחרי ראותנו כתיב בספר דברי הימים: ויאמרו כל השרים והשרות בקינותיהם על יאשיהו, ילשון ויאמרו בקינותיהם מגיד כי כל האנשים והנשים האלה היו בעלי הקינות ההן, ומלבם הוציאו מלין, לא שהיו מזמרים בהן בלבד.

זאת פרשת גדולת מלאכת השיר העברי כל ימי שבת ישראל על אדמתו, איש תחת גפנו ותחת תאנתו; ואולם כי שמן ויבעט ויגל יהודה מעל אדמתו, גלה כבוד מישראל, וביום ההוא נעלה השיר העברי מעל צבאות ה' אשר בארץ, ויגל מעלינו לרום שחקים. לא נשמע שיר ה' על אדמת נכר, ולא מצא לו מנוח כי אם בינות לכרובים וברבותים אלפי שנאן שרפים ואופנים וחיות הקדש, הנותנים כבוד לגבוה מעל גבוה ומקדישים שמו בשיר אלהי.

ואולם לא רגע אחד נעלה מקרבנו השיר, וכמו אחרי בוא השמש יעמיד הנשף, אשר לאט לאט יחשך ויהי לילה, כן אחר גלות הארץ, בתחלת ימי הבית השני, פלטה נשארה למלאכת השיר העברי בקרב איש תבונה, בן סירא שמו, משורר אשר היה לשם ולתהלה בדורות הקדמונים, אשר ראו את משליו בכתבם ובלשונם, ואשר גם היום, אחרי אשר הורקו מכלי אל כלי, לא נחדל ממצוא בהם תענוג ותועלת.

הלא זה אחרון משוררי ישראל, אחריו לא קם כמהו, ומן היום ההוא והלאה הלכה הלשון הלוך והשכח, ומלאכת השיר לא תזכר עוד. עתים מעתים שונים חלפו עלינו בבית השני, ימי שלום וימי מלחמה, ימי צרה וימי ישועה, ושירה אחת או קינה אחת לא נכתבה בכל הימים ההמה; גם ביום כלה ונחרצה, בהשפך עלינו כוס חמת ה', בבוא גוים מקדשו, גם ביום הרג רב, בנפול משמים ארץ בן הכוכב, איש לא נמצא על כל אלה ישא נהי.

אך לזאת לא נחרר חרדה גדולה, מדי העלותנו על לבבנו היות שפת ישראל בימים ההם ארמית, יונית ורומית, או גם כן;

בלולה משלשתן יחדו, והלשון העבריה לא היה לה מקום כי אם בקדש, בלמוד התורה ובתפלה, עד כי אז הוחל לקרוא לה שם לשון הקדש *), אחרי אשר חדלה מהיות לשון חול והלשון אשר ידברו בה כל העם את כל חפציהם. ומי זה יתפלא מעתה, אם גם חכמי המשנה והתלמוד, עם רוחב חכמתם ועם עומק ידיעתם גם בתהלוכות הלשון, לא שמו פניהם למלאכת השיר? כי הלא אם עקר מגמת השיר ללמד דעת את העם בדברים אשר יערבו על חכם, הטיב כי ידברו באזניהם שיר וזמרה בלשון מפוארה, ואזניהם כבדו משמוע? כי אמנם לא חדלו החכמים ההמה מהראות לדור אחרון, איך גם במלאכת השיר גברה ידם, באמרים שיריים מתי מספר אשר מסרו לנו בתלמוד.

וראשונה בשירי תהלה הלא תראה (עבידה זרה כ"ד): וישרנה הפרות בדרך, ומה שירה אמרו? רבי יצחק נפחא אמר:

רני רני השטה,
התנופפי ברוב הדרך,
המחשקה ברקמי זהב.
המהללה בדביר ארמון,
המפארה בעדי עדיים.

*) דברים רבים נאמרו על אודות השם הזה „לשון הקדש" אשר נקרא ללשוננו, מבלי תת לב אל הזמן אשר בו החלה להקרא בשם הזה, כי אמנם בכל ספרי הקדש לא נקראה כי אם בשם „יהודית", ולא נקראה לשון הקדש רק אחרי אשר חדלה מהיות לשון חול, כי נשכחה מפי המון העם, כדרך שגם האומות קוראים „Lingue dotte" ללשון העברית, היונית והרומית, לא שתהיה בלשונות האלה חכמה, רק כי הן הנה לשונות הידועות אל החכמים לבדם. הלא תראה בתרגום ירושלמי (בראשית ל"א מ"ז ומ"ה י"ב) שנקראה לשוננו „לישן בית קודשא", לא „לישנא קדישתא" כאשר היה ראוי לקרוא לה לו היתה קדושתה בעצמה, אפס קראו לה לישן בית קודשא, כי היא היתה הלשון אשר ידובר בה בכל מקום קדוש: בבית המקדש, בבית הכנסת ובבית המדרש; יחפרו ויבושו המדמים בלבותם לגרש אותה גם משם, אך בוחן לבבות הוא יבין ושומר ישראל הוא ידע, ולא יתן המשחית לבוא אל בתיהם לנגוף.

ובשירי קינה עוד תשוב תראה (מועד קטן כ"ה): פתח עליה ההוא ינוקא:

גזע ישישים עלה מבבל
ועמו ספר מלחמות,
קאת וקפוד הוכפלו
[לראות] בשוד ושבר הבא משנער.
קצף על עולמו (וחמד) [וחמס ממנו] נפשות.
ושמח בהן ככלה חדשה.
רוכב ערבות שש ושמח
בבוא אליו נפש נקי וצדיק.

ועוד שם דברי הספד כאלה. ובשירי ברכה הנה לפניך (ברכות י"ז): כי הוו מפטרי רבנן מבי רבי אמי, ואמרי לה מבי דבי חנינא, אמרי ליה הכי:

עולמך תראה בחייך
ואחריתך לחיי העולם הבא,
תקותך לדור דורים.
לבך יהגה תבונה
פיך ידבר חכמות
ולשונך ירחיש רננות,
עפעפיך יישירו נגדך
עיניך יאירו במאור תורה
ופניך יזהירו כזהר הרקיע;
שפתותיך יביעו דעת
וכליותיך תעלזנה מישרים
ופעמיך ירוצו
לשמוע דברי עתיק יומין.

הלא אלה עדים נאמנים, כי לא קצרה יד רבותינו במלאכת

השיר, וכי לא היתה מלאכת השיר נמבזה ונמאסת בעיניהם, רק כי שכחת הלשון מקרב עמם מנעתם מהטיף להם שיר וזמרה.

ובשבח מלאכת השיר לא אכחד תחת לשוני, כי אם מן הסבה האמורה נסוגו חכמינו אחור מדבר אל העם בצחות הלשון הראויה אל השיר, הנה לא חדלו מדבר אליהם יום יום בצחות המשל, המליצה והחידה, חידוד הענינים, הגזמתם והגשמתם, אשר הם המה חומר השיר באמת. ומה המה רוב דברי ההגדה אשר להם, אשר משכו בם לב בני עמם לדרכי החיים? הלא דברי שיר המה, כאשר כבר הורנו נר ישראל בספר המורה (חלק שלישי פרק מ"ג), ואלה דבריו: „נחלקו בני אדם בדרשות לשני חלקים: האחד ידמה שהם ביאור ענין הפסוק, ונלחם ומתגבר לאמת הדרשות ולשמרם, ושמשפטם כמשפט הדינים המקובלים; והשני מבזה אותם ויחשבם לשחוק, אחר שהוא מבואר נגלה שאין זה ענין הכתוב. ולא הבינה אחת משתי הכתות שהם על צד מליצת השיר, אשר התפרסם דרכה בזמן ההוא".

אחרון האמוראים בזמן, מר בריה דרבינא, השאיר אחריו ברכה, בתפלה השירית אשר לו, השגורה בפי כל, יקרה היא מפנינים:

אלהי נצור לשוני מרע
ושפתי מדבר מרמה,
ולמקללי נפשי תדום
ונפשי כעפר לכל תהיה,
פתח לבי בתורתך
(ואחרי) [וב]מצותיך תרדוף נפשי;
כל החושבים עלי רעה
מהרה הפר עצתם
וקלקל מחשבתם.

עדה התחנה הקצרה הזאת על עוצם מעלת נפש בעליה; ותגל מתוך דבריה לב טהור, נפש קדושה, איש אלהים.

תחלת דברי פיו יתחנן השלם הזה לאלהיו: יצילהו מלשון

הרע, דבר אשר עם היותו רע לאחרים בלי שיהיה טוב למי שחוטא בו, והנה ידוע כי אין אדם אשר לא יחטא בו; והנה ראוי לשפוך שיחה לפני האלהים, ישלח עזרו להמלט ממנו.

אך לא מזה בלבד יחפוץ השלם הנצל, כי גם מדברי מרמה, אשר המה רע קל מן הראשון, והנטיה אליו חזקה מן הנטיה אל הקודם, להיות התכלית בו תועלת עצמו, לא להזיק בלבד. ועדיין לא ישקוט האיש בשלא יזיק הוא לרעיו, כי גם ידרוש מאת אלהיו: יוסיף לו אומץ לשאת מחבריו חמס ועול, גדופים ונאצות וקללות נמרצות, ולא יתרגז לבבו נגדם. לא להנקם מהם, אף לא להשיב חורפיו דבר, ואף בלבו לא ישנאם: „למקללי נפשי תדום", ידום פי לא אמר, אלא תדום נפשי, אפילו במחשבה.

וכל זה איננו שוה לאיש השלם, כי עדיין יוכל התרחק ממקלליו לבלתי שמוע קול לעגם, ואם יתרחק מהם לא יוכל עוד הועיל להם בדברי חכמה ומוסר ובעצות נכחות למען ייטב להם; הוסיף ואמר: „ונפשי כעפר לכל תהיה", כעפר המזומן לכל, כל מבקשיו ימצאוהו, כל כף רגל תרמסנו. אך מי האיש יהיה באמת על התכונה הזאת? עם הארץ יענה: רק איש חסר לב, איש משועמם, אין דעת ואין תבונה בו, הוא יהיה כן.

והאיש השלם, התחשוב כי נכסוף נכסף להיות איש אשר כזה? לא כן; והנה הוסיף: „פתח לבי בתורתך"—שים, אלהי, את לבי פתוח לרווחה להבין אמרי בינה ולהשכיל באמתך, החכמה והמדע יהיה נתון לי, אדברה בעדותיך פליאות חכמה, אוציא ממצפוניה אמת נסתרת, אעבור בכל מדע את הגבול אשר גבלו ראשונים; ואף גם זאת אהיה עני ונכה רוח, מן הנעלבים ואינם עולבים, שומעים חרפתם ואינם משיבים, עינים להם ולא יראו, אזנים להם ולא ישמעו כל אשר איננו נוגע לדברי החכמה והיראה.

איש אשר כזה, יענה עם הארץ, אף אם אחד מני אלף אלפים ימצא, איש עיוני יהיה, אך לא איש מעשי; יהיה איש נטרד כל שעה במחשבותיו וידיו אסורות ורגליו בנחשתים, לא יצלח למלאכה; ומה בצע בכל חכמתו וצדקתו, והוא איש עבר ובטל מן העולם? ולא המדרש הוא העקר, אלא המעשה.

ישתיק מדון האיש השלם, ויוסף ויאמר: „ואחרי מצותיך תרדוף נפשי"—אם שאלתי הפליא חכמה הגדיל תושיה, לא שאלתיה נפרדת מן המעשה; ידוע ידעתי, כי כל התחכמות אשר אין תכליתה

ההשבה והבאת התועלת אל הזולת. גאוה שמה ולא חכמה; אך זאת שאלתי: נפש משכלת, הרורשת חכמה לא לעצמה, כי אם לעשותה כלי חפץ, ישלם בה מעשה הצדקה והחסד.

ואותך השלכת אחרי גוך? יענה האיש ההמוני: ראה דבריך טובים ונכחים וכונתך רצויה באמת, כי לא תחפוץ הרע לאדם, גם לא לשונאיך, וכי רק הועיל מגמתך בעיוני ובמעשי, בחכמה, בתבונה ובדעת ובכל מלאכה; אכן יראה כי נעלם ממך כי משלמי רעה תחת טובה רבו מאד על פני הארץ, ואולי מאומה לא תשא בעמלך אשר אתה עמל לטובת האדם, ולא זו בלבד, כי גם אולי שועלים קטנים בראותם רום מעלתך, אש הקנאה תבער בקרבם, וכראותם כי אין רע יורד ממעלתך, כי גם שונאיך ומבקשי רעתך טובתם תדרוש, רעתם לא תדרוש, יתנכלו לך גם יוכלו לך, ונמצאת חסיד שוטה.

וגם לזאת ישיב אמריו איש האלהים, וכה יאמר: „וכל החושבים עלי רעה מהרה הפר עצתם וקלקל מחשבתם"—חלילה לי מחטוא בנפשי, כי כל אדם חייב בשמירת עצמו, ואף כי איש כמוני, הטוב ומיטיב לכל, לא לנפשו לבדה יחטא אם לא ישמרנה, כי גם למין האדם כלו. אך מי יאמר כי השלכתי נפשי אחרי גוי, אם על ה' אשליך יהבי, ואליו אתחנן, ובו אבטח, יסכל עצת שונאי ויבלע נכליהם, לא ירע אליהם, רק יציל את עבדו מידם; ולא לבד יעשה זאת, כי גם יעשה אותה מהרה; לא יתנם לעמוד עלי ובפתע ישברו, אך עוד העצה בלבם יפר עצתם, וזה למען לא ישאו על ידי עון אשמה; ואם כבר חשבו עלי מחשבות, לא לבד יעצו העצה, אבל כבר המציאו אופני הוצאתה לפעל (כי כן ענין מחשבות המצאת האמצעים להגיע אל התכלית, כמו ולחשוב מחשבות, וזה מאוחר אצל העצה, אשר ענינה ההסכמה הראשונה על סוף המעשה, לא על אופני עשותו), הנה אז זאת שאלתי וזאת תקותי: יקלקל אלהי מחשבתם, יהפוך את הקללה לברכה. ויהיה מה שחשבוהו אמצעי לרעתי—אמצעי לטובתי (ואיה קלקול גדול מזה?), ובכן גם אם פעלו עולה, אולי לא יהיה עונם גדול מנשוא, אחרי אשר לא עשו לי רק טוב.

המאמר הזה, אשר יקר תפארת גדולתו העיר את רוחי להאריך בבאורו, אם לתת כבוד לבעליו בפרט ולחכמי התלמוד בכלל, ואם למען דעת בני עמי מה הדברים אשר הם מבקשים מאת האלהים

שלש פעמים ביום; הנה הוא אחרון מן המאמרים הנאמרים על דרך השיר העברי, אשר יסודתו ברחב הענינים וקיצר הלשון, ובנתוח הדבור לדלתות קצרות, העשויות לא לתענוג האזן, כי לא שוות תהיין במדתן, רק לחזק ההתפעלות בנפש, על ידי ברקים נוצצים, אך פתאימיים ורחוקים זה מזה, אשר יעשו רושם באישון בת עין הרבה יותר מלהבה גדולה ונמשכת.

וימת השיר העברי וימלוך תחתיו השיר הערבי, והיה זה חמש מאות שנה אחרי חתימת התלמוד, זה כשמנה מאות שנה, בימים אשר השך כסה ארץ וערפל לאומים, ולישמעאלים לבדם תחת קליפיהם היה אור במושבותם, ויעלו מעלה מעלה הן בממשלה הן בחכמה.

והנה ידוע, כי הנוצרים כלם למדו כל החכמות מן הערביים, וביום קנותם מהם את החכמות גם מלאכת השיר קנו מהם, ויעזבו כלם את דרכי השיר היוני והרומי, אשר היו בלא חרוז ובלא מספר הברות, כי אם במספר מדות או רגלים, ויקחו להם איש ללשונו את השיר הערבי המיוסד על החרוז ועל חשבון ההברות בלבד, באין חלוק בין תנועה ארוכה לקצרה כדרך קדמוניהם.

ויהי כמעשה כל העמים גם מעשה בני ישראל, גם המה נטשו דרכי השיר העברי, ויבנו שיריהם כמשפטי השיר הערבי, בחרוז ובמשקל.

החרוז הוא בלא ספק דבר אשר ינעם לאזן שימעת, ולו גם כן כח עצום להקל העבודה על הזכרון; וגם בעיני הנביאים עצמם לא היה נמבזה ונמאס, וכבר מצאנוהו בספרי הקדש כמעט בחמש מאות מקומות.

אך רבים ילונו על ההמצאה הזאת לאמר: כי פעמים רבות תשים בסד רגלי החרזן, ותמנעהו מבאר עשתנותיו כחפצו, גם תביאהו לפעמים לדבר דבר שלא מדעתו, כאשר הודה פעם אחת המשורר המפורסם בין האחרונים בבני הנעורים אשר לו וכה אמר: „רוח החרוז הציקתני וערום כסיתי בגד".

ולזאת אשיב ולא אירא, כי על החרזנים תלונותינו, לא על החרוז, כי אמנם רבים המה החרוזים, ואם בחרוז אשר עלה על לב החרזן ראשונה אין די באר מחשבתו, יפנה על ימין או על שמאל אצל חרוזים אחרים עד אשר ימצא יבוקשו, ומובטח היא שאם לא ישיב אחור לא ישוב ריקם; אך מה פשע ומה חטאת החרוז, אם החרזן עצל הוא ומתרפה במלאכתו, ועל כן פנים יחפוץ להשתמש

בחרוז אשר יעלה על לבו בתחלה, ולא ימלאהו לבו למחות מכתבו פעם אחר פעם ולהחליף את מחברתו עשרת מונים, עד יצא כנגה חרוזו, ולא יטה אזן לאזהרת נעים זמירות הרימיים:

Carmen reprehendite, quod non
Multa dies et multa litura coërcuit, atque
Praesectum decies non castigavit ad unguem.

ולא סוף דבר כי אין החרוז המצאה מזקת, כי גם, בעדות נעים זמירות איטליה אחרי נסיון של חמשים שנה, החרוז מועיל מאד למשורר המשכיל, בהולידו בלבו מחשבות חדשות ויבשומו בפיו מליצות יקרות, לא עלו על דעתו לולא דוחק החרוז. וזה לשונו בקצורו לספר השיר להפילוסוף, פרק ארבעה ועשרים: „ברור הדבר, אין ספק בו, כי השכל העומד במציר ובמצוק החרוז, פעמים רבות כידודי אש יתמלטו ממנו, כאשר יקרה אל האבן בעת יכו אותה, ויוציא זיקות אש הזמרה, אשר אולי לא היה מוציא בהיותו בשלום ברשות עצמו. וכמו כן ברור הדבר, כי יתחלף אומץ מחשבה אחת, עצמה ותקפה ועיזה, בהיותה נאמרת בלי חרוז, מאשר בהאמרה בשיר חרוזי, כהתחלף חוזק השלכת האבן כאשר ישליכה אדם בידו לבדה, מחוזק קליעתה בתוך כף הקלע, אפס כי יהיה הקולע אימן במלאכתו", אלה דבריו. והנה עקר המבוקש היות הקולע בקי באומנותו; כי אמנם כשם שהקולע הבקי הוא מושל על קלעו לקלע אל השערה ולא יחטא, והקולע אשר איננו אומן קלעו מושל עליו לשלח האבן החוצה מן המטרה, ככה החרזן השלם במלאכתו הוא ימשיל בחרוז, אל כל אשר יחפוץ יטנו, גם הוא לו לישיעה להוסיף אומץ למאמרו וכבוד והדר יעטרהו, ונהפוך הוא בחרזן אין בדבריו ולא מהיר במלאכתו, יטנו החרוז אל כל אשר יחפוץ, ישחית כל אמריו, באר כונתו לא יתננו.

המשקל גם הוא גלוי וידוע מה טובו ומה יפיו לתענוג האזנים; אך הרבה יותר מעל החרוז ישאו קולם המלינים עליו. לאמר: עלובה עיסה שהנחתום מעיד עליה שהיא רעה, אחרי כי רבי יהודה הלוי עצמו, אשר היתה המשרה על שכמו על כל משוררי בני עמו, הודה י״א בוש בספרו המפואר, מאמר שני מסימן שנים ושבעים עד סימן שבעים ותשעה, כי שתים רעות יעשה: יקלקל הלשון ויפסיד הכונה; מי יאמר לאיש אשר כזה: שקר ענית?

אמנם כי להוציא הדין הזה לאורה, מבלי נטות ימין ושמאל מקו האמת, ראוי לברר וללבן מה הכונה במלת משקל.

ועתה אם יהיה המכיון אצלנו במלה הזאת חשבון ההברות בלבד, כלומר, שתשתוינה דלתית השיר זו לזו במספר הקולות אשר יבטא האדם בהגה, מי יאמר היות זה דבר יציק וידחוק את המשורר עד יוציאהו מדעתו? אחרי ראותנו העמים כלם איש ללשונו ישמרו בכל שיריהם את החק הזה, אין נקי, ואף גם זאת לא יבצר מהם כל אשר יזמו לדבר עליו מכל הדברים אשר יוכל איש לדבר. הקדמונים, אשר היו מונים לא את ההברות, כי אם המדות או הרגלים, היה דרכם דרך צר הרבה יותר מדרכנו; ועם כל זה כמה שירים יקרים הניחו לנו בכל ענין וענין! גם שירי הקדש, אם נסמך על דברי יוסף בן גריון ויירונימים, גם הם בעלי מדות. אף אני בימי ילדותי כמה יגיעות יגעתי למצוא משפטי מדתם, ואם עד הנה לא נחה שקטה רוחי במה שמצאתי, הנה לא מצאתי עדיין מה שיורה היראה גמירה על העדר המבוקש; וכל עת אשר אני רואה רוב השמות המתחלפים אשר לשירי ספר תהלות, מבלי שיהיו כלם מורים לא על תכונת ענין השיר ולא על הכלי אשר ילוה אליו. וכל עת אשר אני רואה את האמור בשלמה: „ויהי שירו חמשה ואלף", ויהי שירו, לא ויהי שיריו, הפקפוק חוזר ונעור בלבי לאמר: אך אין זאת כי אם שהיו שירי אבותינו בעלי מדה, ומזה נמשך היות להם שמות משמות שונים כפי השתנות מספר המדות אשר בדלת דלת מדלתותיהם, ועל פי זה יתבאר גם כן „ויהי שירו חמשה ואלף", כי יספר בכלל שבחיו שעשה שיר גדול מכל השירים אשר נעשו לפניו (אשר על כן נקרא בשם שיר השירים) בעל חמשה ואלף מדות. וכבר היתה לי שטה, על פיה הצבתי דלתות שיר השירים, עד היות בו המספר הזה מן המדות אשר דמיתי בלבבי, לא פחות ולא יותר מאלף וחמש מדות; אפס כי עיד שנית אשוב ואומר: לא נחה שקטה רוחי במה שמצאתי, כי את האמת אהבתי; ימים ידברו.

ונשובנו אל אשר נסענו משם, והנה אמור יאמרו המלינים: לא על חשבון החברות בשירים תלונותינו, כי אם על המשקל אשר יסדתו על כוון מספר המלכים והעבדים, התנועות והיתדות, ועל כוון מקומותם למושבותם; כי זה הדבר אשר איננו לשוט אימה ולשין, ואין כמוהו לרוע, החוסם פי המשורר לבלתי יבטא מלות

ידועות, או יען בא בהן המף, או בעבור כי אין בהן חטף, עד יהיה החכם המשורר כאיש ערל שפתים, יבטא בשפתיו מלות ידועות, ומלות אחרות לא יוכל; מלבד כי מה לנו ולצרה זאת? ומי הכניסנו בתגר זה? ומה טעם לכל הלחץ הזה? הלא גם תענוג גם תועלת אין בו. ולזאת אשיב:

כי בראיות גמורות הדבר ברור, כי אין השוא תנועה כלל, ושאין לו בטבעו קול הברה כל עקר, לא כשהוא נח ולא כשהוא נע, ושאיננו מורה כי אם על העדר תנועה, והוא כשמו: שוא והבל; והעדים המעידים על הדבר הזה רבים המה מהביאם במקום הזה, וכבר הם גלוים וידועים לפניך ידידי הרבה יותר מאשר המה גלוים לאיש כמוני. *)

ראשונה, אם יש שוא שהוא נע, מה טעם לא יעמוד לבדו בתבה, כדרך כל שאר התנועות, אשר תתהוה מכל אחת מהן תבה שלמה, כמו: כי גם זה לך בן? ולמה לא נוכל לכתוב כמו כן שְׁב רְד רְשׁ זְר בשוא לבדו? האם אין זאת כי אין לשוא קול הברה כלל, ואי אפשר לאדם לבטא בשפתיו תבה בלא תנועה?

שניה, אם השוא מתנועע, למה זה לא יפול הטעם עליו? התנועות כלן מקבלות הטעם, ומדוע לא יפול מעולם שום טעם על השוא?

שלישית, מה זה כי לא יבאו שני שואים בראש תבה? ובאשר נוכל לומר: הַדַּעַת לָרָשָׁע חֶרֶב, חִצִּים וָקֶשֶׁת, למה לא נאמר: גְּטְעוּ בְּלְבַב יְלְדֵיכֶם לִלְמוֹד, לִשְׁמוֹר וְלַעֲשׂוֹת? האין זאת יען כי מאד תכבד הוצאת שלש אותיות בראש תבה ורוח לא יבא ביניהן?

רביעית, למה אחר כל תנועה תבא לפעמים אות נחה, ואחר שוא לא תבא מעולם, ומה נשתנה השוא, אם גם הוא יורגש במבטא?

חמישית, מפני מה השוא נבלע באותיות כל"ב שלפני ה"א הידיעה, ולמה לא יקרה כזאת ליתר התנועות? למה לא יבלע הצירי אשר במ"ם משמשת, והסגול אשר בשי"ן? למה זה לא נוכל לומר שֵׁיוֹצֵא מִבֶּטֶן תחת שהיוצא מהבטן, כדרך שנאמר כַּהֹרֵךְ לְגִיתִּים כַּבָּד

*) הראיות הבאות הובאו גם ב„אגרות שד"ל", אגרת נ"ז, לסתור על ידן את צדקת המבטא הספרדי. ושם הסגנון שונה מעט.

במקום כהדורך להזיתים בהבר? מה הפרש בין זה לזה, אם יש שם שוא שהוא נע?

ששית, הנה ידוע כי בבוא וי"ו החבור בתבה שתחלתה אחת מאותיות בומ"ף ישתנה השוא הראוי לבא בוי"ו החבור לשורק, כמו: ובא. ופרעה, ומצרים; וכל כך למה? אם שוא שבראש תבה נע, למה לא נאמר וְבָא, וְפַרעה, וְמִצרים? אמנם לפי קריאת בני אשכנז הנה הדבר על מכונו, כי אם היו הווי"ם האלה בשוא, כלומר, בלא תנועה, תכבד הקריאה על האנשים מאד מאד.

שביעית, ידוע בדיני בג"ד כפ"ת, כי תבה אשר בראשה שתי אותיות דומות, או שהאות הראשונה בי"ת והשניה פ"א, או הראשונה כ"ף והשניה חי"ת, אם הראשונה בשוא, תדגש, כמו נִשְׁכְּבָה בְּבָשְׁתֵּנוּ, הלא כְּכַרְכְּמִישׁ, בהכבדי בְּפַרְעֹה, וחכמה כְּחָכְמַת,— מעתה לפי קריאת בני אשכנז יהיה החק הזה דבר נאה ומתקבל, כי קריאת שתי אותיות שוות או דומות במבטא בתחלת תבה ובלא רוח ביניהן הוא דבר כבד עד מאד, ולפיכך הדגישו האות הראשונה, למען הבדילה במבטא מן האות שאחריה אשר היא רפה; אפס אם כבר יש בין שתי האותיות רוח, בהיות השוא מתנועע, מה טעם לחק זה?

שמינית, ידוע בדיני בג"ד כפ"ת, כי תבה שטעמה למעלה ואין בסופה אל"ף ותנועתה האחרונה קמץ או סגול, ואחריה תבה שטעמה בתנועה הראשונה, תהיה אות בג"ד כפ"ת אשר בראש התבה השניה דגושה, כמו אַרְצָה כְּנָעַן, יַעֲשֶׂה בּוֹ; לא כן אם יהיה טעם התבה השניה בתנועתה השניה, כמו מברכיך בָרוּךְ; אבל מצאנו ארצה כְּנַעַן, עשה פְּרִי בדגש, אם כן על כרחנו יש לנו לומר שאין השוא נחשב לתנועה אפילו בראש תבה, כי הנה אם יהיה השוא נע יהיה הטעם בתנועה השניה מן התבה, לא בראשה, ומה מקום לדגש?

תשיעית, ידוע כי שני טעמים רצופים יהיה הראשון נסוג אחור, כמו קֹרֵא לַיְלָה תחת קֹרֵא לַיְלָה; והנה מצאנו עֹשֶׂה פְּרִי, קֹרֵא שְׁמוֹ גלעד, עֹמֵד זְבוּלֻה, יִגְדַּל מְאֹד, ובכל אלה למה זה יסוג הטעם אחור? והלא יש בין טעם לטעם שתי תנועות, אם שוא שבראש תבה נע.

עשירית, ידוע כי בתבה הסמוכה לחברתה תשתנה על הרוב אחת מן התנועות לשוא, כמו נָדִיב–נְדִיב-לֵב, משכָּנות—מִשְׁכְּנוֹת מבטחים; ואם השוא לעולם נח, נכון הדבר, כי תבה סמוכה ראוי לקרוא אותה בחפזון, ועל כן אחת מתנועותיה עוברת מן העולם; אבל אם גם השוא יתנועע, מה ראית להמיר תנועה בתנועה? ולמה בשוא ולא בתנועה אחרת?

והעד האחד עשר, כי ידוע שכל תבה שיתוסף עליה תנועה, ובעבורה ירד הטעם ממקומו לתנועה אחרת למטה ממנו, תשתנה בו אחת מן התנועות לשוא; כמו פָּקַד פְּקָדתָם לא פְקַדְתֶּם; והנה אם אין השוא תנועה, יהיה הדבר נכון, כי העברי אשר כה משפטו לבקש בדבריו הקצור, כאשר תתרבה המלה בתנועות ימיר אחת מהן בשוא, כלומר יבערנה מן העולם; אך אם גם השוא תנועה, מה הועיל בהמירו תנועה בתנועה?

והראיה השתים עשרה, היא האחרונה, תלקח ממלת שְׁתַּיִם, אשר יפלאו עליה המדקדקים כלם, על בוא בה דגש אחרי שוא שבראש תבה, והיא באמת זרות אשר אין כמוה; אמנם לקריאת בני אשכנז טעם גדול יש לדבר, כי אמנם התי"ו הרפה קריאתה קרובה לקריאת השי"ן (והעד משתכר, מסתולל, ורעידם, הבאים תחת מתשכר, מתסולל, להקל על הלשון), והנה אם תהיה תי"ו של שתים רפה, תעמודנה בראש תבה שתי אותיות דומות ואין רוח ביניהן, והיה הדבר קשה מאה, על כן נדגשה התי"ו, להבדיל קריאתה מקריאת השי"ן.

ועתה אמנם ראוי והגון לכל איש משכיל מן המחזיקים בקריאה הספרדית להשיבני דבר לאמר: ישמעו אזניך מה שפיך מדבר; אמרת כי השוא מעולם לא יתנועע, כי נח הוא תמיד ושוא והבל כשמו, ואיך אם כן תבקש טעם לדגשות תי"ו של שתים? והלא לדבריך אין לפני התי"ו ההיא שוא נע כי אם נח, ועל נכון יבא הדגש אחרי שוא נח. ועוד, הנה בדבריך תשובה גדולה הזכרתני, ההורסת בנינך עד היסוד. איך תאמר כי כל שוא נח? ואיך לא תראה, אם מדקדק אתה, כי חלוק שוא נח ושוא נע נטוע הוא על כללי הדקדוק עצמם? וכמה מבוכות רבות ועצומות תולדנה אם נכחיש מציאות שני מיני שוא! אחר שוא נח ימצא תמיד דגש קל, ואחר שוא נע לא יראה ולא ימצא; האם היה זה במקרה כי אחרי שואים ידועים יבא דגש ואחר אחרים לא יבא? אבל המקרה לא ישמור חק ומשפט, ודבר זה שומר באמונה חקים ומשפטים רבים; ומי אם כן מאנשי לב יחתה במחתה אחת

השואים כלם, ולא יחלקם לשתי מחלקות?

זאת התשובה, והנה זאת תשובת התשובה.

ידוע יהיה לך המדקדק הספרדי או האיטלקי, כי מדקדקי אשכנז גם המה כמוהם כמוך יבדילו בין שוא נע לשוא נח, וגם הם שונים לתלמידיהם את כל הכללים אשר אתה שונה בענין נוח השוא ונועו, ואף גם זאת לא יניעו שום שוא, אפס ההפרש בין שני השואים על הדרך הזה יפרשוהו:

אות שואית, כלומר: אות בלא תנועה, לא תוכל לעמוד לבדה, כי לא יוכל אדם לבטא אותה בשפתיו, והנה צריכה היא להשען על אות אחרת העומדת אצלה והיא אות נעה; מעתה, יש שתהיה האות השואית נשענת על האות שלפניה, כמו אֶפְ־קֹד, והשוא ההוא יקרא נח, והוא מענין מנוחה והפסק, כי קריאתו בהפסקה וכאלו תהיה המלה נחלקת לשתים (לשון „בעל המסלול); ויש שיהיה השוא נשען על האות שלאחריו, כמו פְּקֹד, פּ־קֻדִים וזה יקרא נע, כאלו הוא מתנועע ורהוט להתדבק באות שאחריו, זה ענין שני השואים, וסרו התלונות.

ועדיין יוכל בעל הדין לטעון ולומר: מי יאמר כי אין לשוא קול כלל? אולי קריאתו במהירות רבה, ותהיה תנועתו קטנה, ומכל מקום יהיה נרגש במבטא, ולא כקריאת בני אשכנז ולא כקריאת בני ספרד, כי אם בדרך ממוצעת בין אלה ואלה.

אמנם אין זאת, כי אם כבה תאמר לא הנחת חלוק בין שוא לחטף סגול; אך האמת כי השוא נח לעולם, והחטפים המרכבים קצת תנועה יש להם ולא תנועה שלמה, כי קריאתם בחפזון וחטיפה, כאשר יורה עליהם שמם, ועד התנועות לא באו, אבל נרגשים קצת במבטא, מה שאין כן השוא.

ואחרי הדברים והאמת האלה, כנגה יצא משפט המשקל אשר יסודתו על כוון מספר התנועות והיתרות. כי אמנם אם בבואנו לתקן שירים שקולים בחשבון ההברות נביא גם השוא, כשהוא נע, במספר, כמעשה קצת האחרונים, הנה לפי האמת לא תהיינה דלתות שירינו מכוונות, והקורא האשכנזי ירגיש מיד בקריאתו כי זו ארוכה מחברתה. צא וחשוב בארבע הדלתות האלה:

וְחִשְׁבִי שְׁמוֹ

וְכל בְּנֵי עַמּוֹ

יגִילו בְקומו
על עולמו למלוך.

הנה בדלת הראשונה שלש תנועות, בשניה ארבע, בשלישית חמש וברביעית שש, ואיה הכוון? וגם אני ידעתי, כי כן גם הצרפתים בלשונם כי יפגעו באות (e) אשר לא יהיה עליה טעם ולא תורגש במבטא, לא יגרעוה ממספר ההברות; אכן גם ידעתי, ומי לא ידע, כי בגלל הדבר הזה אך מעט יערבו שיריהם לשמע אזן.

ואם אמרנו: אם כן לא נחשוב בשירינו רק את התנועות, והחטפים לא יבאו במספר, הנה לא יעלו שירינו לרצון לפני בעלי הקריאה הספרדית, כי לא ירגישו באזניהם שווי הדלתות.

הנה המקרָא הזה:

בהנחל עליון גוים
בהפרידו בני אדם
יצב גבלות עמים
למספר בני ישראל.

הוא בעל ארבע דלתות שוות על דרך האמת, אך אזנינו אנחנו, בעלי הקריאה הספרדית, רחוקות מהרגיש זה.

את כל זה ראו מיסדי המשקל, ויתחכמו בטוב טעם ודעת לשים לו חק ומשפט, על פיו יצאו דלתות השירים שוות זו לזו במספר הברותיהן גם לקריאת הספרדים גם לקריאת האשכנזים; וזה יהיה בעשותנו הדלתות מכוונות גם במספר התנועות אשר בהן גם במספר החטפים, כי אז, תבטא בשפתיך את השוא או תבלעהו, תשוה תמיד כל דלת לחברתה, אין פחות ואין יתר.

אדון עולם אשר מלך
בטרם כל יציר נברא.

הנה אלה שתי דלתות, בנות שמנה הברות לספרדים, ובנות שש לאשכנזים, אך מודים אלה ואלה היות מדה אחת להן, וכן עד סוף השיר.

והנה התבאר, כי לא ללא דבר הטו שכמם אבות החרזנים לסבול המשקל הכבד הזה אשר חדשו מלבם.

ועדיין תלונות רבי יהודה הלוי לא סרו מכל וכל; כי אמנם, ראשונה בדין היה צועק על המשקלים הנהוגים בימיו, כי באמת רובם קשים עד מאד, עד היות הדבר קרוב לנמנע שלא יפסידו הכונה;

והיה זה משני פנים: האחד רוב סמיכות היתדות, כי היו סומכים אותם זה לזה יותר מדי, כמו בציונים:

ינעם לְנפשי הֲלוך. ערום וְיחף וַלי.
חרבות שְׁממה אֲשר. היה דְבירִיךְ.

מאין רוח בין יתד ליתד רק תנעה אחת ברוב המקומות, ושתי תנועות במיעוטם. וכן המשקל אשר שמשו בו יותר, הלא הוא:

שְׁמַע קולי אֲשר ישמע בְקולות,

אשר באו בו שלש יתדות באחת עשרה נקדות. וכן האחר הנהוג אצלם:

היו זְמיריך הֲקוקים על פְני
תבל בְעט ברזל וְגם עופרת,

בחמש יתדות בתוך שלש ועשרים נקודות, ועוד כי באה בו יתד בסוף הדלת (וכן גם בציונים פעמים שלש בכל בית); והדבר ברוק ומנוסה כי ברוב היתדות בדלתות כן ירבה כובד המלאכה, ואין משקל קל כמשפט הפשוט, ועוד כי בוא יתד בהפסק מאמר דבר רחוק הוא בלשוננו, והוא אשר הביא אותם להפסיק פעמים רבות את דלתות שיריהם באמצע מאמר וגם באמצע תבה, כמו:

לראות בְטובת בְחי- ריך וְלעלוז בְשׂמ-
חתך בְשובך אֱלי. קדמת נְעוריך.

וכאלה לאלפים בציונים, אשר הם קוץ מכאיב וסלון ממאיר לכל קוראיהם, הצריכים בעל כרחם להשחית בקריאתם נועם המשקל, או להפסיד הענין מכל וכל.

והשנית, כי נוהגים היו בימים ההם לעשות על רוב השיר כלו מראשו לסופו בשמירת חרוז אחד, כמו האזהרות אשר בסוף כל בתיהן „רים", וכן תראה בציונים חרוז אחד מתחלה ועד סוף, וכן ברוב מחברות הקדמונים.

שלישית, בענין החרוז היו מחמירים גם כן יותר מדי, כי, כאשר תראה בציונים, לא היו חורזים ידיך עם רגליך. אבל עם בגדיך, כי מבקשים היו בשיריהם לא תענוג האזן לבדו, כי גם הנוי למראה עין; וזה דבר אין בו צורך כלל, וכבר פרקו האחרונים את העול הזה מעל צוארם.

והרביעית, כי סיף סוף אם בעבור הסבה האמורה למעלה נצטרך להשוות מספר השואים בדלת אחת למספרם בדלת אחרת, הנה מי הכריחנו להשוות גם כן מקומות מושבותם? וראוי היה לנו באמת שנסתפק בעשותנו הדלתות שוות זו לזו במספר התנועות והיתדות, ושלא נחוש אם בדלת זו היתד בראש, ובשלאחריה באמצע, ובשלישית בסוף.

הנה אלה לבדם מקומות התלונה על המשקל, ומי אפוא יעצרנו מהסיר גם אותם?

ראשונה, למה נבחר במשקלים רבי היתדות, ולא בהפך במשקלים הפשוטים או מעטי היתדות? וכבר פשט המנהג בין המשוררים האיטלקים לעשות שיריהם אם פשוטים, ואם על משקל:

כל תופשי כנור עגב ונבל,

ביתד אחת בלבד, או על משקל

עת שערי רצון להפתח,

בשני יתדות בתוך אחת עשרה נקדות, ושלשתם אין בהם מן הקושי כשיעור להלאות בעל הלשון מהגיד רעיוניו בשלמות. והקשה בכל המשקלים הנהוגים אצלנו היום, בבחינת קרבת היתדות, הוא משקל אדון עולם; וראוי באמת לכל איש אשר איננו איש מהיר במלאכתו שימשוך ידיו ממנו.

שניה, מי יכריחנו לשמור בשירינו חרוז אחד מראש ועד כף רגל? וגם המנהג הזה כבר נתבטל.

שלישית, למה נבקש בענין החרוז, אשר בעבור האזנים נוסד, הנוי גם כן למראה עין? וגם בזה כבר פשט המנהג להחריז ידיך עם רגליך, ואין מערער בדבר. אמנם בחרוזים שטעמם למטה עדיין מחמירים אנחנו יותר מעמים אחרים, כי לא נחרוז בשיר ובחמור יחדיו, גם כי באמת השווי החרוזי אין ראוי לו שיתחיל רק אחר טעם התבה, וכשם שתוכל לחרוז יקשורו עם ישמורו, כן הדעת נותנת שתחרוז התבות האלה יחדו גם בהיותן בלעדי וי"ו: יקשור—ישמור, וכן יעשו האיטלקים בלשונם, והם חורזים גם כן ידו עם רגלו, ויסתפקו בשווי התנועה לבד, כי לא יתחיל החרוז רק אחר הטעם. אמנם בני צרפת שומרים כמונו חלוקי החרוז המשובח והראוי והעובר, ולא ייטב בעיניהם לחרוז בשור ובחמור, בידו וברגלו, כי אם

לעתית בצרה. ואשר ראיתי אני טוב בזה ללכת בדרך הבינונית, ולעשית גם בחרוזים מלרע השווי החרוזי לא לבד בתנועה, כי גם באות אחת אשר לא מן האותיות הנחות היא, אמנם באות אחת ולא יותר; והנה תהרוז בשיר ובחמור, כי מלבד שווי ההולם יש פה גם כן שויי הרי״ש, אך לא תחרוז ידו עם רגלו, כי לא יהיה בזה עוד שווי באות בלתי נחה.

ואתה אל תחשיב היות הדרך הזה אשר אנכי נותן לפניך היום דרך לא סלולה, לא דרכו בה עדיין חשובי המשוררים; כי אמנם הנה לפניך אחד מראשוני החרונים ומן החשובים שבהם, הלא היא הגאון רבנו יצחק בן גיאת, אשר בשירתו הנעימה אשר שר בלשון ארמית ליום הפורים בדרך הזאת הלך, לא סר ממנה; כי הנה החריז דנן עם למאן יעם זבן יעם על יעב תשבחן, יכן יקר עם קדר ועם חמר, וייאן עם רברבן, ועיד יקר עם דר ועם בשר, וכן בשאר חרוזי השירה ההיא שמר תמיד שויי אות אחת לבד, מלבד חרוז כון שתחריז לכון עם מנבין ועם מפלבון, בשויי שתי אותיות, לרוב המצא החרוז הזה בארמית.

והרביעית, כי למה לא נסתפק בשויי מספר היתדות בכל הדלתית, ונבקש גם כן שווי מקומית מישבותם? הן אמת כי לא עלתה כזאת על לב אחד מן המשוררים לשמור מספר היתדות, בלי שישמור מקום מושבם; אך אם טיבה בבל ענין הדרך האמצעית, הנה בין שומרי מספר התנופים ומקומותם. ובין אחרים אשר לא יחושו להם כלל, האיש אשר ישמור מספרם ולא מצבם, הוא יקרא הולך בתוך.

ואולם אם גם לא אחד מן המשוררים, לא מן הראשונים ולא מן האחרונים, התעורר עדיין ללכת בדרך הבינונית הזאת, הנה כבר היתה לגדולי הראשונים דרך אחרת להרחיב להם ממצר המשקל, והיא לבלתי הביא כלל במספר את התנופים והיו כלא היו. ואתה אולי תאמר: האנשים העושים כזאת לא היו בלא ספק רק מבני אשכנז; אכן (ואל ירע בעיניך) האנשים האלה גדולי משוררי ספרד היו.

האזהרות, אשר תחלתן „שמור לבי מענה" ידוע ומפורסם היותן מלאכת עבודת המשורר הגדול הספרדי רבי שלמה בן יהודה גבירול, ואלה, לפי הנראה מתחלתן, מיוסדות על משקל יתד ושתי תנועות; אך כי תבקש המשקל הזה בתוך דברי השירה מראשה ועד רגלה,

תיחלתך נכזבה, כי כרגע יבאו כשכים בעיניך דלתות תבקש להולמן ולא תוכל.

ואזכיר מצות עֲשׂה,
בדת מעוז ומחסה,
ועל פְּשָׁעַי יְכסה,
מגלה נסתרים.

ואיה המשקל? וכבר ראה את הדברים האלה רבי משה בן חביב, ובספרו דרכי נעם חשב לתפוס בזה על המשורר הנפלא ההוא, באלי רצה לבלוע חטפים אשר לא כדת. ומה יאמר כי יראה במשך האזהרות ההנה:

עד אשר לרעך
נתנם נחקרים,

וכן

ופגול כי יבאש,
ישרף באש.

וכן

וקוץ כף מחזקת
במבושי גברים,

וכן

וטבול יולדה
מדמי המקורים;

וכן במצות לא תעשה:

אנכי יי
קראתיך בסיני,

וכן

ועל פה לא תזכיר
שם אלהים אחרים.

ורבות כהנה וכהנה דלתות אשר אין בראשן יתד כלל? כי אמנם

לו חשב רבי שלמה לעשות שירתו במשקל, אפילו תעלה על דעתך שבלע חטפים הרבה, דבר אשר היו הקדמונים מתירים לעצמם פעמים רבות, הנה לא יאומן בשום פנים שישמיט מדלתות שירתו היתד אשר קבע עליו לחק, כי כזאת לא התיר לעצמו שום משורר מעולם.

אך האמת, כי לא שם לבו רבי שלמה באזהרותיו כי אם למספר התנועות ונתן תמיד בכל דלת ודלת חמש תנועות, והחטפים לא חש להם כלל לא על מספרם ולא על מקום מושבם. בחן דברי ותמצא האזהרות כלן מראש ועד סוף שומרות הדרך הזה באמונה, ואין בהם נפתל ועקש כלל, כאשר חשב הרב בן חביב.

ולא את האזהרות לבדן תקן רבי שלמה גבירול על המשפט הזה, כי גם בקשות ותחנות ושירות ותשבחות רבות; גם לא הוא לבדו הלך בדרך הזה, כי גם רוב חשובי משוררי ספרד הלכו בעקבותיו.

בא וראה ראשונה לר' שלמה גבירול בסליחות לשבעה עשר בתמוז:

שעה נאסר. אשר נמסר. ביד בבל וגם שעיר.
לך יהמה זה כמה. ויתחנן כבן צעיר.
יום גבר. האויב. ותבקע העיר.

וכן בכל שאר הדלתות שתים עשרה תנועות נחלקות לשתי מערכות, שש המערכה. בלי שיחוש המשורר כלל על החטפים, לא על מספרם ולא על מקומם, רק כאפס ותהו נחשבו לו.

ועוד לו בסליחות לשחרית יום הכפורים:

שופט כל הארץ. ואותה במשפט יעמיד.
נא חיים וחסד. על עם עני תצמיד.
ואת תפלת השחר. במקום עולה תעמיד.
עולת הבקר אשר לעולת התמיד.

גם זו במשקל הקידמת, רק נשתנתה ממנה בשני דברים: האחד, כי לא שם הרוז באמצע הדלת כאשר בראשונה; והשני, כי מקרא קדש אשר חתם בו כל אחד מן הבתים איננו במשקל.

ועוד לו בשחרית ליום הכפורים בסדורי הספרדים:

שנאנים. שאננים. כניצוצים ילהבו,
להטיהם. ומעטיהם. כעין קלל יצהבו.
מול כסא מתנשא. בקול רעש ירחבו.
הן במחזה. זה לזה. להקדיש אל יאהבו.
הבו לה' בני אלים הבו:

וזו דומה לראשונה בענין החרוז באמצע, ואל השניה בהיות המקרא לא במשקל.

ועוד לו בסליחות עשרת ימי תשובה:

שחר קמתי להודות. לך אלהי תהלתי.
וארנן לך בקר. להודיעך חטאתי.
תנתן לי בזה. שכר לפעלתי.
נפשי בשאלתי. ועמי בבקשתי.

ועוד לו שם:

שוממתי ברוב יגוני.
ליום יפקד זדוני.
מה אומר לאדוני.

ועוד לו תוכחה במנחה ליום כפור לספרדים:

שוכני בתי חומר. למה תשאו עין.
ומותר האדם. מן הבהמה אין.

ועוד לו מאורה לשבת ראשון של חנכה:

שני זיתים. נכרתים. בגן נעול יצהירו.
לראש קהתים. ואפרתים. שתי עטרות יכתירו.
ועל מנורה. הטהורה. כמו נרות יזהירו.
הן במתנה. אל מול פני. המנורה יאירו.

ועוד לו אהבה לפרשת שלח, אומרים אותה בני פולוניא:

שש מאות. נקראות. בדת האל יסודיהם.
לבת מי זאת. נרמזות. על כנפי רדידיהם.
מחקקות. מזקקות. כמו ציצית פקודיהם.
הזהיר אל. לישראל. חק שמור בידיהם.
ועשו להם ציצית על כנפי בגדיהם.

ועוד לו לבני פולוניא אהבה לשבת נחמו:

שתי פעמים. מקוימים. בכל יום על המוננו.

ועוד לו לספרדים רשות לסדר העבודה:

ארוממך חזקי. וחלקי.
בבואי ברוב דפקי, ודבקי.
גם בשפכי זעקי. וצעקי.
בקראי ענני אלהי צדקי.

והיא משונה מן הקודמות במה שדלתותיה בנות שבע, ושהמקרא מתחלף בכל בית ובית (ואיננו במשקל), וכל החרוזים כפולים משתי מלות דומות, וכבר מצאנוהו בשירות אחרות רודף אחרי חרוזים כפולים כאלה.

עוד תשובה תראה לרבי משה אבן עזרא, גם הוא שירות הרבה תקן על המשקל הזה אשר אני אומר, כלומר בחשבון התנועות, בלי לחוש אל החטפים:

הנה לו במנחה ליום כפור לספרדים:

אנא כעב זדוני תמחהו.
וסלחת לעוני כי רב הוא.
איך ימחה ונכתב למול אבי.
כי אין בלבו מחשב כמחשבי.

למחות מאשר כתב ליום ריבי,
כי המכתב מכתב אלהים הוא.

וכן עד סוף השיר תשע תנועות בכל דלת. ועוד לו שם:

מקור עיני. על עוני. יתהלך לעתותי.
ואוד אשי. עלי כחשי. יקד בין צלעותי.
ודם לבי. עלי חובי. יזל עם דמעותי.
בהזכירי. בהכירי. פשעי וזדונותי.
נשבר לבי. בקרבי. רחפו כל עצמותי.

וכן בכל השיר שתים עשרה תנועות בדלת דלת. ועוד לו שם:

מדמי הלבבות. וחלבי הכליות.
שלחנו מנחות. לאל ומניות.
היותם לו ערבות. ולפניו רצויות.
כימי עולם וכשנים קדמונית.

וכן עד כלה, בכל דלת עשר תנועות, והפסקה בינתים.

עוד תשוב תראה לרבי יהודה הלוי, כי גם הוא לא מאס ללכת בדרך הזה. וראשונה, הבט נא שירתו היקרה, אשר יאמרוה האשכנזים בעשרת ימי תשובה בימים שאין בהם תחנה:

יה שמך. ארוממך. וצדקתך לא אכסה.
האזנתי, והאמנתי, לא אשאל ולא אנסה.
ואיך יאמר. כלי חומר. אלי יוצרו מה תעשה.
דרשתיהו. פגשתיהו. למגדל עז וצור מחסה.
הבהיר. כאור מזהיר. באין מסך ולא מכסה.
ישתבח ויתפאר ויתרומם ויתנשא:

ועוד ראה בקשתו לעת עלות המנחה:
יה שמע אביוניך. המחלים פניך.
אבינו לבניך. אל תעלם אזנך.

ועוד תראה לו לספרדים שם במנחה ליום הכפורים :

יצו האל. לדל שואל. ויהיו דלתיו פתוחות.
המון שיחו. ומר רוחו. לאל אלהי הרוחות.
אשר יירא. בעת יקרא. משפטים ותכחות.
לייי אלהינו הרחמים והסליחות.

ועוד לו שם :

יצרי ראשית צרי. התעני כשכור.
ומה יתרון לדברי. דברי עונות לזכור.
יה אל תגל מסתרי. וחיתי אל תעכור.
חטאת נעורי ופשעי אל תזכור.

ועוד לא מאורה לבני פולוניא בשבת של עשרת הדברות :

אמרות האל טהורות. מפנינים הן יקרות.
בלבבות הן צרורות. בנפשות הן קשורות.

ועוד לו אופן לשבת שבין יום כפור לסכות :

יחו לשון. חזות אישון. אשר יחזה פלאיך.
כפי כחו. ישו שיחו. ולא כפי מוראך.
לך מעגל. ברום גלגל. והוא לא ישאך.

ועוד לו לבני פולוניא אהבה לפרשת עקב :

ידיד עריון. שמע הגיון. כאשר אשמיעך.
בחן מלין. בדת תפלין. במדת שעשועיך.
וארבעה. לראש קבעה. ונצרם לרגעיך.
ושל היד. יהי אחד. ליד כהה בקבעך.
כחותם על לבך וכחותם על זרועך.

גם הראב"ע לא היה תמיד מן המקשים עצמם לדעת לכוין מספר היתדות. והנה גם לו במנחת יום הכפרים לספרדים תוכחה, זה ראש דבריה:

אין מלה בלשוני. מפני כובד זדוני,
בנבראיך מי אני. כי תבקש לעוני.

והרמב"ם בשיר האחד אשר כתב לא סר ימין ושמאל מן הדרך הקצרה אשר סללו לפניו אשר היו מלפניו. הלא כה דברו במנחת יום כפור:

אני מזכיר היום. חסדי אבותי.
לאל נורא ואיום. בן מחשבותי.
למצוא בם פדיום. ממשובותי.
ואת פניו אשחר. בתשובותי.
יום יפקוד חטאי. עם חובותי.
כי לקבל שבים. יד פותח.

ואני אתמה על רבי משה קמחי, אשר בסוף מהלך שבילי הדעת כתב לאמר: „והמין הי"ז היא מרכב משתי תנועות ויתד ושתי תנועות ויתד ושלש תנועות, והוא מה ששירר הרמב"ם ז"ל ביום הכפורים:

„עת שערי רצון להפתח.
„יום בו אהי כפי לאל שוטח".

והנה השירה אשר הזכיר לא מלאכת הרמב"ם היא, כי שמה בקרבה: יהודה שמואל, ואולי הוא רבי יהודה הלוי אשר היה שם אביו שמואל, והשמיט מלת בן, או אחר הוא; ושירת הרמב"ם החלתה „אני מזכיר היום", והיא כהקדמה לעת שערי רצון, על כן נהגו הספרדים לומר תחלה הבית הראשון מן העקדה הזאת, ואחריו אומרים פתיחת הרמב"ם, ואחרי כן חוזרים ואומרים העקדה מראש ועד סוף; לא שתהיה העקדה מלאכת הרמב"ם. *)

*) בענין זה באו מאת המחבר במקום אחר בבית האוצר לשנה זו הדברים הבאים: „ועתה ראה תראה הדישה עתה תצמח, אשר לא ראו אבותיך ואבות

ובאחרונה יסע משורר מפואר ושמו מכוער, הלא הוא רבי בלעב, אשר כתב סליחה לספרדים, זה ראש דבריה:

בזכרי על משכבי. זדון לבי ואשמיו.
אקומה ואבואה. בית אלהי והדומיו.
ואומר בנשאי עין. בתחנוני אלי שמיו.
נפלה נא ביד יי כי רבים רחמיו.

אבותיך, כי שיר היהוד המיוחס לרבי יהודה החסיד גם הוא מתחלתו ועד סופו בעל מדה ומשקל, ומשקלו שמונה תנועות בכל דלת בהבלעת החטפים כלם מקטנם ועד גדולם:

ארומם אלהי אבי ואלי,
אנוה אלהי צורי וגואלי,
איחד אלהי [ה]שמים
והארץ בכל יום פעמים;
אל חי אחד הוא בראנו,
אביר יעקב אב לכלנו וכו'.

והנך רואה בדלת הזאת האחרונה כי מלת אביר עולה במספר שתי תנועות אף על פי שהיא מנקדת במקרא בחטף פתח, ומזה תדין על כמה וכמה דלתות אחרות מן השירים ההמה הקוהות מלשון המקרא, כי נדחק המשורר לשנות בהם שנוים מלשון הכתוב כפי אשר הציקתהו רוח השיר. והמעתיקים והמדפיסים התחכמו להגיה בדלתות ההנה על פי לשון הכתוב וקלקלו משקלו. בא וראה בתחלת השיר:

אשירה ואזמרה לאלהי בעודי,
האלהים הרועה אותי מעודי
עד היום הזה החזקת בידי,
חיים וחסד עשית עמדי.

ואין ספק אצלי, כי לא כן יצאו הדלתות האלה מתחת ידי המשורר, אלא כן:

אשירה לאלהי בעודי
הרועה אותי מעודי
עד היום החזקת בידי
חסד עשית עמדי.

ועתה, אם הספרדים עצמם, עם התנגדות קריאתם, שקלו שיריהם בלי לחיש אל ההטפים, על אחת כמה וכמה ראוי היה לבני אשכנז לעשות כן, אחרי אשר המשקל הזה על קריאתם נוסד! והנה באמת גם המה כן עשו לפעמים.

הלא תראה לרבי אפרים בן יצחק מרטיסבונה בסליחות למיסף יום הכפורים:

אני הוא המדבר. וקרבי משתבר.
ואת מלין אחבר. בלב עם פה שוה.

וכן שיר הכבוד על הדרך הזה ילך גם הוא מראשו לסופו:

אנעים זמירות ושירים ארוג,
כי אליך נפשי תערוג;
נפשי חמדה בצל ידיך
לדעת כל רז סודך וכו' וכו'.

והסתכל ידידי בסוף השיר הזה:

ובברכתי תנענע לי ראש
ואותה קח לך כבשמים ראש.

כי מלת תנענע לשתי תנועות בלבד תחשב, כי הפתח הגנובה גנובה מן המספר' וזה הדך פרטי ומיוחד לשיר הכבוד ולשיר היחוד, כאשר תראה בשיר היחוד ליום הראשון:

ולב נשבר ממנחה טהורה
זבחי אלהים רוח נשברה.

הפתח שבמלת רוח במספר תנועות לא תבא; וכן ביום השני.

כי כל אלהי העמים הם
אלילים אלמים רוח אין בהם.

ובאלה רבות, אף על פי שלפעמים גם הפתח הזאת עולה מן המנין, כאש תראה בבית הקודם לזה:

דורשי בכל לב לרוח אין בו
וקרוב ד' אל עם קרובו.

הנה היה המשורר הזה נוהג בפתח הגנובה אשר בסוף התבה כמנהג משוררים אחרים בוי"ו שורק בראש תבה.

ואתה תשא אריכות לחשי
והשבת לי גמולי בראשי".

וכן בסליחות למנחה:

אלהי העברים. נקרא בכל עברים.
בלבות נשברים. לכו נא הגברים.

ועוד לו לבני פולוניא מאורה לשבת בהעליתך וחנכה:

אשר יצר. אור וצר. ונר עורכים לך לפני.
בני יצהר. לך צוהר. הלא מסך מאור עיני.
גבול שמש. לך שמש. ומה יפו לך שמני.
דברך אור. ומה מאור. אשר ערכו לך כהני.
הלא תהלך. אל מלך. בעמוד האש לפני.
ומי יאיר. לך מאיר. ואתה נרי יי.

ועוד זולת אלה שירים רבים לבני פולוניא המתוקנים במשקל הזה, לרבי יצחק, ולרבי יעקב, ולרבי שמואל, ולרבי מנחם בן מכיר, ולא אדע מקום מולדתם, ונראה היות רבי יעקב זה הוא רבנו תם, והוא צרפתי.

והנה כל אלה ודומידם שירים שקולים במשקל אשר אבד זכרו מן האחרונים, וכלם חשבום בלתי שקולים, או נתנו דופי בבעליהם, כאלו במשקל הנהוג רצו לשקול שיריהם ולא עלתה בידם, ובשעת הדחק עברו תורות חלפי חק; וזה שקר, כי אמנם ידעו בחכמתם האנשים ההמה כי השוא שוא והבל, וגם החטפים המרכבים לכלל תנועית לא באו, על כן לא חשו אליהם כלל, גם כי לפעמים בשירים אחרים אשר חברו רצו לעשות נחת רוח לבני מדינתם, ומנו גם היתדות. והנה אם תתן עיניך ולבך על כל השירים אשר רשמתי לפניך, ראה תראה כי וי"ו בראש תבה (אשר אצלנו ליתד תחשב) הקדמונים פעמים השבוה גם הם כחטף ולא הביאוה במנין, כנראה בדלת:

להטיהם. ומעטיהם. כעין קלל יצהבו.

ופעמים היתה בעיניהם כתנועה ונשאי את ראשה בתוך שאר התנועות כנראה בדלת:

ומותר האדם מן הבהמה אין.

והנה למראה עינים הדרך השנית נכונה מן הראשונה, כי איך יהיה השורק נבלע, והוא אינני חטף כלל? אמנם כי נתבונן כי אות

הראויה לבוא בשוא ולאחת הסבות לא יוכל שוא לבוא בה יתהפך השוא ההוא לאחד החטפים המרכבים, כמו חֲכמים יבחנו, ולא יתהפך לתנועה רק אם יהיה גם החטף נמנע, כמו נֶערמו מַלכיהם; גם אנחנו נגזור אומר כי וי"ו שורק בראש תבה, כמו „ומותר האדם", בחינת חטף יש בה, אחרי שאין החטף נמנע במקום הזה, ויהיה השורק הזה חטף שורק, ויפה תחשב כיתד. אך בבוא אחריה שוא כמו ובשכבך ובקומך לא תוכל תהיה עוד חטף, כי איככה יתחברו שני חטפים בראש תבה? ואחרי היות החטף נמנע יתהלף השוא בתנועה קלה, והנה וי"ו שורק זאת תנועה יש בה, ועל כן בצדק ובמשפט לא תקרא עוד יתד.

והנך רואה כי זר מאד הדבר הזה, שתהיה תנועה אחת נחשבת פעמים כחטף ופעמים כתנועה; והוא דבר לא יתישב על הדעת כראוי; על כן זאת עשו המשוררים האלה, משכו את הוי"ו הזאת מפה ומפה כפי צורך השעה, ולא שמו לעצמם בזו חק קבוע, כאשר יעשה אדם בכל הלכה רופפת ובכל דבר שהוא מפקפק בו.

ואני טרם אכלה לדבר בענין זה לא אכחד תחת לשוני, כי במשך כל הדורות אשר היה משקל השירים האלה נעלם מעיני המעתיקים והמחוקקים נפול נפלו בקצתם טעיות בקצת דלתותיהם; ועל הכל בלשונות הלקוחים ממקראי קדש, כי לחכמה היתה בעיני המעתיקים להחזיר המקרא ליושנו, ולא ידעו כי המשורר שנה לשונו בעבור המשקל. הלא תראה בסליחת אלהי העברים:

בתודה לו עבדו. והודו והתודו.
אשר חכמים יגידו. ויורו המורים.

מלת אשר מיותרת, והוסיפה המעתיק למען כתוב הכתיב כתקונו.

ופעמים גם כן שנדחק המשורר בעבור המשקל לכתוב מלה בלתי מכוונת יפה לדקדוק הלשון, והמעתיק אשר לא ידע את המשקל תקן הלשון והוא פעם קלקל. וכבר קרו כאלה גם בשירים המחוברים במשקל הנהוג, ועל אחת כמה וכמה בשירים האלה אשר היה משקלם נעלם.

והארכתי בענין המשקל הזה דברים רבים כאשר הארכתי, ראשונה, לתת כבוד אל המשוררים הגדולים האלה, להסיר חרפה מעליהם, אם שלא עלה בידם לשמור חקי המשקל, ואם שכתבו שירים רבים בלי משקל כלל; והשניה, והיא העקר, כי ראיתי בדור הזה קצת מבני אשכנז יתנו דופי בקריאת אבותיהם, וישימו תפארתם

בהרגילם על לשונם הקריאה הספרדית; ולא יעלו על דעתם כי אם אמנם הקריאה הקדמונה האמתית כבר אבדה מקרבנו, וכל הקריאות הנוהגות בינינו היום מעורבות מאמת ומשקר *), הנה קריאת האשכנזים נכונה ברובה ומשובשת במיעוטה, וקריאת הספרדים בהפך.

והנה הקנאה אשר ראוי לי לקנא לכבוד האמת—ראשונה, ושניה—למנהג אבות משפחתי, אשר מאשכנז יצאו ועל שם לוואציה המדינה נקראו, עוררתני לגלות אמתת הדבר הזה בראיות לקוחות מפנימיות חכמת הדקדוק.

החלופים בין שני מיני המבטא, בין קריאת בני אשכנז לקריאת בני ספרד ואיטליה, הנה יפרדו לראשים הרבה, אפס בפעם הזאת לא בחרתי להטיף מלתי כי אם בענין קריאת הקמץ, כי בו ראיתי בעלי הקריאה הספרדית מתעצמים על בעלי ריבם בראיות אשר היו בעיניהם ניצחות אשר לא יתכן למצוא להן תשובה, ונתפרסם השבוש הזה עד אשר שבו רוב חכמי אשכנז בושים ונכלמים מקריאתם, תחת אשר היה להם להתפאר בה ולהחזיק במעוזה, כי היא לבדה הנכונה והצודקת אשר עמודיה לא ירופפו, ויתדותיה לא תמוטינה.

ועתה פקח נא עינך וראה, כי הקמץ הלזה, שמו מורה עליו כי משפטו להיות קמוץ תמיד, כלומר: שקריאתו בסגירת השפתים מעט, בהפך מן הפתח, שקריאתו בפתירת השפה; כי אמנם שרש קמץ אצל רבותינו זכרונם לברכה ענינו הפך ענין שרש פתח, כאמרם (ילקוט ישעיה) „פותחין אחת וקימצין אחת". ובסוף תרגום שיר השירים: „בעדן דדמיך עינא חדא קמיץ ועינא חדא פתיה", וזה דבר אשר לחזק הראיתו לא יכלו בעלי הקריאה הספרדית להסתיר פניהם ממני; והנה לפניך שתי כתי עדים המעידים בדבר הזה, והמה מחשיבי המדקדקים, שנים מהם ספרדים ושנים איטלקים.

הראשון מן הספרדים הלא היא הראב"ע, אשר בתחלת ספר צחות כתב, כי הקמץ נקרא כן, כי: „הפה נקמץ בקריאתו, ואיננו פתוח

*) הלא אלה דברי האפודי בפרק ל"ב: „לא תחשוב כי אנחנו היום בקיאים בקריאת הכתוב ובתנועת האותיות על הדרך שהיה זה אצל הקודמים מאנשי הלשון העברי, אבל כמו שהייב גלות האומה וטלטולה והתערבה בגוים קצורה בידיעת שרשי הלשון הזה ודבריו ואופניו כפי שהם והעלם הרבה מגזרת השמות והפעלים, וכמו שהתבאר, כן הענין הזה בעצמו חייב קצורנו בידיעת אמתת הקריאה והוצאת קולות האותיות".

כמו בפתח גדול, כאשר אנחנו קורין אותו במקומות האלה".

והשני רבי דוד אבן יחייא בלשון למודים שער ראשון פ"ק חמישי כתב בענין הקמץ וזה לשונו: „ובארצות אשכנז הם בקיאים בקריאתה עד היום".

והראשון מן העדים האיטלקים הלא הוא בעל לוית חן, אשר כתב בשער שני פרק שני: „וקראוהו קמץ גדול בעבור שנקמץ הפה בקריאתו, אבל אין קורא אותו כראוי רק האשכנזים".

והשני הנה הוא בעל ערוגת הבשם, אשר אלה דבריו בפרק שלישי: „ובכן הקמץ נקרא בקמיצת הפה, לא בפתיחתו בהחלט כמו הפתח".

והנה מלבד הראיה החזקה אשר יש להביא מהוראת השם, כי איך יסכימו המדקדקים כלם לקרוא בשמות הפכיים זה לזה שתי נקדות אשר קריאתן שוה, מלבד זאת יגשו נא המחזיקים בקריאה הספרדית ויורוני ויאמרו לי, למה לפני חטף פתח יבא פתח, כמו בַּאֲשֶׁר, ואחר פתח יבא חטף פתח, כמו יַעֲבור; וכן לפני חטף סגול יבא סגול, כמו בֶּאֱמֶת, ואחר סגול יבא חטף סגול, כמו לֶחֱיוֹ, אֶחֱזֶה? הלא זה בלא ספק כדי לזווג אל כל חטף התנועה אשר למינהו ואל כל תנועה החטף אשר ממנה חוצב. ועתה מי יתן וארע, מה זה ועל מה זה לפני חטף קמץ יבא קמץ, כמו וָאֳנִי, וָחֳליים רעים, בָּמֳתי ארץ, תָּאֳמי צביה, קָטָּנִי עבה; ואחר קמץ יבא חטף קמץ, כמו יָעֳמד חי, אשר יָחֳרם, אָהֳלוֹ, תמים פָּעֳלוֹ, ימי טָהֳרה, משחור תָּאֳרם, ביום בָּחֳרִי, לכסא מָאֳחזים, כי דָחֳיתי, הָחֳרב נחרבו? והלא כל הקמצים האלה הבאים לפני חטף קמץ קמצים רחבים הם, ואין קמץ רחב ממין חטף קמץ, ולא נגזר חטף קמץ מקמץ רחב, כי זה קריאתו „o" וזה „a", ואיה אפוא הזווג והשווי? ולמה לא בא בכל אלה חטף פתח, שהוא באמת ממין הקמץ הרחב? לולא נאמר כי גם הקמץ הרחב קריאתו „o".

אפס כי אולי יענה בעל הדין ויאמר: מה החלום הזה אשר חלמת מן הזווג והשווי בחטפים ובתנועות אשר חוצבו מהן? והלא כמה חטפים מרכבים מצאנו אצל תנועות אשר אינן ממינם כלל, כמו שָׁאֲלוּ, וְנָהֲרוּ, נָחֲלוּ, מָעֲדוּ, וּשְׁאָלָה, צָהֲלָה, רָחֲקָה, בָּעֲרָה; מְאֻסִּים, כֹּהֲנִים, סֹחֲרִים, בֹּעֲרִים, גֹּאֲלֵנוּ, אֹהֲבוּ, שֹׁחֲטֵי, מוֹעֲדֶיהָ; נִאֲצוּ, מֵאֲנָה, מִהֲרוּ, שִׁחֲרוּ, וּבִעֲרוּ; וכאלה לאלפים תנועות אשר אינן ממין החטפים.

והנני רואה כי דברי צריכים הרחבת באור.

הלכה פסוקה היא, כי כל שוא נע הראוי לבוא תחת אות גרונית באמצע תבה יתחלף תמיד בחטף פתח ולא בחטף אחר, והתנועה הקודמת לא תקבל שום שנוי; ולא יהיה שם מקום כ"ל לזווג החטפים עם התנועות; ומן המין הזה הן כל התבות אשר יטעון עלי בעל הדין.

אמנם כאשר יהיה משפט אותיות הגרון להנקד בשוא נח ויתחלף השוא הנה ההוא לחטף מרכב, שמה מקים הזווג והשווי בין החטף המרכב והתנועה אשר לפניו; הלא תראה: אֶעֱמוד הוא בשקל אֶפְקוד, והעין ראויה לשוא נח, והתחלף השוא הנח לחטף מרכב, ומפני הסגול הקודם הומר בחטף סגול ולא בחטף פתח או חטף קמץ; וכן וַיַּעֲבִידו הוא ממשקל וַיַּפְקִידו, ונתחלף השוא הנח הראוי לבוא בעי"ן לחטף מרכב, והיה החטף הזה חטף פתח ולא אחר, כדי לזווגו אל הפתח הקודם. ככה אָהֳלוֹ, פָּעֳלוֹ הם בפלס קָדְשׁוֹ, ונשתנה השוא הנח הראוי לבוא בה"א ובעי"ן לחטף קמץ ולא לחטף אחר בעבור הקמץ הקודם; וכן תָּאֳרָם הוא על משקל אָרְכָּם; ביום בָּחֳרִי הוא כמו וביום פָּקְדִי; הָחֳרַב נחרבו כמו הָמְלַח לא המלח; הָחֳלֵיתִי כמו הָשְׁבַּרְתִּי; יָעֳמַד, יָחֳרַם כמו תָּקְטַר. ובאלה היתה שאלתי, איך חשבו בעלי הלשון לזווג חטף קמץ עם קמץ רחב, והרי הם שני קולות מתחלפים? ולמה לא יזווגו הקמץ הרחב עם חטף פתח אשר הוא בן זוגו באמת לפי הקריאה הספרדית?

וכן בהפך, בתבה שתהלתה חטף מרכב, ובאה בראשה אחת מאותיות וכל"ב הראויות לשו"א, ולא יתחברו שני חטפים בראש תבה, ישתנה השוא ההוא אל התנועה אשר ממין החטף שאחריה; כמו כַּאֲשֶׁר, בֶּאֱמֶת; והנה כראותנו וָאֳנִי, וָחֳלָיִים רעים, בזווג הקמץ הרחב עם חטף קמץ, הלא יש לנו להבין היותו למינהו, ועל כרחנו נודה כי גם הקמץ הרח בקריאתו „o", כקריאת האשכנזים.

ואולם הנני רואה שנים אריות גבורים שואגים לקראתי, הנה הנם שנים מגדולי מדקדקי אשכנז, אשר התנכרו לקריאת אבותיהם, להחזיק בענין הקמץ בקריאת בני ספרד.

האחד הלא הוא נשיא המדקדקים האחרונים, רבי שלמה זלמן הענא, אשר בצהר התבה בתהלת התבה השניה כתב כדברים האלה לאמר: „וקראו להתנועות הגדולות אבות ולהתנועות הקטנות קראו תולדות, ולכל תנועה גדולה מיוחדת אחת מן הקטנות הדומה לה בקול

חברתה, עד שאין בינירן הבדל, רק שהתנועה גדולה היא נמשכת במבטא, והתנועה קטנה היא רהוטה במבטא; וקריאת הספרדים נכונה בזה, כי הם קוראים הברת כל תנועה גדולה מעין התנועה קטנה המיוחדת לה, לא כקריאה האשכנזית. וכן כתב הרד"ק במכלול (דף קפ"ו ע"ב) וז"ל: חמש התנועות הגדולות יש להן חמש בנות כנגדן, ותנועתן קטנה ושפלה מהאמות; והן אַ ושמה פתח גדול, והיא כתנועת הקמץ, אלא שהיא שפלה ממנה; אֶ ושמה סגול, והיא כתנועת הצירי, אלא שהיא שפלה ממנה; אָ ושמה קמץ חטוף, והיא כתנועת החולם, אלא שהיא שפלה ממנה; אִ בלא יו"ד ושמה חירק קטן, והיא כתנועת החירק, אלא שהיא שפלה ממנה; אֻ בלא וא"ו ושמה קבוץ שפתים, והיא כתנועת השורק, אלא שהיא שפלה ממנה", עכ"ל.

והשני הנה הוא אחרון המדקדקים בזמן, רבי יהודה ליב, א"ר בתלמוד לשון עברי מאמר שני פרק ראשון הערה ראשונה כתב לאמר: „וכל תנועה קטנה ראויה שתהיה דומה בהברתה ממש לתנועה הגדולה שלה; כי הברות התנועות העומדות בעצמן אינן יותר מחמש נשימות, רק שכל אחת מהנשימות יש לה שני סימנין, האחד על אריכות נשימת התנועה, והשני על מהירות נשימתה. ואם כן אין ספק שצריך להיות הברת הפתח שוה להברת הקמץ הבא ממנה, רק שהיא בקצור הנשימה. וכן בשאר התנועות. וזאת ראיה, כי קריאת הספרדים והתוגרמים בהברת התנועות נכונה מאד, במה שדומה בהם הברת הפתח והברת הקמץ לתנועת (a) ברומי, וכן בשאר התנועות אינם מבדילים בהברתן רק באורך הנשימה ובקצורה. אך האשכנזים והנגזרים מהם אנשי פולוניא מקלקלים מבטא הברת הקמץ, לקרוא אותה כמו (o) ברומי, והוא שבוש גדול אצלם, כי אם כן איך יתכן שיהיה הפתח שקריאתו (a) תולדות הקמץ שקריאתו (o) לדעתם? אבל טעותם נולדה להם, לפי שתמונת קמץ גדול דומה לקמץ חטוף, והתעה אותם הדמיון לקרות גם הקמץ גדול כקריאת הקמץ חטוף, והוא טעות שלא ירצו לתקן".

ואל החכמים האלה הנני משיב, כי בענין החלוק הזה, אשר הציבו בין התנועות הגדולות לקטנות, ואשר חשבוהו כמושכל ראשון אין לפקפק בו, אני בעניי שאלות הרבה יש לי לשאול.

ואומר תחלה לרבי שלמה זלמן, כי המדקדק הגדול הספרדי, אשר העמיד על ימינו להמכו, רחקו מחשבותיו ממחשבותיו מאד; כי הנה הוא, רבי שלמה, גדר את ההפרש אשר בין תנועה גדולה לקטנה

במה שזו נמשכת במבטא וזו רהוטה; אולי משפטי הלשון האשכנזית הטו לבבו לחשיב כזאת, כי כן בלשון ההיא התנועות עתים נמשכות, כמו במלת "wahl", ועתים רהוטות, כאשר במלת "alle"; אמנם רד"ק רוח אחרת היתה אתו, כי הוא עד חמש פעמים כפל דברו לאמר, כי התנועה הקטנה שפלה מן הגדולה, והשפלות איננה הפך ההמשכות והאריכות, כי אם הפך הגובה והרום, וכונתו לומר לא שתהיה הברת התנועה הגדולה נמשכת במבטא באריכות יותר מן התנועה הקטנה, כי אם שתהיה קריאת התנועה הגדולה גבוהה, רחבה ופתוחה, כמו בלשון איטלקי "bella", וקריאת התנועה הקטנה שפלה וצרה ממנה, כאשר באיטלקי "stella"; והנה שתי השטות נבדלות זו מזו מאד.

ועלי אמנם לחקור את שתיהן אחת לאחת, כי הנה תצדק שטת רד"ק, או תצדק שטת רז"ה, הצד השוה שבהן כי שתיהן תהרוסנה מחשבתי אשר חשבתי על דבר היות הקמץ קמוץ בכל מקום, בלי אתן מקום כלל להלוק קמץ רחב וחטוף.

והנה רד"ק בגלל קדמותו ראוי היה לו לדעת כונת המדקדקים אשר חדשו חלוקת התנועות לגדולות וקטנות, יותר מרז"ה אשר קם אחריו חמש מאות שנה; ועוד נוכל להביא ראיה לשטתו מן הלשון היונית, אשר בה תקרא "o mega", כלומר אוֹ גדולה, תנועה ידועה אשר קריאתה גבוהה ופתוחה, ותקרא "o micron", כלומר אוֹ קטנה, תנועה אחרת אשר קריאתה שפלה וצרה; והנה גדולה וקטנה האמור על התנועות היה המכוון בו אצל הקדמונים הגבוה והשפלות, לא ההמשכה והרהיטות בקריאתן; לכן לשטת רד"ק אפנה ראשונה, לחפש ולחקור הבאמת ובתמים כדבריו כן הדבר, כי תנועות לשוננו חמש כנגד חמש, זו רמה בקולה וזו שפלה ממנה.

ואומר ראשונה, כי כל ימי גדלתי בקריאה הספרדית, ועדיין לא למדתי מאחד ממלמדי שתהיה קריאת הקמץ הרחב רחבה מקריאת הפתח, ושתהיה קריאת הצירי פתוחה מקריאת הסגול, וקריאת חירק גדול מרווחת מקריאת חירק קטן, וקריאת השורק חזקה מקריאת הקבוץ; גם לא ראיתי ולא שמעתי לאחד מבני ספרד או לאחר מבני איטליאה שיבדיל בקריאתו בין התנועות האלה; והנה חלוק התנועות הגדולות והקטנות איננו אך דבר שפתים, ואיננו במבטא שפתים, זולתי החולם, שכל בני הגולה, כאשכנזי כספרדי, קוראים אותו רחב יותר מן הקמץ החטוף, אך אין הפרט מורה כלל על אמתת הכלל.

ואומר שניה, כי איך יתכן שתהיה קריאת הפתח צרה מקריאת

הקמץ, ושם קמץ יורה סגירה ופתח הפכו? וכן איך תהיה קריאת הצירי רחבה מקריאת הסגול, ושם צירי נגזר מן צר? וכן באמת כל בני המערב קוראים אותו צר מאד, ואומרים „אמן" ושמע השומע אָמִין, וכן הישמעאלים קוראים לישמעאל יִסְמָאִיל.

ואומר שלישית, כי המדקדקים הראשונים, כראב"ע וחבריו, לא הזכירו עשר תנועות, ולא חלקו אותן לגדולות וקטנות, רק קראו לכל התנועות בשם מלכים, והיו המלכים אצלם שבעה בלבד (סימנם וַיֹּאמֶר אֵלִיָּהוּ), והקבוץ נכלל בשורק, כי משרתו הוא, ובא תחתיו בכל מקום שאין שם וי"ו. הלא זה לשון הראב"ע בתחלת ס' מאזנים: „המלכים הם שבעה: האחד חולם, והוא מלך מלכים, בעבור שהוא לבדו גבוה, והוא נקודה למעלה בין שתי אותיות; השני שורק והוא נקודה באמצע האות באות וי"ו או שלש נקודות למטה מהאות; השלישי חירק והוא נקודה למטה מהאות; הרביעי פתח גדול והוא קו למטה מהאות; החמישי פתח קטן, והוא שלש נקודות, שתים ישרות ואחת ביניהן תחתיהן ונקראת בכתם סגול; הששי קמץ גדול והוא קו ונקודה תחת האות; השביעי קמץ קטן, והוא שתים נקודות יושבות, ונקראת בסתם צירי".

ואומר רביעית, כי אין בטבע האדם יכולת לבטא בשפתיו שני מיני (a) ושני מיני (i) ושני מיני (u) אחד רחב ואחד צר, כי לעולם התנועות האלה אחת תהיה קריאתן, ולא תקבלנה הרחבה וקטיצה, הרמה והשפלה; כי אמנם שתים הנה לברנה התנועות המקבלות שני מיני קריאה, רחבה וצרה, גבוהה ושפלה, והן התנועה (e) ותנועת (o). והנה חלוק התנועות כלן לשתי מחלקות, גדולות וקטנות, רחבות וצרות, גבוהות ושפלות, הוא דבר מתנגד לטבע המבטא האנושי.

ואחרי ראותנו כי לא תכון שטת רד"ק, נפנה נא לשטת רו"ה, ורי"ל ההולך בעקבותיו, האומרים כי קריאת התנועות הגדולות נמשכת ובאריכות הנשימה, וקריאת התנועות הקטנות רהוטה ובמהירות הנשימה, כדבר הנוהג בלשון אשכנז, כמו במלת "wahl" ובמלת "alle".

והנה בעלי השטה הזאת אולי יאמרו כי יש להם על מה שיסמוכו, מאשר אנחנו רואים כי אחרי תנועה גדולה תבאנה האותיות הנחות, ונמצאת התנועה הגדולה עומדת בסוף ההברה, ויש שם מקום להאריך בקריאתה, ובהפך אחר התנועה הקטנה יבוא נח נראה, ונמצאת התנועה הקטנה עומדת באמצע ההברה, והיא רהוטה בהכרת אחר

האות שאחריה, ואין מקום להאריך בה הנשימה.

והנה הסמוכים האלה ימושו והראיות תמיטינה, אחרי ראותנו אלפי תנועות גדולות העומדות בסוף הברה, כמו בשמות במשקלי פָּעָל. פָּעֵל. פָּעִיל, פָּעוֹל, מִפְעָל. מִפְעֵל, פִּעָלוֹן וחבריהם, ובפעלים במשקלי פִּקֵּד, פָּקִיד, פָּקוֹד, אֶפְקֹד, נִפְקָד, הִפָּקֵד, פֻּקַּד, מְפַקֵּד, מְפֻקָּד, מַפְקִיד, מָפְקָד וזולתם, ואחרי ראותנו אלפי תנועות קטנות העומדות בסוף הברה, כמו עינֶיךָ תראֶינה ירושָׁלַיִם נָוֶה שַׁאֲנָן. וכל המון המלות אשר על אחד מן המשקלים האלה, וגם על משקלים אחרים.

וכי תאמר אלי: אבל לא תעמוד תנועה גדולה באמצע הברה רק בהיות הטעם עליה, וזה כי הטעם מניח מקום להארכת קריאתה עם היותה באמצע הברה; אף אני אשאלך והודיעני, אם היה גם כן מכח הטעם שתעמור תנועה קטנה בסוף הברה, כנראה במלת „עיניך תראינה ירושלים נוה"; ואיך תהיה רהוטה במבטא תנועה שהטעם עליה ואחריה נח נסתר, אם הטעם גורם אריכות המבטא גם בתנועה שאחריה נח נראה? הכזה יהיה כח הטעם, לפעול דבר והפכו? או לא תצדק יותר בדברך, אם תאמר, שאין לטעם שום כח בענין הזה? כאשר באמת גם מלבדו כמה תנועות קטנות יש לנו העומדות בסוף הברה, כמו שַׁאֲנָן יַעֲמוֹד, וכל שאחריהן אות גרונית, ומלבד אלה הנה מַלְכֵיהֶם, אֶתְכֶם, בִּגְדְךָ, חָקְךָ, ואלפים כהנה, אשר השוא בהן נע, בעדות הרפה שאחריו, כמשפט תנועה קלה אשר חדש ברוחב בינתו רו"ה עצמו, ורי"ל גם הוא הסכים עמו; וכן כמה תנועות גדולות יש לנו העומדות באמצע הברה גם בזולת טעם, כמו אִישׁ־דָּמִים, בֶּן־פּרִיץ, וחבריהם המוקפים, וכן גם בלא מקף בֵּלְטְשַׁאצַּר וְאֶשְׁבַּצָּר אשר הם בשוא נח אחר הצירי, בעדות השוא השני ובעדות הבי"ת הדגושה, וכן בשוא נח אנחנו קוראים בֵּלְשַׁאצַּר ומאפֵלְיָה.

על כן על כל הדברים האלה לבי אומר לי, כי חלוק התנועות לגדולות וקטנות שוא ודבר כזב הוא, ושאין שם כלל עשר התנועות, אך באמת שבע הנה ולא יותר תנועות לשון הקדש, כאשר אמרו ראשוני המדקדקים, וכאשר שבעה המה ולא יותר, בהסכמת גדולי מדקדקי האומות, הקולות אשר יבטא האדם, וכאשר שבע הנה תנועות לשון יוני, ואלו הן: פתח (אַ), קריאתו (a), וחברו בלשון יוני (A); סגול (אֶ), קריאתו (e) רחבה, ובנגדו בלשון יוני (H); צירי (אֵ), קריאתו (e) צרה, וכמהו בלשון יוני (E); חירק (אִ), קריאתו (i),

ורעהו בלשון יוני (I); חולם (אֹ), קריאתו (ᴜ) רחבה, ולעמתו בלשון יוני (Ω); קמץ (אָ), קריאתו (o) צרה, ובן גילו בלשון יוני (O); שורק (אוּ או אֻ), ובלשון יוני (Υ), קריאתו כאשר יבטאוהו בני אשכנז, כי'ומר כמו (u) צרפתי, לא כמו (u) איטלקי, ויגיד עליו שמו „שורק", לשון שריקה, וכן מבטא (u) צרפתי הנה הוא ממין השריקה.

ורב לי אם מתוך דברי יבינו אחינו בני אשכנז כי מנהג אבותיהם אשר בידיהם יש ויש לו על מה שיסמוך, ולא לתהלה תחשב להם החליפם אותו באחר, אשר לא טוב הוא ממנו.

כי אם בזאת אמנם יתהלל המתהלל אשר יכין עצמו לדבר כן, בלמדו את לשונו לתת טעם כל תבה על מקומו, ולא יתן הנתנין למטה למעלה ואת הנתנין למעלה למטה, כאשר יעשו בני אשכנז ברוב מלות לשון הקדש, על אף הדקדוק ובהפסד הכונה. ומה נאוה מליצת אחד ממופתי עמנו בדור החולף, רבנו יחזקאל זצ"ל, אשר כתב בנודע ביהודה סימן ב' על הקוראים שם האדנות בטעם למעלה! אמר: „והאומר שהוא מלעיל הוא עצמו מלרע". והנה ידוע כמה אלפי פעמים בני אשכנז מורידים מעלתם מלרע בהעלותם טעם התבות מלעיל, והוא דבר הצריך תקון.

ואם יקר וגדולה עשו למלאכת השיר היהודים הקדמונים, גם האחרונים לא זזו מחבבה. רבים היו המשוררים בכל דור ודור בכל תפוצות ישראל, ורובם לא דרכו דרך רוב משוררי העמים, אשר עשו מלאכת השיר עטרה להתגדל בה, וכי תפשיט מעליהם מעטה תהלה זו ישארו ריקים וערומים, אבל משוררי ישראל כבדו את מלאכתם, ולא מלאכתם כבדה אותם, כי גדולים ונכבדים היו גם בלעדיה. ומה יקרו משוררי ישראל, מה עצמו ראשיהם! מי לנו גדול מרב האי גאון, אשר לדברי הראב"ד, לאורו הלכו דורשי התורה ממזרח שמש עד מבואו, וכמהו לא היה לפניו בגאונים? והוא לא בזה בעיניו לשלוח יד במלאכת השיר. הוא כתב הבקשה הידועה לספרדים, אשר תחלתה:

שמע קולי אשר ישמע בקולות,

ולו גם כן מחברת ארוכה הנקראת מוסר השכל.

רבי אלעזר הקלירי ורבי שמעון הגדול, בעלי רוב המחזור האשכנזי, אין ספק כי רבנים גדולים ועצומים היו. ומה נאמר על רבנו גרשם מאור הגולה? והוא כתב סליחות: איה כל נפלאותיך הגדולות והנוראות, וסליחת: אתה מקדם אלהינו ארנינו. והמשורר

הנעים רבי שלמה גבירול, הנה ראב"ד ורד"ק קוראים לו בשם חכם גדול. ואביר משוררי בני עמנו רבי יהודה הלוי, מי ראה ספר הכוזרי ולא ראה כי חכם ופילוסוף גדול היה? ורבי משה אבן עזרא בעל שירות רבות במחזור ספרדי, הנה ראב"ד יקרא לו בשם חכם גדול בתורה ובחכמה יונית. ורבי אברהם אבן עזרא גם הוא משורר, וחכמתו הרחבה מני ים איננה צריכה עדים. וכל שאר המשוררים אשר יזכר שמם במחזור, כלם רבנים גדולים אשר היו ברורם לתהלה ולתפארת, והצעירה במעלותם היותם משוררים. ראה! אם היה השיר מלאכה נמבזה ונמאסת בעיני גדולי ישראל.

גם בדורות הקרובים אלינו, רוב גדולי רבני איטליאה וחכמיה היו משוררים: רבי עזריה בעל מאור עינים, רבי שמואל ארקיוולטי, רבי יהודה אריה ממודינה, מהר"ר יוסף ידידיה קרמי בעל כנף רננים, מהר"ר משה זכות, מהר"ר בנימין הכהן, מהר"ר יוסף פיאמיטה, מהר"ר ישעיה בסאן, מהר"ר שמשון כהן מודון, מהר"ר משה חיים לוצאטו, מהר"ר עמנואל חי ריקי, מהר"ר יעקב חי סראוול, מהר"ר שמחה קלימאני, מהר"ר ישראל בנימין בסאן, מהר"ר אברהם יצחק קסטילו, ורבים מלבד אלו, אנשי המעלה לשם ולתפארת ולתהלה, בתורה בחכמה ובחסידות, כלם נתנו כבוד למלאכת השיר, ויתנו לה חניה בכלל שבחיהם.

כל השירים הבאים בכרך הזה נסדרו על ידינו עפ"י תכן עניניהם; השירים שלא נרשם עליהם זמן כתיבתם נדפסו ע"י המחבר בבת אחת ב„בכורי־העתים" לשנת תקפ"ו בשם כללי „כנור נעים", והשירים שנרשם עליהם זמן כתיבתם—מהם שנדפסו ע"י המחבר במאספים, עתונים וספרים שונים ומהם שנשארו בכת"י ונדפסו אח"כ כלם יחד ע"י בן המחבר, ה"ר ישעיה לוצאטו, ב„כנור נעים" חלק שני, בפארובה שנת תרל"ט. רבים מהשירים האלה היו בלתי מנוקדים ואנחנו נקדנום.
המו"ל.

תהלות השיר.

[ענין השיר הזה וסופי דלתותיו נתונים המה לי מאת גבר עמיתי].

תקע"ח ותקצ"ח

מַה־מָּתוֹק מִנִּי־שִׁיר? מֶה עַז מִזֶּמֶר?
בִּלְתּוֹ, תִּהְיֶה תֵבֵל שָׁמִיר וָשַׁיִת.
בּוֹ יֵרָצוּ אֶל אֵל זִבְחֵי הַבַּיִת;
בּוֹ מִתְוַדֶּה יַלְבִּין חֶטְאוֹ כַּצֶּמֶר.

בּוֹ יִשְׁכַּח מַר לֵבָב כַּעַס וָמֶמֶר,
בּוֹ רָוַח לַיְמִינִי נִבְעַת מִבַּיִת:
בּוֹ יָרוּם זַךְ, וִיהִי הוֹדוֹ כַּזָּיִת;
בּוֹ יִשַּׁחוּ רָעִים, סִגִּים וָשֶׁמֶר.

בּוֹ יֻרְכּוּ עַזִּים, לֹא עוֹד יַשְׁחִיתוּ;
בּוֹ יְאֻמַּץ רַךְ לֵבָב, יַגְבִּיהַּ עַיִן:
בּוֹ אַנְשֵׁי דַעַת צָרֵיהֶם יַכְרִיתוּ.

בּוֹ יִנְעַם אֶל שׁוֹתָיו שֵׁכָר וָיָיִן,
בּוֹ זֵכֶר צַדִּיק יָמִים לֹא יָמִיתוּ,
בּוֹ מִקֶּדֶם דִּבֶּר אַב תּוּבַל קָיִן.

מציאות היוצר.

הַיּוֹצֵר בִּדְבַר־פִּיו הָעוֹלָם וּצְבָאָיו!
אֵיכָה יַגִּיד גָּדְלְךָ הַזֹּחֵל בִּגְבָאָיו?
הֵן יִבָּהֵל פִּתְאוֹם לוּ רֶגַע יִפְרֹץ־פָּרֶץ,
לוּ יִשָּׂא אֶת־עֵינָיו אֶל־כָּל־חַיַּת הָאָרֶץ,
מַה־יִּתְרוֹן לָאָדָם עַל־הָרֶמֶשׂ הַהוּא?
יַחְדָּו גַּם־אִישִׁים מִנִּפְלָאוֹת יִירָאוּ.
יַשְׂכִּילוּ בִּנְמָלָה, אָז יִשְׁתָּאוּ, יָשֹׁמּוּ;
יָשִׂימוּ יָד עַל־פֶּה, יִירָאוּךָ, יִדֹּמּוּ.
לַהֶבֶל נִתְחַכָּם, שָׁוְא נַגְדִּיל תּוּשִׁיָּה:
נֵדַע כִּי לֹא נֵדַע, נֵאָלֵם דּוּמִיָּה.

אוֹי לִכְסִיל עִוֵּר־לֵב, נִבְעָר מִדַּעַת, פֹּחַז!
לֵבָב לוֹ בַּל־יָבִין, עֵינַיִם לוֹ בַּל־יֶחֱז,
מֵאוֹר יַעֲצוֹם עֵינָיו, עֹשֶׂה־כֹּל לֹא־יִרְאֶה;
וּמְלָאכוֹת נִשְׂגָּבוֹת יֹאמַר: קָרוּ מִקְרֶה.
חָכְמַת בִּנְיַן כָּל־חַי, כָּל עֵץ, מִמִּי נֶעְלָמֶת?
מִקְרֶה לֹא־יִקְרָא לָהּ הַחֹמֶט. הַתִּנְשֶׁמֶת.
שִׁכְלוּל נִתְחֵי כָל־גּוּף, סִדְרָם וּצְבִי עֶרְכָּם,
מִי לֹא־יִבְחַן בָּהֶם אֶצְבַּע חָרָשׁ חָכָם?
עַצְמוֹתֶיךָ, מַכְחִישׁ! יַכְזִיבֵי שִׂפְתוֹתֶיךָ:
נֶעֶרְכוּ בִתְבוּנָה יָעִידוּ עַל־פָּנֶיךָ.

עַל חֹדֶשׁ הָאָבִיב.

הַפִּרְטִים בַּנֶּבֶל,

הַמְשׁוֹרְרִים כֻּלָּמוֹ,

אַךְ שָׁוְא וָשֶׁקֶר[1]) יִפְצְחוּ יָרֹנּוּ,

הֵן רַק בְּדִבְרֵי־הָבֶל,

תֵּתַע[2]) נְגִינָתָמוֹ,

וּלְשָׁוְא וְדִבְרֵי־חוֹל פְּאֵר יָחֹנּוּ.

גֶּבֶר אֲשֶׁר נָכוֹנוּ

אֵלָיו כְּלִמּוֹת נֶצַח,

אַךְ לוֹ זָהָב פַּרְוָיִם;

חַי רוֹמְמוּ שָׁמָיִם,

מֵת קוֹנְנוּ עָלָיו בְּחֹזֶק מֶצַח,

כִּי־הוּא יְסוֹד עוֹלָם וְהוּא הָאָדֹן,

וַיְקַנְּאוּהוּ כָּל־עֲצֵי גַן־עֵדֶן.

גַּם חָשְׁקוּ בַיּוֹפִי,

וַיִּתְּנוּ תִפְאֶרֶת

אֶל־כָּל־יְפַת־מַרְאֶה וְסָרַת טָעַם,

לֵאמֹר: כְּלִיל תִּצְנֹפִי

עַל־כָּל־בְּתוּלוֹת קָרֶת:

אַבִּיט מְאוֹר נָגְהֵךְ[3]), וְאִם רַק־פָּעַם,

---

[1]) נוסח אחר: „כזב ושקר".

[2]) נוסח אחר: „תשעה".

[3]) נוסח אחר: „אם אחזה אותך".

יָתוֹם וְכַלָּה זָעַם;
גַּם-אֶשְׁכָּחָה שָׁכֹחַ
כָּל־מַחְשְׁבוֹת הַחֶלֶד:
בָּחוּר וְשָׂב וָיֶלֶד
בְּךָ יִמְצְאוּ הַטּוֹב וְהַמָּנוֹחַ;
בְּךָ יֶחֱסוּ תָמִיד וְיִתָּמֵכוּ,
וּמְאַהֲבֶיךָ בַּשְּׁבִי יֵלֵכוּ.

כֵּן יוֹדְעֵי הַזֶּמֶר
יִשְׁעוּ בְּדִבְרֵי שֶׁקֶר;
אוּלָם אֲנִי אֶמְאַס הֲמוֹן שִׁירֵימוֹ,
וּכְמַאֲרִי וָזֶמֶר
אִירָא אֲנִי אֵין חֵקֶר
פֶּן תְּהַלֵּךְ רַגְלִי בְּאָרְחוֹתֵימוֹ.
אֶשְׂנָא נְתִיבוֹתֵימוֹ;
אוּלָם, אֲדוֹן הָאָרֶץ,
לִכְבוֹדְךָ אָשִׁירָה,
וּלְבַד לְךָ אָעִירָה
כִּנּוֹר אֲשֶׁר-יִנְעַם וְיִפְרָץ-פָּרֶץ:
אַגִּיד לְכָל-יָבֹא גְּבוּרָתֶךָ;
לַיְלָה, וְכָל-הַיּוֹם, גְּדֻלָּתֶךָ[1].

שֶׁלֶג, כְּפוֹר, וָקֶרַח,
מֵרֹאשׁ אֲרָרָט זָבוּ,
אָבִיב יְבַשְּׂרוּן אֲשֶׁר הִגִּיעַ.

---

[1] נוסח אחר: „תשועתך".

נֶחְמָד לְמַרְאֶה פֶּרַח,
פָּרִים לְהַדְשִׁיא שָׁבוּ,
וַיֵּצְאוּ צִיצִים בְּכָל-נָטִיעַ.
קוֹל צָהֳלָה תַּשְׁמִיעַ
עָגוּר, אֲשֶׁר עַד-עַתָּה
מִכּוּשׁ וּפַתְרוֹס שָׁבָה
אֶל-קֵן אֲשֶׁר עֲזָבָה
מֵאָז בְּחֹרֶף יָרְאָה וְחָתָה.
הֵן רַעֲנָן שָׁקֵד בְּהָר וָגֶבַע,
וַתַּעֲטֹף בִּגְדֵי פְאֵר הַטֶּבַע.

אוֹרוֹת אֲשֶׁר בְּךָ...
חָצִיר, וְיֶרֶק עֵשֶׂב;
אַף-כִּי בְרוֹשׁ, תִּדְהָר וְכָל-עֲצֵי-יַעַר:
יַחְדָּו הֲלֹא יִצְוָחוּ,
וּלְכֹל אֲשֶׁר-לוֹ קֶשֶׁב
יַד-אֵל יְבַשֵּׂרוּן. וְעַל-אִישׁ בָּעַר
אֶתְמַהּ וְאֶשְׂתַּעַר-שָׂעַר.
הַמְעַט בְּעֵינָיו סֵדֶר
קוֹר, חֹם, וְקַיִץ, חֹרֶף?
מַה-זֶּה וְיִפְנֶה עֹרֶף
מִנִּפְלְאוֹת רֹעֵה בְחָכְמָה עֵדֶר?
יָדַע מְרִיא קוֹנוֹ, וְאַתָּה שַׁתָּ
עַל-מַתְּנוֹת נָדִיב אֲשֶׁר כִּחַשְׁתָּ.

נָדִיב! וְאֵן כָּמֹכָה

נִסְתָּר וְיָד פֹּתֵחַ

לַטּוֹב וְלַנָּבָל סְתוּם הָעָיִן?

אַךְ נִבְהָלָה נָבֹכָה

נֶפֶשׁ בְּךָ בֹּטֵחַ:

יִתְרוֹן לְצִדְקָתוֹ יָקוּ, וָאָיִן.—

יִשָּׁכוּר וְלֹא מִיַּיִן,

בַּהוֹלְלִים קִנֵּאתָ;

נוֹאָל! הֲתִתְפָּאֲרֶךָ

תִּהְיֶה בְּבֹר כַּפֶּיךָ,

לוֹ חֶלְקְךָ מַה-טּוֹב כְּבָר הָרְאֵיתָ?

אַךְ טוּבְךָ צָפוּן לְחַיֵּי־נֶצַח,

לֹא יְגְזְלוּהוּ שֹׁדְדִים יוֹם רֶצַח.

יָגַע וְלֹא יָנוּחַ

חֹרֵשׁ תְּמוֹל שָׂדֵהוּ,

אָכְלוּ מְפֻזָּר עַל־פְּנֵי הַדֹּמֶן.

עָבַר כְּתֹהוּ וָרוּחַ:

הַבֵּט: הֲלֹא מָלֵאוּ

פִּתְאוֹם עֲמָקִים בָּר דְּבַשׁ וָשֶׁמֶן.

שֹׁמֵר אֱמוּנָה אוֹמֶן

בֶּטֶן שְׁאוֹל מִתַּחַת

פָּתַח, וּמִנִּי־קֶבֶר

אֶל־רַעֲבוֹנוֹ שֶׁבֶר

הוֹצִיא לְהוֹסֶה בּוֹ; וּמִנִּי-שַׁחַת

יָקוּם יְשַׁר-לֵבָב נְקִי כַפַּיִם,
לָשֵׂאת עָלַי חַסְדּוֹ גְּמוּל כִּפְלַיִם.

וְאַתְּ, אֲשֶׁר בַּנֹּפֶת
אֶת-נַפְשְׁךָ תַּשְׂבִּיעַ,
בַּל-תַּחְקוֹר לָעַד לְמִי כָל-אֵלֶּה:
לֹא-פֹה, לְבַד בַּתֹּפֶת,
גַּם-לָךְ זְמָן יוֹדִיעַ
אֶצְבַּע אֱלֹהִים חַי, אֲשֶׁר לֹא תֵלֶא.
כִּי עוֹד, וְקַל הַפֶּלֶא,
אַחַר אֲשֶׁר בַּשַּׁחַת
מֵת נֶאֱלָח נִרְקַבְתְּ
תָּקוּם וְהִתְיַצַּבְתְּ
חֵלֶף עֲבוֹדָתֵךְ גְּמוּל לָקַחַת.
אֵיךְ מַאֲכָל תֹּלָע, תְּבַקֵּשׁ דָּעַת,
יָקוּם וְחָיָה עוֹד? יִשְׁאַל תּוֹלַעַת.

הֲדָרַת פְּנֵי הַשֶּׁמֶשׁ
תֹּלָע תְּמוֹל הוֹצִיאוּ
מִמַּחֲבֵא בֵיצָה אֲשֶׁר נִבְקָעָה;
וַיֶּאֱרֹג הָרֶמֶשׂ
בֶּגֶד בְּרוּחַ פִּיהוּ;
שָׁם נִכְלְאָה נַפְשׁוֹ, וְעוֹד לֹא נָעָה.
אֶת-אָהֳלָהּ קָרָעָה
נֶפֶשׁ אֲשֶׁר נִכְחָדָה,

גַּם שָׁרְצָה בָאָרֶץ,
כֵּן אַחֲרֵי בֹא קָרֵץ
תָּשׁוּב תְּחִי נֶפֶשׁ כְּבַר אָבָדָה.
נָבָל, אֲשֶׁר גַּם צוּר יְלָדְךָ תֶּשִׁי,
אֵימִים הֲלֹא תִלְבַּשׁ בְּלָבְשְׁךָ מֶשִׁי.

על המות.

מָוֶת! שַׁלְהֶבֶתְיָה! לַהַט הַחֶרֶב!
מַכַּת בִּלְתִּי סָרָה! יָחִיד בָּאָרֶץ!
קָשֶׁה אַתָּה מִכֹּל: מִי־זֶה כָמֹכָה?
הִנֵּה אַרְיֵה שֹׁאֵג וּזְאֵבֵי עֶרֶב
תַּחְתֶּיךָ יִפֹּלוּן כִּבְעִיר וָשֶׁרֶץ;
וּלְבַד בְּזִכֹּר שִׁמְךָ נַפְשִׁי נְבוֹכָה.
הֵן אֵין עַל־מִי נִסְמֹכָה
עֵת חֶרְמֶשְׁךָ תִקַּח, וִימִינְךָ תָּרֶם:
לֹא־יוֹעִיל הוֹן, לֹא יוֹפִי, גַּם־לֹא צֶדֶק.
כַּשּׁוֹשַׁנָּה, כַּחֵדֶק,
פִּתְאוֹם יָבֹא אֵידָם, אִם תִּשְׁבָּר־גָּרֶם.
רָאִיתִי כִּי־רַק־רָע כָּל־הַיּוֹם תַּעַשׂ,
רָאִיתִי כִּי־אַתָּה עָמָל וָכָעַשׂ.

אִישׁ עֹשֶׁר וּנְכָסִים, זָהָב וָכֶסֶף;
אִישׁ צֶדֶק, אִישׁ חָסִיד, אִישׁ אָרְחוֹת יוֹשֶׁר;
אִישׁ תֹּאַר, אִישׁ מַרְאֶה, בָּנוֹת אָהָבוּ:
לֹא יוֹשִׁיעֵם כָּל־זֶה עֵת תִּקְצָף־קֶצֶף.
טוּב תֹּאַר, בַּר־כַּפַּיִם, הוֹן וָעֹשֶׁר,
כֻּלָּם יוֹם זַעַמְךָ אֶפֶס נֶחְשָׁבוּ.
יַחַד עָפָר יִשְׁכָּבוּ,
כַּמֶּלֶךְ, כָּאֶבְיוֹן, כַּתּוֹר, כַּלָּיִשׁ.

הַגֶּבֶר הָאַמִּיץ, גִּבּוֹר מְשָׁחַל,
אִם – תִּגְזַר אֹמֶר – יָחַל –
יָנוּעַ – אַיּוֹ? – שׁוֹקָיו עַמּוּדֵי שָׁיִשׁ.
אַךְ־שָׁוְא עֵינַיִם לוֹ, לָשׁוֹן וּזְרוֹעַ:
לֹא־יִרְאֶה, לֹא יָשִׂיחַ, לֹא יָנוּעַ.

וּשְׁאֵרוֹ הַנּוֹתָר, כִּי לֹא־אָבִיתָ
לִשְׁלוֹחַ אֶל־נַפְשׁוֹ אֶת־מַלְאָכֶכָה;
רָעוֹת יִשְׂבַּע, רַבּוֹת מִנִּי עַד־הֵנָּה.
הַבִּיטָה אַלְמָנָה אַתָּה דִכִּיתָ;
הַבֵּט יָתוֹם יִנְאַק, יֵרֵד בַּבֶּכֶה;
שׁוּר אָב שָׁכוּל, עֵינָיו בִּבְכִי תִכְלֶינָה;
שׁוּר עֵינַיִם תִּבְכֶּינָה
עַל־הַפָּרֵד מֵהֶם אֹהֵב וָרֵעַ;
וּבְמַפַּח־נֶפֶשׁ כַּמָּה יִתְנוֹדָדוּ,
כִּי מִשְׁעַנְתָּם אָבָדוּ!
מִי־כָמֹכָה אִם־כֵּן מַשְׁחִית, פִּשֵּׁעַ?
חֵן בַּמַּכִּים, אָיוֹם, נוֹרָא נִגְעֶךָ;
אַף עַל־הַנִּשְׁאָרִים תִּכְבַּד יָדֶךָ.

שָׂא־נָא אֶת חַטָּאתִי, מָוֶת! חָטָאתִי:
חֶדֶךְ בְּמוֹן סָבָל דֶּרֶךְ דָּרַכְתִּי,
וָאוֹצִיא דִבָּתְךָ רָעָה הַחוּצָה.
לִקְרָאתֶךָ אָמְנָם הַיּוֹם יָצָאתִי:
אֵדַע כִּי־דֶרֶךְ רָע הָלֹךְ הָלַכְתִּי
תַּקֵּן עַוָּתָתִי עַתָּה אָרוּצָה.

אֶת-הַקָּדְקֹד אָרוּצָה
אֶל-כָּל-נִדְבָּרִים בָּךְ, אַנְשֵׁי אִוֶּלֶת.
מָוֶת! מוֹעִיל וָטוֹב כָּמֹכָה אָנָה?
שַׁטְתִּי קֵדְמָה, תֵּימָנָה—
כָּמֹכָה לֹא-מָצָאתִי רַב־תּוֹעֶלֶת.
מָוֶת! חֶסֶד שַׁדַּי הֵן אֶקְרָאֶךָּ;
כִּי, לוּ הֵיטֵב נַחְקֹר, אֵין טוֹב מִמֶּךָּ.

אִם-אִישׁ צַדִּיק חָסִיד לָקוּחַ יְהִי,
חֶסֶד עָשִׂיתָ לוֹ; יַעַן וּבְיַעַן
תִּגְאַל אֹתוֹ מִכָּל־מַכְאוֹב וָפֶגַע,
מִכָּל-צָרָה, מִכָּל-יָגוֹן וָנֶהִי:
לֹא-עוֹד יִהְיֶה לִצְחֹק אֶל-חָם וּכְנַעַן,
לֹא עַל־חַטֹּאת דּוֹרוֹ יִשָּׂא עוֹד נֶגַע:
אַף תִּטָּעֶנּוּ רֶגַע
בֵּין אֶרְאֶלֵּי מָרוֹם, מֵעַל יָרֵחַ;
יֵצֵא עִם-שַׂרְפֵי־אֵל בַּגַּן לָשׂוּחַ,
לָבֶטַח שָׁם יָנוּחַ,
שָׁמָּה יִהְיֶה לָנֶצַח אַךְ-שָׂמֵחַ.
אֶל-חֶסֶד זֶה אַיֵּה מִדָּה מֵעָתָּה?
עָיֵף יָגֵעַ בִּמְנוּחוֹ נָתַתָּה.

אִם-תִּקְטֹל אִישׁ רָשָׁע, פּשֵׁעַ פֶּשַׁע,
הֹלֵךְ אַחַר עֵינָיו, גֹּזֵל רֵעֵהוּ,
עֹשֵׁק, גֹּנֵב, נֹאֵף, אֹיֵב לֵאלוֹהַּ:
הִנֵּה נָתַתָּ לוֹ חַיִּים וָיֶשַׁע,

לֹא מָוֶת, לֹא רָעָה: מַה-טּוֹב מִקְרֵהוּ!
מַה-טּוֹבָה רָעָתוֹ! אֵין טוֹב כָּמוֹהָ,
גָּבוֹהַּ עַל־גָּבוֹהַּ
לֹא־יַמְרֶה עוֹד, לֹא-יִתְהַלֵּךְ עוֹד קֶרִי;
לֹא־יִרְצַח, לֹא־יִנְאַף, עֵת יִהְיֶה רֶפֶשׁ.
טֶרֶם תִּסַּע הַנֶּפֶשׁ
יִתְוַדֶּה מִכָּל־פֶּשַׁע, מִכָּל־מֶרִי:
אָז יִמָּחֶה רִשְׁעוֹ, יָהּ יִשְׁכָּחֶנּוּ;
אַךְ־מִי יִפְדֶּה אֹתוֹ? מָוֶת יִפְדֶּנּוּ.

אַךְ אֻמְלָלִים־בֹּכִים, כִּי־הִפְרִיד מָוֶת
בֵּינָם לִידִיד נַפְשָׁם, לָהֶם מַה־יֵּיטֶב?
אָמְנָם טוֹבָה רַבָּה יֵיטִיב אֲלֵימוֹ.
הֵן רַבִּים כִּרְאוֹתָם בַּלְהוֹת צַלְמָוֶת,
וּבְעֵת יִרְאוּ מַדְוֶה, נֶגַע וָקֶטֶב,
בָּאִים פֶּתַח בֵּיתָם וּבְחַצְרוֹתֵימוֹ:
אָז יִפָּקְחוּן עֵינֵימוֹ,
יָשׁוּבוּ לֵאלֹהִים, יֵיטִיבוּ צָעַד!
אַךְ לוּלֵא גֵהָה זֹאת יָעִיזוּ מֵצַח,
לֹא יִרְאוּ אוֹר עַד-נֶצַח.
אִם-כֵּן אֵפוֹא לָמָּה אֲחָזְנוּ רָעַד,
מָוֶת, בְּזִכְרֹ שִׁמְךָ? חִנָּם נִבְהָלְנוּ.
מָוֶת, טוֹב טוֹב אַתָּה: נַחְנוּ נוֹאָלְנוּ.

———

עמק החרוץ.

תקע"ט.

נִבְהָל, נִבְעָת מִתַּהְפֻּכוֹת הָאָרֶץ.
כְּרָאוֹת מִקְרֶה אֶחָד אֶל אִישׁ מִמֶּנּוּ ;
כִּי גַם בְּצַדִּיקִים יִפְרֹץ כָּל פָּרֶץ,
וְיְבַלַּע אִישׁ רָשָׁע צַדִּיק מִמֶּנּוּ ;
גַּם אֶל אַנְשֵׁי זָדוֹן הַטּוֹבוֹת בָּאוּ,
וַיּוֹשִׁיבֵם לָנֶצַח וַיִּגְבָּהוּ.

לְאֵלֶּה עַל עַרְשִׂי לִבִּי סַבּוֹתִי,
וַתִּפָּעֶם רוּחִי וּמְאֹד חָרָדָה ;
כָּשַׁל כֹּחִי, נִדְכֵּיתִי וּנְפוּגוֹתִי,
רָחוֹק מֵעַפְעַפַּי שֵׁנָה נָדָדָה.
עַד אָן עָמָל אַבִּיט? אֶרְאֶה עַד אָנָה?
עַד אָן עָמָל וָאָוֶן?.. וָאִישָׁנָה.

כִּשְׁקוֹט רוּחַ צָפוֹן וּכְנוֹחַ זַעַם,
עֵת קֹר וּסְתָו עָבָר, אָבִיב הִגִּיעַ :
כֵּן רַעְיוֹנַי לִבִּי נָחוּ הַפַּעַם,
וַהֲמוֹן מֵעַי שָׁבַת, שָׁקַט, הִרְגִּיעַ.
יָשַׁנְתִּי, אָז טוֹב לִי, לִבִּי יָנוּחַ :
מַה-מָּתוֹק מִשֵּׁנָה אֶל נִדְכֵּה-רוּחַ?

עֵינֵי בָשָׂר אָז בִּשְׁנָתִי עָצַמְתִּי,
וּבְעֵינֵי הַלֵּבָב אָמְנָם צָפִיתִי.
לֶחֶם שָׁמַיִם בַּחַיִּים טָעַמְתִּי,
מִמַּרְאָה נוֹרָאָה רָאֹה רָאִיתִי.
הַקְשִׁיבָה, בֶּן־אָדָם, הַטֵּה אָזְנֶיךָ:
חָזוֹן נִרְאָה אֵלַי אַגִּיד אֵלֶיךָ.

הִנֵּה עֵמֶק גָּדוֹל וּרְחַב יָדַיִם
מָלֵא הֲמוֹן רַבָּה. כֻּלָּם יִרְעָדוּ.
אֵלֶּה יִשְׂאוּ קוֹלָם, יַזִּילוּ מָיִם;
אֵלֶּה קָרְחָה יָשִׂימוּ, יִתְגּוֹדָדוּ;
בֵּין תִּקְוָה וּדְאָגָה אֵלֶּה יִדֹּמּוּ,
וּבְרוֹב תִּמְהוֹן לֵבָב אֵלֶּה יָשֹׁמּוּ.

כְּאָב עַל בֵּן יַקִּיר נִרְצָח נִרְצוֹחַ,
לֹא יִבְכֶּה, רַק דּוֹמָם מִשְׁתּוֹמֵם יֶהִי;
אַחַר עָצְמָה יַרְבֶּה, יוֹסִיף הַכֹּחַ,
אָז אֶת קוֹלוֹ יִתֵּן בִּבְכִי וָנֶהִי:
כֵּן אֵלֶּה מִשְׁתָּאִים דּוֹמָם כָּאָבֶן,
לֹא יִרְאוּ עֵינֵיהֶם, לִבָּם לֹא יָבֶן;

מִתַּרְדֵּמַת נַפְשָׁם אַחַר יֵעוֹרוּ
יָבִינוּ אֵיפֹה הֵם, מַה יִּהְיֶה בָּמוֹ;
עָתִיד יָבִינוּ, אַף עָבַר יִזְכּוֹרוּ,
בְּרָעָה תִתְמוֹגֵג עַל כֵּן נַפְשָׁמוֹ;
אֶת כַּפֵּיהֶם יִסְפּוֹקוּ יֵאָנֵחוּ,
בִּדְבָרִים אֵלֶּה קוֹל גָּדוֹל יִצְוָחוּ:

„לָמָּה מִקֶּבֶר, לָמָּה זֶה עָלִינוּ,
לִרְאוֹת עָמָל, יָגוֹן אַחַר הַמָּוֶת?
מַדּוּעַ לֹא לָנֶצַח שָׁם הָיִינוּ
שָׁכוּב בִּשְׁאוֹל תַּחְתִּית וּבְגֵיא צַלְמָוֶת?
מַה לֹּא לָנֶצַח הִכָּרֵת נִכְרָתְנוּ?
לוּ־מַתְנוּ עַד־עוֹלָם! נֶצַח לוּ־מָתְנוּ!"

„וְלָמָּה מִנִּי רֶחֶם עֵת־לָלֶדֶת
אוֹר הַחַמָּה רָאִינוּ פֹּה בַשֵּׁפֶל?
וְלָמָּה זֶה חִיַּתְנוּ הַמְיַלֶּדֶת?
מַה לֹּא־גָוַעְנוּ אָז? מַה לֹּא כַנֵּפֶל
מִבֶּטֶן יוֹלֵדָה נִסַּע אֶל קֶבֶר?
אָרוּר יוֹם נוּלַד? לַיִל הֹרָה גָבֶר!"

„כִּי־עַתָּה דֶּרֶךְ רֶשַׁע לֹא הָלַכְנוּ,
לֹא פָעַלְנוּ עַוְלָה יוֹמָם וָלָיִל;
דֶּרֶךְ עָמָל וָאָוֶן לֹא דָרַכְנוּ,
לִגְזוֹל, לִרְצוֹחַ לֹא אָזַרְנוּ חָיִל:
לוּ־מַתְנוּ אָז! לוּ לֹא חָיִינוּ רֶגַע,
וּבְעֵמֶק הֶחָרוּץ לֹא נִירָא פֶּגַע!"

„זָהָב מַשְׁחִית תֵּבֵל, יוֹעֵם זִיוֶךָ!
מִבֶּטֶן הֶהָרִים לָמָּה נִגְלֵיתָ?
עִוֵּר עֵינֵי בָשָׂר נֹגַהּ מַרְאֶיךָ;
קוֹנֵה קוֹנֶיךָ (אוֹ אָדוֹן!) נִהְיֵיתָ.
הֵפֵר תּוֹרוֹת, חָלַף חֻקִּים, פָּקַדְתָּ;
גְּנֹב, רְצֹחַ, כָּל־חָמָס לִמַּדְתָּ."

„אַהֲבָה בַּתַּעֲנוּגִים, עֹקֶבֶת נֶפֶשׁ!
נֹעַם גֹּנֵב לֵבָב, אָרוּר לָנֶצַח!
תַּשְׁקִיַע כָּל תַּעֲוָה בְּיָוֵן וָרֶפֶשׁ,
קִנְאָה, חֶמְדָּה, זִמָּה, גָּזֵל וָרֶצַח.
רוּחַ זָרַעְנוּ, וַנִּקְצֹר סוּפָתָה;
נֹעַם דָּרַשְׁנוּ, וַתָּבֹא מָרָתָה."

„כָּבוֹד, הָדָר וָשֵׁם, וִיקַר תִּפְאֶרֶת;
רוּחַ וְצֵל עֹבֵר! תִּמְנַע מַרְגּוֹעַ,
תָּפִיחַ מְדָנִים בִּמְרוֹמֵי קֶרֶת,
חָמָס וָשֹׁד. אִישׁ אֶת־אָחִיו לִבְלוֹעַ.
תַּשְׁמִיעַ קוֹל שׁוֹפָר לִקְצוֹת הָאָרֶץ,
בּוּקָה וּמְבֻלָּקָה, פֶּרֶץ עַל־פָּרֶץ."

„הָהּ! כִּי פִתּוּ אוֹתָנוּ וַיּוּכָלוּ
כָּל מַחֲמַדֵּי תֵבֵל. כָּל דִּבְרֵי־הָבֶל.
הַשָּׁוְא, הַשֶּׁקֶר, אוֹי! בָּנוּ מָשָׁלוּ:
בִּגְלַל עֹנֶג אוֹבֵד פָּעַלְנוּ עָוֶל.
הַמָּר מָתוֹק, הַמָּתוֹק מָר קָרָאנוּ;
אוֹי לָנוּ! אוֹי נָא לָנוּ כִּי חָטָאנוּ!"

„הִנָּשֵׂא עַל כִּסֵּא, שׁוֹפֵט הַיָּשָׁר!
אֶל־חֵיק אָדָם כִּגְמוּל יָדָיו הָשִׁיבָה:
לִנְקִי כַפַּיִם תֵּן טוֹבָה וָאשֶׁר —
צַדִּיק תָּמִים! אֶל הַטּוֹבִים הֵיטִיבָה.
יָדַעְנוּ הָהּ! יָדַעְנוּ אֶת־רִשְׁעֵנוּ:
אַתָּה צַדִּיק עַל כָּל־הַבָּא עָלֵינוּ".

כִּדְבָרִים אֵלֶּה פֶּה אֶחָד אָמָרוּ,
וּבְמַפַּח נֶפֶשׁ יִבְכָּיוּן מֵעָתָּה.
שֶׁמֶשׁ, יָרֵחַ, כֹּכָבִים קָדָרוּ,
פֶּתַע פִּתְאוֹם רָאִיתִי, וָאֵחָתָּה.
אֹפֶל כִּסָּה תֵבֵל, אֵין אוֹר, אֵין נֹגַהּ;
תִּפּוֹל עָלַי אֵימָה, רוּחִי נְמוֹגָה.

אַתָּה נוֹרָא אַדִּיר, מֵאֵין כָּמוֹכָה,
מִי-זֶה יוּכַל מַלֵּל הוֹד תִּפְאַרְתֶּךָ?
הֵן תִּתְחַלְחַל נַפְשִׁי, רוּחִי נְבוֹכָה,
עֵת אָשִׁיב אֶל-לִבִּי מַרְאֵה כִסְאֶךָ.
הִרְאִיתַנִי מַרְאָה הַפְלֵא וָפֶלֶא,
אֵיכָה לִבְנֵי אָדָם אַגִּיד כָּאֵלֶּה?

הוֹאֵל, אֵל מִסְתַּתֵּר בִּמְרוֹמֵי סֵתֶר,
נוֹרָאוֹת נִפְלָאוֹת הַיּוֹם אַבִּיעָה.
אִמְרֵי דַעַת חָנֵּנִי וּשְׂפַת יֶתֶר,
יוֹם הָאָיוֹם הַהוּא אַגִּיד, אַשְׁמִיעָה;
פֶּן „לֹא-יְדַעְנוּ זֶה" אָמוֹר יֹאמֵרוּ,
אַךְ חַטָּאִים יִשְׁמְעוּ, יִוָּסֵרוּ.

רָקִיעַ וּשְׁחָקִים פִּתְאוֹם רָעָשׁוּ,
וַתִּגְעַשׁ וַתִּרְעַשׁ אֶרֶץ מִתָּחַת;
לֹא־עוֹד כָּל-הַיְסוֹדוֹת קַדְרוּת יִלְבָּשׁוּ,
אוֹרוּ עֵינַי פִּתְאוֹם: אֵשׁ מִתְלַקַּחַת
רָאִיתִי יוֹרֶדֶה עַל כַּנְפֵי־רוּחַ,
בֵּין אֶרֶץ לְשָׁמַיִם אָז תָּנוּחַ.

כִּסֵּא נִשָּׂא וָרָם הִנֵּה הוֹפִיעַ:
מִי שֶׁמֶשׁ מִי כֹּכָב יָאִיר כָּמֹהוּ?
וּשְׂרָפִים וּכְרוּבִים, כָּל חֵיל רָקִיעַ.
שִׁנְאַנִּים, אֶרְאֶלִּים סָבִיב יָבֹאוּ.
לַהַב אֵשׁ אוֹכֵלָה מַרְאֵה כֻלָּמוֹ,
וַתִּכְהֶינָה עֵינַי כִּרְאוֹת אוֹתָמוֹ.

וּדְמוּת מַרְאֵה אָדָם עָלָיו מִמָּעַל:
הוּא שֶׁמֶשׁ, הוּא מָגֵן אֶל כּוֹ יִבְטְחוּ.
פֹּה תֵּעָלֵם כָּל־פֶּה, פֶּן־תִּמְעוֹל מָעַל;
וָאֶפּוֹל עַל־פָּנַי חִישׁ וָאֶשְׁתָּחוּ.
אֶלֶף אַלְפֵי שִׁנְאָן, עִם אֵלִיָּהוּ,
קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ יַחַד יִקְרָאוּ.

אָז בִּדְמָמָה דַקָּה וּבְחִיל וָרַעַד.
כָּל הַגּוֹיִם יַחְדָּו אֵלָיו יִתְוַדּוּ,
כַּיָּשָׁר, כַּחוֹטֵא, כַּמֵּיטִיב צָעַד,
בִּרְתֵת וּבְזַלְעָפָה הַיּוֹם יִקּוֹדוּ.
אָז מֶלֶךְ הָעוֹלָם קוֹלוֹ יַשְׁמִיעַ,
וּלְכָל אַנְשֵׁי תֵבֵל כָּזֹאת יַבִּיעַ:

„אָנֹכִי הַיּוֹצֵר אֶתְכֶם יָצַרְתִּי,
עַל לֵב אִישׁ אִישׁ אֶת־תּוֹרָתִי חַקּוֹתִי;
אוּלָם לֹא בִזְרוֹעֵי יְדֵכֶם אָסַרְתִּי,
אַף בִּרְכֵּיכֶם לֹא אָנֹכִי סַבּוֹתִי:
אִישׁ אִישׁ כִּרְצוֹן לִבּוֹ יֵיטִיב, יָרֵעַ;
קָמוּ זִמּוֹתֵיכֶם בִּלְתִּי מוּנֵעַ.

חָדַל הָעֵת הַהִוא: הִנֵּה מִקָּבֶר,
לִשְׁפּוֹט כָּל־פָּעָלְכֶם, אֶתְכֶם הֲקִמֹתִי.
יַגִּיד אֵפוֹא דַּרְכּוֹ גֶּבֶר וָגָבֶר.
זֹאת צִדְקָתִי, יֹאמַר, וּבָזֹאת אַשְׁמָתִי;
וּגְמוּל יָדָיו יִקַּח מִיַּד הַמֶּלֶךְ
כַּקָּטֹן כַּגָּדוֹל, עָשִׁיר וָהֵלֶךְ".

וְאַתְּ, לְבוּשׁ בַּדִּים, תֹּפֵשׂ הַקֶּסֶת,
שׁוֹטֵט מִקְצֵה הָעֵמֶק עַד קָצֵהוּ;
הַרְחֵק צַדִּיק מִתּוֹךְ עֵדָה נִמְאֶסֶת,
קָרֵב אַנְשֵׁי תֵבֵל אִישׁ אֶל דּוֹמֵהוּ,
אִישׁ עַל דִּגְלוֹ יָקוּם תַּחַת הַדֶּגֶל!"—
דִּבֵּר, וַתָּרָץ חִישׁ כַּף רֶגֶל עֵגֶל.

וּכְמוֹ אַנְשֵׁי מִלְחֶמֶת יִפָּקֵדוּ
לִצְבָאוֹת וּגְדוּדִים תַּחַת שָׂרֵימוֹ,
כֵּן עַתָּה אַנְשֵׁי חָדֶל יִפָּרֵדוּ
לִפְלַגּוֹת וּלְכִתּוֹת כִּפְעֻלּוֹתֵימוֹ,
אִישׁ עִם הַדּוֹמֶה לוֹ—וּבְעֵת נִדְרָשׁוּ,
לִפְנֵי כִּסֵּא אֵל הַכָּבוֹד יִגָּשׁוּ.

צָבָא אַחַר צָבָא אֵלָיו יִקְרָבוּ
לְגִיד דַּרְכָּם, לִשְׁמוֹעַ מִשְׁפָּטֵמוֹ;
אוּלָם כִּימֵי עוֹלָם לֹא אָז יְכַזְּבוּ,
אֵין שֶׁקֶר, אֵין כָּזָב לִפְנֵי צוּרָמוֹ:
יַגִּיד אִישׁ אִישׁ דַּרְכּוֹ, כָּל־חֵטְא, כָּל־פֶּשַׁע;
לֹא עוֹד בַּמִּסְתָּרִים יִסָּתֶר רֶשַׁע.

אוי יום נוֹרָא! אוי יום אָיֹם! אוי רֶגַע!
רֶגַע נוֹרָא! יום זַלְעָפָה וָפַחַד!
יוֹם רֶטֶט וּרְעָדָה קָלוֹן וָנֶגַע!
כִּי כָל-הָאָרֶץ, כִּי כָל-גּוֹיִם יַחַד
מַטְמוּנֵי מִסְתָּרִים הָבֵן יָבִינוּ;
אֶת-חַטֹּאתֵינוּ יִשְׁמָעוּן מִפִּינוּ.

וּבְעוֹד אִישׁ הַבַּדִּים יָשׁוּט כָּל-עֵבֶר,
יָבִין מִי אִישׁ עַוְלָה, מִי בַר-כַּפַּיִם,
וּבְחֶבְרַת מֵרֵעָיו יִהְיֶה כָּל-גֶּבֶר,
הִנֵּה יַחְדָּו כָּל-שַׁאֲנַנֵּי שָׁמַיִם
כַּשִּׁיר יִשְׂאוּ קוֹלָמוֹ וִיזַמֵּרוּ,
כִּדְבָרִים אֵלֶּה פֶּה אֶחָד יֹאמֵרוּ:

„קוּמָה, שׁוֹכֵן רָקִיעַ,
שׁוֹפֵט צַדִּיק, הוֹפִיעַ;
גַּלֵּה כְּבוֹד מַלְכוּתְךָ עָלֵינוּ.
רַב-לָךְ, רַב-לָךְ עַוְלָתָה;
מַלְכוּת זָדוֹן[1]) שָׁבָתָה:
יִמְלוֹךְ בְּעוֹלָמוֹ אֲדוֹן עֻזֵּנוּ".

„עַד אָן עַוְלָה תִמְלוֹכִי[2])?
עַד אָן צַדִּיק תִּדְרוֹכִי?

---

[1]) נוסח אחר: רִשְׁעַת זָדוֹן.
[2]) נוסח אחר: עַד אָן עַוְלָה תִשְׁטוֹפִי,
יִשְׁרֵי לֵבָב תִנְקוֹפִי,
חֲדַל גְּאוֹן רִשְׁעָה, זְדוֹן הַפֶּרִי.

חָדַל גְּאוֹן רִשְׁעָה וּמַלְכוּת מֶרִי.
כִּי בָא לִשְׁפּוֹט הָאָרֶץ,
לִפְרוֹץ בַּזֵּדִים פֶּרֶץ,
וּכְמַעֲשֵׂימוֹ יִלְקְטוּ הַפֶּרִי".

"זִמְרָה הָרִים יַשְׁמִיעוּ,
וּשְׁמֵי מָרוֹם יָרִיעוּ,
אֶרֶץ וְיָם גָּדוֹל, רְחַב יָדָיִם.
שִׂפְתֵי תֵבֵל תָּרֹנָּה:
הַמַּמְלָכָה נְכוֹנָה
בִּידֵי אֱלֹהִים חַי, אֲדוֹן שָׁמָיִם".

"בָּא יוֹם מֵאָז קִוִּינוּ,
עוֹלָם בָּרוּר רָאִינוּ:
לֹא־עוֹד בְּתַהְפּוּכוֹת יְסוֹבֵב חָלֶד,
לֹא־עוֹד תַּחַת רַגְלֶיהָ
תִּדְרוֹךְ עַוְלָה צָרֶיהָ,
תְּרְעוֹץ כְּאַוָּתָהּ וְשָׁב וָיֶלֶד".

"אוֹר צַדִּיקִים יַגִּיהַּ,
עַוְלָתָה תִקְפָּץ־פִּיהָ,
כָּל־אוֹיְבֶיהָ יִמְלְכוּ, יָשׁוּרוּ.
שָׂשׂוֹן וִיקָר יִשְׂבָּעוּ,
כִּי לִצְדָקָה זָרָעוּ;
וּכְפָעֳלָם הַפּוֹשְׁעִים יִקְצוֹרוּ".

"בָּרֵי לֵבָב, הָעִירוּ
שִׂמְחוּ, עִלְזוּ וָשִׁירוּ;

נֹשׁוּ הַיּוֹם, לִפְנֵי אֱלֹהִים גֹּשׁוּ.
גִּילוּ, עִלְזוּ וּשְׂמָחוּ;
כֶּתֶר צִדְקַתְכֶם קָחוּ;
נִרְאֶה בְּשִׂמְחַתְכֶם וְהֵם יֵבוֹשׁוּ".

„יְרַנֵּן מַלְאָךְ,
וְיִרְעַם הַיָּם,
וְיַעֲלֹז שָׂדַי,
אֲדֹנָי מָלָךְ
לְתַקֵּן עוֹלָם
בְּמַלְכוּת שַׁדַּי."

כָּכָה שׁוֹרְרוּ, אָז לִפְנֵי צִירָמוֹ
נִקְרָא צָבָא אֶחָד מִצִּבְאוֹת מַטָּה;
אַךְ מִצְעָר הוּא, שִׁבְעִים אִישִׁים כֻּלָּמוֹ,
וּמְאֹד עַל כֵּן נִבְהַלְתִּי וָאֵחָתָּה.
אָז בִּגְלַל כָּל־רֵעָיו פָּתַח אֶת־פִּיהוּ
אֶחָד מֵהֶם, וַיֹּאמֶר אֶל־אָבִיהוּ:

„לִפְנֵי תֵבֵל כֻּלָּהּ, אָדוֹן! מַדּוּעַ
הַיּוֹם הַזֶּה נַגִּידָה אֶת־דַּרְכֵּנוּ?
הֵן בַּחֹשֶׁךְ חָיִינוּ, בַּל יָדוּעַ
יִהְיֶה זִכְרֵנוּ גַּם לִבְנֵי עִירֵנוּ;
נִשְׁכָּחִים אַף־נִבְזִים הָיִינוּ נֶצַח,
וּלְתוֹעַלְתֵּנוּ לֹא־חִזַּקְנוּ מֶצַח".

„אַחַר כָּבוֹד, אַחַר שֵׁם טוֹב לֹא־רָצִינוּ,
אַךְ טוֹב עָשִׂינוּ, גַּם כִּי לֹא הִלַּלְנוּ;

וּבְהֵיטִיבֵנוּ לָאָדָם עֲלַצְנוּ,
וּלְבַד בְּחֶסֶד כָּל־הַיּוֹם עָמַלְנוּ.
הֵיטַבְנוּ גַּם אֶל־גֶּבֶר יִצְחַק בָּנוּ,
גַּם אֶל לְבַב עִקֵּשׁ יִשְׂנָא אוֹתָנוּ".

"וּדְבָרִים לִבְשָׂרֵנוּ לֹא עָשִׂינוּ
(כִּי מִנַּפְשֵׁנוּ כָּל־עֶדְנָה רִחַקְנוּ)
עָשִׂינוּ לְזָרִים; וּלְךָ הוֹדִינוּ
עַל כִּי חֵלֶב וָדֶשֶׁן לֹא פִנַּקְנוּ.
רַב מִנַּפְשֵׁנוּ הָאָדָם אָהַבְנוּ,
וּכְמַחְסוֹרוֹ אֶל־אִישׁ וָאִישׁ הֵיטַבְנוּ".

"אוּלָם בַּמֶּה הֵיטַבְנוּ? הֵן דַּלּוֹנוּ,
זָהָב וָכֶסֶף אַף כָּבוֹד חָסַרְנוּ:
אֵיכָה יֵיטִיב אֵפוֹא אָדָם כָּמוֹנוּ?
יָד וָרֶגֶל וָפֶה חַיִל אָזַרְנוּ,
יָגַעְנוּ כָל־הַיּוֹם, שַׁטְנוּ כָּל־עֵבֶר,
וַנֵּיטֶב כִּיכָלְתֵּנוּ אֶל כָּל־גֶּבֶר".

"בִּגְלַל כָּל־גֶּבֶר כָּל־הַיּוֹם יָגַעְנוּ,
בִּגְלַל קָרוֹב, בִּגְלַל רָחוֹק מִמֶּנּוּ;
עַל־אִישׁ יְדַעְנוּ, גַּם עַל לֹא־יְדַעְנוּ,
גַּם עַל־אִישׁ טוֹב, גַּם עַל־אִישׁ טוֹב אֵינֶנּוּ;
עַל עָשִׁיר, עַל עָנִי, חָכָם וָבַעַר,
גַּם עַל־בַּהֲמוֹת שָׂדַי וּלְחַיְתוֹ־יָעַר".

„אַךְ מֵעוֹשֵׂה עַוְלָה מָנַעְנוּ עֵזֶר,
וּבְשׁוֹאֵל דִּבְרֵי־אָוֶן הִתְקוֹמַמְנוּ;
לֹא יְדִיחֵנוּ לוּ עַל־רֹאשׁוֹ נֵזֶר,
וּלְמַעַן כִּפַּר־כֶּסֶף לֹא אָשַׁמְנוּ.
מֵעָרִיצִים נַפְשֵׁנוּ לֹא פָחֲדָה;
גַּם־אַהֲבָתָם, גַּם־שִׂנְאָתָם אָבָדָה."

„שַׂמְנוּ פָּנֵינוּ חַלָּמִישׁ וָסֶלַע
וַנִּתֵּן אֶל־מַכֵּינוּ גֵו וָלֶחִי,
לִפְדּוֹת נָקִי אוֹבֵד מֵאַנְשֵׁי־בֶלַע,
אֶת עֵינוֹ מִן דִּמְעָה, רַגְלוֹ מִדֶּחִי;
אַף כָּל־עָשׁוּק מִכַּף עוֹשֵׁק מִלַּטְנוּ,
אוֹ תַּחַת צַוָּארוֹ צַוָּאר פָּשַׁטְנוּ".

„מָאוֹס מָאַסְנוּ כָּל־כָּזָב וָשֶׁקֶר,
כָּל־לֵב וָלֵב, כָּל־תַּחְבּוּלָה, כָּל־נֵכֶל;
חֹנֶף, חֶלְקַת לָשׁוֹן נַרְחִיק אֵין חֵקֶר,
גַּם כִּי בִדְבָרִים אֵל נִתַּן הַשֵּׂכֶל.
מוּם עוֹשֵׂה עָוֶל עַל־פָּנָיו הוֹכַחְנוּ,
עַל־כֵּן נִרְדָּפְנוּ, וּפְעָמִים נִרְצָחְנוּ."

„אוּלָם לַשְׁקִיט מָדוֹן בֵּין אִישׁ וָרֵעַ,
לָתֵת שָׁלוֹם, אַחֲוָה, בָּדִינוּ כַחַשׁ;
וּבְעֵת אֶת־הָרוֹצֵחַ אֵין יוֹדֵעַ,
וּבְצָרָתָם כָּל־הָעָם צָקוּן לַחַשׁ
בִּגְלַל הָעָם כֻּלּוֹ כִּזַּבְנוּ פַּעַם:

חִנָּם הוּמַתְנוּ, וַיִּשְׁקוֹט הָזַעַם" [1].

"אָהַבְנוּ תוּשִׁיָּה, חָכְמָה וָדַעַת,
וִיחִידָתֵנוּ נִכְבָּדוֹת חֹקֶרֶת;
לֹא נָשָׂאנוּ פָּנִים לִבְנֵי מֶרְדַּעַת,
וּמְגַמָּתֵנוּ רַק לֶאֱמֶת נֶעְדֶּרֶת;
וּשְׁגִיאוֹת רִאשׁוֹנִים יָשָׁר הוֹכָחְנוּ,
עַל־כֵּן נִרְדָּפְנוּ וּפְעָמִים נִרְצָחְנוּ".

"יֵשׁ בָּנוּ כָּל־יָמָיו נַפְשׁוֹ רָדָפוּ,
וּבְכָל הָאָרֶץ לֹא מָצָא מָנוֹחַ;
יֵשׁ מִמֶּנּוּ בָּאֵשׁ שָׂרוֹף שְׂרָפוּ,
עוֹלָה הוּא לַאדֹנָי רֵיחַ נִיחֹחַ;
יֵשׁ בֶּן שִׁבְעִים שָׁנָה הוּמַת בַּבֶּלֶא [2],
אַךְ בִּגְבוּרַת לֵבָב סָבַלְנוּ אֵלֶּה".

"סָבוֹל נִסְבּוֹל חֶרְפָּה, אֵיבָה וָלַחַץ;
נִסְבּוֹל שֵׁם רָע, נִסְבּוֹל כִּי יִקְרָאוּנוּ
חַטָּאִים, אַנְשֵׁי מֶרִי וּבְנֵי שַׁחַץ;
סָבוֹל נִסְבּוֹל כִּי הָרוֹג יַהַרְגוּנוּ,
סָבוֹל נִסְבּוֹל כָּל־רַע וּכְאֵב וָנֶגַע,
בִּגְבוּרַת לֵב וּבְגִיל נִשָּׂא כָּל־פֶּגַע".

"אַךְ לָזֹאת נִתְמַרְמַר, לָזֹאת נֶעְצַבְנוּ,
כִּי הוֹעִיל לֹא יָכֹלְנוּ פִּרְצוֹנֵנוּ;

[1] הרוגי לאר.
[2] סוקראט.

לֹא כִרְצוֹנֵנוּ לָאָדָם הֵיטַבְנוּ,
לֹא הִגְדַּלְנוּ תוֹעֶלֶת אֶל־אַחֵינוּ;
הָאִיר עֵינֵי תֵבֵל חָפוֹץ חָפַצְנוּ;
נֶעְצַרְנוּ מֵהַשְׁלִים טוֹבוֹת יָעַצְנוּ".

אָז מִמָּרוֹם נִשְׁמַע קוֹל מַרְגִּיז אֶרֶץ,
וַיִּפְתַּח הַכָּרוֹז אֶת־פִּיו, וַיַּעַן:
„נִצָּב לָדִין עַמִּים יְגַדֵּר כָּל־פֶּרֶץ;
אָזְנֵי הַצַּדִּיקִים קָמְנָה וּשְׁמָעַן:
מֵאֵין כֹּחַ לֵיטִיב לֹא עוֹד תִּנְאָקוּ,
כָּל אַנְשֵׁי־חֶדֶל עַל־פִּיכֶם יִשָּׁקוּ".

„אַתֶּם תִּהְיוּ יַחְדָּו עַל־כִּסֵּא צֶדֶק,
לִשְׁפּוֹט בֵּין גּוֹי לְגוֹי, מֶלֶךְ וָמֶלֶךְ;
הַטּוֹב תַּפְרִיחוּ, וּתְבַעֲרוּ חֶדֶק,
אַחַר כָּל דִּבְרֵיכֶם הָאָדָם יֵלֶךְ;
רִיבוֹת מַלְכֵי תֵבֵל אַתֶּם תִּשְׁפּוֹטוּ
וּבְנֵי אָדָם מִמִּלְחָמָה יִשְׁקוֹטוּ".

„גַּם הִנֵּה רוּחַ דַּעַת מִשָּׁמַיִם
שַׁדַּי נוֹתֵן בָּכֶם, כִּי כֹל תֵּדְעוּ
וּבְסִתְרֵי אֶרֶץ וּבְסִתְרֵי הַמַּיִם
וּבְסִתְרֵי הַשָּׁמַיִם תִּשְׁתַּעֲשָׁעוּ,
וּלְכֹל חַכְמֵי תֵבֵל דַּרְכָּם תּוֹדִיעוּ;
מִנַּחַל חָכְמַתְכֶם לַכֹּל תַּשְׁפִּיעוּ".

שִׁבְעִים עֲטָרוֹת זָהָב, יַהֲלוֹם, אַחְלָמָה,
בִּידֵי אַלְפֵי שִׁנְאָן פִּתְאוֹם כּוֹנָנוּ,

קֹדֶשׁ לַיהוָה הִנֵּה חָרוּת שָׂפָה,
וּבְרֹאשׁ שִׁבְעִים הַצַּדִּיקִים נִתָּנוּ;
עַד כִּי יָרֵחַ, אַף תַּנּוּר בּוֹעֲרָה,
אַף הַחַמָּה עַצְמָהּ בּוֹשָׁה חָפֵרָה.

כָּל הַגּוֹיִם יַחְדָּו אָז קוֹל נָשָׂאוּ.
וּמְלָכִים וִישִׁישִׁים קָמוּ עָמָדוּ,
כֻּלָּמוֹ פֶּה אֶחָד ,יְחִיוּ' קָרָאוּ,
יְחִיוּ, וִימֵי חַיֵּימוֹ לֹא יִמַּדּוּ;
יְחִיוּ הַצַּדִּיקִים, מִשְׁפָּט יִתְמוֹכוּ;
יְחִיוּ הַצַּדִּיקִים, לָעַד יִמְלוֹכוּ.

אָז כַּת אַחֶרֶת לַמִּשְׁפָּט נִקְרָבָה,
אַךְ מִן הָרִאשׁוֹנָה גָּדוֹל גְּדֵלָה,
אֱלֶף הָיוּ כֻלָּם; וּבְעֵת נִצָּבָה,
הֶמְיַת הָעָם מוּל רִאשׁוֹנִים חָדֵלָה,
אֵין קוֹל אֵין קֶשֶׁב זוּלָתִי קוֹלָמוֹ,
וַיְדַבֵּר הָאֶחָד בִּגְלַל כֻּלָּמוֹ:

,צָדַקְנוּ, צוּר תָּמִים! הֵיטֵב הֵיטַבְנוּ,
וּלְהוֹעִיל לָאָדָם תָּמִיד יָגַעְנוּ;
אַךְ אֶת-נַפְשֵׁנוּ הָהּ! אָהוֹב אָהַבְנוּ,
עַל-כֵּן מֵחֶסֶר לִפְעָמִים נִמְנַעְנוּ.
לֹא הִתְאַמַּצְנוּ מִבַּרְזֶל וּנְחֹשֶׁת
וַתֵּט רַגְלֵנוּ מִמּוֹרָא אוֹ בֹשֶׁת'.

„לֹא הֶרַעְנוּ אֶל אִישׁ; וּלְכָל הַגֶּבֶר
הֵיטַבְנוּ יוֹם וָלַיִל, כִּיכָלְתֵּנוּ.
חִנָּם הֵיטַבְנוּ, לֹא תִקְוָה וָשֶׁבֶר
הִנִּיעָה מִיָמֵינוּ אֶת־יָדֵנוּ,
מַתָּן מָאַסְנוּ; וּבְפִנָּה נִסְתֶּרֶת
הֵיטֵב הֵיטַבְנוּ, מִיִּרְאַת תִּפְאֶרֶת".

„אוּלָם יָדֵנוּ לִפְעָמִים מָשַׁכְנוּ
מִן הַטּוֹבָה, מִמֹּרֶךְ לֵב וָרַעַד;
נִרְדָּף מֵאִישׁ אֶזְרוֹעַ לֹא תָמַכְנוּ,
לִשְׂנוּאֵי עָרִיצִים מָנַעְנוּ סַעַד;
וּלְנִדְכָּאִים תַּחַת יַד אַנְשֵׁי רֶשַׁע
יָרֵאנוּ אֶל־נַפְשֵׁנוּ מִתֵּת יֶשַׁע".

„הוֹכַחְנוּ עַל־פָּנָיו מוּם מוֹעֵל מַעַל,
גַּם הֱשַׁבְנוּ רַבִּים מִדֶּרֶךְ שַׁחַת;
אַךְ מִפֶּתֶן חֵרֵשׁ, זֵד וּבְלִיַּעַל,
כִּי כָל מוּסַר הַשֵּׂכֶל לֹא יֹאבֶה קַחַת
אַף יִשְׂנָא מוֹכִיחָיו, אָטַמְנוּ פִּינוּ,
בָּחַרְנוּ דוּמִיָּה, וּבְזֹאת שָׁגִינוּ".

„חָקַרְנוּ בְחָכְמָה וָאֱמֶת בִּקַּשְׁנוּ;
אַף לֹא בִגְלַל כָּבוֹד וִיקָר חָכַמְנוּ,
אַף לֹא זָהָב, אַף לֹא שֵׁם טוֹב דָּרַשְׁנוּ;
וּבְדִבְרֵי הַתּוֹעִים נִלְחוֹם נִלְחַמְנוּ.
הוֹדַעְנוּ בַגּוֹיִם בִּינוֹת אֵין חֵקֶר,
הָסֵר מֵעֵינֵיהֶם מַסְוֶה הַשָּׁקֶר".

„אַךְ דִּבְרֵי תַעְתּוּעִים כִּי רַב זָקְנוּ,
אַף רֹב אַנְשֵׁי תֵבֵל בָּהֶם דָּבֵקוּ,
לֹא נִלְחַמְנוּ בָהֶם: פָּנִים נָשָׂאנוּ
אֶל דִּבְרֵי קֶדֶם, גַּם כִּי לֹא צָדֵקוּ:
לֹא קִיַּמְנוּם, אוּלָם אָטַמְנוּ פִינוּ;
בָּחַרְנוּ דוּמִיָּה, וּבְזֹאת שָׁגִינוּ".

„שָׁגִינוּ—וַנִּירָא מֵעַם הָאָרֶץ,
פֶּן יָקוּמוּ עָלֵינוּ וּסְקָלוּנוּ
כִּי הוּא הֲמוֹן הַרְבֵּה אַשְׁמָה וָפָרֶץ,
אוֹ פֶּן עַל-טוֹב פָּעַלְנוּ יִקְרָאוּנוּ
חַטָּאִים, אַנְשֵׁי־מֶרִי וּבְנֵי שַׁחַץ,
סְבוֹל כָּל־הַיּוֹם בּוּז, אֵיבָה וָלַחַץ".

וַיִּפְתַּח הַכָּרוֹז אֶת פִּיו וַיֹּאמַר:

„יִסְלַח אֵל לְיצוּרָיו, אִם רַק זֹאת תָּעוּ;
כִּי הַחֹמֶר הָיָה לָהֶם לַחֹמֶר ¹),
וּמְעַט מִזְעֵר מִכָּל-חֵטְא יִמְנָעוּ.
עַל-כֵּן אִישׁ אִישׁ מִכֶּם הֵן יִמְלָךְ-מֶלֶךְ,
אִישׁ אִישׁ עַל-נוֹף יִמְלוֹךְ, אִישׁ אִישׁ עַל-פֶּלֶךְ".

„לֹא־עוֹד כְּדַרְכֵי חֶסֶד תִּכָּלֵאוּ
מִפַּחַד עָרִיצִים, מִיִּרְאַת בֹּשֶׁת;
מָלְכוּ, עַל אַנְשֵׁי-חֶדֶל הִנָּשְׂאוּ;
גֵּאוּת לִבְשׁוּ, לִבְשׁוּ גֵאוּת תִּלְבֹּשֶׁת.

¹) כי חומר האדם אשר ממנו לֻקַּח היה טיט ועפר.

לא אַחַר הֶהָמוֹן אַתֶּם תֵּלֵכוּ:
אַחַר פְּקוּדֵיכֶם הֵם יִמָּשֵׁכוּ".

„קוּמוּ וּרְעוּ אִישׁ אֶת-צֹאנוֹ לָבֶטַח,
אִישׁ אִישׁ לִשְׁלוֹם עֶדְרוֹ לֵבָב תָּשִׁיתוּ;
אִישׁ אֶת-עַמּוֹ תִּשְׁפֹּטוּ, וּבְכָל-שֶׁטַח
מַלְכוּת יְתַן לָכֶם חָמָס תַּשְׁבִּיתוּ.
חִזְקוּ, אִמְצוּ, לֹא מֵאָדָם תִּזְחָלוּ;
רַק שִׁבְעִים צַדִּיקִים מִכֶּם יִגְדָּלוּ".

וְאָז תֵּבֵל כֻּלָּהּ חֻלַּק בֵּינֵימוֹ,
וּגְבוּל שָׁוֶה לָקַח אִישׁ אִישׁ מֵהֵמָּה.
אַךְ יַעַן לֹא תִשְׁוֶינָה אַרְצוֹתֵימוֹ,
יֵשׁ אֶרֶץ מִסְכֵּנוּת, גַּם יֵשׁ נָעֳמָה, —
יְיַשִּׁיר כָּל-הַמְעֻוָּת אֵל עוֹשֶׂה פֶלֶא,
וַיְדַבֵּר הָאָדוֹן כַּדְּבָרִים אֵלֶּה:

„יָשָׁר הָיָה מֵאָז פֹּעַל פָּעַלְתִּי,
שָׁווּ כָּל-הַמְּדִינוֹת אָז בִּימֵי קֶדֶם;
בֵּין נוֹף לְנוֹף לֹא מֵרֵאשִׁית הִבְדַּלְתִּי,
וַיְהִי מִשְׁפָּט אֶחָד אָחוֹר וָקֶדֶם:
יִתֵּן לַחְמוֹ אֶל אִישׁ עָמֵל כָּל-עֵבֶר
וַיְהִי כִּימֵי הָעֵץ חַיֵּי הַגֶּבֶר".

„מִקֵּץ עֶשֶׂר הוֹרוֹת הִרְבָּה שִׁחֵת,
וַתִּמָּלֵא הָאָרֶץ אֶת הָרֶשַׁע;
נָקוּץ בָּם, וָאֹמַר: יִכָּרֵתוּ,

וְלַבַד אֶל־אִישׁ אֶחָד נָתַתִּי יֶשַׁע.
אַךְ בַּמֶּה הִכְרַתִּים? הִנֵּה עַד־רֶגַע
יָכֹלְתִּי שַׁלַּח בָּם רָעָב אוֹ פֶגַע״.

„לֹא עָשִׂיתִי כָזֹאת, כִּי לֹא־חָפַצְתִּי
הִנָּקֵם מִיצוּרַי, רַק הוֹעִיל לָמוֹ;
הָסִיר לֵב־אֶבֶן מִבְּנֵי יָעַצְתִּי,
בַּל־עוֹד יַשְׁחִיתוּ כָבָה אֶת־דַּרְכָּמוֹ:
עַל־כֵּן מָנַעְתִּי גַם־רָעָב גַּם־קֶרֶן,
וַיְהִי הַמַּבּוּל מַיִם עַל־הָאָרֶץ״.

„כָּל־הַיְסוֹדוֹת קִלְקֵל מַבּוּל הַמַּיִם,
וּפְנֵי תֵבֵל שֻׁנָּה; וְאָז הוּפָרוּ
גַם חֻקּוֹת אֶרֶץ, גַּם חֻקּוֹת שָׁמַיִם,
וְאָז כָּל־פְּרִי וּתְבוּאוֹת נֶעְדָּרוּ
בַּמִּדְבָּר, וּבְאַרְצוֹת גָּפְרִית וָמֶלַח;
גַּם מִזֶּרַע אָדָם אָבַד הַכֶּלַח״.

„קֻצַּר מִסְפַּר יָמָיו מֵאָז וָהָלְאָה,
וַתִּקְצַר בָּאָדָם עָצְמָה וָכֹחַ;
גֵּאוּת גַּלֵּי יִצְרוֹ מִזְעַר שָׁפֵלָה,
וּמְעַט גַּם עַל־אַפּוֹ יִרְכֶּה יָשֹׁחַ.
הִנֵּה כִי כֵן, עֵת חַטָּאִים נִנְפְּתִי
לִשְׁבּוֹר אֶת־הָרִשְׁעָה הַשְׁקֵט הִשְׁקַפְתִּי״.

„עַתָּה אֶל־קַדְמָתָם מִלִּין יָשׁוּבוּ,
אַף כָּל־אַרְצוֹת תֵּבֵל יַחְדָּו תִּשְׁוֶינָה:
כָּל־נוֹף וְנוֹף חָלָב וּדְבַשׁ יָזוּבוּ,

וּסְדוֹם גַּם-הִיא תִּסָּעֵר אִישׁ יַעַבְרֶנָּה;
הָרִים גַּם-מִדְבָּרוֹת עָסִים יַטִּיפוּ,
לִחְיוֹת כִּימֵי הָעֵץ בָּנַי יוֹסִיפוּ".

„לֹא עוֹד בְּלֶבֶב יַמִּים יוֹרַם הַתֹּרֶן,
לָבֹא לִקְצוֹת הָאָרֶץ לִשְׁבּוֹר שָׁבֶר:
עַם וָעָם יִשְׂבַּע-לֶחֶם מִן-הַגֹּרֶן,
וּסְפִינָה לֹא תֵצֵא מֵעֶצְיוֹן גָּבֶר;
וְיַקַּר זָהָב יֹאבַד, יַעַן וּבְיַעַן
לֹא יִהְיֶה עוֹד רוֹכֵל, סוֹחֵר וּכְנַעַן".

„זָהָב, מַשְׁחִית תֵּבֵל! יוּעַם זִיוְךָ;
אֶל-בֶּטֶן הֶהָרִים תָּשׁוּב תִּסָּתֵר;
מִשָּׁמָּה יַד-אָדָם לֹא תִקָּחֶךָ,
רַק לִכְבוֹד מִקְדָּשִׁי, וּלְהַכְתִּיר כָּתֶר:
וּמְחִיר שָׂכִיר, וּשְׂכַר זֵעַת אַפַּיִם
דָּגָן, לֹא פָז יֻתַּן וּזְהַב פַּרְוָיִם".

„כִּתְרֵי זָהָב אָז צַדִּיקִים הִכְתִּירוּ,
עָלֵימוֹ צֶדֶק וֶאֱמוּנָה הוּחָקוּ;
וּכְזֹהַר הָרָקִיעַ אָז יַזְהִירוּ,
וּבְנֵי תֵבֵל כֻּלָּם „יְחִיוּ" יִזְעָקוּ;
יְחִיוּ, וּבְכֶם מִשְׁפָּט לָעַד יַגִּיהוּ".
וּגְדוּד אַחֵר נִגַּשׁ, וַיִּפְתַּח פִּיהוּ:

„דַּלִּים הָיִינוּ, וּלְהַעֲשִׁיר לֹא אַצְנוּ;
לֹא יָכֹלְנוּ הֵיטִיב אֶל-דַּל כָּמוֹנוּ.
אַךְ לִמַּדְנוּ כָל טוּב, כָּל טוּב יָעַצְנוּ:

וַגֵּיטֶב לָאָדָם גַּם כִּי דַלּוֹנוּ.
בִּגְלַל חָכְמָה, בִּינָה עֹנִי בָּחַרְנוּ;
הֵיטַבְנוּ בַלָּשׁוֹן, הָעָם יִפַּרְנוּ".

"חִנָּם יִפַּרְנוּ, לֹא שָׁאַלְנוּ עֹשֶׁר,
רַק עָשַׁרְנוּ חָכְמָה אַף אִמְרֵי־דָעַת;
דָּרַשְׁנוּ בִקְהַל־עָם דַּרְכֵי הַיֹּשֶׁר,
וַגַּט אֵלֵינוּ אֹזֶן לֹא שֹׁמַעַת.
הִנְעַמְנוּ תוֹכֵחָה מִיֵּין הָרֶקַח,
כִּי כָל־נֶפֶשׁ יִקּוֹחַ מֶתֶק הַלֶּקַח".

"לֹא עַל בַּרְזֶל עַל הֶהָמוֹן נָשִׁיתָה,
וּנְדִיבוּת לֹא צִוִּינוּ אֶל רַע־עָיִן;
מִכֹּבֶד הַתּוֹרָה לֹא אִישׁ נִבְעִיתָה,
כִּי הַמְּבַקֵּשׁ הַרְבֵּה לֹא יִמְצָא אָיִן.
לָאַט לָאַט, וּלְרֶגֶל אַנְשֵׁי חָלֶד,
הִנְעַמְנוּ תוֹכֵחָה לַשָּׂב, לַיָּלֶד".

"עַל לֵב אָדָם דִּבַּרְנוּ, וּבְלִי נֵבֶל
יֹשֶׁר וֶאֱמֶת בָּרָה יָשָׁר הוֹכַחְנוּ;
נָטַעְנוּ אֹהֶל עַל־יִתְדוֹת הַשֵּׂכֶל,
כַּרְנוּ מִתַּעְתּוּעִים, תָּפֵל לֹא טַחְנוּ;
דִּבַּרְנוּ דִבְרֵי דַעַת יֶאֱמָנוּ,
וּכְבוֹדְךָ, אֵל רַב! רַב עַל־יָדֵנוּ".

"סַרְנוּ מִנִּשְׂגָּבוֹת לֹא יֵדַע גֶּבֶר,
בִּשְׁמֵי שָׁמַיִם לֹא נֵצֵא לָשׂוּחַ;
לָעוּף רָקִיעַ לֹא פָּרַשְׂנוּ אֵבֶר.

לֹא הִגַּדְנוּ זָרוֹת אוֹ דִבְרֵי רוּחַ,
לֹא הַחְתּוֹנוּ נֶפֶשׁ בִּדְבַר-פֶּלֶא,
כִּי תָקוֹץ בִּדְבָרִים מֵהָבִין תֵּלֶא".

„דַּרְכֵּנוּ הָיָה זֶה בִמְרוֹמֵי קָרֶת,
דַּרְכֵּנוּ זֶה הָיָה בִּפְנִימֵי בָיִת;
חָקוֹר חָקַרְנוּ כָּל־פִּנָּה נִסְתָּרֶת,
וּבְכָל הַנִּמְצָא שָׁם שָׁמִיר וָשָׁיִת,
נוֹכִיחַ כָּל־חוֹטֵא, אוֹ נִיעָצֶנּוּ,
אוֹ נִתְחַנֵּן אֵלָיו, אוֹ נַזְכִּירֶנּוּ".

„וּבְדַעַת וּתְבוּנָה וּבְאִמְרֵי שֶׁפֶר,
וּבְכָל חָכְמַת לֵבָב וּבְנֹעַם שִׂיחַ,
דִּבְרֵי מוּסַר הַשְׂכֵּל נִכְתּוֹב עַל-סֵפֶר,
וּלְדוֹר וָדוֹר הַחַטָּאִים נוֹכִיחַ;
נוֹכִיחַ זֵדוֹנִים אַף חִזְקֵי-מֵצַח,
אַחַר מוֹתֵנוּ, עַד-עוֹלָם וָנֵצַח".

„גַּם בַּשִּׁיר נִפְתַּח פִּינוּ וְנִזַמֵּרָה,
לָקַחַת נֶפֶשׁ אִישׁ בִּנְעִימוֹת זָמֶר;
וּגְבוּרַת זֶמֶר עַל-מֶה לֹא גָבֵרָה,
אִם גַּם נָחָשׁ תִּקְבּוֹץ וּתְאוֹ וָזָמֶר?
בִּזְמִירוֹת חוֹבֵר חָבֶר יִתְחַבָּרוּ,
אַף כִּי לִבּוֹת אָדָם בַּשִּׁיר יִטְהָרוּ".

„עוֹלָלִים וּנְעָרִים חָכְמָה וָדַעַת,
מוּסָר, הַשְׂכֵּל, יִרְאַת שַׁדַּי לִמַּדְנוּ;
מִלִּים רֵקִים לֹא הֶעְמַסְנוּם; לָטַעַת

צֶדֶק וָחֶסֶד בִּלְבָבָם שָׁקַדְנוּ.
הִנְעַמְנוּ הַחָכְמָה, וַיֶּאֱהָבוּנוּ;
אַחִים הָיִינוּ לָמוֹ, וּשְׁמָעוּנוּ".

,כָּלוּ בַדְּבָרִים אֵלֶּה כָּל־יָמֵינוּ:
לִמַּדְנוּ, אוֹ הוֹכַחְנוּ, אוֹ יָעַצְנוּ.
לֹא הֲרַעְנוּ אֶל־גֶּבֶר, וּבְיָדֵינוּ
לֵיטִיב אֶל הָאָדָם אָמְנָם לֹא אַצְנוּ.
דַּלּוֹנוּ, וּלְהֵיטִיב לֹא הִתְחַזַּקְנוּ;
לֹא צָדַקְנוּ הַרְבֵּה, אוּלָם הִצְדַּקְנוּ".

וַיַּעַן הַכָּרוֹז וַיֹּאמֶר לָמוֹ:
,מַעַיְנֵי הָעֵצָה הַיּוֹם יָפוּצוּ.
שִׁבְעִים שִׁבְעִים מִכֶּם עַל־יַד מַלְכָּמוֹ
יִהְיוּ, וּבְכָל דָּבָר מַלְכָּם יָעוּצוּ.
יַחְדָּו עִם מַלְכֵי אֶרֶץ סוֹד תַּמְתִּיקוּ;
מַצְדִּיקֵי הָרַבִּים! רַבִּים תַּצְדִּיקוּ".

אָז בָּאוּ לַמִּשְׁפָּט מָאתַיִם אֶלֶף,
אֶחָד בִּגְלַל כֻּלָּם כָּזֹאת הִבִּיעַ:
,אָהַבְנוּ צֶדֶק, וַנִּשְׂנָא כָּל־סֶלֶף;
וַיְהִי חֶפְצֵנוּ אַךְ עַוְלָה הַכְנִיעַ.
רָאִינוּ כָּל־גֵּאֶה וַנַּכְנִיעֵהוּ,
רָאִינוּ כָּל־עָשׁוּק וַנּוֹשִׁיעֵהוּ".

,צֶדֶק צֶדֶק נִרְדּוֹף; וַנִּמְלָא זַעַם,
כִּרְאוֹת עַוְלָה תִּמְשׁוֹל עַל כִּסֵּא רֶשַׁע;
כִּרְאוֹת עַל־אִישׁ נָקִי תַּרְעֵם הָרַעַם,

עַל לֹא חָמָס עָשָׂה וּבְלִי כָל־פֶּשַׁע;
כִּרְאוֹת כִּי בַמַּטֶּה חִנָּם יֵחָבֵט
אִישׁ אוֹ אִשָּׁה אוֹ מִשְׁפָּחָה אוֹ שָׁבֶט".

„זָעַמְנוּ וַנִּרְגַּז וַנִּשְׂעַר שָׂעַר,
כִּרְאוֹת צֶדֶק וָיֹשֶׁר יִסָּלֵפוּ;
כִּרְאוֹת כִּי יְדֻכָּא עָנִי בַשָּׁעַר,
כִּי גַם נָבִיא, כִּי גַם כֹּהֵן חָנֵפוּ;
כִּרְאוֹת עֵינֵי דַלִּים דִּמְעָה יַעֲרוֹפוּ,
יָזוּבוּ מַיִם וּנְחָלִים יִשְׁטוֹפוּ".

„מַדּוּעַ דֶּרֶךְ עָרִיצִים צָלֵחָה?
זָעַקְנוּ וַנִּצְוַח יוֹמָם וָלָיִל;
מַדּוּעַ יִשָּׁחֲטוּ הַמִּזְבֵּחָה
בָּרֵי לֵבָב לִפְנֵי גִבּוֹרֵי חָיִל?
מַדּוּעַ לֹא אֵפוֹא אִישׁ אִישׁ מִמֶּנּוּ
יוּכַל לָדִין עִם־שֶׁתַּקִּיף מִמֶּנּוּ?"

„כָּכָה בִּכְאֵב רוּחֵנוּ הִתְמַרְמַרְנוּ,
וּבְכָל הֶעָרִיצִים גַּם הִתְקוֹמַמְנוּ;
לִפְדּוֹת נָקִי אוֹבֵד עֹז הִתְאַזַּרְנוּ,
וּבְכָל מַטֵּה מִשְׁפָּט נִלְחַם נִלְחַמְנוּ;
בִּגְלַל צַדִּיק אֻמְלָל הִזְקַנּוּ מִצַּח,
רַבְנוּ רִיב נִדְכָּאִים עוֹלָם וָנֶצַח".

„כָּל עָרִיץ, כָּל פָּרִיץ רָדוֹף רְדַפְנוּ,
וַנִּרְדָּפֵנוּ לוּ הָיָה אָחִינוּ¹);

¹) טימוליאון.

עַל-מִשְׂתָּרֵר עַל־גּוֹי חָפְשִׁי קָצַפְנוּ,
אֶת עֹז פָּנָיו וּגְאוֹן לִבּוֹ הִכִּינוּ;
וּלְשֶׁבֶר עָרִיצִים כִּנּוֹר נָעִירָה,
מִכְּתָּם עַל-מַכָּתָם נַחְנוּ נָשִׁירָה״.

„לֹא כָּל-דַּרְכֵי הַטּוֹב לָקַחְנוּ לָנוּ,
כִּי רַבּוּ מִסַּפֵּר; אַחַת לָקַחְנוּ;
דֶּרֶךְ אַחַת בִּלְבָד, וּבָזֹאת חָטָאנוּ,
כִּי יֶתֶר הַטּוֹבוֹת כִּמְעַט זָנַחְנוּ.
לֹא אֶל־כָּל-אִישׁ הֵיטַבְנוּ וּבְכָל־רֶגַע
רַק אִישׁ עָשׁוּק רָצוּץ נַצִּיל מִפֶּגַע״.

וַיִּפְתַּח הַכָּרוֹז אֶת־פִּיו וַיֹּאמַר:
„לָכֵן עַל־כִּסֵּא דִין אַתֶּם תֵּשֵׁבוּ:
בֵּין אִישׁ לָאִישׁ אַתֶּם תִּגְזוֹרוּ אֹמֶר,
אֶת־הַצַּדִּיק תַּצְדִּיקוּ, וּתְחַיְּבוּ
אֶת־הָרָשָׁע; אִישׁ אִישׁ עַל־עִיר תִּשְׁלוֹטוּ
מַלְכֵיכֶם תַּעַבְדוּן, הָעָם תִּשְׁפּוֹטוּ״.

„עַם-זוּ תִשְׁפּוֹטוּ תַּחְתֵּיכֶם יִשְׁלָיוּ,
חָמָס וָעָוֶל מִבֵּינָם תַּשְׁבִּיתוּ.
עָרִיצִים בִּגְאוֹנָם לֹא עוֹד יֶהֱמָיוּ;
תַּאַסְרוּ, תַּעַנְשׁוּ, תַּכּוּ, תַּכְרִיתוּ.
גַּם תַּחְתֵּיכֶם יִהְיוּ גִּבּוֹרֵי כֹחַ,
שֵׁבֶט הָרֶשַׁע כֵּן יִדְכֶּה יָשֹׁחַ״.

אֶלֶף אַלְפֵי אַלְפֵי אָדָם אָז בָּאוּ,
וַיְדַבֵּר הָאֶחָד בִּגְלַל כֻּלָּמוֹ:

„אִם מִחְיָתָם אַנְשֵׁי תֵבֵל יִמְצָאוּ,
אִם דָּבָר מִכָּל-טוּב לֹא יֶחְסַר לָמוֹ;
אִם לֹא מֵחֹסֶר כֹּל עָרוֹם יָלִינוּ;
אִם לֹא יֶחְסַר לַחְמָם, נַחְנוּ עָשִׂינוּ".

„דַּלּוּנוּ, וּבְעָנְיֵנוּ לֹא בָגַדְנוּ;
לֹא נִגְנוֹב, לֹא נִגְזוֹל, לֹא נוֹנֶה גֶבֶר;
בִּיגִיעַ וּבְעָמָל שָׂדֶה עָבַדְנוּ,
וּלְכָל הָאָרֶץ מִיָּדֵנוּ שֶׁבֶר;
הֶעְשַׁרְנוּ הַתֵּבֵל, אוּלָם דַּלּוּנוּ,
וּבְזֵעַת הַדַּלִּים זָרִים יְרַנּוּ".

„וּמְלָאכוֹת נִמְאָסוֹת וּמְאֹד כָּבֵדוּ,
אוֹתָנָה מִי עָשָׂה זוּלָתִי נַחְנוּ?
אַף שָׂרִים בְּבִגְדֵימוֹ יִכָּבֵדוּ,
לֶאֱרוֹג אוֹתָמוֹ שִׁכְמֵנוּ הִשַּׁחְנוּ;
לִבְנוֹת בָּתֵּי שָׂרִים נַחְנוּ עָמַלְנוּ,
גַּם מִשָּׁמַיִם אֶרֶץ, הָהּ! נָפַלְנוּ".

„חָטוֹב חָטַבְנוּ הָעֵצִים בַּחֹרֶשׁ,
וּבְמוֹקַד הַפֶּחָם עִתִּים נִשְׂרַפְנוּ;
חָצַבְנוּ, וַנַּהֲפוֹךְ הָרִים מִשֹּׁרֶשׁ,
וּלְהוֹצִיא כֶּסֶף אַךְ מֵמִית שָׁאַפְנוּ¹)
לִבְנוֹת סִירוֹת דּוּגָה יָמִים יָגַעְנוּ,
וּבְלֵב יַמִּים רֶגַע אֶחָד טָבָעְנוּ".

---

¹) מוצאי הכסף אשר במדינת פוטווי בארץ פֶּרוּ הורגים או משעממים ע"י האדים העולים מהם, את רוב הפועלים העובדים בהם.

„יָגַעְנוּ, לֹא פָּשַׁעְנוּ עַל-פַּת-לָחֶם;
נָשָׂאנוּ דוּמִיָּה עָמָל וִיגִיעַ:
כִּי אָדָם לְעָמָל יֻלַּד מֵרָחֶם;
אִם אֵין יְשׁוֹמֵם, אוֹ אַף יַרְשִׁיעַ.
יָגַעְנוּ, וּשְׂכִיר יוֹם עִתִּים נִשְׂכַּרְנוּ,
וּלְעֶבֶד וּלְשִׁפְחָה עִתִּים נִמְכַּרְנוּ״.

„יָגַעְנוּ, אַךְ אֶל-חַיֵּי אִישׁ לֹא-נֶגֶד,
וּגְבוּל אִישׁ לֹא־נַשִּׂיג לַשִּׂיג הָעֹשֶׁר.
לֹא לָמַדְנוּ חָכְמָה, וּכְסוּס וָפֶרֶד
נֶחְשַׁבְנוּ, אַךְ יָדַעְנוּ דַּרְכֵי יֹשֶׁר:
לֹא הֲרַעְנוּ אֶל אִישׁ, וּמְעַט הֵיטַבְנוּ;
וּבְגֵיא צַלְמָוֶת נִשְׁכָּחִים שָׁכָבְנוּ״.

„מִלֵּב נִשְׁכַּחְנוּ, כִּי לֵב אַנְשֵׁי חָלֶד
יִזְכּוֹר מַזִּיק, מֵטִיב יִשְׁכַּח שָׁכוֹחַ;
מִי כָמוֹנוּ הוֹעִיל לַשָּׂב, לַיָּלֶד,
וַיְהִי אֶל-כָּל-עָמָל לָבוּז מַלְקוֹחַ?
נִשְׁכַּחְנוּ, וַנָּגִיל; רַב לָנוּ אֹשֶׁר;
כִּי לֹא כָל-אַנְשֵׁי שֵׁם הֵם אַנְשֵׁי יֹשֶׁר״.

וַיַּעַן הַכָּרוֹז: „אַתֶּיכֶם כֹּתוּ,
הַתִּיכוּ מַקָּבוֹת, חֶרֶב תַּחְגּוֹרוּ;
עִמְדוּ לִימִין שָׂרִים צֶדֶק יִשְׁפֹּטוּ,
וּבְחוּצוֹת עָרֵיכֶם סֹבּוּ וּשְׁמֹרוּ;
חֶרֶב שָׁלוֹם, אַנְשֵׁי חָמָס חֹסֶמֶת,
חִגְרוּ, לֹא חֶרֶב שֹׁד, קֶשֶׁת מִלְחֶמֶת״.

קוֹל שׁוֹפַר מִלְחָמָה אָפֵס לָנֶצַח,
לֹא עוֹד גּוֹי עַל רֵעֵהוּ יִתְקוֹמָמוּ;
לֹא תֶחְשַׁךְ שֶׁמֶשׁ מִקִּיטוֹר יוֹם רֶצַח,
וּפְנֵי עֵמֶק גָּדוֹל לֹא יִתְאַדָּמוּ;
לֹא עוֹד יְשַׁלַּח רוֹעֶה צֹאנוֹ לַטֶּבַח,
לָשֵׂאת עַל רִשְׁעָתוֹ הַלֵּל וָשֶׁבַח".

רַב לָךְ צֹאן הַהֲרֵגָה, נַחְלָה נִשְׁבָּרֶת!
לַהֶרֶס וְלָאָבְדָן לֹא עוֹד תִּהְיֶינָה;
לֹא תְטָבַחְנָה עוֹד בֵּין אֵשׁ בּוֹעֶרֶת,
לֹא תְטָבַחְנָה עוֹד, צֹאנִי אַתֵּנָה.
צֹאנִי, אָמַר שַׁדַּי, צֹאנִי כָּל־גָּבֶר,
לֹא יִהְיֶה בִּגְבוּלֵךְ עוֹד שֹׁד וָשָׁבֶר".

אוֹי הָרוֹעִים אוֹתָם, מַשְׁחִיתֵי עֵדֶר,
יִלְבָּשׁוּן צֶמֶר, וּבְרִיאָה יִזְבָּחוּ,
עוֹרָם יַפְשִׁיטוּ, יֹאכֵלוּן הַפֶּדֶר,
וּלְתִפְאַרְתָּם לִקְרַאת אַרְיֵה יְשַׁלֵּחוּ;
אָשִׁיבָה אֶל חֵיקָם כַּאֲשֶׁר פָּעָלוּ,
אוֹשִׁיעָה אֶת־צֹאנִי עֲדִיכָה אֻמְלָלוּ".

רוֹדֵי בָאַף גּוֹיִם! חִרְדוּ וָחֹתּוּ;
צֹאנִי, צֹאן מַרְעִיתִי! שִׂישׂוּ וְגִילוּ.
חַרְבוֹתֵיכֶם, כָּל־אַנְשֵׁי־חָדֶל, כֹּתּוּ,
רֹמַח, כִּידוֹן, מָגֵן, צִנָּה הַפִּילוּ.
לֹא־עוֹד יָעוּף הַחֵץ. וּבְתוֹךְ הַקֶּשֶׁת
לָבֶטַח עַכָּבִישׁ יִפְרוֹשׂ הָרֶשֶׁת".

כָּל-הַגּוֹיִם אָז שָׁרוּ וַיְרַנְּנוּ:
בָּרוּךְ שׁוֹפֵט הַצֶּדֶק, גּוֹדֵר פֶּרֶץ!
אֵין פֶּרֶץ, אֵין יוֹצֵאת בִּרְחוֹבוֹתֵינוּ,
יִשְׁלָיוּ הֶעָרִים, תִּשְׁקוֹט הָאָרֶץ.
וּצְבָא מָרוֹם יֹאמַר: אַשְׁרֵי בָנֶיךָ!
אֵין קָדוֹשׁ כַּאדֹנָי, כִּי אֵין בִּלְתֶּךָ.

אַךְ בִּדְמָמָה דַקָּה אֶלֶף וָאֲלָפִים,
נִלְאֵתִי מִסָּפְרָם, מָרָה יְיֵלִילוּ;
וּכְרֶגַע יוֹם סַגְרִיר דֶּלֶף עַל-דַּפִּים,
עֵינֵי הַזֵּדוֹנִים דִּמְעָה יַזִּילוּ.
כִּי עָוֶל מִשְׁפַּט אֵל אוּלַי יֹאמֵרוּ—
הִקְשַׁבְתִּי וָאֶשְׁמַע, לֹא כֵן דִּבֵּרוּ.

לֹא־כֵן; אֵין פּוֹצֶה פֶּה וּמְצַפְצֵף נֶגֶד
מִשְׁפַּט שׁוֹפֵט צַדִּיק, מוֹאֵס הָרֶשַׁע.
לֹא עוֹד יִלּוֹן עָלָיו הַבּוֹגֵד בֶּגֶד;
יֵדַע רִשְׁעוֹ, אַף לֹא יוֹחִיל לְיֵשַׁע:
רִיב וּתְלוּנָה אֵין שָׁמָּה; וּלְבָבֵמוֹ
הַיּוֹדֵעַ וָעֵד עַל רֹב רִשְׁעָמוֹ.

אַךְ לָזֹאת יִבְכָּיוּן, זֹאת תַּכְאִיבֵמוֹ.
לִפְתּוֹחַ פֶּה לִפְנֵי כָּל-אַנְשֵׁי-חָלֶד,
וּלְהַגִּיד בִּלְשׁוֹנָם אֶת גִּלּוּלֵימוֹ
הַנֶּעְלָמִים מֵאָז מִשָּׁב, מִיָּלֶד.
עַל-הֶהָרִים יִשְׂאוּ בְכִיָּה וָנֶהִי,
לֵאמֹר: חֶרְפַּת עוֹלָם מַדּוּעַ נֶהִי?

תָּחוּל, תָּחוּל (יִצְעָקוּ) עַל רֹאשֵׁנוּ
מַכַּת שׁוֹפֵט צַדִּיק; בִּלְתִּי נוֹדִיַע
כָּל תּוֹעֲבוֹת פָּעַלְנוּ. בִּשְׂפָתֵינוּ!
מִי לֹא יֵדַע צִדְקָךְ, שׁוֹכֵן רָקִיַע?
יָשָׁר דִּינֶיךָ לָמָּה זֶה נָעִידָה?
אֶת חַטֹּאתֵינוּ לָמָּה זֶה נַגִּידָה?

אוֹ הַנִּיְדַם אַתָּה, זוֹכֵר כָּל-פֹּעַל;
אַתָּה הַגֵּד אוֹתָם אֶל כָּל-בָּנֶיךָ:
וּלְדֵרָאוֹן, חֶרְפַּת עוֹלָם וָגֹעַל,
לָמָּה נִהְיֶה הַיּוֹם לִפְנֵי כִסְאֶךָ?
מַה-נִּצְטַדָּק? מַה נַּגִּיד? מַה-נַּזְכִּירָה?
אֶל-עֵין כָּל-הָאָדָם לָמָּה נַחְפִּירָה?

מַה-נֹּאמַר, מַה-נַּגִּידָה וּנְמַלֵּלָה,
בַּל-נִהְיֶה לִקְלָלָה אֶל כָּל-הַגָּבֶר?
אוֹיָה! רִשְׁעָה כִּי הִתְעַלֵּם בִּפְלִילָה,
אֵיךְ תִּתְגַּל נַבְלוּתָהּ אַחַר הַקָּבֶר?
אֵיךְ תַּחַת אַנְשֵׁי-שֵׁם הָיִינוּ אָמֶשׁ,
בּוּז וּקְלָלָה נִהְיֶה אֶל-עֵין הַשָּׁמֶשׁ?

הוֹי, גַּלְגַּלֵּי מָרוֹם, חִרְדוּ וְרָגְזוּ;
שָׁמַיִם וּמְאוֹרוֹת, חֹתּוּ וָחִילוּ;
כִּימָה וּכְסִיל, חַדְרֵי תֵימָן יֶחְפְּזוּ;
עִמְדוּ בִּמְרוּצַתְכֶם, סִפְדוּ הֵילִילוּ.
תִּפּוֹל עַל-הַחַמָּה, תִּפּוֹל אֵימָתָה,
שַׂק וָאֵפֶר תִּתְכַּס, וּתְהִי עֵיפָתָה,

חוּלִי וָגֹחִי אַתְּ תֵּבֵל מִתַּחַת,
וּבְזַלְעָפָה וָרֶטֶט הִתְגָּעֲשִׁי.
עַד־אָן תִּשְׁקוֹטִי עַל שׁוּבָה וָנַחַת?
מוֹט הִתְמוֹטָטִי בִּרְעָדָה וְרַעֲשִׁי.
הָרַיִךְ, גִּבְעוֹתַיִךְ תִּתְמוֹגַגְנָה,
וּבְנִקְרוֹת צוּרֵיהֶם חַיּוֹת תִּשְׁאַנְנָה.

אוֹיָה! בִּבְכִי יָגוֹן צִוְחוּ וּצְעָקוּ,
בַּחוּרִים, וּבְתוּלוֹת, זָקֵן וָנַעַר;
קוֹנְנוּ בְּיִלָלָה, חִרְדוּ וְנָאָקוּ,
וּבְרוֹב הַבְּעָתָה יְסַמֵּר כָּל־שַׂעַר,
כִּי הִנֵּה עוֹד מִצְעָר שֹׁד אֵין כָּמֹהוּ:
יָשׁוּב... יָשׁוּב עוֹלָם תֹּהוּ וָבֹהוּ.

אוֹיָה עוֹלָם הָפוּךְ! לֹא נִכַּר שׁוֹעַ
לִפְנֵי חֲלֵכָה זוּ חָשַׁב טִיט רֶפֶשׁ;
מוּל נִדְכָּאָיו יִשְׁתַּחוּ אִישׁ אֶזְרוֹעַ,
יִקּוֹדוּ לַצְּעִירִים כָּל־רָמֵי נֶפֶשׁ;
יָשַׁח מֶלֶךְ עָרִיץ אַף יִכְרַע בֶּרֶךְ
אֶל־עַם בָּכָה אֶתְמוֹל מֵעַבְדוּת פֶּרֶךְ.
נִכְבָּד עַל־חָכְמַת־שָׁוְא, עַל־דַּעַת הֶבֶל,
וּבְכָל הָעָם הַפֶּתִי מִתְעַתֵּעַ,
עַל כֶּתֶף הֶעָרִים מַכְבִּיד הַסֵּבֶל,
עוֹיֵן כָּל־הַמְעַיֵּן, כָּל־הַיּוֹדֵעַ,
אוֹיָה! רַבַּת יִסְבֹּל חֶרְפָּה וָלַחַץ,
בְּמִשׁוֹל כָּל יִשְׁרֵי דֶרֶךְ בִּבְנֵי־שַׁחַץ.

„כָּכָה יִתְפַּלָּאוּן, כָּכָה יָשֹׁמּוּ,
כָּכָה עֵין חַטָּאִים מִכַּעַם תֵּכַהּ.
פִּתְאוֹם קוֹל מִמָּרוֹם שָׁמַעְתִּי: „דֹּמּוּ!
הָמוֹן חוֹטֵא, לֹא תַגִּיד חַטֹּאתֶיךָ!
רֶגַע אֶחָד עֵינַיִם תִּפָּקַחְנָה.
עֶשְׁתּוֹנוֹת לֵב אֶל-כָּל-לֵב תִּפָּתַחְנָה.

מַסְוֵה תַרְמִית פִּתְאוֹם נִקְרַע, וּבְפֶתַע
לַלֵּבָב יִרְאֶה־אִישׁ לֹא לָעֵינָיִם.
לֹא-עוֹד רָשָׁע עָרוּם עַם עִוֵּר יֶתַע,
יִשָּׂא אֶת כִּלְיוֹתָיו אִישׁ עַל-כַּפָּיִם.
סֵתֶר לֵבָב יִתְגַּל, תִּתְגַּל מַחְשֶׁבֶת
רֵעַ, יוֹעֵץ, מוֹרֶה, וּבְחֵיק שֹׁכֶבֶת.

הוּסַר כָּל-שֵׁם, תְּצִּל אֹזֶן שֹׁמַעַת.
עוֹקֵב הָאָח נִקְרָא, אוֹרֵב הָרֵעַ;
מַשְׂכִּיל נֶהְפַּךְ מִכֹּל, פֶּתִי רַב-דָּעַת;
פּוֹשֵׁעַ הֶחָסִיד, מוֹסִיף גּוֹרֵעַ;
סוֹבֵא זוֹלֵל קָדוֹשׁ, גַּנָּב הַשּׁוֹעַ;
עַנְוַת-אִישׁ גֹּבַהּ לֵב, הַצֶּדֶק רוֹעַ.

הָדָר, כָּבוֹד וָהוֹד אֶל-טִיט וָרֶפֶשׁ,
וּבְרָכָה לִקְלָלָה רֶגַע הוּמָרוּ.
יִצְעַק-אִישׁ עַל-אָחִיו אֹרֵב לַנֶּפֶשׁ,
הָעָם עַל-הַכֹּהֵן מַר יִתְמַרְמָרוּ.

יוּאַר מַתְעֶה רֵעֵהוּ וְיֻשְׁקַן .–
וַהֲהוֹם כָּל־הָאָרֶץ וְאִיקַן . [1]

[1]) אמר שד"ל : מתהלה, באשר היה בדעתי להמשיך המלאכה הרבה יותר, כתבתי הבתים האלה אחר בית ק"ך :

כָּכָה יִתְפַּלָּאוּן , כָּכָה יָשֹׁמּוּ .
כָּכָה עֵין הַחַטָּאִים מִכַּעַס תֵּכַהּ
פִּתְאוֹם קוֹל מִמָּרוֹם שָׁמַעְתִּי : דֹּמּוּ !
הָמוֹן חוֹטֵא , רָאִיתִי דִמְעָתֶךָ .
לֹא יִפָּלֵא דָבָר מֵאֵל אָבִיךָ .
דֹּם , כָּל־חַטָּאת לֹא־יִשָּׁמַע עַל־פִּיךָ .

אָשִׁיב אֶל חֵיק אָדָם כִּגְמוּל יָדֵהוּ ,
בַּל יַגִּיד חַטֹּאתָיו ; כִּי חַנּוּן אָנִי .
רַק חוֹטֵא בַּמִּסְתָּר , מַתְעֶה רֵעֵהוּ ,
וַיְשַׁבַּח אֵל , וַיֹּאמֶר אֵין רֹאָנִי ;
חָסִיד בָּאָרֶץ , בֵּאלֹהִים פּוֹשֵׁעַ –
הוּא יִשְׂבַּע חֶרְפָּתוֹ , הוּא יִוָּדֵעַ .

דִּבֵּר ,–וּכְשׁוֹר לָטֶבַח . וּכְמוֹ עֵגֶל
קוֹדֵר יָבֹא וּשְׁחוֹחַ . וּשְׁפַל בֶּרֶךְ ,
כָּכָה מִמַּצְפּוּנֵימוֹ יִשְׂאוּ רֶגֶל
רִבּוֹאוֹת נִכְבָּדִים וּגְדוֹלֵי עֵרֶךְ .
יָשֹׁמּוּ רֹאֵיהֶם . וּמְאֹד יֶהֱמָיוּ :
גַּם אַתָּה ? גַּם אַתָּה ? אֵיךְ ? אֵיךְ ? יִבְעָיוּ .

וָהֵם לָאַט לָאַט יָרִימוּ צַעַד,
כִּי קַל מֵהֶם הַחֹמֶט יָרוּץ אֹרַח.
צָבָא מִצִּבְאוֹתָם בִּרְתֵת וָרַעַד
נִגַּשׁ אֶל הַמִּשְׁפָּט אַחַר רַב־טֹרַח,
וַיִּפְתַּח הָאֶחָד אֶת פִּיו, וּכְרֶגַע
נָפַל וַיֵּאָלַם כִּמְדֻכֵּה נֶגַע.

וּבְשֵׁבֶט אַכְזָרִי אָז יֶהְדָּפוּהוּ
כָּל מַלְאָכִים רָעִים. קוּמָה וּצְעָדָה.
קוּם, אִישׁ קָדוֹשׁ! יֹאמְרוּ, אַף יַכּוּהוּ;
קוּמָה, מִמַּה יָרֵאתָ טָרֶקִימָדָה
הַמְקַנֵּא לֵאלֹהָיו, אִישׁ לֹא שָׁכְכָה
קִנְאָתוֹ לֵאלֹהִים, יִפְחַד? אֵיכָכָה?

יַכּוּהוּ, יֶהְדְּפוּהוּ, אַךְ לַהֶבֶל;
לֹא יָקוּם, לֹא יֵלֵךְ. אָז חִישׁ הָפָכוּ
יָדָיו שֵׁדִים אַחַר גַּבּוֹ, וּבְחֶבֶל
יָדָיו אָסְרוּ, וּבְחָזְקָה מָשָׁכוּ
בַחֶבֶל, וַיְּרִימוּהוּ; עַד הִגִּיעַ
הָאִישׁ נֹכַח כִּסֵּא בוֹרֵא רָקִיעַ.

לא כתבתי יותר.

———

מצבת קבורה.

אֲהָהּ! אִמִּי, רְאִי דָמִי:
בְּנֵךְ הָלַךְ בְּלֹא חֶמְדָּה.
בְּנֵךְ הַטּוֹב כְּגַן רָטוֹב,
וְכַתַּרְשִׁישׁ וְכַפִּטְדָה,
חֲמִשִּׁים יוֹם, בְּלִי פִדְיוֹם,
יְמֵי חַיָּיו: וְלֹא נִפְדָּה!
אֲהָהּ! תֵּבֵל כְּצִיץ נוֹבֵל,
וּמֶרְכָּבָה כְּרַקְדָה.
לְמִקָּטוֹן וְעַד שִׁלְטוֹן
הֲלֹא תִשְׁלַח שְׁאוֹל יָדָהּ.
זְלֹא תִרְאֶה אֱנוֹשׁ גֵּאֶה?
וְלֹא תָכִין לְךָ צֵידָה?
וּמַה-תֹּאמַר בְּבֹא יוֹם מָ"י?
וְאֵיךְ תָּקוּם אֲזַי נֶגְדָּהּ?
לְכָה אֵלַי, שְׁמַע מִלַּי;
וְלַתּוֹרָה וְלִתְעוּדָה
הֱיֵה חֹבֵק וּמְדַבֵּק,
וְלַיּוֹצֵר תְּנָה הוֹדָהּ.

רננת ישרים.

ביום התחיה [1].

הַאַתְּ רַבָּתִי הֶבֶל?
הַאַתְּ תֵּבֵל מַרְשַׁעַת?
הַעוֹד אַדְמַת עָפָר תַּבֵּט עֵינֵנוּ?
רַבַּת סָבַלְנוּ חֵבֶל
בָּךְ, וַנִּשְׁתֶּה קֻבַּעַת:
הַעוֹד תָּבִיאִי בִּמְצוּדֵךְ רַגְלֵנוּ?

גֵּיא נִסָּיוֹן נְטַשְׁנוּ,
מִכּוּר בַּרְזֶל עָלִינוּ:
מַדּוּעַ עוֹד שֵׁנִית תּוֹכוֹ נִפּוֹלָה?
מִבֵּית עֲבָדוּת חֻפַּשְׁנוּ,
חֵרוּת עוֹלָם קֻוִּינוּ:
מַה־טּוֹב מִמֵּךְ, תֵּבֵל, קֶבֶר וּשְׁאוֹלָה!

הָהּ! לֹא, לֹא־עוֹד; וָבוֹשִׁי,
גֵּיא תַהְפּוּכוֹת, תַּחְפִּירִי:
לֹא תוֹסִיפִי תִּהְיִי זוֹנָה שַׁלֶּטֶת.
לֹא-עוֹד נָבָר תִּכְחוֹשִׁי,

[1]) בשם זה נדפסו בכנור נעים, בבכורי העתים, עוד שני שירים: „רננת כל ברואי מטה״ ו„צעקת חטאים״, אולם שני השירים האלה נכנסו כלם בשיר „בעמק התרוץ״ שלמעלה.

לֹא-עוֹד נָבָל תַּכְתִּירִי,
בִּבְשַׂר יִשְׁרֵי לֵבָב שָׂרוֹט שָׂרֶטֶת.

תַּחַת שֵׁבֶט עוֹשָׁיִךְ,
תַּחַת שֵׁפֶט הַצֶּדֶק,
גַּם-אַתְּ תִּקְחִי מוּסָר, תֵּיטִיבִי לָכֶת.
לֹא-עוֹד בְּשַׁדְמוֹתַיִךְ
תַּפְרִיחִי קוֹץ וָחֵדֶק,
וּמִרְפַּס־רֶגֶל שׁוֹשַׁנָּה מְשֻׁלֶּכֶת.

אָמְנָם אִם אֲשׁוּרֵנוּ
לֹא שָׂטָה מִנִּי-דֶרֶךְ,
מַה-זֶּה, מֶלֶךְ עֶלְיוֹן, לָנוּ עָלֶיךָ?
דַּיֵּינוּ, יָהּ, דַּיֵּינוּ.
אֹשֶׁר, טוֹבָה אֵין עֶרֶךְ
שָׂבַעְנוּ אָז, הָלוֹךְ בִּנְתִיבוֹתֶיךָ.

טַהֵר טִהַרְנוּ נֶפֶשׁ,
אַמֵּץ אִמַּצְנוּ רוּחַ,
לֵבָב רוֹמַמְנוּ וּנְשָׁמָה קִדַּשְׁנוּ:
אָז נַחְנוּ וַנִּנָּפֵשׁ;
לֹא־עוֹד הִרְתִּיחַ רוּחַ
בָּנוּ גַּלֵּי חֶמְדָּה לֹא-עוֹד נִגְרַשְׁנוּ.

יוֹשֵׁב חוֹף יָם דָּמִינוּ,
יַבִּיט מַיִם יִקְצֹפוּ,
צִים נִשְׁבָּרִים יִרְאֶה, בַּל־יִירָא שָׁבֶר.
כָּכָה תּוֹעִים רָאִינוּ

הֶבֶל וָשָׁוְא יִרְדֹּפוּ,
לִבָּם סֹעֵר יוֹם יוֹם עַד־רֶדֶת קָבֶר.

לִתְשׁוּקוֹתֵימוֹ בָּזְנוּ,
לְרָעוּת רוּחָם לָעַגְנוּ;
נִגְעֵי לִבָּמוֹ מֵרָחוֹק הִבָּטְנוּ.
עַל־הֶבֶל לֹא רָגָזְנוּ,
עַל־שֶׁקֶר לֹא דָאָגְנוּ;
נָכוֹן לִבֵּנוּ. וּבְשָׁלוֹם שָׁקָטְנוּ.

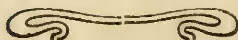
הִנֵּה אַחַר כָּל־אֵלֶּה
הַעוֹד נִשְׁאַל מַשְׂכֹּרֶת?
וּנְקַצּוֹר זֶה־כַּבִּיר זֶרַע הַיּשֶׁר,
אַסִּיר חָפְשִׁי מִכֶּלֶא,
דָּג נִמְלָט מִמִּכְמֹרֶת
הָיִינוּ: מַה־מָּצָאת טוֹבָה וָאוֹשֶׁר?

אָמְנָם אֵל אָמֵן אָתָּה,
לֹא יְפַלּוּן מִלֶּיךָ:
דִּבַּרְתָּ נִמּוֹת מֵאָז, וָקָמוּ.
אַךְ אִם־חִנָּם נָתַתָּ
עֵקֶב רַב לִירֵאֶיךָ,
חִנָּם רַחֵם תּוֹעִים: אַל־נָא יֶאְשָׁמוּ!

מצבת קבורה.

רָאִיתִי בְתֵבֵל כָּבוֹד וָעשֶׁר
וּבְזֶרַע מְבֹרָךְ זָקַנְתִּי, שָׂבְתִּי
כִּי כָל־מַעֲלָלַי חֶסֶד וָישֶׁר,
וּבְכָל מַחְשְׁבוֹתַי אַךְ טוֹב חָשַׁבְתִּי,
עָלִיתִי מְרוֹמִים וָאֶמְצָא נָחַת,
אַךְ הֶבֶל כְּנֶגְדָּהּ תֵּבֵל מִתָּחַת.

חלק כחלק יאכלו [1].

תקע״ה .

מַה־זֶּה, שַׁדַּי ! מַה־זֶּה רַבִּים יִשְׁלָיוּ
מֵעֹנֶג וּבְרָכָה , חֵלֶב וָדֶשֶׁן .
וַאֲחֵרִים בִּמְרִירוּת בָּכֹה יִבְכָּיוּ ,
וַיִּתְכַּסּוּ שַׂקִּים אֵפֶר וָדֶשֶׁן ?
לָמָּה מֵחֹסֶר כֹּל אֵלֶּה יֶהֱמָיוּ ,

[1]) וכן אמר קהלת : ביום טובה היה בטוב וביום רעה ראה, גם את זה לעמת זה עשה האלהים ע״ד דברת שלא ימצא האדם אחריו מאומה , כלומר : ביום טובה היה שמח וטוב לב , ואל תדאג שמא רעה עתידה לבוא עליך לעמת הטובה ההיא , שאם אתה עושה כן, יהיו כל ימיך רעים ; וכן ביום רעה אל תדאג הרבה , אבל ראה והתבונן כי לא לעולם תעמוד הרעה, רק עתידה היא להתחלף בטובה , או שכבר קבלת עולמך לשעבר , ועכ״פ תנוח מעצבך ומרגזך , אם בהתבוננך במה שבא עליך מן הטוב , או במה שיבא עליך ; יען וביען גם את זה לעמת זה עשה האלהים , טוב לעמת רע ורע לעמת טוב ; ומה הטעם בכל זה ? קהלת שהיה אומר : הבל הבלים הכל הבל אומר שהיה זה על דברת שלא ימצא האדם אחריו מאומה , כלומר, כדי שיראה האדם שהכל הבל , שהרי אם אחרי מותו יוכל לחקור את ימי חייו לא ימצא מאומה ; כי מה עבר עליו ? טוב ? והלא עבר עליו רע לעמת טוב ; תאמר שעבר עליו רע ? לא כן , שהרי כבר בא עליו טוב לעמת רע ; אם כן לא ימצא האדם אחריו (אחרי מותו) מאומה. משל למה הדבר דומה , לאדם שהוא נושה בחברו אלף זוז , והוא חייב לאחרים אלף זוז, הנה אין לו כלום. תדע שכן היתה כונת קהלת , שהרי למטה מה הוא אומר ? את הכל ראיתי בימי הבלי (הבלי דוקא , כי כן הוא קורא אותם מאהר שלא ימצא האדם אחריו מאומה) יש צדיק אובד בצדקו ויש רשע מאריך ברעתו , וזה אמת , הואי״ וחלק כחלק יאכ״ו , ושכר מצות בהאי עלמא ליכא.

הועתק מאגרת שד״ל אל ידידו שהבד״ל ז׳ תשרי התק״ף .

וָאֵלֶּה יִתְעַלּוּן כְּתִמְרוֹת הֶעָשָׁן,
וַיָּרָם אִישׁ מֵאִישׁ וַיִּפְרֹץ־פָּרֶץ
כִּגְבֹהַּ הַשָּׁמַיִם עַל־הָאָרֶץ?

מַה־נִּשְׁתַּנָּה, שַׁדַּי, גֶּבֶר מִגֶּבֶר?
לָמָּה יִתְרוֹן לָאִישׁ יֵשׁ עַל־רֵעֵהוּ?
מַדּוּעַ יִשְׂבַּע זֶה תּוּגָה וָשֶׁבֶר
וּנְוֵה הַחִסָּרוֹן יִהְיֶה נָוֵהוּ,
וּשְׂבַע טוֹבָה יֵרֵד אַחֵר אֶל קֶבֶר
וּבְשֵׂיבָתוֹ עַד־הֵנָּה טוֹב מַרְאֵהוּ?
מַדּוּעַ אִישׁ מֵאִישׁ שַׁנֹּה שִׁנִּיתָ?
זֶה לָמָּה גִדַּלְתּוֹ? זֶה מַה־דִּכִּיתָ?

אִם בָּנֶיךָ, שַׁדַּי, כֻּלָּם כְּלָמוֹ,
לָמָּה שָׂנֵאתָ זֶה, וָזֶה אָהַבְתָּ?
כָּל־זַרְעוֹ אָב אוֹהֵב לֹא יַבְדִּילָמוֹ
וְאֵיךְ רִחַקְתָּ זֶה, וָזֶה קֵרַבְתָּ?
כִּפְעֻלָּתָם (תֹּאמַר) נָתַתִּי לָמוֹ —
אוּלָם אֵין זֹאת, אָדוֹן; אוּלָם עָזַבְתָּ
בְּרָעָה בְּצָרָה דַּלּוּת וָחֶסֶר
רַבִּים מֵאַנְשֵׁי חֶסֶד וּבְנֵי יוֹשֶׁר.

וּבְנֵי עָמָל וָאָוֶן עוֹשֵׂי רֶשַׁע,
אַנְשֵׁי כָזָב וָשֶׁקֶר, דִּבְרֵי בָלַע,
הֵם הֵם הַמְּבֹרָכִים רוֹאֵי בְיֶשַׁע
וּמְשׂוֹשׂ לִבָּם נָכוֹן, חָזָק מִסֶּלַע,
נֶפֶשׁ הַצַּדִּיקִים זַכָּה מִפֶּשַׁע

מַדּוּעַ תִּקָּלַע תּוֹךְ כַּף הַקָּלַע,
וּבְשֶׁקֶט חַטָּאִים יָגִילוּ יָחַד
יִשְׁלָיוּ בָתֵּיהֶם שָׁלוֹם מִפָּחַד?

אֵין סֵדֶר לַטּוֹבָה, אֵין חֹק וָסֵדֶר
אֶל-הָרָעָה. אוּלָם תָּבֹאנָה קֶרִי.
זֶה יָשׁוּךְ נִיד, זֶה יִתְעַנֵּג בַּפֶּדֶר,
יֵשׁ מוֹצֵץ עֵשֶׂב, יֵשׁ אוֹכֵל הַפֶּרִי.
שָׁכַב וַיֵּרָדַם רוֹעֶה הָעֵדֶר,
וַתָּבֹא מֶמְשַׁלְתּוֹ בִּידֵי אִישׁ מֶרִי.
אוֹ גַלְגַּל הוּא סוֹבֵב סוֹבֵב חָלִילָה
בִּלְתִּי מַנְהִיג אוֹתוֹ — הַס! הַס! חָלִילָה.

חָלִילָה לִּי, אֶכְלָא אֶת-פִּי בַּכֶּלֶא.
כָּל תִּטָּמֵא בִּתְלוּנוֹת תּוֹעֵי רוּחַ,
הֵמָּה יִלּוֹנוּ בִּדְבָרִים כָּאֵלֶּה
וּבְרַב מֵאֵלֶּה עַל הַבּוֹרֵא רוּחַ.
וַאֲנִי לָמָּה אִיגַע וִימִינִי תֵלֶא
לִכְתּוֹב הַיּוֹם דִּבְרֵי סָרָה עַל-לוּחַ?
לֹא, לֹא אָשִׁירָה עוֹד אֶת-חַטֹּאתֵימוֹ,
אוּלָם אִמְרֵי בִינָה אָשִׁיב אֱלֵימוֹ.

הוֹי, בֶּן אָדָם, אֵיכָה נִפְתָּה לִבֶּךָ
לַחְשׁוֹב כִּי יִמָּצֵא תַחַת הַשֶּׁמֶשׁ
יִתְרוֹן אֶל-הַנָּשִׂיא עַל אֶבְיוֹנֶךָ,
יִתְרוֹן אֶל-הָאַרְיֵה עַל כָּל-הָרֶמֶשׂ?
הַסְכֵּת וּשְׁמַע מִלַּי, הַטֵּה אָזְנֶךָ.

וּלְמַד הַיּוֹם אִם לֹא יָדַעְתָּ אֶמֶשׁ,
כִּי לֹא הִבְדִּיל שַׁדַּי אִישׁ מֵאָחִיהוּ,
כִּי כָל-הַיְקוּם כֻּלּוֹ הוּא אָבִיהוּ.

כָּל־נִבְרָאָיו בֵּרַךְ מֶלֶךְ כָּל-מֶלֶךְ,
וַיְחַלֵּק אֶל-כֻּלָּם עֹנֶג וָנֶגַע.
צִוָּה כִּי לֹא יִסְבּוֹל עָנִי וָחֵלֶךְ
יוֹתֵר מִכָּל עָשִׁיר רָעָה וָפֶגַע.
גָּזַר כִּי רָשׁ וָדָל, גַּם שַׂר הַמֶּלֶךְ,
לֹא יִבְכָּיוּן, לֹא יִצְחָקוּן כָּל־רֶגַע;
עֶלְיוֹן בִּתְבוּנָתוֹ נָטָה מִשְׁקֹלֶת
נֶגַע וָעֹנֶג עֹמֶר לַגֻּלְגֹּלֶת.

מִי גֶבֶר עַל-הָאָרֶץ יִבְכֶּה נֶצַח?
עַד יוֹם מוֹתוֹ מִי גֶבֶר יֵאָנֵחַ?
כָּל הַיָּמִים מִי גֶבֶר יָרִים מֵצַח
וִיהִי מוֹשֵׁל תָּמִיד, תָּמִיד נוֹצֵחַ?
יֵשׁ מִתְאוֹנֵן הַיּוֹם וּכְאֵבוֹ נֶצַח,
וּכְבָר הַרְבֵּה צָחַק וּמְאֹד שָׂמֵחַ.
כָּעֶבֶד כַּאֲדֹנָיו יֵשׁ עֵת יָגִילוּ,
וּזְמַן אַחֵר דִּמְעוֹת יָגוֹן יַזִּילוּ.

אַךְ יֵשׁ מֵשִׁיב דָּבָר לֵאמֹר יָדוּעַ.
פַּעַם יִבְכּוּ אִישִׁים, פַּעַם יִצְחָקוּ,
מֵאֵין מֻכֶּה תָּמִיד, תָּמִיד נָגוּעַ,
אַף לֹא כָל רִגְעֵיהֶם דַּלִּים יִמָּקוּ,
אַךְ אַף גַּם־זֹאת יֵשׁ מַזָּלוֹ גָרוּעַ,

צָרוֹתָיו זוֹ אֶת-זוֹ כִּמְעַט נָשָׁקוּ.
גַּם יֵשׁ אִישׁ רַב־יָמָיו נַפְשׁוֹ שֹׁקָטֶת,
כִּי רַב גִּילוֹ, אַךְ דִּמְעָתוֹ מוּעָטֶת.

מִי הַמְּשֻׁגָּע, מִי פֶּתִי יָסוּר הֵנָּה,
לַחְשׁוֹב כִּי צוּר שָׁמַיִם גָּזַר אֹמֶר,
כִּי טוֹבוֹת כָּל־בָּנָיו יַחְדָּו תִּשְׁוֶינָה,
בַּל-יַעְדִּיף אִישׁ, בַּל יֶחְסַר אִישׁ, מֵעֹמֶר ?
מִי זֶה עִוֵּר, מִי עֵינָיו לֹא תִרְאֶינָה,
כִּי יֵשׁ אָדָם יִפְרַח יִשְׂגֶּה כַּתֹּמֶר,
גַּם יֵשׁ שׁוֹתֶה כּוֹס תַּרְעֵלָה לָשֹׂבַע,
וַיֹּאכַל בַּטּוֹבָה רֹבַע הָרֹבַע ?

מִי זֶה יַשְׁוֶה עָשִׁיר שְׂבַע שֹׁפִי
אֶל דַּל וָרָשׁ פּוֹשֵׁט יָדוֹ בַשָּׁעַר?
אוֹ הַמְּבַלֶּה יָמָיו אֶת עַלְמוֹת יוֹפִי
אֶל הַמֵּנִיף גַּרְזֶן עַל עֵץ בַּיָּעַר ?
אוֹ טוֹבַת עַיִן אֶל מִכְלוֹל כָּל-דּוֹפִי,
אוֹ אִישׁ חָכְמָה בִּינָה אֶל גֶּבֶר בָּעַר ?
בֵּן לֹא חָכָם תָּחֹס עֵינִי עָלֶיךָ:
הַמַּכְשֵׁלָה הַזֹּאת תַּחַת יָדֶיךָ!

כִּדְבָרִים אֵלֶּה וּבְקֹשִׁים מֵהֵמָּה
הָעָם מִקָּצֶה עָלַי יִתְקוֹמָמוּ.
אוּלָם בַּל-אֶתְפַּלָּא, בַּל אֶשְׁתּוֹמֵמָה,
זָכוֹר אֶזְכּוֹר, כִּי לֹא רַבִּים יֶחְכָּמוּ:
יִכְבַּד הַמֶּחְקָר, הָעֲצֵלוֹת נָעֵמָה

אַךְ לֶחָרוּץ גַּם־כּוֹכָבִים לֹא רָמוּ.
עָמָל וָטֹרַח בַּנְתִּי וָאִיגָעָה,
וַיְיָ הוֹדִיעַנִי וָאֵדָעָה.

מִקְרֶה אֶחָד לַכֹּל פֹּה עַל־הָאָרֶץ,
אֵין יִתְרוֹן לָאָדָם עַל־מֵרֵעֵהוּ;
כָּל־חַי יִרְאֶה טוֹבָה גַּם יִרְאֶה פֶּרֶץ,
כָּל־הַנִּבְרָא אֶחָד יִהְיֶה מִקְרֵהוּ.
כָּאַרְיֵה כַבָּקָר, כָּאִישׁ כַּשָּׁרֶץ,
אִישׁ וָאִישׁ אֶחָד הוּא לִפְנֵי עוֹשֵׂהוּ.
כֻּלָּם כְּלָם בָּנָיו. וּבְמִשְׁפַּט־צֶדֶק
לֹא־יִתֵּן הַשּׁוֹשַׁן רַק עִם־הַחֵדֶק.

כַּבֵּד עָשְׁךָ, חָכְמָתוֹ הֲבִינָה,
כִּי רַבָּה הִיא, יַעַן בִּתְמוּנוֹת אָלֶף
אֲשֶׁר אֶחָד אֶל הַיְצוּרִים הֵכִינָה,
וּבְכָל־נִבְרָא תֹּאַר אָשְׁרוֹ יַחֲלֵף.
מַצָּב אֶחָד לִבְנֵי תֵבֵל הִזְמִינָה,
וַתַּרְבֶּה צוּרוֹתָיו כְּרְסִיסֵי דָלֶף.
כִּשְׁנֵי כֵלִים, שָׁוִים אִם יִשָּׁקְלוּ,
וּלְבַד אֶל מַרְאֵה עַיִן יִבָּדֵלוּ.

לֹא כֹה וָכֹה תּוּכַל חַמָּה הוֹפִיעַ,
גַּם לַאֲחוֹתָהּ יֵשׁ תּוֹר וּלְכָל הֶחָיִל,
אַךְ לֹא לָזֶה הַרְבֵּה מִזֶּה יַגִּיעַ
הָאוֹר, וּכְמִדַּת יוֹם כֵּן מִדַּת לָיִל.
פֶּלֶג שָׁנָה מִמַּעַל לָרָקִיעַ

יִרְאֶה כָּל־נוֹף מָאוֹר הָעוֹשֶׂה חָיִל,
לֹא יַעֲדִיף, לֹא יֶחְסַר רֶגַע מִפֶּלֶג
טַבּוּר הָאָרֶץ אוֹ אוֹצַר הַשֶּׁלֶג [1].

מִשְׁפַּט צַדִּיק, אִזּוּן נִפְלָא רָאִינוּ
„כִּי שָׁקוֹל יִשָּׁקֵל כְּכַף מֹאזְנַיִם"!
לֹא יֵיקַר בֵּן מִבֵּן לִפְנֵי אָבִינוּ,
אַחַת הִיא הַמָּנָה, אֵין שָׁם כִּפְלַיִם
לֹא בָרָע, לֹא בַטּוֹב. אַךְ לֹא יָבִינוּ
רוֹאִים לֹא לַלֵּבָב רַק לָעֵינָיִם,
וּבְלִבָּם הַנִּפְתֶּה אָמוֹר יֹאמֵרוּ,
כִּי טוֹבוֹת אִישׁ עַל טוֹבוֹת אִישׁ גָּבֵרוּ.

דַּע, בֶּן־אָדָם, דַּע כִּי לֹא תִשְׁפּוֹט יֹשֶׁר,
אִם תִּמְנֶה הַטּוֹבָה עַל־פִּי הַכֶּסֶף.

---

[1]) פירוש: אי אפשר שתופע החמה על שני חלקי כדור הארץ (Hemisplaeria) בזמן אחד בעצמו ובהכרח אחר היום יבא הלילה שהוא תור וזמן הלבנה (אחות השמש) ושאר צבא הכוכבים. אך זמן האור והיום איננו מרובה ליושב ארץ אחת מאשר היא ליושבי ארץ אחרת, כי במשך שנה תמימה כל נוף ונוף רואה את השמש (המאור העושה חיל) במדת חצי שנה, ואין יתרון לאקלים על אקלים, כי גם טבור הארץ (קו השוה) גם אוצרות השלג (שני הקטבים) לא יעדיפו ולא יחסרו אפילו רגע מחצי שנה יום וחצי שנה לילה, כי במדה שיאריך היום בקצת החדשים, באותה מדה יארך הלילה בחדשים אחרים וכמו שאמרו במדרש תנהומא (פרשת משפטים פסוק אם כסף תלוה את עמי): היום לווה מן הלילה והלילה לווה מן היום ואינן דנין זה עם זה וכו׳ בריותיו לווין זה מזה ומשלמין זה לזה, נמצא כי בכל מדינה ומדינה כמדת היום כן מדת הלילה ובכל מקום מהארץ חצי השנה יום והצי השנה לילה, וזה משל נאות למצבנו בעה"ז, שהאור והחשך, הטובות והרעות הן (לפי דעתי) שקולות ושוות בכל אדם, כקטן כגדול.

דַּע כִּי בִלְתִּי זָהָב יִמָּצֵא אֹשֶׁר,
גַּם בַּעַל רְבוֹתַיִם יִקְצוֹף קֶצֶף;
אִם מֵרָחוֹק תִּרְאֶה אַנְשֵׁי הָעֹשֶׁר,
תִּבְעַר תּוֹכֵךְ הַקִּנְאָה וּבְשֶׁצֶף;
אֱלֵימוֹ אִם־תִּקְרַב, תֵּדַע יָדֹעַ
כִּי אֵין בַּכְּסָפִים אֶל־נַפְשָׁם מַרְגּוֹעַ.

זָהָב אִם יִבָּחֵן, לֹא טוֹב לִמְאוּמָה;
נִדְרָשׁ, כִּי בוֹ נִקְנֶה לֶחֶם וָיַיִן.
אִם לִי זָהָב יִרְבֶּה וַאֲנִי אָצוּמָה
מִבִּלְתִּי שֶׁבֶר. אוֹי! וְאֹשֶׁר אָיִן.
וּלְהֶפֶךְ, אִם שַׁאֲנָן אִישַׁן אָנוּמָה,
וָנֶצַח אִם־אֶהְיֶה טוֹב לֵב, טוֹב עָיִן,
אַף לוּ אֶהְיֶה שְׂבַע רֵישׁ וָעֹנִי —
„מִי זֶה הָאִישׁ אֵפוֹא אֻשַּׁר כָּמֹנִי?"

דַּע, בֶּן־אָדָם, דַּע עוֹד, כִּי לֹא יִמַּדּוּ
בִּכְלִי שָׁעוֹת שִׂמְחָה, יָגוֹן וָאֵבֶל.
יֵשׁ אַרְבָּעִים שָׁנָה בַּטּוֹב עָמָדוּ,
אָכֵן אֵין טוֹבָתָם רַק טוֹבַת הֶבֶל,
כִּי לְמוּדָם כֵּן הוּא, כִּי בָהּ נוֹלָדוּ.
אוּלָם יָתוֹם נִדְכָּא, שְׂבַע חֶבֶל,
דִּמְעוֹת שָׂשׂוֹן וָגִיל יַזִּיל עַל־לֶחִי,
אִם רַק שָׁעָה אַחַת בַּנּוֹעַם יֶחִי.

וּגְבַר עָנֹג, אִם רַע יִקְרֵהוּ פָּעַם,
יִתְאַבֵּל לַדָּבָר הַפְּלֶא וָפֶלֶא,

יִתְעַצֵּב אֶל־לִבּוֹ וְרַב הַזָּעַם,
כִּי לֹא לָמַד, כִּי לֹא נִסָּה בָאֵלֶּה.
אַךְ לֹא יִדְאַג, אַךְ לֹא יִרְגַּז מִדָּעַם,
אַךְ בְּדִמְעוֹת וּבְכִי עֵינוֹ לֹא תֵלֶא
עַל מִקְרֶה רָע (כַּאֲשֶׁר גָּלוּי יָדוּעַ)
אָדָם מִיַּלְדוּתוֹ מֻכֶּה נָגוּעַ.

הַבֵּט הֲ׳ל זֶה נִשְׁעָן עַל־הַמִּשְׁעֶנֶת [1],
לְשׁוֹנוֹת הָעַמִּים יוֹרֶה לַיָּלֶד.
בֶּן־חוֹרִים הוּא, מִמִּשְׁפָּחָה נוֹשֶׁנֶת,
וַיִּגְדַּל בִּנְעוּרוֹ מֵאַנְשֵׁי חָלֶד.
הָבֵן, אֵיךְ כַּמִּשְׁפָּט יַד־אֵל נוֹתֶנֶת,
בִּין, אֵיךְ בָּאָרֶץ עָוֶל לֹא יִוָּלֶד.
כִּי הַמִּצְחֵק הַיּוֹם, עוֹד יָבֹא רֶגַע
יִשָּׂא קוֹלוֹ בִּבְכִי מֵרֹב הַפֶּגַע.

אַךְ יֵשׁ מֵשִׁיב דָּבָר: מִזְרָח וָיָמָּה
רַבִּים רָאִיתִי בַטּוֹבָה הִשְׁרִישׁוּ;
רַבִּים רָאִיתִי, כָּל־יָדַעְתִּי, לָמָּה
עַד נֵצַח יִרְאוּ טוֹב, תָּמִיד יָשִׂישׂוּ;
כַּמָּה מִגִּיל וּצְחוֹק, כַּמָּה וְכַמָּה,
פִּיהֶם יוֹמָם וָלַיְלָה לֹא יָמִישׁוּ.
כַּמָּה לֹא רָאוּ עֹנִי וּבְכֹל שֶׁטַח
חַיֵּימוֹ יִשְׁלָיוּן, יָגוּרוּ בֶטַח!

---

[1]) הוא איש ממשפחת פאנו, מעיר מנטובה, מת עני בטריאסטי.

אֵיךְ עַל־נָקֵל עֵינֵינוּ תִתְעַוֵּרְנָה
בִּרְאוֹתֵנוּ זָהָב! אוֹיָה, אֵיכָכָה
צָרוֹת הַלֵּב מִמֶּנּוּ תִסָּתֵרְנָה!
הוֹי, בֶּן אָדָם, זָהָב רִמָּה אוֹתָכָה;
עֹשֶׁר קָרָאתָ אֹשֶׁר, וּתְדַבֵּרְנָה
שִׂפְתוֹתֶיךָ תוֹעָה; אוֹי! אֵיךְ מָלָכָה
בִּבְנֵי תֵבֵל הַמַּכְשֵׁלָה הַלָּזוּ:
רַק יָרוֹק יִדְרוֹשׁוּן, רַק הוֹן יָעֵזוּ!

זָכְרָה נָא מֶלֶךְ רַב, יוֹדֵעַ זָמֶר,
כִּי מֵאַחַר עָלוֹת קָנָה מֶמְשֶׁלֶת.
בָּרוּךְ תַּחְשׁוֹב אוֹתוֹ; אוּלָם הִשָּׁמֵר,
כִּי לֹא יֹאמַר כָּזֹאת רַק אִישׁ אִוֶּלֶת.
מִמֶּנּוּ לֹא נִגְרַע טוֹוֵה הַצֶּמֶר,
אוֹ הַדּוֹרֵשׁ לַחְמוֹ אַחַר הַדֶּלֶת;
עַל יַד אוֹיֵב וָצָר הֵם לֹא נִרְדָּפוּ,
וּשְׁנַיִם מִבָּנֵימוֹ לֹא נִגָּפוּ.

הַבִּיטָה זָקֵן זֶה מִיּוֹם הֻלֶּדֶת[1]
עַד הֵנָּה פִּתְחֵי עֹשֶׁר לוֹ נִפְתָּחוּ.
הֲרַב אָשְׁרוֹ מִכָּל נֶפֶשׁ אוֹבֶדֶת,
אִם בִּמְקוֹם עֹנֶג, שֶׁשָּׂמָה יִשְׂמָחוּ
רֶגַע אֶחָד, בַּחֶרֶב הַמּוּעֶדֶת
אִשְׁתּוֹ גַם־כַּלָּתוֹ יַחְדָּו נִרְצָחוּ?

[1]) הוא הקצין המפואר ר' כָּלֵב (פִילִיפּ) הירשעל, אשר איש משוגע הרג את אשתו ואת כלתו בהיותן בְּטְֶאַמֶר.

מַה־יִּתְרוֹן לוֹ עַל הַקּוֹטֵף מַלּוּחַ,
שׁוֹאֵל בַּפֶּתַח וּלְבָבוֹ בָטוּחַ?

זֶה בְּרָעָב לְמַד וְזֶה בַּשֹּׂבַע,
זֶה מָצָא לְסוּדוֹ, וַיִּמְצָאֶנּוּ
גַּם הָאַחֵר—מַה־לִּי אִם הוּא רַק רוֹבַע?
הֵן גִּיל יָגִיל כָּל־עוֹד חָסֵר אֵינֶנּוּ
כֻּתֹּנֶת לִבְשָׂרוֹ וּלְרֹאשׁוֹ כּוֹבַע
וּלְבִטְנוֹ לֶחֶם צַר. אִם רַב מִמֶּנּוּ
יֹאכַל עָשִׁיר, הֵן זֶה תַּאֲוָתוֹ תֵּרֶב;
וּלְרֹאשׁ עָנִי מִי זֶה יִשְׁלוֹף הַחֶרֶב?

אִם־כֵּן גַּם גֶּבֶר זֶה, כִּי לָעֵינַיִם
אֵין בִּקְהָלֵנוּ אִישׁ אֲשֶׁר כָּמוֹהוּ,
עַל־אִישׁ חוֹטֵב עֵצִים, עַל שׁוֹאֵב מַיִם,
בַּטּוֹב אֵין לוֹ יִתְרוֹן, רַק יִתְרוֹן תֹּהוּ.
יָאֶתְיוּ חַשְׁמַנִּים מִנִּי מִצְרַיִם,
גַּם כָּל הַמְּאֻשָּׁרִים אֵלַי יָבֹאוּ,
הֵן הַדָּבָר בָּרוּר, כִּי אֶל כֻּלָּמוֹ
מַכְאוֹב כִּכְאֵב הֶעָנִי הָיָה לָמוֹ.

לֵךְ, בֶּן־אָדָם, לֶךְ־נָא לִקְצוֹת הָאָרֶץ,
הַבֵּט הָאִישׁ הַהוּא שֶׁהָיָה מֶלֶךְ,
שָׁם תֵּבֵל בַּמִּדְבָּר, פֶּרֶץ עַל־פָּרֶץ,
גַּם כִּי הָיָה אָבִיו עָנִי וָהֵלֶךְ,
מָשְׁלוֹ מִיָּם עַד יָם, וַיַּרְבֶּה עָרֶץ,
בָּעֵת אָמְנָם לֹא יוּכַל צֵאת מִפֶּלֶךְ

רָחוֹק מִכָּל רֵעָיו יֵשֵׁב בַּשֵּׁפֶל,
עַד כִּי מֵחֵלֶק טוֹב הוּא הַנֶּפֶל.

הִצְלִיחַ אָקְטַבְיָן אֶל מַרְאֵה עָיִן
וּמְאֻשָּׁר וּמְבֹרָךְ עַל־כֵּן כִּנּוּהוּ,
אַךְ מַשְׂכִּילִים, לֹא שִׁכּוֹרִים מִיַּיִן,
הָרוֹאִים לַלֵּבָב, בָּכֹה בָכוּהוּ,
כִּי יִתְרוֹן לוֹ עַל כָּל־הָאָדָם אָיִן,
כִּי עַל־כִּסְאוֹ צָרוֹת רַבּוֹת קָרוּהוּ,
חֳלִי כָבֵד חָלָה, בִּתּוֹ זָנָתָה,
גַּם רָעוֹת אֵלֶּה אֵל עֵינוֹ רָאָתָה [1].

אַךְ יֵשׁ מֵשִׁיב: אוּלַי כָּל־אֵלֶּה צֶדֶק,
אוּלַי גַּם־לֶעָשִׁיר רָעוֹת תְּבֹאנָה,
אוּלַי אִם טוֹב נַחְקוֹר, אִם נִבְדּוֹק בֶּדֶק,
צִפְּתוֹתָיו לֹא תָמִיד מֵגִיל תְּרֹנָּה,
אוּלַי שָׂרִים רַבִּים טוּבָם לַחֶדֶק,
אַךְ יִרְאָה וּדְאָגָה אִתָּם תִּשְׁכֹּנָּה,
אוּלַי הַפַּעַם כִּדְבָרֶךָ יֶהִי;
אָמְנָם אֵין אֶבְיוֹנִים חֶלְקָם רַק נֶהִי?

הַאֵין בָּאָרֶץ נִדְכָּאִים קֻלָּלוּ
וִירֻשָּׁתָם גָּלוּת, צָרָה וָפֶגַע?
הַאֵין אָדָם כִּי עַל־רֹאשׁוֹ נָפָלוּ
כָּל־חֳלִי, כָּל־מַכָּה, מַכְאוֹב וָנֶגַע,

(¹ Plin Hist. nat. 7. 45.

עָלָיו הָיוּ כְלָנָה, בּוֹ נִקְהָלוּ,
לֹא אָכַל בַּטּוֹבָה גַּם כִּמְעַט רֶגַע?
מִי נָבוֹן אוֹ סָכָל, חָכָם אוֹ פֶּרֶא,
הֶפְרֵשׁ בֵּין זֶה אֶל-אִישׁ אַחֵר לֹא יֵרֶא?

אַךְ שָׁוְא וּדְבַר כָּזָב, אָחִי, זַמּוֹתָ,
אָדָם נִדְכָּא כָזֶה לֹא תִמְצָאֶנּוּ.
דִּבְרֵי שֶׁקֶר הַפַּעַם הַעִידוֹתָ,
בָּדִיתָ מִלִּבֶּךָ אִישׁ אֵינֶנּוּ.
כָּל רָשׁ וָדַל (לוּ כָרָאוּי בִּינוֹתָ)
יוּכַל לָדִין עִם שֶׁתַּקִּיף מִמֶּנּוּ,
לֵאמֹר: מַדּוּעַ כָּכָה חֵרַפְתָּנִי?
לִשְׁנֵינוּ אָב אֶחָד, כָּמוֹךָ אָנִי.

הֲנוֹלַד רָשׁ מִי הַמְאֻשָּׁר כָּמוֹהוּ?
רָע לֹא יִמְאָס, כִּי בוֹ הֻרְגַּל מֵרֶחֶם.
לֹא יִדְאַג כֶּעָשִׁיר עַל דִּבְרֵי תֹהוּ,
נֶגֶד הַבַּטָּלָה הוּא לֹא יִלָּחֶם;
גַּם פִּתְחֵי גִיל הַרְבֵּה אֵלָיו יָבוֹאוּ,
עַל כָּל גֵּרָה יִשְׂמַח, עַל כָּל-פַּת-לֶחֶם;
וּבְלֵב תָּאֵב יֹאכַל פִּתּוֹ בַּמֶּלַח,
וּבְגוּף בָּרִיא יַגִּיעַ אֶל הַכֶּלַח.

מֹלַד בָּעֹשֶׁר וַיִּגְדַּל–יָדוּעַ
כִּי אִם יִדְאַג עַתָּה, שָׂמַח מִקֶּדֶם;
וּבְצֶדֶק וּבְמִשְׁפָּט הַיּוֹם יָזוּעַ,
אִם יוֹם אֶתְמוֹל אָהַב שֵׁנָה וָרֶדֶם;

וּבְדִין יִהְיֶה עַתָּה מַכָּה נָגוּעַ,
אָדָם רָדָה מֵאָז אָחוֹר וָקֶדֶם:
כִּי טוֹב וָרָע כָּל־הַחַיִּים יִקָּחוּ;
יֵשׁ עֵת בָּכֹה יִבְכּוּ, אַף עֵת יִשְׂמָחוּ.

גַּם רַבִּים הֵמָּה תַּחַת הַיָּרֵחַ,
בִּנְעוּרֵיהֶם קָלוֹן וָרָע מָלְאוּ,
וּבְעֵת אַחֵר שֶׁמֶשׁ לָהֶם זוֹרֵחַ,
מִכָּל צָרוֹתֵיהֶם פִּתְאוֹם יָצְאוּ,
כַּנֶּשֶׁר הַמָּהִיר שְׁמָעָם פּוֹרֵחַ,
מִשֶּׁפֶל מַצָּבָם חִישׁ יִנָּשֵׂאוּ.
מִבִּלְתִּי אָב וָאֵם הֶחְזִיקָה פֶּלֶךְ,
וַתִּלָּקַח אֶסְתֵּר אֶל בֵּית הַמֶּלֶךְ.

הַבִּיטָה כֹּהֵן זֶה רוֹפֵא כָל־מַחַץ,
עָשִׁיר אָהוּב, זָקֵן, וּגְדוֹל תִּפְאֶרֶת ¹)
דַּע נָא כִּי רַב סָבַל אֵיבָה וָלַחַץ;
בִּימֵי הַנֹּעַר בִּמְדִינָה אַחֶרֶת
נִרְדַּף מֵחַסְרֵי שֵׂכֶל וּבְנֵי שַׁחַץ
הַקָּמִים עַל כָּל־נֶפֶשׁ הַחוֹקֶרֶת.

---

1) הוא החכם הרופא ר' בן ציון רפאל הכהן פריצי. בשנת תקס"ז החל להוציא לאור ספרו מחקר על מנהגי ישראל, ע"כ הוצרך לצאת מעיר מנטובה, ובא לעיר טריאסטי ושם הצליח בעושר וכבוד ולבסוף בזמן ההלי הרע חזר לעיר מולדתו Ostiano בגליל מנטובה, ושם מת בשנת תר"ד.

אוּלָם עַל־אַף צָרָיו פִּיו לֹא נָשָׁתָה;
הִנֵּה עֵין יִשְׂרָאֵל יִפְתַּח גַּם־עָתָּה [1].

גַּם כָּל אַנְשֵׁי תֵבֵל הִנֵּה יָדָעוּ,
כִּי שִׂכֵּל אֶת־יָדָיו שׁוֹכֵן שָׁמַיִם
וּמְבָרְכִים מִצַּד, מִצַּד נִגְרָעוּ.
לַגֶּבֶר הַחֵרֵשׁ הֵיטִיב עֵינַיִם,
וַאֲשֶׁר לֹא טוֹב יִרְאוּ, הֵן טוֹב יִשְׁמָעוּ;
וַיָּחָן תַּחְבֻּלוֹת לִנְכֵה רַגְלָיִם,
וַיֶּרֶב הָעָצְמָה אֶל חַסְרֵי מֹחַ,
וּלְהֶפֶךְ הַחָכְמָה אֶל חַסְרֵי כֹחַ.

אִם כֵּן אֵפוֹא מַה בֵּין גֶּבֶר לַגָּבֶר,
וּבְנֵי יֹצֵר הַכֹּל בַּמֶּה נִבְדָּלוּ?
כָּל־הָאָדָם טֶרֶם יוּבַל לַקָּבֶר
עַל־קָדְקֳדוֹ טוֹב וָרָע יִתְגַּלְגָּלוּ;
לֹא יֶחְסַר הֶעָשִׁיר צָרָה וָשֶׁבֶר,
אַף רָעוֹת חַסְרֵי כֶסֶף לֹא נִכְפָּלוּ.
תּוֹרָה אַחַת: כּוֹס רַעַל גַּם כַּף־נַחַת
נִשְׁתֶּה כֻּלָּנוּ בָּאָרֶץ מִתָּחַת.

גַּם יֶתֶר הַחַיִּים כֻּלָּם כְּמָתוֹ
אֶחָד הוּא מִשְׁפָּטָם. אוּלָם אֶחְשׁוֹבָה
כִּי אִם אַרְבֶּה מִלִּים לַשְׁוֹת אוֹתָמוֹ,
יִמְאַס מִלַּי כָּל־אִישׁ גָּאוֹן וְגָבַהּ;

[1] הוא ס' פתח עינים. ספר פילוסופי על אגדות עין ישראל, ליוורנו תקע"ו.

אַךְ אִם בִּתְבוּנָתְךָ תַּשְׂכִּיל בָּמוֹ,
יִרְאוּ עֵינֶיךָ גַּם כִּי לֹא אֶכְתּוֹבָה,
כִּי כָּל חַיְתוֹ שָׂדֶה וָעוֹף וָרֶמֶשׂ
כַּאֲשֶׁר שָׁוִים הֵם תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ.

אִם אֵין יִתְרוֹן לַגֶּבֶר עַל אָחִיהוּ,
אִם אֶחָד הוּא בָּאָרֶץ מִשְׁפָּטֵנוּ,
אִם־כֵּן אַל־יִפְתַּח אִישׁ בִּתְלוּנוֹת פִּיהוּ
לֵאמֹר: לֹא יִשְׁפּוֹט צֶדֶק צוּר עוֹשֵׂנוּ;
אַל יֹאמַר עוֹד אָדָם נֹכַח אָבִיהוּ:
רָעָה תַּחַת טוֹבָה יָשִׁיב אֵלֵינוּ,
וּלְרֹאשׁ הַחַטָּאִים הַטּוֹבוֹת בָּאוּ
וַיּוֹשִׁיבֵם לָנֶצַח וַיִּגְבָּהוּ.

אַךְ בִּלְבָבוֹ יֹאמַר: כָּל פֹּעַל נַעַשׂ
יָבִיא אֵל בַּמִּשְׁפָּט יוֹם כָּל־מֵת יֶחִי;
הַיּוֹם הַהוּא אֶל־הָרָעִים יוֹם רַעַשׁ,
וּלְצַדִּיקִים יִהְיוּ מָאוֹס וָסֶחִי;
אַךְ בָּעוֹלָם הַזֶּה רָצוֹן וָכַעַשׂ
וּלְכָל הַנִּבְרָאִים שָׁלוֹם וָרֶחִי —
מִשְׁפָּט אֶחָד לָנוּ בָּאָרֶץ עֵקֶב,
כִּי הָעוֹלָם הַבָּא עוֹלָם הָעֵקֶב.

וּבְיוֹם טוֹבָה תִּהְיֶה בַּטּוֹב שָׂמֵחַ,
וּבְיוֹם רָעָה תִּרְאֶה, אָמַר קֹהֶלֶת.
מַה־יִּנְעָמוּן מִלָּיו אֶל־אִישׁ פִּקֵּחַ!
לִבְכּוֹת יוֹם גִּיל עַל־רָע עָתִיד — אִוֶּלֶת,

וּבְיוֹם רָעָה חָכָם לֹא יִתְיַפֵּחַ;
יִרְאֶה יָבִין כִּי יֵשׁ לָרָע מִשְׁקֶלֶת.
כִּי שָׂמַח אוֹ יִשְׂמַח אִישׁ יִשְׂבַּע כָּעַשׂ,
כִּי גַם־זֶה עֻמַּת־זֶה אֵל שַׁדַּי יַעַשׂ.

מַחְשֶׁבֶת כִּלְיוֹתַי הִנֵּה שְׁמַעְתָּ.
אֵלֶיהָ בֶּן־אָדָם הַטֵּה אָזְנֶךָ.
אִם רַב דַּלּוּת, אִם הַרְבֵּה יָגַעְתָּ,
הָסֵר קִנְאָה וָכַעַס מִנַּפְשֶׁךָ.
דַּע כִּי מֵאַנְשֵׁי אֲשֶׁר לֹא נִגְרַעְתָּ.
לֹא תִשְׂנָא אֶת־אָחִיךָ בִּלְבָבֶךָ.
כִּי אִם הֻשְׁווּ יַחְדָּו כָּל־זֶרַע נֹחַ,
רָאִיתִי כִּי אֵין טוֹב כִּי אִם לִשְׂמוֹחַ.

(תקצ"ח)

חָלִילָה לְּךָ אָמְנָם, אָדָם, חָלִילָה
מֵהַקְשִׁיחַ לִבְּךָ רַע וּבְלִיַּעַל,
לֵאמֹר: לָמָּה אֶחְמֹל וּלְדַל אַשְׂכִּילָה
אִם כָּמֹנִי כָּמֹהוּ? אִם כּוֹס רָעַל
יוֹתֵר מִמֶּנִּי לֹא יִשְׁתֶּה? אָגִילָה
כִּמְנַת חֶלְקִי, אַשְׁלִיךְ עַל־אֶבְיוֹן נָעַל—
הַס! אַל־תַּעְלֵם אָזְנֶיךָ מִקּוֹל נֶהִי,
אַל־תִּתְחַכַּם יוֹתֵר, רָשָׁע אַל־תְּהִי.

הֵן לָזֹאת לֵב בָּשָׂר נָטוּעַ בָּנוּ,
לַחֲבוֹשׁ לְשִׁבוּרֵי לֵב וּלְמַלֵּא עֹמֶר
טוֹבוֹתֵיהֶם, כִּי מַלְאָכָיו עָשָׂנוּ

הָאֵל הַטּוֹב, לִפְעוֹל הַטּוֹב, מִתֹּמֶר
מִקְשָׁה אוֹ סֶלַע לֹא חָצַב אוֹתָנוּ,
וַיִּתֵּן בָּנוּ לֵב רַחְמָן וַיֹּאמֶר:
מִבְּשָׂר כִּבְשַׂרְכֶם אַל תִּתְעַלָּמוּ;
יֶהֱמוּ מֵעֵיכֶם לוֹ, תַּחְמְלוּ, רַחֵמוּ.

אָרוּר מַדָּע, אִם רַק עָרְמָה וָנֶכֶל
יוֹרֶה אוֹתָנוּ, וּצְדָקָה לֹא יֶרֶב!
תֹּאבַד לָעַד חָכְמָה, יֹאבַד הַשֶּׂכֶל,
אִם חֶסֶד, אִם חֶמְלָה יָסִיר מִקֶּרֶב,
אִם בָּאָרֶץ יִזְרַע שִׂנְאָה וָרֶכֶל,
אִם מִלְחָמוֹת יָעִיר, קִנְאָה וָחֶרֶב.
לֹא; אַךְ לָזֹאת נִתַּן שֵׂכֶל וָדַעַת,
לִזְרוֹעַ הַשָּׁלוֹם, חֶסֶד לָטַעַת.

וְכֵן עֵת תִּרְאֶה דַל נִדְכֶּה נָגוּעַ,
אַל תִּתְחַכָּם; הָחִישָׁה לוֹ עֶזְרָתָה;
אַל תַּחְקוֹר. אַל תִּשְׁאַל: אֵיךְ? אוֹ מַדּוּעַ?
וּשְׂמַח אִם בָּךְ נַפְשׁוֹ הָפְדֵּה נִפְדָּתָה.
אַךְ אִם תִּשָּׁבֵר כַּד עַל־הַמַּבּוּעַ
וּגְדֻלָּתְךָ פִּתְאוֹם תַּמָּה נִכְרָתָה —
אָז תִּתְחַכָּם, אָז תִּתְבּוֹנֵן כִּי יָשָׁר
דַּרְכֵי הַצּוּר, אִם רֵשׁ יִתֵּן אִם עֹשֶׁר.

(תרי"ז)

שָׁוְא לָכֶם הַשְׁכִּים קוּם וּלְאַחֵר שֶׁבֶת
בִּתְהִלּוֹת כָּל־חָדָשׁ שָׁוְא קוֹל תִּשָּׂאוּ;

לַטּוֹבוֹת, לָרָעוֹת יֵשׁ יָד קֹצֶבֶת
מִדָּה, מִשְׁקָל. מַדְוֶה אֶחָד תִּרְפָּאוּ
בִּתְבוּנַתְכֶם, אַךְ אוֹי! תִּקְוָה נִכְזֶבֶת!
הִנֵּה מַדְוֶה חָדָשׁ תַּחְתָּיו תִּמְצָאוּ.
שָׁוְא חָכְמָתֵנוּ. כִּי עַל־אַחַת שֶׁבַע
בַּמִּתְנַגְּאִים עָלָיו יִתְנַקֵּם טֶבַע.

אַךְ אִם מִפִּי עֶלְיוֹן טוֹבוֹת תֵּצֶאנָה,
הֵן עוֹד טוֹבָה אַחַת לָנוּ נִשְׁאָרָה:
טוּב לֵב וָחֶסֶד וּצְדָקָה, הֵן הֵנָּה
מוֹרָשָׁה לָנוּ; וּבְיַד אִישׁ נִמְסָרָה
דַרְכּוֹ, הוּא יֵיטִיבָהּ, הוּא יַשְׁחִיתֶנָּה;
מִדָּה אֶל טוּב לִבֵּנוּ לֹא נִגְזָרָה.
זֹאת לָנוּ הִיא: הַכֹּל בִּידֵי שָׁמַיִם
(אָמַר קָדוֹשׁ) חוּץ מִיִּרְאַת שָׁמָיִם.

(תר"י)

כִּשְׁאוֹן מַיִם רַבִּים גּוֹיִם רָגָשׁוּ,
וּלְאֻמִּים יֶהְגּוּ רִיק וַיִּתְהוֹלָלוּ.
כִּבְלֵי בַרְזֶל, בָּם רַגְלֵיהֶם הֻגָּשׁוּ,
הָלְאָה הִשְׁלִיכוּ, וּכְסוּסִים יִצְהָלוּ.
עַבְדֵי עוֹלָם הִנֵּה פִּתְאוֹם חָפָשׁוּ,
הֵן גּוֹי פְּרָ"יץ נִגְאַל — אוֹי! אֵיךְ נוֹאָלוּ!
עַל־שִׂכְלָם פֶּה יַרְחִיבוּ, יִתְעַנָּגוּ;
עַל־יוֹשֵׁב בַּשָּׁמַיִם הֵם יִלְעָגוּ.

אַךְ יוֹשֵׁב בַּשָּׁמַיִם יִשְׂחַק לָמוֹ,
גַּם־טוֹבוֹתָם גַּם רָעוֹתָם נִשְׁאָרוּ

כַּאֲשֶׁר הָיוּ. לַשָּׁוְא שֻׁפַּךְ דָּמָמוֹ,
וְלַיַּשֵׁר כָּל־עָקֹב שָׁוְא הִתְנַבָּרוּ.
עוֹד קָט חֲרוּת יִמְאָסוּ. אַף שִׁכְמָמוֹ
תַּחַת מֶלֶךְ יַטּוּ. בּוֹ יִתְפָּאֲרוּ —
לֵאלֹהִים פֶּלֶס, וּבְיָדוֹ כָּל־פֶּגַע;
וּבְחֹפֶשׁ וּבַעַבְדוּת עֹנֶג וָנֶגַע.

בית הבחירה.

תקע״ח.

אגרת א׳ לשחב״דל.

עַד־אָן, בְּנוֹ דָוִד אֲשֶׁר אָהַבְתִּי,
עַד־אָן תְּהִי אָסוּר בְּבֵית הַכֶּלֶא,
אָחוּז בְּכַבְלֵי בוּז וּבִנְחֻשְׁתַּיִם,
וַתֵּעָשֶׂה אָדָם כְּעֵץ וָאָבֶן,
יִבָּחֵר בְּלֹא חֵרוּת. וְנִמְכַּר עֶבֶד
אֶל כָּל־אֲשֶׁר נִמְצָא בְּתֵבֵל אָרֶץ?

אֶת־מֹרְיָךְ עַד־אָן וְאֵת צִדְקָךְ
תֹּאמַר אֲשֶׁר גָּזַר אֱלֹהֵי שַׁחַק,
נָתוּן בְּלֹא מִשְׁפָּט גְּמוּל וָעֹנֶשׁ
לַשּׁוֹמְרִים תָּמִיד גְּזֵרַת מֶלֶךְ
וּבְלֹא רְצוֹן נַפְשָׁם וְעַל כָּרְחָמוֹ?

אִם מִנְּחֹשֶׁת עָרְפְּךָ קָשִׁיתָ
לַחְשׁוֹב דְּבַר סָרָה, וְשָׁרָשֶׁיהָ
מַחֲשַׁבְתְּךָ הַזֹּאת בְּךָ הֶעֱמִיקָה
טֶרֶם אֲשֶׁר אֵצֵא אֲנִי מִבֶּטֶן,
וּלְבָבְךָ יָגִיל וְיִמְצָא עֹנֶג
הָלוֹךְ בְּדֶרֶךְ רָע. נְתִיב הַתּוֹרָה;
לֹא יֶחֱרַד לִבִּי וְאָחוּר יָשָׁב,

אֶת־יוֹצְרִי אַצְדִּיק כְּדִבְרֵי שֵׂכֶל;
גַּם כִּי חֲדַל אִישִׁים וְנַעַר אָנִי,
עֲבָדוֹ אֲנִי וּלְמַעֲנוֹ אָרִיבָה.

הִנֵּה אֱמֶת אִתָּךְ וְטוֹב זַמּוֹתָ,
כִּי נִרְדְּפָה תָמִיד וְנִדְרוֹשׁ נֶצַח
הַטּוֹב וְהַמּוֹעִיל. וְכָל־הַגֶּבֶר
יִבְחַר בְּטוֹבָתוֹ וּמֵרָע יָנֻס,
יִפְעַל לְפִי סִבָּה וְעַל־פִּי טַעַם,
יַעַשׂ אֲשֶׁר יַחְשׁוֹב דְּבַר תּוֹעֶלֶת,
כַּל נוּכְלָה לִבְחוֹר בְּרָעָתֵנוּ.

הִנֵּה אֱמֶת כִּי כַאֲשֶׁר יָדַעְנוּ
(אוֹ רַק אֲנַחְנוּ נַחְשְׁבָה לָדַעַת)
כִּי מִפְּעֻלָּה זֹאת שְׂשׂוֹן הַנֶּפֶשׁ,
וּבְמַעֲשֶׂה אַחֵר בְּכִי וָדֶמַע.
נִפְעַל פְּעֻלָּה זֹאת, וּבָאַחֶרֶת
לֹא נוּכְלָה לִבְחוֹר, וְנִמְאָסֶנָּה.

אַךְ כַּאֲשֶׁר לֹא נֵדְעָה יָדוֹעַ
אֶת־תּוֹלְדוֹת הַמַּעֲשֶׂה, הָבִינָה
כִּי נִבְחֲרָה בָחוֹר בְּלֹא מַכְרִיחַ;
דָּבָר וְגַם הָפְכּוֹ אֲחָדִים לָנוּ,
נִבְחַר וְלֹא נִבְחַן, וְאֵין מֵנִיעַ.

לוּ יִדְרְשֵׁנִי אִישׁ, אֲשֶׁר אַגִּידָה
אִם הוּא וְאִם לֹא הוּא בְּמִנְיַן צֶמֶד

חָצָץ אֲשֶׁר קָמַץ בְּתוֹךְ הַקֹּמֶץ,
מַה־זֶּה, דְּגוּ דָוִד, אֲשֶׁר יַטֵּנִי
לִשְׂמֹאל וְאֶל יָמִין? וְאִם הַגֶּבֶר
יִכְפּוֹל שְׁאֵלָה זֹאת פְּעָמִים אֶלֶף
(וּכְיַעֲשׂוּ רַבִּים לְהִשְׁתַּעֲשֵׁעַ),
אָנֶה וְאָנָה אֶחֱזֶה אָנֹכִי
אֶל כָּל־תְּשׁוּבוֹתַי אֲשֶׁר אָשִׁיבָה
טַעַם (וְאַף קָטוֹן) לְהָשִׁיב כָּכָה?
אָדָם אֲשֶׁר תָּעָה בְּרֹב הַדֶּרֶךְ,
וּשְׁנֵי אֳרָחוֹת יֵשׁ, וְהוּא לֹא יֵדַע
לֹא זֶה וְגַם לֹא זֶה, וְנָשָׂא רֶגֶל
הָלוֹךְ בְּדֶרֶךְ נֶעֶלְמָה מִמֶּנּוּ;
מַה־זֶּה אֲשֶׁר גָּרַם וְהִבְרִיחָהוּ
לִבְחוֹר בְּדֶרֶךְ זֹאת וּבָהּ לָלֶכֶת?

אַךְ מַה־שְּׂכַר מִצְוֹת, וּמָה הָעֵקֶב
הַטּוֹב אֲשֶׁר צָפוּן לְאַנְשֵׁי חֶסֶד,
אוֹ מַה־נְּקַם שַׁדַּי לְחֵטְא וָאָוֶן—
מִי זֶה אֲשֶׁר יֵדַע בְּאַנְשֵׁי חָדֶל?
מִי זֶה אֲשֶׁר יוּכַל לְחַשֵּׁב רֶוַח
מִצְוָה כְּנֶגֶד הֶפְסֵדָהּ בָּאָרֶץ?
וּמִי יְחַשֵּׁב נָא הֲנָאַת פְּרִי
נֶגֶד אֲשֶׁר יָבִיא לְעוֹשָׂיו עֹנֶשׁ?
אוּלַי גְּמוּל הַטּוֹב יְהִי אֵין חֵקֶר,
אוּלַי כְּדִין יִהְיֶה; גְּמוּל הַפֶּשַׁע
אוּלַי בְּחֶסֶד אֵל, וְאוּלַי יְהִי

בִּגְדוֹל זְרוֹעַ יָהּ בְּיוֹם מִלְחֶמֶת,
אוֹ יַעֲנוֹשׁ אוּלַי בְּמִשְׁפַּט צֶדֶק!

אִם־כֵּן וְלֹא נֵדַע אֲנִי וְאַתָּה
מִדַּת נְקַם הַחֵטְא, שְׂכַר הַיֹּשֶׁר,
אַךְ נַאֲמִין כִּי זֶה וְזֶה יָבֹאוּ,
הִנֵּה בְלֹא סִבָּה וּבִלְתִּי טַעַם
הָיָה (בְּעִנְיָן זֶה) אֲשֶׁר בָּחַרְנוּ.

אִם־כֵּן בְּעֵת אֶפְעַל שְׁאָר כָּל־פֹּעַל
אֶפְעַל אֲשֶׁר גָּזַר אֱלֹהֵי קֶדֶם,
כִּי מַעֲשַׂי לֹא אֶעֱשֶׂה אָנֹכִי
רַק בַּעֲבוּר סִבָּה אֲשֶׁר נָסַבָּה
מֵאֵת אֱלֹהֵי עָל, אֲדוֹן כֻּלָּנוּ.
אַךְ בַּעֲשׂוֹת הַטּוֹב אֲשֶׁר צֻוֵּיתִי
וּבְרָחֳקִי מֵחֵטְא אֲשֶׁר הֻזְהַרְתִּי,
חָפְשִׁית בְּחִירָתִי, וְלֹא מֻכְרַחַת;
לִבִּי בְיָדַי הוּא כְּפַלְגֵי מַיִם,
אֶל כָּל־אֲשֶׁר אֶחְפּוֹץ אֲנִי אַטֶּנּוּ.

בִּידֵי אֱלֹהִים כֹּל (נְבוֹנִים שָׂחוּ)
חוּץ מֵאֲשֶׁר נֵלֵךְ בְּתוֹרַת פִּיהוּ[1].

עוֹד אֶל בְּנוֹ יוֹסֵף נְטֵה נָא אֹזֶן,
הַקְשֵׁב דְּבַר בִּינָה, אֲשֶׁר עַד הֵנָּה
נִסְתַּר וְלֹא הוּבַן לְאַנְשֵׁי דַעַת.

---

[1] הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים.

„צָפָה אֱלֹהִים חַי פְּעֻלּוֹת גָּבֶר,
וּרְשׁוּת נְתוּנָה לוֹ"[1]); וְאֵין לְתָמוֹהַּ,
כִּי הָאֱמֶת נִגְלָה, וְשָׁם בַּסָּתֶר.
אֵת כָּל־אֲשֶׁר נִפְעַל בְּדֶרֶךְ אֶרֶץ
לִפְנֵי אֲשֶׁר יֵעָשׂ כְּבָר יָדוּעַ
הָיָה לְאֵל אֵלִים וְהוּא צִוָּהוּ;
וּרְשׁוּת נְתוּנָה הִיא בְּתוֹרַת קֹדֶשׁ
לִפְעוֹל אֲשֶׁר נַחְפּוֹץ. וְאֵין מַכְרִיעַ.

הֵן זֹאת אֱמֶת בָּרָה, וְלָמָּה תֵּפֶן
עֹרֶף וְלֹא פָנִים לְאוֹר הַשֶּׁמֶשׁ?
הַט אָזְנְךָ אֵלַי, וְעוּרָה עוּרָה,
מָה הַחֲלוֹם הַזֶּה אֲשֶׁר חָלָמְתָּ?

אגרת שניה

„אֵיכָה בְּלֹא סִבָּה וּבִלְתִּי טַעַם
תִּהְיֶה בְּחִירָתִי בְּעֵת אַרְשִׁיעַ
וּבְעֵת אֲשֶׁר אֵלֵךְ בְּתוֹרַת חָסֶד?
אֵיךְ אַאֲמִין כָּזֹאת? הֲלֹא רָאִיתִי
קִלְקוּל וְלֹא תִקּוּן בְּמַחְשַׁבְתֶּךָ.
הֵן זֶה דְּבַר סָרָה וְרֶשַׁע, יַעַן
אִם־כֵּן כְּאֶחָד הֵם וְיִשְׁווּ יַחַד
אִישׁ תָּם וְאִישׁ יָשָׁר וּבוֹגֵד בֶּגֶד;
הִנֵּה שְׁקוּלִים הֵם, וְיִתְרוֹן אַיִן
לָזֶה אֲשֶׁר צָדַק. עֲלֵי כָּל־אֵלֶּה

---

1) הכל צפוי והרשות נתונה (מאמר ר׳ עקיבא בן יוסף, באבות פרק ג׳) כלומר, הכל צפוי במלי דעלמא, והרשות נתונה בתורה ובמעשים טובים.

הַפּוֹעֲלִים עַוְלָה עֲדֵי הַמָּוְתָה;
בַּל נוֹכְלָה לֵאמֹר רְשָׁעִים תָּעוּ,
פָּקוּ פְּלִילִיָּה, וָרַע יִפְעָלוּ,
אַךְ נוֹכְלָה לִמְאוֹס בְּאַנְשֵׁי צֶדֶק,
וּבְנֵי מְרִי גַּם נוֹכְלָה שַׁבֵּחַ,
מֵאֵין לְעוֹשֵׂי טוֹב וְעוֹשֵׂי הֶפֶךְ
טַעַם לְמַעֲשֵׂיהֶם, וְרָצוּ הֵמָּה
לִבְחוֹר בְּדֶרֶךְ זֹאת וְאֵין מַכְרִיחַ.'

כָּכָה, בְּנוֹ דָוִד, הֲלֹא שָׁמַעְתִּי
כִּי תַעֲנֶה אֵלַי בְּדִבְרֵי תֹהוּ.
אַךְ אִם בְּתֹם לֵבָב, וְלֹא מִנִּכְלֵה
לֵב תַּעֲנֶה, הֵן אֶעֱנֶה אַף אָנִי;
הַסְכֵּת אֲשֶׁר אֹמַר, וְהַטֵּה אֹזֶן.

אֶל כָּל-בְּנֵי תֵבֵל הֲלֹא יָדוּעַ,
כִּי אִישׁ אֲשֶׁר יִפְעַל וּפֹעַל יַעַשׂ
וְגֶבֶר אֲשֶׁר יִשְׁפּוֹט וְיָדִין פֹּעַל
לֹא הָיְתָה אַחַת מְגַמָּתָמוֹ.
כִּי כַאֲשֶׁר נִפְעַל, אֲזַי נִדְרוֹשָׁה
הַטּוֹב וְהֶעָרֵב וְהַתּוֹעֶלֶת,
בָּחוֹר אֲשֶׁר נַחְשׁוֹב לְתוֹעַלְתֵּנוּ.
אַךְ כַּאֲשֶׁר נוֹקִיר וְנִתֵּן שֶׁבַח,
אוֹ כַאֲשֶׁר נָבוּז וְנִתֵּן דּוֹפִי
אֶל מַעֲשֶׂה עָשׂוּי — אֲזַי נַחְקוֹרָה
אִם טוֹב וְאִם יָשָׁר, וְאִם הוּא עָוֶל;
אַף נַחְשְׁבֶנּוּ רָע וְנִמְאָסֶנּוּ.

גַּם אִם יְהִי מוֹעִיל לְאִישׁ עוֹשֵׂהוּ.
יוֹעִיל לְמוֹ גַּנָּב בְּצוֹעַ בָּצַע,
בּוּשָׁה אֲבָל יִשָּׂא וְחֶרְפַּת נֶצַח;
כִּי גַם אֲשֶׁר אֶל פּוּעֲלָהּ הוֹעִילָה,
עָוֶל פְּעֻלָּתוֹ, וְלֹא צְדָקָה.
הִנֵּה אֱמֶת אִם־כֵּן אֲשֶׁר אֵין טַעַם
הַמְּחַיְּבֵנִי לַעֲשׂוֹת הַצֶּדֶק,
כִּי נִמְצָאוּ אִתִּי רְשׁוּת וָחֹפֶשׁ;
אוּלָם הֲכָל־זֹאת יֵשׁ לְאַנְשֵׁי אֶרֶץ
סִבָּה וְטַעַם לַחֲזוֹק תִּפְאֶרֶת
אֶל מַעֲשַׂי, אָז כַּאֲשֶׁר יָבִינוּ
כִּי צָדְקוּ, כִּי יָשְׁרוּ, כִּי טֹבוּ,
כָּכָה אֱמֶת כִּי אֵין לְעוֹשֵׂי רֶשַׁע
דָּבָר אֲשֶׁר יָקוּם וְהִכְרִיחָמוֹ,
אַךְ יֵשׁ וְיֵשׁ אֶל כָּל־אֱנוֹשׁ מַכְרִיחַ
לִבְזוֹת נְתִיבוֹתָם. וְאִם יָרִיבוּ
טוֹבִים וְחַטָּאִים, הֲלֹא יוּכְלוּ
לֵאמֹר לְעוֹשֵׂי רָע תְּמִימֵי דָרֶךְ:
„הֵן דַּרְכְּכֶם רָעָה, וְטוֹב דַּרְכֵּנוּ
גַּם כִּי בְּחֹפֶשׁ פָּעֲלוּ. וּלְהֶפֶךְ,
לוּ (כַּאֲשֶׁר תַּחְשׁוֹב) כְּבָר נִגְזְרוּ
כָּל־מַעֲשֵׂי אָדָם, אֲזַי אֵיכָכָה
נִתַּן יְקָר לָזֶה, וְזֶה נִבְזֶה?
הַאִם רְצוֹן שַׁדַּי נְחָרֵף אִתָּנוּ?
אֶל־יוֹצְרוֹ תִשְׁעֶה הֲיֹאמַר חֹמֶר?

עוֹד אִם אֲשֶׁר יִשְׁפּוֹט, לְבָבוֹ יָשֶׁת
לִמְקוֹר פְּעֻלּוֹת אִישׁ, הֲלֹא כַשֶּׁמֶשׁ
בָּרוּר לְעֵינַי, כִּי יְקָר וָהֶדֶר
יַרְבֶּה לְעוֹשֵׂה טוֹב בְּלֹא מֵנִיעַ,
מֵאֵל אֲשֶׁר הִכְרִחַ. וְכֵן רַב יֶבֶז
חוֹטֵא בְלֹא סִבָּה, בְּלֹא מַדִּיחַ,
מֵאִישׁ אֲשֶׁר נֶאְנַס וְהִכְרִיחוּהוּ.
אִם־כֵּן, בְּנוֹ דָוִד, הֲלֹא הָרָאִיתָ,
כִּי בֵין אֲשֶׁר תִּשְׁעֶה לְבַד לַפֹּעַל,
בֵּין אִם תְּהִי חוֹקֵר מְקוֹרוֹ, נֶצַח
יִבָּדְלוּ כָּל־פּוֹעֲלֵי הָאָוֶן
מִתּוֹךְ קְהַל טוֹבִים בְּנֵי הַיֹּשֶׁר,
וִיקָר וְתִפְאָרָה יְרֵשַׁת אֵלֶּה,
וּבְנֵי מְרִי קָלוֹן וּבוּז יִשְׂבָּעוּ,
גַּם כִּי בְּרֹא סִבָּה פְּעֻלּוֹתֵימוֹ.

אַךְ תַּעֲנֶה אוּלַי: וְאֵיךְ כִּחַשְׁתָּ
כִּדְבַר בְּנוֹ שִׁמְעוֹן, אֲשֶׁר מִקֶּדֶם:
רַבָּה קְדֻשָּׁתוֹ, עֲדֵי כִּנּוּהוּ
קָדוֹשׁ בְּנֵי דוֹרוֹ? וְאֵיךְ אָמַרְתָּ.
כִּי אֵין בְּיַד אָדָם לְחַשֵּׁב רֶוַח
מִצְוָה כְּנֶגֶד הֶפְסֵדָהּ, וְעֹנֶג
הַחֵטְא וְהֶעָוֹן לְמוּל הָעֹנֶשׁ?
וַיְצַו יְהוּדָה זֶה לְחַשֵּׁב כָּכָה. [1]

---

[1]) והוה מחשב הפסד מצוה כנגד שכרה ושכר עבירה כנגד הפסדה.

אוּלָם וְאֵיךְ כָּזֹאת בְּפִיו אָשִׂימָה?
וּכְבָר הֲלֹא אָמַר אֲשֶׁר לֹא נֵדַע
עֹנֶשׁ עֲוֹן אַשְׁמָה, וּמָה הָעֵקֶב [1]
לָכֵן דְּבָרָיו כֹּה אֲבָאֵר אָנִי:
דַּע, הָאֱנוֹשׁ, כִּי אֵינְךָ יוֹדֵעַ
מַתַּן שְׂכַר מִצְוֹת, לְמַעַן תָּרֻץ
לִשְׁקוֹל בְּכַף הַמֹּאזְנַיִם נֶזֶק
מוּל הַגְּמוּל, וּשְׂכַר עֲבֵרָה נֶגֶד
עֹנֶשׁ אֱלֹהִים חָי – וְכֵן דְּרָשׁוּנִי
וִחְיוּ, לְמַעַן תִּחְיוּ; אַף הִנֵּה
וֶהֱוֵה מְחַשֵּׁב הוּא, לְמַעַן תָּקוּם
לִהְיוֹת מְחַשֵּׁב זֹאת אֲשֶׁר נִסְתָּרָה". [2]

אוֹר הָאֱמֶת הַבֵּט וְרֹב הַנֹּגַהּ,
הֶבֶל וְשָׁוְא נֵרֵשׁ לְאוֹר חֶצְיָהּ.
הֵן אֲהֵבוּ רַבִּים מְשׁוּגָתָם,
וַיְחַבְּקוּ אֹתָהּ בְּעֵת הַחֹשֶׁךְ,
וַיְשַׁלְּחוּהָ כַּעֲלוֹת הַשָּׁחַר.

---

[1]) שאין אתה יודע מתן שכרן של מצות.

[2]) מאחר שאמר שאין אתה יודע מתן שכרן של מצות, איך יוכל אדם להיות מחשב הפסד מצות כנגד שכרה ושכר עברה כנגד הפסדה? והלא אפשר שיחסוך הקב"ה ביום נקם, ולא יהיה הפסד עברה בעה"ב גדול כנגד שכרה בעה"ז, הואיל ואין אנו יודעין מתן שכרן של מצות. על כן הלא זה פירושי לדברי התנא: הוי זהיר במצוה קלה כבחמורה שהרי אין אתה יודע מתן שכרן של מצות, שתוכל להיות מחשב הפסד מצוה כנגד שכרה ושכר עברה כנגד הפסדה, עד שתוכל לדעת איזו היא מצוה קלה ואיזו היא חמורה. וכן ויתפלל בעדך וחיה — שתחיה, דרשוני וחיו – שתחיו, רחץ וטהר – שתטהר.

אגרת שלישית

הֵן תַּעֲנֶה דוֹדִי: „בְּרוּאֵי מַטָּה

לֹא יַחְקְרוּ אִם הַגְּמוּל רַב־עֶרֶךְ,

אַף לֹא (כְּמַחְשַׁבְתְּךָ) זְעֵר יַחְשׁוֹבוּ

מַתַּן שְׂכַר מִצְוֹת וְעֹנֶשׁ עָוֶל

עֵת יִרְשְׁעוּ; וּבְעֵת אֲשֶׁר יִצְדָּקוּ

לֹא רַב בְּעֵינֵיהֶם יְהִי הָעֵקֶב;

רַק אַחֲרֵי בִצְעָם לְבָבָם יֵלֵךְ,

וּלְהִתְעַנּוּג בָּשָׂר שְׁאוֹל חָטָאוּ,

וַיִּשְׁמְרוּ תוֹרָה לְרַמּוֹתֵנוּ,

כִּי רָדְפוּ שֵׁם טוֹב וְהַתִּפְאֶרֶת;

לַשֵּׁם וְלֹא לַשֵּׁם מְגַמָּתָמוֹ.

יֵשׁ בֶּאֱמֶת אִם־כֵּן (וְסָפֵק אַיִן)

סִבָּה וְטַעַם לַאֲשֶׁר יִפְעָלוּ."

הִנֵּה אֱמֶת כֵּן הוּא. אֲבָל מִי אֵלֶּה?

רַק סוֹפְרֵי בָאֵל, אֲשֶׁר כִּחֲשׁוּ,

וַיֹּאמְרוּ לֹא הוּא, וְתוֹרָה שֶׁקֶר;

הֵם יִשְׁכְּחוּ שָׂכָר, גְּמוּל יִזְנָחוּ,

זָכוֹר אֲשֶׁר יוֹעִיל בְּתֵבֵל אָרֶץ.

אַךְ אִישׁ אֲשֶׁר יַאֲמִין בְּבֶן־יוֹכֶבֶר,

הוּא כַּאֲשֶׁר יֵלֵךְ בְּתוֹרַת יֹשֶׁר

יַגְדִּיל בְּדִמְיוֹנוֹ דְמוּת הָעֹנֶשׁ,

וּדְמוּת גְּמוּל הַטּוֹב אֲשֶׁר הוֹחַלְנוּ.

אִם יַעֲשֶׂה רָעָה וְחָטָא פַּעַם,

מַה־זֶּה בְּתוֹךְ קִרְבּוֹ אֲשֶׁר יַבִּיעַ?

עַל קָדְקֳדִי (יֹאמַר) אֱמֶת יָחוּלוּ
עָנְשֵׁי אֱלֹהִים חַי, אֲבָל יַקֵּלוּ,
לֹא יִכְבְּדוּ הַרְבֵּה; וְיוֹצֵר גֶּבֶר
יַחְמוֹל בְּיוֹם נָקָם וַיַּמְתִּיקֵהוּ.
כָּכָה בְּתוֹךְ קִרְבִּי אֲנִי רָאִיתִי,
וּבְקִרְבְּךָ כָּזֹאת כְּבַר גַּם-אַתָּה
אוּלַי, בְּנוֹ דָוִד, הֲלֹא רָאִיתָ.
לֶךְ-נָא שְׁאַל, דּוֹדִי, לְאַנְשֵׁי חָסֶד,
מַה-זֶּה שְׂכַר תָּמִּם וְעֹנֶשׁ מֶרִי,
הֵן יַעֲנוּ כִּי עָצְמוּ אֵין חֵקֶר.
לֶךְ-נָא שְׁאַל אֵפוֹא לְעֹשֵׂה רֶשַׁע,
מַה-הוּא גְּמוּל חָמָס וְאֶתְנַן צֶדֶק.
יֹאמַר: „אֱמֶת יְשָׁנִם, וְלֹא חֲזָקִים"
וְכָל עוֹד אֲשֶׁר יַאֲמִין בְּצוּר שָׁמַיִם,
בַּל-יַחְשׁוֹב סִפְרוֹ מְגִלַּת הֶבֶל).
עַל-כֵּן הֲלֹא מֵאָז לְךָ אָמַרְתִּי:
„אִם-כֵּן וְלֹא נֵדַע אֲנִי וְאָתָּה
מִדַּת נְקַם הַחֵטְא, שְׂכַר הַיֹּשֶׁר.
אַךְ נַאֲמִין כִּי זֶה וָזֶה יָבֹאוּ,
הִנֵּה בְּלֹא סִבָּה וּבִלְתִּי טַעַם
הָיָה (בְּעִנְיָן זֶה) אֲשֶׁר בָּחַרְנוּ".

אָמְנָם עֶדְנָה הָאֵזוֹר מָתְנֶיךָ
לִלְחוֹם בְּמַחְשַׁבְתִּי; וְאֵיךְ לֹא תִּירָא
(בִּלְבָבְךָ תֹאמַר) אֲשֶׁר רַק נֶזֶק
תָּבִיא לְגֶבֶר יַחְשׁוֹב כָּמוֹךָ

מַחְשַׁבְתְּךָ הַזֹּאת, וְלֹא תוֹעֶלֶת?
מִי זֶה בְּצֶדֶק יַהֲלוֹךְ מֵעַתָּה
לוֹ יַחְשׁוֹב כָּזֹאת? וְאִם לָנֶצַח
לֹא יֶחֱזֶה סִבָּה אֲשֶׁר תַּכְרִיעַ
הַמֹּאזְנַיִם לֶאֱהוֹב הַחֶסֶד,
לִשְׂנוֹא מְרִי, אוּלָם שְׁקוּלִים הֵמָּה;
מִי זֶה אֲשֶׁר יִצְדַּק, וּמִי הַגִּידָה,
יִמְאַס עָוֹן אַשְׁמָה וְיֵתֵּם אֹרַח?
כֵּן תַּעֲנֶה אֵלַי; וְלֹא אָבִינָה
אֵיךְ תַּעֲנֶה כָזֹאת, וּמִי לֹא יֵדַע
כִּי דַעְתְּךָ הִיא אֲשֶׁר מַזֶּקֶת
וּגְבוּל וְחֵקֶר אֵין לְרָעוֹתֶיהָ?
לוּ אֶחְשְׁבָה כִּי מַעֲשַׂי נִגְזָרוּ,
כִּי כָל-עֲוֹנוֹתַי רְצוֹן עוֹשֵׂנִי,
לָמָּה בְּבֹר כַּפַּי אֲנִי אֵלֵכָה?
מַה לֹּא בְרֶשַׁע אֶדְבְּקָה אָנֹכִי,
לֵאמֹר הֲלֹא זֶה טוֹב, וְעוֹשֵׂי רֶשַׁע
טוֹבִים בְּעֵינֵי אֵל, וְכֵן הוּא, יַעַן
הִרְבָּה בְּנֵי עַוְלָה, וְיִשְׁרֵי דֶרֶךְ
צִוָּה מְעַט יִהְיוּ וְלֹא יִפְרוֹצוּ?
עוֹד יוֹצְרִי אֶקְרָא אֱלֹהֵי עָוֶל,
אֵיךְ מַעֲשַׂי תִּגְזוֹר, וְתִגְזוֹר עֹנֶשׁ
עַל חֵטְא אֲשֶׁר בִּדְבָרְךָ חָטָאתִי?
הֵן זֶה אֱמֶת; אַךְ מִלְּבַד כָּל-אֵלֶּה
הַבֵּט וְהָבֵן נָא אֲשֶׁר אֵין חֵפֶץ
אֶל-אֵל בִּמְכְרָחִים, אֲשֶׁר יִשְׁמְרוּ

חֻקָּיו בְּלֹא חֵרוּת כְּעֵץ בַּיַּעַר,
וּגְמוּל יְמָאֵן תֵּת לִמְפָעֳלֵימוֹ.
הַט אָזְנְךָ אִם־כֵּן, וְקוּם הַקְשִׁיבָה
אֵיךְ דַּעְתְּךָ תַזִּיק, וְרֹב תּוֹעֶלֶת
יִמְצָא אֱנוֹשׁ לוֹ יַאֲמִין כָּמוֹנִי.
חָפְשִׁי אֲנִי, יַעַן רְצוֹנִי כָכָה;
אַךְ נֶאֱנָס אַתָּה וְאֵין לְךָ חֹפֶשׁ,
כִּי תֶאֱהַב, עַבְדוּת. רְשׁוּת שָׂנֵאתָ,
וּבְחֶפְצְךָ אֶת־אָזְנְךָ רָצָעְתָּ.
אִם־כֵּן אֲנִי כָּל־מַעֲשַׂי יִמְצָאוּ
שָׂכָר וְעֵקֶב טוֹב; וְאוּלָם אַתָּה,
אִם מַעֲשֶׂיךָ יִצְדָּקוּ, מַה בֶּצַע?
עַל כָּרְחֲךָ תִצְדַּק, וְאֶפֶס עֵקֶב.
אַךְ אִם נְךָ יִדְבַּק מְאוּמָה אָוֶן,
עַל רֹאשְׁךָ יָחוּל נְקַם צוּרֶךָ,
יַעַן בְּיָד רָמָה הֲלֹא פֵרַקְתָּ
אֶת־מוֹסְרוֹת עֻלּוֹ, וְדֶרֶךְ קֶרִי
כִּרְצוֹנְךָ תֵלֵךְ, וְאֵין מַכְרִיחַ.
כִּי רַק בְּלֹא סִבָּה וּבִלְתִּי טַעַם
תַּחְשׁוֹב הֱיוֹת סִבָּה וְכִי יֵשׁ טַעַם
וּבְנָרְשִׁי סִבָּה בְּדִבְרֵי טַעַם
אֶת־אָזְנְךָ תֶּאְטַם כְּדֶרֶךְ פֶּתֶן,
וּכְמַעֲשֵׂי כָל־מוֹאֲסֵי תוֹכַחַת
הַמְדַבְּרִים סָרָה, וְרַק אָהָבוּ
לִישׁוֹן שְׁנַת עוֹלָם וְלֹא יָקִיצוּ.

לנכח יונתן בן שאול.

אֹהֵב אֱמֶת! הָהּ יוֹנָתָן, נִגְנַבְתָּ;
וּבְמוֹתְךָ גַּם אַהֲבַת־נֶפֶשׁ מֵתָה.
אַתְּ רָם וְנִשָּׂא, וּגְאוֹן לֵב עָנֵאתָ;
עָנִי נְכֵה־רוּחַ אָהֹב אָהַבְתָּ.

גְּרַדְּךָ בְּעֶבְרַת־מֶלֶךְ לֹא עָזַבְתָּ,
מְקוֹם לְמֵלִיץ לוֹ לֹא אַתְּ נַחְבֵּאתָ.
יֹרֵשׁ יְרֻשָּׁתְךָ אַתָּה חוֹבַבְתָּ;
וַתֵּבְךְּ הַקִּנְאָה, כִּי לֹא קִנֵּאתָ.

נֶחְמָד לְרֵיחַ טוֹב, נֶחְמָד לָעָיִן,
שֹׁשָׁן, אֲהָהּ! שׁוֹשָׁן, מַה־זֶּה מִהַרְתָּ
וַתַּחֲלֹף, טֶרֶם יָפוּץ רֵיחֶךָ?

אֹהֵב טְהָר־לֵב! אֲנָחֵם עָלֶיךָ:
יָמִים מְתֵי מִסְפָּר בָּאָרֶץ גַּרְתָּ,
כִּי אַהֲבָה בָרָה בָּאָרֶץ אָיִן.

על המשלם רעה תחת טובה.

בִּימִינְךָ, נָבָל, תְּמַהֵר קַחַת
אֶת-מַתְּנַת יָדַי, וּבִשְׂמֹאלֶךָ
תָּקוּם לְהַכּוֹתִי; אֲהָהּ! כִּשְׁמֶךָ,
נָבָל, נְבָלָה אַתְּ—רְדָה לַשָּׁחַת.

יָדַע אֲדֹנָיו שׁוֹר, וְלֹא רֹצַחַת
לָבִיא בְּעָלֶיהָ; וְאֵיךְ קִרְבֶּךָ
תִּשְׁכּוֹן דְּמוּת אֵל? — לֹא, אֲבָל נַפְשֶׁךָ
שָׂעִיר מְגֹאָל מִשְּׁאוֹל מִתָּחַת.

רוּצוּ, לְכוּ שִׁנְעָר, רְדוּ מִצְרַיִם,
חַכְמֵי חֲרָשִׁים יִגְּשׁוּ יָבֹאוּ;
וִיגָרְשׁוּ שֵׁד זֶה לְגֵיא צַלְמָוֶת.

כִּי כָל-נַעֲרָה שָׁוְא, וּמוּסָר תֹּהוּ:
עַל-טוֹב יְשַׁלֶּם רָע, לְרָע כִּפְלַיִם;
וְאָן תַּעֲלֶה לוֹ לְבַד בַּמָּוֶת?

* *
*

הַרְפֵּה-לִי, אַכְזָרִי, לְכָה,
וּבְקִבְרִי אֶמְצָא כַף-נָחַת;
הַרְפֵּה-לִי, וּבְקוֹל גִּבְלְךָ
אַל-תַּרְגִּיז אֶת-עַצְמוֹתָי.

אַחַר כִּי מַכְאוֹבִי נֶצַח,
חַיָּתִי דִכָּא עַד-רֶצַח,
מַה-תִּבְכֶּה, מַה-תִּתְיַפֵּחַ,
מַה-תָּנוּד עַל-קוֹרוֹתָי?

אָז כָּל-עוֹד נִשְׁמָתִי בִי,
וִיקוֹד חֵשֶׁק בִּלְבָבִי,
אָז תִּקְרַב. אָז תִּסְעָדֵנִי,
אָז תְּחַבֵּשׁ אֶת-מַכּוֹתָי.

הֵן הַיּוֹם לַשָּׁוְא לַהֶבֶל
תִּסְפָּד-לִי, תַּגְדֶּל-לִי אֵבֶל;
צַר אוֹיֵב, הֶרֶף מִמֶּנִּי,
אַל-תִּדְרוֹךְ עַל-בָּמוֹתָי.

תכחת מוסר.

לרודפי התענונים.

הוֹי הַנִּטְבָּע בַּטִּיט, נִשְׁקָע בִּיוֵן אִוֶּלֶת!
נִגְזַרְתָּ, אֵין מָזוֹר; לֹא, אֵין עוֹד לָךְ תּוֹחֶלֶת.
לֹא תַעַל מִשָּׁם עוֹד, לָרִיק תִּרְפּוֹס קַרְקַע;
תִּשָּׂא רֶגֶל אַחַת, הָאַחֶרֶת תִּשָּׁקַע.
אַךְ אִם מִבְּלָהֵי לֵב נוֹאַלְתָּ, לָךְ שִׁתָּה;
אַל־יֶתֶר הָאָדָם תֵּיטִיב, תּוֹעִיל מֵעַתָּה.
תֵּיטִיב, תּוֹעִיל לַכֹּל, כִּי־תִהְיֶה אוֹת, מוֹפֵת;
נַעַר יִרְאֶה אוֹתְךָ, אָז יֶחֱרַד, יִלָּפֵת.
יָחִישׁ, יָסִיר רַגְלוֹ מִדַּרְכֵי־שָׁוְא, רוֹאֶךָ;
לֹא לָקַחְתָּ מוּסָר, יִקְחוּ מוּסָר מִמֶּךָּ.

עַד־אָן טוֹב יִקָּרֵא כָּל־עֹנֶג, כָּל־עֶדְנָה?
עַד־מָתַי מִיַּד־צָר נִקַּח כָּל־מַתָּנָה?
כֵּן, בַּחוּרִים עִוְרִים! כָּל־עֹנֶג הוּא צָרֵנוּ;
אֹרֵב בַּמִּסְתָּרִים וּמְבַקֵּשׁ רָעָתֵנוּ.
וַאֲשֶׁר מָאוֹס נִמְאָס. וַאֲשֶׁר נָעוֹל נִגְעָר,
סֵבֶל, עָמָל, חֶסְרוֹן, הוּא אָשְׁרֵנוּ יִפְעָל.

אַךְ עֵינֵיכֶם הָשַׁע נַפְשׁוֹתֵיכֶם תַּחְמֹסוּ
וּבְשַׁחֲתְכֶם לָכֶם, כְּבִצּוֹא שָׁלָל, תַּעֲלֹסוּ.
אַחַר הַשָּׁוְא זָנָה, אִישׁ אֶת נַפְשׁוֹ תוֹנוּ;
לַהֶבֶל לֹא יוֹעִיל בָּמוֹת יוֹם יוֹם תִּבְנוּ;

בָּמוֹת הַתּוֹפֶת הֵן, מוֹקֵד בָּשָׂר וָרוּחַ.
לְשָׁנוֹת בָּרוֹאֶה, אִי! אֵיךְ לֵב אָדָם פָּתוּחַ!
לִקְרַאת אָדוֹם וָצַח כָּל־שַׂרְעַפָּיו זוֹנִים.
לַחְמוֹ, טוּבוֹ, אָשְׁרוֹ, שָׁת לֶחֶם הַפָּנִים.

אַךְ לַהַב הַחֶמְדָּה, הַחֶמְדָּה הַבֹּעֶרֶת,
מִנֶּפֶשׁ עַד־בָּשָׂר אֹכֶלֶת אוֹ עֹכֶרֶת;
חֶרְפָּה וָבוּז, וּמְעַט מַאֲכָל, וּמְעַט שֵׁנוֹת —
הִיא רָעַת הָרָעוֹת, עֶצְבּוֹן הָעֶצְבּוֹנוֹת;
רָעָה אֵין לָהּ תִּכְלָה, עִצָּבוֹן אֵין לוֹ קֵצֶב,
אוּלָם מִבֶּטֶן מִי יָצֹא יָצָא הָעֶצֶב?
מִבֶּטֶן הַטּוֹבוֹת; הָעֶדְנָה הִיא אִמּוֹ;
אֵיךְ הָעֹנֶג יִנְעַם אִם־רֶגַע עִמּוֹ?
אוֹ אֵיכָכָה אֵפוֹא לֹא־נַרְחִיק טוֹבוֹת רֶגַע,
וּפִרְיָהֶן רַע וָמָר, מַכְאוֹב, יָגוֹן וָנֶגַע?

מַה־טֹּבוּ מַטְעַמִּים! חֵךְ אֹכֶל יִטְעַם־לוֹ:
יָשִׂישׂ כִּמְשׂוֹשׂ חָתָן כִּבְלוֹעַ גּוֹזָלוֹ.
יְקָר הֶדֶר שַׂלְמָה, הוֹד תִּפְאֶרֶת הַבֶּגֶד;
כִּרְאוֹת הָמוֹן רַבָּה הַמַּבִּיטִים מִנֶּגֶד.
וּמְאֹד נִמְלַץ מַרְפֶּה, וּמְאֹד תֶּעֱרַב עַצְלוּת,
תִּמְתַּק הַבַּטָּלָה, תִּנְעַם הַהוֹלֵלוּת.

פִּתְאוֹם שׁוֹאָה תָבֹא, הַמּוֹתָרוֹת תֹּאבַדְנָה;
עֵינֵי הָאִישׁ הָרַךְ בִּבְכִי יָגוֹן תֵּרַדְנָה,
כְּאָבֵל־אֵם יִתְיַפֵּחַ, לֹא אֹכֵל, לֹא יָשֵׁן,
וּכְבַר בִּשְׁלִישׁ הוֹנוֹ אַחֵר שָׂמֵן דָּשֵׁן.

אַךְ לֹא-לֻמַּד הֶרֶךְ, אַךְ לֹא־נִסָּה בָּאֵלֶּה;
עַל-כֵּן לֹא-יוּכַל שְׂאֵת, רוּחוֹ תִבָּהֵל, תֵּלֶא.

אֵיפֹה עַל-הָאֲדָמָה טוֹב קַיָּם יִמָּצֵא?
פִּתְאוֹם יֵהָפֵךְ כֹּל מִקָּצֶה אֶל-קָצֶה.
כֻּלָּנוּ, אֵין מָנוֹס, לִמְסִבּוֹת הִתְעַתָּדְנוּ.
לֹא-נִירָא תַהְפּוּכוֹת, אִם עָצְמָה הִצְטַיָּדְנוּ;
שׁוֹר כִּי יָבֹא, נִצְחַק, עַל-בָּמוֹתָיו נִדְרוֹךְ;
אַתָּה לָמָּה תִבְכֶּה? מֵהִתְעַנֵּג מֵרֹךְ.

אוֹי לָךְ, עָנֹג וָרָךְ; עַד־כֹּה כָל־טוֹב שָׂבָעְתָּ,
מַה-נָּעִים גּוֹרָלְךָ עַד־הֵנָּה לֹא יָדָעְתָּ.
אָכַלְתָּ בַטּוֹבָה, בִּלְתִּי שָׂשׂוֹן חֶדְוָה;
הַנֶּפֶשׁ הָרָוָה יוֹם יוֹם תּוֹסִיף תַּאֲוָה.
לֹא-תַכִּיר אֶת-הַטּוֹב רַק עֵת אָבַד מִמֶּךָּ,
אַךְ מַה־תַּכִּיר? הִנֵּה הַנִּסָּיוֹן יוֹרֶךָ,
כִּי לֹא־טוֹב הָיָה הוּא, רַק טוֹב שֶׁקֶר, טוֹב שָׁוְא;
טוֹב אֶל-לַעֲנָה וָרוֹשׁ יֵהָפֵךְ לִמְבַקְשָׁיו.
עֹנֶג קָרָאתָ טוֹב, וָרָע עָמָל וִיגִיעַ,
לָדַעַת טוֹב וָרָע הַיּוֹם הַזֶּה תַּגִּיעַ.
תָּבִין כִּי מַעֲדַנִּים לַשָּׁוְא קָרָאתָ טוֹב,
כִּי רַב מִבָּךְ אֲשֶׁר אִישׁ אֵלֹנִים יַהְטוֹב.
אַשְׁרֵי מַטֶּה שִׁבְטוֹ מוּסַר הַשֵּׂכֶל לָקַחַת,
טֶרֶם מוֹכֵר אַכְזָר יִקַּח בִּנְפוֹל בַּפַּחַת!

ימי אדם אשר חי.

אַרְבַּע עֶשְׂרֵה לָמֵד,
יָגֵעַ בַּחָכְמָה.
אַרְבַּע עֶשְׂרֵה חוֹמֵד,
רוֹדֵף יִפְעַת עַלְמָה.
אַרְבַּע עֶשְׂרֵה עוֹבֵד,
לֹא־יֵדַע הַרְדֵּמָה.
אַרְבַּע עֶשְׂרֵה עוֹמֵד
כִּמְעַט בַּמִּלְחָמָה.
אַרְבַּע עֶשְׂרֵה אוֹבֵד
זִיו, זִכָּרוֹן, עָצְמָה.
אַחַר, מִזֶּה יֵרֵד
לִמְקוֹם עָפָר, רִמָּה.
הַנֶּפֶשׁ תִּפָּרֵד:
אוֹיָה! אַנְשֵׁי אַשְׁמָה.

על הרודף אחר הכבוד.

אָדָם גֵּאֶה רוֹדֵף כָּבוֹד
הוּא אִישׁ כָּזָב, הוּא אִישׁ מִרְמָה.
עֶשְׁתּוֹנוֹתָיו יַסְתִּיר תָּמִיד,
הַטֵּף יַטִּיף בִּלְשׁוֹן חָכְמָה.
אֵין בִּשְׂפָתָיו דָּבָר נָכוֹן,
כִּי כַשִּׁרְיָן יַעֲטֶה עָרְמָה.
וּלְבַד מִזֹּאת הֵן עוֹד שֵׁנִית
יְכַשֵּׁל בָּהּ הוֹלֵךְ רוֹמָה.
אַחַר הָרוֹב תָּמִיד יֵלֵךְ,
אִם עֶת-שָׁלוֹם, אִם מִלְחָמָה.
אִם הָעָם רָב, יָרִיב גַּם-הוּא;
אִם-הוּא אוֹהֵב, לֹא יִתְמַהְמָהּ.
כִּי הֶהָמוֹן חוֹלֵק הַיְקָר,
עַל-כֵּן אֵלָיו בְּקוֹף נִדְמָה.
אָמְנָם גָּלוּי כִּי הֶהָמוֹן
מַשְׁחִית דַּרְכּוֹ כִּסְדוֹם אַדְמָה.
לָכֵן גֵּאֶה רָשָׁע מִכֹּל,
כִּי הוּא הָמוֹן הַרְבֵּה אַשְׁמָה.

תוכחה.

על בקשת הכביר המדמה.

תקע"ז.

תָּם-לֵבָב וֶאֱמוּנָה אֹמֶן,
צֶדֶק, יֹשֶׁר, בָּר־כַּפַּיִם,
עַל-סוּסִים קַלִּים כָּרוּחַ
נוּסוּ נוּסוּ הַשָּׁמָיִם;
כִּי כַדֹּמֶן־וּכְמוֹ־נֵבֶל
פֹּה בְּשֵׁפֶל-נֶחְשַׁבְתֶּם.
מַה־לָּכֶם וּלְאַנְשֵׁי-חָלֶד?
שָׁב וְיֶלֶד יֵלֶךְ קֶרִי,
זֶרַע מְרִי פָּרַץ פָּרֶץ,
מִן הָאָרֶץ גֹּרַשְׁתֶּם.
הֶעָלוּ מִמִּשְׁכַּן-קֹרַח,
דַּרְכֵי-צֶדֶק וֶאֱמוּנָה.
מַה-תִּהְיוּ עָלָיו לָטֹרַח?
לָרוּץ אֹרַח חִישׁוּ נָא.
הִנֵּה הַשֶּׁקֶר קָם וַיּוֹצֵא פֶּרַח,
וַיָּצֵץ צִיץ, וַיַּעַל;
וַיִּגְמֹל עָוֶל, שֹׁד, חָמָס וָרֶשַׁע,
חַטָּאת, עָוֹן וָפֶשַׁע.
שָׂב, טַף, אִשָּׁה וָגֶבֶר,

זֶרַע שֵׁם, חָם וָיֶפֶת, וּבְנֵי עֵבֶר,
גֹּמֶר, מָגוֹג וָהֹדוּ,
שָׂרִים וּבְנֵי הַמְּלָאכֶת,
עַל־דַּלְתוֹת הַמִּרְמָה יוֹם יוֹם יִשְׁקֹדוּ.
וּשְׂפַת־צֶדֶק וֶאֱמֶת אַרְצָה מֻשְׁלֶכֶת.
כָּל־בַּיִת, עִיר וָפֶלֶךְ
יְמַלֵּא דִבְרֵי־הֶבֶל וּשְׂפַת־יֶתֶר;
חָנֵף נָבָל עַוָּל הוּא יִמְלָךְ־מֶלֶךְ,
אֵלָיו יִתֵּן הַכֶּתֶר;
וּבְנֵי הַצֶּדֶק וּבְנֵי תֹם וָיֹשֶׁר
לֹא יַשִּׂיגוּן לָעַד כָּבוֹד וָעֹשֶׁר;
כִּי אֵין בִּשְׂפָתָם חֵן: כִּי מָה הַחֹנֶף?
אֵינֶנּוּ רַק חֵן פֶּה; וְאֵיךְ יִמְצָאוּ
רָצוֹן וָחֵן, אִם הַחֹנֶף יִשְׂנָאוּ?

אֶל דִּבְרֵי־שָׁוְא אֵין חֵקֶר
מֵאַשְׁמֹרֶת הַבֹּקֶר עַד־הָעֶרֶב;
כִּי עִיר מִקְלַט הַשֶּׁקֶר.
אֶל כָּל־גֶּבֶר הַלָּשׁ עָצְמָה הוּא יָרֵב;
וּלְהַעֲשִׁיר עָנִי יוֹרֵעַ.
וּבְרִיחֵי בַרְזֶל נִגֵּעַ.

אָמְנָם אָמְנָם אַתֶּם דַּרְכֵי הַצֶּדֶק,
כִּי תִשְׂנָאוּן תַּרְמִית, חֹנֶף וָבֶצַע,
אַתֶּם כִּמְשׂוּכַת חֵדֶק,
תַּרְבּוּ חַבּוּרוֹת פָּצַע.

כָּל־שִׁבָּרוֹן, כָּל־בֶּדֶק,
רַק בַּשֶּׁקֶר טוֹב לִבְטוֹחַ.
רַק בַּשָּׁוְא אִישִׁים יִבְטָחוּ:
הוּא אַבִּיר, הוּא אַמִּיץ כֹּחַ,
וִידִידָיו בַּכֹּל יִצְלָחוּ;
אַשְׁרֵיהֶם כִּי לֹא יִרְעָבוּ,
לֹא יִדְאָבוּ, לֹא יִכְאָבוּ.

מִקָּדְקֹד הָאָדָם עַד הָרַגְלַיִם,
כָּל־עֶצֶם, כָּל־בָּשָׂר, כָּל־גִּיד, כָּל־עֹרֶק,
לַאֲלָפִים, לִרְבָבוֹת וּלְרִבּוֹתַיִם,
עַבְדֵי תַרְמִית כֻּלָּמוֹ;
כֻּלָּם כָּל־עֵת יוּכָלוּ
אַחַר הַשָּׁוְא יֵלֵכוּ,
יִכְסָלוּ וַיֶּהְבָּלוּ,
וּבְמִשְׁמַרְתָּם תָּמִיד כֻּלָּם יָקוּמוּ,
אָמְנָם הָרֹאשׁ רֹאשׁ אֶל מַלְכוּת הֶהָבֶל,
כִּי כֵן מִצְוַת אִיזָבֶל. [1]

לַזֶּרַח כַּחַמָּה אֶת־אוֹר פָּנֵימוֹ,
עַתָּה עַל־קָדְקֳדָם יָשִׁיתוּ סֹלֶת;
וּלְהוֹרִיד כַּמִּשְׁפָּט אֶת־תַּלְתַּלֵּימוֹ
(תִּפְאֶרֶת הַגֻּלְגֹּלֶת)—הֵן יִקָּחוּ
בַּרְזֶל בָּאֵשׁ מְלֻבָּן, וְנִיר רָרוּעַ
לִקְרָעִים עַד אֵין חֵקֶר, כַּיָּדוּעַ

[1] מלכים ב׳, ט׳ ל׳.

כִּי כֵן אִשָּׁה וָגֶבֶר
שַׂעֲרוֹת הָרֹאשׁ יִשְׂרְפוּ וַיְקוּצוּ.
וּלְבַד מִזֹּאת, מִבְחַר שֶׁמֶן מִרְקַחַת
עַל קָדְקֳדָם יִתֵּנוּ;
עוֹד עַל רֹאשָׁמוֹ קֹבַע,
מַרְאֵהוּ וּדְמוּתוֹ כִּדְמוּת קַלַּחַת.

נָשִׁים לֹא־זֹאת לָהֵנָּה,
אֵין כֹּבַע עַל רֹאשָׁמוֹ;
אַךְ אַף־גַּם־זֹאת גַּם־הֵנָּה
בְּרֹאשׁ כָּל־מַחְשַׁבְתָּמוֹ,
וּבְיִפְי הַשֵּׂעָר הֵן תִּתְפָּאַרְנָה;
וּכְעַיִר, סוּס וָפֶרֶד,
אֶת־הַזָּנָב תְּגַדֵּלְנָה;
אַךְ פֶּן עַל־עָרְפָּן יֵרֵד,
כַּחֶבֶל יְשָׁלֵשׁ; אַחַר כַּסֵּפֶר
אֶת הַזָּנָב תְּגַלֵּנָה
בִּתְמוּנוֹת מִשְׁתַּנּוֹת. כַּאֲשֶׁר תְּלַמֵּדְנָה
אִשָּׁה מֵרְעוּתֶיהָ;
עַל־הַזָּנָב הַזֶּה יִתֵּן מַסְרֶקֶת
מִבֵּית הַצָּב, אוֹ קֶרֶן [1].
וִיהִי רֹאשָׁהּ מַגִּיעַ הַשָּׁמָיְמָה.

אִם מִשַּׂעֲרַת רֹאשָׁן יִשַּׁל לָאָרֶץ,
אוֹיָה! אוֹי מֶה הָיָה! הָהּ! תֵּאָנַחְנָה.

---

[1]) ויקרא י״א כ״ט.

אַךְ בִּתְבוּנָה וָשֵׂכֶל,
לִגְדּוֹר כַּאֲשֶׁר תּוּכַלְנָה אֶת־הַפֶּרֶץ,
סַמִּים מִן־הַגִּלְעָד וַהֲדַס תִּקַּחְנָה,
אוֹ שֶׁמֶן הַפִּשְׁתָּה, וּבְכֵן תִּמְשַׁחְנָה
רֹאשָׁן עֶרֶב וָבֹקֶר,
אוּלַי יִגְדַּל שַׂעְרָן כִּזְקַן הַתָּיִשׁ.
אִם גַּם אַחַר הַטֹּרַח
לֹא צִמַּח שַׂעְרָן, רַק חָסוֹר יֶלֶךְ,
שַׂעֲרוֹת אִשָּׁה אַחֶרֶת
עַל קָדְקֳדָן בִּתְבוּנָתָן תִּתֵּנָּה;
וִיהִי מָה, מִי־יֵדַע? אַךְ הַתִּפְאֶרֶת
כֻּלָּהּ תִּהְיֶה לָהֵנָּה, כֵּן הַמֶּלֶךְ
תַּחַת צֵל הֵיכָלוֹ שָׁלֵו, שָׂמֵחַ,
אִם צְבָאוֹתָיו תִּגְבַּרְנָה יִשְׁתַּבֵּחַ.
אוּלָם לָהֵן עוֹד דֶּרֶךְ
נָקֵל מֵהָאָמוּר הַפְלֵא וָפֶלֶא
לִמְצוֹא אֹתוֹ בִּינַת כָּל־מַשְׂכִּיל תֵּלֶא.
מִקַּשׁ, מִסְפּוֹא וָתֶבֶן
יֵעָשׂ לָהֵן מִגְבַּעַת;
וּבְרֹב בִּינָה וָדַעַת,
קִשּׁוּרִים וּרְעָלוֹת גַּם עֶדְיֵי מֶשִׁי
לָרֹב יוּשַׁת עָלֶיהָ;
וּכְתַיִשׁ וּכְפָרָה וּכְעוֹף שָׁמַיִם
הִנֵּה עַל־מִגְבַּעְתָּמוֹ
מְנוּצַת תֻּכִּיִּים שִׁבְעָה קְרָנַיִם.

הַשְׁגַּחְנָה, דַּרְכֵי־צֶדֶק,
נָא לְדְבָרַי עַד־הֵנָּה;
הַבְּטְנָה נָא וּרְאֶינָה,
הַבְּטְנָה קֶשֶׁר, קֶשֶׁר.

בַּשָּׁוְא דָּבַק כָּל־גֶּבֶר,
אֶל־אַנְשֵׁי־שָׁוְא אֵין חֵקֶר;
יָרוּץ כָּל־אִישׁ לַשֶּׁקֶר,
כַּאֲשֶׁר יִדְאֶה הַנָּשֶׁר.

עַד־הֵנָּה לֹא גִלֵּיתִי
מִכָּל־עַבְדֵי הַהֶבֶל
כִּי־אִם אֶת הַשֵּׂעָר.

אַךְ עוֹד רַבִּים נִמְצָאוּ,
וּבְמִסְתָּרִים הָחְבָּאוּ.
עַתָּה אָעִיר הַנֵּבֶל,
אַגִּידָה כָּל־מִסְתָּר.

מִתַּחַת הַשֵּׂעָר קֹמְנָה הַבְּטְנָה,
וּשְׁנֵי חוֹרִים הַנִּקְרָאִים עֵינַיִם,
אַתֵּן דַּרְכֵי חָכְמָה קֹמְנָה וּרְאֶינָה.
מִי־אֵלֶּה נָא, מִי־אֵלֶּה?
מַה־מִּשְׁמַרְתָּמוֹ תַּחַת הַשָּׁמַיִם?
הָאָזְנָה אִמְרָתִי. לַחְפֹּר הָאָרֶץ,
לִרְאוֹת עֶרְוַת כָּל־גֶּבֶר,
לִמְצוֹא מוּמִים וָדֹפִי,
יָתוּרוּ כָּל־הַיּוֹם עֵבֶר וָעֵבֶר.

הִנֵּה כָל־מַבָּטָם לִבְדּוֹק כָּל־אֵבֶר,
לִרְאוֹת הֵיטֵב מִנֶּגֶד
אֶת־תֹּאַר הָאָדָם, אַף אֶת־הַבֶּגֶד;
לִרְאוֹת אִם אִישׁ יָבֹא מֻכֶּה נָגוּעַ,
אִם זֶה קְלוּט שָׂרוּעַ,
הַאִם חָטְמוֹ מָרוּחַ,
אוֹ אִם נָמַק מֵחֳלִי הַנֹּאֶפֶת;
אִם מַלְבּוּשׁוֹ קָרוּעַ,
הַאֵין עָלָיו מִצְנֶפֶת;
אִם הוּא חָרוּץ יַבֶּלֶת;
אִם לֹא סָגַר הַדֶּלֶת;
אִם מֵאָזְנוֹ אַחַת לֹא טוֹב שׁוֹמֵעַ;
אִם הוּא עִוֵּר, שָׁבוּר, אוֹ אִם צֹלֵעַ.
אַךְ הַנָּשִׁים, כִּי עָרְמָתָן גָּבֵרָה,
אֶל כָּל־עַלְמָה תִּקְרַבְנָה
מֵאָחוֹר, מִפָּנִים, לַחְקוֹר מוּמֶיהָ;
וּכְבַמִּסְתָּר הֶאֱרַבְנָה
פֶּן עָרְמָתָן תִּתְגַּל. אַךְ אִם נִגְלָתָה,
אֶל הָעַלְמָה הַהִיא כָּזֹאת תֹּאמַרְנָה:
עַלְמָה אַיֶּלֶת חֵן, אַל־נָא תִרְגְּזִי
אִם לְקִרְבֵךְ, יָפָה, עֵינַי הֵעֵזּוּ.
הֵן צוֹפִיָּה הָיִיתִי
הוֹד שַׂלְמָתֵךְ הַלֵּזוּ־הַנִּכְבֶּדֶת:
הָהּ! מַה־יָּקָר עֶרְכָּהּ! בָּנוֹת הַכֻּתֹּנָה!
כָּזֹאת מִיּוֹם הֻלֶּדֶת לֹא רָאִיתִי.

הַבַּטְנָה הַבָּנוֹת בִּינַת עוֹשָׂהּ,
הַבַּטְנָה תַּשְׁבֵּץ זֶה; קִמְנָה וּרְאֶינָה
אֶת יֹפִי הַמְּלָאכָה. הָהּ! מַה־יְקָרָה
שַׂלְמָתֵךְ, בַּת יָפָה! הִנֵּה חוּטֶיהָ
חוּצָה לֹא יֵרָאֶה אַחַד מֵהֵמָּה.
עַל הַיָּדַיִם כִּי כָזֹאת תִּפְעַלְנָה
יָאוֹת לֵאמֹר: בִּרְכוֹת שַׁדַּי תִּזַּלְנָה!
הָהּ! שַׂלְמָה זֹאת, הָהּ, אִם לְבִּי לֹא־יֵתַע,
לֹא אִישׁ אָמָּן עָשָׂה מֵעַם הָאָרֶץ;
רַק אַתְּ, אַיֶּלֶת חֵן, אַתְּ מִכְלַל־יֹפִי,
אַתְּ שִׂמְלָתֵךְ עָשִׂית, אַתְּ וּבְיָדַיִךְ;
אַתְּ כִּי תֹאַר פָּנַיִךְ עַד לָנֶצַח,
כִּי אֵין בֵּין הַבָּנוֹת תִּדְמֶה אֵלַיִךְ.

וּבְכֵן בִּשְׁקָרִים אֵלֶּה
כָּל־מוּמֵי הָעַלְמָה בֶּטַח תַּחְקֹרְנָה,
וּבְכֵן אִם מוּם קַל בָּהּ וּבְמַלְבּוּשֶׁיהָ,
לָעַד וּלְעוֹלָמִים אֹתוֹ תִּזְכֹּרְנָה,
אוּלָם לֹא כַאֲשֶׁר הוּא, רַק עִם תּוֹסֶפֶת,
כִּי כֵן פָּקַד הַמֶּלֶךְ: אַל תָּשִׂיחוּ
שִׂיחָה, כִּי אִם נִרְעַת אוֹ עֹדֶפֶת.

אַךְ עֵינַיִם מַה־יִּסְכְּנוּ.
וּפְעֻלָּה אֵיכָה יוֹלִידוּ?
הֵם יִרְאוּ, אַךְ לֹא יָרֹנּוּ,
לֹא יַגִּידוּ, לֹא יָעִידוּ:

אם אֵין פֹּה, כָּל־טוֹב אֵין כָּמוֹ,
לָכֵן הִיא יַחַד אִתָּמוֹ.

אִם כָּל־דֹּפִי יִרְאוּ הֵמָּה,
הִיא לַכֹּל מַהֵר תּוֹדִיעַ;
וּבְעוֹדָהּ אַחֵר תַּרְשִׁיעַ,
אֶת־עַצְמָהּ אֵשֶׁת הַשֶּׁקֶר
וּבְעָלֶיהָ וִילָדֶיהָ
לַשָּׁמַיִם תָּרִים כָּכָה:

דִּינָה בַּת־אֶלְקָנָה אֵשֶׁת מִיכָיְהוּ
בָּאָה בֵיתִי יוֹם חַג־הַפֶּסַח אֶמֶשׁ;
הַדֶּלֶת כִּבְנֵי־בַיִת חִישׁ פָּתָחָה,
וַתִּכָּנֵס פִּתְאוֹם חֶרֶשׁ הֶחָדְרָה;
וַאֲנִי שָׁמָּה בָּדָד בֶּטַח הָיִיתִי,
לָלֶכֶת בֵּית הָאֵבֶל
אֶת־בִּגְדוֹתַי לוֹבֶשֶׁת,
אֵין אִישׁ אִתִּי, כִּי כֵן דַּרְכִּי מִקֶּדֶם,
מֵאָז, מִיַּלְדוּתִי, לִלְבּוֹשׁ כָּל־בֶּגֶד
בִּלְתִּי עֵזֶר שִׁפְחָה, כַּאֲשֶׁר תַּעֲשֶׂינָה
כָּל־הַבָּנוֹת, כִּי יֵשׁ וָיֵשׁ לָהֵנָּה
נָשִׁים כִּי אֶת־שַׂלְמוֹתֵיהֶן תִּבְדֹּקְנָה,
אִם כַּחֻקָּה עַל־גּוּפָתָן הוּשָׁתוּ,
כִּי מֵעַצְמָן לָזֹאת הֵן לֹא תִסְפֹּקְנָה;
רַק אָנֹכִי אֶת־אֵלֶּה לֹא אָהַבְתִּי,
וּבְמוֹ יָדַי, תּוֹדוֹת לֵאלֹהֵי קֹדֶשׁ,
בִּגְדֵי עָנְיִי אֶלְבַּשׁ שַׁבָּת וָחֹדֶשׁ.

הִנֵּה כַּאֲשֶׁר מֵרֹאשׁ לָכֶם הִגַּדְתִּי,
פִּתְאוֹם אֶל-לִשְׁכָּתִי הָאִשָּׁה בָּאָה,
בִּלְבוּשׁ מַלְכוּת, צָנִיף, אֵפֹד וָחֹשֶׁן.
בִּשְׁתֵּי וָאֶבָּלֵם. אוּלָם מָה אַעַשׂ?
כִּסִּיתִי אֶת הַכַּעַשׂ,
שָׁאַלְתִּי לִשְׁלוֹמָהּ, וָאוֹשִׁיבֶהָ,
הִקְשַׁבְתִּי אֶת מִלֶּיהָ;
וּבְכֵן שָׁלֹשׁ שָׁעוֹת בַּשָּׁוְא אִבַּדְתִּי,
וּדְבַר חָכְמָה וָדַעַת לֹא לָמַדְתִּי,
רַק כִּי הַפַּלְמוֹנִית אֶתְמוֹל אֹרָשָׂה
בִּשְׁלֹשִׁים כֶּסֶף מֹהַר, אַךְ אַחֶרֶת
בִּשְׁנֵים עָשָׂר מָנֶה מֵאִישׁ נִשְׁגָּלָה,
וַאֲחוֹתָהּ בְּנוּדָה לִזְנוּנִים חָלָה;
כִּי אֵשֶׁת אַלְמוֹנִי תֵּצֵא הַחוּצָה,
כִּי זֶה עֶשֶׂר שָׁנִים בֵּן לֹא יָלָדָה;
כִּי בֵין אַחֵי אִישָׁהּ מַצָּה נוֹלָדָה,
וְהִיא בִתְבוּנָתָהּ רִיבָם הִשְׁקִיטָה;
כִּי טוֹב אִישָׁהּ מִכָּל-גֶּבֶר וָגֶבֶר,
כִּי כָל-חֶפְצָהּ יַשְׁלִים יוֹמָם וָלַיְלָה,
כִּי יֹאמַר לָהּ תָּמִיד: אַתְּ מִכְלַל-יֹפִי,
הִנֵּה מִיַּיִן טוֹב הַדַּיִךְ טֹבוּ;
כִּי יֶלֶד טוֹב כִּבְנָהּ בָּאָרֶץ אַיִן,
כִּי יִשַּׁק לָהּ יוֹם יוֹם, לֵאמֹר: צַוִּינִי,
חֶפְצֵךְ כְּלָתִי כָּל-פַּחַד הַשְׁמִיעִינִי,

שִׂיחָתָהּ-תְּנוּעָתָהּ

וְשִׂפְתוֹתֶיהָ,
וּלְשׁוֹנָהּ-וְעִנְיָנָהּ
וְאִמְרוֹתֶיהָ.
עַד עֶת-בֹּשׁ בְּדִבְרֵי־שָׁוְא
אֲשֶׁר יָדָעוּ,
כֵּן חָנוּ לְרַגְלֵיהֶם,
כֵּן נָסָעוּ.

כִּשְׁמוֹעַ אֶת-כָּל־אֵלֶּה
שָׁבָץ אוֹ זַלְעָפָה כִּמְעַט בָּאָנִי;
וּכְבָר נוֹדַע לַכֹּל אֵיכָה שָׂנֵאתִי
דִּבְרֵי הַהֶבֶל אָנִי;
וּכְבָר תֵּדַעְנָה גַם־אַתֶּן מִקֶּדֶם
אֵיךְ גַּם־אִישִׁי הִרְחַקְתִּי
מִמּוֹשַׁב עַם־הָאָרֶץ; גַּם יָדוּעַ
אֵיכָה לָרוּץ אַחַר חָכְמָה וָדַעַת
אֶת כָּל זַרְעִי הוֹכַחְתִּי,
וּבְמַסְלוּלֵי הִדְרַכְתִּי,
לַחְמוֹד אֶת־הַחָכְמוֹת, לִמְאוֹס בַּהֶבֶל;
וּלְקוֹל מִלַּי גַּם־הֵמָּה
גַּם כִּי לֹא-טוֹב כִּי אַגִּיד זֹאת אָנֹכִי
אָזְנָם הִטּוּ יוֹם יוֹם, גַּם כִּי יִגְדָּלוּ,
וּבְעַד הַפֶּתַח עֲבוֹר לֹא יוּכָלוּ;
וּבְכֵן גָּדַל שִׁמְעָם, וּנְשִׂיאֵי אֶרֶץ
כִּי הִתְחַתֵּן בִּקְּשׁוּ,

וּשְׁלֹשִׁים בַּארֹנָי¹)! בְּתִי שָׁאֲלוּ.
בִּינוּ אַתֶּם אֵיפוֹא. אֵיכָה תוּכַלְנָה
לִשְׁמוֹעַ דִּבְרֵי-שָׁוְא נָשִׁים כָּמֹנִי.

אַךְ אֶל-בֵּיתִי אֶת־זֹאת מָתַי קְרָאתִי?
אִתָּהּ מָתַי הִתְרַעְתִּי?
מָתַי אָמַרְתִּי לָהּ: אֶל-בֵּיתִי בֹאִי?
רַק בֵּית הָרַחְצָה פַּעַם בָּהּ פָּגַעְתִּי.
מִקֶּדֶם אֶת-פָּנֶיהָ בַּל־יָדַעְתִּי.
מִן הָרֶגַע הַהוּא טוֹב לֹא רָאִיתִי,
וּלְבַד יוֹם יוֹם חָזִיתִי—הוֹד מַרְאֶיהָ.
הָהּ! אִם-תִּרְאוּ פָנֶיהָ—אָז תִּצְחָקוּ,
וּבְקוֹל גָּדוֹל תִּצְעָקוּ—טוֹבַת רֹאִי
עֵינַי כָּמוֹהָ לֹא חָזוּ עַד־הֵנָּה;
מָה אָשִׁיב לַאדֹנָי עַל תַּגְמוּלוֹהִי,
וּפְנֵי כִימָה וּכְסִיל עֵינַי תִּרְאֶינָה?

כִּפְנֵי מַלְכֵי צֹעַן אַחַר כִּי נֶחֱנָטוּ,
הֵן כָּכָה פָּנֶיהָ נִקְוָצוּ נִקְמָטוּ.
אַפָּהּ כַּסֻּלָּם, כִּשְׁאוֹל רָחַב פִּיהָ;
הִשְׁאִיל עֵיר פֶּרֶא אֵלֶיהָ אָזְנַיִם,
וּקְאַת הַמִּדְבָּר הִשְׁאִילָה עֵינַיִם.
כַּשָּׂק אוֹ אַמְתַּחַת כָּל־בֶּגֶד כֵּלֶיהָ,
וּכְרֵיחַ אַשְׁפָּה מִבֵּין שִׂפְתוֹתֶיהָ.

---

¹) לשון שבועה. במקום בַּאדֹנָי.

עוֹרָהּ כַּדֹּנַג, כַּפֶּכֶף שַׂעְרָהּ;
שִׁנֶּיהָ פֶּחָם לִצְבִי תִפְאָרָה,
וּכְתֹאַר מַנְעָל הָיָה צַוָּארָהּ.

כָּכָה אֵשֶׁת הַשֶּׁקֶר
אֶת־רַעְיָתָהּ תַּרְשִׁיעַ;
כָּכָה לַכֹּל תּוֹדִיעַ
עֶרְוַת דָּבָר וָדֹפִי אִם רָאָתָה;
כִּי אֵין אֶל־עָרְמָתָהּ מִדָּה וָחֵקֶר;
יַעַן לִבָּהּ לָנֶצַח
יִמְאַס עַצְלוּת לֹא יֵרָדֵם,
שֵׁת רוּם זֻלּוּת לִבְנֵי אָדָם.

אַךְ אֵין כָּל־אֵלֶּה רַק אַחַת מֵאֶלֶף
שִׂיחוֹת שִׂפְתֵי מִרְמָה, כָּזָב וָחֹנֶף.
הַנָּלִים כָּל־הַיּוֹם מִלִּים כַּהֶלֶף.

חָכָם, מַשְׂכִּיל, נָבוֹן הִנֵּה כָּל־גֶּבֶר;
כָּעֵת יִהְיֶה כָּל־אִישׁ מִכְלוֹל הַדַּעַת,
כָּל־אִישׁ לַתַּעֲלוּמוֹת יָדוֹ מַגַּעַת,
כָּל־אִישׁ עַד־הַשָּׁמַיִם יַעַל אֵבֶר.
אִם־יִקֶּר כָּל־מִקְרֶה, גַּם־טוֹב, גַּם־שֶׁבֶר,
יֹאמַר כָּל־אִישׁ: כָּזֹאת מֵאָז מִקֶּדֶם
גַּם־אָנֹכִי אָמַרְתִּי,
וַיְהִי כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתִּי,
דָּבָר מִכָּל מִלַּי לֹא נָפַל אַרְצָה.

הָהּ! כִּי יָדַעְתִּי אָנִי;
אַךְ מִיָּמַי אִישׁ עָרוּם לֹא רִמָּנִי.

אִם מֵאָדָם יַקְשִׁיבוּ
מִלִּים כִּי לֹא יִצְדָּקוּ,
אָמֵן, אָמֵן יָשִׁיבוּ,
לֵאמֹר: אָחִי, חָכַמְתָּ;
וּבְדַעַת יִתְאַפָּקוּ,
וּבְתוֹךְ קִרְבָּם יִצְחָקוּ.

כָּשֵׁר מָה הוּא אוֹמֵר? כָּשֵׁר מַה־יַּעַשׂ?
הוּא אֶל דָּבָר אַחֵר יַשִּׁיא רֵעֵהוּ,
וּמְסִבּוֹת יִתְהַפֵּךְ; אַךְ לֹא יוֹרֵהוּ,
אַף כָּל־יֹאמַר אֵלָיו: אָחִי, שָׁגִיתָ.
לֹא־כֵן אָמְנָם אִם זָר יִמָּצֵא שָׁמָּה,
אֶת־מִלֵּיהֶם יִשְׁמַע־אָז קוֹל יָרִימוּ,
יַכְחִישׁוּ כָל־דָּבָר, גַּם טוֹב, וְלָמָּה?
כִּי כֵן עַצְמָם כִּבְנֵי בִינָה יָשִׂימוּ
אֶל־עֵינֵי הַשּׁוֹמֵעַ, כַּמָּה, כַּמָּה
אֶת רֵעֵיהֶם חִנָּם הַכְלֵם יַכְלִימוּ!
וּלְמַעַן יִקְנוּ הֵם גַּרְגַּר תִּפְאָרֶת,
אֵין רָע אִם יַחְפִּיר אִישׁ בִּמְרוֹמֵי קָרֶת.

דֶּרֶךְ אַחֶרֶת אֶל יוֹדֵעַ סֵפֶר
לְגַדִּיל אֶת־תִּפְאַרְתּוֹ בֵּין עַם הָאָרֶץ.
בֵּין שִׁירוֹת אַנְשֵׁי־שִׁיר שֶׁהָיוּ אֵפֶר,

לֵוִי [1], וּנְבִירוֹלִי, וְהַאי רַבֵּנוּ, [2]
אַבְרָהָם בֶּן־מֵאִיר גֵּזֶר עַמֵּנוּ [3]
וִידַעְיָה הַנִּשְׁעָן כִּסְתוּמֵי עַיִן [4],
עִמָּנוּאֵל, וּמְנַחֵם [5] אִישׁ הַדַּעַת,
עוֹרֵג הַבֹּשֶׂם, אוֹ עוֹרֵךְ הַתֹּפֶת [6],
שִׁמְשׁוֹן כֹּהֵן, מֹשֶׁה חַיִּים, אֶפְרַיִם
הָלוֹךְ יֵלֵךְ לִלְקוֹט אָנֶה וָאָנָה,
לָקוֹחַ כָּל־מוּם רָע, הַרְחֵק כָּל־יָפִי,
נָתוֹן אֶצְלָם דִּבְרֵי־שָׁוְא וּשְׂפַת־יֶתֶר,
וּמְלִיצוֹת נִמְאָסוֹת אֶל־רֹאשָׁם כֶּתֶר,
שִׁירִים יִכְתֹּב לִימֵי שִׂמְחָה וָעֹנֶג,
מִפִּי יִירָא, מִמִּי יִפְחַד? אִם תַּמּוּ
אַנְשֵׁי בִינָה, וּפְלִיטֵיהֶם נָשַׁמּוּ.

מָה? מָה אָמַרְתִּי נָא? אֶת מִי הוֹכַחְתִּי?
הַאִם יֵשׁ לִדְבָרַי אֹזֶן שֹׁמַעַת?
הַאִם יֵשׁ בַּתֵּבֵל אִישׁ מֵבִין דַּעַת?
אַךְ, קוֹל נִדְבָּרִים יַחַד; אַטֶּה אֹזֶן
לִשְׁמוֹעַ דִּבְרֵיהֶם—אֲדוֹן לִי אַתָּה,
וּלְךָ עֶבֶד עוֹלָם אֶהְיֶה אָנֹכִי.

---

1) ר' יהודה הלוי בעל הכוזרי, נשיא משוררי בני עמנו.

2) בעל „שמע קולי" ו„מוסר השכל".

3) הוא הראב"ע והיה גדול מאד בעיני בימי ילדותי.

4) בעל בחינת עולם, שכתב: סוף דבר—השמאיל לבי או תימין, תאמי בכל מה שהאמין וכו'.

5) לונזאנו.

6) בעל „ערגת הבשם" ובעל „תפתה ערוך".

הֶאָח, הֶאָח! כִּמְעַט לֹא הִכַּרְתִּיךָ;
הִנֵּה שָׁמַנְתָּ, עָבִיתָ, כָּשִׂיתָ,
טֹבוּ מַרְאֶיךָ, נָעַמְתָּ, יָפִיתָ.
הַאִם גַּם-זֶה בְנֶךָ? חֵן רַב לָבַשְׁתָּ;
שַׁדַּי יִשְׁמֹר אוֹתָךְ! אָמְנָם יָדַעְתִּי
כִּי לֹא שָׁמִיר וָשַׁיִת
יֵצֵא מִשֹּׁרֶשׁ זָיִת.
קוּמָה, אָדוֹן, צַוֵּנִי כִּרְצוֹנֶךָ,
כִּי אָנֹכִי עַבְדֶּךָ,
וּלְכָבוֹד וּלְתִפְאֶרֶת אֵלַי יֶהִי.
כַּבֵּד בֵּיתִי, בֹּאָה אִתִּי וּסְעָדָה,
כָּל־תַּאֲוָתְךָ מַלֵּא, כִּי זֶה בֵּיתֶךָ.

אִם-יָקוּם הָאִישׁ לָלֶכֶת,
יִפְצַר-בּוֹ, לֵאמֹר: מַה-כָּכָה?
אָן תָּנוּס, אָדוֹן? אֵיכָכָה
תִּקַּח מִמֶּנִּי עֹנֶג זֶה?
וּבְקִרְבּוֹ — יָשִׂים אָרְבּוֹ,
אֶת־מְזִמָּיו יָבִין יֶחֱזֶה.

עוֹד הִנֵּה בִּרְכַּת הַבֹּקֶר:
אַלּוּפִי, יוֹם טוֹב עָלֶיךָ!
גַּם יֶשׁ-לָנוּ מִנְחַת-עֶרֶב:
טוֹב הַלַּיְלָה לִכְבוֹדֶךָ!
וּבְרָכָה אֶל־הַסּוֹעֵד,
וּבְרָכָה לִימֵי מוֹעֵד.

אָמְנָם עִם־תּוֹשְׁבֵי קִרְיָה אַחֶרֶת,
כִּי לֹא יַגִּיעַ שָׁם קוֹל שְׂפָתוֹתֵינוּ;
אֵיכָה נֵצֵא אֵפוֹא מִידֵי חוֹבֵנוּ?

בִּכְתָב נָאֶה וָטוֹב לִיקַר תִּפְאֶרֶת
בִּרְכוֹתֵינוּ נִפְרוֹשׂ הֵיטֵב עַל־סֵפֶר,
וּבְדִבְרֵי־חֵן וָהוֹד וּבְאִמְרֵי־שֶׁפֶר
כִּיכָלְתֵּנוּ נַעְשִׁיר אֶת־הָאִגֶּרֶת:
כָּזֹאת מִדֵּי כָל־חַג נִשְׁלַח שָׁלוֹחַ.
כִּי תֵרָצֶה בִּמְקוֹם פֶּה וּשְׂפָתַיִם.

אוּלָם אַתֶּם, אַנְשֵׁי בִינָה וָדַעַת,
אִם לֵב תָּמִים לָכֶם כַּאֲשֶׁר תֹּאמֵרוּ,
אִם בַּיּוֹצֵר תִּהְיֶה פִיכֶם פֹּגַעַת
עַל־אֲשֶׁר רֵעֵיכֶם, מַה־תִּתְפָּאֲרוּ?
מַה־יִּכְבַּנְכֶם כַּאֲשֶׁר תִּהְיֶה מוּדַעַת
צִדְקַתְכֶם לָאָדָם? אוֹ יְסַפֵּרוּ
מֵהֶם חַסְדֵיכֶם, מַה־לָּכֶם מִגְרַעַת?
הֵן שִׂפְתֵי הַמֵּיטִיב לוֹ יִסָּכֵרוּ,
אָז הַמְקַבֵּל חַסְדּוֹ יִפְתַּח אֶת־פִּיהוּ,
כַּיֶּלֶד הַמַּגִּיד חַסְדֵי אָבִיהוּ.

אוּלַי תָשִׁיבוּ לִדְבָרַי: אֵיכָכָה
יִפְתַּח הָאִישׁ אֶת־פִּיו, אִם לֹא נוֹדִיעָה
אֵלָיו אֶת־אַהֲבָתֵנוּ? אֵיכָה יֵדַע
כִּי בִגְלָלוֹ נִשְׁפֹּךְ לֵאלֹהִים שִׂיחַ,
לוּ בִלְשׁוֹנֵנוּ לֹא נִתְגַּלֶּה נַחְנוּ?

וִיהִי מָה, אַנְשֵׁי לֵב, אֵל בַּשָּׁמַיִם,
הוּא הַיּוֹדֵעַ צִדְקַתְכֶם; מִמֶּנּוּ
יָבֹא לִפְעֻלַּתְכֶם מַתָּן וָעֵקֶב.
לָמָּה מִילּוּד אִשָּׁה שָׂכָר תּוֹחִילוּ?—
אַךְ בִּלְבָבִי אֹמַר: כָּל עוֹשֵׂה אֵלֶּה
אִתּוֹ אֵין חֶסֶד, רַק מִרְמָה וָחֹנֶף.

וְאָנָה אֲנִי בָא? אֵיכָה צָלַלְתִּי
בִּתְהוֹם רֹבֶצֶת תַּחַת,
וּבְמַיִם בִּלְתִּי-סוֹף? אוֹיָה! נוֹאַלְתִּי.
אֶת-נִבְלֵי הַלָּשׁוֹן הַמִּתְהַפֶּכֶת,
הַתּוֹלָה בַאֲחֵרִים אֶת־כָּל־מוּמֶיהָ,
אֵיכָה יִסְפֹּק כֹּחִי לְסַפֵּר עַד-תֻּמּוֹ?
אוֹ אֵיךְ אַחַר גֵּוִי עַתָּה אַשְׁלִיכָה
תִּפְאֶרֶת הָאִשָּׁה, רֶשֶׁת הַגֶּבֶר?

אֶטּוֹשָׁה נָא לָשׁוֹן, פֶּה וּשְׂפָתַיִם,
וּלְפִי הַשֶּׁקֶר כִּרְצוֹנָם יִשָּׁקוּ;
אֶשְׁכַּח אֶת-הַשִּׁנַּיִם,
וּלְהֵרָאוֹת יִפְעָתָם לַכֹּל יִצְחָקוּ;
אֶשְׁכַּח אֶת-הַצַּוָּאר. אֶת-הַגַּרְגֶּרֶת
הָעֲנָק, הַשַּׁרְשֶׁרֶת,
גַּם אֶת-הָאַלְמֻגִּים וּצְרוֹר הַבֹּשֶׂם;
אֶשְׁכַּח פָּנִים הַמְאָדָּמִים בַּצֶּבַע;
אֶשְׁכַּח אֶת־הַיָּדַיִם,
אֶשְׁכַּח הָאֶזְרוֹעוֹת, אֶשְׁכַּח כֻּתֹּנוֹ;

אֶשְׁכַּח כָּל־מִין מַטְבֵּעַ;
אָנִיחַ הַשּׁוֹקַיִם,
וּלְגֶשֶׁם וּלְמָטָר יִתְאַוּוּ הֵמָּה,
לְגַלּוֹת אֶת־שׁוּלֵיהֶם עַד־הַבִּרְכַּיִם;
אָנִיחַ הָרַגְלַיִם.
וּלְאַט כִּתְשׁוּקָתָן בָּעִיר תֵּלַכְנָה,
לִרְעוֹת אֶת עֵינֵיהֶם אָנֶה וָאָנָה,
וּלְהֵרָאוֹת גַּם הֵם לִבְנֵי הַתֹּהוּ,
וּלְהַרְאוֹת לָעֵדָה אֶת־שִׂמְלוֹתָמוֹ
הַמִּתְחַדְּשׁוֹת כָּל־חֹדֶשׁ,
וּלְהוֹדִיעַ לַכֹּל אֶת־רֹב עָשְׁרָמוֹ,
וּלְהַמְשִׁיךְ לָמוֹ כָּכָה כָּל־עֵינַיִם;
אֶשְׁכַּח עַתָּה כֻּלָּמוֹ,
אָשִׁיר שִׁירַי עַתָּה עַל־הַשֹּׁשׁ...

כַּאֲשֶׁר יִכְסֹף הָעֶלֶם
לַגִּיד אֶל־יָפָתוֹ
שַׁלְהֶבֶת חֶמְדָּתוֹ
אֹכֶלֶת עַצְמוֹתָיו;
אוּלָם יִשָּׁאֵר אִלֵּם,
יַעַן תִּגְבַּר בָּשְׁתּוֹ,
כִּי לֹא בָאֵר הֵיטֵב
אֶת־תֹּקֶף אַהֲבָתוֹ
תּוּכַלְןָ שִׂפְתוֹתָיו:

כָּכָה נָשִׁים תִּכְסֹפְנָה
לִרְאוֹת בַּחוּץ יָפְיָמוֹ,

אולָם גַּם־הֵן תִּקְצֹפְנָה
כַּנַּעַר עַל־בָּשְׁתָּמוֹ,
מֵעַתָּה מַה־תַּעֲשֶׂינָה ?
מָזוֹר אָנָה תִּמְצֶאנָה ?
אַךְ אָמְנָם אֶל־כָּל־אִישׁ זֹאת מוּדַעַת
כִּי לְמִשׁוֹךְ לְוָיָתָהּ בַּחַכָּה,
וּלְהָשִׁיב הָאָדָם עַד־דַּכָּא,
תִּתְנַכֵּל כָּל־אִשָּׁה נִכְלֵי־דַעַת;
אַף כָּל־עֶצֶב כָּבֵד לֹא תַחְשֹׁכְנָה
לְוִיתָן בַּחַכָּה עַד־תִּמְשֹׁכְנָה.
לָכֵן הִנֵּה מֵהֶן מָאֵן מֵאֲנוּ
לִשְׁמוֹעַ אֶל־הַכֹּשֶׁת, וַיַּרְחִיקוּ
אוֹתָהּ מֶרְחַקֵּי אֶרֶץ, וַיַּבְהִיקוּ
מִזִּיו הָאַשְׁכֹּלוֹת אֶת חוּצוֹתֵינוּ.
אָכֵן אַשְׁכֹּלוֹת אֵלֶּה
לֹא כָל־גּוּפָמוֹ יֵרָאֶה הַחוּצָה,
רַק יִשָּׁאֵר שָׁרְשָׁם טָמוּן בָּאָרֶץ;
וּבְכֵן הַפְּלֵא וָפֶלֶא
יִרְבֶּה יָפְיָם, וּבְכֵן יִפְרְצוּ פָּרֶץ,
יַעַן קֶשֶׁר אַמִּיץ יִלְחַץ שָׁרְשָׁמוֹ.
וּבְעוֹד שָׁרְשָׁם יִלָּחֵץ, יִדְחֶה מִמַּעַל
דָּמָם, חַרְצַנֵּיהֶם, וּבְכֵן יַאְדִּימוּ,
וּבְכֵן אֶל מַרְאֵה־עַיִן גַּם יַשְׁמָנוּ.

יֵשׁ עַל־הָאַשְׁכֹּלוֹת מַסְוֶה תִּפְרֹשְׂנָה,
צַלְמוֹ כִּדְמוּת הָרֶשֶׁת,

אַךְ לֹא מִצְּדָקְתָן, רַק לָצוּד צַיִד,
לֶאֱחוֹז כָּל-עוֹף כְּנָף הַקָּרֵב לָמוֹ
לֶאֱכֹל מֵעִנְּבֵיהֶם; יַעַן וּבְיַעַן
הַטּוֹב הַמִּתְיַקֵּר יִיטַב אֵלֵינוּ.

מֵהֶן פֵּאָה אַחַת עֵרֹם תִּשְׁכַּחְנָה,
וּכְבַשָּׂדֶה פִּנַּת הַפְקֵר תַּנַּחְנָה.
כֵּן אִישׁ קֹנֶה מִכֵּר, מֵיטַב מִקְנֵהוּ
יוֹצִיא אֶל-עֵין כָּל-אִישׁ חוּץ מִנָּוֵהוּ.

אַךְ אִשָּׁה חַכְמַת-לֵב הִיא לֹא כָאֵלֶּה:
עֵרֹם עֶרְיָה לֹא תֵלֵךְ,
אַף לֹא עַל-יָם לָבָן תִּפְרֹשׂ הָרֶשֶׁת,
אוּלָם עַל-הֶחָזֶה הַצָּעִיף תָּשֶׁת.
עֵת תִּמָּצֵא בִקְהַל נָשִׁים אֵין גֶּבֶר,
הֵיטֵב סָבִיב סָבִיב הִיא תַעַנְדֶנּוּ;
כַּאֲשֶׁר תֵּלֵךְ בַּדֶּרֶךְ,
תַּנַּח בְּאֶמְצַע פֶּתַח, וּכְמוֹ נֹחַ
צֹהַר לַתֵּבָה תַּעַשׂ;
אִם אֶל-בָּחוּר תִּקְרַב, תִּפְתַּח הַפָּתַח,
וּכְלֵי הַנֹּעַם תָּפֵק,
וּכְאִלּוּ לֹא כְּחֹק הַצָּעִיף יֶהִי.
תִּפְתַּח, תִּסְגֹּר, תִּסְגֹּר, תִּפְתַּח הַצֹּהַר
עַד-תָּבִיא הַנִּפְתֶּה אֶל-בֵּית הַסֹּהַר.
כִּימֵי הֶעָנָן כָּכָה
הַמָּאוֹר הַגָּדוֹל מְקַוֶּה הַזֹּהַר

פַּעַם כָּסּוּ פָּנָיו וַיְהִי עֵיפָתָה,
פַּעַם מִבֵּין הֶעָב אֶת־זִיווֹ נֵרֶא,
פַּעַם סָר הֶעָנָן, חַמָּה נִגְלָתָה.

כֵּן דֶּרֶךְ הָאָדָם, וּכְבַר פָּשְׂתָה
בָּאָרֶץ הַמִּסְפַּחַת,
וֶאֱמֶת וָיֹשֶׁר וֶאֱמוּנָה נִשְׁכַּחַת.
אָמְנָם אָמְנָם גַּם כִּי רַבּוֹת אָמַרְתִּי,
אוֹיָה! הֵנָּה עַד־הֵנָּה
אוּלַי מֵאֶלֶף רַק מֵאָה סִפַּרְתִּי.

הִנֵּה, דַּרְכֵי הַצֶּדֶק,
הִנֵּה עַתָּה נִלְאֵיתִי;
הִנֵּה מִלִּים הִרְבֵּיתִי
עַל כָּל־מִדָּה וָקֶצֶב.

אוּלָם אָדָם כִּי חֵרֶק
תּוֹךְ לִבְשָׂרוֹ נֶעְצָר,
לַבְרִיחַ אֶת־הַצָּר
יִשָּׂא מַכְאוֹב וָעֶצֶב.

כֵּן אָנֹכִי הַנַּעַר,
אֵשׁ בִּלְבָבִי בֹּעֶרֶת,
כִּרְאוֹת עֵינַי בַקֹּרֶת
רַק שֶׁקֶר, רַק תַּרְמָה,

לָכֵן מֵרֹב הַצַּעַר
מוֹרַח, עָמָל בָּזִיתִי;

אֶת-שִׂפְתוֹתַי פָּצִיתִי,
פָּצִיתִי, וִיהִי מָה.

אֶת-עֶרְוַת אַנְשֵׁי-שֶׁקֶר גִּלִּיתִי.
בִּימִין צֶדֶק וָיֹשֶׁר תָּמַכְתִּי;
כִּי עָלֵימוֹ מִבֶּטֶן נִסְמַכְתִּי,
כִּי אָמַרְתִּי עַל-אֵלֶּה נִבְרֵאתִי.
אֵל שַׁדַּי! אַתָּה אֵל, קָרֵב יֶשַׁע;
עַד-מָתַי יִמְלָךְ-בָּנוּ הָרֶשַׁע?

הִנָּשֵׂא, שֹׁפֵט הָאָרֶץ,
קָרֵב יֶשַׁע בַּת-עַמֶּךָ;
תֵּאָלַמְנָה שִׂפְתֵי-שֶׁקֶר,
וּלְשׁוֹנִי תֶּהְגֶּה צִדְקֶךָ.

תוכחה אחרת.

תקע"ז.

חֶמְדַּת כָּבוֹד, אָשׁוּבָה נָא הַפַּעַם,
אֶלְבַּשׁ בִּגְדֵי נָקָם, חֵמָה וָזַעַם,
אֶת-אַשְׁפָּתִי אֶפְתַּח לִירוֹת בָּךְ חִצַּי,
הֵן גַּם פַּעַם אַחֶרֶת בָּךְ נִדְבַּרְתִּי,
מוּמַיִךְ הָרַבִּים חָקוֹר חָקַרְתִּי;
אַךְ לֹא רָאִיתִי אָז אַף אֶת-הַחֵצִי,
הֵן מִן הַכּוֹכָבִים מוּמַיִכִי רַבּוּ,
לָכֵן מִכַּי בָהֶם כָּעֵת יִסַּבּוּ;
וְאָן כָּמוֹךְ מָקוֹר, זִמְרָה נוֹבֵעַ?
אֵין חֵקֶר אֶל-רָחְבֵּךְ, אֵין קֵץ לָאֹרֶךְ,
אַף כֹּחַ לָךְ; אַךְ בִּלְבָבִי אֵין מֹרֶךְ:
כִּיּוֹן הַשֶּׁקֶר בַּל-אֶהְיֶה טֹבֵעַ.
הָעֵץ הָרָם הַזֶּה כָּעֵת אַנִּיחָה,
עָנָף קָטֹן אֶקַּח, עָלָיו אָשִׂיחָה:
נֵצֶר נִתְעָב! עָלֶיךָ אִמְרֵי-שֶׁפֶר,
אֶשְׁבַּח אֵיךְ קָם גָּאוֹן בֵּין עַם-הָאָרֶץ,
אֵיךְ מַמְלַכְתּוֹ הִגְדִּיל וַיִּפְרֹץ-פָּרֶץ;
אַגִּיד אֵיכָה יָשַׁרְןְ בֵּין אַנְשֵׁי-סֵפֶר.
לֹא-עוֹד עַל-הֶהָמוֹן, לֹא-עוֹד אָרִיעָה;
חַטֹּאת הֶבֶל וָשָׁוְא לֹא-עוֹד אַשְׁמִיעָה:
לֹא תִצְהָקוּן כָּעֵת, רַק מַר תִּבְכָּיוּ.

אַגִּידָה נִפְלָאוֹת, חִידוֹת וָפֶלֶאי:
אֹמַר כִּי זֹאת אֵם כָּל־מִשְׁנֶה וָשֶׁלִי,
וְאַתְּ עָשִׂית אֹם כִּנְחָלִים נִטָּיוּ.
אֲשַׁבַּח הַמַּקְהִילִים עֵדָה וָחֵבֶל,
לַשְׁמִיעַ מִכִּסְאָם דִּבְרֵי הַהֶבֶל
אֶל־כָּל־אִישׁ בַּעַר הַמַּטֶּה אָזְנַיִם.
הַשָּׂשִׂים שָׂשׂוֹן רַב אֵין קֵץ וָחֵקֶר,
אִם מִגְדָּלִים יִבְנוּ עַל־אַבְנֵי שֶׁקֶר,
אוּלַי יָרוּם שִׂיאָם עַד־הַשָּׁמָיִם.
חֶמְדַּת כָּבוֹד, הִנֵּה בָנַיִךְ הֵמָּה;
אַתְּ לִמַּדְתִּים, לֵאמֹר: דַּרְכִּי נָעֵמָה;
תָּבַיִךְ הֵם, אַךְ לֹא אַטִּיפָה לָמוֹ.
לֹא רַבָּה רָעָתָם, כִּי אֵין בַּחֶלֶד
גֶּבֶר יַאֲמִין לָהֶם; כִּי גַם הַיֶּלֶד
יָבִין כִּי שָׁוְא וָשֶׁקֶר בִּלְשׁוֹנָמוֹ,
אֲשַׁבַּח אֹתָם, אִתָּם לֹא אֶתְיַצָּבָה,
אַתֶּם קִרְבוּ, אַנְשֵׁי דֵעָה נִשְׂגָּבָה,
קִרְבוּ אַתֶּם כִּי תִכְתְּבוּן עַל־לוּחַ.
פִּקְחוּ עֵינֵיכֶם נָא, נִרְדָּמִים עוּרוּ;
מִדֶּרֶךְ רוּם לֵבָב שִׁמְעוּ וָסוּרוּ;
לִמְדוּ כִּי אֵין מוּם רָע מִגֹּבַהּ רוּחַ.
כַּמָּה מִכֶּם, אַנְשֵׁי דֵעָה וָשֵׂכֶל,
שֵׁם רַב אִוּוּ, וַיִּתְנַבְּלוּ נֵבֶל,
שַׁנּוֹת, חַדֵּשׁ, תַּקֵּן כָּל־דִּבְרֵי־קֶדֶם!
לֹא הַיָּשָׁר, רַק הֶחָדָשׁ אָהֵבוּ,

וּלְבַד אותו יִבְחָרוּ וִיקָרֵבוּ,
לִרְאוֹת כִּי אֵין כָּהֶם יָפָה וְקֶדֶם.
כַּמָּה מִכֶּם הֶפֶךְ חֵטְא זֶה חָטָאוּ,
וּלְמַעַן מַשְׂכִּילִים לָהֶם יִקְרָאוּ
כָּל-שֶׁקֶר עַל כַּנּוֹ הַשְׁאֵר יַשְׁאִירוּ!
כִּנְתִיב קַדְמֹנֵיהֶם תָּמִיד יַהֲלֹכוּ,
וּשְׁגִיאוֹתֵימוֹ בִּימִינָם יִתְמֹכוּ,
כִּי עַם-הָאָרֶץ אָז אוֹתָם יוֹקִירוּ.
שֶׁקֶר עַל-כֵּן גָּדַל וַיַּעַשׂ תֹּקֶף,
עַל-כֵּן תָּפוּג תּוֹרָה מֵרֹב הַנֹּקֶף,
וְאָן אֵלֶיהָ עוֹד מָקוֹם תּוֹכֵנוּ?
אוּלַי לָכֶם מִלֵּי חִידוֹת וָפֶלֶאי,
אָכֵן כֵּן הוּא: אַב כָּל-מִשְׁגֶּה וָשֶׁלִי
הוּא גֹבַהּ הַלֵּבָב, כִּי תִתְבּוֹנֵנוּ.
אִם מִי הָיָה אָבִיו, דַּעַת תַּחְפֹּצוּ,
אַגִּידָה אֶת-הַסּוֹד, רַק אַל-תָּקֹצוּ:
הֵן שֵׁם אָבִיו אַף שֵׁם אִמּוֹ אֶכְתֹּבָה.
„כֶּסֶל" אָהַב „עַצְלוּת" וַיִּתְחַבָּרוּ,
וּבְרִית חֶבְרָתָם בֶּאֱמוּנָה שָׁמָרוּ,
וַיִּוָּלֵד מֵהֶם „גָּאוֹן וָגֹבַהּ."
חָרוּץ יַשְׁלִים נַפְשׁוֹ; וּכְלִבּוֹ יֵרֶא
אֶת-הֶהָמוֹן בָּעִיר אוֹ כַּפֶּרֶא,
עַל-כֵּן יִהְיֶה עָנָו, יִבְזֶה תִּפְאָרֶת.
עָצֵל, עַד יוֹם מוֹתוֹ סָכָל וָבַעַר;
לָכֵן מִפַּחַד פּוּג. קָלוֹן וָצַעַר,

יִדְרוֹשׁ כָּבוֹד וָשֵׂם בִּמְרוֹמֵי קָרֶת.
בִּרְאוֹת כִּי יֵשׁ רַבִּים טֹבוּ מִמֶּנּוּ,
מִירְאָתוֹ פֶּן כָּל־אָדָם יִבְזֶנּוּ,
יִגְבַּהּ, יִגְאֶה. וּלְהִתְכַּבֵּד יָגֵעַ.
אוּלָם גֶּבֶר שָׁלֵם יַשְׁפִּיל הָעַיִן,
לֹא יָחוּשׁ אִם־גָּדְלוֹ יוֹדֵעַ אַיִן;
יִזְכֹּר כִּי שָׁם בַּשַּׁחַק יֵשׁ יוֹדֵעַ[1].
קָרֵב מִכָּל הַחַי מֹשֶׁה לֵאלֹהַּ,
וַתָּרָם תִּפְאַרְתּוֹ מֵאֵין כָּמוֹהָ;
עַל־כֵּן עָנָו הָיָה וּשְׁפַל הַבֶּרֶךְ.
וּבְדַבֵּר־בּוֹ מִרְיָם אָז עִם־אָחִיהוּ,
שָׁמַע אֶת־חֶרְפָּתוֹ וַיַּחְסָם־פִּיהוּ:
יָדַע כִּי הֶבֶל הֵם וּקְטַנֵּי עֶרֶךְ.
לָכֵן רַב־הַנָּשִׁים, יַעַן תִּרְאֶינָה
כִּי חָכְמָה וּגְבוּרָה יֶחְסַר לָהֵנָּה,
גָּבַהּ רוּחָן מִכֹּל, וְיָקָר שָׁאָפוּ.
וּלְמַדְרֵגוֹת גַּם־הֵנָּה תִּבָּדַלְנָה,
וּכְפִי מִיעוּט יָפְיָן כֵּן תִּתְהַלַּלְנָה,
וּכְגֹדֶל מִשְׁפַּחְתָּן כָּבוֹד רָדָפוּ.
הַבִּיטָה הַבָּקָר אַמִּיץ הַכֹּחַ,
הַבִּיטָה אֵיךְ יִשְׁפַּל, יִדְכֶּה יָשֹׁחַ,
וַיְהִי עָנָו, כִּי הוּא רַב הַתּוֹעֶלֶת.
אוּלָם הַסּוּס לֹא יַשְׂבִּיעֶנּוּ לָחֶם,

[1]) אחר ימים ושנים כתבתי נוסחא אחרת, והיא: רַב לוֹ אִם אֶת־גָּדְלוֹ בּוֹ יוֹדֵעַ – וברוך ה' שהחייני וקיימני והגיעני להחזיר הנוסחא ליושנה.

הִנֵּה כִּי כֵן יִנְכַּה יִנְאֶה מֵרָחֵם,
וּתְהִי נַפְשׁוֹ בַּשֶּׁקֶר מִסְתּוֹלֶלֶת.

נַאֲה גָאוֹן–יַלְדֵי סִכְלוּת,
כִּי מֵחָכְמָה תֵּצֵא שִׁפְלוּת;
רַק אִישׁ אִוֶּלֶת אַף עַצְלוּת
יִרְדֹּף כָּבוֹד, יִירָא זְלוּת.

מִי יְכַסֶּה שֵׁם חָכָם?–הָאִישׁ הַבַּעַר;
עַל־מִי בֶּגֶד יָקָר?–עַל־חַסְרֵי־כֶסֶף;
בִּגְבוּרָתוֹ מִי יִתְהַלֵּל?–אִישׁ מֹרֶךְ;
מִי־זֶה יֹאמַר כָּל־רֶגַע:
„דִּבְרֵי־צֶדֶק וֶאֱמֶת אֹמַר אֵלֶיךָ?"–
הָאִישׁ הַדֹּבֵר שֶׁקֶר;
מִי־זֶה עַל־מִצְעָדָיו תָּמִיד לֵב יָשֶׁת?–
הַגֶּבֶר הַצֹּלֵעַ; עֹשֵׂה עָוֶל
כָּל־אִישׁ עַל־חַטֹּאתָיו יוֹם יוֹם יוֹכִיחַ–
מִי כָאִישׁ הַשֹּׂנֵא רַכּוֹת יָשִׂיחַ?–
מִי־זֶה פָּנָיו כִּפְנֵי מַלְאָךְ מִמַּעַל,
בַּל־יָתוּרוּ עֵינָיו, בַּל־יַרְבֶּה אֹמֶר,
בַּל־יִצְחַק רֶגַע עִם אָדָם? נוֹאָפֶת –
כִּי רַק בַּאֲשֶׁר אֵין בּוֹ יִתְהַלֵּל גָּבֶר.

אוּלָם בַּסּוֹד הַזֶּה רַבִּים נִכְשָׁלוּ,
וְלִקְהַל רָב דִּבְרֵי תוֹעָה הִשְׁמִיעוּ;
שָׂמוּ חֹשֶׁךְ לָאוֹר וָאוֹר לַחֹשֶׁךְ,
וּלְמַכִּיר אֶת־עַצְמוֹ גֵּאֶה קָרָאוּ.

וּבְדִמְיוֹנָם עוֹלָם הָפוּךְ בָּרָאוּ.

לֹא כָאֵלֶּה אָמְנָם אַנְשֵׁי הָרוּחַ,
וַיַּשְׂכִּילוּ בַּסּוֹד וֶאֱמֶת כָּתָבוּ.
הַמֶּלֶךְ הֶחָכָם חָרַת עַל לוּחַ[1]:
שִׂפְתֵי סָכָל חֹטֶר גָאוֹן אָהָבוּ;
גַּם בֶּן־אָמוֹץ אֶל־הֶעָשָׁן וָרוּחַ
גֵּאוּת הִמְשִׁיל[2]. מֶה שַּׂרְעַפָּיו נִשְׂגָּבוּ!
עָשָׁן הוּא הַגֵּאוּת, אֵשׁ הוּא הָרֶשַׁע;
זֶה הוֹלִיד זֹאת: כִּי גַם הָעַצְלוּת פֶּשַׁע.

נוּסוּ אֵפוֹא מִן־הָעַצְלוּת, הָחִישׁוּ,
הָחִישׁוּ הַמָּנוֹס, אַל־תִּתְמַהְמֵהוּ.
חִבַּת הַטֹּרַח בִּלְבַבְכֶם הַשְׁרִישׁוּ,
כִּי שֹׁרֶשׁ זֶה אַךְ טוֹב יִהְיֶה פִּרְיֵהוּ.
חָרוּצִים בִּמְלַאכְתָּם, הֵם לֹא יַגִּישׁוּ
לִפְּם אֶל־הַגָּאוֹן; לֹא יִתְנַשֵּׂאוּ.
כָּל־מִפְעָלֵימוֹ יַגִּידוּן שִׁבְחָמוֹ,
וּלְחַנֵּף וּלְהָרֵף אֵין צֹרֶךְ לָמוֹ.

(תוספת אלול תרי"א)

נַעַר הָיִיתִי, גַּם כִּמְעַט זָקַנְתִּי,
תּוֹעִים אַחַר כָּבוֹד רַבִּים בָּחַנְתִּי,
וָאֵרֶא כִּי כֻלָּם צִלָּם יִרְדֹּפוּ.
יָנוּסוּ מִפָּנָיו, יִקְרַב אֲלֵימוֹ;
יָרוּצוּ לִתְפוֹשׂ בּוֹ, נָס מִפְּנֵימוֹ;

1) בפי אויל חטר גאוה (משלי י"ד ג׳).
2) גאות עשן (ישעיה ט׳ י"ז).

אֵלֶּה וָאֵלֶּה אַךְ לָרִיק יִקְצֹפוּ.

שֵׁם טוֹב גַּם־אָנִי בִּנְעוּרַי אִוִּיתִי,
אַךְ לֹא קְרָאתִי לוֹ, אוּלָם צִפִּיתִי,
הוֹחַלְתִּי, וּבְצוּרִי נַפְשִׁי חָכְיָה.
עָבַדְתִּי כָל־יָמַי, וּלְהִתְוַדֵּעַ
לֹא אַצְתִּי, וָאוֹחִיל, וָאֶכָּנֵעַ,
נֶאֱלַמְתִּי, פִּי חָסַמְתִּי, לֹא אֶהֱמָיָה.
לִרְצוֹן אָבִי וְתוֹחַנְתוֹ נֶעְתַּרְתִּי,
לִפְנֵי חַכְמֵי עִירִי חִידָה פָּתַרְתִּי [1]
וָאוּדַע לָהֶם מֵאָז וָהָלְאָה.
אַחַר שָׁנִים שָׁלֹשׁ סֵפֶר תִּרְגַּמְתִּי [2],
וּשְׁמִי (וּבְלִי שָׂכָר) מִכֹּל הֶעֱלַמְתִּי;
בִּגְלַל זָקֵן נִכְבָּד נַפְשִׁי עָמָלָה.
אַךְ שֹׂנֵא וּמְקַנֵּא חָשַׂף סוֹדֵנוּ
הִכִּיר מִכְתַּב יָדִי, וּלְרֹאשׁ עִירֵנוּ
אָמַר: פֹּעַל שֵׁ״ד הוּא: פְּגוּל הִנֵּהוּ.
נִשְׁעָן עַל עָרְמָתוֹ נָחָשׁ וָפֶתֶן
חָשַׁב כִּי הַמְּלָאכָה אֵלָיו תִּנָּתֵן,
וּמְחִיר יָקָר בִּגְלָלָהּ יַגִּיעֵהוּ.
וַאֲנִי כִּי לִכְבוֹד זָר חִנָּם יָגַעְתִּי,
עַל יַד צָרַי בַּיּוֹם הַהוּא נוֹדַעְתִּי.
וּשְׁמִי עַל רֹאשׁ סִפְרִי הוּחַק לָנֶצַח [3].

---

[1] סיון תקע"ח.

[2] הוא סדר התפלות כמנהג אשכנז שתרגמתי איטלקית ונדפס בווין בש' 1821.

[3] הוא הדבר אשר דברתי בשיר „זר יהיר לין שמו": אתה חרב תשלוף תדרוך הקשת, ושאת ועז תוסיף להם כפלים — ושם בראשי הבתים נרשם שם האיש, אך שם משפחתו לא רציתי לגלות.

הוּחַק בִּשְׁנַת אֶפְרֹשׂ, וַיִּפְרֹשׂ אֵבֶר
מִקִּיר הָעִיר וָחוּצָה אֶל כָּל־עֵבֶר;
זֵדִים אָז בּוֹשׁוּ וַיַּשְׁפִּילוּ מֵצַח.

אוֹר בִּכּוּרֵי עִתִּים הֵחֵל לִזְרוֹחַ,
וַיְעִירֵנִי מֵאִיר [1] שָׂמָּה לִשְׁלוֹחַ.
„הֵן מִכְתָּבֶיךָ לִי, וּלְאוֹר יֵצֵאוּ.“

אַךְ הַמְקַנֵּא (עֵינוֹ מִכַּעַס תִּכְהֶה)
אָמַר: מַה בֶּצַע? מִי יִקְרָא מִלֶּיךָ?
כִּי לֹא לִשְׂפַת עִבְרִים אִישִׁים צָמֵאוּ.

יָחוּלוּ עַל מֵאִיר בִּרְכוֹת שָׁמַיִם!
מִמַּחְשַׁכִּים הוֹצִיא שָׁדַ"ל, יָדַיִם
רָפוֹת חִזֵּק; הָבוּ לִשְׁמוֹ תִּפְאֶרֶת.

בִּלְתּוֹ אוּלַי עַד־כֹּה אִלֵּם נִשְׁאַרְתִּי,
קִדְמָה וָיָמָּה צֶדֶק לֹא בִשַּׂרְתִּי,
לֹא הִגַּשְׁתִּי מִנְחָה לְאֻמָּה נֶעְדֶּרֶת.

נַעַר הָיִיתִי, גַּם כִּמְעַט זָקַנְתִּי,
לֹא מִיָּמַי עַל בִּינַת זָר נִשְׁעַנְתִּי,
לֹא עָבַדְתִּי רַמְבָּ"ם, אַף לֹא שְׁפִּינוֹזָה.

הַכֹּל שָׁקַלְתִּי; וּבְעֵינַי נִסִּיתִי
כִּי רַק הִשְׂכַּלְתִּי אָז, עֵת טוֹב עָשִׂיתִי;
עַל־כֵּן לָנֶצַח בַּאדֹנָי אֶעֱלֹזָה.

---

[1]) מורי ורבי החכם מהר"ר מאיר ראנדעגגער הי"ו היה מחליף אגרות עם אנטאן שמיד, והוא זירזני לתת לו ממכתבי, לשלות אותם לבכורי העתים.

אל המלמדים.

תקע"ח.

הַגֶּבֶר הַמְּלַמֵּד חָכְמָה לַנַּעַר
וּלְהוֹרוֹת הַבָּנִים תֹּאמַר נַפְשֶׁךָ,
הַקְשֵׁב אֶל קוֹלִי. נָא הַטֵּה אָזְנֶךָ,
אַל נָא תִמְאַס מִלַּי אִם אֲנִי בַעַר:
גַּם עוֹף לֶקַח יִתֵּן, גַּם חַיְתוֹ יָעַר.

אַל תִּירָא נָא וּבְךָ אַל יָבֹא מֹרֶךְ,
פֶּן חֶרְפָּתְךָ אָנֹכִי אַגִּידָה.
עָלֶיךָ אָנֹכִי לֹא עֹל אַכְבִּידָה;
לֹא זֹאת אָחִי וּבְרֹב חָכְמָה אֵין צֹרֶךְ,
אֵין חֵקֶר אֶל רָחְבָּהּ, אֵין קֵץ לָאֹרֶךְ.

אִם רַק אֶת שֶׁתּוֹרֶה אַתָּה יוֹדֵעַ,
אִם עַל נָכוֹן תֵּדַע אֶת שֶׁאָמַרְתָּ
לוֹדִיעַ וּלְהוֹרוֹת אֶל בֵּן בָּחַרְתָּ—
דַּיֶּךָ; מַה לַהֶבֶל תִּתְגַּלֵּעַ
בַּאֲשֶׁר לֹא יֵיטִיב לָךְ אַף לֹא יָרֵעַ.
אוּלָם דָּבָר קָטֹן אוֹרֶה אוֹתְכָה;
אֶת הַדָּבָר הַזֶּה זָכוֹר כָּל רֶגַע,
יַעַן וּבְיַעַן רַב פָּשָׂה הַנֶּגַע,
יַעַן וּבְיַעַן הַגֵּאוּת מָרְבָה,
יַעַן וּבְיַעַן הַשִּׁפְלוּת נִרְעָבָה.

כִּי יִשְׁאָלְךָ דָבָר נֶעְלָם מִמֶּךָּ,
הָשֵׁב תָּשִׁיב אֵלָיו: זֹאת בַּל יָדָעְתִּי,
לַמֵּד פִּיךָ לֵאמֹר: זֹאת לֹא שָׁמָעְתִּי;
הַנַּעַר הַלּוֹמֵד אָז יוֹקִירֶךָּ;
אָז גַּם הַצּוּר אֶת מִסְתָּרָיו יוֹרֶךָּ.

יַחְשׁוֹב לָדַעַת כֹּל שִׁכּוֹר מִיַּיִן,
יֵדַע אִישׁ הַמְּשֻׁגָּע כָּל דִּבְרֵי חָלֶד;
נָבוֹן וִירֵא צוּרוֹ יוֹרֶה לַיֶּלֶד:
אָלֶף בֵּית גִּימֶל דָּלֶת הֵא וָו זַיִן
טֵית יוֹד כַּף לָמֶד מֵם נוּן סָמֶךְ עַיִן.

תָּכָּה לְפִקְדָּתוֹ גֶּבֶר וָגֶבֶר
לִבּוֹ תָמִיד יִתֵּן וּשְׁעָפָיו יָשֶׁת;
הַסּוֹפֵר אַל יוֹרֶה לִדְרוֹךְ הַקֶּשֶׁת,
גָּמָל אֶל הַמָּרוֹם אַל יִפְרֹשׂ אֵבֶר;
אִם אֵין שׁוֹמֵעַ, אֵין מַרְפֵּא לַשֶּׁבֶר.

עצה ותושיה.

תקע״ז.

קָרַב אֵפוֹא, בְּנִי. אֲהָהּ! אַיֶּכָּה?
שְׁאוֹלָה תֵּרְדָה, וְאֵין מוֹשִׁיעַ.
נְתִיב חַיִּים לְאָזְנְךָ אַשְׁמִיעַ,
שְׁמוֹר בִּלְבָבְךָ אֲשֶׁר אוֹרֶךָּ.

בְּזֶה דִבְרֵי כְסִיל אֲשֶׁר יְבַזֶּךָּ,
מְאַס כָּל-תַּעֲנוּג, וְאַל תַּרְגִּיעַ;
קְנֵה כִסֵּא לְךָ עֲלֵי רָקִיעַ.
וְכִי תִמְצָא דְבַשׁ אֱכוֹל דַּיֶּךָּ.

בְּדַרְכֵי אֵל הֲלוֹךְ, וְיוֹם וָלַיִל
בְּתוֹרָתוֹ הֱגֵה בְּעֹז וָחַיִל;
וְאָהַבְתָּ לְרֵעֲךָ כָּמוֹךָ.

לְבַד רַבֵּה צְבָאֲךָ וָצֵאָה,
בְּיֵצֶר לִבְּךָ רְדֵה וּמְלֹכָה
וְאַל תִּקָּחֵךְ בְּעַפְעַפֶּיהָ.

רפואות אהבה.

Ovid. Remedia amoris.

תקע"ז.

קִרְבוּ אֵלַי אַתֶּם, בַּחוּרֵי חֶמֶד,
אַתֶּם כִּי תִשָּׂאוּן חָמָס וָאָוֶן,
וּבְדֶרֶךְ אַהֲבַתְכֶם רַק רַע תִּמְצָאוּ;
קִרְבוּ אֵלַי, אֶת־מִצְוֹתַי תִּשְׁמֹרוּ,
לִמְדוּ מִפִּי לִרְפֹּא נֶגַע הַחֵשֶׁק;
לִמְדוּ הַבַּחוּרִים, וַאֲשֶׁר אַגִּידָה
הַאֲזִנָּה גַם־אַתֶּן, בָּנוֹת, כִּי אֲנִי
כַּגֶּבֶר כָּאִשָּׁה אוֹרָה מֵעַתָּה
לִשְׁבֹּר מִצַּוָּארָם חַרְצֻבּוֹת רֶשַׁע;
אֶלְבַּשׁ בִּגְדֵי נָקָם, כָּל לֵב נָגוּעַ
אֶנְקֹם אֶת־נִקְמָתוֹ, אֶהְיֶה־לוֹ עֵזֶר,
אוֹצִיאָה מִמַּסְגֵּר נוּגֵי בַשֶּׁבִי.

טֶרֶם תָּבִיא רַגְלֶךָ תוֹךְ הַשַּׁעַר,
אִם־תִּנָּחֵם עַל־הַמִּפְתָּן, הָרֶגֶל
אָחוֹר תּוּכַל הָשִׁיב, מוֹנֵעַ אָיִן.
טֶרֶם יָרוּץ סוּסֶךָ, אִם־רָצִיתָ
לִבְלוֹם אֶת פִּיו, אָז עַל נָקֵל יָכֹלְתָּ.
בַּכָּה אוֹהֵב טֶרֶם יִכְבַּד הַחֳלִי
אֶת שָׁרָשָׁיו תּוּכַל שָׁרֵשׁ וָאֶפֶס;

אַךְ־יִתְגַּבֵּר אִם תִּתְמַהְמֵהַּ רֶגַע.
קוּמָה אַתָּה אֵפוֹא, וּכְגֶבֶר קוּמָה,
אַל־תִּתְמַהְמַהַּ, וַאֲשֶׁר יָכֹלְתָּ אֶמֶשׁ
אוּלַי הַיּוֹם הַזֶּה יִכְבַּד עָלֶיךָ.
דַּע כִּי יִגְדַּל חֶשְׁקְךָ כַּאֲשֶׁר תּוֹחֵר,
כִּי מִמִּקְוֵה הַמַּיִם יִהְיֶה־נַחַל,
כִּי מַכָּה נִשְׁכָּחָה חָלָל הִפִּילָה.
אַךְ־יִיטַב לָנוּ הִתְעַנֵּג בַּדֶּשֶׁן,
לָכֵן יוֹם יוֹם נֹאמַר: מָחָר נָשׁוּבָה,
וּבְכֵן לָאַט לָאַט יִגְדַּל הַלַּהַב,
וּבְכֵן עֵץ רוֹשׁ יַעְמִיק שָׁרְשׁוֹ בָּאָרֶץ.

אִם־הִתְרַפִּיתָ וַיִּזְקַן הַפֶּצַע,
אוֹי, תִּכְבַּד הַמְּלָאכָה! אַךְ עוֹד תּוֹחֶלֶת,
אַף אִם לִקְרוֹא אוֹתִי הִרְבֵּה פִּגַּרְתָּ,
רֵיקָם בִּלְתִּי מָזוֹר דַּע כִּי לֹא תָשָׁב.
תֵּן מַיִם אִם־תּוּכַל עַל הַשַּׁלְהֶבֶת.
אִם לֹא־תוּכַל וּמְדוּרָתְךָ גָּדֵלָה,
חַכֵּה, אַל תִּתְגָּר בָּהּ; לֹא זֶה הַדֶּרֶךְ:
אַל־תָּשׁוּט בַּנָּהָר נֹכַח הַזַּעַף.
יִמְאַס הֹוֶה רַגָּז אִמְרֵי אִישׁ שֶׂכֶל,
לֹא־יִתֵּן גֶּבֶר בִּפְצָעָיו לִנְגּוֹעַ;
וַאֲנַחְנוּ אָז נוֹחִיל, אַף נַנִּיחֶנּוּ
עַד אִם יִשְׁבּוֹת רָגְזוֹ, עַד יַטֶּה־אֹזֶן
אֶל הַמּוּסָר הַטּוֹב מִי גֶּבֶר יִתֶּא

לָנוּד וּלְנַחֵם אֵם בּוֹכָה עַל־יֶלֶד
מְשֻׁכָּב עַל־הַקַּרְקַע תַּחַת עֵינֶיהָ ?
מִי לֹא יָבִין כִּי אֶת־מַכְאוֹב הַנֶּפֶשׁ
לֹא־טוֹב הוֹכֵחַ רַק אַחַר הַבֶּכֶה ?
בִּינַת הָעִתִּים הִיא תִרְפָּא כָּל שֶׁבֶר,
כִּי גַם רוֹפֵא נָחוּץ יָחִישׁ הַמָּוְתָה.

אַךְ עֵת לְרַפֹּא אִם־תֵּרָא כִּי הִגִּיעַ
וְהֶרְפֵּא תַּהְפוּךְ, אֱלֵי הַקְשִׁיבָה;
הַרְחֵק מִן־הַמַּרְפֶּה, אֵין רָע כָּמֹהוּ.
הַחֵשֶׁק הוּא יוֹלִיד אַף הוּא יַחְבֶּנוּ,
הוּא לַמְּדוּרָה עֵצִים; כָּל־עוֹד יוּשָׁתוּ
עֵצִים עָלֶיהָ אֵיךְ תִּכְבֶּה דַלֶּקֶת ?
הַבַּטָּלָה לַחֵשֶׁק הִיא כַמַּיִם
לָאָחוּ, וּכְבִצָּה וָטִיט לַגֹּמֶא;
הָסֵר אֶת־הַמַּרְפֶּה וְתַרְפֵּא חֵשֶׁק.
יַיִן, שֵׁנָה וּצְחוֹק כָּל־לֵב יִקָּחוּ,
תִּקְרַב חֶמְדַּת נָשִׁים אֶל־רֹדֵף עֵדֶן,
אוּלָם תִּמְאַס כָּל־אִישׁ עָיֵף יָגֵעַ.
לֵךְ וּמְלָאכָה בַּקֵּשׁ, לֵךְ נָא, אַל תֶּרֶף,
אֶת־הַתּוֹרָה דָרוֹשׁ, אוֹ לַמִּלְחֶמֶת
רֵד אִם אִישׁ חַיִל אַתְּ, אוֹ כִבְרַת אֶרֶץ
שָׁמוֹר וּזְרַע וּקְצוֹר כִּי תִמְצָא־נַחַת,
אוֹ־עֵדֶר צֹאן נֶחְמָד תִּרְעֶה בָעֵמֶק,
אוֹ צֵיד חַיָּה וָעוֹף תָּצוּד בַּקֶּשֶׁת,
אוֹ בַפַּח הַטָּמוּן, אוֹ דָג בַּחַח,

אוֹ לִמְלָאכָה אַחֶרֶת שִׁית לִבֶּךָ
עַד אִם תִּשְׁכַּח נָשׂא חֶמְדַּת הַיּוֹפִי.

אַף מִן־הָעִיר תִּסַּע נָסוֹעַ הָלְאָה,
עֵינֶיךָ אֶרֶץ מֶרְחַקִּים תִּרְאֶינָה;
גּוּר עַל־אַדְמַת נֵכָר, אַל נָא תִנָּחֵם,
אַל־נָא תַעֲצוֹר לִרְכּוֹב; תִּבְכֶּה, יָדַעְתִּי,
עֵת עַל־לִבֶּךָ שֵׁם הַיָּפָה יַעַל,
רַגְלֶיךָ יַעֲמֹדוּ. לֹא יֹאבוּ לֶכֶת;
אַתָּה שָׂא־נָא אוֹתָם קַיִץ וָחֹרֶף,
רוּץ כַּגִּבּוֹר, אַל יַעַצָּרְךָ הַגֶּשֶׁם,
אַל־תֹּאמַר נָא: הֵן דֶּרֶךְ רַב הָלַכְתִּי;
וּלְבַד לַדֶּרֶךְ הַנִּשְׁאָר הַשְׁקִיפָה.
אַל־תִּירָא פַּחַד שָׁוְא, שַׁחַל בַּדֶּרֶךְ;
הַיָּמִים אַל־תִּמְנֶה, אַל־תִּשָּׂא עַיִן
לָעִיר הָעַלִּיזָה הַמִּתְרַחֶקֶת;
נוּס נוּס. הַרְחֵק מִמֶּנָּה, זֹאת יַעַצְתִּי:
מִי הַנִּמְלָט בַּקְּרָב? כֹּל הַבּוֹרֵחַ.

אוּלַי תֹאמַר כִּי מִצְוֹתַי תִּכְבַּדְנָה;
אָמְנָם כֵּן הַדָּבָר, אַךְ אִם־חָפַצְתָּ
לִרְפּוֹא הַנֶּגַע הַקָּשֶׁה, מַדּוּעַ
לֹא תִקַּח לְךָ גֵּהָה אַף אִם קָשְׁתָה?
מַיִם מָרִים אֶל־הַדְּוֶה יִתֵּנוּ,
אַף־אֵשׁ יָנִיפוּ עַל־נִגְעוֹ וָחֶרֶב,
אַף־לֶחֶם אוֹתוֹ מֶנּוּ יִמְנָעוּ;

לִרְפוּא אֶת־גּוּפָתוֹ יִסְבּוֹל כָּאֵלֶּה,
וּלְנִשְׁמָתוֹ לִסְבּוֹל דָּבָר לֹא־יוֹאֶל?

דַּע לְךָ אָמְנָם, אָחִי, כִּי כָל־הַכּוֹבֶד,
מִזְעָר יָקוּם מַהֵר יָסוּף. הֵן כָּכָה
יַשְׁחִית מֶתֶג רִאשׁוֹן כָּל־סוּס וָפֶרֶד,
אַחַר יֵקַל עָלָיו. כֵּן אַתְּ הָעָלֶם,
״מָתַי אָשׁוּב״ תֹּאמַר אַחַר נָסַעְתָּ;
עִירְךָ תִּתְאַוֶּה; אַךְ אִם נַשְׂכִּילָה
אֶל הָאִשָּׁה תִּתְאַו, לֹא אֶל־הַקָּרֶת.
אַף־גַּם־כָּל־אֵלֶּה אִם תִּרְחַק פַּעַם
הָעֶצֶב יֵלֶךְ לוֹ, אַף־תִּמְצָא עֹנֶג
בִּרְאוֹת עָרִים רַבּוֹת וַאֲשֶׁר בָּהֵנָּה.

רַק לֹא־יִסְפּוֹק לִנְסוֹעַ; הִתְמַהְמֵהַּ,
וִיהִי דַּרְכְּךָ זֶה דֶּרֶךְ הַחֹמֶס,
עַד אִם־יִכְבֶּה הָאֵשׁ תַּחַת הַדֶּשֶׁן.
אִם־חִישׁ תָּשׁוּב הָעִיר יֹאבַד הַטֹּרַח
הוּא יָשׁוּב יִמְשׁוֹל בָּךְ, וּבְךָ יוֹר חִצָּיו,
וּמְזִמּוֹתֵינוּ אָז הֶבֶל כֻּלָּנָה.

אָחִי, אַל־תֵּתַע בִּכְשָׁפִים וָקֶסֶם:
יָדַעְתִּי כִּי הָיָה מֵאָז מִקֶּדֶם
דֶּרֶךְ הָרָע הַזֶּה בֵּין אַנְשֵׁי־חָדֶל;
יָדַעְתִּי כִּי רַבִּים אֵלָיו בָּטָחוּ,
אוּלָם מִתִּקְוָתָם בֹּשׁוּ חָפֵרוּ.
הֵן אָנֹכִי כָּעֵת הַרְחֵק מִפֶּשַׁע

עֵזֶר טָהוֹר לָתֵת אֵלֶיךָ בָּאתִי,
לֹא לִדְרוֹשׁ לַמֵּתִים אוֹ לִפְעֹל פֶּלֶא.
לֹא יְרַפְּאוּנְךָ לֹא, כָּל חַכְמֵי לָחַשׁ;
אֶל-הֶמְיָתָמוֹ אַל-תִּשָּׂא נַפְשֶׁךָ.

אִם מִן הָעִיר הַרְחֵק לֹא תוּכַל רָגֶל,
כִּי יַעֲצָרְךָ דָּבָר, וּבְךָ אֵין־כֹּחַ
לִשְׁבּוֹר עֹל הַבַּרְזֶל, בִּין מַה־יַּעַצְרֶךָ.
מַעֲלְלֵי יָפָתֶךָ הַבּוֹגֶדֶת
הַזְכִּירָה בִּלְבָבְךָ יוֹמָם וָלָיִל.
זָכְרָה זָכְרָה אֵיךְ לָהּ לִצְחוֹק הָיִיתָ;
אָמוֹר תֹּאמַר: כָּכָה אֵלַי נִשְׁבָּעָה,
וּשְׁבוּעָתָהּ כֵּן אַחַר כֵּן חִלְּלָה;
כֵּן תִּמְאַס אַהֲבָתִי וַתִּשְׂנָאֵנִי,
וּלְאִישׁ נָכְרִי כֵּן עַל-פְּנֵי דָּבֵקָה.
זָכְרָה אֶת־אֵלֶּה, הִשְׁתַּעֲשֵׁעַ בָּמוֹ,
אַף הַגְדֵּל אֶת-צַלְמָם עַד הַשָּׁמַיִם;
כִּי נָקַל זֹאת אֵלֶיךָ כִּי יִגְדָּלוּ
אֶל עֵינֵי כָל-דַּוָּי מַכְאוֹבוֹת הֶבֶל.
זֶה לֹא כַבִּיר אָהַבְתִּי בַת, וַהֲרֵב
חֶמְדָּתִי עַל יָפְיָהּ עַד יָרוֹת עֶשֶׂר.
בָּהּ מוּם וָדוֹפִי בִּלְבָבִי נָתַתִּי,
וְתָעְלָה זֹאת בִּלְבַד אֵלַי הוֹעִילָה.
רַגְלֶיהָ מְשֻׁחָתִים, אָמַרְתִּי אָנִי,
וּבְצֶדֶק וֶאֱמוּנָה לֹא־הָיוּ כָּכָה.
אֶזְרוֹעוֹתֶיהָ כָּעֵצִים יָבֵשׁוּ.

אָמַרְתִּי בִלְבָבִי, גַּם כִּי לַשָּׁקֶר.
מַה-דַּקָּה הִיא, גַּם כִּי־לֹא־כֵן הָיְתָה;
מִמֶּנִּי רַב תִּשְׁאַל אֶתְנָה וָנֵדֶה,
לֹא תַשְׁקִיטֵנִי וַתָּבֵא רַק־רֹגֶז,
אָמַרְתִּי אָנֹכִי, גַּם-כִּי כִזַּבְתִּי.

הָרָע קָרוֹב לַטּוֹב, וּפְעָמִים יַחַד,
כִּרְצוֹן אִישׁ וָאִישׁ הֵמָּה יִתְעָרָבוּ,
וְדֶרֶךְ הַיְשָׁרָה רָעָה תֵּחָשֵׁב.
אֶת מִדּוֹת יָפָתֶךָ קוּם מֵעַתָּה
וּבְעַיִן רָעָה שׁוּר, לָתֵת בָּהּ דּוֹפִי,
וּלְהַגְדִּיל כָּל מוּם קַל. כֵּן אִם שְׁמֵנָה
תֹּאמַר בִּטְנָהּ נָפוּחַ; לִשְׁחַרְחֹרֶת
כּוּשִׁית אַתָּה תִקְרָא, וְיִדוּעַ חוֹלִי
תִּקְרָא כָל־נוֹף עָנוֹג; אַף עַזַּת מֵצַח
תֹּאמַר אִם בִּתְבוּנָה תַעֲדֶה כֵלֶיהָ;
אַף-תִּקְרָאֶנָּה נִבְעָרָה מִשֵּׂכֶל
אִם בִּקְדֻשָּׁה תִלְבַּשׁ, לֹא כִמְנָאָפֶת.

הִתְחַנֵּן נָא אֶל-הָעַלְמָה אָהַבְתָּ
וּלְעֵינֶיךָ תַעֲשֶׂה דָבָר לֹא-תֵדַע.
אִם לֹא-תֵדַע מָחוֹל, תֹּאמַר לָהּ חוּלִי;
אִם קוֹל נִבְזֶה קוֹלָהּ, תֹּאמַר לָהּ רָנִּי;
אִם־מִדְבָּרָהּ מָשְׁחָת, תֹּאמַר דַּבְּרִי;
אִם לֹא תֵדַע נַגֵּן, תִּתְפּוֹשׂ הַנֶּבֶל;
אִם בִּפְעָמֶיהָ מוּם, תִּצְעַד כָּל־רֶגַע;

וְתַגֵּל חֵיקָהּ, אִם לֹא יֵיטַב לָעַיִן.
אִם לֹא־נָאווּ שִׁנֶּיהָ, תָּקוּם אַתָּה
וּצְחוֹק כָּל עֵת תּוּכַל תָּבִיא אֶל־פִּיהָ.
עֵינֶיהָ אִם־רַכּוֹת, קִינִים וָהֶגֶה
סַפֵּר אַתָּה תָּמִיד, עַד תַּזִּיל דֶּמַע.

עֵת אֶל־בֵּיתָהּ תֵּלֵךְ, הַשְׁכֵּם בַּבֹּקֶר:
אִם טֶרֶם תִּתְיַפֶּה תִּרְאֶנָּה פַּעַם,
תָּבִין כִּי כָל־יָפְיָהּ אֶפֶס וָתֹהוּ;
כִּי יַסְתִּירוּ כָל־דּוֹפִי עֶדְיֵי כֶתֶם,
אַךְ בִּלְעָדָמוֹ הִיא מָאוֹס וָסֶחִי.
אָחִי, בֹּא־נָא פֶּתַע פִּתְאוֹם הַבָּיְתָה:
הִיא תִכָּלֵם, אַתָּה תֵּצֵא מִסַּתֵּר.

אַךְ יֵשׁ טוֹבַת מַרְאֶה כִּי בִלְתִּי־עֲדִי
וּלְבַד בְּיִפִי מַרְאֶהָ תַּפִּילֵךְ:
מַה־נַּעֲשׂ לָהּ? כַּאֲשֶׁר תֵּדַע כִּי צֶבַע
עַל־פָּנֶיהָ תִתֵּן, תָּבֹא הַחֲדְרָה,
אַל־נָא תֵבוֹשׁ; שָׁמָּה תִמְצָא לָאֶלֶף
סַמֵּי צֶבַע לָבָן יַבְאִישׁ יַבִּיעַ,
אַף עַל־חֵיקָהּ מַיִם צוֹאִים יָזֹלוּ.

הַקְשִׁיבוּ בַחוּרִים אֶת־זֹאת עֲצָתִי:
תָּמִיד בִּשְׁתֵּי נָשִׁים עֵינֵיכֶם תֵּנוּ,
בִּשְׁתַּיִם, גַּם יוֹתֵר; יַעַן וּבְיַעַן
הַחֵשֶׁק הַמְפֻזָּר יֶחְסַר הַכֹּחַ,
וּנְהָרוֹת יִמְעָטוּן אִם־יִפָּרֵדוּ.

אִם־שָׁנִיתָ אָמְנָם, בְּאַחַת שַׂמְתָּ
אֶת־אַהֲבָתֶךָ, רוּץ וּמְצָא אַחֶרֶת;
כִּי כָל־חֵשֶׁק חָדָשׁ אֶת־אָחִיו יַפַּח.
רַבַּת נָשִׁים תִּשָּׂא אֶת־טוּת הַיֶּלֶד,
וּבְמַר תִּבְכֶּה אִם מִבַּלְעָדָיו אָיִן.
אִשָּׁה אַחֶרֶת לֵךְ־בַּקֵּשׁ, כִּי־רַבּוּ.

אַף־אִם־תִּבְעַר וּכְמוֹ תַנּוּר בּוֹעֵרָה,
הֲרָאֶה לַיָּפָה כִּכְפוֹר וָקָרַח;
אַל־תַּשְׁמִיעֶנָּה נָּא קִינָה וָאֵבֶל,
הִתְנַכֵּר לָהּ וְצַחֵק, וֶאֱמוֹר כִּי אַתָּה
שָׁלֵו עָלֵז וּבְשָׂשׂוֹן רַב שָׂמֵחַ.
אַף אִם לִבְּךָ יֵאָנַח מִבָּיִת,
לֹא אִיעָצְךָ כִּי תַשְׁבִּית הַחֵשֶׁק
אִם לֹא תוּכַל; רַק הִתְנַכֵּר אֵלֶיהָ.
אֶת הַחֶמְדָּה תַּסְתֵּר, תַּעֲלִים הַזַּעַם,
וּדְמֵה אֶל אִישׁ חֵמָה אֵין לוֹ; אָז תַּחַז
כִּי תֵהָפֵךְ אַתָּה כַּאֲשֶׁר אִוִּיתָ.

יוֹם אָנֹכִי לִבְלִי יַשְׁקוּנִי חָמֶר
קָמַצְתִּי אֶת עֵינַי; אַךְ חִישׁ נִרְדַּמְתִּי.
כַּאֲשֶׁר מֵהֶרְגֶּלְךָ לַחְמוֹד לָמַדְתָּ,
כֵּן הַהֶרְגֵּל לִמְאוֹס יוֹרֶה אוֹתָכָה.
אִם פֶּתַח הַיָּפָה סָתוּם בַּנֶּשֶׁף
תִּמְצָא, אַל נָא תִרְגַּז, אַל תִּקְּבֶנּוּ.
אַף בִּנְגִינוֹת אַל־נָא תִפְצֶה אֶת פִּיךָ,

אַף לֹא תִשְׁכַּב שָׁם עַל מִפְתַּן הָאֹהֶל,
אַף אַל תָּלוֹן עַל הָאִשָּׁה בַּשַּׁחַר,
אַף בַּל תִּתְרָאֶה לָהּ כִּמְגַנַּת נָפֶשׁ:
אֶת רוּם לִבָּהּ תַּשְׁפִּיל כִּרְאוֹת כָּל אֵלֶּה.
מִפֶּתַח בֵּיתָהּ סוּר, אִם הוּא פָּתוּחַ,
אַל תֵּפֶן אֶל קוֹלָהּ אִם תִּקְרָאֶךָ;
אִם נוֹעַדְתָּ אִתָּהּ לָבֹא בָּעֶרֶב,
תּוֹחֵר מִן הַמּוֹעֵד, וּלְזַעֲמָהּ תָּבֶז.
סְבוֹל אֶת הַמַּשָּׂא, וּשְׁמַע שָׁמוֹעַ
אֶל־מִצְוֹתַי כִּי לֶקַח טוֹב נָתַתִּי.

אִם רַךְ לֵבָב אַתָּה, וּבְךָ אֵין מֹחַ
וָכֹחַ לְגָאֵל מֵעַבְדוּת פָּרֶךְ,
שׁוּב מִן הַמִּלְחָמָה, בַּאֲשֶׁר לָלֶכֶת
יִהְיֶה הָרוּחַ לְךָ. אֶת צִמְאוֹנְךָ
רַוֵּה רַוֵּה, וּשְׁתֵה מִן הַבּוֹר מַיִם,
וּשְׁתֵה עַד אִם תִּרְוֶה וּלְזָרָא יֶהִי.
תָּגֵל אִם הַיָּפָה יוֹמָם וָלַיְלָה,
אַךְ אַל תִּרְחַק מִמֶּנָּה אִם שָׂבַעְתָּ;
הִשָּׁאֵר שָׁם עַד תִּהְיֶה לְךָ לָגַעַל,
וּכְמִבֵּית הָאַשְׁפּוֹת מִמֶּנָּה תָּנֻס.

קִנְאָה וָפַחַד הָאַהֲבָה יַבְעִירוּ;
כִּנְעֹרֶת אֶל הָאֵשׁ. לַחֵשֶׁק הֵמָּה.
אַתָּה אֵפוֹא אַל תִּירָא נָא, אַל תָּגַר
פֶּן תִּבְגָּד־בְּךָ, פֶּן אֶל נָכְרִי תִּנָּתֵן;

אַל־תִּירָא נָא, שִׁכְבָה תָמִיד לָבֶטַח.
זָכוֹר שָׁמוֹר כִּי תָחָס אֵם עַל־נַעַר
יוֹרֵד לַמִּלְחָמָה, מֵעַל רֵעֵהוּ.
יַעַן עָלָיו תִּפְחַד פֶּן יֵרָצֵחַ.

אָת צָרוֹתֶיךָ זָכוֹר נָא הָעֶלֶם,
תֵּן אֶל לִבֶּךָ מֶה חָסַרְתָּ (יַעַן
חֶסְרוֹן קַל אוֹ כַבִּיר לֹא־יֶחְסַר גָּבֶר);
חֶמְדַּת הַיּוֹפִי אָז תִּרְחַק מִמֶּךָ.
יֵשׁ תַּחַת כֹּבֶד חוֹבוֹתָיו כּוֹרֵעַ,
יִזְכֹּר נָא הַנּוֹשֶׁה הַבָּא לָקַחַת.
יֶשׁ־אִישׁ אָבִיו קָשֶׁה, אֶת־זִכְרוֹ יָשֶׁת
נֶגֶד עֵינָיו תָּמִיד. אֶל אִישׁ יֵשׁ כֶּרֶם,
יִדְאַג כָּל רֶגַע פֶּן יֹאבַד הַפֶּרִי.
וַאֲשֶׁר צִי אַדִּיר לוֹ יִזְכּוֹר שִׁבֹּלֶת;
וּבְכֵן אִישׁ אִישׁ אֶת חֶמְדָּתוֹ יַבְרִיחַ.

נוּס מִמָּקוֹם נַלְמוּד, בָּדָד אַל תֵּשֶׁב,
בִּקְהַל עַם שֵׁב, וּשְׂמַח וָגִיל בֵּינֵימוֹ.
יָחִיד אַל תִּמָּצֵא; עָמָל וָכַעַס
יִשְׂבַּע פֶּרֶא בוֹדֵד, וּבְלִבּוֹ יֵרֶא
אֶת צֶלֶם יָפְתוֹ; לוֹ אֵין תַּחְבּוֹשֶׁת.
הַבַּיְתָה אֵיךְ בַּלַּיְלָה עַל חָעֶרֶשׂ
בַּאֲשֶׁר אֵין אִישׁ אִתָּךְ, הֶבְלֶךָ יִרֶב.
אִישׁ אַל תִּמְאַס. אַל נָא תִסְגּוֹר הַדֶּלֶת;
וֶהְיֵה עָלֵז, לֹא אִישׁ חֵמָה וָקֶצֶף,
וּמְצָא חָבֵר נָעִים; אוּלָם הִשָּׁמֶר

מֶחֻבְרֶת אִישׁ נִכְשַׁל כַּאֲשֶׁר נִכְשַׁלְתָּ,
נוּס מֵאוֹהֵב אִשָּׁה כַּאֲשֶׁר מִקֶּטֶב,
פֶּן יִדְבֶּק־בְּךָ הָרַע אֶת הַדָּבָר;
גַּם פֶּן יָשׁוּב יֵעוֹר מַדְוֶה רְפֵאתָ.

קָרוֹב לַגַּג לֹא טוֹב כִּבְּה דֶּלֶקֶת,
כֵּן גַּם־אַתָּה הַרְחֵק תַּרְחִיק מִמֶּנָּה,
אִם כַּבּוֹת אֶת הָאֵשׁ תֶּחְפָּץ נַפְשֶׁךָ,
אַל תִּמָּצֵא אַתָּה בְּמָקוֹם יָדַעְתָּ
כִּי תִמָּצֵא גַּם הִיא; לָהּ אַל תִּשְׁתָּחוּ,
אַף אִמָּהּ וַאֲחוֹתָהּ אַף הָאוֹמֶנֶת
הַרְחֵק תַּרְחִיק, אַף שִׁפְחָתָהּ בַּל תֵּתֶא
לָתֵת שָׁלוֹם אֵלֶיךָ בִּשְׂפַת שָׁקֶר,
אַף בַּל תִּשְׁאַל אוֹתָהּ לְשָׁלוֹם הַגְּבֶרֶת:
הִתְאַפֶּק נָא. כִּי כֵן תִּמְצָא מַרְגּוֹעַ.

לֹא טוֹב, אָחִי, כִּי עִם כָּל אִישׁ תָּשִׂיחַ
עַל אוֹדוֹת הַיָּפָה, וַאֲשֶׁר בְּגָדָהּ,
וַאֲשֶׁר חָדַלְתָּ מִקַּטֵּר לַבָּעַל.
טוֹב תִּנָּקֵם שָׁתוֹק. אִם אֶשְׁמַע גֶּבֶר
יֹאמַר לַכֹּל: עַתָּה אוֹהֵב אֵינֶנִּי
אֵדַע אָנֹכִי כִּי עוֹרוֹ נָגוּעַ.
גַּם לֹא יֵאוֹת כַּלּוֹת מַהֵר הַחֵשֶׁק
פַּעַם אַחַת, רַק בִּתְבוּנָה נִשְׁגָּבֶת,
לְאַט לְאַט, כַּאֲשֶׁר יִמְשׁוֹךְ הַשֶּׁמֶשׁ
מַיִם מִכְּלִי עַד יוּרַק וָאָיִן.

לִשְׂנוֹא אֶת רַעְיָתְךָ גַּם זֶה פֶּשַׁע,
וּלְבַד אִישׁ אַכְזָרִי יַעַשׂ כָּאֵלֶּה,
גַּם-תּוֹעֵבָה הִיא זֹאת לֵאלֹהֵי חָלֶד.
אוֹתָהּ שָׁכַחְתָּ וַתִּזְנַח, דַּיֶּךָ;
אִישׁ הַשּׂוֹנֵא אוֹתָהּ נוֹתַר בּוֹ שֹׁרֶשׁ,
אוֹ בִּטֵּל אַהֲבָתוֹ מֵחֶסְרוֹן כֶּסֶף.
אַל תִּשְׁפֹּט אֶת הָאִשָּׁה בַּשָּׁעַר,
וּבְשָׁלוֹם וּבְמִישׁוֹר אוּלָם תִּפָּרֵד.

עֶלֶם פָּגַע אֶת דּוֹדָתוֹ בָּרֶכֶב,
וַיָּרֶב עִמָּדָהּ, וַיְצַו: הוֹצִיאוּ
אֶת זֹאת מִמֶּרְכַּבְתָּהּ עַד נִשְׁפָּטָה.
יָצָאת, וַיַּרְא אוֹתָהּ, וַיְהִי לָאָבֶן,
וַיְחַבֵּק לָהּ וַיֹּאמֶר לְבַבְתִּנִי.
אֶת זֶה חָזִיתִי, וָאוֹמַר אֵלֶיךָ:
הַסְכֵּן וּשְׁלַם, פֶּן תִּפּוֹל עוֹד בַּפָּחַת.

כָּל נֵדֶה כָּל אֶתְנָן הַנַּח אֵלֶיהָ,
אַל תִּשְׁאָלֶנּוּ נָא אַף אִם רַב עֶרֶךְ.
אִם תִּקְרֶה בַּאֲשֶׁר הִיא שָׁם, הִשָּׁמֵר
כַּאֲשֶׁר עַד כֹּה שָׁמַעְתָּ; וּבְכֵן שִׁיתָה
נֹכַח פָּנֶיךָ רֶשַׁע הַבּוֹגֶדֶת,
וּשְׁבוּעוֹת שֶׁקֶר וּנְדָרִים נָדָרָה.

לָבֹא בֵיתָהּ אֶת הַשַּׁעַר אַל תֵּיטֶב,
אַף בַּל תַּעְדֶּה צָמִיד וּפְאֵר וָנֶזֶם,
אַף אֶל כָּל רֵעוֹתֶיהָ לֵב אַל תָּשֶׁת,

וַתָּשׁוּב אֶת רַעְיָתְךָ שֶׁאָהַבְתָּ
בֵּין הַבָּנוֹת הָהֵן אַחַת מֵהֵנָּה.

אַךְ הָרָע הַגָּדוֹל עַתָּה אַגִּידָה:
אֶל דִּבְרֵי הַיָּפָה אַתָּה בוֹטֵחַ,
לֵאמֹר מַהֵר תָּשׁוּב וּלְעָבְדָהּ תִּפֶּן,
וּתְנַחֵם אֶת לִבִּי כַּאֲשֶׁר מִלֵּלָה.

עוּרָה, הַפֶּתִי, עוּרָה עוּרָה.
הַעַל אִשָּׁה תִּבְטַח? הַאִם לֹא תֵדַע
כִּי שָׁוְא וּדְבַר כָּזָב אִתָּהּ יָנוּחַ,
וּכְמֵי יַרְדֵּן בֵּין עַפְעַפֶּיהָ בֶּכֶה,
אַף תַּחְבּוּלוֹת יֵשׁ לָהּ כִּצְבָא שָׁמָיִם?
אַל תַּגֵּד נָא אֶל הָאִשָּׁה מַה טַּעַם
מִמֶּנָּה תִפָּרֵד, וּתְלוּנוֹתֶיךָ
אַל תַּגֵּד נָא אֵלֶיהָ, אַף אַל תּוֹכַח
אוֹתָהּ עַל חַטָּאתָהּ; כִּי כָל הַגֶּבֶר
הַמְּנַהֵף דּוֹדָתוֹ, נַפְשׁוֹ נִכְסָפָה
לָשׁוּב אַחַר יָמִים לִנְפּוֹל בַּלָּהַב.
אַתְּ כִּי עֵינַיִם לָךְ אוּלָם לֹא תַחַז,
קוּמָה קַח מִיָּדִי אֶבֶן הַבֹּחַן.
הֵן בִּלְבָבְךָ יָפְיָהּ אֵצֶל רָב יֹפִי
יֶתֶר טוֹבוֹת מַרְאֶה; שׁוּר מַה בָּחַרְתָּ.
אַךְ לֹא יָפְיָהּ תִּבְחַן בִּלְבַד, אַף יֶתֶר
כָּל מִדּוֹתֶיהָ בֶּאֱמוּנָה גַם כָּכָה,
עַד תֵּבוֹשׁ, עַד תַּחְפִּיר; בָּאֵשׁ הַשְׁלִיכָהּ
כָּל מִכְתָּבֶיהָ נָא. אַל תִּקְרָא בָמוֹ.

אִם יֵשׁ צַלְמָהּ אִתְּךָ, קוּם הַשְׁלִיכֵהוּ.
אַף הַרְחֵק מִכָּל מָקוֹם שֶׁשָּׁמָּה
אֶת הַיָּפָה מִקֶּדֶם הִתְעַנַּגְתָּ,
וּזְכוֹר כִּי עַל נָקֵל יִבְעַר הָרֶמֶץ.
עוֹם מִבָּתֵּי שִׂמְחָה, כַּאֲשֶׁר יְצַחֲקוּ
הַחַטָּאִים, וּלְקָהָל רַב יַשְׁמִיעוּ
דֶּרֶךְ נִאוּף, וּבְקוֹל עָרֵב יְרַנְּנוּ,
עַד אֶל קִירוֹת הַלֵּב יָבֹא הָאֶרֶס.
הַרְחֵק מֵהֶם, אַף מִשִּׁירֵי זִמָּתָה.
הִשָּׁמֶר נָא פֶּן תִּקְרָא בָּם, כִּי רַבּוּ.
דַּע כִּי יִרְאַת נֶגֶב תּוֹקִיר כָּל חֵפֶץ
אֶל עֵין קוֹנוֹ; אַתָּה אָחִי מֵעַתָּה
אַל תֹּאמַר בִּלְבָבְךָ כִּי כָל גֶּבֶר
אֶל יָפָתְךָ יֶאֱרוֹב; תּוֹחֶלֶת אַיִן
אִם כֹּה תַחְשׁוֹב; הַלֶּהָבָה אָז תֵּרֶב.
לֹא כֵן, אַל תִּירָא נָא, וְשִׁבָה לָבֶטַח
וּכְאִלּוּ הָאִשָּׁה תָּמִיד בַּחֶדֶר
בָּדָד תֵּשֵׁב וּלְאִישׁ אוֹהֵב לֹא תִשַּׁע.
וְאֶל נָא אֶל שַׁדַּי כִּי תוּכַל לֶכֶת
אֵצֶל פִּתְחָהּ בִּלְתִּי הַטּוֹת דַּרְכְּךָ.
אַךְ מִי יַחְשׂוֹךְ אוֹתְךָ? תּוּכַל אִם תֵּרֶץ,
רַגְלְךָ שָׂא וָרוּץ, אַל תִּתְמַהְמֵהַּ.
וַחֲשׁוֹב כִּי שָׁמָּה אַךְ לִלִית הִרְגִּיעָה.
הָאִישׁ מָאַסְתְּ אַף שְׂנֵאתָ יַעַן
אֶל יָפְתְּךָ הָיָה רֵעַ, קוּמָה

וְשַׁלֵּם אִתּוֹ, קוּם וּלְפָנָיו הִשְׁתַּחוּ,
קוּם וּשְׁקָה לוֹ; אִם תַּעַשׂ זֹאת אָז תֶּחִי.
הַנֶּגַע אָז נִרְפָּא, נִרְפָּא הַחֹלִי.
לֹא נִשְׁאַר עוֹד דָּבָר, רַק עַל הָאֹכֶל
הַטּוֹב אוֹ הָרַע לְךָ מִלִּים אַטִּיפָה.

הַרְחֵק בָּצָל וָשׁוּם, קָנֶה וָלֶפֶת,
וָנוּס מִכָּל דָּבָר הַמַּרְבֶּה זֶרַע;
קָרֵב כָּל־מָזוֹן קַר, פִּינָן חָזֶרֶת.

אִם־פִּי שְׁאַלְתָּ עַל אוֹדוֹת הַיַּיִן,
הַסְכֵּת מָשָׁל אֶמְשׁוֹל. הִנֵּה הָרוּחַ
מִזְעָר יַבְעִיר הָאֵשׁ, רַב יְדַעֲכֶנּוּ.
כָּרוּחַ אֶל הָאֵשׁ, יַיִן לַחֵשֶׁק:
אוֹתוֹ אַל תִּשְׁתֶּה נָא; אַךְ אִם שָׁתִיתָ.
שׁוּבָה וּשְׁתֵה עַד אִם תִּתְגַּל בָּאֹהֶל,
עַד תֵּרָדֵם, עַד אִם תִּפּוֹל לָאָרֶץ;
אָז לֹא יֵרַע לְךָ, רַק יוֹעִילֶךָ.
הִנֵּה הִשְׁלַמְתִּי אֶת חָקִי וַיְכַל;
הוֹדוּ אַתֶּם אֵלַי וַאֲנִי לֶאֱלֹהַּ.

על הָעצלות.

תקע"ז

מִכָּל הַחַי מִי לֹא יֵדַע יָדוֹעַ,
  כִּי טוֹבָה עֶדְנָה, אַף כָּבֵד הַיְגִיעַ?
  מִי לֹא יִבְחַר שָׁכֹב אָכֹל שָׂבוֹעַ?
  מִי לֹא יָקוּץ אִם כָּל הַיּוֹם יַגִּיעַ?

אַךְ בָּעֶדְנָה רֶגַע הוּא הַמַּרְגִּיעַ,
  וּבְעֵת תִּשְׁבַּת רַק עִצָּבוֹן יַגִּיעַ;
  אַךְ בֶּעָמָל לֹא כַבִּיר הוּא הָרוֹעַ,
  מִדֵּי עָבְרוֹ שִׂמְחַת עוֹלָם תּוֹפִיעַ.

אִם־כֵּן אֵפוֹא [illegible] עֶשׂ אַתָּה,
  לָ[illegible]ר כַּתְלֵנוּ,
  וּבְ[illegible] כְּרוּת כָּרָתָה?

טֹרַח רֶגַע קָט [illegible] אֵלֵינוּ
  גִּילַת יָמִים רַבִּ[illegible] לְ[illegible]ה מֵעַתָּה
  שָׁמַעְנוּ אֶת־שָׁמְעוֹ רָפוּ יָדֵינוּ?

אשה יפה וסרת טעם.

תקע"ו

אַיֶּלֶת מַחֲמַדִּים,
יוֹעֶטֶת הַבַּדִּים,
וְנֶזֶם וּצְמִידִים,
וָכֹפֶר וּנְרָדִים;
נוֹצֶצֶת כִּידוֹדִים,
פָּנֶיהָ לַפִּידִים;
צוֹרֶבֶת כָּאוּדִים
יוֹם יוֹם מֵאָה דוֹדִים:
חִשְׁבוּהָ הַיְלָדִים
כִּפְרִי הָעֲזָרְדִים.
אִם כַּתּוֹלָע יַאְדִּים,
מַרְאָיו אִם נֶחֱמָדִים;
הוּא רֶשֶׁת וּמְצוֹדִים,
חַרְבוֹת צוּרִים חַדִּים;
הוּא רוּחַ הַקָּדִים,
הוּא עֵמֶק הַשֵּׁדִים.

על הקצים בחייהם.

תקע״ה

אִם אָשְׁרְךָ יֶחְסַר וְתַם הַכֶּסֶף,
וּכְמוֹ אֲחוֹת חַמָּה בְּסוֹף הַחֹדֶשׁ,
אַל־יֶחֱרֶה אַפְּךָ וְתִקְצַף־קֶצֶף;
הִשְׁתַּחֲוֵה אֶל־אֵל בְּהַדְרַת־קֹדֶשׁ.

גַּלְגַּל אֲשֶׁר סֹבֵב הֲלֹא יְדַעְנוּ:
מַה־נֶּהֱמֶה, מַה־נֶּאֱבַל מֵעַתָּה,
כָּאֹמְרִים נוֹאָשׁ, וְנַפְשָׁם חַתָּה,
וַיֹּאמְרוּ לֵאמֹר ״וְלוּ גָוַעְנוּ!״?

אוֹדֶה, אֲדֹנָי, לְךָ בְּהִלָּקַח
כָּל־מַחְמַד עֵינַי, וְתִפְרָץ־פֶּרֶץ:
כִּי כַּאֲשֶׁר מִשְׁפָּטְךָ לָאָרֶץ,
חוֹטֵא אֱוִיל עֵינָיו יְהִי פֹּקֵחַ.

אִם יִרְדְּפוּ שֵׂשַׂי וְגַם תַּלְמַי,
וַיְשַׂטְמוּהוּ בַּעֲלֵי חִצִּים,
יֹאמַר, וְגַם אִם נֹגְשָׂיו אָצִים:
אַל־תַּעֲלֵנִי בַּחֲצִי יָמָי.

על המשלה אשתו ולוקח אחרת.

תקע"ט.

אֹהֵב דָּבֵק מְאָח לִיפַת עֵינַיִם,
לָמָּה זֶה עַל-אַפּוֹ יִקַּח אַחֶרֶת?
וּבְאֵשׁ אַהֲבָה עַזָּה נֶפֶשׁ בֹּעֶרֶת,
מִי אַכְזָר יַאַכְּרֶהָ בִּנְחֻשְׁתַּיִם.

יַחֵל הוֹד אַפִּרְיוֹן, חֻקּוֹת שָׁמַיִם,
נֶגֶד חֵשֶׁק הַלֵּב מַחְבִּיר מַחְבֶּרֶת,
הִנֵּה יוֹם בָּא כִּי תִנָּתֵק שַׁרְשֶׁרֶת,
יָמוּשׁוּ כַּבְלֵי בוּז מֵעַל רַגְלַיִם.

לֵב-אִישׁ אָמְנָם לֵאלֹהִים חַי יָדוּעַ,
וַיֹּאמֶר: כִּי תִשְׂנָא, שַׁלַּח שָׁלוֹחַ:
כִּי עֵת לָטַעַת וְלַעֲקֹר נָטוּעַ.

מַה-נָּאווּ שִׁלּוּחִים! הִנֵּה יָבִיאוּ,
לִשְׁנֵי מָרֵי לֵבָב שָׁלוֹם מָנוֹחַ.
וּלְאַרְבָּעָה שָׂשׂוֹן חֶדְוָה יַמְצִיאוּ.

ספר שני.

ביום מלאת לי שבע עשרה שנה.

הִנֵּה כְּמִנְיַן טו״ב הֲלֹא נָגֹלוּ,
עָלַי שְׁנוֹת יָמִים, וְאֶל־חֵטְ״א בָּאתִי:
נַפְשִׁי! עֲלִי עַל־כֵּם, הֱיִי שָׂרָתִי
עַל־עֹרְכֵי כֻּלָּם, וְאַל יָהֹלוּ.

שָׁלֹשׁ פְּתָחִים הֵם, וְשָׁם יִפֹּלוּ:
הוֹן, תַּעֲנוּג, כָּבוֹד, שְׁמָם קָרָאתִי.
רַבִּים מְאֹד הָאֹמְרִים מָצָאתִי:
טוֹבָה עֲצַת חוּשַׁי, וְהֵם יִמְשֹׁלוּ.

בִּינִי, יְחִידָתִי, אֲשֶׁר כָּל־אֵלֶּה,
מַר מִדְּלִי יֵחָשְׁבוּ וּכְשַׁחַק
נֶגֶד אֲשֶׁר נִירַשׁ כְּצֵאת מִכֶּלֶא.

אוּלָם מְשֻׁגָּעִים בְּנִיל חָטָאוּ;
וַיְהִי בְבֹא יוֹמָם עֲלוֹת לַשַּׁחַק
וַיֵּצְאוּ לִלְקֹט וְלֹא מָצָאוּ.

לאבי.

תקע"ו.

אָבִי, אָבִי, אָדוֹן, מוֹרֶה, מִשְׁעֶנֶת,
הֵן שֵׁשׁ עֶשְׂרֵה שָׁנָה עָלַי חָלָפוּ,
כַּיּוֹם לְשֶׁבַע עֶשְׂרֵה, אַלּוּפִי, בָּאתִי;
אַךְ חַיָּתִי אֶל־מִי תִּהְיֶה סֹכֶנֶת?

כַּנֶּשֶׁר הָעוֹפֵף הַיָּמִים עָפוּ,
אִישׁ אֶל־אָחִיו רוּץ רוּץ יַבִּיעַ אֹמֶר;
בִּדְבַר הַמֶּלֶךְ הָרָצִים נִדְחָפוּ,
יוֹם יוֹם יִבְרַח כָּרוּחַ וּכְצֵל חֹמֶר,
וְשָׁבוּעַ יָמִים גָּם וַיָּנָס יֶרַח,
וּבְטֶרֶם נִפְקַח עַיִן שָׁנִים סָפוּ,
עַל־כֵּן כַּבְּכוּרוֹת אִישִׁים נֶאֱסָפוּ.

בֹּא, חִזְקִיָּה, אִתִּי, אִישׁ מָלֵא רוּחַ,
רוּחַ רָחַף מִקֶּדֶם עַל הַמָּיִם,
כַּאֲשֶׁר יְדַעְנוּ אָנֹכִי וְאָתָּה;
בֹּא נָא וּרְאֵה תַּחַת כָּל־הַשָּׁמַיִם,
אֵיךְ שֵׁשׁ עֶשְׂרֵה שָׁנָה יְבַלֶּה הַגֶּבֶר.

הַיֶּלֶד הַנּוֹלַד עַל הָאָבְנָיִם,
מִשֵּׁשׁ עֶשְׂרֵה הָרִאשׁוֹנִים מַה־יַּעַשׂ?
יִלְמַד לָשׁוֹן וּמְלֶאכֶת הַיָּדָיִם,

לִמְצוֹא דֵי מַחְסוֹרוֹ כֶּתֶם פַּרְוַיִם.
וּשְׁנַיִם שָׁלִישִׁים מִשָּׁנִים אֵלֶּה
יָנוּחַ וִיצַחֵק, אַף יִלְמַד הֶרֶף
הַתּוֹעֵבוֹת מִכָּל אַנְשֵׁי עַוְלָתָה.

אוּלָם אַף גַּם כָּל זֹאת, אִם נַעֲרִיךְ עֵרֶךְ
יָמִים אֵלֶּה, נִרְאֶה כִּי נִמְצָא בָמוֹ
טוֹב מִיֶּתֶר יָמִים, יַעַן וּבְיַעַן
רֹב חָכְמָתוֹ יִלְמַד הָאִישׁ בָּהֵמָּה:
בָּהֶם יִשְׁתֶּה חָכְמָה הֶלֶף עַל־הֶלֶף,
וּכְאָז לֹא יִלְמַד עוֹד לוֹ חָיָה אֶלֶף.

אַחַר סֹב יָמִים אֵלֶּה אֵין רַק נֶהִי,
אֵין עוֹד דָּבָר לֵב־הָאָדָם יַרְגִּיעַ,
רַק כָּל־דָּבָר לֵב־הָאָדָם יַפְרִיעַ;
לָכֵן בֵּין הַיָּמִים שַׁבֵּחַ אֲנִי
הָרִאשׁוֹנִים, כִּי מוּמֵיהֶם מְעַטּוּ.
אוּלָם כֻּלָּם כֻּלָּם, אִם יִשָּׁפֵטוּ
מִשּׁוֹפֵט צֶדֶק, הוּא כֻּלָּם יַרְשִׁיעַ.

מַה־פָּצוּ שִׂפְתוֹתַי? מַה־זֶּה אָמַרְתִּי?
אָבִי, אָבִי, אַל־נָא תִרְגַּז, שָׁגִיתִי,
מַה־זֶּה אָמַרְתִּי נָא? שָׁמַיִם שֹׁמּוּ!
אָמַרְתִּי צֵל יָמֵינוּ עַל־הָאָרֶץ;
אָמַרְתִּי אֵין טוֹב בָּם; כִּי יָבֹא קֶרֶץ
אֶל־אִישׁ, טֶרֶם עֵינָיו לְצוּר יָרֹמּוּ.
אָן אוֹלִיךְ חֶרְפָּתִי? אוֹ אֶת־הַפֶּשַׁע.

אֵיכָה אַסְתִּיר ? אוֹ אֵיךְ אוֹחִיל לְיֶשַׁע ?
אִם בִּשְׂפָתַי סָרָה לָאֵל דִּבַּרְתִּי,
וּבְחִיר כָּל־נִבְרָאָיו כָּכָה בָּזִיתִי.

לֹא, לֹא; אוֹדֶה פִּשְׁעִי. אֹמַר נִמְצְאוּ
בָּאָרֶץ אַנְשֵׁי־עָוֶל וּבְנֵי־סֶכֶל
כִּמְעַט יֵאוֹת לֵאמֹר לַשָּׁוְא נִבְרָאוּ;
אוּלָם גַּם יֵשׁ בָּאָרֶץ אַנְשֵׁי שֵׂכֶל,
מִכָּל מַחְמַד אָדָם צוּרָם אָהֵבוּ,
וּלְבַד אוֹתוֹ יַעַבְדוּ יוֹם וָלַיִל;
אַךְ בּוֹ יִדְבָּקוּ בִּגְבוּרָה וָחַיִל,
וְלָעַמּוּדִים פֹּה בַּתֵּבֵל יֵשֵׁבוּ:
עָלֵימוֹ תִּסָּמֵךְ אֶרֶץ הַגֵּזוּ,
וּבְכַנְפוֹתֶיהָ הַיְשָׁרִים יֹאחֵזוּ.

אֵלֶּה כָּל־רֶגַע מִימֵיהֶם יְסַפְּרוּ,
אֵלֶּה הֵיטֵב כָּל־דַּרְכֵיהֶם יַחְקְרוּ,
אֵלֶּה כָּל־יוֹם וָיוֹם יִזְרְעוּ צֶדֶק,
אֵלֶּה מִכֶּרֶם אֵל יַרְחִיקוּ חֵדֶק,
אֵלֶּה צֶלֶם צוּרֵנוּ נִרְאֶה בָמוֹ,
אֵלֶּה סוֹד הַמְּלָאכָה, וִידִידָיו הֵמָּה,
אֵלֶּה שַׁעֲשׁוּעִים לוֹ. אַף בִּגְלָלֵמוֹ
אֵת עוֹלָמוֹ בָּרָא, לִמְצוֹא לוֹ רֵעַ
אוֹהֵב אוֹתוֹ מִכֹּל, וּלְהִשְׁתַּעֲשֵׁעַ;
כִּי רַע אֶל עֵינֵי כָּל בָּדָד לָשֶׁבֶת.

וַאֲנִי בִּנְךָ, אָבִי. אָבִי, הַגִּידָה
נָא עַד־הַיּוֹם הַזֶּה אֶל־מִי קָרַבְתִּי;

מִי מִכָּל־אֵלֶּה מֵעוֹדִי אָהַבְתִּי;
אֵיךְ שֵׁשׁ עֶשְׂרֵה שָׁנֵי בָּלוּ, הָעִידָה.

הָעִידָה נָא כִּי בַשָּׁנִים הָאֵלֶּה
רָחַקְתִּי מֵעַצְלוּת, וָאֶלְמַד דַּעַת.
הָעִידָה נָא אֶל־כָּל אֹזֶן שֹׁמַעַת
כִּי לִשְׂפַת הָעִבְרִים לִבִּי נָתַתִּי,
לָדַעַת חֻקּוֹתֶיהָ כִּיכָלְתֵּנוּ
נַחְנוּ הַנִּדָּחִים מִיְרֻשָּׁתֵנוּ;
לַעֲבוֹד אֶת־הָאָדוֹן כִּדְבַר הַסֵּפֶר.

הָעִידָה עוֹד אֵיכָה נַפְשִׁי רִפֵּאתִי,
אֵיךְ הִרְחַקְתִּיהָ מִדַּרְכֵי הַפֶּתִי,
אֵיךְ לִמַּדְתִּי אוֹתָהּ לִשְׂנוֹא הַשֶּׁקֶר,
לִדְרוֹשׁ אֶת הַנָּכוֹן, לָבֹא עַד־חֵקֶר.

הָעִידָה עוֹד, אָבִי, אֵיכָה בָחַנְתִּי
אֶת־לִבּוֹת הָאָדָם; אֵיכָה הִסְכַּנְתִּי
לִקְרוֹעַ הַמַּסְוֶה הַכֹּסֶה מֶנּוּ
אֶת סוֹד דַּרְכֵי כָל אִישׁ, עַד אִם רָאִיתִי
(עוֹדִי נַעַר בּוֹדֵד) עָרְמַת כָּל־גֶּבֶר.

אָבִי, כָּל־אֵלֶּה גַּם־אַתָּה יָדַעְתָּ;
אוּלָם אַגִּידָה לְךָ מַה־זֶּה חָזִיתִי.
חָזִיתִי כִּי שָׁלֹשׁ הַכּוֹחוֹת הֵמָּה,
כָּל־אָדָם עַל־פִּיהֶם תָּמִיד יָנוּעַ;
חֶמְדַּת הַתַּעֲנוּגִים, חֶמְדַּת הַכֶּסֶף,
חֶמְדַּת שֵׁם טוֹב – זֹאת עַל־כֻּלָּן עָלָתָה.

און, מ״עדנים, ש״ם טוב, אמות כל-פעל ;
ואקראם שלש האמות אמ״ש

אבי, את-זה חזיתי ואספרה,
ובכן כלו מלי; ולבד אמרה
כי אלה חכמותי, זולתן אפס,
שלש בלבד. אם בן אחר יתפאר
בידיעות אין מספר, אלם אשאר.
רק זאת אשיב: יש־איש, לו שקלי בצר,
ושלשה הם; ולאיש מאה כהמה,
ונחשת הם—מי העשיר מאלה?

אבי, ככה אשיב, ודברי תמו.
אך אם לא-תמצא בם טוב ברצונך,
זכור תזכר כי אנכי עבדך
מרחם ילדתי היום יצאתי.

מזמור לתודה.

תקע"ז

עוּרִי עוּרִי, נַפְשִׁי, הַאִם לָנֶצַח
תֵּבוֹשִׁי מֵהוֹדוֹת חַסְדֵי צוּרֵכִי?
עוּרִי עוּרִי כַּיּוֹם, הָרִימִי מֵצַח;
הָאֵל הַמֵּטִיב לָךְ קוּמִי בָרֵכִי.
הַגִּידִי בָעַמִּים כִּי הוּא דוֹרְכִי,
כִּי הוּא קָרוֹב אֵלַיִךְ,
כִּי הוּא נוֹשֵׂא פָנַיִךְ;
כִּי חָפֵץ בָּךְ הַמֶּלֶךְ,
וּלְהַרְגִּיעֵךְ כָּל־עֵת כָּל־רֶגַע יֵלֶךְ.

אַךְ לֹא־טוֹב הַדָּבָר, פִּיךְ אַל־תַּרְחִיבִי;
נַפְשִׁי, זֹאת אַל־תַּעֲשִׂי; הִנֵּה נִחַמְתִּי.
הֵן אֶל־לִבִּי אָשִׁיב (נַפְשִׁי, הַקְשִׁיבִי),
כִּי אִם־אַרְחִיבָה פֶּה כַּאֲשֶׁר זָמַמְתִּי,
דָּמִיתִי לִכְסִילִים וּמְאֹד אָשַׁמְתִּי
אִם־אֵל רַחוּם סֹלֵחַ,
אֵיכָכָה אֶשְׁתַּבֵּחַ?
צִדְקַת הַצּוּר נִפְלָאָה,
וַאֲנִי אֵיכָה אֵרוֹם, אֵיכָה אֶגְבָּהָה?

אוּלָם גַּם־זֶה לֹא־טוֹב: הַאִם לֹא־יֵרַע
אֶל־עֵינָיו אִם־אָדֹם, אִם לֹא־אַגִּידָה

צִדְקוֹתָיו לִבְנֵי־שֵׁת, אִם לֹא אֶל־זֶרַע
יִשְׂרָאֵל עֶבֶד אֵל חַסְדּוֹ אָעִידָה?
אוֹי אִם אֹמֵרָה, אוֹי לִי אִם־אַכְחִידָה!
עַתָּה מִי יִיעָצֵנִי?
מִי־זֶה הָאִישׁ יוֹרֵנִי?
מָה אַעַשׂ לֹא־אֵדָעָה,
בִּמְצֻלֹּת רַעְיוֹנַי כִּמְעַט אֶטְבָּעָה.

וַיְהִי מָה לֹא אֶדֹּם; שֹׁכֵן שָׁמַיִם,
אוֹדְךָ אָנֹכִי: אֹמַר כִּי אַתָּה
נָצַרְתָּ אֶת־עַבְדְּךָ מֵאֲבָנָיִם,
שָׁמַרְתָּ אֶת־בִּנְךָ מֵאָז עַד־עַתָּה;
אַף לִי לָדַעַת טוֹב, לֵבָב נָתַתָּ;
נָתַתָּ לִי אֵין חֵקֶר
שִׂנְאָה אֵיבָה לַשֶּׁקֶר,
רַק חֵשֶׁק אֶל־הַיֹּשֶׁר
אַף־בּוּז אֶל־הַכָּבוֹד, אַף־בּוּז לָעֹשֶׁר.

אָב אוֹהֵב תּוֹרָתְךָ אוֹתִי חָנַנְתָּ,
אַף אִם נֹצֶרֶת פִּקּוּדֵי קָדְשֶׁךָ.
וּשְׂפַת קָדְשְׁךָ לִי הֵיטֵב שִׁנַּנְתָּ
עַל־יַד גֶּבֶר חָכָם, יִצְחָק עַבְדֶּךָ [1].
וַתִּתֶּן־לִי אַחִים [2] בְּגֹדֶל חַסְדֶּךָ,
יַשְׁאִילוּנִי כָּל־סֵפֶר

[1] מוהר"ר מרדכי יצחק קולוניא, אחיו של מוהר"ר אברהם חי די קולוניא.
[2] קרובים.

מַבִּיעַ אִמְרֵי־שֶׁפֶר,
תַּחְבֹּשֶׁת אֶל־כָּל־חֳלִי
יִצְחָק בֶּן־דּוֹדָתִי[1]) וִיהוּדָה לוֹלִי[2]).

וּשְׁמוּאֵל בֶּן־דָּוִד[3]), אִישׁ מָלֵא רוּחַ,
הִקְרַבְתָּ לִי, בָּחוּר הַפּוֹרֵשׂ אֵבֶר,
וַיֵּדֶא בְחָכְמָה עַל־כַּנְפֵי־רוּחַ;
וַיֹּאמֶר לִי: אָחִי, אַל־תֵּט אֶל־עֵבֶר,
מֵאֵל שַׁדַּי כּוֹנְנוּ דַּרְכֵי־גֶבֶר.
מִבִּינָתוֹ הוֹרַנִי,
וּמִשְּׁגוֹתַי הֶרְאַנִי,
וַיְהִי אוֹהֵב הָרֵעַ,
אַף לֹא־מָאַס מִלַּי, וַיְהִי לִי רֵעַ.

אַף עוֹד וַתַּקְרֶב־לִי רָחֵל בַּת־דַּעַת[4]),
בַּת־צֶדֶק וֶאֱמוּנָה; וַתַּשְׁמִיעֵנִי
דִּבְרֵי חָכְמָה רֹב אֵלַי תּוֹלַעַת,
וּדְבָרַי לֹא תִמְאַס, וַתּוֹכִיחֵנִי
יוֹם יוֹם כַּאֲשֶׁר שָׁגִיתִי; וַתַּרְאֵנִי
אֶת־סֵפֶר מַחֲמַדֶּיהָ
מָעְתָּק בִּכְתָב יָדֶיהָ,

1) יצחק בן ברוך ובן ברכה אחות אבי.

2) אחי אמי.

3) שמואל חיים בן דוד לולי, אחי אמי, הוא שהב"דל אשר היה בטריאסטי מן סיון תקע"ו עד סיון תקע"ט.

4) בת ברכה אחות אבי.

סֵפֶר שִׁירֵי אֶפְרָיִם[1].

אֵל, אֶל־חֵיקָם הָשִׁיבָה שִׁבְעָתַיִם.

אַף עוֹד הִנֵּה חִכַּת עָמָל וִיגִיעַ
נָתַתָּ בִּי, בַּל־אֶבְחַר־לִי מָנוֹחַ.
בָּרוּךְ אַתָּה לָזֹאת, כִּי לֹא יַגִּיעַ
לִדְבִיר הַדַּעַת אִישׁ אֹהֵב לִשְׁמוֹחַ.
וַאֲנִי הָרָשׁ כָּל־עוֹד עָצַרְתִּי כֹּחַ
שָׂנֵאתִי דֶרֶךְ פֶּתִי,
אֶל־הַמֶּחְקָר צָמֵתִי,
אֶת־הַמֶּחְקָר חָמַדְתִּי,
חָשַׁקְתִּי וָאֹהַב מֵאָז נוֹלַדְתִּי.

עַל פָּנַי בֹּשֶׁת וּכְלִמָּה חָקַקְתָּ,
לָהֶן אֵין עֵרֶךְ בָּאָרֶץ הַלֵּזוּ;
כֵּן מִפְּנֵי גֵאוּת הַרְחֵק הִרְחַקְתָּ,
כִּי חִזְקֵי־מֵצַח וּפְנֵיהֶם הֵעֵזוּ,
הֵם בְּגָאוֹן יֹאחֵזוּ,
הֵם בַּסִּכְלוּת יִדְבָּקוּ,
גַּם לִתְבוּנָה יִצְחָקוּ,
אַחַר כָּבוֹד יָרוּצוּ,
וּבְדִבְרֵי תוֹרָתֶךָ, צוּר, יָקוּצוּ.

אַף עוֹד תּוֹחֶלֶת בִּלְבָבִי נָטַעְתָּ,
קַוֵּה תָּמִיד אַךְ־טוֹב אַף בַּצָּרָתָה.

---

1) בני הנעורים, ילידי הרופא אפרים לוצאטו (אחי יצחק אבי אביה) היא אביה ואחיה היו מפארים אותם מאד, וזה הלהיב אותי לעשות חיל במלאכת השיר.

תָּמִיד חָסִיתִי בָךְ, כַּאֲשֶׁר יָדַעְתָּ,
אַף עֵת תּוּגָה רַבָּה אֵלַי יָאָתָה;
וּבְדִמְיוֹנָהּ רַק־טוֹב נַפְשִׁי רָאָתָה.
אִם יוֹם הָאֵד חָזִיתִי,
טוֹב בִּלְבָבִי דִּמִּיתִי.
כָּל־זֹאת אַתָּה הֵבֵאתָ,
אֶת־נֶפֶשׁ רָשׁ וָדָל אַתָּה רִוִּיתָ.

אֵלִי, אוֹדֶה לְשִׁמְךָ עַל־כָּל־אֵלֶּה;
צוּר, אַל־תִּמְאַס קוֹלִי: אֵדַע גַּם־אָנִי,
הִתְחַסַּדְתָּ אִתִּי הַפְלֵא וָפֶלֶא,
אָכֵן לְבִי הַדַּל עַתָּה רִפָּנִי,
וּלְבַד אַחַת מֵאֶלֶף הִזְכִּירָנִי.
אַתָּה אוֹתִי אָהַבְתָּ,
אַתָּה קוֹלִי הִקְשַׁבְתָּ,
רָזְיךָ לִי גִּלִּיתָ,
אִתִּי, צוּרִי הַטּוֹב, רַק טוֹב עָשִׂיתָ.

אַחַי, זִכְרוּ כִּי שֶׁקֶר לֹא דִבַּרְתִּי.
אִם־אֵל כּוֹלֵחַ פֶּשַׁע,
אֵין בִּי חַטָּאת וָרֶשַׁע.
אִמְרוּ: דַּרְכֵי־אֵל טֹבוּ;
אוּלָם נֶאֱה נָאוֹן כִּי אַל־תַּחְשֹׁבוּ.

מזמור לתודה.

תקע"ח.

(Settembre 1817).

מִי־זֶה אֵפוֹא, מִי־יִתֶּן־לִי אֵבֶר,
אָעוּפָה בִּשְׂפָתַי, אָרוּצָה אֹרַח.
מֵעַל שָׁמַיִם בִּזְמִירַי אַגִּיעַ?
לוּ פִי מָלֵא שִׁירָה רַב מִכָּל גֶּבֶר,
אוֹ לוּ זַמֵּר יָדַעְתִּי כִּבְנֵי־קֹרַח,
הִנֵּה אַחַת מֵאֶלֶף לֹא אַבִּיעַ
הִנֵּה חַסְדְּךָ, אֵל בּוֹרֵא רָקִיעַ,
כִּגְבֹהַּ הַשָּׁמַיִם עַל־הָאָרֶץ
כָּכָה עָלַי גָּבַר; אִם־כֵּן אֵיכָכָה
יוּכַל הוֹדוֹת אוֹתְכָה
אִישׁ בַּעַר לֹא־יֵדַע הַבְעִיר וְשָׁרֶץ,
וּבְפִיו לֹא יִמָּצֵא לֹא חֵן לֹא עֶרֶץ?[1]
אִם לֹא מִשִּׂפְתוֹתַי יִזַּל הַנֹּפֶת,
רַק מַיִם נֶעְכָּרִים מָרִים אָזוּבָה.
הַעַל כֵּן לֹא אוֹדֶה, אֵל חַי, אֵלֶיךָ?
מֵקִים מְפַעְמַקִים נֹרֵי הַתֹּפֶת,

[1] עֶרֶץ – מלה מחודשת להוראת כח וגבורה. מלי עָרִיץ וּמַעֲרָצָה.

לָמָּה מֵהוֹדוֹת לְךָ אָחוֹר אָשׁוּבָה ?
הֵן גַּם לַחַטָּאִים תִּפְשׁוֹט יָדֶךָ,
אַף כִּי אֶל־אִישׁ יִשְׁאַל סַפֵּר חַסְדֶּךָ,
כִּי הַדָּבָר הַזֶּה כָּבֵד מִמֶּנּוּ.
מַה־זֶּה תֶּהֱמִי עָלַי, מַה־תִּשְׁתּוֹחֲחִי,
נַפְשִׁי ? גִּילִי וּשְׂמָחִי.
גַּם כִּי עֹצֶם יָדַי קָצֵר הִנֶּנּוּ,
הוֹחִילִי לֵאלֹהִים כִּי עוֹד אוֹדֶנּוּ.
יוֹדֵעַ נִסְתָּרוֹת, רָאֹה רָאִיתָ
אִם־הָלַכְתִּי עִם־שָׁוְא, אוֹ עִם־הַיּשֶׁר;
צָרַפְתָּ כִלְיוֹתַי, לִבִּי בָּחַנְתָּ,
אִישׁ מָהִיר בִּמְלַאכְתֶּךָ אָז חָזִיתָ,
מוֹאֵס בַּנֹּעַר שֵׁם, עֶדְנָה וָעשֶׁר,
וּלְבָבוֹ יָשֶׁת עַל־תּוֹרָה תִּקַּנְתָּ,
כִּי לִי לֹא יֶחְסַר כֹּל, הָבֵן הֵבַנְתָּ,
כִּי אָנֹכִי לֹא מִקָּלוֹן אֵחַתָּה,
אַף לֹא־יִרְדֹּף עֶדְנָה אָדָם כָּמֹנִי,
אַף לֹא אִירָא מֵעֹנִי;
כִּי שָׁוְא וָהֶבֶל אֵלֶּה: עַל־כֵּן אַתָּה
כֶּסֶף, עֹנֶג, וִיקָר לִי לֹא נָתַתָּ.
וַתֵּרֶא כִּי אָמְנָם אַחַת חָסַרְתִּי,
כִּי עַל־נָקֵל אָקוּץ בִּמְלֶאכֶת פֶּרֶךְ
וּבְעִקְבוֹת הֶהָמוֹן גַּם־אָנִי אֵלֵךְ;
וַתֵּרֶא כִּי מֵאוֹר חַיִּים נִגְזַרְתִּי,
אִם תִּטֶּה אֲשׁוּרַי מִנִּי הַדֶּרֶךְ,

וָשֹׁד וָשֶׁבֶר לַמּוֹרֵד בַּמֶּלֶךְ;
וַתֵּרֶא כִּי שׁוּחוֹת מָלֵא כָל-פֶּלֶךְ,
כִּי יִפּוֹל הַנֹּפֵל כְּיָוֵן הָרֶשַׁע
(עַד-אָן עַל־כָּל-הַיְקוּם עַוְלָה תִּמְלֹכִי?);
וַתֵּרֶא כִּי אָנֹכִי
בָּא בַיָּמִים הָהֵם הַמַּרְבִּים פֶּשַׁע,
וַתֹּאמֶר: „אֶתֵּן לוֹ חַיִּים וָיֶשַׁע.
אוֹדִיעָה נָּא הַבֵּן הַזֶּה, כִּי עֵקֶב
שָׁמַר אֶת-מִשְׁמַרְתִּי וַיֵּיטֶב לֶכֶת,
וּבְעוֹז אָטַם אָזְנוֹ אֶל-כָּל-מַדִּיחַ;
צָפוּן אֵלָיו אִתִּי שָׂכָר וָעֵקֶב,
כָּל-עַיִן לֹא רָאָתָה, וּמְבֹרֶכֶת
נַפְשׁוֹ תִּהְיֶה, וּבְחַצְרוֹתַי יַפְרִיחַ.
כָּל־אֵלֶּה עֵת יֵדַע, לִבּוֹ יַקְשִׁיחַ,
אֶל-שַׁעְשׁוּעֵי תֵבֵל בַּל־יִפֶן רֶגַע,
וּכְשַׁחַק יַחְשְׁבֵם וּכְמָר מִשֶּׁקֶת.
לֹא עוֹד יִמָּצֵא מַחְלֹקֶת
בֵּין רוּחוֹ לִבְשָׂרוֹ, יִבְזֶה כָּל פֶּגַע;
לִבּוֹ אֶל-הַמָּרוֹם, יִשְׂחַק אֶל-נָגַע".

לְהוֹדִיעֵנִי, צוּר תָּמִים, אֶת-אֵלֶּה,
מֶה עָשִׂיתָ אֵפוֹא? לִי לֹא נִגְלֵיתָ,
אַף מַלְאָכֶיךָ לֹא אֵלַי שָׁלַחְתָּ;
יַעַן וּבְיַעַן אִם תַּרְאֵנִי פֶּלֶא,
אִם שָׁמַעְתִּי קוֹלְךָ, אוֹ הִקְרֵיתָ.

אֵלַי שָׂרָף וּכְרוּב, הֵן לֹא הִנַּחְתָּ
לִי חֹפֶשׁ וּבְחִירָה: הַכֹּל לָקַחְתָּ.
כִּי אִם לֵב בַּרְזֶל לִי, הִנֵּה נִמּוֹחַ,
אִם אֶבֶן־יִתְפּוֹצֵץ, לוּ כָזֹאת יָחַז:
כִּי מִי עִקֵּשׁ וָפָחַז
לִמְרוֹד עוֹד בֵּאלֹהִים אָז יַעֲצָר־כֹּחַ?
וּכְבַר לֹא מֵאָנוּס תִּשְׁאַף נִיחֹחַ.
אַךְ מֶה עָשִׂיתָ? – בֶּעָשׂוֹר לַחֹדֶשׁ,
יֶרַח הָאֵיתָנִים, עִתּוֹתֵי גֶשֶׁף.
אַתָּה בְּרְסִיסֵי לַיְלָה גְאַלְתָּנִי [1]
יוֹם הָאָיוֹם הַהוּא נֶאְדָּר בַּקֹּדֶשׁ,
וּמְזֵי רָעָב עִמְּךָ וּלְחֻמֵי רֶשֶׁף,
מַה־זֶּה, אָדוֹן, שֶׁכָּכָה, הִשְׁבַּעְתָּנִי?
הַאִם אַשְׁמָה הִרְבֵּיתִי, וּשְׂנֵאתָנִי,
וַתַּשְׂבִּיעֵנִי, כִּי צוֹמִי גָעַלְתָּ?
אָמְנָם לוּ עֶבְרָתְךָ בִּי קָצָפָה,
כִּי עַתָּה לֹא חָלָפָה
עָלַי שָׁנָה – לֹא־כֵן. אַךְ זֹאת פָּעַלְתָּ,
עַד־אֵדַע כִּי רַב־טוּב אֵלַי אָצַלְתָּ.
אֵל רַחוּם, אֵל חַנּוּן, אֶרֶךְ אַפַּיִם,
מַה־נִּפְלָא חֶסֶד זֶה אוֹתִי חַנֹּתָ!
שֶׁגַּם כִּי מִלֵּדָה אַךְ טוֹב קִוִּיתִי,
לֹא הוֹחַלְתִּי לָזֹאת, רֹקַע שָׁמַיִם.

---

1) מלכים א׳ ו׳.

יָדַעְתִּי, בִּכְנָפֶיךָ לִי סַכֹּתָ
תָּמִיד, וּבְכָל־מָגוֹר מֻצָּל הָיִיתִי;
אַךְ לֹא עַד־פֹּה צִפִּיתִי צִפִּיתִי,
מָה אֲנַמְלְךָ, אָדוֹן? מָה אֶתֵּן חֵלֶף
כָּל־הַטּוֹבָה הַזֹּאת? אֶפֶס כָּל־זֶבַח;
וּלְשׁוֹנִי אֵין דֵּי שֶׁבַח.
אַף אִם אָזְנְךָ אֵל, אֶטְרֹד כַּדֶּלֶף,
אַף אִם אַרְבֶּה שִׁירוֹת אֶלֶף וָאֶלֶף.
מַה־טּוֹב חַסְדְּךָ; עַתָּה כִּי יָדַעְתִּי,
כִּי יִיטַב לַאדֹנָי דַּרְכִּי מִקֶּדֶם,
עַד יוֹם הַמָּוְתָה לֹא אָסוּר מִמֶּנָּה.
אִיגַע כָּל־הַיָּמִים כַּאֲשֶׁר יָגַעְתִּי;
לִבִּי לֹא עוֹד יָתוּר אָחוֹר וָקֶדֶם,
לֹא יִפֶן כֹּה וָכֹה, הֵנָּה וָהֵנָּה.
וּדְרָכַי עַד־אֶגְוַע הָיֹה תִהְיֶינָה
כַּאֲשֶׁר הָיוּ עַד־פֹּה; כִּי הֵם יִיטְבוּ
יֶעֶרְבוּ לֵאלֹהִים, אֵלָיו נָעֵמוּ.
אֵיכָכָה יִנָּחֵמוּ
מִדַּרְכֵיהֶם אִישִׁים רַק יָהּ אֲהֵבוּ,
וּבְסֵפֶר הַחַיִּים נִכְתֹּב נִכְתָּבוּ?
עוֹד זֹאת שֵׁנִית: הֵן מֵהַיּוֹם וָמַעַל
לֹא עוֹד אֶחְשׂוֹךְ עֵטִי מִצֵּאת הַחוּצָה,
וּמְזִמּוֹת כִּלְיוֹתַי לֹא עוֹד אַסְתִּירָה.
אֶת־קָדְקֹד כָּל־פּוֹשֵׁעַ וּבְלִיַּעַל,

הַמַּתְעֶה אֶת אָחִיו, אָקוּם אֲרוּצָה [1]
וּבְלֹא מַסְתֵּר פָּנִים מִלִּין אַכְבִּירָה,
בָּמוֹת הַגִּלּוּלִים הָסֵר אָסִירָה,
אַשְׁבִּית הַכּוֹמָרִים מוֹרֵי דַּתְהוּ [2],
אֶחְשֹׂף עֶרְוַת כָּל־הַכֹּהֵן לַיֵּצֶר
אַף כָּל־עֹבֵד לַבֶּצֶר,
הַבּוֹנֶה חָכְמָתוֹ עַל־אַבְנֵי־בֹהוּ,
וּבְפִיו יֹאמַר כִּי אֵין חָכָם כָּמוֹהוּ,
נוֹזֵר מֵימֵי מִצְרַיִם נֶזֶר נֵזֶר,
אַתָּה נוֹחִי מִבֶּטֶן בִּשְׁנַת כֶּסֶ"ת,
אַתָּה הוֹאֵל אֵפוֹא וּתְהִי לִי סָלַע.
לֹא עַל־קַשְׁתִּי אֶבְטַח: אַתָּה תֵּן עֵזֶר;
הוֹאֵל אַל־נָא רֵיקָם אֶתְפֹּשׂ הַקֶּשֶׁת.
אוּלָם אַצְמִית, אַכְרִית כָּל־דִּבְרֵי־בָלַע.
אַבְלִיג, וְלֶקֶשׁ אֶחְשֹׁב כָּל־אַבְנֵי־קָלַע.
מִזֶּרַע אַבְרָהָם אָרִים בַּקֹּמֶץ
כָּל שֶׁקֶר, כָּל סָרָה, וְתְאָכְלֵם לַהַב [3].
הוֹאֵל חָנֵּנִי רַהַב,

[1] ענין רציצה.

[2] הכוונה על המקובלים.

[3] כך כתבתי זה שלש וארבעים שנה ועשיתי לַהַב לשון נקבה, ואחר ימים ושנים תקנתי וכתבתי הַשְׁלֵךְ בְּלַהַב, ועתה ההזרתי הלשון לכמות שהיה מתחלה, כי מלת תאכלם כוללת יותר ממלת הַשְׁלֵךְ, ואף אם לַהַב הוא לשון זכר, יהיה הפועל חוזר לְלֶהָבָה שהיא אהותו, כמו ויניחהו בגן עדן לעבדה ולשמרה, שהכנוי חוזר לנקבה גַּנָּה, וכן לפתח חטאת רובץ, הכנוי חוזר לשם זכר חֵטְא. ונקוד מלת וּתְאָכְלֵם על דרך תְּאָכְלֵהוּ אש לא נפח

הוֹאֵל יִזַּל לִקְחִי וִימַתֵּק חֹמֶץ,
הוֹאֵל וּטְהָר־יָדַיִם יוֹסִיף אֹמֶץ.

(איוב כ׳ כ״ו). ולענין מקור השירה הזאת, עיין סוף יומא. ועם היות יסודתה של שירה זאת על אמונה כוזבת, הנה האמונה הה״א הועילה מאד לחזק את לבי בעבודת התורה ולרוממני על כל המעכבים אשר עמדו עלי להסיתי ולהניאי ולשומי בכל בני גילי. ומעולם לא חברתי שירים בהתלהבות אמתית, נשגבת ואלהית, כמו המזמור הזה.

פאדובה, צום גדליה, שנת נער הייתי גם זקנתי ולא ראיתי צדיק נעזב.

מזמור לתודה. [1]

תקע"ח.

כִּי אֶת־אֲשֶׁר חָפַצְתִּי,
לִי יָדְךָ נָתָנָה
וַיֵּאת לְכִלְיוֹתַי אֲשֶׁר תָּאָבוּ.
שֶׁבֶת כְּאִלֵּם קַצְתִּי,
וָאֹמְרָה: עַד־אָנָה
אֶהְיֶה כְּלֹא אֶהְיֶה, וְלֹא יִקְרְבוּ
אֵלַי אֲשֶׁר אָהָבוּ
חָכְמַת אֱמֶת נִשְׂגֶּבֶת?
עַתָּה, אֱלֹהַי שִׂחַק,
לֹא יַחְשְׁבוּנִי יֹשְׁבֵי בַשֶּׁבֶת.
לֹא־עוֹד בְּטִיט יָוֵן אֲנִי אֶשְׁכָּבָה:
קָמָה אֲלֻמָּתִי, וְגַם נִצָּבָה.

כִּי יוֹלְדַי הֶרְאַנִי
חִידָה, וְהִגַּדְתִּיהָ,
וַיֵּדְעוּנִי יוֹדְעֵי הַדָּעַת;
וַיֹּאמְרוּ כִּי אֲנִי...

1) בראשית המזמור הזה נדפסו ב„כנור נעים" חלק שני כל הבתים שנדפסו בראש השיר „על חדש האביב" שב„בכורי־העתים", מן „הפורטים בנבל" עד „אגיד לכל יבוא גבורתך לילה וכל היום תשועתך" (ע' למעלה צד 61–62), ואח"כ מתחילים הבתים הבאים בזה.

הָהּ! לֹא; וְאַל יַגְבִּיהַּ
פִּי אֶת שְׁמִי הַדַּל וְהַתּוֹלַעַת.
אוּלָם לְךָ נִכְנַעַת
נַפְשִׁי, אֱלֹהֵי צֶדֶק;
וָאֵדְעָה יָדוֹעַ
כִּי בִי הֲלֹא רַק רוֹעַ,
וּבְחַסְדְּךָ תָּרִים תְּנַשֵּׂא חֵדֶק.
תְּשַׁבַּח אֲשֶׁר נַפְשִׁי לְךָ חָטָאָה:
נוֹדַע שְׁמִי, וּשְׁנַת גְּאוּלַי בָּאָה.

נוֹתֵן לְחוֹסָיו עֵזֶר,
הוֹאֵל וְאַל אֶפּוֹלָה
מֵהוֹד וְתִפְאָרָה בְּחֶרְפַּת־גֶּבֶר.
אוֹי לוֹ לְנוֹשֵׂא נֵזֶר
יָשׁוּב בְּבוּז לִשְׁאוֹלָה!
כָּבֵד לְכָל־נִשְׂגָּב יְהִי הַשֶּׁבֶר.
הוֹאֵל אֱלֹהֵי עֵבֶר
(רַק אוֹתְךָ אֶדְרוֹשָׁה),
הוֹאֵל וְאֶכְבֵּדָה.
הוֹאֵל וְלֹא אֵרֵדָה;
רַק אֶעֱלֶה עָלֹה, וְלֹא אֵבוֹשָׁה.
כַּפַּי, אֱלֹהִים חַי, לְךָ שִׁטַּחְתִּי;
הוֹאֵל וְלֹא אֵבוֹשׁ: בְּךָ בָטָחְתִּי.

אַתָּה אֲשֶׁר נִשְׂגַּבְתָּ
וּכְרוּמְךָ אֵין גֹּבַהּ,

יַד עַבְדְּךָ צָעִיר עֲזוֹר וּתְמֹכָה.
רַק אֶת-אֲשֶׁר אָהַבְתָּ
אֹמַר וְגַם אֶכְתֹּבָה ;
עַל-עַמְּךָ רַק רוּחֲךָ אֶשְׁפְּכָה.
עַל-לֵב אֱנוֹשׁ אֶמְלֹכָה,
אַךְ מָה אֲצַו ? הַיֹּשֶׁר ;
אַגִּיד אֲשֶׁר אִוִּיתָ,
אַטִּיף אֲשֶׁר צִוִּיתָ ;
אָבִיא בְּכִלְיוֹת אִישׁ מְזִמּוֹת כֹּשֶׁר.
רַק אֵת אֲשֶׁר כֵּן הוּא אֲנִי אַבִּיעָה ;
תָּמוֹךְ יְמִינִי נָא : אֱמֶת אַשְׁמִיעָה.

כָּשׁוֹל בְּאַבְנֵי-בֹהוּ
הִנֵּה אֲהָהּ ! אֵין חֵקֶר
יֵקַל, אֱלֹהִים חַי, לְכָל בָּנֶיךָ.
מִמַּחְשְׁבוֹת הַתֹּהוּ,
מִכָּל אֱמוּנוֹת שֶׁקֶר,
אָנָּא, תְּמִים דֵּעִים, חֲשׂוֹךְ עַבְדֶּךָ.
אַשְׂכִּיל בְּתוֹרָתֶךָ,
אֶרְאֶה צְבִי מַרְאֶיהָ,
אָבִין אֲשֶׁר אָמַרְתָּ ;
וּלְעָם אֲשֶׁר בָּחַרְתָּ
אֶת-הָאֱמֶת אַגִּיד, וְאַל יִבְזֶהָ.
הוֹאֵל וְלֹא אֶתְעֶה וְאִכָּשֵׁלָה.
רַק אֶעֱבֹד אוֹתְךָ לְעוֹלָם סֶלָה.

בחלותי*).

תקפ"ד.

אַשְׁרֵי, אֲדוֹן עוֹלָם, גֶּבֶר תּוֹכִיחַ,
תִּבְחַר, תְּקָרֵב וּתְיַסֵּר יָדֶךָ.
גַּם מִתְּמוֹל גַּם מִשִּׁלְשׁוֹם, עַבְדְּךָ
נִצְרָה וְלֹא יִדַּח שְׂפָכְתִּי שִׂיחַ.

אוֹי, מָעֲדָה כִּמְעַט רַגְלִי; אָרִיחַ
שַׁלְוַת שְׁכֵחֵי אֵל, כִּמְעַט אַרְפֶּךָּ
אָז מַלְאֲכֵי עֶבְרָה, לַהַט חַרְבֶּךָ
לְבַעִית לְבַהֵל חַיָּתִי תַּשְׁלִיחַ.

פֶּתַח שְׁאוֹל תַּחְתִּית פִּתְאוֹם קָרַבְתִּי,
מִיּוֹם לְיוֹם הָלֵךְ וָדָל; יִבְכּוּנִי
רֵעַי, וְאָנֹכִי דַּרְכִּי חִשַּׁבְתִּי
וָאֶצְעֲקָה, אָשׁוּב וַיֶּחְדַּל רַעַם;
וַיִּתְמְהוּ רוֹאִים אָנוּשׁ דִּמּוּנִי —
אַךְ טוֹב אֱלֹהִים יוֹם רָצוֹן, יוֹם זַעַם.

(* Questo Sonetto fu scritto dopo del precedente, e a quanto sembra è un versione assai libera di quello.

Nota dell'editore.

ביום פדותי בני בכורי.

אב תקפ״ט.

כֹּחִי רֵאשִׁית אוֹנִי, מִקֵּץ יֶרַח יָמִים.
פָּדֹה אֶפְדֶּה הַיּוֹם כִּדְבַר צוּר עוֹלָמִים.

הֵן מִיָּדְךָ הַכֹּל, הָעֹשֶׁר, הַכָּבוֹד,
הַזֶּרַע, הַשָּׁלוֹם, הַכֹּחַ, הָעָצְמָה,
בִּלְעָדֶיךָ מָה אִישׁ? אָדָם הֶבֶל דָּמָה.
אֶת־יָדֶיךָ תִּפְתַּח, כָּל־חַי תִּזְכּוֹר זָבוֹד.

אַשְׁרֵי אָדָם יִכְתֹּב זֹאת עַל־לוּחַ לִבּוֹ
וְיָשִׂים נִכְחוֹ תָּמִיד יוֹצֵר וּמְכַלְכֵּל כֹּל;
יִזְכֹּר כִּי־הוּא הַטּוֹב, הֶחָכָם, הַיָּכוֹל,
וִיהִי שַׁדַּי סַלְעוֹ, מִבְטָחוֹ, מִשְׂגַּבּוֹ.

גָּבַהּ תַּנִּין גָּדוֹל הָרֹבֵץ בִּיאוֹרָיו,
חֵרֵף: מִי אָדוֹן לִי? הֵזִיד וַיִּסְתּוֹלֵל.
דִּכֵּאתָ אֶת־רָהְבּוֹ פִּתְאוֹם, וַתִּתְעַלֵּל
בִּיאוֹרוֹ וּבְאַרְצוֹ, בִּבְעִירוֹ וּבְכוֹרָיו.

הִפְלֵאתָ עַם נִבְחַר בַּבַּיִת, בַּשָּׂדֶה,
כָּל־נֶגַע כָּל־מַדְוֶה לִקְרֹב לוֹ לֹא־יִסְכֵּן;
דַּם־קֹדֶשׁ בִּפְתָחַי מַשְׁחִית הִרְחִיק; עַל־כֵּן
כָּל־פֶּטֶר רֶחֶם לָךְ, וּבְכוֹר בָּנַי אֶפְדֶּה.

קַח־נָא אֶת-בִּרְכָתִי הַהוּבָאת לָּךְ הַיּוֹם,
בָּרֵךְ וְגַאֵל וּפְדֵה יֶלֶד נִפְדֶּה לִשְׁמָךְ;
וִיחִי, וּתְהִי עִמּוֹ, וִיהִי תָמִיד עִמָּךְ,
וּבְךָ תִמְצָא נַפְשׁוֹ מִכָּל־צָרָה פִּדְיוֹם.

הַיֶּלֶד הַנִּפְדֶּה לִמְשׂוֹשׂ אָבוֹת יִגְאֶה,
יֵלֵךְ גָּדֵל וָטוֹב, חֶסֶד וָחֵן יִשָּׂא;
בִּתְעוּדַת אֵל יַשְׂכִּיל, בְּחָכְמָה יִתְנַשָּׂא;
יִצְדַק, יַצְדִּיק רַבִּים, וּבְשׁוּב צִיּוֹן יִרְאֶה.

ביום מלאת לי שבע ושלשים שנה.

תקצ"ז.

הֶבֶל יָמַי, רוּחַ חַיַּי בָּאָרֶץ;
עַד־אָן יִתְעֶה לִבִּי אַחַר הַהֶבֶל?
אַרְבֶּה כָבוֹד וָשֵׁם לִקְצוֹת הָאָרֶץ,
אֶת־כֻּלָּם יִשָּׂא רוּחַ, יִקַּח הֶבֶל.

נַעַר הָיִיתִי, גַּם נִקְלֶה בָּאָרֶץ,
מָאַסְתִּי תַעְלוּלִים שָׂנֵאתִי הֶבֶל;
רָחַקְתִּי מֵעֶדְנָה, תַּעֲנוּגוֹת אָרֶץ,
לַכֶּסֶף, לַזָּהָב אָמַרְתִּי הֶבֶל.

עָשִׂיתִי לִי שֵׁם וּתְהִלָּה בָּאָרֶץ,
גָּדַלְתִּי; אָז כִּמְעַט כְּיֵין הַהֶבֶל
נָפַלְתִּי, וָאֶחְמוֹד מַחֲמַדֵּי אָרֶץ.
הוֹרֵנִי נָא, אַתְּ יוֹם לֵדְתִּי, כִּי הֶבֶל
יָמַי, כִּי חָדֵל אָנִי, גֵּר בָּאָרֶץ,
כִּי הֶבֶל כָּל אָדָם, כִּי הַכֹּל הָבֶל.

במלאת לי נ"ז שנה.

(תרי"ז)

אוי לי, לבי, איכה חַיֵּי הֶבְלֶךָ
גָּאוּ בלִבְּלִי חֶמְדָּה, עָפוּ חָלָפוּ!
רָדַפְתָּ תּוּשִׁיָּה יוֹמְךָ, לֵילֶךָ,
וּתְלָאוֹת וִיגוֹנִים אֹתְךָ רָדָפוּ.
לַחְקוֹר טָמוּן כִּלִּיתָ אֶת-חֵילֶךָ,
צֶדֶק הִגַּדְתָּ, אַךְ לֹא לוֹ נִכְסָפוּ
אַלְפֵי אֶפְרַיִם, וַיִּבְזוּ מִלֶּיךָ;
יָקוּצוּ בִנְכֹחוֹת, רַק שָׁוְא יִשְׁאָפוּ.
קֶרֶן זֵדִים תָּרוּם, לֹא עוֹד נֶחְבָּאוּ,
בָּאֵל וּבְתוֹרָתוֹ פִּיהֶם יִשְׁלָחוּ
וּלְכָל-דּוֹבֵר סָרָה מַשְׂכִּיל יִקְרָאוּ.
צֶדֶק וָיֹשֶׁר כֶּעָשָׁן נִמְלָחוּ,
הָמוּ סַרְעַפַּי בִּי וַיִּשְׁתּוֹחָחוּ;
וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה לָמוֹ: „אַל-תִּירָאוּ.
„אִם רָעִים רֹאשׁ יִשָּׂאוּ,
„אַל יִפּוֹל לֵב צַדִּיק. רַבּוֹת כָּאֵלֶּה
„הָיוּ מֵאָז. אַךְ לֹא תִקְצַר, לֹא תֵלֶא
„יַד אֵל הָעוֹשֶׂה פֶּלֶא.
„עַמּוֹ יִשְׁמוֹר, יָסִיר קוֹצִים מִכַּרְמָם;
„מִן-הֶעָפָר סֻכָּה נֹפֶלֶת יָרֵם".

א' אלול אל תיר"או לפ"ק.

ביום מלאת לי נ"ח שנה.

(בל תנועה שלישית, ששית ותשיעית, הטעם עליה).

(א' אלול תרי"ח)

כּוֹכָבִי, מָלֵא חֵן וּגְדָל־נֹגַהּ,
לֹא תִקְדַּר, כִּי אִתְּךָ אֵל מִמַּעַל.
צָר וָכֶלֶב יִנְבַּח, יַשְׁלִיךְ נַעַל.
אַךְ זִכְרוֹ מִן־הָאָרֶץ יִמַּח.

הֵם, דָּוִד, אָמַר יָהּ, תָּם־דַּרְכֶּךָ
מִימֵי קֶדֶם רָאִיתִי יָדַעְתִּי.
נֶאָצוֹת מְקַנְאֶיךָ שָׁמַעְתִּי,
אַךְ מִשָּׁם הוֹד וִיקָר לָךְ יִצְמָח.

עַל־כּוּזַי לַמִּלְחָמֶת יָצָאתָ,
לֹא יָגֹרְתָּ, בְּשְׁמִי עֹז אָזַרְתָּ;
אֶת־פָּנֶיךָ מֵרֹק לֹא הִסְתַּרְתָּ,
וּלְכָל־שֶׁקֶץ הָיִיתָ לִשְׂחוֹק.

לִימִינְךָ הִנְנִי הִנֵּנִי,
אָנֹכִי אַעַלְךָ גַם־עָלֹה;
צַף אֶגְעַר בַּשָּׂטָן וּבְחֵילוֹ,
הַיּוֹרֶה מִקָּרוֹב, מֵרָחוֹק.

במלאות לי חמש וששים שנה.

(א׳ אלול תרכ״ה).

עֵת יַעֲקֹב נִשְׁאַל, כַּמָּה שְׁנֵי חַיָּיו,
כַּמָּה וְעוֹד כַּמָּה הֵשִׁיב לְמֶלֶךְ נוֹא.
מַכָּה וּמוּעָקָה הָיוּ כְּבֵית שַׁדָּ״ל,
נֶהִי, שְׁכוֹל, אַלְמוֹן עָלוּ בְּמִשְׁכָּנוֹ;
אֶבֶן אֲדֹנָי לוֹ הִיא מַחֲסֶה וָעֹז
כִּי יַעֲלוֹז בְּתָלָ— אוֹתָיו וּבִיגוֹנוֹ
סָבַל, כְּמוֹ הִלֵּל בָּטַח וְלֹא יִמּוֹט;
זָכַר וְלֹא זָנַח כִּי דִין אֱמֶת דִּינוֹ;
יָגַע וְלֹא שָׁבַת בִּגְלַל צְפוּן חָכְמָה:
הֵיכַל אֱמֶת בִּקֵּשׁ הֵקִים עֲלֵי כַנּוֹ.
אַךְ אַחֲרֵי הַשָּׁוְא נָטוּ בְּנֵי הַדּוֹר
וַיְאַטְּמוּ אָזְנָם אֶל דַּל וְהֶגְיוֹנוֹ;
קָצוּ כְּבַר בְּנָבִיא קָאֵל מְתֵי עַוְלָה,
כֵּן מָאֲסוּ לֵצִים אִישׁ הִין אֱמֶת דִּינוֹ;
הֵם אָמְרוּ מֵאָז וַיֹּאמְרוּ הַיּוֹם
אֶל־אִישׁ אֱמֶת תִּשְׁטֹן עַל־פִּיו וּבִגְרוֹנוֹ
יָקוּט בְּדוֹר, אַךְ לֹא יְחַדֵּל וְלֹא יִכְלֶה
מֵהֶם תְּנוּבָתוֹ, דִּבְשׁוֹ וְבֶן־נִּרְנוֹ.
יִשְׁמַע וְיֶחְדַּל הַדּוֹר יָרוּם וְיִשְׁפַּל דַּל,
תִּהְיֶה אֱמֶת תָּמִיד נִסּוֹ וּמָגִנּוֹ.

האמת נסי.

תר"ד.

קֹשֶׁט וָיֹשֶׁר, אֱמֶת בַּת שָׁמַיִם,
אוֹתָךְ מִנֹּעַר וְעַד כֹּה אָהַבְתִּי;
מָעֹז מִצַּר בַּעֲבוּרֵךְ נִצַּבְתִּי
דּוֹרֵךְ הַקֶּשֶׁת וְחוֹגֵר מָתְנַיִם.

לִפְנֵי הַשֶּׁקֶר כְּרוּעֵי בִרְכַּיִם
רַבִּים רָאִיתִי וְאֶת רִיבֵךְ רַבְתִּי;
מִרְמָה שִׁקַּצְתִּי, נְכָלִים תִּעַבְתִּי
כָּבוֹד הִנְחַלְתִּי לְבָרֵי כַפַּיִם.

עַל כֵּן מַשְׂטֵמָה וּמַשְׂאֵת הַהִלָּה
בֵּינִי וִידִידַי; חֲסַר לֵב שְׂמוּנִי
וְלִדוֹן קִישׁוֹט הַמְּשֻׁנָּע דִּמּוּנִי.
נָאוָה וּשְׁחוֹרָה, גְּבִרְתִּי, עַד קָבֶר,
טוֹב לִי עָלַיִךְ שְׂאֵת חֶרְפַּת גָּבֶר;
אֶהְיֶה קִישׁוֹט מִפְּנֵי קֹשֶׁט סֶלָה.

ד׳ טבת מפני קשט סלה לפ"ק;

העירה כנורי.

(תקצ"ז).

הָעִירָה כִּנּוֹרִי, וִיהִי לִנְעֹרֶת
חָסוֹן נָבָל, פֹּעַל זְמִרִי מַעֲשֵׂהוּ,
וּמְבַקֵּשׁ לוֹ כִּקְדוֹשֵׁי אֵל מַשְׂכֹּרֶת.

שִׁירָה נָא לִידִידִי, קוּם עַל פָּנֵיהוּ,
נַכֵּה שׁוּלָיו, בַּל יִתְבָּרֵךְ לָנֶצַח
בִּלְבָבוֹ זֵד יָהִיר, מַתְעֶה רֵעֵהוּ.

אִם הוּא מֵחַלָּמִישׁ חִזֵּק הַמֵּצַח,
הִתְחַזֵּק, כִּנּוֹרִי, וּבְמֵיתָרֶיךָ
קַשְׁתִּי אֶדְרֹךְ לִבְנֵי חָמָס וָרֶצַח.

לֹא, לֹא בַסַּנְוֵרִים תַּכֶּה רוֹאֶיךָ,
לֵבָב עָקֹב, בִּמְזִמּוֹת זוּ חָשַׁבְתָּ;
עֵינֵי כֹל לֹא נִקְרְתָה בִּנְבָלֶיךָ.

בּוֹרוֹת נִשְׁבָּרִים לְךָ אַתָּה חָצַבְתָּ,
שָׁוְא תִּתְיַפֶּה, חִנָּם תִּפְרֹשׂ הָרֶשֶׁת,
שָׁוְא בַּמִּסְתָּר לַחְטֹף עָנִי אָרַבְתָּ.

נִבַּט חָזִיתָ שֶׁמֶשׁ, נֵפֶל אֵשֶׁת,
רַב לְךָ מִרְמוֹת וָתֹךְ, כָּזָב וָכַחַשׁ,
רַב לְךָ, נֶפֶשׁ נִנְאֶלֶת מִתְקַדֶּשֶׁת.

אַתָּה אֹהֶל הַמֵּת בִּכְסוּי עוֹר תַּחַשׁ,
אַתָּה אִם פֶּה תִפְתַּח, שֶׁקֶר תַּבִּיעַ,
רַגְלְךָ אִם תָּרוּץ, עַל מִרְמָה תָּחִשׁ.

מַבְטִיחַ וּמְבַשֵּׂר יוֹם יוֹם תַּשְׁמִיעַ
חָדָשׁ בָּאָרֶץ עַיִן לֹא רָאָתָה;
כָּהָר תָּחִיל, תִּזְעַק, עַכְבָּר תַּזְרִיעַ.

בִּשְׂפָתֶיךָ אַתָּה תָּחִישׁ עֶזְרָתָה
אֶל כָּל שׁוֹאֵל; מְלֶיךָ רַב גָּבֵרוּ,
וּזְרוֹעַ פָּעָלְךָ עַל מִי נִגְלָתָה?

תֵּן עֵדֶיךָ, יָקוּמוּ וִיסַפֵּרוּ
פֹּעַל פָּעַלְתָּ–נֶאֱלָמוּ כֻלָּמוֹ
כָּל מַכִּירֶיךָ, אוֹ רַע רַע יֹאמֵרוּ.

אֶשְׁאַל אֵם, אָח, אָחוֹת–נִבְאַשְׁתָּ בָמוֹ.
אֶשְׁאַל בָּנֶיךָ–אִישׁ וָאִישׁ יָשִׂיחַ:
הֹב אֹרֵב, שׁוּעָל, קוֹף אַתָּה אִתָּמוֹ.

בָּרוּךְ אַתָּה, חָלְיִי, דָּמִי תַּקְדִּיחַ,
הָיוּ כִקְדוֹחַ אֵשׁ. פֹּה עַל הָעֶרֶשׂ
אֶשְׁאַג. אוּלַי מוֹקֵד לִבִּי אָנִיחַ.

לֹא עוֹד מַחְסוֹם, לֹא עוֹד. בִּגְתָן וָתֶרֶשׁ
בִּקְשׁוּ לִשְׁלוֹחַ יָד, וַיוֹצִיא אוֹר
צַדִּיק רִשְׁעָתָם, גַּם כִּי שֶׁמֶשׁ חֶרֶשׁ.
הוֹדִי שָׁלַח יָדוֹ לֹא מִן הַחוֹר
נֶגֶד הַשֶּׁמֶשׁ הוּא טָרַף רָמַס–
לָכֵן אָרוּר חַרְבּוֹ יָשִׁיב אָחוֹר!

הוי נֹגֵר מַטָּעַי! יִכְבַּד מַעְמָס
לַשְׁמִיעַ דִּבְרֵי קֹשְׁטְ, אִם קוֹל תִּשָּׂאוּ,
הֲלָךְ אֵלַי יוֹם יוֹם לִזְעוֹק חָמָס?

רַב לִי; אֶנְקוֹתֵיכֶם רַב אֵלַי בָּאוּ.
אֶבֶן מִקִּיר בֵּיתִי תִּזְעַק רֶשַׁע
וּלְעֻמָּתָהּ עֵצִים הָם הֶע יִקְרָאוּ.

רַב לִי? אָזְנַי אַכְבִּיד, עֵינַי אָשַׁע,
כֹּל אֶרְאֶה, כֹּל אֶשְׁמַע. לָכֵן הַרְפּוּ!
מִפִּיכֶם אֶל אָזְנִי שָׁוְא קוֹל יִפַּע.

הֲיִגַּרְתֶּם בִּלְבַבְכֶם פֶּן תִּסָּפוּ?
לֹא, אַךְ „עָרוּם כֹּסֶה קָלוֹן" תֹּאמֵרוּ,
עַל כֵּן פִּיכֶם הַבַּיְתָה תַּאַסְפוּ.

אוֹי אוֹי! בִּתְבוּנַת שֶׁקֶר תִּתְפָּאֵרוּ
לוּ דִּבַּרְתֶּם מֵאָז, אוּלַי בָּא יֶשַׁע;
וּבְחֶלְקַת פֶּה, קוֹצִים אֵיךְ יִתְבָּעֵרוּ?

* * *

אָמַרְתִּי: אוֹי נָא לִי,
כִּי יָסַף אֵל יָגוֹן עַל מַכְאוֹבִי,
וּבְאַנְחָתִי יָגַעְתִּי,
וּמְנוּחָה לֹא מָצָאתִי;
טוֹב מוֹתִי מֵחַיַּי!
אָז אֶת קוֹלִי שָׁמַעְתָּ וִימִינְךָ
חָבְשָׁה מַכּוֹתַי אַף תִּסְעָדֵנִי.

חמש וששים תבות אשר בסופן אות כפולה.

תָּמֵם! שׁוֹבֵב שִׁבְיִי וּנְהֵה חָלְיִי;
הַרְנֵן הַמִּתְחַנֵּן הַמִּתְפַּלֵּל.

נוֹסֵס הַמִּתְרוֹשֵׁשׁ הַמִּתְבּוֹשֵׁשׁ;
עוֹדֵד הַמִּתְנוֹדֵד יוֹמָם וָלֵיל.

מָרַר צוֹרֵר סוֹרֵר הַמִּשְׂתָּרֵר;
נָנֹן חָנֹן עוֹלֵל הַמִּשְׁתּוֹלֵל.

כִּדְרוֹר נוֹדֵד מִגַּג, כַּךְ יִתְמוֹגֵג
בִּגְלַל שׁוֹלָל שָׁלָל הַמִּתְהוֹלֵל.

סָבַב סָבֹב שׁוֹטֵט וַיִּתְמוֹטֵט;
נָהָה מִבַּלָּהָה הָהּ! הָהּ! וְיֵלֵל.

מִטֵּט קוֹמֵם רוֹמֵם נִן שְׁשָׁמֵם,
וּבְרֶטֶט מִתְנוֹלֵל וְיִתְהוֹלֵל.

הֵידָד! הֵידָד! שְׁדַד שׁוֹדֵד צוֹדֵד,
בּוֹזֵז, גּוֹזֵז, וּמְפַזֵּז, וּמְקַלֵּל.

גְּפַלַּל הָלָל כַּחַח וַיִּשְׁתּוֹחָח;
וַנְּהַלֵּל וַנְּרוֹעֵעַ לַמְּחוֹלֵל.

שירת החתול

בשבתו על ברכי אמו כחם היום במקום אשר כידודי השמש מגיעים את כל תקף, כדרכו כל הימים, ויפתח את פיו ויברך את יומו.

תקע״ה

הֶאָח הֶאָח, נַפְשִׁי!
הַיּוֹם חִידוֹת אַבִּיעַ.
שֶׁמֶשׁ, קוּמָה הוֹפִיעַ;
אַל-נָא תָאִיץ לִשְׁקוֹעַ.

לוּלֵא בִּגְלַל רֹאשִׁי,
עַל-מִי תַּקִּיף רָקִיעַ?
עַל־מִי עָמָל וִיגִיעַ
תֵּיגַע כִּלְתִּי מַרְגּוֹעַ?

אַךְ בִּגְלָלִי יָאִירוּ
עַיִשׁ, כִּימָה, יָרֵחַ;
אֵלַי שֶׁמֶשׁ זוֹרֵחַ,
עָלַי תָּקוּם תֵּבֵל.

וְכֻלָּם אוֹתִי יוֹקִירוּ
סִיָּה וָעוֹף פּוֹרֵחַ;
וַאֲנִי לָעַד שָׂמֵחַ,
הִנְנִי רַב-חֹבֵל.

הֵן עַתָּה יוֹלַדְתִּי
חָלָב אוֹתִי הִרְוָתָה,
גַּם אֶת־שַׂעֲרִי שִׁפְּרָתָה,
וַתָּלָק בִּלְשׁוֹנָהּ.

מֵעַתָּה יִפְעָתִי
עַל כָּל־יִפְעָה עָלָתָה;
אֵלַי שִׂמְחָה יָאָתָה,
שָׂשׂוֹן, גִּילָה, רִנָּה.

מִי־הוּא הַדּוֹמֶה לִי
בֵּין כָּל־בַּהֲמוֹת שָׂדֶה?
מִי־זֶה גָּאוֹן יַעְדֶּה?
כָּמֹנִי מִי נָעִים?

הֶאָח, מַה־טּוֹב חַבְלִי!
אֵלֶיךָ, אֵל, אוֹדֶה;
אֵלֶיךָ הַפּוֹדֶה,
אֵלֶיךָ רַב־הָרֵעִים.

מִי־זֶה בֵּין חַיְתוֹ־יַעַר,
מִי־זֶה בִּדְגֵי הַמַּיִם,
מִי־זֶה בֵּין עוֹף שָׁמַיִם,
מִי־זֶה אֲשֶׁר כָּמֹנִי?

הִנֵּה עוֹדֶנִּי נַעַר,
עַלִּיז וּלְבֶן שִׁנַּיִם;

יָמִים שִׁבְעִים וּשְׁנַיִם,
עוֹד לֹא יָדַעְתִּי עֹנִי.

הִנֵּה אֵין בִּי כָּל־נֶגַע,
אֵין בִּי כִּי אִם חֶדְוָה;
לָבֶטַח וּבְשַׁלְוָה
אֶחְיֶה יוֹמָם וָלֵיל.

אִינַק כִּמְעַט כָּל־רֶגַע,
אֹכַל מַאֲכָל תַּאֲוָה;
מִי־זֶה אֵלַי שָׁוָה?
כָּמֹנִי מִי זוֹלֵל?

כַּאֲשֶׁר אֶרְאֶה אִמִּי
עַל רָב־שָׁלוֹם שֹׁכֶבֶת,
אָרוּצָה כְּאַרְנֶבֶת,
חִישׁ בִּזְנָבָהּ אֹחֵזָה.

הֶאָח, מָה רַב חֻמִּי!
שָׁקֵט לֹא אוּכַל שֶׁבֶת.
הֵן, גַּם כִּזְבוּב נִשְׂגֶּבֶת
לִלְחוֹם נַפְשִׁי הָעַזָּה.

כַּאֲשֶׁר אָכְלִי הִשְׁלַמְתִּי,
אֶשְׁכַּב עַל־הַכִּסֵּא;
שָׁמָּה בִּלְתִּי מְכֻסֶּה
כִּשְׁתֵּי שָׁעוֹת אִישַׁן.

אַחַר כָּל-אֵלֶּה ,קַמְתִּי,
וּשְׁדֵי אִמִּי אֶעֱשֶׂה;
גּוּפִי אָז יֵעָשֶׂה
שָׁמֵן כִּבְנֵי בָשָׁן.

כַּאֲשֶׁר אֶמְצָא כָל־בֶּגֶד,
כָּל-חוּט, אוֹ כָל-מַטְוֶה,
אֶצְחַק עַד אִם אֶרְוֶה
בַּשֵּׁן אוֹ בַפַּרְסָה.

אִם-אִישׁ אֶרְאֶה מִנֶּגֶד
לִצְחֹק בִּי יִתְאַוֶּה,
אַכֵּהוּ עַד יִדְוֶה,
עַד יְהִי קַלָּסָה.

אָז אִם זֹעֵם יִרְאֵנִי
לָקוּם עָלַי כִּזְאֵב,
הוּא יִשָּׁאֵר כּוֹאֵב.
וַאֲנִי אָנוּסָה לִי.

לֹא־כֵן לְגְבִיר קְנָנִי;
אוֹתוֹ לְבִּי אָהֵב;
הִנֵּה לִבִּי תָאֵב
אֵלָיו יוֹמִי לֵילִי.

אַף-הוּא לִבּוֹ אֵלַי
חִבָּה עַזָּה נִקְשָׁר;

גַּם לֹא יֹאכַל בָּשָׂר,
אִם לֹא יִתֶּן־לִי חֵלֶק.

וּבְכֵן חֶלְבִּי עָלַי
יִרְבֶּה, יִשְׁמַן, יֶעֱשַׁר.
תָּם אָנִי, אַף יָשָׁר;
הִנְנִי קַל כַּיֶּלֶק.

וּלְמַעַן לִדְבַר־פֶּשַׁע
לֹא־תִפֶן מַחֲשַׁבְתִּי,
אִשָּׁה כִּתְשׁוּקָתִי
אֵלַי חִישׁ יִנָּתֵן.

וּכְבָר יוֹתֵר מִתֵּשַׁע
בִּקְשׁוּ לִהְיוֹת אִשְׁתִּי,
הַבֵּטְנָה חֶדְוָתִי,
חַיְתוֹ שָׂדַי, אַתֵּן.

הֲיֵשׁ בֵּין חַיְתוֹ־יַעַר,
הֲיֵשׁ בִּדְגֵי הַמַּיִם,
הֲיֵשׁ בֵּין עוֹף שָׁמַיִם,
הֲיֵשׁ אֶשַׁר כָּמֹנִי?

קינת החתול

אשר עזבתו אמו בילדותו וריק לה, ותבא חתול אחרת ותמיתהו.

תקע"ה.

מֵעַי מֵעַי אוֹחִילָה,
נַטִּין, עַל־מִיתָתֶךָ;
אָחִי, לְקְשִׁי יוֹמֶךָ,
אֶבְכֶּה יוֹמָם וָלֵיל.

לָזֹאת אֶסְפּוֹד אֵילִילָה,
אֵיכָה נִקְטַף אִבֶּךָ,
אֵיכָה נִדְעַךְ נֵרֶךָ,
מֵרוֹם נָפַל הֵילֵל.

עֵינִי אַךְ בּוֹכִיָּה,
כַּאֲשֶׁר אֶזְכֹּר אוֹתָךְ:
כָּל־טוֹב הָיָה אִתָּךְ,
יָפָה מִכָּל עוֹלֵל.

כָּל־יֹפִי בָךְ הָיָה,
אֵין דֹּפִי בִּדְמוּתָךְ;
אֶל־מִי יֵאוֹת בִּלְתָּךְ
כָּל־שֶׁבַח, כָּל־הַלֵּל?

נַפְּתִּין אָחִי, הֵן מַתָּה,
לַשָּׁוְא חַיִּים תִּתְאָב;
אֵיכָה יוּעַם זָהָב?
בַּדָּם אֵיךְ יִתְגּוֹלֵל?

אֵיכָה תָּנִיח נַחַת,
הַיֶּלֶד הַנֶּאְהָב?
עַל־זֹאת לִבִּי יִכְאַב:
מִי־זֶה כָּזֹאת מִלֵּל?

וְאַתְּ, חָתוּל מַרְשַׁעַת,
אָן חֶמְלָתֵךְ הָלָכָה?
בַּנֶּחְשָׁלִים אֵיכָכָה
תָּזִידִי הִתְעַלֵּל?

צִדַּקְתְּ נַפְשֵׁךְ, פֹּשַׁעַת,
אֵיךְ אַכְזָרִי נֶהְפָּכָה?
מִי גֶבֶר רָאָה כָכָה,
אוֹ מִי לִרְאוֹת פִּלֵּל?

נַפְּתִּין, אָחִי אָחִי,
מֵעַתָּה אֵין לִבְרֹחַ;
הֵן בָּא עִתְּךָ לִפְרוֹחַ,
לָשׁוּב אֶל־הַמְּחוֹלֵל.

וַאֲנִי יָבֵשׁ כֹּחִי
לֹא־עוֹד אוּכַל לִשְׂמוֹחַ,
לֹא־עוֹד אֶמְצָא מָנוֹחַ,
אָמוּת בִּבְכִי וְיֵלֵל.

לעוזב בחמה עיר מולדתו.

תקע"ו.

תִּתְחַפְּנֵחַם, עִיר דָּמִים, קִרְיַת הַסֶּבֶל,
רָאִיתִי כִּי רַק רֶשַׁע בָּךְ הִשְׁלִיטִי;
דֶּרֶךְ יֹשֶׁר יָסוּף, וּצְדָקָה תֶּבֶל,
רַק לְרְמִיָּה שַׁרְבִיט זָהָב תּוֹשִׁיטִי.

רָאִיתִי כִּי מִרְמָס נִתַּן הַשֵּׂכֶל,
וְלָאִישׁ מַשְׂכִּיל עֵיף רַעַל תַּלְעִיטִי;
רָאִיתִי כִּי דוֹרַיִךְ אַנְשֵׁי נֶבֶל,
וּלְבַד כֵּלִים רֵקִים אַתְּ לֹא תַמְעִיטִי.

רָאִיתִי חָמָס קָם אֶל מַטֵּה רֶשַׁע;
עַל כֵּן תָּפוּג תּוֹרָה וְתָמֵרר בֶּכִי,
כִּי אֵין אֵלֶיהָ עוֹד מָקוֹם תּוֹכֵכִי.

רָאִיתִי כִּי בָנַיִךְ אַנְשֵׁי־פֶשַׁע,
תַּחַת חִטָּה רָאִיתִי יֵצֵא חֹחַ;
רָאִיתִי כִּי אֵין טוֹב כִּי אִם לִבְרֹחַ.

ספר שלישי.

כתר תורה.

תּוֹרָה מִכְלַל אוֹרָה וּכְלִיל תִּפְאֶרֶת,
אֶת־מִי, אִם־לֹא אוֹתָךְ, נַכְתִּירָה כָּתֶר?
מִי־זֹאת בֵּין הַבָּנוֹת כָּמוֹךְ נֶהְדֶּרֶת,
אַתְּ אִם־תַּרְבֶּה בְּרִית, חֹמֶץ עַל־נָתֶר?
תִּבְלֶה כָּל־פֶּה אִם יִפְעָתֵךְ מַזְכֶּרֶת,
אוּלָם גַּם אַחַר כֵּן הַרְבֵּה יִוָּתֵר.
וּבְלֹא כָזָב וְחֻנֹּף וּשְׂפַת־יֶתֶר
מִכֹּל דִּבְרֵי תֵבֵל זִיוֵךְ יוֹפִיעַ.

מִכֹּל דִּבְרֵי תֵבֵל זִיוֵךְ יוֹפִיעַ,
וּבְכוֹרָה אַתְּ אֶל־צוּר שֹׁכֵן שָׁמָיִם;
כִּי אֵל שַׁדַּי לֹא לִשְׁחָקִים הִרְקִיעַ,
לוּלֵא תֵשֵׁב עָלַיִךְ מִיּוֹמָיִם.
צָמֵא, רָעֵב, פִּרְיֵךְ יִרְוֶה, יַשְׂבִּיעַ;
לָךְ יַיִן, לָךְ חָלָב, לֶחֶם וָמָיִם.
הַכְלִימִי כָל־יָקָר, כָּל־טוֹב עֵינָיִם:
אַתְּ כֶּרֶם יַיִן טוֹב, גֶּפֶן אַדֶּרֶת.

אַתְּ כֶּרֶם יַיִן טוֹב, גֶּפֶן אַדֶּרֶת:
עָלַיִךְ חַסְרֵי־לֵב שֶׁקֶר יַלִּינוּ,
לֵאמֹר כִּי בַרְכֵי־לֵב אֵינֵךְ גֹּדֶרֶת;

אַךְ לוּ אַנְשֵׁי־לֵב הֵם הָבֵן יָבִינוּ,
כִּי אֶל־רוּחַ וָלֵב עָשִׂית מִשְׁמֶרֶת,
כִּי לֵאלֹהִים אָהֹב מִכֹּל צִוִּינוּ:
פֹּה כָּל־מוּסַר הַלֵּב: לֹא, לֹא־שָׁגִינוּ:
אוֹתָךְ נָטַע מֵאָז בּוֹרֵא רָקִיעַ.

אֹתָךְ נָטַע מֵאָז בּוֹרֵא רָקִיעַ:
וְאָנָה הַשָּׂדֶה? הַשָּׂדֶה נָחְנוּ.
נַחְנוּ. נַחְנוּ שָׂדֵךְ: לָנוּ הוֹפִיעַ —
מַמְלֶכֶת אַנְשֵׁי־קֹדֶשׁ אָז נִמְשָׁחְנוּ.
אָבִינוּ אָהַב יָהּ, שָׁמְעוֹ הִשְׁמִיעַ:
וּפְרִי חַסְדּוֹ אָנוּ בָנָיו לָקְחְנוּ.
וַנֹּאמֶר לֵאלֹהִים מִגִּיל שָׂמַחְנוּ:
לֹא נִקַּח־לָנוּ עוֹד תּוֹרָה אַחֶרֶת.

לֹא נִקַּח־לָנוּ עוֹד תּוֹרָה אַחֶרֶת,
כִּי לֹא יָשִׁיב אָחוֹר אֵל שַׁדַּי אֹמֶר.
אֵיכָה יִיעַץ אֵל רָם עֵצָה נִבְעֶרֶת?
הַאִם כָּמוֹנוּ הוּא קָרוּץ מֵחֹמֶר?
מֵאָז כָּזֹאת יָעַץ, תֹּאמַר עִוֶּרֶת:
הַיּוֹם, עוֹלָם. וּבְסֵפֶר זֶה, אֵיךְ יֹאמֶר?
אֵיךְ יוֹנָתוֹ יוֹנֶה, וַיַּמְטֶר־עֹמֶר?
לֹא, כִּי רַק־בָּךְ נִיגַע, רַק־בָּךְ נָזִיעַ.

לֹא, כִּי רַק־בָּךְ נִיגַע, רַק־בָּךְ נָזִיעַ,
אַף אִם־נִהְיֶה טוֹבִים, וּכְרֹאשׁ וָמֶלֶךְ:
וּבְאַהֲבָתֵךְ נָבוּז עָמָל וִיגִיעַ.

אַף אִם־דַּלִּים נִהְיֶה, וּכְרָשׁ וָהֵלֶךְ;
גַּם אִם נִגְבַּר, וּמְשַׂנְאֵי־אֵל נַכְרִיעַ;
גַּם אִם־עֵרוֹם עֶרְיָה בַּגּוֹלָה נֵלֵךְ.
אַךְ מוֹאֵס בָּךְ יִדַּל, יַחֲזִיק בַּפֶּלֶךְ;
אֶל־פִּי בֹזֶה אֹתָךְ תְּתַךְ עֹפֶרֶת.

אֶל־פִּי בֹזֶה אֹתָךְ תְּתַךְ עֹפֶרֶת;
כִּי־לֹא אִישׁ סָכָל הוּא, אַךְ מֹעֵל מָעַל.
רָאוּ שֵׁשׁ־מֵאוֹת אֶלֶף אֵשׁ בֹּעֶרֶת
יוֹרֶדֶת עַל־הָהָר מַטָּה מִמָּעַל.
מִתּוֹךְ הָאֵשׁ שָׁמַעְנוּ פֶּה דֹּבֶרֶת,
עוֹנָה אֶל־קוֹל מֹשֶׁה. זֵד וּבְלִיָּעַל
מַה־יֹּאמַר עוֹד? שָׁתֹה יִשְׁתֶּה כּוֹס רָעַל.
נַחְנוּ בָךְ נִשְׁתַּעֲשַׁע, נָשִׁיר, נָרִיעַ.

נַחְנוּ בָךְ נִשְׁתַּעֲשַׁע, נָשִׁיר, נָרִיעַ;
נִשְׂמַח, נָגִילָה בָּךְ לָעַד כֻּלָּנוּ.
מִדַּרְכֵּךְ אֶת־רַגְלֵינוּ לֹא־נַפְרִיעַ;
לַיְלָה וָיוֹם יִהְיֶה זִכְרֵךְ אִתָּנוּ.
נוֹדֶה תָמִיד אֵל חַי, חַסְדּוֹ נוֹדִיעַ;
כִּי כֶּרֶם יֵין הָרֶקַח נָטַע בָּנוּ.
נוֹדֶה תָמִיד לַאֲשֶׁר חָנַן אֹתָנוּ
תּוֹרָה מִכְלַל אוֹרָה וּכְלִיל תִּפְאֶרֶת.

תּוֹרָה מִכְלַל אוֹרָה וּכְלִיל תִּפְאֶרֶת,
מִכֹּל דִּבְרֵי תֵבֵל זִיוֵךְ יוֹפִיעַ.

אַתְּ כֶּרֶם יַיִן טוֹב, גֶּפֶן אַדֶּרֶת,
אֹתָךְ נָטַע מֵאָז בּוֹרֵא רָקִיעַ.
לֹא נִקַּח לָנוּ עוֹד תּוֹרָה אַחֶרֶת:
לֹא; כִּי רַק־בָּךְ נִיגַע, רַק־בָּךְ נָזִיעַ.
אַף־כִּי בָזֶה אֹתָךְ תִּתַּךְ עֹפֶרֶת;
נַחְנוּ בָךְ נִשְׁתַּעֲשַׁע, נָשִׁיר, נָרִיעַ.

לנכח האמת.

(תקע"ח)

אַל תִּרְגְּזִי עָלַי, זְקֵנָה אַתְּ, אֱמֶת;
רַע תָּאֳרֵךְ מֵרֹב שְׁנֵי חַיָּיִךְ.
אַחַת לְעוֹלָם אַתְּ, וְלֹא תִתְחַדְּשִׁי;
עַל־כֵּן כְּכָל זָקֵן הֲלֹא פָּנָיִךְ.
שַׁח קָדְקָדֵךְ, וּמְאֹד שְׁחוֹחַ תֵּלְכִי;
גַּם חָשְׁכוּ, אוֹי לָךְ! שְׁתֵּי עֵינָיִךְ.
מִצְחֵךְ וְכָל־עוֹרֵךְ כְּנֹאד עַל־מוֹקְדָה,
וַיִּכְבְּדוּ מֵהַאֲזִין אָזְנָיִךְ.
זָקֵן שְׂעַר רֹאשֵׁךְ, וְלָבָן נֶהֱפַךְ;
וַיִּקְדְּרוּ וַיִּמְעֲטוּ שִׁנָּיִךְ.
גַּם נֶחֱלַשׁ קוֹלֵךְ, וְגַם אָפֵס וְתַם;
גַּם צִמְּקִים הָיוּ שְׁנֵי שָׁדָיִךְ.
מֵתָה גְבוּרָתֵךְ, וְזֶה אֵין עוֹד אֱיָל;
תֶּבֶן וְקַשׁ נִהְיוּ שְׁתֵּי יָדָיִךְ.
הֵן רַק עֲצָמִים בָּךְ, וְאֵין בָּשָׂר וָדָם;
גַּם כָּשְׁלוּ תוֹךְ הָרְחוֹב בִּרְכָּיִךְ.
אַךְ מִלְּבַד כָּל־אֵל הֲלֹא מוּם רָע מְאֹד
יֵשׁ בָּךְ, וּמִשְׁקָלוֹ כְּכֹל מוּמָיִךְ.
כִּי לֹא זְהַב אוֹפִיר וּפָז אוֹ יַהֲלוֹם,

רַק רָע וָרַק מִגְרָע בְּמִשְׁכָּנֶיךָ .
עַל-כֵּן בְּנֵי תֵבֵל עֲזָאזֵל שִׁלְּחוּךָ ,
וַיִּרְחֲקוּ מִמֵּךְ וּמֵרֵעֶיךָ .
אַךְ אוֹיִבֵךְ כָּזָב הֲלֹא בוֹ כָּל-יְפִי ,
הֵן קָטְנוֹ עָב מֵעֳבִי מָתְנֶיךָ .
עשֶׁר וְכָבוֹד לוֹ וְחַיִל וָעֱזוּז ;
יָמָיו יְמֵי בַחֲרוּת , וְלֹא יָמֶיךָ .
הוּא רַעֲנָן תָּמִיד כְּאֶזְרָח רַעֲנָן ,
לֹא יֶחֱלַשׁ כֹּחוֹ לְמַכּוֹתֶיךָ .
כֵּן הוּא, אֱמֶת, כֵּן הוּא ; וְעַל-כֵּן כָּל־אֱנוֹשׁ
אַךְ אַחֲרָיו יִמְשֹׁךְ , וְלֹא אַחֲרֶיךָ .
כֹּל יוֹרְדֵי עָפָר לְפָנָיו יִכְרְעוּ ,
וַיְסַקְּלוּ אֶת כָּל-מִקְדָּשֶׁיךָ .
כָּל-הָאֱנוֹשׁ כּוֹזֵב , וְאֵין דֹּבֵר אֱמֶת ;
נִשְׁכַּח שְׁמֵךְ , אוֹ מַה פְּעֻלּוֹתֶיךָ .
וַיֶּחֱרַד הָעָם אֲשֶׁר בַּמַּחֲנֶה
אִם יֶחֱזֶה אוֹתָךְ בְּמִכְתָּבֶיךָ .
מִתּוֹךְ עֲמָלֵקִי לְכוּ סוּרוּ רְהוּ ,
הֵם אוֹמְרִים עַל כֹּתְבֵי מִלֶּיךָ .
אַךְ אִם בְּלֹא אֵיבָה חֲקִירוֹת אַעֲמִיק ,
וּבְתֹם וּבֹר אֶתְבּוֹנְנָה עָלַיִךְ ,
אֶרְאֶה הֱיוֹת כָּזָב בְּרִיאַת הָאֱנוֹשׁ ;
לֹא כֵן אֱמֶת אָמְנָם . וְאֵל עֹשָׂיִךְ .
שֶׁקֶר אֱנוֹשׁ בָּרָא , וְאֵל בָּרָא אֱמֶת :
מִפְּעַל אֱנוֹשׁ אֵיךְ יַעֲרֹךְ אֵלָיִךְ ?

מַעֲשֵׂה יְדֵי אָדָם אֲנִי אֵיךְ אֶעֱבֹד,
אוֹ אֵיךְ אֱהִי אוֹהֵב לְכָל בּוֹזַיִךְ?
לֹא כֵן; אֲבָל אָקוּם, וּבָם אִלָּחֲמָה,
בַּל־אֶעֱזֹב אוֹתָךְ בְּיַד מוֹנַיִךְ.
וְתָמוֹךְ יְמִינִי נָא, וְאֶהְיֶה לָךְ לְבֵן:
אִמִּי הֲיִי, וְרַב שְׁלוֹם בָּנָיִךְ.

אֶל הַמְקֻבָּלִים.

תקע״ה.

וְגַם־נֶגֶב, גַּם־צָפוֹן, גַּם־יָם, גַּם־קֶדֶם,
כָּל־גּוֹי, כָּל־מַמְלָכָה, כָּל־נוֹף, כָּל־רוּחַ,
כָּל־פֶּלֶךְ, כָּל־מָחוֹז, כָּל־עִיר, כָּל־עֵבֶר,
גַּם־שָׂב, גַּם־רַךְ, אִישׁ לֵב, גַּם־אִישׁ אֵין דַּעַת,
כַּגֶּבֶר כָּאִשָּׁה יָעִידוּ נֶצַח:
כָּל־הַמְבַקֵּשׁ הַרְבֵּה לֹא־יִמְצָא אָיִן.

אוּלַי תֹּאמַר: אֶת־מִי כָּאֵלֶּה אָיִן?
כֻּלָּנוּ זֹאת יָדַעְנוּ מִנִּי־קֶדֶם.
עַד־אָנָה הֶבֶל תַּשְׁמִיעֵנוּ נֶצַח?
קִנְצֵי מָתַי תָּשִׂים אֶל־דִּבְרֵי־רוּחַ?
עַד־מָה תַּכְבִּיר מִלֶּיךָ בִּבְלִי־דַעַת,
לֵאמֹר דָּבָר יָדוּעַ מִכָּל־עֵבֶר?
אוּלָם, אָחִי יָקָר, אַל־תֵּט אֶל־עֵבֶר,
לַחְשׁוֹב כִּי בִדְבָרַי תּוֹעֶלֶת אָיִן,
גַּם אָנֹכִי יָגַעְתִּי לִלְמוֹד דַּעַת,
וְאֶפֶן לַחָכְמָה מִיַּרְחֵי־קֶדֶם.
בַּיּוֹם פָּתַחְתִּי פִּי מִקֹּצֶר רוּחַ,
כִּי נַפְשִׁי הִתְחַלְחֲלָה, וּכְאֵבִי נֶצַח.

עַל תּוֹרַת אֵל לָמָּה תַכְבִּידוּ נֶצַח,
אַתֶּם הַמְקַבְּלִים, עַל יַלְדֵי עֵבֶר?
הִרְבּוּ כַחוֹל עָלֵינוּ חֻקּוֹת רוּחַ,
וְלִפְקוּדֵי קַבָּלַתְכֶם קֵץ אָיִן.
משֶׁה לֹא רַב צִוָּנוּ מִימֵי קֶדֶם,
כִּי גַם-אַתֶּם תּוֹסִיפוּ דִּבְרֵי-דַעַת?

אוֹר הַתּוֹרָה תַקְדִּירוּ מֵאֵין דַעַת,
וֶאֱמוּנוֹת שָׁוְא תַּגִּידוּ לָנוּ נֶצַח.
זָרוֹת תַּשְׁמִיעוּ לֹא נִשְׁמָעוּ קֶדֶם,
וַתַּדִּיחוּן מֵאֵל רֹב זֶרַע עֵבֶר.
כִּרְאוֹת כִּי דִבְרֵי-טַעַם לָכֶם אָיִן,
רָחַשׁ לִבָּם: כָּל-תּוֹרָתֵנוּ רוּחַ.

כַּמָּה, אוֹי לִי! לֹא הָיָה בָם עוֹד רוּחַ
לִנְצֹר אָרְחוֹת מִשְׁפָּט וּשְׁבִילֵי דַעַת!
סָרוּ מַהֵר, כִּרְאוֹת כִּי דֶרֶךְ אָיִן
אֶת כָּל חֻקּוֹתֵיכֶם לִשְׁמוֹר עַד-נֶצַח.
כָּכָה שָׁטוּ הָעָם אִישׁ אִישׁ אֶל-עֵבֶר,
נֶגֶד דָּוִד עָזְבוּ בִּימֵי קֶדֶם *).

וְלָמָּה נִבָּהֵל, אִם מִימֵי קֶדֶם
רַבּוּ יִרְאֵי הָאֵל נֶאֱמְנֵי רוּחַ,
וּבְדוֹרוֹתֵינוּ אֶל רֹב יַלְדֵי-עֵבֶר
אַחַר גַּוָּם יַשְׁלִיכוּ תּוֹרַת דַעַת?

*) רחבעם, ועיין פסחים דף י"א ריש ע"ב.

מַה-נִּשְׁתּוֹמֵם? קַבָּלַתְכֶם עַד-נֶצַח
אַךְ זֶה יִהְיֶה פִּרְיָהּ, וּפְרִי טוֹב אָיִן.

אוּלַי תָּשִׁיבוּ: „הֵן מִלֶּיךָ אָוֶן.
„מִי לֹא יֵדַע יָדוֹעַ מִנִּי-קֶדֶם,
„כִּי עַם-הָאָרֶץ יִכָּשְׁלוּ נֶצַח
„גַּם בִּדְבָרִים בָּרִים, מֵחֹסֶר רוּחַ?
„אוּלָם אַנְשֵׁי הַשֵּׂכֶל יָבִינוּ דַעַת:
„לָהֶם תּוֹעִיל, אִם-לֹא לִכְסִילֵי עֵבֶר."

דָּרַשְׁתִּי וָאֶחְקֹר כָּל-צַד, כָּל-עֵבֶר,
לִמְצוֹא אֶת-תּוֹעַלְתָּהּ; אַךְ אָמְנָם אָיִן.
מַה-זֶּה תּוֹעִיל אֵפוֹא אֶל אַנְשֵׁי-דַעַת?
מַה-תַּגְדִּיל אַהֲבָתָם לֵאלֹהֵי קֶדֶם?
אִם נֶעֶלְמוּ מֵהֶם עֲלָמוֹת רוּחַ
הַאִם עַל-כֵּן לֹא יַעַבְדוּהוּ נֶצַח?

אוּלָם אַתֶּם אַחַי תֶּהְבָּלוּ נֶצַח,
תִּבְזוּ אֶת-הַנִּגְלוֹת, וּלְבַד אֶל-עֵבֶר
הַסּוֹד תָּרוּצוּ; כְּעוֹלֶה עַל-רוּחַ
עַל תּוֹרַת אֵל תַּבִּיעוּ דִבְרֵי-אָוֶן,
אַתֶּם תִּמְאָסוּ דֶּרֶךְ חַכְמֵי-קֶדֶם,
כִּי רַק אִישׁ נִסְתָּרוֹת יֵדַע דַּעַת.

כָּל-אוֹת מָשָׁל חִידָה—אַךְ מֵאֵין דַּעַת
מַחֲלֹקֶת בֵּינֵיכֶם מָצָאתִי נֶצַח.
סֵפֶר שַׁעֲרֵי כְּרָאוּת אֵיךְ עַל צוּר קֶדֶם
כָּל-סָרָה דִבַּרְתֶּם. הוֹי חַכְמֵי עֵבֶר!

עָלֵינוּ הַנִּגְלוֹת; כִּי אָדָם אֵין
דַּעַת אֵל רָם יוּכַל—יַרְוִיחַ רוּחַ.

תּוֹרָה, בַּת יוֹצֵר כֹּל, בַּת בּוֹרֵא רוּחַ,
מָה־רַבָּה חָכְמָתָהּ! הִיא מִכְלַל־דַּעַת.
אַךְ אִם הוֹדָהּ, יָפְיָהּ יוֹדֵעַ אָיִן,
אֵל! נָא בִּכְסִילוּתָם אַל־יִהְיוּ נֶצַח.
תָּמוֹךְ בִּימִינִי נָא, אָב לִבְנֵי־עֵבֶר!
זִיוָהּ אָשִׁיב אֵלֶיהָ כִּימֵי קֶדֶם.

כִּנְבִיאֵי קֶדֶם תִּשָּׂאֵנִי רוּחַ,
אַטִּיפָה לִבְנֵי־עֵבֶר דִּבְרֵי־דַעַת;
אַטִּיפָה נֶצַח, אַךְ שֹׁמֵעַ אָיִן.

סבות הטעות.

תקפ"ג

בִּינָה וְתוּשִׁיָּה, שֵׂכֶל וָדַעַת,
מַתַּת אֱלֹהִים הֵנָּה,
וּלְתוֹעֲלוֹתֵיהֶן אֵין קֵץ וָחֵקֶר.
אֵיכָה תְּלוּנֹת עָם אָזְנִי שֹׁמַעַת
יוֹם יוֹם, וְלֹא תִרְפֶּינָה:
„יִתְעֶה בְשִׂכְלוֹ אִישׁ, וְשָׁוְא וָשֶׁקֶר
„יִמְצָא בְּמֶחְקָרוֹ: עַל־כֵּן נִפְלָנוּ
„תָּמִיד מְבַקְשֵׁי דַעַת, אַף יַשְׁאָנוּ
„אִישׁ אִישׁ עֲלֵי רֵעֵהוּ?"
רַב! דִּבְרֵי סָרָה; רַב־לָכֶם, רֹמּוּ!
לָרִיב בְּמַתַּת־אֵל עַד־אָן תֵּצֵאוּ?
מִכֹּל חֲסָדָיו בִּינַת לֵב יְקָרָה,
לַחְשֹׂף אֱמֶת בָּהּ חָרוּצִים יָרֹמּוּ.
אַךְ אִישׁ בְּלֵב עָצֵל וּבְגֹבַהּ רוּחַ
יָחֵל חֲקֹר עַל תּוּשִׁיָּה נִסְתָּרָה,
וּבְלֵב חֲקִירָתוֹ יִישַׁן יָנוּחַ,
בַּל הָעֵמֶק יִגָּע;
אוֹ אִם בְּדֶרֶךְ רִאשׁוֹנִים לָלֶכֶת,
אוֹ לַהֲלֹךְ מִנֶּגֶד, יִשָּׁבֵעַ.
יִרְדֹּף חֲדָשׁוֹת; אוֹ עַל־כֵּס מַמְלֶכֶת
יַחְשֹׁב אֲשֶׁר הוּקַם. וּבְאָח וָרֵעַ
יִמְאַס לְהִוָּעֵץ—עַל־מִי יָלוֹן
אִם לֹא יְהִי נִמְלָט מִכִּשָּׁלוֹן?

דֶּרֶךְ אֶרֶץ.

או

אַפְּטִימִיזְמוּס.

שִׁירַת שְׁדָ״ל לְדוֹרוֹ.

(ת״ר)

חלק ראשון.

דֶּרֶךְ אֶרֶץ, דֶּרֶךְ אֶרֶץ,
חֵן וָחֶסֶד, רָב־שָׁלוֹם.
חִזְקוּ נָא, מִלְכוּ בָאָרֶץ,
תִּמְכוּ שֵׁבֶט עַד־עֵילוֹם!
לֹא־עוֹד רִיב, שִׂטְנָה וָקֶרֶץ;
כָּל־מָדוֹן עָדְיוֹ יִבְלֹם.
גּוּר יָגוּר אַרְיֵה עִם־כֶּשֶׂב,
כַּבָּקָר דֹּב יֹאכַל עֵשֶׂב

עַל־חֹר פֶּתֶן יִשְׁתַּעֲשֵׁעַ
הָעוֹלֵל אוֹ הַיּוֹנֵק;
לֹא יַשְׁחִית אַף לֹא יָרֵעַ
נְמַר וָלַיִשׁ הַמְּזַנֵּק.

אַךְ נוֹאַלְתִּי, אַךְ נִבְעַרְתִּי,

בִּבְלִי־לֵב וּבְאֵין עֵינַיִם,
עֵת כָּכֶם סָרָה דִבַּרְתִּי
זֶה שָׁנִים עֶשְׂרִים וּשְׁתַּיִם.

עִיר פֶּרֶא אָז הָיִיתִי,
מִקִּרְיָה קִנִּי רָחוֹק,
חֶזְיוֹן שָׁוְא עַל־כֵּן חָזִיתִי,
פִּי פָּעַרְתִּי לִבְלִי חֹק.

יִתְגַּדַּל אַף יִתְקַדָּשׁ,
יִתְנַשֵּׂא אַף יִתְהַדָּר,
יִשְׁתַּבַּח דּוֹר חָדָשׁ:
אֵין בּוֹ קוֹץ, אֵין בּוֹ דַּרְדַּר.

דּוֹר רִאשׁוֹן, דּוֹר עִוָּרוֹן,
דּוֹר חָרוֹן — דּוֹר מִלְחָמָה;
דּוֹר אַחֲרוֹן — הוּא דוֹר כִּשְׁרוֹן,
דּוֹר שָׁלוֹם, אַף דּוֹר חָכְמָה.

בּוֹשׁ יֵבוֹשׁוּ קַדְמוֹנִים,
גּוֹרָלָם שׁוֹאָה וָאֶמֶשׁ,
חֹשֶׁךְ אֹפֶל וַעֲרָפֶל,
קִיר תָּפֵל — פַּתְבָּג תָּפֵל,
הָר נוֹפֵל — רִיר חַלָּמוּת.

אֵין זִכְרוֹן לָרִאשׁוֹנִים;
כָּל חָדָשׁ תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ:
אֵין עֵיפָתָה — אֵין סוֹפָתָה.

אֵין אֵימָתָה – אֵין צָרָתָה:
רַק אוֹרָה – רַק תִּפְאָרָה,
רוּחַ דַּעַת וּגְבוּרָה,
רוּחַ שֶׂכֶל וּשְׁלֵמוּת.

דוֹר רְחַץ מִצּוֹאָתוֹ,
רָץ יוֹם יוֹם לִשְׁלֵמוּתוֹ,
חָכְמָתוֹ אַף־צִדְקָתוֹ
אֵשׁ תָּמִיד בּוֹ לֹא־תִכְבֶּה.

אֶל הַשֶּׁקֶר לֹא נָטָה,
אֶל הַהֶבֶל לֹא שָׂטָה;
לֹא נִפְתָּה–עַל אִישׁ חוֹלֵם
וּמְשֻׁגָּע אוֹ מִתְנַבֵּא;
דוֹר שָׁלֵם מִכֹּל יְשָׁלֵם!
שָׁלוֹם לָךְ, בָּרוּךְ אַתָּה.

הֶאָח הֶאָח נַפְשִׁי! וְאֵיךְ אֶשְׁמְרָה
מַחְסֹם לִשְׂפָתַי עֵת אֶרְאֶה פָּנֶיךָ.
דוֹרִי, דוֹר מִי כָמֹהוּ?
אֶרְאֶה עֹצֶם יָדֶךָ
עַל־הָאָרֶץ יִגְבַּר, עַל־הַשָּׁמַיִם,
עַל־הָאֵשׁ, עַל־הַמַּיִם.
אַתָּה עַל־כַּנְפֵי רוּחַ הַלֹּהֶטֶת
מִמַּעַל לֶעָבִים תַּגְבִּיהַּ לֶכֶת.
אַתָּה בִּלְתִּי מָשׁוֹט אַף בִּלְתִּי רוּחַ
תָּעוּף אָרְחוֹת יַמִּים עִם סִיר נָפוּחַ.

וּבְסִיר נָפוּחַ וּבְמַסְלוּל בַּרְזֶל
תָּעוּף בִּלְתִּי סוּסִים, גָּמָל וָפֶרֶד,
כַּאֲשֶׁר יִדְאֶה הַנֶּשֶׁר, מֶרְכַּבְתֶּךָ.
וּבְסִיר נָפוּחַ וּבְחָכְמַת כֵּלֶיךָ,
בִּלְתִּי עָמָל וִיגִיעַ,
אֶחָד תַּחַת מֵאָה יַעַשׂ בַּמְּלָאכֶת.
אַתָּה תַּעְצֹר בָּרָד, נֶפֶץ וָזֶרֶם
מֹרֶדֶת עַל־חֶלְקַת שָׂדֶה וָכֶרֶם,
חִצֵּי שַׁדַּי גַּם הֵמָּה
אֵשׁ עֶבְרָתוֹ, בִּשְׁאוֹל תַּחְתִּית תַּשְׁקִיעַ.
אַתָּה מַיִם וָרוּחַ
נְתַתְּתָ לִנְהָתֵימוֹ;
עָפָר, אֶבֶן וָסֶלַע
לִיסוֹדוֹתָם הִפְרַדְתָּ,
וִיסוֹדוֹת הַיְסוֹדוֹת אַתָּה מָדַדְתָּ.
בָּשָׂר וָדָם וָעֶצֶם
פִּלַּגְתָּ, וּבְדָמְךָ
אֶת־הַבַּרְזֶל מָצָאתָ.
עַתָּה יֵבוֹשׁ, עַתָּה יַחְפִּיר הַטֶּבַע,
כִּי מִסְתָּרָיו חָשַׂפְתָּ,
וּכְלֵי מַעֲשֵׂהוּ מִיָּדוֹ חָטַפְתָּ.
אַתָּה בִּזְכוּכִיתֶךָ
קֵרַבְתָּ הַיָּרֵחַ אֶל־עֵינֶיךָ;
וַתַּבֵּט מֵרָחוֹק, כִּמְרַגֵּל חֶרֶשׁ,
אָדָם וּבְהֵמָה בוֹ, וּפְעֻלּוֹתֵימוֹ;

מָחָר גַּם אֶת מְלִימוֹ
תַּקְשִׁיב אָזְנֶךָ. יֵשׁ אֵלֶּה יַכְחִישׁוּ.
אַךְ מִי יִשְׁמַע לָהֶם? זֵדוֹנִים הֵמָּה —
אַתָּה חָקַרְתָּ כָּל־מַדְוֶה וָחֹלִי,
בַּנְתָּ סִבַּת כָּל־נֶגַע,
וּרְפוּאוֹת נִפְלָאוֹת יוֹם יוֹם חִדַּשְׁתָּ.
עַל־כֵּן חָרָה עָלֶיךָ אַף הַטֶּבַע
(הַטֶּבַע הַמְקַנֵּא, נִכְלָם מִמֶּךָ),
וּבְרַק חַרְבּוֹ שִׁנֵּן, וַיְחַדֵּשׁ פֶּגַע;
וַיִּקְרָא מִמִּזְרַח זָעַם,
מִצָּפוֹן שֹׁד מִשַּׁדַּי;
וַיִּפֹּל פִּתְאוֹם וּבְרֶגַע
זָקֵן וָנַעַר,
סָכָל וָבַעַר,
עִם חַרְטֹם, אַשָּׁף, כַּשְׂדִּי.

אַךְ מֵתֶיךָ וּפְגָרֶיךָ
אִם־רַבּוּ בֹּקֶר וָעֶרֶב,
כֵּן רַבּוּ בֹּקֶר וָעֶרֶב,
מִכְתָּבֶיךָ וּסְפָרֶיךָ.
אֶת־תֹּקֶף חָכְמָתֶךָ
הֵבִין וַיִּרָא הַמָּוֶת;
רָאָה, וַיִּחַר לוֹ.
מִתַּחְתִּיּוֹת צַלְמָוֶת
לַמִּלְחָמָה עָלֶיךָ
הוֹצִיא אֶת־כָּל־חֵילוֹ.

נִירוּצוּ — וַיָּפוּצוּ
מַלְאָכָיו בַּחוּץ, בַּבָּיִת.
כְּאֱכָל־אֵשׁ שָׁמִיר וָשָׁיִת,
כֵּן (נִשְׂבַּע) — אֹכַל, אֶשְׂבַּע.
אַכְזָרִי — טָרַף כַּאֲרִי
אֵין נִסְתָּר מֵעֶבְרָתוֹ,
וַיִּגְזֹר יָמִין וּשְׂמֹאל,
לֹא יַחְמֹל — יוֹם נִקְמָתוֹ.

וּכְתָבֶיךָ וּסְפָרֶיךָ
אִם רַבּוּ עֶרֶב וָבֹקֶר,
כֵּן רַבּוּ עֶרֶב וָבֹקֶר
גַּם־מֵתֶיךָ וּפְגָרֶיךָ.

דּוֹר דֵּעָה, דּוֹר שָׁלוֹם, אַשְׁרֵי בָנֶיךָ!
אַשְׁרַי, מַה טּוֹב חֶלְקִי, כִּי בָךְ נוֹלַדְתִּי:
אֵיבָה אֵין עוֹד, אֵין עוֹד שִׂנְאָה; אָח, רֵעַ
כֹּל גֶּבֶר אֶל כֹּל גָּבֶר,
לֹא לֶאֱמוּנָה וּלְמַחְשָׁבָה יִרְדֹּף
אָדָם, אוֹ יִשָּׂרֵף; תַּמָּה נִכְרָתָה
שִׂנְאַת הַדָּת; אָבַד זִכְרָהּ לָנֶצַח!
דּוֹר חֹפֶשׁ, דּוֹר חֵרוּת, חָכְמַת וָדַעַת,
עַל הַבְלֵי הַיְשִׁישִׁים יִשְׁפֹּךְ בּוּז לַעַג.
אֶל יִהְיֶה שָׁם הָרוּחַ
לָלֶכֶת, יֵלֵךְ אִישׁ; לַעֵג מוֹכִיחַ,
שִׂנְאָה אֵין עוֹד, וּלְבַד שָׁלוֹם בָּאָרֶץ.

מָאתַיִם אֶלֶף כֶּסֶף
יִלְוֶה אִישׁ, וּלְנוֹשָׁיו יִפְשֹׁט הָרָגֶל;
לֹא יִתֵּן, לֹא יִבְרַח: כִּתְמוֹל הִנֵּהוּ
סֹחֵר, קֹנֶה, לֹוֶה–שָׁלוֹם בָּאָרֶץ.
תִּמְעַל אִשָּׁה, תִּתֵּן לַזָּר דּוֹדֶיהָ;
יֵדַע, יִרְאֶה הָעָם, יִרְאֶה הַבַּעַל —
אֵין אֹמֶר וּדְבָרִים: שָׁלוֹם בָּאָרֶץ.
עָקֹב יַעְקֹב הָאָח, וִירַמֶּה רֵעַ;
מִרְמָתוֹ וּתְכָכָיו יֵדַע אָחִיהוּ,
אָכֵן מֵרָע עַד טוֹב לֹא יִפְצֶה פִּיהוּ,
אֵין פֶּרֶץ וּצְוָחָה בִּרְחֹבוֹתֵינוּ.
חָמָס וָשֹׁד לֹא יִשָּׁמַע, תִּקָּבֵר
תּוֹךְ מַצְפּוּנֵי לֵב גָּבֶר
חֵמָה, שִׂנְאָה בַּל תִּגָּלֶה הַחוּצָה;
אַךְ נֵכֶל תַּחַת נָבֶל,
אַךְ שֵׂכֶל תַּחַת שָׂכֶל,
עָקְבָה תַּחַת עָקְבָה, תֹּךְ תַּחַת תֹּךְ;
אֵין רִיבוֹת וּתְלוּנוֹת, מָדוֹן, תּוֹכָחַת;
אֵין אֹמֶר וּדְבָרִים: שָׁלוֹם בָּאָרֶץ.

מַה טּוֹב וְנָעִים
שֶׁבֶת כְּרֵעִים
אוֹיֵב וְשׂנֵא,
תָּמִיד, מְקַנֵּא!

תִּשְׂפַּת חֲלָקוֹת
חוֹבֵק וְנֹשֵׁק,

יִדְמוּ נְשִׁיקוֹת
חָשׁוּק וְחֵשֶׁק —

אָרְבּוֹ בְקִרְבּוֹ,
צֹפֶּן בְּלִבּוֹ,
טֹמֶן בְּחֻבּוֹ
עֵצוֹת עֲמוּקוֹת.

כִּסָּה בְּאַחְוָה
שִׂנְאָה וְאֵיבָה,
וּבְמַהֲמָאוֹת
מַסְתִּיר קְנָאוֹת;
קֶצֶף וּמָדוֹן —
שָׁלוֹם וְשַׁלְוָה;
קֶשֶׁת וְכִידוֹן —
שָׂשׂוֹן וְחֶדְוָה.

מַיִם עֲמוּקִים
עֵצָה בְּלֵב אִישׁ,
צָרִים מְזִיקִים
יַחְפִּיר וְיַבְאִישׁ

חָכְמָה וְעָרְמָה
עָקְבָה וְתָרְמָה
שָׁלוֹם וְחַיִּים.

עִזְבוּ פְתָיִים
שִׂכְלוּת בְּהֵמָה:

יִרְבּוּ יְמֵיכֶם
וִימֵי בְנֵיכֶם
עַל הָאֲדָמָה.

חלק שני.

אֶגֹּיאִיזְמוּס! אֶגֹּיאִיזְמוּס.
עֹשֵׂה פֶלֶא מִי כָמֹכָה?
כָּל־יְמֵי אוֹדֶה לְשִׁמְךָ,
לְךָ תָּמִיד אֶקֹּד, אֶבְרְכָה;
אֶגֹּיאִיזְמוּס, בְּךָ אֶתְמֹכָה,
אָז אַצְלִיחָה, אָז אֶמְלֹכָה.

אִם חָכְמָה אֵין בִּי וָדַעַת,
וּצְדָקָה מִמֶּנִּי נֶעְדָּרֶת,
לֹא אָגוּרָה, לֹא אֵחַתָּה:
מַכּוֹתַי אַתָּה תַחְבֹּשׁ.
הַצִּילֵנִי, אֵלִי אָתָּה,
אֹמַר לָךְ, אָז לֹא אֵבוֹשׁ.

אָז, נָעוֹר וָרֵיק מִכֹּל
אֶכָּבֵד כִּבְנֵי מָחוֹל;
אַעַשׂ חַיִל, אַרְבֶּה שֵׁם
וּזְהָבִי יִרְבֶּה כַּחוֹל.

עַל זֵדִים אֶתְמוֹל בָּזוּנִי
אַשְׁלִיךְ נַעַל, קִיא, צוֹאָה;
אַנְשֵׁי דַעַת יִירָאוּנִי,
צַדִּיקִים תָּמִית קִנְאָה.

עַל סִפְרֵי קֶדֶם, אַפְּלָטוֹן, אָרִיסְטוֹ,
שַׁ״ס, מִדְרָשׁ וּגְאוֹנִים, הַאִישׁ כָּמֹנִי
יִרְקַב יִבְלֶה? הֵמָּה מֵהֶבֶל יָחַד;
אָרְכָּם, רָחְבָּם, עָבְיָם—אֵימָה וָפַחַד.
חָכְמַת-מֶה לָמוֹ? מִלֵּיהֶם אַךְ טֹבוּ
לִמְשֹׁךְ חַבְלֵי שֵׁנָה עַל עַפְעַפָּיִם.
אִישׁ שֶׁמֶשׁ דּוֹר דֵּעָה עָלָיו הוֹפִיעָה!
יִרְחַק מֵהֶם: מֹנִיטוֹר, אַלְגֶמַיְנֶי,
דֶּבַּט, יִקְרָא; מֵהֶם מַיִם נֶאֱמָנוּ
יִשְׁאַב יוֹם יוֹם; חָכְמָה, עֵצָה אֵין חֵקֶר
אָז בִּלְבָבוֹ וּבְעַצְמוֹתָיו תָּבֹאנָה.
עוֹד רַבִּים זוּלַת אֵלֶּה
סִפְרֵי חָכְמָה אֶקְרָא בֹּקֶר וָעֶרֶב,
עַל מִשְׁכְּבִי סָרוּחַ,
עֵת שָׁכְבִי וּבְעֵת קוּמִי,
גַּם אַחַר אָכְלִי לַחְמִי,
בַּלְזַק, יָנִין, דֶּי-קוֹק, אַנְשֵׁי הָרוּחַ,
רָאשֵׁי מַמְלֶכֶת תּוּשִׁיָּה הֵמָּה.
אֵלֶּה שַׁעֲשׁוּעִים לִי וּמְשִׁיבֵי נָפֶשׁ:
בָּם מוּסַר הַשֵּׂכֶל, בָּם פִּילוֹסוֹפִיאָה
יֹרֶדֶת חַדְרֵי בָטֶן,
מָתוֹק לַנֶּפֶשׁ, אַף מַרְפֵּא לָעֶצֶם.
אֵלֶּה וַאֲחֵרִים עוֹד מִבַּלְעֲדָמוֹ,
שָׁם, בִּמְדִינוֹת חָכְמָה, פַּרִיז, בְּרוּסֶלֶם,

בְּתְשִׁיעִית פֶּלֶג הַיְרִיעָה *) חֲקָקוּ ;
אֱלֹהַּ מַעְיַן מַיִם חַיִּים ; שָׁתִיתִי ,
אַף כָּל יְמֵי אֶשְׁתֶּה , וּתְחִי נַפְשִׁי .
דַּבֵּר צְחוֹת עַל כָּל מֶחְקָר לָמַדְתִּי ,
וּבְכָל־סוֹד תֵּת מַעֲנֶה אֵין נִשְׂגָּב מִמֶּנִּי ;
וּכְעֵט סֹפֵר מָהִיר פִּי יַטִּיף נֹפֶת :
נֹפֶת מָתֹק , מִלִּים רוּחַ מְלֵאוּ ;
רוּחַ חָכְמָה , לֹא מִדּוֹרוֹת חָלָפוּ ;
רוּחַ דּוֹרֵנוּ , דּוֹר שֹׁלְלֵי הַקֹּשֶׁט
חָשַׂף עַל פָּנָיו , וַיַּבֵּט מִתַּחַת
סִתְרֵי תֵבֵל כֻּלָּהּ , שַׁחַק וָשַׁחַת ;
וּלְכָל־הָעָם יַגִּיד , וּלְעֵין הַשָּׁמֶשׁ
כָּל־סוֹד כָּמוּס יִפְרֹשׂ , בִּמְגִלַּת סֵפֶר
נֹתֶנֶת אִמְרֵי שָׁפֶר ,
הַגָּדָה רוֹמָנִית **) וּמְלִיצַת דְּרָמָה .
אַשְׁרֵי עֵינָיו תָּמִיד וּלְבָבוֹ שַׁמָּה !
מִשָּׁם מֵי יֶשַׁע יִשְׁאַב לוֹ וָחָי ,
מִשָּׁם יֶחְכַּם , יִנָּשֵׂא עַל כָּל־חָי .
אַטִּיצִיזְמוּס , מִצְוֹתֶיךָ ,
מִשְׁפָּטֶיךָ
יַעַשׂ אִישׁ–יִחְיֶה בָהֶם ;
מַה־נִּמְלָצוּ , מַה־יָּקְרוּ
מַה־טָּהֲרוּ ,

---

in 18 (*
Romanzo (**

יַחְפִּיר שֶׁמֶשׁ לִפְנֵיהֶם!
עוֹדִי חַי אַל נָא יָמוּשׁוּ
מֵעַל לוּחַ כִּלְיוֹתַי;
עוֹדִי חַי לִפְנֵי אַחַי
אֶשָּׂאֵם עַל שִׂפְתוֹתַי.

אָנֹכִי אַטִּיצִיזְמוּס הוֹצֵאתִיךָ
מֵאֹפֶל הַסִּבְלוּת אֶל־אוֹר הַשֵּׂכֶל,
אוֹר צִיוִילִיזַצְיוֹן.

לֹא יִהְיֶה לְךָ מִבַּלְעָדַי עֶלְיוֹן.
לֹא יִהְיֶה לְךָ אֵל אַחֵר עַל־פָּנָי,
לֹא יִהְיֶה לְךָ דָבָר בִּמְרוֹם שָׁמַיִם,
עַל־הָאָרֶץ מִתַּחַת, אוֹ בַמַּיִם,
יָקָר, חָבִיב מִמֶּנִּי.
לֹא אָב, לֹא בֵן, אָחִיךָ וַאֲחוֹתֶךָ
אוֹ שׁוֹכֶבֶת חֵיקֶךָ,
לֹא מוֹדָע, לֹא אַלּוּף, וִידִיד וָרֵעַ,
לֹא נַעַר, לֹא זָקֵן,
יוֹנֵק, אוֹ אִישׁ שֵׂיבָה וּנְשִׂיא עֵדָה,
לֹא חָכָם, לֹא מוֹרֶה וּמְלַמֵּד צֶדֶק,
לֹא עָנִי, לֹא יָתוֹם, לֹא נַלְמוּדָה;
לֹא חָכְמָה, תוּשִׁיָּה, בִּינָה וָדַעַת,
לֹא צֶדֶק, מֵישָׁרִים, מִשְׁפָּט וָחֶסֶד
לֹא יִהְיֶה לְךָ חָבִיב מִמֶּנִּי. יַעַן
אָנֹכִי אַטִּיצִיזְמוּס אֵל קַנָּא!

אוֹהֵב זוּלָתִי, עֶבֶד לִי אֵינֶנּוּ.

לֹא תִשָּׂא שֵׁם קָדְשִׁי עַל שְׂפָתוֹתֶיךָ,
וּבְכִנּוּי הַכָּבוֹד תַּזְכִּיר זִכְרִי;
בַּכָּבוֹד תִּשָּׁבֵעַ, בּוֹ תִּפְאַרְתֶּךָ,
אֵלָיו תִּכְרַע, תֹּאמַר: אֵלִי, צוּרִי,
סַלְעִי, סִתְרִי,
כִּתְרִי, נִזְרִי.
הַרְבֵּה מִכָּל־הוֹנֶךָ,
הַרְבֵּה מִכָּל־זַרְעֶךָ,
הַרְבֵּה מֵחַיָּתֶךָ
הַכָּבוֹד יֵקַר לָךְ; מִבָּבַת עַיִן
אוֹתוֹ תִשְׁמֹר, כִּי הוּא אֵל, בִּלְתּוֹ אַיִן.

זָכוֹר כִּי אַךְ אִם רֶגַע
תַּעַזְבֶנּוּ, לָנֶצַח יַזְנִיחֶךָ.
כִּי אַפּוֹ רֶגַע; אַךְ אִם מֵעָלֶיךָ
רֶגַע חָלַף הָלַךְ,
לָעַד לֹא יָשׁוּב לָךְ;
שָׁוְא תִּנָּחֵם, שָׁוְא תֵּאָנַח, לַהֶבֶל
כַּף עַל יָרֵךְ תִּסְפֹּק: כָּבוֹד גָּלָה
לֹא יָשׁוּב עוֹד, אֵין מַרְפֵּא וּתְעָלָה.

כַּבֵּד נַפְשֶׁךָ, כִּי כָבוֹד יִנְחָלוּ
מוֹקִירֵי נַפְשָׁם, וּשְׁפָלִים יֵקָלּוּ.
רֵאשִׁית כָּבוֹד־מַלְבּוּשׁ: רֹאשׁ מַעְיָנֶיךָ
יִהְיֶה עַל הוֹד בִּגְדְךָ וּמְעוֹנֶךָ,

לֹא תִשָּׂא דוּמִיָּה קָלוֹן וָקֶלֶם:
מַקְלֶה שִׁמְךָ יֵקַל, יָקֻם עַד רֶצַח,
אוֹ עַד יַשְׁפִּיל הַמֵּצַח,
יָשׁוּב דַּכָּא וּשְׁחוֹחַ;
אָז תִּתְרָאֶה חַנּוּן מַרְבֶּה לִסְלוֹחַ.
אִם לֹא תִקֹּם, אִם לֹא תִטֹּר, אֵין חֵלֶק
לְךָ בַּכָּבוֹד; כִּי עָנָו וּשְׁפַל רוּחַ,
אָנֹכִי אַטִּיצִיזְמוּס
מָאַסְתִּי וָאֶשְׂנָא, תִּעַבְתִּי נֶצַח.

לֹא תִרְצַח בַּיָּד: פֹּעַל

רֵקִים וּנְבָלִים הוּא; אַתָּה, חַרְבְּךָ —
פִּיךָ הוּא וּלְשׁוֹנְךָ.

לֹא תִנְאַף בַּת אֵל נֵכָר,

יוּדָאִיזְמוּס תּוֹעֵבָה:
לֹא יִנָּקֶה כָּל הַנּוֹגֵעַ בָּהּ;
יוּדָאִיזְמוּס נָבָל, אָב לִנְבָלִים,
רָחַק כָּבוֹד מֵהֶם: שִׁפְלוּת הַנֶּפֶשׁ
חֶלְקָם; מִטִּיט וָרֶפֶשׁ
לֹא יָרִימוּ רַגְלָם, לִבָּם, רוּחָמוֹ,
עֶשְׁתֹּנוֹת יֶלֶד כָּל עֶשְׁתֹּנוֹתָמוֹ,
לֹא בִגְדֹלוֹת, לֹא בִגְבֹהוֹת יֵלֵכוּ;
לֹא תֹאַר, לֹא הָדָר לִפְעֻלּוֹתֵימוֹ;
רַק חֹשֶׁךְ, רַק יֵרָאֶה בִּנְתִיבוֹתֵימוֹ,
דַּלּוּת, עַצְלוּת, קַלּוּת,

שִׁפְלוּת, זְלוּת, נַבְלוּת,
הוֹלֵלוּת וּכְסִילוּת.

זָה אֵל נֵכָר שָׂנֵאתִי וָאֲתַעֲבָה,
אָרוּר כָּל שֹׁגֶה בוֹ; מַכָּתוֹ נֶצַח
זָב וּמְצֹרָע, רָשׁ וָדָל, מַחֲזִיק פֶּלֶךְ
לֹא יִכָּרֵת. הִשָּׁמֵר
אַחֲרָיו לֹא תִזְנֶה, בִּדְרָכָיו לֹא תֵתַע
לֹא תִתְחַתֵּן בּוֹ; שֶׁקֶץ
בָּנָיו וּבְנוֹתָיו יִהְיוּ לָךְ, וּמְאוּמָה
לֹא יִדְבַּק בֵּין יָדֶיךָ מִן הַחֵרֶם;
כִּי אֵשׁ אוֹכְלָה הוּא. יֹאכַל עַד רֶגַע
מִגָּדִישׁ עַד קָמָה, זַיִת וָכָרֶם.

לֹא תִגְנֹב בִּבְלִי שֵׂכֶל וּתְבוּנָה,
כִּי נִמְצָא בִגְנֵבָה יִירַשׁ בָּשְׁנָה;
לֹא תֶחְדַּל לִגְנֹב, כִּי בְיָקָר לֹא יַעַל
נֹעֵר כַּפָּיו מִכָּל גֵּזֶל וָעֹשֶׁק.
כֶּסֶף, זָהָב—רֵאשִׁית לִגְדֻלַּת גֶּבֶר.
לֹא יָדַע לִצְבּוֹר הוֹן, אֵין לוֹ בִּי חֵלֶק;
שֹׂנֵא בֶצַע, מֹאֵס חָמָס וָעָוֶל,
אִישׁ יוּדָאִיזְמוּס הוּא, תּוֹעֵבָה הוּא.

לֹא תַעֲנֶה קֹשֶׁט בֶּאֱמוּנָה וָצֶדֶק
מִיָּמֶיךָ; שְׂרוּעַ אוֹ קָלוּט
מוֹצָא פִיךָ יִהְיֶה; כָּל מִפְעָלֶיךָ,
כָּל קוֹרוֹתֶיךָ, תָּרִים הַשָּׁמַיְמָה;

וּשְׁאוֹלָה תַּשְׁפִּיל כָּל חֶמְדַּת ..עָיִן
אִישׁ אַל יֵדַע בִּפְעֻלּוֹתֶיךָ ; רֵעַ
לֹא יִהְיֶה לְּךָ מִסְתָּרֶיךָ יוֹדֵעַ.
שַׁאַלְךָ אֵיפֹה דַּרְכֶּךָ,
אִם תֵּימִין, תֹּאמַר אַשְׂמְאִילָה,
לֹא תִפְתַּח אֵלָיו לִבֶּךָ,
אָז תַּצְלִיחַ, אָז תַּשְׂכִּילָה.
כָּל לֵבָב תַּחְשֹׁב עָקֹב,
אָז תַּצְלִיחַ, אָז תִּמְלֹךְ :
כִּי כָל אָח עָקֹב יַעְקֹב,
כָּל אֹהֵב רָכִיל יַהֲלֹךְ.

לֹא תַחְמֹד שֶׁקֶט וּשְׁלוֹם יִשְׁרֵי דֶרֶךְ :
שַׁיַּחַת הַמָּוֶת הִיא וּמְנוּחַת קֶבֶר.
לֹא תַחְמֹד מַרְגּוֹעָם, בִּטְחוֹן לְבָמוֹ:
חֲסַר לֵב הוּא, בִּטְחוֹן יוֹנָה וָכֶבֶשׂ,
עֶבֶד הַכָּבוֹד, עֶבֶד אַטִּיצִיזְמוּס,
כִּשְׁאוֹן מַיִם רַבִּים מֵעָיו יֶהֱמָיוּ,
וּתְשׁוּקוֹת לִבּוֹ כִּנְחָלִים נִטָּיו.
הוּא יִגְדַּל, הוּא יִפְרָץ־פָּרֶץ,
הוּא יָרוּם, הוּא יִתְעַלֶּה ;
יִנָּשֵׂא עַל עֲנְוֵי־אָרֶץ,
וּבְרַגְלָיו יִרְמֹס נִקְלֶה.

אֶת הַהוֹרוֹת הָאֵלֶּה
(פִּקּוּדִים צַדִּיקִים מַחְכִּימֵי פֶתִי),

מֶלֶךְ עֶלְיוֹן! צִוִּיתָ אֶת בָּנֶיךָ.
אַשְׁרֵי הָעָם תּוֹרוֹתֶיךָ יִנְצֹרוּ,
אַשְׁרֵי הָאִישׁ בִּנְתִיבוֹתֶיךָ יֵלֵךְ.
גַּם עַבְדְּךָ נִזְהָר בָּהֶם,
עַל לִבּוֹ יִשָּׂא זִכְרָם;
יוֹם וָלַיִל שַׁעֲשׁוּעַי הֵם,
לֹא תָמוּשׁ רַגְלִי מֵהֶם;
עֵקֶב רָב עֵקֶב שָׁמְרָם.

חלק שלישי

האטיק:

מִי זֶה עַל דּוֹר דֵּעָה שׁוֹלֵחַ פִּיהוּ,
שֹׁפֵךְ עַל אַטִּיצִיזְמוּס בּוּז וָלַעַג
וּבְצִיוִילִיזַצְיוֹן יִתֵּן כָּל דֹּפִי?
הוֹי זָקֵן מִיזַנְטְרוֹף! מֵאוֹר הַשֶּׁמֶשׁ
עֹצֵם עֵינָיו, אָזְנָיו מַכְבִּיד, בַּל יֵרֶא,
בַּל יִשְׁמַע, בַּל יָבִין יִתְרוֹן דּוֹרֵנוּ
עַל דּוֹרוֹת עִוָּרוֹן יָמִים חָלָפוּ.

היהודי:

לֹא זָקַנְתִּי, אַף לֹא שַׂבְתִּי,
לֹא שָׂנֵאתִי חֶבְרַת גָּבֶר;
גַּם אָהַבְתִּי, גַּם נֶאֱהַבְתִּי,
וּבְכָל לֵב וּבְקשְׁטְ וָאֱמֶת.
אַךְ דַּרְכֵי רַבִּים חִשַּׁבְתִּי,
וָאֶרְאֶה לִבָּמוֹ קָבֶר:

לִבֵּן נִיר מִחוּץ יָאִיר,
אַךְ מִבַּיְתָה טֻמְאַת מֵת.
אֶטִּיק אַתָּה? מִדַּרְכְּךָ
מַעְגָּלֵי אַף אִם רָחָקוּ,
אֲרַחֲמְךָ, אֶשְׁמַע קוֹלְךָ;
אַךְ יָרֵאתִי פֶּן נַפְשְׁךָ
בֶּאֱלִילֵי הַשָּׁוְא נִטְמֵאתָ.

האטיק:

אִם אַנְשֵׁי שֶׁקֶר וּרְמִיָּה רָאִיתָ,
לֹא שָׁמַעְתָּ כָּהֵם גַּם בִּימֵי קֶדֶם?
מַה תִּלְעַג וְתִתְהַלֵּל בִּבְנֵי דוֹרְךָ?
אֵיךְ יִתְרוֹנוֹ עַל זוּלָתוֹ לֹא תֵרֶא?
אַיֵּה שֹׁד וּצְוָחָה, פֶּרֶץ עַל פָּרֶץ?
אֵי עֹשֶׁק דָּל, גָּזֵל, חָמָס וָקֶטֶל?
אַיֵּה מוֹשֵׁל עָרִיץ, כָּל עַם הָאָרֶץ
תַּחַת כַּפּוֹת רַגְלָיו יִרְדֶּה יָשִׁית?
אַיֵּה כֹהֵן מַתְעֶה וּנְבִיאֵי שֶׁקֶר?
אַיֵּה כִדְגֵי הַיָּם, גָּדוֹל בִּלַּע,
כֹּל יִירָא מִמִּשְׁפָּט, קָטֹן מִמֶּנּוּ?
אַיֵּה יָתוֹם, אוֹ אַלְמָנָה, אוֹ עֶבֶד
בַּסֵּתֶר נֶאֱנָקִים, כִּי אֵין שֹׁמֵעַ?
דּוֹר, מִשְׁפָּט יִטְשָׁל־בּוֹ; דּוֹר, בּוֹ יִכְרַע
כַּקָּטֹן כַּגָּדוֹל לִפְנֵי הַצֶּדֶק —
דּוֹר בָּרוּךְ הוּא: מִי עִוֵּר יְכַזְּבֵנִי?

היהודי:

הֵן זֹאת צָדַקְתָּ, לֹא אַכְחִישׁ גַּם אָנִי.

מֶמְשֶׁלֶת הַמִּשְׁפָּט, שִׁלְטוֹן הַיֹּשֶׁר,
שִׁווּי צָעִיר וָרַב, זֶה טוֹב, זֶה אֹשֶׁר,
זֹאת בִּרְכַּת יָהּ, מַתַּת שַׁדַּי מִמָּעַל.
אַךְ לֹא מִיָּוָן בָּאוּ אֵלֶּה לָנוּ,
לֹא מֵאַתֵּין, לֹא אַטִּיצִיזְמוּס הֵמָּה:
מִסִּינַי בָּאוּ. יוּדָאִיזְמוּס הֵמָּה,
שִׁוּוּי אָדוֹן וָעֶבֶד, חֻקֵּי צֶדֶק
עִם הַזָּרִים, עִם הַצָּרִים גַּם יַחַד,
זֶה נֶעְלָם מִפְּלָטוֹן, מִצִּיצֵרוֹנִי,
וַיְהִי נוֹדָע מֵאָז אֶל הַצְּלֶלְפּוֹנִי*),
כִּי רַק אֵל אָב אֶחָד בָּנִים כֻּלָּנוּ,
כִּי אַחִים נַחְנוּ, כִּי אֶחָד עָשָׂנוּ;
זֶה מִסִּינַי, לֹא מִיָּוָן לָמַדְנוּ;
זֶה שֹׁרֶשׁ הָאַחֲוָה וּמְקוֹר הַיֹּשֶׁר.
וַתֵּצֵא תוֹרַת צֶדֶק מִצִּיּוֹן,
מִירוּשָׁלַיִם צִיוִילִיזַצְיוֹן.

האטיק:

מִי מְלַעֵג וּשְׂחֹק יַחְשֹׂךְ אֶת פִּיהוּ?

היהודי:

יִצְחַק, יִלְעַג אֶטִּיק: זֶה דַרְכּוֹ נֶצַח.

האטיק:

לֹא אֶצְחַק, עֵת אֶשְׁמַע: מִירוּשָׁלַיִם
הַצִּילִיוִיזַצְיוֹן תּוֹרִיד אֵלֵינוּ?

היהודי:

לֹא כֻלָּהּ, אַךְ חֶצְיָהּ; כִּי לֵאלֹהֵינוּ

---

*) שם אשה יהודית בד"ה א', ד', ג'.

חֶצְיָהּ, וּבְרָכָה הוּא; חֶצְיָהּ לַשַּׁחַת,
לַעֲזָאזֵל הוּא; הוּא פַּח, מוֹקֵשׁ וָפַחַת.

האטיק:

עַד אָן מִשְׁלֵי חִידוֹת יִהְיוּ מִלֶּיךָ?

היהודי:

הַקְשִׁיבָה; וּלְמִלַּי אִם אֹזֶן תַּשֶׁט,
תִּשְׁמַע בִּלְתִּי חִידָה מֵישָׁרִים קוֹשֶׁט.
צִיוִילִיזַצְיוֹן אַנְשֵׁי דוֹרֵנוּ
לִשְׁתַּיִם תִּפָּרֵד: לֵב טוֹב וָשֵׂכֶל.

האטיק:

מָה אָמַרְתָּ? מַה זֶּה פִּלַּג לִשְׁנַיִם
אֶת אֵלֶּה? וּשְׁנֵיהֶם רַק אֶחָד הֵמָּה.
כִּי עֵת יִשְׁתַּלֵּם שֵׂכֶל,
גַּם הַלֵּב יִשְׁתַּלֵּם.

היהודי:

הֶבֶל וָשֶׁקֶר!

האטיק:

הַשֵּׂכֶל הַמְחֻכָּם, יוֹדֵעַ חֵקֶר,
מַה פִּקּוּדָיו, מַה תּוֹרוֹתָיו, יָדַעְתָּ?
לֹא יָדַעְתָּ, לוּ שָׁמַעְתָּ,
לֹא בָזִיתָ מַתַּת יָהּ.

היהודי:

לוּ יָדַעְתָּ, לוּ שָׁמַעְתָּ,
כִּלְבָבִי לִבְּךָ הָיָה.

האטיק:

לִמְשֹׁל בָּרוּחַ, וּתְשׁוּקוֹת הַכְנֵעַ;
הַבְדֵּל מִטּוֹב עֹמֶד, טוֹב לָעֵינַיִם;

הַבְהֵל רָע הַקַּיָּם מֵרָעַת רֶגַע ;
רַק טוֹב קַיָּם לִבְחוֹר. פְּקַח עַיִן
עַל כִּזְבֵי הַדִּמְיוֹן ; וּלְבִלְתִּי לֶכֶת
אַחַר מַרְאֵה עֵינֵינוּ, אַךְ בַּפֶּלֶס
נִשְׁקֹל כָּל פֹּעַל, אַחֲרִיתוֹ מַה תְּהִי
נַחְקֹר, נָבִין ; כִּי יֵשׁ וָיֵשׁ מִנֹּפֶת
תִּמְתַּק רֵאשִׁית דָּבָר, וּבְסוֹפוֹ נֶהִי,
מַפַּח נֶפֶשׁ, תּוּגָה, שַׁחַת וָתֹפֶת.
אֵלֶּה תוֹרוֹת חָכְמָה, פִּקּוּדֵי שֵׂכֶל.

היהודי :

אֵלֶּה אֶטִּיק אָחִי, חֶשְׁבּוֹנוֹת שֵׂכֶל,
בָּהֶם אֹהֵב נַפְשׁוֹ יִרְחַק מֵעָוֶל.
בָּהֶם מַשְׂכִּיל נָבוֹן,
מֵבִין דַּרְכֵי חֶשְׁבּוֹן,
צֶדֶק, יֹשֶׁר יֶאֱהַב—אַל עֵין רֹאֵהוּ.
בְּהֵמָּה לֹא יָבֹא
הַחֶסֶד בִּלְבָבוֹ,
וּבְשָׂרוֹ לֹא יִכְאַב בִּכְאֵב רֵעֵהוּ.
צִדְקַת אִישׁ חֶשְׁבּוֹנוֹת,
מִפְּעָלָיו בִּתְבוּנוֹת,
תֹּפַע בִּמְרוֹם קִרְיָה — וּלְעֵין הַשֶּׁמֶשׁ.
אוּלָם כָּעוֹף פּוֹרַחַת,
אַף כֶּעָשָׁן נִמְלַחַת,
בְּמַחְלוֹת מַאְפֵּלְיָה — עֵיפָה וָאֶמֶשׁ,
שִׂים אֶטִּיק בִּשְׁפוּן מַחְבּוֹא,

בֶּן אָדָם לֹא יָבֹא בוֹ;
אוֹ יָרוּם אַף יִנַּשֵּׂא
עַל כִּסֵּא–עֶלְיוֹן נוֹרָא;
אוֹ דַלִּים וַאֲמֵלָלִים,
חַסְרֵי כֹחַ וּגְבוּרָה,
יִהְיוּ תַחַת מִשְׁטָרוֹ:
אָז תִּרְאֶה, אִישׁ חֶשְׁבּוֹנוֹת,
מַה טּוֹבוּ אַף מַה יָּשְׁרוּ.

האטיק:

אִם אֶת נַפְשׁוֹ כָּל אִישׁ אָהֵב, לָנֶצַח
כֵּן הָיָה, כֵּן יִהְיֶה; כִּי בִלְבָבֵנוּ
מֵרֵאשִׁית זֹאת נָטַע הָאֵל עוֹשֵׂנוּ.

היהודי:

לֹא כֵן, אַךְ לֵב בָּשָׂר הוּא נָטַע בָּנוּ,
יִכְאַב בִּכְאֵב רֵעֵהוּ,
עָלֵז, שָׂמֵחַ, אִם נִמְלָט יִרְאֵהוּ
מֵרָעָתוֹ; אַךְ שִׂמְחָתוֹ כִּפְלַיִם,
אִם מִיָּדוֹ יָבֹא אֶל אָחִיו יֶשַׁע.
אַהֲבַת נַפְשֵׁנוּ הִנֵּה כֵּן הִגֶּה
שֹׁרֶשׁ פּוֹרֶה אַהֲבָה, רַחֲמִים וָחֶסֶד;
כִּי הוֹשֵׁעַ אָחִיהוּ
הִנּוֹ לִלְבַב בָּשָׂר עֶדְנָה וָעֹנֶג.
לֹא נוֹצַר אֱגוֹאִסְט אָדָם בַּבָּטֶן:
טוֹבַת אָחִיו הִיא טוֹבָתוֹ; לֵב אֶבֶן
בִּמְעֵי נָמֵר נִטַּע, לֹא בִמְעֵי גָבֶר.

האטיק:

מִבֶּטֶן מִי אִם כֵּן יָצָא הָעָוֶל?
מִי זֶה הָרָה חָמָס וַיֵּלֶד פֶּשַׁע?

היהודי:

הַמַּחְסוֹר – עַל פַּת לֶחֶם
עַל שֶׂה, עַל שַׂלְמָה, עַל חֶלְקָה, עַל בַּיִת,
עַל כָּל מַחְסוֹר יֶחְסַר לוֹ יִפְשַׁע גָּבֶר,
מַחְסוֹר – לֵב אִישׁ יַקְשִׁיחַ.

האטיק:

אוּלַי כֵּן הוּא, אַךְ מַה רְפֻאוֹת לָאֵלֶּה?
קְלְטוּר, כָּבוֹד – אֵלֶּה לֵב אִישׁ יָמוֹלוּ:
בָּהֶם יֵרַךְ קָשֶׁה; בָּהֶם מְגֹעַל
הַתּוֹעֵבוֹת יִטְהַר; בָּם תִּנָּשֶׂאנָה
לִגְדֹלוֹת, לִנְדִיבוֹת, עֶשְׁתֹּנוֹתֵינוּ.
אֵיכָה יִבְזֶה נַפְשׁוֹ, אֵיךְ יַשְׁפִּילֶנָּה
עַד טִיט יָוֵן, לִגְנֹב, וּבְאֶגְרֹף רֶשַׁע
הַכּוֹת רֵעֵהוּ, וּלְעַוֵּת הַפֶּלֶס,
וּלְהַקְטִין הָאֵיפָה וּלְהַגְדִּיל שֶׁקֶל,
אֵלֶּה, כַּחֵשׁ, נָאֹף, גְּזֹל, רָצֹחַ,
אִישׁ כָּבוֹד, אִישׁ קְלְטוּר? מַרְבֶּה בְנֶשֶׁךְ
הוֹנוֹ, אוֹ עִם גַּנָּב חֹלֵק מַלְקוֹחַ
(אַל יִחַר נָא אַפְּךָ)
בֵּין אַחַי לֹא תִמְצָא, אַךְ בֵּין אַחֶיךָ,
חֹלֵק עִם גַּנָּב, וּבְמַרְבִּית הוֹנָם
מַרְבִּים, אַחַי רֵעַי לֹא אֵלֶּה הֵמָּה.

צָרוֹת וּמְצוּקוֹת דַּרְכֵיהֶם הִשְׁחִיתוּ;
פֶּשַׁע אָחִיךָ הוּא, חַטַּאת עַמֶּךָ.
אַךְ לֹא לָזֹאת אָרִיבָה.
אֶל עִזְּרוֹן בִּינָתְךָ מִלִּין אָשִׁיבָה.
קְלִטּוֹר. כָּבוֹד–רְפָאוּת? בָּהֶם הַנֶּפֶשׁ
תִּזַּךְ, הַלֵּב יִמּוֹל? הוֹי חָכְמַת שֶׁקֶר!
כָּבוֹד מַחְסוֹר יַרְבֶּה, לֹא יְרַפָּאֵהוּ.
מַחְסוֹר גֶּבֶר לֹא כַבִּיר.
עַל הַטֶּבַע לֹא כָבֵד:
הוּא הָאָב, הוּא הַמַּשְׂבִּיר
אֶת רַעְבוֹן כָּל הָעֹבֵד
בִּבְלִי עֶצֶב וּתְלָאָה.
אִישׁ כָּבוֹד נָאֹה נָאָה,
מַחְסוֹרוֹ עַל אַחַת שֶׁבַע:
מַמְרֶה הוּא אֶת פִּי הַטֶּבַע;
רוּם עֵינָיו — יַקְצִיר שָׁנָיו,
וְלִפְתֶה תָּמִית קִנְאָה.

לֶחֶם לִשְׂבֹּעַ, בַּיִת לְרֹגַע,
מַסֵּכָה לַיְלָה, בֶּגֶד יוֹמָם:
בָּהֶם יִחְיֶה, בָּהֶם יִהְיֶה
עָלֵז רָוֶה זֶרַע אָדָם.
אֵלֶּה חַנְּנוּ, הָאֵל עָשָׂנוּ
צָפוֹנָה, נֶגְבָּה, קֶדֶם וָיָם.
לִבְנֵי תִפְאֶרֶת רוּחַ אַחֶרֶת:
נַפְשָׁם סֹעֶרֶת רַק לִכְבוֹדָם.

אֶבֶן מִקִּיר עֹשֶׁר תַּזְכִּיר,
וּבְהֵיכָלָם כָּבוֹד כֻּלָּם.
לֹא לְבִשְׂרָמוֹ שִׂמְלַת עוֹרָמוֹ,
אַךְ לְפָאֳרָמוֹ וּצְבִי עֲדָיִם.
לֵבָב רָחָב יֹאמַר: הַב! הַב!
תִּלְאֶה תֵבֵל לָתֵת דַּיִם.
אַךְ אִם מַחְסוֹר יִרְבֶּה, אֵיךְ יִטְהַר גָּבֶר?
וּתְשׁוּקוֹת אִם יוֹסִיף כָּל יוֹם, כָּל רֶגַע,
לֹא יֵרָפֵא הַכָּבוֹד, אַךְ יוֹסִיף נָגַע.

האטיק:

יֵרָפֵא הַכָּבוֹד; כִּי בָנָיו מֵרֶפֶשׁ
כָּל תּוֹעֵבָה יַרְמוּ;
כִּי מִיִּרְאַת קָלוֹן יוֹסִיפוּ אֹמֶץ
בִּנְתִיבוֹת הַכָּבוֹד וּבְדַרְכֵי צֶדֶק.

היהודי:

וּבְדַרְכֵי צֶדֶק, אַךְ אֶל עֵין הַשָּׁמֶשׁ.
תּוֹעֵבָה יִמְאָסוּן בִּמְרוֹמֵי קָרֶת.
לֹא בִצְפוֹן בַּיִת וּבְחַדְרֵי קִרְבָּמוֹ;
כִּי תוֹעֵבָה אֵינֶנָּה אִם נִסְתָּרֶת,
אִם כָּבוֹד לֹא תִגְרַע, אִם בּוּז וָלַעַג
לֹא תָבִיא לִבְעָלֶיהָ.
אַךְ צְפֵן תּוֹעֵבָה, יוֹסִיף עָלֶיהָ:
לִצְפּוֹן אֶת חַטָּאתוֹ יַרְשִׁיעַ כִּפְלַיִם,
וּלְהַעֲלִים פֶּשַׁע יִפְשַׁע שִׁבְעָתַיִם.

האטיק:

אוּלַי כָּכָה הוּא, אַךְ מִי זֶה לֹא יָבֶן
כִּי בַקְּלְטוּר יֵרַךְ, יִמּוֹל לֵב אָבֶן?
מִי זֶה יַכְחִישׁ כִּי קֶטֶל
וָרֶצַח אַכְזָרִי לֹא כִימֵי קֶדֶם
יִרְבֶּה הַיּוֹם בָּאָרֶץ?

היהודי:

כָּשַׁל כֹּחַ הַדּוֹר, רָפוּ יָדֵיהוּ;
גָּמֵר וָרֹב אֵינֶנּוּ,
אַךְ הוּא נָחָשׁ עָרוּם, אֶפְעֶה וָפָתֶן.
אוֹיֵב גָּלוּי, שֹׂנֵא נִסְתָּר, מֵאֵלֶּה
מִי תִבְחַר לָךְ? הַגִּידָה.

האטיק:

נָחָשׁ וָפֶתֶן, עָרוּם בֹּגֵד בָּגֶד,
אַחַי לֹא אֵלֶּה הֵמָּה;
לֹא כָבוֹד, לֹא קֻלְטוּר בָּא בִּלְבָבֵמוֹ.
רַק צֵל כָּבוֹד, דִּמְיוֹן קֻלְטוּר אִתָּמוֹ.

היהודי:

לֹא צֵל, אַף לֹא דִמְיוֹן, אִישׁ אַפּטִימִיזְמוּס,
עֶבֶד כָּבוֹד, שֹׁמֵר פִּקּוּדֵי שֵׂכֶל.
לָמָּה מְבַגֵּד, לָמָּה זֶה מְנַבֵּל,
מֵעֲקָבָה יִמָּנַע,
אִם יִרְאֶה (אוֹ חֹלֵם בִּלְבָבוֹ יֵרֶא)
כִּי בָם יִגְדַּל, כִּי בָמוֹ
יִנְחַל טוֹבָה עֹמֶדֶת?

הֵן זאת תּוֹרַת קִלְטוּר, חָכְמַת וָדַעַת,
לִשְׁקוֹל כַּפֶּלֶס הַטּוֹבוֹת, לָדַעַת
לַחְשֹׁב חֶשְׁבּוֹנוֹת וּלְקָרֵב אֵלֵינוּ
הָרַבָּה, הַקַּיֶּמֶת.
הֵן זאת תּוֹרַת כָּבוֹד, הַגְבֵּהַּ לֶכֶת,
וּלְשֵׁם וּלְתִפְאָרָה הַגְדֵּל מַעֲשֵׂינוּ.
אִם כֵּן אֵפוֹא, אִם עָוֶל
וּגְנֵבָה וּגְזֵלָה, חָמָס וָרֶצַח,
יָרִימוּ מַצָּבִי, אַף יַכְשִׁירוּנִי
הָקִים עֵצוֹת טוֹבוֹת לִתְהִלַּת נֶצַח
וּלְטוֹבַת אֶלֶף אִישׁ אוֹ רִבּוֹתַיִם, —
לָמָּה אֶחְדַּל, וְלָמָּה בַּעֲצַלְתַּיִם
יִבְלוּ יָמַי בַּחֹשֶׁךְ?
לָמָּה לִהְיוֹת אַזְנוֹבֶט מַצְלִיחַ חָלֶד
לֹא אֶהְיֶה אָקְטַבְיָאן הֹרֵג נָקִי?
הַאָז תֹּאמַר כִּי עַל כָּבוֹד אֶתְמַכָּה,
אוֹ צֵל קִלְטוּר, יוֹם דָּם נָקִי אֶשְׁפֹּכָה.
יוֹם אוֹסִיף שֹׁד עַל שֹׁד, פֶּרֶץ עַל פָּרֶץ,
לָרֶשֶׁת מַמְלָכָה, לַשְׁקִיט הָאָרֶץ?

האטיק:

אֶפֶס טוֹב וּבְרָכָה תַּחַת הַשֶּׁמֶשׁ,
בַּל יֵצֵא מִמֶּנּוּ גַּם רָעָה וָשֶׁבֶר —
אַךְ מַה, אִם לֹא כָבוֹד, יִהְיֶה לַגֶּבֶר
מְלַמֵּד לִפְעוֹל הַטּוֹב, מֶתֶג וָרֶסֶן
מִדֶּרֶךְ הָרָעוֹת רַגְלָיו לִמְנוֹעַ?

היהודי:

בִּלְתִּי כָבוֹד, אַף בִּלְתִּי אַטִּיצִיזְמוּס,
יֵשׁ רֶסֶן, יֵשׁ מַלְמָד–יֵשׁ יוּדָאִיזְמוּס.

האטיק:

יוּדָאִיזְמוּס מַה זֶּה? בֵּין הָרַגְלַיִם
מִילָה, בִּעוּר מַחֲמֶצֶת,
טֹטָפוֹת בֵּין עֵינַיִם,
וּגְדִילִים בִּכְנַף בֶּגֶד.

היהודי:

הַבָּשָׂר לֹא הָרוּחַ,
בַּיּוּדָאִיזְמוּס אֵלֶּה;
בָּשָׂר, עֶצֶם, גִּידִים וָעוֹר, לַנֶּפֶשׁ
כֵּלִים, בָּהֶם תִּפְעַל; אוּלָם עָלֵימוֹ
כִּגְבוֹהַּ הַשָּׁמַיִם עַל הָאָרֶץ,
הַנֶּפֶשׁ תִּנָּשֵׂא הַגְבֵּהַ מָעְלָה.

האטיק:

רוּחוֹ, נַפְשׁוֹ, אִם כֵּן אֵפוֹא, מָה הֵמָּה?

היהודי:

רַחֵם וּגְמוּל שָׁמַיִם:

אֵלֶּה נֶפֶשׁ וָרוּחַ
לַיּוּדָאִיזְמוּס; אֵלֶּה
אַבְנֵי פִנָּה לִמְעוֹן שָׁלוֹם וָיֶשַׁע,
מִקְדַּשׁ הַצֶּדֶק, כָּל בָּאָיו אַשְׁרֵימוֹ!
לֵב בָּשָׂר, לֵב חַנּוּן בָּנוּי נָטוּעַ—

הַשֵּׂכֶל, הַחֶשְׁבּוֹן, יוֹם יוֹם יַקְשׁוּהוּ.
יוּדָאִיזְמוּס, קוֹלוֹ נֶגֶד הַשֵּׂכֶל.
נֶגֶד כָּל חֶשְׁבּוֹנוֹת יִשָּׂא, וּלְגֶבֶר
רַחֵם יִקְרָא, אִם שַׂלְמַת רָשׁ חָבַלְתָּ,
הָשֵׁב תְּשִׁיב אֹתָהּ עַד בֹּא הַשָּׁמֶשׁ,
כִּי הִיא שַׂלְמַת עוֹרוֹ — בַּמֶּה יִשְׁכָּב?
„יֹאבַד כַּסְפִּי אִם הֶחָבוֹל אֲשִׁיבָה",
אַל תֹּאמַר בִּלְבָבֶךָ;
רַחֵם תִּזְכֹּר: אִם הֶחָבוֹל לֹא תָשֵׁב,
בַּמֶּה יִשְׁכָּב? אַתָּה עַל עֶרֶשׂ נַחַת,
וּבְאֵין שַׂלְמָה יִנְאַק אִישׁ בִּבְשָׂרֶךָ? —
קָרוֹב לִשְׁנַת הַשֶּׁבַע
עָנִי וָרָשׁ אַל תַּשִּׁי.
„קָרֵב מוֹעֵד הַשְּׁמִטָּה, יֹאבַד הַנֶּשִׁי" —
אַל תֹּאמַר בִּלְבָבְךָ רַע וּבְלִיַּעַל. —
רַחֵם! לְבַב רַחֲמָן כַּבֵּד לָנֶצַח.
אִם אֵם תִּרְאֶה עַל אֶפְרֹחִים רֹבֶצֶת,
הִשָּׁמֶר מִקַּחְתָּהּ; חָפְשִׁי שַׁלְּחֶהָ.
הֵן הִיא נָזָה וַתָּנָס מִפָּנֶיךָ,
לוּלֵא עַל הַבָּנִים חָסָה, רִחֲמָה,
נַפְשָׁהּ מִנֶּגֶד מֵחֶמְלָה הִשְׁלִיכָה;
שַׁלְּחֶהָ: זֶה מֵאֵל תִּגְמוֹל חֲסִדָה. —
תַּגְמוּל שָׁמַיִם — זֹאת זָכְרָה: יֵשׁ עַיִן
רֹאָה, אֹזֶן שֹׁמַעַת; שֹׁפֵט צֶדֶק
מֵשִׁיב אֶל חֵיק אָדָם כִּגְמוּל יָדֵיהוּ.

שָׁוְא יִגְבַּר אִישׁ, לַשָּׁוְא יַעֲרִים, לַהֶבֶל
עַל אֶחָיו יִתְגַּבָּר, כָּל אַנְשֵׁי אָרֶץ
לַשָּׁוְא יַעְקֹב; עָצְמָה וּגְבוּרָה שֶׁקֶר,
שֶׁקֶר חָכְמָה, עָרְמָה: זֹרֵעַ אָוֶן,
עָמָל יִקְצֹר; אַךְ לִצְדָקָה זֹרֵעַ.
יִמְצָא חַיִּים, שָׁלוֹם; אִם יִפֹּל שֶׁבַע,
יָקוּם, יָרוּם, יִפְרַח, יִשְׂגֶּא כָּאָרֶז.
רָעִים אַנְשֵׁי עַוְלָתָה,
פִּתְאֹם יָקוּם אֵידָם, וּכְיֶרֶק דֶּשֶׁא
יִמָּלוּ, יִבּלוּן — זֶה יוּדָאִיזְמוּס.

האטיק:

לַנָּשִׁים, לַיְלָדִים, וּלְגוֹיֵי קֶדֶם,
אַנְשֵׁי עֵיפָתָה, תּוֹרוֹתָיו נְכוֹנוּ;
וּבְדוֹר דֵּעָה אָמְנָם מַה זֶּה יִסְכֹּנוּ?

היהודי:

הֵן זֶה דָּבָר דִּבַּרְתִּי,
כִּי צִיוִילִיזַצְיוֹן אַנְשֵׁי דוֹרֵנוּ
חֶצְיָהּ טוֹב, חֶצְיָהּ רַע. מִסִּינַי בָּאוּ
הַלֵּב הַטּוֹב, צֶדֶק, יֹשֶׁר וָחֶסֶד
בֵּין אִישׁ וָאִישׁ, בֵּין גּוֹי לְגוֹי, עִם עֶבֶד,
עִם צָר, וּשְׁבוּיֵי חֶרֶב,
עִם עָנוּשׁ יֹשֵׁב בּוֹר, אַף עִם בֶּן מָוֶת.
אַךְ תִּגְבֹּרֶת עָרֵב מַחְמַד עֵינַיִם
עַל הַטּוֹב, וּמֶלֶךְ שֵׂכֶל עַל הַצֶּדֶק,
וָחֵן עַל חֶסֶד, וּמְלִיצָה עַל קֹשֶׁט;

הִתְחַכֵּם בַּשָּׁוְא, הִתְפָּאֵר בַּשָּׁקֶר;
אֶל חָרָשֵׁי הָעֹנֶג
הַרְכּוֹת כָּבוֹד וָגֵדֶה;
וּבִזּוֹת יִשְׁרֵי לֵבָב, אַף אַנְשֵׁי רוּחַ,
חֶסֶד לִבְנֵי דוֹרָם מַרְבִּים בַּסָּתֶר;
וּתְעוֹת אַחַר הַצֵּל, אַחַר דִּמְיוֹן,
כַּקָּטֹן כַּגָּדוֹל, עָשִׁיר אֶבְיוֹן —
אֵלֶּה מִיָּוָן בָּאוּ,
חֶרְפַּת דּוֹרֵנוּ הֵמָּה,
הַשְׁחָתָתֵנוּ הֵם, לֹא תִפְאַרְתֵּנוּ.

האטיק:

שֵׂכֶל מְלִיצְךָ; אַךְ אֵין לִי לָלֶכֶת
שָׂרִים שָׂרוֹת לִשְׁמוֹעַ
וּבְנוֹת מָחוֹל לִרְאוֹת; כִּי זֶה הָעֶרֶב
בִּכּוּרֵיהֶם יִתֵּנוּ.
אֵלֵךְ, וּבְיוֹם אַחֵר אָשׁוּב אֵלֶיךָ.
שָׁלוֹם.

היהודי:

שָׁלוֹם אֵלֶיךָ.
יָחִישׁ אֶטִיק לִנְסוֹעַ
לִגְדֹלוֹת וּגְבֹהוֹת;
שָׂרִים שָׂרוֹת לִשְׁמוֹעַ
וּבְנוֹת מָחוֹל לִרְאוֹת.

אֶת עֶרְךָ אִם וָאֵם
אָזַר מָתְנָיו לִשְׁקוֹל;

הַפְּנָה שִׁכְמוֹ פִּתְאוֹם
בִּגְלַל בִּכּוּרֵי קוֹל.

הָעֶלֶם, הַיַּלְדָּה,
תִּשְׁפֹּט אָזְנוֹ, עֵינוֹ;
עַל חֵן הַמְּרַקֵּדָה
יַשְׁמִיעַ אֶת דִּינוֹ.
כִּלְבָבוֹ הַנִּשְׂגָּב
עָנְיִי, שִׁפְלִי יִבְזֶה –
לֹא אֶחְמֹד, לֹא אֶעְגַּב
כָּל הַכָּבוֹד הַזֶּה.

יִתְעַלֵּם, יִתְפַּנֵּק,
יִתְגָּאֶה, יִתְרוֹמֵם;
שַׁד שַׁעֲשׁוּעָיו יִינַק
גַּם לַיְלָה גַּם יוֹמָם.
שָׁוְא, שֶׁקֶר, רוּם עֵינַיִם,
אֵלָיו מִבְטָח, מִסְעָד;
רַחֵם וּגְמוּל שָׁמַיִם
יִשְׁעִי, גִּילִי לָעַד.

מֵהֶם בּוֹשִׁים חָזִיתִי
מִמַּעְיָנָם אַכְזָב;
אַךְ לֹא צַדִּיק רָאִיתִי
נִחָם, נִכְלָם, נֶעֱזָב.

בסוף דרך ארץ.

(אלול תר"ו)

חֶזְיוֹן קֹשֶׁט, דְּבַר צֶדֶק,
חַשֵּׂף נֶגַע, חַפֵּשׂ בֶּדֶק,
אֵיךְ דּוֹרוֹ יָשִׂישׂוּ בוֹ ?
פִּגּוּל הוּא, לֹא יֵרָצֶה.

דֹּם שִׁירִי, אַל נָא תֶעְנַם
אִם לֵצִים יִשְׂאוּ לַעְנָם.
דּוֹר הוֹלֵךְ, אַךְ דּוֹר יָבֹא
מִשְׁפָּטֶךָ אוֹר יֵצֵא.

כְּגַרְגַּר זֶרַע בַּקַּרְקַע
יִקָּבֵר, זִכְרוֹ יִמַּח :
לֹא עַד נֶצַח שָׁם יִשָּׁקַע.
וּלְמִחְיָה פִּתְאוֹם יִצְמַח.

אִם הַיּוֹם אֶשְׁמַע דִּבָּה,
לִי יַלְעִיגוּ אַטִּיקִים,
לֹא אֵחַת : הִנֵּה יוֹם בָּא
כִּי יַכְתִּירוּ צַדִּיקִים.

על הערים הנדחות. *)

תקע"ח.

א.

חֲזוֹן שְׁמוּאֵל דָּוִד אֲשֶׁר חָזָה מִלִּבּוֹ עַל־הֶעָרִים הַנִּדָּחוֹת:
אֵיכָה הָיְתָה לְזוֹנָה קִרְיָה נֶאֱמָנָה? חָכְמָה תָּלִין בָּהּ לְפָנִים, הַיּוֹם סָרָה מֵאַחֲרֵי יְיָ.
אֵיכָה יָשְׁבָה בָדָד מוֹזִין לְמַחֲנֵה אֱלֹהִים הָעִיר אֲשֶׁר הָיְתָה כִסֵּא לְתוֹרָה וְלִתְעוּדָה.
מוֹשַׁב אִישׁ הָאֱלֹהִים בֶּן־מְנַחֵם, מִמֵּךְ יָצָא חוֹשֵׁב עַל־יְיָ רָעָה.

---

*) אלה דברי שד"ל בסיפור תולדותיו (עיין המגיד 1863 עמוד 253 וגו'): ועתה אלקטה נא מכתבי המפוזרים חוץ לספר הזכרונות, וזה יצא ראשונה: תוכחה שכתבתי בשנת תקע"ח או תקע"ט נגד החדשות שהחלו לצמוח בקצת מערי אשכנז בענין התפלה בבית הכנסת. ואקדים ואומר כי בימים ההם נדפס ס' „נוגה הצדק ואור נוגה" (Dessau 1818), אשר מגמתו לאשר וקיים סדר העבודה החדשה בלשון אשכנז ובכלי זמר, ואז מוהר"ר אברהם אליעזר הלוי עם כל זקנתו שם לדרך פעמיו וסבב בערי איטליאה לקבץ פסקים וחתימות מגדולי הרבנים כדי לעמוד בפרץ, ואז נדפס ס' „אלה דברי הברית", אלטונא 1819 (ולא ראיתיו עד הנה). והנה יציאת הצדיק מן העיר עשתה רושם, ואני קודם התפלה או אחר התפלה שמעתי מדברים על זה, ומפליגים בגנות עושי החדשות ההן, ושמעתי כי הקלקלה התחילה בעיר ברלין, אז בערה בקרבי אש ה', כי ברלין, משכן רמבמ"ן ורנה"ו ומקום חברת שוחרי הטוב והתושיה, אשר בה נכתבו ונדפסו כמה ספרים החביבים לי ויקרים בעיני מאד, אשר הדשו נעורי לשון הקדש החביבה לי יותר מאישון בת עיני; ברלין היתה לי כעיר קדושה, ובשמעי כי בעיר ההיא החלו לגרש ל"הק מבית התפלה, נשבר לבי בקרבי, רחפו כל עצמותי, ולא יכלתי להתאפק, ותשאני רוח ואכתוב החזון הזה, אשר נשאר בבית גנזי משך מא"ה שנה, והנני נותן אותו לפני קוראי תולדותי, אם ירצה האדון הזה (הוא בעל המגיד), ואולי זה יתן לי מקום להוסיף עליו הערות, ולהוציא ממעמקי לבבי קצת ממחשבותי, המטמונות עד כה בכליותי.

קִרְיָה עַלִּיזָה, מִשְׁכַּן נַפְתָּלִי הַנּוֹתֵן אִמְרֵי־שָׁפֶר, אַךְ־שָׁם הִרְגִּיעָה לִּילִית.
מְעוֹן אֲרָיוֹת מַלְכֵי הַתְּבוּנָה, שׁוּעָלִים הִלְכוּ־בָךְ מְחַבְּלִים כֶּרֶם יְיָ.
זֶה אַרְבָּעִים שָׁנָה יְיָ אֱלֹהַיִךְ עִמָּךְ. עֵינֵי כָל־יִשְׂרָאֵל עָלָיִךְ.
חֲכָמַיִךְ, בֶּרְלִין, הָיוּ בָךְ לָתֵת כָּבוֹד לֵאלֹהֵי יִשְׂרָאֵל, לְהַגְדִּיל תּוֹרָה וּלְהַאְדִּירָהּ, לְהָשִׁיב רַבִּים מֵעָוֹן.
לְחַזֵּק חַרְצֻבּוֹת אֱלֹהִים וִיתֵדוֹת מִשְׁכָּנוֹ לְהַעֲמִיק בָּאָרֶץ לְמַעַן יִהְיֶה דְבַר־יְיָ אֹהֶל בַּל־יִצְעָן.
לְהָבִיא בְּלֵב־יַעֲקֹב יִרְאַת יְיָ וְאַהֲבָתוֹ וְלִנְטוֹעַ בְּנַפְשָׁם אֱמוּנַת דְּבָרָיו.
לָתֵת פְּאֵר לִשְׂפַת יְהוּדָה, לְגַלּוֹת מַצְפּוּנֶיהָ אֲשֶׁר נִשְׁכָּחוּ.
לְמַעַן יֶאֱהַב יִשְׂרָאֵל שְׂפַת אֲבוֹתָיו וּבְדִבְרֵי נְבִיאָיו יֶהְגֶּה בְּנֶפֶשׁ חֲפֵצָה.
וְיֵדַע כִּי אֱלֹהִים בְּקִרְבּוֹ וְתוֹרַת יְיָ אִתָּנוּ, לֹא עָשָׂה כֵן לְכָל־גּוֹי.
שׁוֹחֲרֵי הַטּוֹב וְהַתּוּשִׁיָּה הֵמָּה כְּלִילוּ יָפְיֵךְ.
עֵינֵי כָל־יִשְׂרָאֵל עַל־חֲכָמַיִךְ, פָּנָה אֶל־הַרְבֵּה וְהִנֵּה יוֹתֵר.
וַיֵּצֵא לָךְ שֵׁם בְּיוֹשְׁבֵי קְצֻוֹת בַּעֲשׂוֹתֵךְ נוֹרָאוֹת לֹא נְקַוֶּה.
יְקַר בְּדוֹרוֹ, יָחִיד בְּעַמּוֹ, בֶּן־מְנַחֵם, שָׁכַן בְּתוֹכֵךְ — הַס כִּי לֹא לְהַזְכִּיר אֲשֶׁר הִתְחַלְחַל נַפְשִׁי מִדֵּי דַבְּרִי בוֹ.
זָכוֹר אֶזְכְּרֶנּוּ הָמוּ מֵעַי לוֹ — מַדּוּעַ נִנְבּוּךְ הַתְּלָאוֹת מֵהָאִיר עֵינֵי תֵבֵל עוֹד יָמִים רַבִּים?
וְלָמָּה זֶה חָשַׁךְ הַשֶּׁמֶשׁ בְּצֵאתוֹ בְּעוֹד הַיּוֹם גָּדוֹל וְלֹא עָמַד בַּחֲצִי הַשָּׁמַיִם לְהַחֲיוֹת מֹשֶׁה כַּאֲשֶׁר עָמַד לְקוֹל יְהוֹשֻׁעַ?
וְלָמָּה זֶה לְקָחֲךָ יְיָ מֵעַל רֹאשֵׁנוּ בְּטֶרֶם צִמְאוֹנֵנוּ תְּרַוֶּה?
וּמַדּוּעַ לֹא יוֹסֵף עַל־יָמֶיךָ חֲמֵשׁ עֶשְׂרֵה שָׁנָה מִשְּׁנֵי חַיָּי?
נְקִי כַפַּיִם וּבַר־לֵבָב, תּוֹרַת אֱמֶת הָיְתָה בְּפִיךָ, עַל־כֵּן יְבֹרְכוּךָ עַם־עָז וְאוֹיְבֵנוּ יִלְבְּשׁוּ בֹשֶׁת.

וְאוּלָם מַה-זֶּה וְעַל-מַה-זֶּה מִהַרְתָּ וַתֵּרֶד שְׁאוֹל? הֲלֹא לְמַעַן כְּבוֹד
אֱלֹהִים.
כִּי נָתַתָּ אֶל-לִבְּךָ לְהָשִׁיב לְחוֹרְפוֹ דָבָר וּבוֹזָיו יֵקָלּוּ.
לְהוֹכִיחַ בְּמִישׁוֹר הָפַצְתָּ מוּם לְאֻמִּים עַל-פְּנֵיהֶם וְהוֹכַח בְּמַכְאוֹב בְּשָׂרֶךָ
וְקוֹל מְחָרֵף וּמְגַדֵּף דִּכָּא לָאָרֶץ חַיָּתֶךָ.
וַעֲתָּה תַּחְתֶּיךָ יֻצַּע רִמָּה וַתָּקָם תְּמוּרָתְךָ תַּרְבּוּת אֲנָשִׁים חַטָּאִים.
כִּי נוֹעֲצוּ לֵב יַחְדָּו עַל-יְיָ וְעַל-מְשִׁיחוֹ לֵאמֹר: נִהְיֶה כַגּוֹיִם, כְּמִשְׁפְּחוֹת
הָאֲדָמָה.
יִשְׁכַּח יִשְׂרָאֵל אֶת-שְׂפָתוֹ וּמָחָר אֶת-תּוֹרָתוֹ.
אַשְׁרֶיךָ יוֹשֵׁב בַּשָּׁמַיִם וְהַבִּיט אֶל-עָמָל לֹא תוּכָל.
אוֹי לָנוּ כִּי פַּס גּוֹדֵר פֶּרֶץ, מְשׁוֹבֵב נְתִיבוֹת הַשָּׁלוֹם – לוּ קָרַעְתָּ
שָׁמַיִם יָרַדְתָּ, וְעַוְלָתָה קָפְצָה פִּיהָ.

ב.

הוֹי עִיר כְּלִילַת יֹפִי, מְקוֹר מַיִם חַיִּים, מְקוֹר חָכְמָה.
הֲלֹא הָיִית נְהַר אֱלֹהִים אֲשֶׁר יִפָּרֵד לְרָאשִׁים הַרְבֵּה וְהֵמָּה נַהֲרֵי נַחֲלֵי
דְבַשׁ וְחֶמְאָה, וְעָלָה מִן-הָאָרֶץ וְהִשְׁקָה אֶת-כָּל-פְּנֵי הָאֲדָמָה.
שָׂשׂוֹן וְשִׂמְחָה הָיִית לְנִדְחֵי יִשְׂרָאֵל, וַיִּשְׁתּוּ בַּצָּמָא אֶת־דִּבְרֵי חֲכָמַיִךְ.
עֵץ חַיִּים דִּבְרֵיהֶם לִשְׁאֵרִית יַעֲקֹב וְהָיָה פִּרְיוֹ לְמַאֲכָל וְעָלֵהוּ לִתְרוּפָה.
בְּכָל הָאָרֶץ יָצָא קוֹלָם וּבִקְצֵה תֵבֵל מִלֵּיהֶם.
וְדִבְרֵיהֶם מְקוֹר מַיִם חַיִּים, אַתְּ לְבַדֵּךְ לֹא שָׁתִית מָצִית, וַתִּזָּרְעִי וְאַחֵר
יֹאכֵל.

הוֹי הַמַּרְבֶּה לֹא לוֹ! הוֹי רוֹפֵא וְלֹא לוֹ!
וַתְּרַפְּאִי אֶת-שֶׁבֶר בַּת-עַמִּי וּרְפוּאוֹת תְּעָלָה אֵין לָךְ.
שְׂפַת אֲבוֹתֵיהֶם לְמַדְתְּ לְיִשְׂרָאֵל, וַתָּקוּמִי הַיּוֹם וַתִּזְנִי תַּחְתֶּיהָ.
לִשְׁפּוֹךְ שִׂיחָה לִפְנֵי יְיָ בְּלָשׁוֹן נָכְרִיָּה, לְהַשְׁכִּיחַ אֶת-בָּנַיִךְ שְׂפַת-אֲבוֹתָיִךְ.

לִנְתוֹשׁ וְלִנְתוֹץ וּלְהַאֲבִיד וְלַהֲרוֹס אֲשֶׁר בָּנוּ חֲכָמֶיךָ מִקֶּדֶם.
הוֹי בָּנִים מַשְׁחִיתִים עֲמַל־אָב וִיגִיַע זְקֵנִים יְאַבֵּדוּ.
כִּי שְׁאַל־נָא לְדוֹר רִאשׁוֹן וְדָרַשְׁתָּ וְחָקַרְתָּ, מָתַי נִתְקְנוּ דִּבְרֵי תַחֲנוּנֵינוּ.
הֲלֹא בְיַבְנֶה שִׁמְעוֹן הַפְּקוּלִי הִסְדִּירָם וִירוּשָׁלַיִם חֲרֵבָה. (ברכות כ"ח ע"ב).
וַיִּגֶל יִשְׂרָאֵל בְּחַטֹּאתָיו, וַיִּהְיוּ בְּנֵי יַעֲקֹב קְצוּצֵי פֵאָה.
וַיִּלְמְדוּ שְׂפַת זָרִים וְאֵינָם מַכִּירִים לְדַבֵּר יְהוּדִית.
וְאַף־גַּם־זֹאת לֹא אָבוּ חַכְמֵיהֶם לְכוֹנֵן תְּפִלּוֹתָם בִּשְׂפַת הַגּוֹיִם אֲשֶׁר נָלוּ בָהֶם.
וַיְכוֹנְנוּ אוֹתָהּ בִּלְשׁוֹן יַעֲקֹב לְמַעַן לֹא תִשָּׁכַח מִפִּי זַרְעֵנוּ.
אַךְ יִשְׁמְרוּ אוֹתָהּ לְדוֹר וָדוֹר לְמַעַן דַּעַת אֲשֶׁר יְדַבְּרוּ לִפְנֵי הָאֱלֹהִים.
וּבְשָׁמְרָם לְשׁוֹנָם גַּם תּוֹרָתָם יִשְׁמְרוּ, כִּי יָבִינוּ דְּבָרֶיהָ וְיַעֲשׂוּ אוֹתָם.
וַיִּשְׁמַע יְהוּדָה בְּקוֹל חֲכָמָיו וְלֹא נָטָה מִדַּרְכָּם עַד־הַיּוֹם הַזֶּה.
גַּם כִּי יָדָיו לֹא אֲסוּרוֹת וְרַגְלָיו לֹא לִנְחֻשְׁתַּיִם הֻגָּשׁוּ.
כִּי לֹא רִמּוּ אוֹתָנוּ חֲכָמֵינוּ וַיּוֹרוּ הַמּוֹרִים: הַתְּפִלָּה בְּכָל לָשׁוֹן,
אַךְ בְּעֵינֵינוּ רָאִינוּ, כִּי טוֹב לָנוּ לָלֶכֶת בְּרַגְלֵיהֶם וּלְהִתְנַפֵּל לִפְנֵי אֱלֹהִים בַּלָּשׁוֹן אֲשֶׁר דִּבֶּר בָּהּ.
וְלוּלֵא זֹאת עָשִׂינוּ כִּי עַתָּה אָבְדָה שְׂפָתֵנוּ וְלֹא נוֹתַר הַפְּלֵיטָה הַנִּשְׁאָרֶת וְהָיָה דְבַר־יְיָ לָנוּ כְּדִבְרֵי הַסֵּפֶר הֶחָתוּם.
וְאַתֶּם חֲלַפְתֶּם חֹק, הֵסַתֶּם גְּבוּל עוֹלָם: תַּשְׁכִּיחוּ מִבְּנֵיכֶם שְׂפַת אֲבוֹתֵיכֶם וְהִמְנַעוּ מִזַּרְעֲכֶם דְּבַר־יְיָ תְּשׁוּעַת עוֹלָמִים.
הַבָּאִים – תִּשָּׁכַח לְשׁוֹנֵנוּ וְאֵין מֵבִין וְסֵפֶר תּוֹרַת יְיָ חֲשֵׁכָה גְדוֹלָה נֹפֶלֶת עָלָיו.
יִזְנַח יִשְׂרָאֵל טוֹב וְעָבַד אֱלֹהִים אֲחֵרִים; מִי חָכָם וְלֹא יָבֶן אֵלֶּה, נָבוֹן וְלֹא יֵדָעֵם.

אוי יועץ בְּלִיַּעַל, מֵסִיר זַרְעוֹ מִשְּׁמוֹעַ תּוֹרָה; יוֹעֵץ רָע עַל־יְיָ, לֹא
יֹאבֶה יְיָ סְלוֹחַ לוֹ.

ג.

אוי עֲדַת מְרֵעִים, מְחַלְלֵי כְבוֹד בֵּית אֵל, לִפְרוֹץ גָּדֵר, לַעֲשׂוֹת תּוֹעֵבָה,
וַיָּבֹאוּ הָאֲנָשִׁים עַל־הַנָּשִׁים.
וְהַבָּאִים זָכָר וּנְקֵבָה יָבֹאוּ וּבִמְקוֹם קָדוֹשׁ יְהַלֵּכוּ; הֲבָזֶה יִהְיֶה בֵּית
אֱלֹהִים? הֲלֹא מְעָרַת פָּרִיצִים וּפֶתַח עֵינָיִם.
הֲיִהְיֶה לְבַב־גֶּבֶר נָכוֹן עִם־אֵל וּתְפִלָּתוֹ זַכָּה, וְהִנֵּה אִשָּׁה לִקְרָאתוֹ
כּוֹרַעַת עַל־בִּרְכֶּיהָ?
הַבְלֵב שָׁלֵם תְּדַבְּרוּ דְבָרִים וִיפַת תֹּאַר תִּכְרַע בֶּרֶךְ וְעָלֶיהָ יִכְרְעוּן
אֲחֵרִים.
בּוֹחֵן כְּלָיוֹת וָלֵב הֲשָׁמוֹעַ יִשְׁמַע צַעֲקַתְכֶם, כִּי תָתוּרוּ אַחֲרֵי עֵינֵיכֶם?
לֹא תוֹסִיפוּ הָבִיא מִנְחַת־שָׁוְא, מוֹעֲדֵיכֶם שָׂנְאָה נַפְשׁוֹ; גַּם כִּי תַרְבּוּ
תְּפִלָּה אֵינֶנּוּ שׁוֹמֵעַ.
מִי בַעַר לֹא יֵדָע וּכְסִיל לֹא יָבִין אֶת־זֹאת?
אַךְ אֶל־דֶּרֶךְ הַגּוֹיִם תִּלְמָדוּ וּבְחֻקּוֹתֵיהֶם תֵּלֵכוּ וְחֻקּוֹת הָעַמִּים הֶבֶל הוּא
וְלֹא לְרָצוֹן לִפְנֵי יְיָ.
וּבְלֵב חוֹרֵשׁ מַחְשְׁבוֹת אָוֶן יָבֹאוּ בֵּית אֱלֹהֵיהֶם לִרְאוֹת וּלְהֵרָאוֹת,
לְדַבֵּר וּלְהִוָּעֵד.
וְעוֹדֶנּוּ מִשְׁתַּחֲוֶה לֵאלֹהָיו, וְהוּא זִמּוֹת יָעַץ, וְיוֹשֵׁב בַּשָּׁמַיִם יִשְׂחָק, יְיָ
יִלְעַג לָמוֹ.
וְעַם בָּחַר לְנַחֲלָה לוֹ, אֱלֹהָיו יוֹרֶנּוּ, פֶּן יִדְרֹשׁ לֵאלֹהֵיהֶם לֵאמֹר: אֵיכָה
יַעַבְדוּ הַגּוֹיִם הָאֵלֶּה אֶת־אֱלֹהֵיהֶם וְאֶעֱשֶׂה כֵּן גַּם־אָנִי.
וּבְיַד בֶּן־בֶּרֶכְיָה הֲלֹא פָּקַד עָלֵינוּ כִּי גַם בְּיוֹם רָע מִשְׁפָּחוֹת מִשְׁפָּחוֹת
תִּסְפֹּד הָאָרֶץ וּנְשֵׁיהֶם לְבָד. וְאַף כִּי בְּיוֹם טוֹבָה.

כִּי לֹא תָבֹא זִמָּה בְּלֵב רָע וְלֹא יֵלֵךְ אַחַר עֵינָיו לֵב נִשְׁבָּר וְנִדְכֶּה.
וּבְיוֹם שָׂשׂוֹן יִפְשַׁע גֶּבֶר וְיִטּוֹשׁ צוּר יְשׁוּעָתוֹ.
וְאַתֶּם סַרְתֶּם מִן-הַדֶּרֶךְ לָלֶכֶת בְּדַרְכֵי-חֹשֶׁךְ, וְלֹא אַתֶּם לְבַדְּכֶם, כִּי גַם אֶת-בְּנֵיכֶם הֶחֱטֵיאוּ.
בַּהֲבִיאֲכֶם אֹתָם אֶל-הֵיכַל יְיָ וְהוּא מָלֵא אֱלִילֵי בָשָׂר אֲשֶׁר יָסִירוּ לְבָבָם וְיֵקַל בְּעֵינֵיהֶם הַמִּקְדָּשׁ וְהַשּׁוֹכֵן בּוֹ.
וְזֹאת שֵׁנִית תַּעֲשׂוּ לְחַלֵּל בֶּחָלִיל בְּבֵית יְיָ וְאַתֶּם מְחַלְּלִים אֹתוֹ.
וְאֵיכָה יִדְכֶּה יָשֹׁחַ לִפְנֵי יְיָ צְבָאוֹת אֲשֶׁר יָסוּר לְבָבוֹ בִּמְחוֹל מְשַׂחֲקִים?
לֹא נָאווּ כְּלֵי שִׁיר בְּבֵית תְּפִלָּה, בִּשְׁפוֹךְ שִׂיחָה לִפְנֵי יְיָ, רַק בְּבֵית שִׂמְחָה וְשָׂשׂוֹן וּבְהַלֵּל וְתוֹדָה לֵאלֹהִים.
הַלְלוּהוּ בְּמִנִּים וְעוּגָב וְהִתְפַּלְלוּ אֵלָיו בְּרוּחַ נִשְׁבָּרָה.
וְהַכֵּלִים אֲשֶׁר עָשָׂה בֶּן-יִשַׁי-לְהַלֵּל וְלֹא לְהִתְפַּלֵּל. (דברי הימים א׳ כ"ג ה׳)
וְכָל-שִׂיחַ אֲשֶׁר נִקְרָא תְּפִלָּה לֹא הָיָה בִּנְגִינוֹת וְלֹא נִקְרָא מִזְמוֹר. (תהלים י"ז כ"ו, צ׳ ק"ב)
כִּי אֶת-פְּנֵי אֱנוֹשׁ יָמוּת לֹא נְחַלֶּה בְּכִנּוֹר וּבְקוֹל צָהֳלָה, כִּי בְרוּחַ נְכֵאָה וְקוֹל בּוֹכִים.
וּבְהִתְחַנֶּנְכֶם לְאֵל עֶלְיוֹן וְתִשְׂמְחוּ לְקוֹל עוּגָב, הֲצַעֲקַתְכֶם יִשְׁמַע, וְהָאֵל תְּהָתֵלוּ בוֹ?
אַךְ בְּחֻקּוֹת הָעַמִּים תֵּלֵכוּ וּמוּם זָרִים תִּקְחוּ לָכֶם:
וְאַתֶּם כֹּהֲנֵי יְיָ תִּקָּרֵאוּ, מְשָׁרְתֵי אֱלֹהֵינוּ יֵאָמֵר לָכֶם.
הַאַתֶּם מְתַקְּנֵי הַמְּעֻוָּת, מְבַעֲרֵי הָרָעָה, מַחֲלִיפֵי רָע בְּטוֹב וּמְעַקְּשִׁים בְּמִישׁוֹר?
הֲלֹא רָעָה תְּבַקֵּשׁוּ וְאֵת כָּל-הַיְשָׁרָה תְּעַקֵּשׁוּ, עֲלִילוֹתֵיכֶם נִשְׁחָתוֹת וַיַּרְא יְיָ וַיִּנְאָץ.

זד יהיר לץ שמו.

לֹא אוּלַי אֶרְפָּא־לָךְ, לֵץ, אוֹכִיחֶךָ;
וְאָנָה לְךָ גֵהָה, לוּלֵא בַּשָּׁחַת?
אַךְ, זֵד יָהִיר, אִם לֹא תִקַּח תּוֹכָחַת,
הֵן יֶחְכַּם־פֶּתִי, כִּי יָבִין אָרְחֶךָ.

נָבָר מִחוּץ, אוּלָם נָבָל מִבָּיִת,
לִפְנֵי עִוְרֵי לֵבָב תִּפְרוֹשׂ מִכְמֹרֶת,
חֶלְקַת לָשׁוֹן רַבָּה תְּכוֹן כִּקְטֹרֶת,
לֹא תָבֹא שָׁם יִרְאַת שָׁמִיר וָשָׁיִת.

כְּאַגְמוֹן רֹאשׁ תָּכֹף, אַרְצָה תִשְׁתַּחוּ,
וּלְךָ כָּל־אִישׁ אָדוֹן, כָּל־אִישׁ אָחִיךָ:
כִּלְבַב אִישׁ אִישׁ לִבְּךָ, וּכְפִיו כֵּן פִּיךָ;
יִתְעַלֶּם־בְּךָ פֹּתֶה, עִוְרִים יִשְׂמָחוּ.

חֹקֵר עִם־חַקְרֵי לֵב, אַךְ עֹרֶף תַּתָּה
אֶל־כָּל־מְחָקֵר, בְּתַמִימֵי לֵב כְּפִגּוּעַ;
כִּסְפִינָה בִּלְבַב־יָם נוֹעַ תְּנוּעַ
אַחַר הָרוּחַ; אַךְ מִי אַתְּ? לֵץ אָתָּה.

יָשֹׁמּוּ חַכְמֵי־לֵב עַל־עַנְוָתֶךָ,
כִּי־לֹא לִפְנֵי מַשְׂכִּיל עָתָק תַּבִּיעַ:
אֶת־אִוַּלְתְּךָ תַסְתִּיר, וּמְעַט תַּשְׁמִיעַ,
לִפְנֵי נָבוֹן מִלִּין יִבְחַן, קוֹלֶךָ.

וּמְאֹד עַל־רֹחַב חָכְמָתְךָ יָשֹׁפּוּ
הָמוֹן רַבָּה, יַחַד סָכָל וָבַעַר;
כִּי כִשְׁאוֹן יָם זֹעֵף, סוֹעָה וָסַעַר,
כֵּן מִלֶּיךָ אָזְנֵי רֵקִים יָהֹמּוּ.

סוּת יֹשֶׁר וּצְדָקָה תִּתְכַּס, צָבוּעַ!
מִי־כָמֹכָה טָהוֹר פֹּרֵשׂ טַלְפָּיִם?
הֵן רַק־הוֹעִיל תַּחְפּוֹץ; אַךְ אִישׁ עֵינַיִם
עֹכֵר יִקְרָא לְךָ וּלְכָל־רָע מַכּוּעַ.

פַּח אַתָּה לִבְנֵי־אִישׁ, פַּחַת וָפַחַד,
הַחֵרֶם, הָאָבְדָן, הַשּׁוֹד, הַשָּׁבֶר;
מֶה לֹא נָגוּר, מֶה לֹא נוֹחִיל מִגָּבֶר,
הַכֶּבֶשׂ עִם־הַדּוֹב יִרְבַּץ גַּם־יָחַד?

יוֹשֵׁב בֶּטַח אִתְּךָ אָרוּר לָנֶצַח;
הִנֵּה יוֹם בָּא, מֵאִוַּלְתּוֹ יִנָּחֵם:
הֵן בִּידִידֶיךָ בַּמִּסְתָּר תִּלָּחֵם;
וּבְפֶה תִּשַּׁק, וּבְפֶה תִּשּׁוֹךְ עַר־רֶצַח.

עַל־מֶה תֻּכֶּה, אִם־עוֹד תּוֹסִיף הָרֵעַ?
עַל־מֶה תוּכַח, וּלְמוֹכִיחֲךָ יָקֹשְׁתָּ?
נִכְלַם, נִכְנַע אַחְאָב; אַתָּה לֹא־בֹשְׁתָּ:
תִּרְגַּז, תִּשְׂחַק, תָּלִיץ, תָּרִיעַ רֵעַ.

קֹשֶׁט דּוֹבֵר, אַךְ כִּמְקַנֵּא שָׁגֵאתָ.
מִי־זֶה אָמְנָם קִנְאָה יִלְבַּשׁ עָלֶיךָ?

אַךְ תִּשְׁפֹּט גֶּבֶר עַל־פִּי מִדּוֹתֶיךָ,
כִּי בִצְעִירֵי הַצֹּאן אַתָּה קִנֵּאתָ.

בֹּעֵר כִּיקוֹד קִנְאָה בֹּקֶר וָעֶרֶב,
תָּתוּר כֹּה וָכֹה לִמְצוֹא מוּם וָדֹפִי.
אַךְ לֹא מוּמִים תִּבְחַן, אַף־לֹא הַיֹּפִי;
רַק הַרְחֶב־פֶּה תַחְפּוֹץ וּשְׁלוֹף הַחֶרֶב.

חַי אֵל אָמְנָם, חַי אֵל יֹשֵׁב שָׁמָיִם;
לֹא־יִתֵּן לִידִידָיו מַשְׁחִית לָגֶשֶׁת.
אַתָּה חֶרֶב תִּשְׁלוֹף, תִּדְרוֹךְ הַקֶּשֶׁת;
וּשְׂאֵת וָעֹז תּוֹסִיף לָהֶם כִּפְלָיִם.

יִיבַשׁ חִכִּי, לוּ בֹא עַד־קֵץ פִּלָּלְתִּי;
אוּלָם כִּזְכֹר שִׁמְךָ תָקוּץ הַנֶּפֶשׁ.
שׁוּבָה, נָבָל, שׁוּב לֶעָפָר וָרֶפֶשׁ;
וּבְשִׁמְךָ הַמְּנֹאָל רַב הִתְנָאָלְתִּי.

לכבוד לשון הקדש.

בראש ספר המבדיל אשר כתבתי בהבדלת הנרדפים.

תקע"ט.

לָשׁוֹן יְפֵה־פִיָּה בְּצוּף מִלַּיִךְ,
הַדְרַת כְּבוֹד הוֹדֵךְ אֲהָהּ שֻׁדָּדָה.
גָּלָה בְּיוֹם עֶבְרָה כְּבוֹד בָּנַיִךְ;
בָּא קֵץ לְתִפְאַרְתֵּךְ, אֲזַי אָבָדָה.

לֹא תִצְפְּנִי לָעַד צְבִי מַרְאַיִךְ;
שִׂמְחִי בְגַלְמוּדָה אֲשֶׁר נִפְקָדָה.
עוֹד תַּעֲלֶה יִפְעַת מְלִיצוֹתַיִךְ
בַּמַּעֲלוֹת הָהֵן אֲשֶׁר יָרָדָה.

צָעַקְתְּ עַד הַיּוֹם: וּמֶה חָטָאתִי?
הַבֵּט אֱלֹהִים חַי בְּצָרָתִי;
מִי יִתְּנֵנִי נָא כְּיַרְחֵי־קֶדֶם!

הַיּוֹם שְׂאִי רִנָּה: אֲנִי שָׂרָתִי;
וּלְשׁוֹן אֱדוֹם וּלְשׁוֹן אֲרָם וָקֶדֶם
תִּשְׁתַּחֲוֶינָה לַאֲלֻמָּתִי.

לסיום מסכתא.

תקע"ט.

הֲלָא שַׂגִּיא יֶחֱדוּן בְּסִיּוּמַיְהוּ
בְּתַלְמוּדָא לָעֱיָן בְּכָל־צַפְרָא,
דְּעָבְרִין כָּל־יוֹמָא בְּחָכְמָתַיְהוּ
בְּהַאי יַמָּא רַבָּא וְיַקִּירָא;

דְּשָׁבְקִין עֶסְקֵיהוֹן וּפִתְגָּמַיְהוּ,
בְּמַתְנִיתָא עָסְקִין וּבִגְמָרָא;
שְׁמַעְתָּתָא נַהֲרָן בְּפִלְפּוּלַיְהוּ;
הֲלָא יִסְבוּן אַגְרָא לְפוּם צַעְרָא.

יְהֵא מָרֵא עָלְמָא בְּסַעֲדְהוֹן,
וְכָל־בִּישׁ לָא יֶהֱמוֹן וְכָל־עָקָן,
וּבִזְכוּתָא דִידְהוּ יְקוּם פֻּרְקָן.

אֱלָהּ חַיָּא יִפְרֹק שְׁאָר עָנֵהּ,
וּבַר־נַפְלֵי יֵיתֵי וְנֶחֱמְנֵהּ
וְיֶחֱזוֹן נִשְׁרַיָּא לְקִנֵּיהוֹן!

און בן פלת.

שמות המדברים:

און בן פלת.

אשת און בן פלת.

מגידי השמועה.

מקום המעשה במדבר, באהל און בן פלת.

און בן־פלת ואשתו.

אשת און: מַה־הַיּוֹם מִיָּמִים? לָמָּה אֵחֵרוּ
רַגְלֵי דוֹדִי אָהַבְתִּי?
מַה־זֶּה לֹא־בָא עַד־הֵנָּה?
כִּמְעַט מִיַּחֵל לוֹ עֵינַי תִּכְלֶינָה,
עַד־אָן בּוֹשֵׁשׁ לָבֹא? נַפְשִׁי נִבְהָלָה,
וּבְאֶלֶף רַעְיוֹנוֹת רוּחִי חֻבָּלָה.
מִי־זֶה אַמִּיץ לִבּוֹ,
כַּמַּיִם כַּלָּהוֹת לֹא תַשִּׂיגֵהוּ,
אִם־בֵּן אוֹ־בַת, אִשְׁתּוֹ אוֹ מֵרֵעֵהוּ,
פִּתְאוֹם יֹאבַד מִמֶּנּוּ?
הֵן לֹא יֻכַּר הַטּוֹב רַק עֵת אֵינֶנּוּ.
מֵרֵעַ הַנֶּאֱהָב
תָּקוּם אִשָּׁה תִּרְחָק —
אוּלַי לֹא־עוֹד תִּצְחָק,
אִם אַלְמָנָה תִּבְכֶּה.
מִן־הָאֵם, מִן־הָאָב,
יִרְחַק אֵפוֹא הַבֵּן —
אוּלַי יַשְׂכִּיל, יָבִין,
אֵיכָה יָתוֹם נִדְכֶּה.

און: (אֵיכָה יִדּוֹם נִדְכֶּה? אֶת־צַוָּארֵנוּ
עַד־אָן, משֶׁה, נִתֵּן תַּחַת עֻלֶּךָ?)

אשתו: אִישִׁי, שָׁלוֹם בּוֹאֶךָ.
מָה אֵחַרְתָּ עַד־כֹּה, וַתַּרְגִּיזֵנִי?
וּדְבַר־מָה כָּל־אֶשְׁמַע חֶרֶשׁ בַּבַּיִת?
מַה־זֶּה זֹעֵף אַתָּה? אֵיפֹה הָיִיתָ?

און: (מִשֹּׁכֶבֶת חֵיקֶךָ
שְׁמוֹר אֶת־שִׁפְתוֹתֶיךָ.)
מַדְוֶה כָּבֵד חָלָה דָתָן אָחִינוּ:
אֶת־הֶעָנִי הַזֶּה הַיּוֹם בִּקַּרְתִּי,
וּבָאֵלֶּה הִתְאַחַרְתִּי.

אשתו: לָמָה תַשְׁלֶה אֹתִי? חֹלֶה אֵינֶנּוּ;
עַל־מֹשֶׁה יִתְיַצֵּב: בָּא בִקְהַל־קֹרַח;
אַשְׁרָיו לוֹ הֹלֶה הוּא! כִּי טוֹב מִמֶּנּוּ
נָגוּעַ וּמְעֻנֶּה, גַּם־מֵת, גַּם־נֶפֶל.

און: לֹא טוֹב עָשָׂה? הַאִם יֵשֵׁב בַּשֵּׁפֶל
תָּמִיד; וּבְנֵי עַמְרָם רַק־הֵם יִמְלֹכוּ,
וּלְבַדָּם הֵמָּה כָּל־כָּבוֹד יִתְמֹכוּ?

אשתו: דּוֹם מְדַבֵּר סָרָה עַל־יִשְׁרֵי־דֶרֶךְ,
כִּדְבַר שַׁדַּי, לֹא מִלִּבָּם יִפְעָלוּ.
הַאִם בִּגְבוּרָתָם, תֹּאמַר, גָּאָלוּ
אוֹתָנוּ מִמִּצְרָיִם?
וּבְרֹב עֻזּוֹ יָדָם נֶעֶרְמוּ מָיִם?
אֵיךְ הִכּוּ זֶרַע חָם שֶׁבֶר עַל־שָׁבֶר?
אִם גַּם־הַמָּן הַזֶּה תַּחְבּוּלַת גָּבֶר?

שָׁכַחְתָּ יוֹם נוֹרָא רָאוּ עֵינֶיךָ?
חָרַד הָהָר, וָאָרֶץ הִתְמוֹטְטָה,
וַתֵּרֶד לֶהָבָה מִמָּרוֹם מָטָּה.
אֵיכָה יַשְׁפִּיל אָרְחוֹ מִגְּבִיהַּ לֶכֶת,
לוּלֵא יַד עֹשֶׂה כֹּל שַׁלִּיט בַּמְּלָאכֶת?

און: אַךְ לָמָּה הִשְׂתָּרֵר גַּם יִשְׂתָּרֵרוּ
עָלֵינוּ?

אשתו: אוֹי! כִּי בֵאלֹהִים מָרַדְתָּ,
וַיְּסִיתוּךָ בָּנִים לֹא אֵמֻן בָּמוֹ.
אַךְ אַנְשֵׁי-מֶרִי יִלְקְטוּן פִּרְיָמוֹ.
מִדֶּרֶךְ חַטָּאִים הַרְחֵק דַּרְכֶּךָ,
לָמָּה תֹאבַד אִתָּמוֹ?
אוֹי לוֹ אִישׁ הַזָּדוֹן!
אוֹי רָב אֶת-עֶבֶד אֵל!
אֵיכָכָה תִנָּאֵל
רַגְלוֹ מִדֶּחִי?
יָקָר הוּא לָאָדוֹן
כַּיֶּלֶד אֶל-אָבִיהוּ;
יִתֵּן בֶּעָפָר פִּיהוּ
מַכֵּהוּ לֶחִי.
וּלְמַעַן מִי תִצְעַק, וּלְמִי רִיבוֹתָ?
הַאִם לְךָ וּלְזַרְעֶךָ?
הַכָּבוֹד אֶל-אִישׁ זָר, וּלְךָ הַטֹּרַח;
וּלְמִי אַתָּה יָגֵעַ? לִכְבוֹד קֹרַח.

מַה־יִּסְכָּנְךָ רִיבֶךָ ?
וּכְאִוַּלְתֵּךְ מִי רָאָה אִוֶּלֶת ?
יִמְשׁוֹל מֹשֶׁה, אוֹ יִמְשָׁל־קֹרַח בָּנוּ,
לָנֶצַח לֹא תִהְיֶה רַק אוֹן בֶּן־פֶּלֶת.
אִישׁ בַּר־כַּפַּיִם לֹא יִיגַע
לִגְזֹל כָּבוֹד מִבֶּן־גִּילוֹ;
אוּלָם אִישׁ פֶּתִי וּמְשֻׁגָּע
אִישׁ מִתְעַבֵּר עַל־רִיב לֹא לוֹ.

און: רַב־לָךְ. הַלְיוֹעֵץ לִי אוֹתָךְ לָקַחְתִּי ?
זִכְרִי כִּי־אַתְּ אִשָּׁה, וַאֲנִי הַגֶּבֶר,
וּלְשָׁרֵת אֶת־אִישָׁהּ אִשָּׁה נוֹצָרֶת,
אַךְ לֹא לָעוּץ אִתּוֹ עֵצָה נִבְעָרֶת.
רַב לָךְ. עָיֵף אָנֹכִי.
עָרוֹךְ שֻׁלְחָן, אַף יֵין הַטּוֹב תִּמְסֹכִי.

אשתו: טֶרֶם תָּבֹא, כָּל־מַטְעַמִּים אָהַבְתָּ
הַכֹּל עָרַכְתִּי. בֹּא אִתִּי הֶחָדְרָה,
בֹּאָה אִתִּי וּסְעָדָה.
עָרַכְתִּי לַאֲדֹנִי בָּשָׂר וָיָיִן;
תֹּאכַל, תִּשְׁתֶּה, תִּשְׂבַּע, יִיטַב לִבֶּךָ

און: נָקוּמָה נָא, נֵלֵכָה.
מַה עָרֵב הַנָּזִיד! מַה־טּוֹב הֶחָמֶר!
אֶת־קוֹלֵךְ הַשְׁמִיעִינִי, פִּצְחִי־זָמֶר.

אשתו: מַה־יִּתְאוֹנֵן אָדָם,
רַבּוֹת רָעוֹת נַפְשׁוֹ ?

יַיִן כִּי יִתְאַדָּם
יִשְׁתֶּה, יִשְׁכַּח רֵישׁוֹ.
בְּזַעַק הַמַּכָּתִים,
בִּלְבַב יָמִים בַּכִּים,
כִּי־קָרוֹב יוֹם אֵידָם—
אַשְׁרֵי אִישׁ הַנִּרְדָּם
לָבֶטַח עַל־עַרְשׂוֹ!
יַיִן כִּי יִתְאַדָּם
יִשְׁתֶּה, יִשְׁכַּח רֵישׁוֹ.

סגידי השמועה והאמורים.

אשת און: מַה־קּוֹל אֶשְׁמַע אֵיפוֹא כָּאוֹב מֵאָרֶץ?
מַה־קּוֹל אֶשְׁמָעָה? קוֹל מֵתִים יִנָּאֲקוּ,
קוֹל נִרְצָחִים יִצְעָקוּ,
קוֹל כָּל־הָעָם נָסִים. אוֹי! מִי יוֹדֵעַ
מַה־נִּהְיָה בָעֵדָה, מֶה עָשָׂה קֹרַח,
מֶה עָשׂוּ מֵרֵעָיו? הָהּ! אוּלַי קָמוּ,
כָּל־הָעֵדָה הִקְהִילוּ,
בְּעַבְדֵי־אֵל נִלְחָמוּ,
וַיָּקָם כָּל־הָעָם אִישׁ עַל־רֵעֵהוּ.
עַל יִשְׂרָאֵל חוּסָה, אָדוֹן;
חֶמְלָה עָלָיו, רֹכֵב שָׁמָיִם!
תִּכְבֶּה הָאֵשׁ, יִשְׁקֹט מָדוֹן;
אַל־יִשָּׁפֵךְ דָּמָם כַּמָּיִם.
אַךְ מָה־אֶרְאֶה? אֵלַי רַבִּים יָבֹאוּ.
בֵּינֵיהֶם יִתְלַחֲשׁוּ.

המגידים: צַדִּיק הוּא הַיּוֹצֵר: כִּי מָרוּ פִיהוּ,
הֵרִימוּ עֵינֵיהֶם, לִבָּם הִגְבִּיהוּ,
וּבְיָד רָמָה בִּנְבִיאֵי צֶדֶק רָבוּ,
כָּבוֹד רָאוּי לָהֶם מֵהֶם לָקַחַת.
עַתָּה בִּשְׁאוֹל תַּחְתִּית וּבְעֹמֶק שַׁחַת
הִנֵּה חַיִּים יָרָדוּ,
תַּחַת כִּסֵּא מַלְכוּת חָמוֹד חָמָדוּ.
הָלֹךְ הָלַךְ גָּמָל לִשְׁאוֹל קְרָנַיִם,
נָגֹזּוּ מֵרֹאשׁוֹ גַּם־הָאָזְנַיִם.
שַׁחַר טוֹב לֹא־לוֹ יִכּוֹן,
מַה יִּסְכֹּן? זֶה תַּגְמוּלוֹ:
מַה־יֶּשׁ־לוֹ יֹאבַד מִמֶּנּוּ.
אַךְ מִי־אֵפוֹא מִמֶּנּוּ,
מִי־זֶה יַגִּיד לָאַלְמָנָה הַלָּזוּ,
כִּי־מֵת אִישָׁהּ בֶּן־פֶּלֶת?

אחד מן המגידים לעצת חבריו: אָנֹכִי אַגִּיד לָהּ.

לעצת אשת און: אִשָּׁה מַשְׂכָּלֶת
בִּתְבוּנָתֵךְ יָדַעַתְּ,
כִּי לֹא־יָקוּם לָעַד שֵׁבֶט הָרֶשַׁע,
כִּי־אִם לַצַּדִּיקִים יִמָּצֵא יֶשַׁע,
עַל־כֵּן לֹא יֵרָאֶה חָדָשׁ אֵלַיִךְ,
אָכֵן נָלוֹי מִקֶּדֶם,
דָּבָר זוּ לַגִּיד לָךְ, אוֹי! עַתָּה בָּאתִי.

אשת און: מַה־זֶּה הָיָה? מָה הָרָעָה? הַגִּידָה,
דַּבֵּר; לָמָּה תִהְיֶה עָלַי לָטֹרַח?

המגיד: תַּמּוּ כָּל-אַנְשֵׁי-קֹרַח.

אשת און: כָּל-מַרְגִּיזֵי שַׁדַּי כָּכָה יֹאבֵדוּ!

המגיד: אָמְנָם ... אָמְנָם ... מֵעַי, מֵעַי אוֹחִילָה ...
יָדַעְתִּי כִּי גַם-אוֹן בָּא בִקְהָלָמוֹ.
עַל־כֵּן אוּלַי גַם־הוּא יָרַד אִתָּמוֹ;
יָרַד, וַיִּסָּפֶה.

אשת און: עוֹד לַאדֹנָי אוֹחִילָה:
אוּלַי נִמְלָט, אִם־כֹּה צִוָּה וַיּוֹאֶל.
סוּרוּ אֵלַי הָאֹהֶל,
סוּרוּ אֵלַי, הַבִּיטוּ
יָשֵׁן זֶה: תַּכִּירוּהוּ?

המגידים: הֶאָח! הֶאָח! אוֹן הוּא. מִי-זֶה כְּדָהוּ?
מִי־זֶה חָשַׂךְ הַיּוֹם נַפְשׁוֹ מִשָּׁחַת?
הֵן שִׁכּוֹר הוּא, הִנֵּה חַכְלִילִי עָיִן.
מֵתוּ רֵעָיו, מִלְאוּ עָפָר בִּטְנָמוֹ;
וַיְחִי בֶן־פֶּלֶת, וַיִּמָּלֵא יָיִן!
עוּרָה, בֶּן-פֶּלֶת, קוּמָה:
הָסִירָה אֶת-יֵינְךָ מֵעָלֶיךָ.

און מתעורר: מַה? מַה? מַה־זֶּה?

המגידים: כִּי מֵתוּ כָּל־רֵעֶיךָ.

און: מִי? מִי? מִי־מֵת? מִי־מֵת?

המגידים: כָּל־אַנְשֵׁי-קֹרַח.
מִי-זֶה חִלֵּץ אֵפוֹא נַפְשְׁךָ מִמָּוֶת,

עֵינַיִךְ מִן־דִּמְעָה, רַגְלֵךְ מִדֶּחִי?

און: אִשְׁתִּי, לָנֶצַח תְּחִי!
אִשְׁתִּי הַיּוֹם הַזֶּה אוֹתִי הִצִּילָה.
הֵבִינָה מַה־זָּמַמְתִּי,
וַתַּאֲכִילֵנִי, וַתַּשְׁקֵנִי חֶמֶר,
וַתַּשְׁכִּירֵנִי, וּלְחַיִּים נִרְדַּמְתִּי.

אֶל־אִישׁ חוֹטֵא שֵׁנָה טוֹבָה;
טוֹבָה הִיא לוֹ, וּלְכָל־בָּשָׂר:
יֶחְדַּל מֵרֶשַׁע וּמְרִיבָה;
חוֹטֵא יָשֵׁן צַדִּיק יָשָׁר.

בְּנִבִיאִי אֵל רַבְּתִי בִשְׁאָט,
וַיְהִי הַמָּוֶת תַּגְמוּלִי.
בָּרוּךְ טַעְמֵךְ וּבְרוּכָה אַתְּ;
יָשַׁנְתִּי, אָז יָנוּחַ לִי.
נַפְשִׁי דוּמָה תִשְׁכֹּן הַיּוֹם,
וַתִּתֶּן־לִי אִשְׁתִּי פִּדְיוֹם.

המגידים: אַשְׁרֶיךָ! אִישׁ הָאשֶׁר,
בַּעַל אִשָּׁה מַשְׂכָּלֶת,
נֹתֶנֶת לְךָ יֹשֶׁר,
וּצְדָקָה לַמִּשְׁקָלֶת.
לָקַחַ אֵשֶׁת עֹשֶׁר,
לָקַחַ אֵשׁ אֹכֶלֶת;
יָגִיל יוֹמָם וָלָיִל
לָקַחַ אֵשֶׁת חָיִל.

כָּל־רֶגַע תִּיעָצֶנּוּ.
נָכוֹנוּ עֲצוֹתֶיהָ;
בִּמְלַאכְתּוֹ תַּעַזְרֶנּוּ,
יֹאכַל פֹּעַל כַּפֶּיהָ;
אִם־יַחַל, תִּסְעָדֶנּוּ,
נִרְפָּא בִּיגִיעוֹתֶיהָ;
יָגִיל יוֹמָם וָלָיִל
לְקַח אֵשֶׁת חָיִל.

רַבּוֹת עֲלָמוֹת הַיּוֹפִי,
חָכְמָה לִמְעַט נִתָּנָה;
כֶּתֶר עַל־כֵּן תִּצְנוֹפִי,
אַתְּ עָלִית עַל־כֻּלָּנָה.

בַּחָכְמָה, לֹא בָעֹשֶׁר,
תָּקוּם סֻכָּה נֹפָלֶת;
אַשְׁרֶיךָ! אִישׁ הָאֹשֶׁר,
בַּעַל אִשָּׁה מַשְׂכָּלֶת.

החתימת ספר עמקי שפה.

תקפ"ה.

אֶל־עַם עִמְקֵי שָׂפָה אַתָּה שָׁלוּחַ.
דּוֹלֶה מִמַּעֲמַקִּים שָׂפָה נִשְׁכַּחַת;
אוּלַי אָזְנָם יַטּוּ מוּכָר לָקַחַת,
כַּפֶּגֶר הַמּוּבָס לָפַחַת רוּחַ.

צֵא, בֵּן יַקִּיר, בִּשְׂדֵי תֵבֵל לָשׂוּחַ;
בּוֹזִים רַבִּים תִּמְצָא. בּוֹזֵי תוֹכַחַת,
וִיבַהֶלְךָ פִּתְאוֹם פַּחַד וָפַחַת,
נֹעַם מִלֶּיךָ כִּי תִשְׁפֹּךְ לָרוּחַ.

אַךְ לֹא תִירָא תֵּחָת: אֶחָד וּשְׁנַיִם
מֵעִיר, מִמִּשְׁפָּחָה, אָזְנָם, לִבָּמוֹ
יַטּוּ אֵלֶיךָ, מִשֵּׁנָה יָקִיצוּ.

יִרְאוּ, יַשְׂכִּילוּ יַאַזְרוּ מָתְנַיִם,
יוֹסִיפוּ עַל־לִקְחֲךָ מֶתֶק לִקְחָמוֹ,
וּבְעַם עִמְקֵי שָׂפָה אוֹרָה יָפִיצוּ.

חנניה, מישאל, ועזריה.

שמות המדברים:

חנניה ;
מישאל.
עזריה.
אריוך.
נבוכדנצר ;
המלכה.
העם ;

מקום המעשה בעיר בבל.

בית חנניה מישאל ועזריה.

מישאל ועזריה.

עזריה: הָהּ! מִישָׁאֵל אָחִי, אוֹיָה! עַד־אָנָה
מִרְמָס כַּטִּיט נִהְיֶה? שָׁמֵם נָוֵנוּ,
חָרַב בֵּית מִקְדָּשֵׁנוּ,
נָשִׁינוּ כָל־טוֹבָה, בָּאנוּ בָבֶלָה,
הָיִינוּ דֵרָאוֹן אֶל עַם־הָאָרֶץ.
כָּל־אֵלֶּה לֹא רַב־לָנוּ.
כִּי־גַם לָסוּר מֵאֵל וּלְכַבֵּד פֶּסֶל,
מֶלֶךְ עָרִיץ יִפְקוֹד. הָהּ! עֵת אֶרְאֶךָ,
צֶלֶם אָרוּר, עֶצֶב נִבְזֶה, יִמְעֲדוּ
בִּכְאֵב וָכַעַס קַרְסֻלָּי. וְאַתָּה,
הָאֵל הַנֶּאְזָר אֹמֶר,
וַיָּשֶׁת אֶת־הַיָּם תַּבְנִית יַבָּשֶׁת;
אֶת־יִשְׂרָאֵל בִּנְךָ אֵיכָה דָחִיתָ?
הַלְעוֹלָמִים תִּזְנַח עַם־זוּ קָנִיתָ?

מישאל: לֹא, לֹא יִזְנַח גַּם־רֶגַע
צֹאן מַרְעִיתוֹ; אַל־תִּבָּהֵל עַל־אֵלֶּה:
אֶל־זֶרַע אַבְרָהָם תָּמִיד יַשְׁגִּיחַ.
הוּא בִּבְרִיתוֹ תָּמִיד עָמַד, אַךְ נַחְנוּ
אֶת־תּוֹרָתוֹ שָׁכָחְנוּ.
הָלוֹךְ אַחַר הַבַּעַל, אוֹ הַמֹּלֶךְ;
וַיִּתְעַבֵּר, וַיּוֹלֶךְ
אוֹתָנוּ בַגּוֹלָה; וּכְבַר מִקֶּדֶם

בָּנוּ כָל־זאת הֵעִיד, וַיֹּאמֶר לָנוּ:
אִם־חֻקוֹתַי תִּמְאָסוּ,
אִם־תּוֹרָתִי תָּפֵרוּ;
אֶל־עָם לֹעֵז תֵּלֵכוּ,
תַּעַבְדוּ עֵץ וָאָבֶן –
תִּשְׁבַּת הָאָרֶץ אָז בִּימֵי הַהֶרֶס,
אַחַר תָּשׁוּבוּ וִישַׁבְתֶּם לָבֶטַח.

עזריה: אוּלָם כִּמְעַט עָבַר הַקֵּץ: חָלָפוּ
כִּמְעַט שִׁבְעִים...

מישאל: מַעְצוֹר לֵאלֹהִים אָיִן:
מֵעַבְדוּת צֹעַן תּוֹךְ שָׁנָה נִפָּקְדֵנוּ.

עזריה: אוּלָם אֵיךְ נִפָּקֵד, אִם־זָר עָבָדְנוּ?
מישאל: אָחִי, אִם־זָר עָבַדְנוּ, לֹא נִכְשָׁלוּ
בַּחֵטְא הַזֶּה כָּל־יִשְׂרָאֵל: כָּמֹנוּ
רַבִּים יֵשׁ־בָּעֵדָה. יָהּ בִּגְלָלָמוֹ
אֶת־אֶזְרֹעוֹ יַחֲשׂף. אֶל־עִיר הַקֹּדֶשׁ
מַהֵר יָשִׁיב עַמּוֹ. וּלְאַנְשֵׁי־רֶשַׁע
אֵלָיו מַעְצוֹר לֹא יֶהִי
לָתֵת אֶת־מַשְׂכֻּרְתָּם יָגוֹן וָנֶהִי.
אַל־פַּחַד, אַל־מָגוֹר;
קַח מִצְוֹתַי וֶחְיֵה:
אַף אִם־יָחִיד תִּהְיֶה–עֲבֹד צוּרְךָ.
יִרְאַת שַׁדַּי תַּחְגּוֹר,
אִם־קָמָה הָרִשְׁעָה;

ַקוֵּה אֶל-הַיְשׁוּעָה–אִם רַע הוֹרֶךָ.

חנניה והאמורים.

חנניה: (אִם-רַע הוֹרֶךָ? הָהּ! כִּי רַע מִמָּוֶת
הַדּוֹר הַזֶּה).

מישאל ועזריה: שָׁלוֹם, שָׁלוֹם, אָחִינוּ.
מַה-זֶּה רָעִים פָּנֶיךָ? מָה רָאִיתָ?

חנניה: מֶה לֹא רָאִיתִי?

מישאל ועזריה: לָמָּה?

חנניה: הַמֶּלֶךְ הַמַּרְשִׁיעַ הֵקִים פֶּסֶל–
גַּם-יִשְׂרָאֵל כָּרַע,
וּבְכָל-חוּצוֹת הַמַּלְשִׁינִים הָחְבָּאוּ.
הַאִם לֶב-אֶבֶן לִי, בַּרְזֶל וּנְחֹשֶׁת?
אֵיכָה לֹא אֶתְמַרְמַר? לֹא אֶתְיַפֵּחַ?
הָבוּ לָכֶם עֵצָה.

עזריה: הַדַּת נִתָּנָה.
נַחְנוּ נַצִּיל נַפְשֵׁנוּ מִן-הַמַּעַל.
לִשְׁאַר בָּנָיו יַשְׁגִּיחַ שׁוֹפֵט חָדֵל.
הָשֵׁב אֹתָהּ אָחוֹר לֹא יוּכַל גָּבֶר,
רַק מִיַּד-אֵל יָבֹא מַרְפֵּא לַשָּׁבֶר.

מישאל: אֵלָיו שִׂיחַ נִשְׁפֹּךְ: הִנֵּה שֹׁמֵעַ
הוּא אֶת-רִנַּת כָּל-פֶּה. מִי הַיּוֹדֵעַ?
אוּלַי אֵלֵינוּ יִשַׁע.
כַּאֲשֶׁר שָׁעָה אֶל-דָּנִיאֵל, וַיַּגֵּד
אֵלָיו רָזִים נֶעֱלָמוּ.

עוריה: הָהּ! מַה־נִּשְׁאַל, מַה־נִּתְפַּלֵּל? מִי יֵדַע
מַה־הוּא הַטּוֹב, אוֹ מָה־הָרָע? יֵשׁ־דֶּרֶךְ
יָשָׁר לִפְנֵי אָדָם, וּלְעֵינָיו נֹפֶת;
וּבְסוֹפוֹ רַע וָמָר, וּשְׁבִיל הַתֹּפֶת.
הָהּ! מַה־נִּשְׁאַל מֵעַתָּה?
כִּי לֹא יִשְׁתַּחוּ יִשְׂרָאֵל לַצֶּלֶם?
הַצָּר יַשְׁמִיד כֻּלָּנוּ.
נִבְעֶה—יָמוּת לַשַּׁחַת?
מִשֹּׁרֶשׁ הַנָּחָשׁ יֵצֵא הַצֶּפַע.
הַאִם נַחְפֹּץ—אָחוֹר אֶת־דָּתוֹ יָשֵׁב?
הַנִּסָּיוֹן הַזֶּה (מִי יוֹדִיעֵנוּ?)
אוּלַי אֶל־טוֹבָתֵנוּ,
אוּלַי בּוֹ נִגָּאֵלָה;
הָהּ! מַה־נִּשְׁאַל מֵאֵל? מַה־נִּתְפַּלֵּלָה?

תגניה: הַס! הָס! לֹא־כֵן דִּבַּרְתָּ.
חָלִילָה אֵל שַׁדַּי בַּצַּר לִשְׁכֹּחַ.
לֹא, כִּי אֵלָיו יוֹם יוֹם נִשְׁפֹּךְ שִׂיחֵנוּ.
אוּלָם מַה־נֹּאמַר לוֹ?
נֹאמַר: אַתָּה הַטּוֹב אֵלֵינוּ תָּעַשׂ,
כִּי רַק־אַתָּה, מָה־רָע, מַה־טּוֹב יָדָעְתָּ.
יִרְאַת אֵל שַׁדַּי כָּכָה תָבֹא בָנוּ,
כָּכָה נַרְחִיק מִמֶּנּוּ מַפַּח־נֶפֶשׁ,
וַהֲמוֹן מֵעֵינוּ אָז יִשְׁקֹט, יִנָּפֵשׁ.
לִבִּי לֹא יִבָּהֵל.
אִם־בָּאתִי בַצָּרָה:

מַחְסִי .הְיֵה הָאֵל.
אַךְ מָה אֶהְיֶה שׁוֹאֵל?
אֹמַר: אֹתִי זָכְרָה.
אַמְעִיט אֶת־לַחְשִׁי,
אַשְׁפִּיל אֶת-רֹאשִׁי,
אֶפְרֹשׂ הַכַּפָּיִם;
אֶשָּׂא אֶת-נַפְשִׁי
אֶל-אֵל בַּשָּׁמָיִם.

אריוך והאסורים.

אריוך: (מָה־רַב נִבְעַר מִשֵּׂכֶל
הַגּוֹי הַדַּל הַזֶּה, עָנִי וָהֵלֶךְ!)

חנניה: מִי־זֶה?

מישאל: אַרְיוֹךְ!

עזריה: שַׂר טַבָּחֵי הַמֶּלֶךְ!

אריוך: בִּדְבַר הַמֶּלֶךְ הַגָּדוֹל שְׁלָחְתִּי
לָבִיא אֶתְכֶם לִפְנֵי כִסְאוֹ.

חנניה: מַה־זֶּה?

אריוך: הוֹי גּוֹי חֹטֵא, לָדַעַת זֹאת אֵין צָרְךָ;
מִמֶּנּוּ תִּשְׁמָעוּהָ.
רוּצוּ עַתָּה אִתִּי; וּלְבַד תֵּדְעוּ,
כִּי רָע, לֹא טוֹב, תִּפָּגְעוּ.

חנניה: הוֹי פֶּתִי; אִם מֵרֶגַע
הָפְקַדְנוּ לִנְשִׂיאִים עַל-הַמַּמְלֶכֶת

אַחַר צֶדֶק וָדִין אָהַבְנוּ לֶכֶת;
אִם בֶּאֱמוּנָה שָׁפָטְנוּ;
אִם כָּל־נָקִי מִלָּטְנוּ;
אִם־הִצַּלְנוּ אֶבְיוֹן מֵעֹשֵׁק עֹשֶׁק;
אִם־אָב אֱלֹ־בֵּן יָתוֹם וּלְגֵר הָיִינוּ;
אִם־רַבְנוּ רִיב כָּל־נִדְכָּאֵי הָרוּחַ;
אִם־מָאַסְנוּ מָאוֹס מַתָּן וָשֹׁחַד;
אִם לֹא־הִסְתַּרְנוּ מִמַּלְכֵּנוּ קֶשֶׁר;
אִם־פָּעַלְנוּ אַךְ־טוֹב יוֹמָם וָלָיְלָה:
מַה־זֶּה נָגוּר? לִפְנֵי מַלְכֵּנוּ יַחַד
עַתָּה אִתְּךָ נָבֹא, אַךְ בִּלְתִּי־פָחַד.
גֶּבֶר צַדִּיק תָּמִים
מַה־זֶּה יִשָּׂא אֵימִים
לָבֹא לִפְנֵי מֶלֶךְ?
יָשְׁרוֹ — יִהְיֶה עֶזְרוֹ,
וּבְלֹא מָגוֹר יֵלֵךְ.

מישאל: אִם־שֶׁקֶר עָנָה בָנוּ
אָדָם זֵד וּבְלִיָּעַל,
דִּינֵנוּ יוֹצִיא אוֹר הָאֵל מִמָּעַל;
כִּי לֹא־יִטּוֹשׁ אִישׁ מִתְהַלֵּךְ בַּצֶּדֶק.
לִרְעוֹץ גֶּבֶר צַדִּיק
עֹצֶם עָרִיץ לֹא דָי;
יָזִיעַ, אַךְ רֵיקָם:
כִּי כָל־עֹבֵד שַׁדַּי
שֶׁבַע יִפּוֹל וָקָם.

עזריה: אִם־לָנוּ פֹה בַשֵּׁפֶל
לֹא יִיטַב לוֹ תֵּת־עֵזֶר,
לֹא נִשְׁתָּאֶה; כִּי־גַם אַחַר הַמָּוְתָה
יֶשׁ־לִידִידָיו תּוֹחֶלֶת:
וִיחִידָתֵנוּ אָז תִּהְיֶה נֹחֶלֶת
רַב־מֶגֶד וִישׁוּעָתָה,
כָּל־עַיִן לֹא רָאָתָה,
הֵן נִבְרֵאת תֵּבֵל אָרֶץ
בַּחֶסֶד וּנְדָבָה;
בַּיָּם, בֶּחָרָבָה–הַטּוֹב שׁוֹפֵעַ.
אוּלָם, אִם־יָבֹא קֵרֶץ
עֵת לִרְאוֹת טוֹב נָהֵל:
אִם־כֵּן הָיָה הָאֵל–אֵל מִתְעַתֵּעַ.
לֹא־כֵן; אַךְ בְּפִנַּת־פָּרֶץ
אָבֹאָה גַּן רָטוֹב;
לָגוּר בִּמְעוֹן הַטּוֹב–וּלְהִשְׁתַּקֵּעַ.

אריוך: הֶבֶל וָרִיק רַב מִלַּלְתֶּם. הָחִישׁוּ,
אֶל־הָאָדוֹן נֵלֵכָה.

חנניה מישאל ועזריה: הִנֵּנוּ עִמָּךְ.

בית המלך.

נבוכדנצר והאמורים, ואחר כן המלכה.

נבוכדנצר: הַעַל־נָכוֹן כֵּן־הוּא, כִּי אֶל־הַפֶּסֶל,
שֶׁשַּׂמְתָּה בַּבִּקְעָה הָקֵם הֲקִמֹתִי,
לֹא תַעַבְדוּ אַתֶּם, אַף לֹא־תִסְגְּדוּ?

לוּלֵא אָהַבְתִּי חָכְמַתְכֶם, כִּי עַתָּה
אֵשׁ תֹּאכְלְכֶם גַּם־יָחַד. הִשָּׁמְרוּ,
מֵרֶגַע זֶה וָהָלְאָה.
בַּל יִשָּׁמַע כָּאֵלֶּה.
כְּשָׁמְעַ קוֹל שׁוֹפָר, כִּנּוֹר וָנֶבֶל
וּשְׁאָר מִינֵי הַזֶּמֶר,
אֶל-צֶלֶם זוּ עָשִׂיתִי
כִּרְעוּ אַפַּיִם אָרְצָה. לָמָּה יִחַר
אַפִּי בָּכֶם, וּבְכִבְשַׁן-אֵשׁ תִּסָּפוּ?
אֶת-כָּל-אֵילֵי מָרוֹם אָז יֹאחֵז רָעַד,
וּמִי יוּכַל אֵפוֹא לָכֶם תֵּת־סָעַד?

חנניה: חָלִילָה לָנוּ! הַס! חָלִילָה לָנוּ
מִסּוּר מֵאֵל שַׁדַּי, הַמּוֹצִיאָנוּ
מֵאֶרֶץ חָם, לִזְנוֹת אַחַר פִּסְלְךָ,
מַלְכִּי, אַךְ-זֹאת לֹא-נֵעָשׂ.
אֱלֹהֵינוּ רַב פֹּעַל, גָּמַל רַב-חֶסֶד
לַאֲבוֹתֵינוּ מֵאָז, גַּם-לָנוּ הֵנָּה.
אַבְרָם, יִצְחָק, אַף-יִשְׂרָאֵל הוֹשִׁיעַ,
וַיֶּפֶר אֶת-זַרְעָם; פַּרְעֹה הִכְנִיעַ,
חֵילוֹ בַּיָּם רָמָה; לֶחֶם שָׁמַיִם
לָנוּ הִמְטִיר; חֻקָּיו אֵלֵינוּ יִתֵּן;
זָבַת חָלָב וּדְבַשׁ נָתַן אֵלֵינוּ.
אַף אֶת-מִשְׁכַּן קָדְשׁוֹ נָטַע בֵּינֵינוּ;
גַּם עֵת-חָטָאנוּ לוֹ וַנֵּלֶךְ שֶׁבִי,
לִפְנֵי שׁוֹבֵינוּ הִמְצִיאָנוּ חֵן:

אוֹתָנוּ אֵלֶּה פֹה שָׂרִים בָּאָרֶץ
בְּגָדוֹל חַסְדּוֹ נָתָן ; אֵיךְ נַעַזְבֵהוּ ?
רַבּוּ חַסְדֵי הָאֵל
עַל־זֶרַע יִשְׂרָאֵל,
עַל־כֵּן אוֹתוֹ נֶאֱהָב.
אֵיכָה נִטּוֹשׁ אוֹתוֹ
לָקַחַת זוּלָתוֹ,
לַעֲבֹד צֶלֶם זָהָב ?

ישאל: כַּבִּיר כֹּחַ צוּרֵנוּ, אַף רַב־חָסֶד.
עֶזְרוֹ שָׁלַח תָּמִיד לִתְמִימֵי דָרֶךְ.
אָהַב מֵאָז אֶת־נֹחַ,
וּבְמוֹת כָּל־הָאָדָם מָצָא מָנוֹחַ ;
יוֹסֵף נִמְכַּר, וַיְהִי מִשְׁנֶה לַמֶּלֶךְ ;
וַיִּחַן חֵיל אַשּׁוּר עַל־חִזְקִיָּהוּ,
לַיְלָה מַלְאָךְ הִכָּהוּ.
הָאֵל הַזֶּה לָנוּ מָעוֹז וָסָלַע.
הוּא שָׁלַח רוּחַ, וַיְיַבֵּשׁ הַמָּיִם ;
וַיְצַו אֶל־הֶעָפָר, וַיִּבְלַע־קֹרַח.
בָּאֵל הַזֶּה נִבְטַח. אַל־תֵּלֶךְ רָהַב :
אוֹתָנוּ הוּא יַצִּיל גַּם מִן־הַלָּהַב.
עָפָר. מַיִם וָרוּחַ.
יָהּ בִּשְׁלָשְׁתָּם יַעֲצוֹר :
מֶה לֹא־יִמְשֹׁל בָּאֵשׁ ?
מַהֵר אֶת־הַמַּפּוּחַ :

אֵין לַאדֹנָי מַעְצוֹר –
מַדּוּעַ אֶתְיָאֵשׁ?

עזריה: יַצִּיל, אוֹ לֹא־יַצִּיל; נִחְיֶה, נָמוּתָה;
בַּדֶּשֶׁן נִתְעַדֵּן, אוֹ יִקְרַב־רֶצַח –
מָגֵן אַבְרָם לֹא נַעַזְבָה לָנֶצַח.
הַאִם לֹא נִירָא אֵל רַק בִּימֵי עֹנֶג?
אִם נַעַבְדֵהוּ רַק בִּהְיוֹת אִתָּנוּ
שָׁלוֹם, כָּבוֹד וָעֹשֶׁר?
הַאִם נִבְעַט בַּצּוּר עִתּוֹתַי לָחַץ?
לֹא־כֵן לֹא־כֵן! דָאֵל הַזֶּה אָהַבְנוּ,
חֶשְׁקֵנוּ בַּטָּהוֹר בַּל־יֶחְדַּל רֶגַע,
אַף אִם־נִשְׂבַּע מָצוֹק וּכְאֵב וָנֶגַע.
חוֹשֵׂךְ אֶת־צַוָּארוֹ
מִמּוּת לִכְבוֹד צוּרוֹ,
תָּמִים לֹא יִקָּרֵא.
תַּחַת קוֹנֵי הַסּוּס
יָשִׂישׂ אִם־יֵעָקֵר,
יִשְׂמַח אִם־יְדֻקַּר,
יָגִיל אִם־יִירָה.

נבוכדנצר: (מִיּוֹם מָלַכְתִּי
אָזְנַי כִּדְבָרִים אֵלֶּה לֹא שָׁמֵעוּ.)
הוֹי עַזֵּי־מֶצַח, הַשְׁכַחְתֶּם מִי־אָנִי?
עוֹד רֶגַע קַל מִי־אָנֹכִי תִּזְכְּרוּ;

עוֹד רֶגַע קַל הָאֵל הַזֶּה תִשְׁכָּחוּ.
קוּמָה אַרְיוֹךְ...

אריוך: הִנֵּנִי.

נבוכדנצר: הַבְעֵר הַכִּבְשָׁן שֶׁבַע
יָדוֹת עַל-מִשְׁפָּטוֹ, וּשְׂרוֹף אֶת-אֵלֶּה!
עַל הַחַלּוֹן עִם-הַשֵּׁגָל אָנֹכִי
הִנֵּה נִצָּב אֶהְיֶה לִרְאוֹת הַפֶּלֶא.

אריוך: הַפֶּלֶא?

נבוכדנצר: נִכְשַׁל-פִּי מֵרוֹב הַכָּעַשׂ.
לֵךְ, לֵךְ, אַרְיוֹךְ.

אריוך: אֶת-פִּקּוּדֶיךָ אֶעֱשׂ.
שָׁלוֹם רָב אֶל-מַלְכִּי.

חנניה: יְחִיֶה הַמֶּלֶךְ!

מישאל ועזריה: יְחִיֶה הַמֶּלֶךְ, וּדְבָרָיו יָקוּמוּ!

נבוכדנצר: שֵׁגָל, שֵׁגָל.

המלכה: הִנֵּנִי.

נבוכדנצר: אִתִּי בֹאִי.

המלכה: וְאָנָה?

נבוכדנצר: לַחַלּוֹן. עֵינֵינוּ תֶחֱזֶ
נָקָם בְּגִבְהֵי לֵב מָרֹד מָרָדוּ.

המלכה: אַךְ מַה יֵּעָשׂ לָהֶם?

נבוכדנצר: בָּאֵשׁ יוּקָדוּ.

חלון בית המלך

אשר יראה משם רחוב העיר, והוא מלא המון רבה; והכבשן בוער בתוך הרחוב. ומשליכים בו חנניה מישאל ועזריה.

נבוכדנצר, והמלכה, ואריוך, וחנניה מישאל ועזריה, וכל העם.

המלכה: מָה-רַב הָעָם הַזֶּה! כֻּלָּם כָּמוֹנִי
בָּאִים לִרְאוֹת: לֹא אֲכָלֵם מֵעַתָּה.
מַה-יָּפֶה הוּא כִּבְשַׁן הָאֵשׁ! מָה-רַבּוּ
הָעֵצִים בּוֹ! חִישׁ תַּעַל הַשַּׁלְהֶבֶת.
אַיֵּה הַנִּשְׂרָפִים?

נבוכדנצר: הַבִּיטִי שָׁמָּה:
הִנָּם בַּכּוּשָׁרוֹת בֵּין אַנְשֵׁי-חָיִל.

המלכה: וּשְׁלָשְׁתָּם?

נבוכדנצר: וּשְׁלָשְׁתָּמוֹ יִתְחָרָכוּ.
הַבִּיטִי: הֵן עַתָּה בָּאֵשׁ יֻשְׁלָכוּ.

המלכה: אוֹיָה! מַלְכִּי, הַבִּיטָה.
הַלַּהַב הַגָּדוֹל שָׂרַף וַיָּמֶת
אֶת-גִּבּוֹרֵי עַמֵּנוּ
הַמַּשְׁלִיכִים בָּאֵשׁ אַנְשֵׁי הַמֶּרִי.
אוֹיָה! רוּחִי נִבְעָת.

נבוכדנצר: אֵין זֶה רַק-קֶרִי.

המלכה: מַה-זֶּה? מַה-זֶּה אֶרְאֶה? חֶזְיוֹנוֹת לַיְלָה?
הֵם תּוֹךְ הָאֵשׁ, וְאֵשׁ לֹא תִשְׁלַט-בָּמוֹ;
וּכְלֶכֶת הָאָדָם בִּרְחֹבוֹת קֶרֶת,
הֵם כֹּה וָכֹה בַּלֶּהָבָה יִצְעָדוּ.
אוֹיָה! אֵין זֶה מִקְרֶה; אֵין זֶה רַק-פֶּלֶא.

נבוכדנצר: הוֹ! הוֹ! עוֹד רַב מֵאֵלֶּה.
אַרְבָּעָה הֵמָּה (וּשְׁלֹשָׁה צִוִּיתִי),
וּפְנֵי אַחַד מֵהֶם כִּפְנֵי הַשָּׁמֶשׁ,
הָהּ! הָהּ! רוּחִי נְבוֹכָה.

המלכה: אַל־יֹאמַר נָא כָּאֵלֶּה אִישׁ כָּמֹכָה,

נבוכדנצר: אַרְיוֹךְ, אַרְיוֹךְ, הַקְשִׁיבָה,
מֶה לֹּא־עָשִׂיתָ מִצְוָתִי? לִשְׁלֹשֶׁת
הַנִּשְׂרָפִים מַה־זֶּה אֶחָד הוֹסַפְתָּ,
וּבְלֹא מִצְוַת מַלְכְּךָ אִישׁ שָׂרַפְתָּ?

אריוך: לֹא־כֵן, מַלְכִּי: אֵיכָכָה
אָסוּר מִמִּצְוָתְךָ?
לִשְׁלֹשֶׁת הַיְלָדִים כִּדְבַר הַמֶּלֶךְ
עָשִׂיתִי אָנֹכִי; אַף לֹא נִרְעַתִּי,
אַף לֹא הוֹסַפְתִּי: בַּל! אַתָּה יָדַעְתָּ.

נבוכדנצר: הָהּ! לֹא־עוֹד בַּל, לֹא עוֹד.—עַתָּה יָדַעְתִּי.
אֵלֶּה עַבְדֵי אֵל חַי, וַיּוֹשִׁיעֵמוֹ!
אֶת־מַלְאָכוֹ שָׁלַח, וַיַּצִּילֵמוֹ.
זֶה מַלְאָכוֹ, זֶה מַלְאָכוֹ: מַרְאֵהוּ
מַה־נָּעִים! מַה־נּוֹרָא! אֵתָיו, צְאוּ,
עַבְדֵי אֵל חַי, אֵתָיו;
אֶשַּׁק אֶת־רַגְלֵיכֶם, לָכֶם אֶשְׁתַּחוּ.
חָנּוּנִי נָא, וּלְחַטָּאתִי תִסְלָחוּ;
הַעְתִּירוּ נָא עָלַי, מִדֶּרֶךְ פֶּשַׁע
אֵל חַי אוֹתִי יָשִׁיב אֶל־דֶּרֶךְ יֶשַׁע.

חנניה מישאל ועזריה: שָׁלוֹם, מַלְכִּי! הִנֵּה מְלֶיךָ קָמוּ:
רָאִיתָ אֶת הַפֶּלֶא: מִפְּנֵי-שַׁתַק
שָׁלַח שַׁדַּי אֶת-מַלְאָכוֹ, וַיָּסַר
כֹּחַ הָאֵשׁ, וַיֵּהָפֵךְ אֶל עֹנֶג.
אַנְשֵׁי-חֶדֶל, מַה-זֶּה תִּקָּהֵלוּ?
מַה-תָּשֹׁמּוּ, עַל-מֶה תִּבָּהֵלוּ?
הוֹדוּ לוֹ, הַשֹּׁכֵן בַּשָּׁמַיִם.
הוֹדוּ לוֹ, וּבְכָל-נֶפֶשׁ עִבְדוּהוּ;
הוּא יַצְלִיחַ בָּנִים יִירָאוּהוּ,
הוּא יוֹשִׁיעַ צַדִּיק שַׁח-עֵינַיִם.

נבוכדנצר וכל העם: בָּרוּךְ שֵׁם צוּר יִשְׂרָאֵל,
שַׂגִּיא-כֹחַ, רַב וָרָם;
בָּרוּךְ שֵׁם מָגֵן אַבְרָם;
אֶחָד הוּא, אֵין זוּלָתוֹ.
הוּא הַטּוֹב, הוּא הַגֹּאֵל;
כָּל-אֵל זָר יֹאבַד אָבוֹד.
בָּרוּךְ שֵׁם אֵל הַכָּבוֹד;
אַשְׁרֵי-אִישׁ עֹבֵד אֹתוֹ.

ספר רביעי:

להכנסת שבת.

שַׁבָּת, שַׁבָּת, מֵאַיִן בָּאת?
שָׁלוֹם לָךְ, בַּת, מַה־טּוֹב מַרְאֵךְ!
מַרְאֵךְ נָאוֶה, אַתְּ גַּן רָוֶה:
כָּל־הַדָּוֶה יַבִּיט וָחָי.

וְחַי גַּם־אַתָּה תִּהְיֶה מֵעַתָּה;
מַדּוּעַ חַתָּה? עוּרָה אֵפוֹא.
אֵפוֹא קוּם גִּילָה; רַק־זֹאת אוֹאִילָה:
הִנֵּה אוֹבִילָה מַרְגּוֹעַ לָךְ.

לָךְ אֶשְׁמַע־נָא, מִכְלַל עֶדְנָה;
מִמֵּךְ אָמְנָה אֶדְרוֹשׁ דָּבָר.
דָּבָר אֶדְרוֹשׁ קֶדֶם וָרֹאשׁ:
מָה רֵאשִׁיתֵךְ? מָתַי? וְאָן?

וְאָן נִסַּכְתִּי, וְאָן בֹּרַכְתִּי,
וְאָן מָלַכְתִּי, הַקְשֵׁב דּוֹד צָח.
דּוֹד צַח עָשָׂנִי, וַיַּמְלִיכֵנִי;
וַיִּקְרָאֵנִי עֹנֶג לַכֹּל.

לַכֹּל? וְאֵיךְ יָחֵל הוֹדֵךְ?
אַךְ מִי דוֹדֵךְ? אַךְ מִי וָמִי?
וּמִי יִהְיֶה אִתָּךְ יִהְיֶה?
אַיֵּה, אַיֵּה חַלָּמִישׁ צוּר?

צוּר רָם, רַב־דֵּעַ, כִּי יִשְׁתַּעֲשֵׁעַ;
וַיְהִי לִי רֵעַ, וַאֲנִי אֵלָיו.
אֵלָיו נִקְנֵיתִי, אֵלָיו נִשֵּׂאתִי;
אוּלָם נִשְׁבֵּיתִי מִגֶּבֶר טוֹב.

טוֹב הַדָּבָר: מֹשֶׁה גָּבַר;
הָאִישׁ גָּבַר זָכָה וַיֵּיטֶב.
וַיֵּיטֶב לִי, אַף לִקְהָלִי;
וּמְשׂוֹשׂ גִּילִי הָיָה הָיָה.

הָיָה אִישׁ יוֹשֶׁר, הִדְרִיךְ בַּכֹּשֶׁר;
מָאַס הָעֹשֶׁר, תּוֹרָה קִבֵּל.
קִבֵּל רַב־זֶבֶד, אָז בֶּן־יוֹכֶבֶד,
וַיְכֻנֶּה עֶבֶד אֶל־אֵל טָהוֹר.

טָהוֹר הַיּוֹם, לָנוּ פִּדְיוֹם;
גַּם סַבַּטְיוֹם עֵדוּת נִתָּן.
נִתַּן אֵלֵינוּ יוֹם שַׁבַּתֵּנוּ;
פִּצְחוּ, רַנְּנוּ עַל־הַמַּתָּן

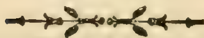
לראש השנה.

הֵן יוֹם הַזִּכָּרוֹן: הִנֵּה שָׁבָתְנוּ,
וַנִּתְקַע כִּדְבָרֶיךָ בַּתָּקוֹעַ;
שְׁמַעֵנוּ לְךָ שַׁדַּי, וּשְׁמַע שָׁמוֹעַ
אֵלֵינוּ גַם־אַתָּה, אַף־אִם שַׁחָתְנוּ.

הִנֵּה עַד־הֵנָּה כָּל־רָעָה בָּאָתְנוּ
וַנִּהְיֶה נִדְכָּאִים בִּלְתִּי מַרְגּוֹעַ;
אָנָּא! כָּל־גֶּזֶר רָע הוֹאֵל לִקְרוֹעַ,
פֶּן תִּדְבָּקֵנוּ הָרָעָה וָמָתְנוּ.

צִוִּיתָ בִּתְרוּעָה כִּי נִקְרָאֶךָ
כָּל־עֵת־צָרָה, יוֹם מִלְחָמָה וָחֶרֶם;
אֶל־רִנָּתִי הַקְשִׁיבָה, כִּי דַלּוֹתִי.

חַסְדְּךָ הִתְעַטֵּף, לֵאמֹר: דַּיֶּךָ
לַהַב, אֵשׁ אוֹכֵלָה, נֶפֶץ וָזֶרֶם;
כָּלָה הַזַּעַם, וּבְכוֹרֵי חַנּוֹתִי.

ליום הכפורים.

תקע"ז.

סְלַח, רַחוּם, סְלַח אֱלֵי עַם כֶּבֶד
עֲוֹן אַשְׁמָה, כְּיוֹם עֱנוּת נַפְשֵׁנוּ;
וְאִם עַם-זֶה כְּבֵן וְאִם כָּעֶבֶד,
לְמַעַנְךָ עֲשֵׂה וְהוֹשִׁיעֵנוּ.

לְנֶפֶשׁ נַעֲנָה תְּנָה נָא זֶבֶד,
סְלַח וּמְחַל לְכֹל עֲוֹנוֹתֵינוּ.
הֲלֹא כַיּוֹם בְּיַד בְּנוֹ יֹכֶבֶד
מְרִי כְפַּר, בְּזַעֲקוֹ עָלֵינוּ.

שְׂמַח מֹשֶׁה בְּמַתְּנַת חֶלְקֶךָ:
הֲלֹא בַעֲלוֹתְךָ לְהַר הַקֹּדֶשׁ
אֲזַי נִסְלַח לְכָל עֲדַת אַחֶיךָ.

אֱלוֹהַּ רַחֲמִים! רְאֵה, שִׁטַּחְתִּי
לְךָ כַּפַּי אֲנִי כְמֹשֶׁה חֹדֶשׁ
וְעוֹד שָׁלִישׁ-עָנֵה, עֲנֵה: סָלַחְתִּי.

סדר עבודת יום הכפורים.

רשות.

בָּרוּךְ אַתָּה לָנֶצַח,
הָאֵל הַבּוֹחֵר בָּנוּ.
חֻקֶּיךָ חוֹנַנְתָּנוּ,
בָּם נִמָּלֵט מֵרֶצַח.
לָנֶצַח נָרִים מֶצַח,
נִצְחַק אֶל שׁוֹד וְלָפֶרֶץ.

אֵין חֵקֶר אֶל־חַסְדֶּךָ:
הִנֵּה פָּתַחְתָּ שַׁעַר
אֶל־כָּל־חוֹטֵא וָבַעַר
לָשׁוּב בִּבְכִי נֶגְדֶּךָ.
לַדָּךְ תִּתֵּן יָדֶךָ,
כִּי־אֵין צַדִּיק בָּאָרֶץ.

וּבְעֹצֶם צִדְקָתֶךָ
הוֹאַלְתָּ צִוִּיתָנוּ
עַנּוֹת כַּיּוֹם נַפְשֵׁנוּ,
וּבְצוֹם לָשׁוּב עָדֶיךָ:
אָז תֵּכַהּ מִסִּפְרֶךָ
מַזְכֶּרֶת חֵטְא וָרֶשַׁע.

אַף לִידִידְךָ אַהֲרֹן,
וּלְכָל־כֹּהֵן הָרַב,

צִוִּיתָ כִּי יִקְרַב
כַּיּוֹם אֶל־הָאָרוֹן;
יָרֹן, יַשְׁבִּית חָרוֹן;
וַתִּתֶּן־לָנוּ יֶשַׁע.

עַתָּה אֵין עוֹד כָּל־אֵלוּ,
אֵין עוֹד שֵׁרוּת מִקְדָּשׁ;
הַר אֵל שָׂדֶה הוּדַשׁ,
כִּי חֵטְא וּמְרִי גָּדֵלוּ;
חָדֵלוּ, הָהּ! חָדֵלוּ
עוֹלוֹת אַף־חַטָּאוֹת.

בַּמֶּה יִתְרַצֶּה־נָא
אֶל־הָאָדוֹן הָעֶבֶד?
מַה־יַּעַשׂ נָא עַם כֶּבֶד
עָוֹן, אִם־רַב זָנָה?
אָנָה יִמְצָא אָמְנָה
לַמָּוֶת תּוֹצָאוֹת?

אִם־לֹא יִדְכֶּה יָשׁוֹחַ,
אֶת־חַטֹּאתָיו יַכִּיר,
סֵדֶר הַיּוֹם יַזְכִּיר,
יַזְכִּיר רֵיחַ נִיחֹחַ;
וּבְכֹחַ יָסִיר תֹּחַ,
יָסִיר מַדְוֵי הַנֶּפֶשׁ.

אוּלַי אִם־יַעַשׂ כֹּה
אֵל חַי לוֹ יִמָּצֵא,

אוּלַי לִבּוֹ יִרְצֶה,
אוּלַי יָאִיר חָשְׁכּוֹ;
מַלְכּוֹ יִפְרוֹס סֻכּוֹ,
תַּחְתָּיו יִשְׁקוֹט, יִנָּפֵשׁ.

הִנֵּה כִּי־כֵן אַף־אָנוּ
כָּכָה נַעַשׂ הַיּוֹם;
אוּלַי נִמְצָא פִּדְיוֹם.
אוּלַי תִּמָּצֵא לָנוּ;
כֻּלָּנוּ הִנֵּה בָּאנוּ,
הַבַּיְתָה כִּי נֶאֱנָחְנוּ.

הַבַּיְתָה כִּי נֶאֱנָחָה
נַפְשֵׁנוּ. צוּר שָׁמַיִם!
מֵעַתָּה בִּשְׂפָתַיִם
קָרְבַּן אִשֶּׁה נִזְבָּחָה;
וּסְלָחָה אִם נִדָּחָה,
כִּי טִיט וָרֶפֶשׁ נָחְנוּ.

עבודה.

לִפְנֵי יוֹם הֶעָשׂוֹר כֹּהֵן יַפְרִישׁוּ (יומא ב')
שָׁבוּעַ מִבֵּיתוֹ, וּלְתָא יִתְּנוּ;
וּלְכֹהֵן בִּמְקוֹמוֹ אַחֵר יַקְדִּישׁוּ,
מִפַּחַד בַּלֵּילוֹת מִקְרֶה יִקְרֶנּוּ.
כָּזֹאת מִימֵי עוֹלָם הֵן לֹא קָרָהוּ, (כ"א)
אַךְ לֹא לַנִּפְלָאוֹת נַפְשָׁם יִשָּׂאוּ.

שָׁמָּה אֶל־אֵל אֵלִים יִהְיֶה פֹּלֵחַ, (י"ד)
אֶת־הַדָּם הוּא יִזְרֹק, וּמִנְחָה יַעַל,
וּקְטֹרֶת הוּא יַקְטִיר, גַּם לַמִּזְבֵּחַ
(עִתִּים יַחְפֹּץ) רֶגֶל וָרֹאשׁ הוּא יַעַל;
וּשְׁלִישִׁי וּשְׁבִיעִי, כַּאֲשֶׁר בַּסֵּפֶר, (ח')
מִן־הַפָּרָה יַזּוּ עָלָיו הָאֵפֶר.

וּלְהוֹרוֹתוֹ כָּל חֹק לוֹ יִמָּסֵרוּ (י"ח)
מִזִּקְנֵי הָעֵדָה. קוּמָה וּקְרָאָה,
אִישִׁי כֹּהֵן גָּדוֹל, אֵלָיו יֹאמֵרוּ,
פֶּן־יֵשׁ חֻקָּה דַקָּה מִמְּךָ נִפְלָאָה;
פֶּן־יִמָּצֵא דָבָר לֹא הִתְבּוֹנַנְתָּ,
אוֹ שָׁכַחְתָּ אוֹתוֹ כַּאֲשֶׁר זָקַנְתָּ.

עֶרֶב יוֹם הֶעָשׂוֹר כֹּהֵן יִנְהָגוּ (י"ח)
שַׁעַר קַדְמָה מִזְרָחָה, וּלְפָנָיו
אַיִל, כֶּבֶשׂ, בָּקָר שָׁמָּה יַצִּגוּ,
עַד עַל־כֻּלָּם יִתֵּן אֶת־מַעְיָנָיו;
וּלְמַעַן כִּרְאוֹתוֹ יִתְבּוֹנֵן בָּמוֹ
אֵיכָה לִפְנֵי מַלְכּוֹ יַקְרִיב אוֹתָמוֹ.

כָּל־שִׁבְעַת הַיָּמִים לֶאֱכֹל לִשְׂבֹּעַ (י"ט)
מֶנּוּ לֹא יִמָּנַע, חֶפְצוֹ יָפִיקוּ;
רַק עֶרֶב הֶעָשׂוֹר, הָאוֹר כִּנְסֹעַ,
מֵרוֹב אָכוֹל שָׂתֹה יָדָיו יַרְחִיקוּ;
כִּי דֶרֶךְ הָאָדָם כַּאֲשֶׁר שָׂבֵעַ
אֶל־יַם הַתַּרְדֵּמָה לִהְיוֹת טֹבֵעַ.

וּלְמַעַן עוֹד יִלְמַד לַחְפֹּן חָפְנַיִם, (י"ח)
אֵלֶּה לִבְנֵי אַהֲרֹן אוֹתוֹ יִמְסֹרוּ;
הֵם אֶל־בֵּית אַבְטִינָס (כִּי מְיוּמָּנִים
לִמְלֶאכֶת הַקְּטֹרֶת בָּנָיו יֵעָצֵרוּ)
אוֹתוֹ יוֹלִיכוּ; הֵם הֵיטֵב יוֹרוּהוּ,
אַחַר כִּדְבָרִים אֵלֶּה יַשְׁבִּיעוּהוּ:

כֹּהֵן! עַבְדֵי בֵית דִּין וּשְׁלִיחָיו אָנוּ,
וְאַתְּ שְׁלִיחַ לָנוּ אַף לָהֵמָּה;
הֵן הִשְׁבַּעְנוּ אוֹתְךָ בָּאֵל עָשָׂנוּ,
וַאֲשֶׁר רַק יֵיכַל זֹאת אֵלָיו נְעִמָּה, —
אִם־תָּסוּר מִמִּלֵּינוּ אֶל־הַהֶבֶל,
אִם בִּקְהַל צְדוֹקִים תַּשְׁלִיךְ הַחֶבֶל.

יַעַן הֶחָמָס קָם אֶל־מַטֵּה־רֶשַׁע (י"ט)
בִּימֵי בַיִת שֵׁנִי, כָּזֹאת יִפְעָלוּ;
כִּי־אָז נִפְרַץ גָּדֵר, וַיִּגְדַּל פֶּשַׁע,
וּדְבַר הָאֵל נִרְמַס, וַיִּתְנַכְּלוּ
לָתוּר אַחַר לִבָּם אַנְשֵׁי אֵין־דַּעַת,
מִתַּלְמִידֵי צָדוֹק עֵדָה מַרְשַׁעַת.

וּבְאִוַּלְתָּם רַבָּה הֵמָּה הֶאֱמִינוּ,
כִּי אֶת־קְטֹרֶת יוֹם זֶה, יוֹם הַסֹּלֵחַ,
בָּאֵשׁ נַקְטִיר מִחוּץ, כִּי כֹה הֵבִינוּ;
וּכְרוּם עָשָׁן לָרוּם, וּכְצֵאת הָרֵיחַ,
הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל אוֹתוֹ יָשִׂימָה
אֶל־לִפְנֵי הָאָרוֹן לִפְנַי לִפְנִימָה.

לֹא־כֵן אַנְשֵׁי הַשֵּׂכֶל: אָמְנָם יַקְטִירוּ
לִפְנֵי אָרוֹן כַּיּוֹם כִּי־כֵן שָׁמֵעוּ —
לָכֵן אֶת־הַכֹּהֵן עַתָּה יַזְכִּירוּ,
כִּי אִם־מַעֲשָׂיו לָהֶם לֹא יִוָּדֵעוּ,
לִפְנֵי שֹׁכֵן בִּסְנֶה נִגְלוּ כֻלָּמוֹ;
לָכֵן, לִבְלִי יִתְעֵם, יִשָּׁבַע לָמוֹ.

מִיָּד יִפְרוֹשׁ לִבְכּוֹת בִּלְתִּי מַרְגּוֹעַ. (י"ח)
הַקְשֵׁב כִּי יֵחָשֵׁב גֶּבֶר פֹּשֵׁעַ;
גַּם־הֵם עֵינָם בִּבְכִי תִדְמַע דָּמוֹעַ,
פֶּן־הִכְלִימוּ חִנָּם אֹהֵב וָרֵעַ;
כִּי הַחוֹשֵׁד אִישׁ תָּם לֹא נִקָּה נֶצַח,
גַּם־הַצָּרַעַת תִּזְרַח־לוֹ בַּמֵּצַח.

בַּלַּיְלָה מֵעֵינָיו שֵׁנָה יַרְחִיקוּ, (י"ט)
עַפְעַפָּיו יִשְׁמֹרוּן לִבְלִי יָנוּמוּ,
וּבְעֵסֶק זֶה אוֹ זֶה אוֹתוֹ יַעֲסִיקוּ;
אַךְ אִם רֶגַע יָנוּם, פִּרְחָח יָקוּמוּ,
וּבְאֶצְבָּעָם יַכּוּ אָנֶה וָאָנָה,
לֵאמֹר: עוּרָה אָדוֹן, מַה־זֶּה תִּישָׁנָה?

אִם אֶת־בִּטְנוֹ מֵאָז בָּשָׂר וָיַיִן (י"ח)
מֵחֻקֵּי אֵל מִלֵּא, בָּהֶם יָשִׂיחַ;
רָגִיל לִקְרוֹא יִקְרָא; אָכֵן אִם אַיִן,
אֶל־דִּבְרֵיהֶם הֵיטֵב הֵיטֵב יַשְׁגִּיחַ;
אַף־הֵם כַּאֲשֶׁר יוֹאֵל אֵלָיו יִקְרָאוּ,
אִיּוֹב, אוֹ דָנִיֵּאל, אוֹ בְנֶחֶמְיָהוּ.

אֶת־הַמִּזְבֵּחַ כַּחֲצוֹת יִתְרוֹמוּ, (כ')
אֶת־הַדֶּשֶׁן הָאִשִּׁים מֶנּוּ יָמִישׁוּ;
לֹא עַד יִקָּרֵא שְׂכְוִי הַיּוֹם יִדֹּמוּ
כִּשְׁאַר כָּל־הַיָּמִים; אוּלָם יָחִישׁוּ;
כִּי הַמְּלָאכוֹת רַבּוּ, לָכֵן יִפְחֲדוּ,
לָכֵן מֵאָז בַּלַּיְלָה יִתְעַתָּדוּ.

בָּרִאשׁוֹנָה יִתְרוֹם אֶת־הַמִּזְבֵּחַ (כ"ב)
כָּל־הֶחָפֵץ, כָּל־הַקּוֹדֵם רֵעֵהוּ;
אַךְ פֶּן יִסָּכֵן אִישׁ, אוֹ יִפָּסֵחַ,
כִּי יַכֶּנּוּ אָחִיו, אוֹ יַפִּילֵהוּ
(כִּי כֻלָּם לַעֲבוֹד אֵל גִּיל רַב יָגִילוּ),
אַף לִתְרוּמַת הַדֶּשֶׁן פּוּר יַפִּילוּ.

הַפּוּר אֵיכָה יַפִּילוּ? יִקָּהֵלוּ (כ"ה)
כִּדְמוּת גֹּרֶן עָגֹל; אָמְנָם יָרִימוּ
כֹּבַע מֵרֹאשׁ אֶחָד, כִּי בוֹ יָחֵלוּ
לִמְנוֹת מִסְפָּר שַׂגִּיא, עַד־אִם יַשְׁלִימוּ,
וּלְבִלְתִּי שְׂאֵת רֹאשָׁם אֶצְבָּע יַגְבִּיהוּ (כ"ב)
אֶפֶס כִּי אֶת־הַכֹּהֵן לֹא יוֹצִיאוּ.

סָבִיב לִקְרֹב הַיּוֹם, עֵת יֶחְשַׁךְ נֹגַהּ, (כ"ח)
קוּמוּ אַחַי, יֹאמַר הַפָּקִיד לָמוֹ,
וּרְאוּ אִם יָאִיר שֶׁמֶשׁ אוֹר וָנֹגַהּ,
וּשְׁאַר הַכֹּכָבִים חָשַׁךְ אוֹרָמוֹ;
אִם אֶת־כָּל־הַמִּזְרָח חַמָּה הֵאִירָה,
וּבְיִפְעָתָהּ עַד אֶל־חֶבְרוֹן הִזְהִירָה.

הֵן, הָאִיר הַמִּזְרָח, אִם־גֶּבֶר יַעַן, (כ"ח)
אֶל־שַׁעַר הַמִּקְוָה כֹּהֵן יוֹבִילוּ
לִרְחוֹץ אֶת־כָּל־גּוּפוֹ; יַעַן וּבְיַעַן
לֹא בִלְתִּי־זֹאת בּוֹא לֶחָצֵר יַעְפִּילוּ;
אַף־הַמֵּסֵךְ יִרְחַץ, אַךְ מֵטִיל מַיִם
טָעוּן קִדּוּשׁ יָדַיִם אַף רַגְלַיִם.

לָכֵן נִבּוֹר כָּאֲרִי אַף־קַל כַּנֶּשֶׁר (ל')
חָמֵשׁ יִטְבּוֹל בַּיּוֹם הַנֹּתֵן כֹּפֶר
אֶל־אִישׁ בּוֹ לֹא כֹפֵר, וּפַעֲמַיִם עֶשֶׂר
יִרְחַץ יָדָיו רַגְלָיו מָהִיר כָּעֹפֶר;
וּטְבִילוֹת אֵלֶּה בַּקֹּדֶשׁ תִּהְיֶינָה,
וּלְבַד הָרִאשׁוֹנָה בַּחוֹל יֵעָשֶׂנָּה.

סָדִין בֵּינוֹ לָעָם אָז יִשָּׁטֵחַ, (ל')
פֶּן לִטְבּוֹל אֶל־עֵין כֹּל יַחְפִּיר, יוֹבִישָׁה;
פָּשַׁט, יָרַד, טָבַל, וַיִּקָּנֵחַ; (ד"א)
אֶת־בִּגְדֵי הַזָּהָב לִלְבּשׁ יָחִישָׁה:
עוֹד יִתְקַדֵּשׁ; אַךְ אִם־בָּא בַיָּמִים
הֵטִילוּ בַּמִּקְוֶה מַיִם חַמִּים.

לִשְׁחֹט אֶת־הַתָּמִיד אַחַר יֵצְאָה. (ל"א)
וִימָרֵק עַל־יָדוֹ אַחֵר הַטֶּבַח;
כִּי לוֹ רַק־הֶרֶף עַיִן יִתְמַהְמֵהַּ,
אֵיכָה יֶאֱסֹף אֵפוֹא אֶת־דַּם הַזֶּבַח?
כִּי מִי מִבַּלְעָדָיו יֶאֱסֹף הַדָּם,
אִם רְחַק זוּלָתוֹ כָּל־הָאָדָם?

קִבֵּל הַדָּם כֻּלּוֹ, וַיִּזְרְקֵהוּ; (ל"א)
אָז הַנֵּרוֹת יֵיטִיב, וּקְטֹרֶת יָעַל;
אַחַר אֶת-רֹאשׁ הַזֶּבַח, וּנְתָחֵהוּ,
אַף-מִנְחָתוֹ יַקְרִיב אֶל-אֵל מִמַּעַל,
וַיַּסֵּךְ בַּשִּׁיתִין נֶסֶךְ הַיָּיִן:
אֱלֵימוֹ קֵץ וָחֵקֶר כִּמְעַט אָיִן.

כִּי הָיָה סֵפֶל כֶּסֶף בַּמִּזְבֵּחַ
נָבוּב כֻּלּוֹ, כִּי בוֹ יוֹם יוֹם יִשְׁפְּכוּ
אֶת-כָּל-נִסְכֵּי הַיַּיִן הַמְשַׂמֵּחַ,
וּלְעֹמֶק הַשִּׁיתִין מִשָּׁם יַהֲלֹכוּ;
אַף-אַחֵר הָיָה שָׁם, רַק-דַּק מִמֶּנּוּ:
בֶּחָג נִסְכֵּי הַמַּיִם בּוֹ יִתְּנוּ.

יִתֵּן אֶל-הַכֹּהֵן כּוֹס מָלֵא מֶסֶךְ;
יִתְקָעוּ, גַּם יָרִיעוּ, אַף יִתְקָעוּ;
וּסְגַן אֶצְלוֹ יִהְיֶה, וּכְנָסְכוֹ נֶסֶךְ
יִפְרֹשׂ הַמִּטְפָּחוֹת; וּבְכֵן יָדָעוּ
כִּי הַכֹּהֵן נוֹסֵךְ, וּבְכֵן יַכִּירוּ,
וּבְכֵן גַּם-הַלְוִיִּם בַּשִּׁיר יָשִׁירוּ.

וּשְׁנֵי כִבְשֵׂי שָׁנָה אַחַר כָּל-אֵלֶּה,
אִם יוֹם שַׁבָּת הַיּוֹם, לַמּוּסָף יַעַשׂ;
וּכְפִקּוּדֵי הָאֵל הָעֹשֶׂה פֶלֶא
בֵּרֵךְ אֶת-יִשְׂרָאֵל, וַיָּפֶר כָּעַשׂ:
כִּי אֵיךְ אֵפוֹא רֵיקָם מִלָּיו יָשׁוּבוּ,
אִם שִׂפְתוֹתָיו שֵׁם הַיּוֹצֵר יָנוּבוּ?

עֶשְׂרוֹנֵי סֹלֶת בַּשֶּׁמֶן נִבְלָלוּ
יַקְטִיר, אָז לֶחֶם הַקֹּדֶשׁ יַסִּיעוּ
מִשֻּׁלְחַן הַזָּהָב; רַק לֹא יוּכְלוּ
קַחַת אוֹתוֹ טֶרֶם חָדָשׁ יַצִּיעוּ;
לָכֵן עוֹד זֶה לֶחֶם יָשָׁן יַעְתִּיק,
חָדָשׁ יָשִׁית אַחַר תַּחַת עַתִּיק.

אֶת־כַּפּוֹת הַלְּבֹנָה הִקְטִיר וַיַּעַל;
אָז לַמּוּסָף יַסֵּךְ נֶסֶךְ הֶחָמֶר,
כַּדָּבָר הָאָמוּר מֵאָז מִמָּעַל.
הַיּוֹם יוֹם צוֹם, לָכֵן כָּל אִישׁ יִשָּׁמֶר,
וּלְחַלֵּק אֶת־הַפַּת לֹא יַקְהִלוּ
כִּשְׁאַר יָמִים, וּלְעֶרֶב יִיחָלוּ.

כַּאֲשֶׁר עָשָׂה כָּל־אֵלֶּה עַד אִם־תָּמּוּ,
מוּסַף הַיּוֹם יַקְרִיב עַל־הַמִּזְבֵּחַ;
וּכְדִבְרֵי־אֵל, כִּי מִכָּל־הוֹן יִנְעָמוּ,
פַּר וּכְבָשִׂים שִׁבְעָה יִהְיֶה זֹבֵחַ,
מִנְחָתָם, נִסְכֵּיהֶם; אָמְנָם הָאַיִל
וּשְׂעִיר חַטָּאת יַקְרִיב עִם קָרְבַּן־לָיִל.

אָז יֵתֶא לַפַּרְוָה (וּשְׁמָהּ מַזְכֶּרֶת (ל״ה בתוספות)
אֶל־גֶּבֶר קוֹסֵם קֶסֶם, חֹבֵר חָבֶר:
הוּא בִכְשָׁפָיו בַּתָּא חָתַר מַחְתֶּרֶת
לִרְאוֹת כֹּהֵן, אָמְנָם חָפַר לוֹ קָבֶר:
רַבִּים קָמוּ עָלָיו וַיַּהַרְגוּהוּ):
אֶל־הַלִּשְׁכָּה הַזֹּאת אָז יוֹבִילוּהוּ.

סָדִין בֵּינוֹ לָעָם אָז יִשָּׁטֵחַ, (ל"ד)
פֶּן לִטְבּוֹל אֶל־עַיִן כֹּל יַחְפִּיר, יוֹבִישָׁה;
קִדֵּשׁ יָדָיו, רַגְלָיו, וַיְקַנֵּחַ;
טָבַל, אָז בִּגְדֵי־בַד לִלְבּשׁ יָחִישָׁה,
וּשְׁתֵּי יָדָיו קִדֵּשׁ, וּשְׁתֵּי רַגְלָיִם,
לֹא בַכִּיּוֹר, כִּי־אִם בִּכְלִי פַּרְוָיִם.

בַּשַּׁחַר יִלְבַּשׁ בּוּץ מִנֵּי מִצְרָיִם, (ל"ד)
נִכְבָּד מִכָּל־מִין בָּד, כַּשֶּׁלֶג צָחַר;
אַךְ בַּד־הֹדּוּ יִלְבַּשׁ בֵּין הָעַרְבַּיִם,
שָׁלִישׁ יִמְעַט עֶרְכּוֹ מִשֶּׁלַּשַּׁחַר:
כִּשְׁנֵים עָשָׂר מָנֶה בִּגְדֵי הָעֶרֶב,
וּלְהַרְבּוֹת אִם־יַחְפֹּץ מִבֵּיתוֹ יֶרֶב.

בָּא־לוֹ אֵצֶל פָּרוֹ, הוּא פַר־חַטָּאת, (ל"ה)
וּשְׁתֵּי יָדָיו יִסְמוֹךְ עָלָיו. וּבְכֹחַ;
אַף־יִתְוַדֶּה עָלָיו מִכָּל־חַטָּאת,
וִיהִי שׁוֹאֵל מֵאֵל יוֹאֵל לִסְלֹחַ;
וּפְעָמִים שָׁלֹשׁ אֶת־הַשֵּׁם יַשְׁמִיעַ,
כִּכְתָבוֹ, כִּלְשׁוֹנוֹ, וְכֹה יַבִּיעַ:

אָנָּא יהוה! חָטָאתִי, אַף־עָוִיתִי,
וּלְפָנֶיךָ הַרְבֵּה פָּשַׁעְתִּי אָנִי,
וּבְנֵי בֵיתִי; אָמְנָם הִנֵּה רָאִיתִי
כִּי רַק לְיֵטִיב אֵלֵינוּ צִוִּיתָנִי
לַעֲבוֹד תַּחַת אַחַי בִּדְבִיר הַקֹּדֶשׁ,
לָבֹא בֵיתְךָ בֶּעָשׂוֹר לַחֹדֶשׁ.

אָנָּא יהוה! כַּפֵּר וּמְחַל וּסְלָחָה.
חַנּוּן, רַחוּם, עַל־כָּל־עָוֹן וָפֶשַׁע,
עַל־כָּל־חַטָּאת נַפְשֵׁנוּ בוֹ נִדְּחָה;
כָּל־מַעַל כַּפֶּר־נָא, וּשְׁבַח כָּל־רֶשַׁע;
עַל־רֹאשׁ גֶּבֶר צָעִיר הַגְדֵּל חַסְדֶּךָ,
כַּכָּתוּב עַל־תּוֹרַת מֹשֶׁה עַבְדֶּךָ:

כִּי בַיּוֹם הַזֶּה יְכַפֵּר עֲלֵיכֶם לְטַהֵר אֶתְכֶם
מִכֹּל חַטֹּאתֵיכֶם לִפְנֵי יהוה תִּטְהָרוּ.

הָעָם הַקָּמִים שָׁם, כַּאֲשֶׁר יַקְשִׁיבוּ (ס"ו)
אֶת־הַשֵּׁם הַמְּפֹרָשׁ, יַשְׁפִּילוּ מֵצַח,
יִפְּלוּ עַל־פְּנֵימוֹ, אַף יָשִׁיבוּ:
בָּרוּךְ שֵׁם מַלְכוּתוֹ עוֹלָם וָנֶצַח.
אַף־הוּא יִגְמֹר הַשֵּׁם רֶגַע גָּמָרוּ,
וִיחַזֵּק תִּקְוָתָם, לֵאמֹר: תִּטְהָרוּ.

אֶל־מִזְרַח הֶחָצֵר אָז יָבֹא לוֹ, (ל"ו)
שָׁם לִצְפוֹן הַמִּזְבֵּחַ אָז יָבֹאָה.
לִימִינוֹ הַשָּׁלִישׁ, אַךְ לִשְׂמֹאלוֹ
רֹאשׁ בֵּית אָב הָעֹבֵד הַיּוֹם לֵאלֹהַּ;
וּשְׂעִירֵי הָעִזִּים גַּם יִמְצָא שָׁמָּה,
וְקַלְפֵּי גוֹרָלוֹת שָׁמָּה הוּשָׂמָה.

טָרַף בִּשְׁתֵּי יָדָיו, הוֹצִיא פוּרֶיהָ: (ל"ט)
אִם בִּימִינוֹ חַטָּאת עָלָה מִמַּעַל,
יֹאמַר הַשָּׁלִישׁ לוֹ: יָמִין הַגְבֵּהַּ;
אָמְנָם אִם־בִּשְׂמֹאלוֹ יָצָא וַיַּעַל,

יֹאמַר רֹאשׁ בֵּית הָאָב: הָרֵם יָדֶךָ,
אִישִׁי כֹּהֵן גָּדוֹל: בָּא בִשְׂמֹאלֶךָ.

אָז עַל־רֹאשׁ כָּל־שָׂעִיר גּוֹרָל יָשֵׂם:
אֶחָד יִתֵּן עַל־רֹאשׁ הַמִּשְׁתַּלֵּחַ,
אֶחָד עַל־הַחַטָּאת, אוּלָם בַּשֵּׁם
אָז לַיהוה חַטָּאת יִהְיֶה צוֹחַ;
אַף כָּל־מַקְשִׁיב יָשִׁיב, אַךְ יַשְׁפִּיל מֵצַח:
בָּרוּךְ שֵׁם מַלְכוּתוֹ עוֹלָם וָנֶצַח.

וּלְשׁוֹן תֹּלַע שָׁנִי עַל־הַשָּׁלוּחַ (ס"א)
עַל קָדְקָדוֹ יִקְשׁוֹר, אַף יַצִּיגֵהוּ
נֹכַח בֵּית שִׁלּוּחוֹ; אַךְ לַטָּבוּחַ
יִקְשׁוֹר אֶת־הַתֹּלַע עַל־צַוָּארֵהוּ:
יַעַן מִבִּלְתִּי־זֹאת אֵיכָה יַכָּרוּ?
וּבְמַרְאֶה וּבְקוֹמָה שָׁוִים נִבְחָרוּ. (ס"ב)

שָׁב לוֹ אֵצֶל פָּרוֹ, הוּא פַּר־חַטָּאת, (ס"א)
וּשְׁתֵּי יָדָיו יִסְמֹךְ עָלָיו, וּבְכֹחַ;
אַף־יִתְוַדֶּה עָלָיו מִכָּל־חַטָּאת,
וִיהִי שׁוֹאֵל מֵאֵל יוֹאֵל לִסְלֹחַ
וּפְעָמִים שָׁלֹשׁ אֶת־הַשֵּׁם יַשְׁמִיעַ,
כִּכְתָבוֹ, כִּלְשׁוֹנוֹ, וְכֹה יַבִּיעַ:

אָנָּא יהוה! חָטָאתִי, אַף עָוִיתִי,
וּלְפָנֶיךָ הַרְבֵּה פָּשַׁעְתִּי אָנִי,
וּבְנֵי אַהֲרֹן; אָמְנָם הִנֵּה רָאִיתִי
כִּי רַק לְהֵיטִיב אֵלֵינוּ צִוִּיתָנִי

לַעֲבֹד תַּחַת אָחִי בִּדְבִיר הַקֹּדֶשׁ,
לָבֹא בֵיתְךָ בֶּעָשׂוֹר לַחֹדֶשׁ.

אָנָּא יהוה! כַּפֵּר וּמְחַל וּסְלָחָה,
חַנּוּן, רַחוּם, עַל־כָּל־עָוֹן וָפֶשַׁע.
עַל־כָּל־חַטָּאת נַפְשֵׁנוּ בוֹ נִדָּחָה;
כָּל־מַעַל כַּפֶּר־נָא, וּשְׁכַח כָּל־רֶשַׁע.
עַל־רֹאשׁ שֵׁבֶט צָעִיר הַגְדֵּל חַסְדֶּךָ,
כַּכָּתוּב עַל־תּוֹרַת מֹשֶׁה עַבְדֶּךָ:

כִּי בַיּוֹם הַזֶּה יְכַפֵּר עֲלֵיכֶם לְטַהֵר אֶתְכֶם
מִכֹּל חַטֹּאתֵיכֶם לִפְנֵי יהוה תִּטְהָרוּ.

הָעָם הַקָּמִים שָׁם, כַּאֲשֶׁר יַקְשִׁיבוּ (ס"ו)
אֶת־הַשֵּׁם הַמְפֹרָשׁ, יַשְׁפִּילוּ מֵצַח,
יִפְּלוּ עַל־פְּנֵימוֹ, אַף יָשִׁיבוּ:
בָּרוּךְ שֵׁם מַלְכוּתוֹ עוֹלָם וָנֶצַח;
אַף־הוּא יִגְמוֹר הַשֵּׁם רֶגַע נִמְרוּ,
וִיחַזֵּק תִּקְוָתָם, לֵאמֹר: תִּטְהָרוּ.

כַּמִּשְׁפָּט הַיָּדוּעַ יִזְבָּחֶנּוּ, (ס"ג)
וּלְקַבֵּץ אֶת־דָּמוֹ לֹא יִתְמַהְמֵהַּ,
וּלְמַעַן לֹא יִקְפָּא, אָז יַפְקִידֶנּוּ
בִּידֵי כֹּהֵן אַחֵר, עַד־אִם יֵצֵאָה;
וּלְמָרֵס בּוֹ תָּמִיד לֹא יִבָּצֵר
בָּרֹבֶד הָרְבִיעִי שֶׁבֶּחָצֵר.

יִקַּח מַחְתָּה, יָבֹא אֶל־הַמִּזְבֵּחַ,

וִיפַמֶּה גֶחָלָיו הֵנָּה וָהֵנָּה,
וַאֲשֶׁר אָכְלוּ בַּמַּחְתָּה לָקַחַ,
בָּרֹבֶד הָרְבִיעִי אָז יַנִּיחֶנָּה;
וַאֲחֵרִים אֶת־הַכַּף אֵלָיו יוֹצִיאוּ, (מ״ה)
וּכְלִי מָלֵא קְטֹר אֵלָיו יָבִיאוּ.

בֶּהָפָּנִים יַחְפּוֹן כֹּהֵן מִנֵּהוּ, (מ״ו)
וּלְתוֹךְ הַכַּף יִתֵּן, וּבְלֹא כָל־כֶּלִי:
כָּכָה צִוָּה אֵל חַי, וַאֲנִי אַנְוֵהוּ;
קוֹלוֹ לָעַד אֶשְׁמַע, אַף אִם־הוּא פֶלְאִי.
אָז אֶת־מַחְתַּת הָאֵשׁ יִתֵּן בַּכַּף
הַיְמָנִית: בִּשְׂמאלוֹ יִשָּׂא הַכָּף.

בְּהֵיכָל יִתְהַלֵּךְ, עַד־כִּי יַגִּיעַ (נ״א)
לִשְׁתֵּי הַפָּרֹכוֹת הַמַּבְדִּילוֹת
בֵּין יֶתֶר הַהֵיכָל אֶל־הַיָּצִיעַ
הַמְּקֻדֶּשֶׁת מִכָּל־הַהֵיכָלוֹת;
וּפְרוּפָה הָאַחַת נֶגְבָּה תֵימָנָה, (נ״ב)
וּפְנִימִיָּה אָמְנָם לִשְׂמֹאל הוּכָנָה.

הָלַךְ מִבֵּינֵיהֶן. עַד־אִם יַגִּיעַ
אֶל־הָאָרֹן; אָז יָשֶׁת בֵּין בַּדָּיו
מַחְתַּת הָאֵשׁ, וּבְרֹב בִּינָה וִיגִיעַ
עֵרָה אֶת־הַקְּטֹר אֶל־תּוֹךְ יָדָיו.
מֵאָז נִטַּל אָרֹן אֶבֶן הָיְתָה (נ״ג)
לָתֵת עָלֶיהָ, וּשְׁתִיָּה נִקְרָאתָה.

וּקְטֹרֶת אָז יִתֵּן עַל גֶּחָלֶיהָ, (נ״ב)

יוֹחִיל עַד יִמָּלֵא עָשָׁן וָרֵיחַ
כָּל־הַמָּקוֹם הַהוּא, וְאָז יֵצֵאָה;
וּקְדַרְנִית אָמְנָם יִהְיֶה פִּסֵּחַ.
עוֹדֶנּוּ בָּהֵיכָל בָּאֵל יַפְגִּיעַ,
רַק לֹא יַכְבִּיר מִלִּין, וְכֹה יַבִּיעַ:

אָנָּא אֵלִי! הֵעָתֶר לִי: (נ״ג)
וּשְׁעֵה אֵל רָב אֶל־אִישׁ קָטוֹן.
אוֹצַר מָטָר אַל־נָא תֵּאָטֵר,
אַף אִם־יֶשׁ־אִישׁ מָטָר יִשְׂטוֹן.
אָנָּא עֶלְיוֹן! יֶחְדַּל אֶבְיוֹן,
רַק לֹא יֶחְדַּל אִישׁ הַשִּׁלְטוֹן.

מִיַּד מֵנִים הַדָּם אָז יִקָּחֶנּוּ,
וּכְפַעַם רִאשׁוֹנָה יָבֹא הַבַּיְתָה;
וּשְׁמֹנֶה הַזָּיוֹת יַזֶּה מִמֶּנּוּ
בֵּין בַּדֵּי הָאָרֹן שָׁמָּה מַבַּיְתָה;
רַק לֹא־יָרִים, אַף לֹא־יַשְׁפִּיל אוֹתָנָה,
אַךְ מִן־הָרִאשׁוֹנָה יַבְדִּיל כֻּלָּנָה.

אַף בִּמְנוֹתוֹ אוֹתָן יַבְדִּיל בֵּינְתַיִם,
יַבְדִּיל הָרִאשׁוֹנָה מֵרֵעוֹתֶיהָ,
לֹא כַמִּשְׁפָּט יִמְנֶה: אַחַת, וּשְׁתַּיִם;
לִפְנֵי כָל־הַזָּיָה יָשׁוּב יִמְנֶהָ;
וּשְׁאַר הַדָּם, כַּאֲשֶׁר הִשְׁלִים וַיְכַל,
יִתֵּן עַל־כֵּן זָהָב שֶׁבַּהֵיכָל.

וּשְׂעִיר הַחַטָּאת יוּבָא: הוּא יִזְבָּחֶנּוּ,

וּלְקַבֵּץ אֶת־דָּמוֹ יָחִישׁ וִימַהֵר;
וּשְׁמֹנֶה הַזָּיוֹת יַזֶּה מִמֶּנּוּ
בֵּין בַּדֵּי הָאָרוֹן; אָבֶן יְזַהֵר
עֵת כִּי יַזֶּה, כַּאֲשֶׁר מֵאָז אָמַרְנוּ,
אַף בִּמְנוֹתוֹ אֹתָן, כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְנוּ.

וּדְמֵי הַפָּר לָקַח, וַיַּז מֵהֵמָּה
בַּפָּרֹכֶת מִחוּץ, כַּאֲשֶׁר כַּפַּעַם
הָרִאשׁוֹנָה בִּפְנִים; וּמְאֹד נֶעֱמָה
שֵׁרוּתוֹ לֵאלֹהִים, אַף אִם־הַטַּעַם
מִמֶּנּוּ יִפָּלֵא הַפְלֵא וָפֶלֶא;
אַף לְדְמֵי הַשָּׂעִיר יַעַשׂ כָּאֵלֶּה.

עֵרָה אֶת הַדָּמִים יַחְדָּו פַּעֲמַיִם,
וּבְמִזְבַּח הַזָּהָב יַזֶּה אוֹתָמוֹ:
לְמִקְצְעוֹת הַהַרְאֵל בַּיַּרְכָתַיִם (נ״ח)
אַרְבַּעַת הַזָּיוֹת אָז יַזֶּה כָּמוֹ;
אַךְ שֶׁבַע הַזָּיוֹת אַחַר כָּל־זֶה
עַל־טֹהַר הַמִּזְבֵּחַ גַּם יַזֶּה.

בָּא לוֹ אֶל־הַשָּׂעִיר הַמִּשְׁתַּלֵּחַ, (ס״ו)
וּשְׁתֵּי יָדָיו יִסְמוֹךְ עָלָיו, וּבְכֹחַ;
אַף יִתְוַדֶּה עָלָיו אֶל־הַסֹּלֵחַ,
וַיְהִי שׁוֹאֵל מֵאֵל יוֹאֵל לִסְלֹחַ;
וּפְעָמִים שָׁלֹשׁ אֶת־הַשֵּׁם יַשְׁמִיעַ,
כִּכְתָבוֹ, כִּלְשׁוֹנוֹ, וְכֹה יַבִּיעַ:

אָנָּא יהוה! עַמְּךָ חֵטְא חָטָאוּ.

עָווּ עָוֹה. וַיִּפְשְׁעוּן פָּשֹׁעַ;
הַיּוֹם בִּבְכִי וָצוֹם עָדֶיךָ בָּאוּ,
כִּי כֵן אָמַרְתָּ יְהִכַּפֵּר כָּל־רַע;
וּכְפִקּוּדֶיךָ, בֶּעָשׂוֹר לַחֹדֶשׁ
גַּם־אָנֹכִי אֶעֱבֹר בִּדְבִיר הַקֹּדֶשׁ.

אָנָּא יהוה! כַּפֵּר וּמְחַל וּסְלָחָה,
חַנּוּן, רַחוּם, עַל־כָּל־עָוֹן וָפֶשַׁע,
עַל־כָּל־חַטָּאת נַפְשָׁמוֹ בּוֹ נִדָּחָה.
כָּל־מַעַל כַּפֶּר־נָא, וּשְׁכַח כָּל־רֶשַׁע.
עַל־עָם בָּחַרְתָּ לָךְ הַגְדֵּל חַסְדֶּךָ,
כַּכָּתוּב עַל־תּוֹרַת מֹשֶׁה עַבְדֶּךָ:

כִּי בַיּוֹם הַזֶּה יְכַפֵּר עֲלֵיכֶם לְטַהֵר אֶתְכֶם
מִכֹּל חַטֹּאתֵיכֶם לִפְנֵי יהוה תִּטְהָרוּ.

הָעָם הַקֹּמִים שָׁם, כַּאֲשֶׁר יַקְשִׁיבוּ (ס"ו)
אֶת־הַשֵּׁם הַמְּפֹרָשׁ, יַשְׁפִּילוּ מֶצַח;
יִפְּלוּ עַל־פָּנֵימוֹ, אַף יָשִׁיבוּ:
בָּרוּךְ שֵׁם מַלְכוּתוֹ עוֹלָם וָנֶצַח.
אַף הוּא יִגְמֹר הַשֵּׁם רֶגַע נָמָרוּ,
וִיתַחֵזֵק תִּקְוָתָם, לֵאמֹר: תִּטְהָרוּ.

הַשָּׂעִיר עִם־עִתִּי אָז יְשַׁלְּחֻנּוּ, (ס"ו)
וּלְהוֹלִיכוֹ אַף־הַזָּרִים יַשְׁפִּיקוּ,
אַךְ זוּלָתִי כֹהֵן לֹא יוֹלִיכֻנּוּ,
וּבְנֵי אַהֲרֹן אֶת־הַזָּרִים הִרְחִיקוּ.
הָאִישׁ מַה־יַּעַשׂ בּוֹ כַּאֲשֶׁר יַגִּיעַ

אֶל־רֹאשׁ הָהָר אַחַר עָמָל וִיגִיעַ ?

תְּלַעַת הַשָּׁנִי יַחְלֹק לִשְׁנָיִם: (ס"ז)
אֶת־חֶצְיוֹ הָאֶחָד יִקְשֹׁר בַּסֶּלַע,
וּשְׁאֵרִיתוֹ יִקְשֹׁר בֵּין הַקַּרְנָיִם;
וּכְגֶבֶר כִּי יִקְלַע אֶבֶן בַּקָּלַע
הַשָּׂעִיר מֵאָחוֹר מַטָּה יַדִּיחַ,
וּבִכְמְעַט־רֶגַע אֶת־נַפְשׁוֹ יַפְרִיחַ.

אֶל־פָּר וּשְׂעִיר חַטָּאת הַנִּשְׂרָפִים (ס"ז)
בָּא־לוֹ כֹּהֵן גָּדוֹל, וַיְּחַץ כְּתֻנָּתוֹ:
לֹא יִרְאֶה בַּכָּבֵד כָּאַשָּׁפִים,
רַק חֶלְבֵיהֶם יוֹצִיא מִמּוֹשָׁבָתוֹ;
וּשְׁנֵיהֶם, גַּם־הַפָּר, גַּם־הַשָּׂעִיר,
יִשְׁלַח בֵּית הַמּוֹקֵד מִחוּץ לָעִיר.

הוֹדַע אֵלָיו כִּי לַמִּדְבָּר הִגִּיעַ, (ס"ח)
עִם־הָאִישׁ הָעִתִּי, הַמִּשְׁתַּלֵּחַ,
יָבֹא כֹּהֵן גָּדוֹל אֶל־הַיָּצִיעַ,
לִקְרֹא דִּבְרֵי צוּרוֹ עָלֵז, שָׂמֵחַ;
בַּבֶּגֶד שֶׁעָלָיו, אִם־כֹּה רָצָה,
אוֹ מִבֵּיתוֹ בֶּגֶד לָבָן יִמְצָא.

אָז אַחֲרֵי־מוֹת יָקוּם לִקְרֹא בַסֵּפֶר, (ס"ח)
אַחַר בֶּאֱמוֹר יִקְרָא אַךְ בֶּעָשׂוֹר;
אוֹתוֹ אַחַר יִגְלוֹל, מִכְלוֹל כָּל־שֶׁפֶר,
אַף כַּמִּשְׁפָּט אוֹתוֹ הֵיטֵב יִקְשׁוֹר;

וּלְכָל-הָעָם יֹאמַר: אַחַי! עַד-הֵנָּה,
יוֹתֵר מִשֶּׁקָּרָאתִי כָּתוּב הֵנָּה.

אַךְ בֶּעָשׂוֹר שֵׁנִית יִקְרָא מִפִּיהוּ, (ס״ת)
פֶּן כִּי-יַחְפֹּשׂ אֹתָהּ עֵדָה יַטְרִיחַ;
וִיבָרֵךְ אֵל שַׁדַּי עַל-תּוֹרַת פִּיהוּ,
אַף עַל-שֵׁרוּת אֶחָיו, אַף יִשְׁפָּךְ-שִׂיחַ
עַל-כָּל-חֵטְא, עַל-בֵּית אֵל, עַל-יִשְׂרָאֵל,
עַל-הָעִיר, עַל-אֶחָיו, כַּאֲשֶׁר יוֹאֵל.

סָדִין בֵּינוֹ לָעָם אָז יִשָּׁטֵחַ, (ע׳)
פֶּן לִטְבּוֹל אֶל-עֵין כֹּל יַחְפִּיר, יוֹבִישָׁה;
קִדֵּשׁ יָדָיו, רַגְלָיו, וַיְקָנֵחַ;
טָבַל; בִּגְדֵי זָהָב לִלְבֹּשׁ יָחִישָׁה,
וַיְקַדֵּשׁ אֶת-רַגְלָיו, אַף אֶת-יָדָיו,
כִּי כֵן יַעַשׂ כָּל-עֵת יָמִיר מַדָּיו.

אֵיל הָעוֹלָה שֶׁלּוֹ, אַף אֶת הָאַיִל (ע׳)
שֶׁלַּמּוּכָה, אַף אֶת-חֶלְבֵי חַטָּאת,
יַקְרִיב אֶל-אֵל הַבּוֹרֵא יוֹם וָלַיִל,
סוֹלֵחַ אֶל-עַמּוֹ אֶת-כָּל-חַטָּאת,
נֹתֵן אֶת-צָרֵיהֶם כֶּעָפָר חָרֶב;
אָז כַּמִּשְׁפָּט יַקְרִיב קָרְבַּן הָעָרֶב.

סָדִין בֵּינוֹ לָעָם אָז יִשָּׁטֵחַ, (ע׳)
פֶּן לִטְבּוֹל אֶל-עֵין כֹּל יַחְפִּיר, יוֹבִישָׁה;
קִדֵּשׁ יָדָיו, רַגְלָיו, וַיְקָנֵחַ;
טָבַל; אָז בִּגְדֵי-בָד לִלְבֹּשׁ יָחִישָׁה;

וּשְׁתֵּי יָדָיו קִדֵּשׁ, וּשְׁתֵּי רַגְלָיִם,
לֹא בַכִּיּוֹר, כִּי־אִם בִּכְלִי פַרְוָיִם.

מִבֵּית קֹדֶשׁ כָּל קֹדֶשׁ אָז לוֹקֵחַ (ע')
הַכַּף עִם־הַמַּחְתָּה, כִּי שָׁם נִשְׁאָרוּ;
קִדֵּשׁ יָדָיו, רַגְלָיו, וַיְקַנֵּחַ;
טָבַל; יִלְבַּשׁ בִּגְדֵי זָהָב יָקָרוּ;
וַיְקַדֵּשׁ אֶת־רַגְלָיו, אַף אֶת־יָדָיו,
כִּי כֵן יַעַשׂ כָּל־עֵת יָמִיר מַדָּיו.

מִיָּד יַקְטֵר קְטֹרֶת בֵּין הָעַרְבַּיִם, (ע')
גַּם שֶׁבַע הַנֵּרוֹת כַּמִּשְׁפָּט יַעַל;
וַיְקַדֵּשׁ־עוֹד יָדָיו עִם־הָרַגְלַיִם,
וּבְכֹה הִשְׁלִים חֻקּוֹ, וַיְכַפֵּר־מַעַל;
פָּשַׁט מַדָּיו, וַיַּעַט אֶת־מַעֲטֵהוּ,
וִילַוּוּהוּ הָעָם עַד אֶל־נָוֵהוּ.

יוֹם טוֹב אֶל־כָּל־אִישׁ טוֹב מֵעַתָּה יַעַשׂ,
יָשִׂישׂ אֶת־אִישׁ יָשִׂישׂ, זָקֵן וְיֶלֶד;
גִּיל לֹא פֵרֵשׁ יִירַשׁ, גֹּרַשׁ כָּל־כַּעַשׂ,
אַחַר כִּי הוּא נִבְחַר מֵאַנְשֵׁי־חָלֶד:
יָצָא גַּם לֹא מָצָא מַצָּה וָפֶגַע,
כִּי אֵין קִרְבּוֹ אָרְבּוֹ, לִבּוֹ בַל־נֶגַע.

אֵל רָב! הִנֵּה מָה רָב אָז לָנוּ אֹשֶׁר!
חַסְדְּךָ לַכֹּהֵן מָאֵן לֹא יֶהִי;
אֶבְיוֹן וָדַל יֶחְדַּל, יִגְדַּל הָעֹשֶׁר;

לֹא הוֹמִיָּה קִרְיָה בִּכְיָה וָנֶהִי;
קִטֵּר יַקְטֵר, שׁוֹמֵר יִהְיֶה בַּדָּבֶר,
יִמְצָא פִּדְיוֹם יוֹם יוֹם לְפִשְׁעָיו גָּבֶר.

הֵן כְּךָ נִפְגַּע אִם־רָע יִגַּע עַד־נֶפֶשׁ;
לֹא מִצָּרָה נִירָא, נִצְחַק אֱלֵי־פָרֶץ;
שִׁמְךָ מִבְצָר עֵת־צָר, וָצָר יִתְפָּשׂ;
שִׁמְךָ אַבִּיר, הוּא הַמַּשְׁבִּיר הָאָרֶץ.
אַתָּה הָאֵל, וּבְיִשְׂרָאֵל תִּשְׁכֹּנָה,
וּלְקוֹל נַעֲנָה תִּפְנֶה מִן הַהַרְמוֹנָה.

הֵן כִּישִׁימוֹן אַרְמוֹן, אַלְמוֹן נוֹי שׁוֹעַ;
אָבַד עֶדְיוֹ, יָפְיוֹ, וַיֹּאבַד כֹּפֶר.
תֹּעֶה טַהֵר מַהֵר, מַהֵר מַרְגּוֹעַ;
רוּץ, רִיב רִיבִי, אָבִי! כִּצְבִי וָעֹפֶר.
שׁוּר עָם נִדְכָּה הֻכָּה, סְפָה נֹפֶלֶת;
בְּנְךָ הוּרַק, נִזְרַק, אֵין רַק תּוֹחֶלֶת.

תִּקְוָה, חֶרְוָה, נָאוָה אֱלֵי־הַל בָּמוֹנִי;
וּבְכָל־חָזֶה תֶּחֱזֶה רַק־זֶה, רַק־סֵבֶל.
נִבְעֶה, נִגְעֶה, נִפְעֶה, נִכְנָעֵי עֹנִי;
קַבֵּל אֵבֶל נֹבֶל, כַּבֵּל כָּל־חֵבֶל.
אֱלֵי־אִישׁ יִזְחַל וִיחַל תִּמְחַל כָּל־פֶּשַׁע;
סְלָח! תִּסְלַח נֶאֱלַח, וּשְׁלַח הַיֶּשַׁע.

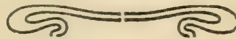
ליום שמחת תורה.

בְּשִׁגָּיוֹן תָּגֵל צִיּוֹן,
לְאֵל עֶלְיוֹן תִּשָּׂא זִמְרָה.
וְעַם-חֶמְדָּה יִתֵּן תּוֹדָה,
וּבִיהוּדָה תּוֹפַע אוֹרָה.
כְּדוֹר רִאשׁוֹן יִשְׂבַּע שָׂשׂוֹן,
וְכָל-לָשׁוֹן תָּשִׁיר שִׁירָה.
וְשִׁיר מִזְמוֹר נֹאמַר אָמוֹר
בְּיוֹם נִגְמוֹר אֶת-הַתּוֹרָה.

וְגִיל חָתָן יִהְיֶה אֵיתָן,
וְיִתְעַדָּן בִּקְרוֹא מִקְרָא;
הֲלֹא יִירַשׁ גִּיל לֹא פֹרַשׂ
אֲשֶׁר אֵרַשׂ יָפָה בָרָה.
וּבִרְכָתוֹ תִּשְׁכֹּן אִתּוֹ,
וּמְנָתוֹ מִלִּין יִקְרָא.
תְּנוּ שָׂכָר שָׂשׂוֹן וִיקָר
לְאִישׁ יָקָר הִשְׁלִים תּוֹרָה.

וְאַתָּה רֹאשׁ, מַגִּיד מֵרֹאשׁ,
אֲשֶׁר תִּפְרֹשׂ עוֹלָם נִבְרָא,
לְךָ וּלְךָ שָׂשׂוֹן שִׂמְחָה,
בְּהַחֲלָךְ דִּבְרֵי נוֹרָא;

וְאֵל יָחִיד צָרָיו יַכְחִיד,
וּבֶן־דָּוִד יַרְבֶּה מִשְׂרָה.
וְיִשְׁמַע־אֵל אֶל־יִשְׂרָאֵל,
וּבָא גּאֵל בִּגְלַל תּוֹרָה.

ליום הפורים.

שְׂאוּ שִׁירִים בְּיוֹם פּוּרִים,
וּבַרְבּוּרִים לְאִישׁ אֶבְיוֹן.
שְׂאוּ רִנָּה בְּכָל־פִּנָּה,
שְׁתוּ. שִׁכְרוּ. כְּמוֹת הָמָן.

שְׂאוּ זִמְרָה לְאֵל נוֹרָא;
קְחוּ כִּנּוֹר, קְחוּ עוּגָב,
בְּמַקְהֵלוֹת תְּנוּ קוֹלוֹת,
תְּנוּ תוֹדָה לְאֵל נִשְׂגָּב;
אֲשֶׁר פָּדָה לְעַם־חֶמְדָּה,
וְהוּא מָעֹז, וְהוּא מִשְׂגָּב.
צְאוּ שָׂרִים, שְׂאוּ שִׁירִים.
כְּמוֹ דָוִד, כְּמוֹ הֵימָן.

הֲטוֹב מַרְפֶּה, וְלַחְסָם־פֶּה?
וּמַה־נַּסְתִּיר גְּבוּרָתוֹ?
הֲלֹא נָגִיל, בְּרֹן וָגִיל;

הֲלֹא רַבָּה אֱמוּנָתוֹ.
וְלַחָפְשָׁה פְּכַר נָשָׂא
לְיִשְׂרָאֵל בְּאֶבְרָתוֹ.
וְגַם נִלְחָם בְּזֶרַע חָם;
שְׂלָו הֵבִיא, וְהִמְטִיר מָן.

בְּכָל־תַּאְקוּם הֲלֹא נָקוּם,
וְצִדְקוֹתָיו נְתַנֶּה־נָּא.
וְרוֹב חַסְדּוֹ, וְעֹז יָדוֹ,
הֲלֹא נַגִּיד בְּכָל פִּנָּה;
הֲלֹא נָרֹן לְזִכָּרוֹן
בְּמוֹעֵד זֶה בְּכָל־שָׁנָה.
וּמָה אֶחְבּוֹס לְפִי מַחְסוֹם?
בְּטַח רוּחִי בְּצִיר רַחְמָן.

וְהוּא יִסְלַח לְאִישׁ נֶאֱלָח,
וְכָל־חַטָּאת כְּבֹר יַלְבֵּן;
וְהוּא יוֹרֶה שְׂפַת יָרֵא,
וְהוּא יָחֹן פְּתַיּוּת בֵּן.
הֲלֹא אֶבְטַח וְאַף אִבְּ־טַח
מְאֹד עֵינִי (וְלֹא יָבֵן)
בְּאֵל מַיְשִׁיר לְדַבֵּר שִׁיר,
וְשָׂם שָׂפָה לְכָל־נֶאֱמָן.

וּמִשִּׁבְנוּ וְאַפַּדְנוּ
בְּרוּם עוֹלָם שְׁמֵי שָׁמָיו;
וְשָׁם יַשְׁקִיף גְּבָר תַּקִּיף,
וְחַטָּאתוֹ וְכָל־מוּטָיו.

וְהוּא יִגְעַל אֱנוֹשׁ יִפְעַל
אֲשֶׁר לֹא-טוֹב בְּתוֹךְ עַמָּיו;
וַיַּפִּיל צָר בְּאֵין מַעְצָר
בְּמִכְמַרְתּוֹ אֲשֶׁר טָמָן.

תְּשׁוּאוֹת חֵן לְךָ בֹחֵן
עֲצַת לֵבָב הֲלֹא נִשָּׂא.
כְּמוֹ גָרוֹן הֲלֹא נָרֹן
לְבֹרֵא יָם וְיַבָּשָׁה.
לְךָ נוֹדֶה, לְךָ פוֹדֶה,
מְאַבֵּד צָר אֲשֶׁר הִקְשָׁה;
וְלֹא נִשְׁעֶה לְעָם תֹּעֶה,
וְאֶל-פִּסְלָם וְאֶל-צַלְמָן.

אֱלֹהִים רַב, וּבוֹ מִי-רָב?
וְרַב כֹּחוֹ וְאֶזְרֹעוֹ.
וְהוּא יִרְדּוֹף, וְהוּא יֶהְדּוֹף
לְזֵד יָהִיר, כְּמוֹ פַרְעֹה.
אֲבָל יֶאֱהָב לְעָם נִכְאָב,
וְיִתְהַלֵּךְ לְהַרְגִּיעוֹ.
הֲלֹא כָל-אֵל פְּעֻלּוֹת אֵל,
וְלֹא מַעֲשֵׂה יְדֵי אָמָּן.

אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ לְשָׂר וָרֹאשׁ
עֲמָלֵקִי כְּבָר גִּדֵּל.
וְהוּא שׁוֹבָב בְּרוּם לֵבָב
מְאֹד קָצַף בְּעָם נִבְדָּל.

וְרוֹב כַּסְפּוֹ   בְּחֹם אַפּוֹ
אֲזַי נָדַב   לְהַשְׁמִיד דָּל.
וּבוֹכִיָּה   קְהִלַּת-יָהּ;
וְהוֹמִיָּה,   כְּשׁוֹר יְשַׁלְמָן.

וְכָל־הָעָם   כְּאִישׁ נִפְעָם,
וּבְאָבֵל   חֲפוּי קָדְקֹד.
וְקוֹל קִינָה   בְּכָל-פִּנָּה;
וְעֵת לִבְכּוֹת,   וְלֹא לִרְקוֹד.
וְעִיר מַלְכוּת   מְלוֹן בָּכוּת,
וְכָל־אָדָם   בְּצוֹם יִקֹּד,
וְיוֹם וָלֵיל   בְּכִי וִילֵל,
וְיִשְׂרָאֵל   כְּאִישׁ אַלְמָן.

וְיִתְעַטֵּף   וְשָׂב וָטָף,
וְהֶחָתָן,   וְהַכַּלָּה —
מְאֹד יִזְחַל,   וְיִתְחַלְחַל,
בְּלֵב נָמֵס   וּבֶהָלָה.
וּבַמַּלְכָּה,   כְּאִישׁ נִדְכָּא,
בְּמַר תִּבְכֶּה   בְּהֵיכָלָהּ.
וְקָם שָׁאוֹן,   וְתִמָּהוֹן,
וְהַשַּׁמָּה   מְקוֹם מִשְׁמָן.

אֱלֹהִים חַי,   חֲזוּ אַחַי,
אֲשֶׁר עָשָׂה   לְיִשְׂרָאֵל.
גְּבוּרוֹתָיו   וְאוֹתוֹתָיו,
אֲשֶׁר הִפְלָא   בְּאוֹן וָאֵל.

יְמִין תָּקְפּוֹ רָאוּ אֵפוֹא;
זְכוֹר עַמִּי וְהִבָּהֵל.
זְכוֹר צִדְקוֹ בְּעַם־חֶלְקוֹ
בְּכָל־שָׁעָה וְעֵת וּזְמָן.

וּמַה־פָּעַל אֱלֹהֵי עַל
וְאֵיךְ מִלֵּט יְדִיד נַפְשׁוֹ;
וְאֵיךְ הִבְדִּיל, וְאֵיךְ הִגְדִּיל,
וְאֵיךְ רוֹמֵם בְּחִיר קָדְשׁוֹ;
וְאֵיךְ הֵחֵל בְּבֶן־רָחֵל,
בְּהָעִיר שָׂר עֲלֵי עַרְשׁוֹ;
וְאֵיךְ כִּבֵּד לְאִישׁ אֹבֵד,
וְאֵיךְ נֶהְפַּךְ לְאִישׁ נִסְמָן.

אֱנוֹשׁ צוֹרֵר, וּמִשְׁתָּרֵר,
וּבַר־לֵבָב בְּלֵב יְשִׁטוֹן,
לְהַכְרִיתוֹ וְלִתְלוֹתוֹ,
לְדַבֵּר בָּא לְאִישׁ שִׁלְטוֹן;
וְהַסֻּלָּם כְּבַר נִשְׁלָם,
וְעֵץ נִשְׂגָּב כְּהַר קָטוֹן;
וְהַתָּלוּי לְאֵל גָּלוּי,
וְלֹא הוּכַן, וְלֹא זֻמָּן.

כְּצֵאת הַמָּה, מְלֵא חֵמָה
מְמַהֵר בָּא לְבֵית הַשָּׂר;
וְתוֹךְ קִרְבּוֹ, בְּרוּם לִבּוֹ,
אֲנִי (אָמַר) מְאֹד אֻשָּׁר;

וְאָנֹכִי   לָמוֹ מַלְכִּי
מְאֹד אָהוּב.   מְאֹד נִקְשָׁר;
וּמִי־טָמֵא   אֲשֶׁר־יִדְמֶה
לְיַשַּׂר־שָׂרִים,   לְאִישׁ חַשְׁמָן?

אֱוִיל נִמְהָר,   וְלֹא נִזְהָר,
בְּרֹאשׁ נִשָּׂא   וְעֵין גַּבְהוּת,
הֲלֹא כִי־כֵן   כְּאִישׁ מְסֻכֵּן
בְּפִיו נוֹקֵשׁ   בְּרוֹב גֵּאוּת.
אֲזַי שָׁפָל   אֲזַי נָפָל;
וּבָא שׁוֹדוֹ   וְאֵין רְפֻאוֹת.
כְּצַלְמוּנָּע   אֲזַי נִכְנָע;
כְּמוֹ פַּרְעֹה   כְּמוֹ נַעֲמָן.

אֲזַי צִוָּה   (רְאוּ הוֹוָה!)
לְהַלְבִּישׁ אִישׁ   אֲשֶׁר שָׂנֵא;
בְּרַכָּבוֹ   לְהַרְכִּיבוֹ,
בְּסוּס נִכְבָּד   כְּשָׂר מִשְׁנֶה;
וְעַל־כָּרְחוֹ   בְּכָל־רוּחוֹ
קְרֹא אַבְרֵךְ   לְאִישׁ נַעֲנֶה.
אֱנוֹשׁ נָבָל   אֲזַי נֶאֱבַל,
וְשָׁת לִבּוֹ   אֱלֵי סִימָן.

אֲבָל אֶבְלוֹ   אֱמֶת כֻּלּוֹ,
וְלֹא אַחֵר   אֲשֶׁר־יָגוּר.
הֲלֹא לָאֵל   וְאוֹן וָאֵל,
הֲלֹא אֵלָיו   חֲנִית וּסְגוֹר.

וְהוּא אִוָּה, וְהוּא צִוָּה;
וּמִי יִפְתַּח וְהוּא יִסְגּוֹר?
וּמִי יַחְמֵס, וּמִי יִרְמֹס
יְרֵא אֵל חַי כְּלֵב נֶאֱמָן?

בְּעֵת־מִשְׁתֶּה, וְהוּא שֹׁתֶה
עֲלֵי שֻׁלְחָן אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ;
וּמִתְפַּנֵּק בְּכוֹס חָנֵק,
וּמִתְעַנֵּג בְּמַשְׁקֵה־רוֹשׁ;
וְלֹא חָכְמָה וְרַק אַשְׁמָה,
וְרַק זִמָּה לְבַד יִדְרוֹשׁ;
וּבְזֶה יָהּ וְתוּשִׁיָּה;
כְּדֶרֶךְ אִישׁ אֲשֶׁר־שָׁמָן.

וְלֹא יָדַע אֲשֶׁר־נִגְדַּע,
וְלֹא הֵבִין אֲשֶׁר־הֻכָּה.
אֲזַי נִגְרָז וְנִגְלָה רָז;
וְאֵין מַחְסֶה, וְאֵין סֻכָּה.
וְהַנָּקָם אֲזַי הוּקָם,
וְלֹא רֵיקָם דְּבַר מַלְכָּה.
וּבָא קִצּוֹ עֲלֵי עֵצוֹ,
אֲשֶׁר־הֵכִין תְּמוֹל לַיָּמָן.

וְרָשׁ וָדָל אֲזַי גָּדַל,
כְּמוֹ הָמָן וְעוֹד יוֹתֵר;
וְכָל־חֵילוֹ וְכָל־גָּדְלוֹ,
הֲלֹא כֻלּוֹ לְאַב אֶסְתֵּר.

וְהוּא פָּלִיט, וְהוּא שַׁלִּיט,
וְהוּא מוֹשֵׁל, וְהוּא שֹׁטֵר.
כְּאֵין מַצָּה אֲזַי יָצָא
כְּתַכְרִיךְ בּוּץ וְאַרְגָּמָן.

לָאֵל אֵלִים, בְּמַקְהֵלִים,
וּבִנְבָלִים הֲלֹא נִפְצַח.
וְנִתְכּוֹנֵן, וְנִתְחַנֵּן,
אֲשֶׁר יָבֹא כְּרוּחַ צַח;
וְיֵרֶא רָשׁ אֲשֶׁר־נִגְרַשׁ,
וְגַם־נִגְזַל, וְגַם־נִרְצַח.
וְאֶל־מִזְרָח תְּנִי יִצְרַח,
וְאֶל־צָפוֹן, וְאֶל־תֵּימָן.

אֱסוֹף אַחַי וְנִדָּחַי,
וְיִשְׂרָאֵל קִבּוּץ עַל־יָד.
תְּנָה רִשְׁיוֹן לְעַם־צִיּוֹן,
וְיִבֶן עִיר, וְיַצִּיב יָד.
וְיִשָּׁבֵר־מוֹט, וְלֹא יִמּוֹט,
וְלֹא יִירָא פְּנֵי צַיָּד.
וּמַאֲרָבָה מְאֹד יִרְבֶּה,
וְלֹא יִמַּד, וְלֹא יִמָּן.

וְעַד־עֵילוֹם יְהִי שָׁלוֹם,
וְרַק שִׁירִים וְקוֹל זִמְרָה.
וְנֵר נָמֵר כְּאֵין שֹׁמֵר
כְּבֵית הַשּׁוֹר וְהַפָּרָה.

וְהַצָּפִּיר מְאֹד יַחְפִּיר,
וְרַב יַעֲבֹר לְעַם נִבְרָא.
וּמֶלֶךְ שָׂר בְּכָל־בָּשָׂר,
וּמֶמְשַׁלְתּוֹ בְּכָל־מִכְמָן.

יוּגַל שַׁי לְבֶן־יִשַׁי,
אֲשֶׁר יִמְלֹךְ בְּעִיר צִיּוֹן,
וְלֹא יִמְעַד וְלֹא יִרְעַד;
לְעוֹלָמִים יְהִי עֶלְיוֹן.
שְׂאוּ שִׁירִים בְּיוֹם פּוּרִים,
וּבַרְכוּרִים לְאִישׁ אֶבְיוֹן.
שְׂאוּ רִנָּה בְּכָל־פִּנָּה.
שְׁתוּ, שִׁכְרוּ, כְּמוֹת הָמָן.

לארבע תעניות.

תקע"ז

עַד־מָה, אֱלוֹהַּ, תֶּאֱנַף לָנֶצַח?
עַד־אָן חֲמַת שַׁדַּי יְהִי מִשְׁתֵּנוּ?
לָמָּה יְהִי, אָדוֹן, כְּאֵבִי נֶצַח?
גַּלֵּה כְּבוֹד מַלְכוּתְךָ עָלֵינוּ.

עַד־מָה, אֱלֹהִים חַי, תְּהִי אַרְצֵנוּ
אֶל־עַם קְשֵׁי לֵבָב וְחִזְקֵי מֵצַח,
וּבְכוֹרְךָ יִסְבֹּל שְׁבִי וָרֶצַח
מִשּׂנְאָיו כִּי אָמְצוּ מִמֶּנּוּ?

אֶת־יַעֲקֹב הַבֵּט, אֲשֶׁר בֵּית כֶּלֶא
יִצְעַק בְּמַר נַפְשׁוֹ וְיִזַּל־מָיִם;
חוּסָה, חֲמֹל עָלָיו, אֱמֹר הַפָּעַם:

שִׂישִׂי וְגִילִי, בַּת־יְרוּשָׁלָיִם,
כִּי עוֹד מְעַט מִזְעָר וְכָלָה זָעַם,
וּבְאַרְצְכֶם לֹא תַעֲשׂוּ כָאֵלֶּה.

לתשעה באב.

לִבִּי! לִבִּי! רַב מַכְאוֹבִי;
הִנֵּה עָצְבִּי יָשָׁן נוֹשָׁן.
אֶבְכֶּה אֶסְפַּד; עוֹרִי צָפַד,
כִּי־קָם כִּרְפָּד עַל־הַשּׁוֹשָׁן.
הִנֵּה צִיּוֹן בִּמְקוֹם צָיוֹן,
גֵּיא חִזָּיוֹן תִּמְרוֹת עָשָׁן.
בִּבְכִי וִילֵל הָהּ! נִתְגּוֹלֵל
יוֹמָם וָלֵיל בִּכְאֵב אָנוּשׁ.

אוֹי לִי! אוֹיָה! עִיר פּוֹרִיָּה
הִנֵּה צִיָּה כִּסְדוֹם הָעִיר.
בֵּית אֵל שֹׁרָשׁ, עַמִּי גֹּרָשׁ,
עָשִׁיר וָרָשׁ, רַב עִם־צָעִיר.
אוֹתִי קָטַל, אַף לֹא חָמַל,
הִרְבָּה עָמָל יוֹשֵׁב שֵׂעִיר.
בִּבְכִי וִילֵל הָהּ! נִתְגּוֹלֵל
יוֹמָם וָלֵיל בִּכְאֵב אָנוּשׁ.

אוֹתִי הָדַף כַּקַּשׁ נִדָּף,
אוֹתִי רָדַף עַד־הַחָרְמָה.
עִנָּה נָשַׁי תִּלְמֵי שָׂשַׂי;
אֶת־פִּלַגְשַׁי הִרְבָּה זִמָּה.
קָטֹן וָשָׁב הוּא לֹא חָשָׁב;

גֵּר, גַּם־תּוֹשָׁב אַדְמֹה נִדְמָה,
בִּבְכִי וִילֵל הָהּ! נִתְגּוֹלֵל
יוֹמָם וָלֵיל בִּכְאֵב אָנוּשׁ.

עַל־הַקַּרְקַע הָרוּת בְּקַע,
הַרְבּוֹ תָקַע עַד־אֶל־לִבָּן.
אוֹי! נֶהֱרָטִים, אוֹי! נִשְׂרָטִים,
עִם־הַשּׁוֹטִים אוֹ בַּדַּרְבָּן.
אוֹי! מֵינִיקוֹת הַנֶּאֱנָקוֹת,
אוֹי! תִּינוֹקוֹת שֶׁל־בֵּית רַבָּן.
בִּבְכִי וִילֵל הָהּ! נִתְגּוֹלֵל
יוֹמָם וָלֵיל בִּכְאֵב אָנוּשׁ.

בִּטֵּל תָּמִיד, בְּנֵי הִשְׁמִיד,
צַלְמוֹ הֶעֱמִיד אֵצֶל כֵּס־יָהּ,
בֵּית אֵל הֵשִׁים כְּלִיל אִשִּׁים,
לֶחֶם נִשִּׁים פִּרְיָן הָיָה.
מֵהֶם עָרַף, מֵהֶם שָׂרַף,
מֵהֶם טָרַף לְרִבּוֹת שִׁבְיָה.
בִּבְכִי וִילֵל הָהּ! נִתְגּוֹלֵל
יוֹמָם וָלֵיל בִּכְאֵב אָנוּשׁ.

אָרוּר יוֹם זֶה מִשְׁחַת נִבְזֶה!
יוֹם הַלָּזֶה אַל־יִרְאֶה אוֹר!
יִדְעַךְ נֵרוֹ! יִמַּח זִכְרוֹ!
יֶחְשַׁךְ שַׁחְרוֹ! כִּי לֹא טָהוֹר,
כִּי הוּא עָרוּךְ אֶל־רָע אָרוּךְ.

יוֹם לֹא בָרוּךְ. יוֹם לֹא נָאוֹר.
בִּבְכִי וִילֵל הָהּ! נִתְגּוֹלֵל
יוֹמָם וָלֵיל בִּכְאֵב אָנוּשׁ.

כִּי בוֹ גָלָה מָשׂוֹשׂ, גִּילָה;
כִּי בוֹ סִלָּה כָּל־אַבִּירָי.
כִּי בוֹ חָרַב מִקְדַּשׁ אֵל רָב,
כִּי עֵרֶב רָב הִשְׁבִּית שִׁירָי.
כִּי בוֹ הוּדַשׁ בֵּית הַמִּקְדָּשׁ
יָשָׁן, חָדָשׁ, מִיַּד צָרָי.
בִּבְכִי וִילֵל, הָהּ! נִתְגּוֹלֵל
יוֹמָם וָלֵיל בִּכְאֵב אָנוּשׁ.

כִּי בוֹ נִשְׁבָּה עַם חֶפְצִי־בָהּ,
כִּי בוֹ כָבָה אוֹר כִּי יָהֵל,
גּוֹי מִמֶּרְחָק עָלַי צָחָק,
כִּי בוֹ רָחַק מִמֶּנִּי אֵל.
כִּי בוֹ נֶאֱזַר עָלַי אַכְזָר,
כִּי כֵן נִגְזַר צוּר יִשְׂרָאֵל,
בִּבְכִי וִילֵל הָהּ! נִתְגּוֹלֵל
יוֹמָם וָלֵיל בִּכְאֵב אָנוּשׁ.

אוֹיָה! אוֹי לִי! מָה־רַב חֶבְלִי!
יוֹמִי, לֵילִי, אֶבְכֶּה בָכֹה.
הַבֵּט צַלְמִי, וּרְאֵה דָמִי,
וּזְכוֹר אֶל־מִי עוֹלַלְתָּ כֹּה.
אַרְיֵה זֵנֵק, אוֹתִי חִנֵּק;

לִלְשׁוֹן יוֹנֵק דָּבַק חִכּוֹ.
בִּבְכִי וִילֵל הָהּ! נִתְגּוֹלֵל
יוֹמָם וָלַיִל בִּכְאֵב אָנוּשׁ.

הַבִּיטָה צוּר, וּלְטוּשׁ הַצּוּר;
הוֹצֵא עָצוּר: כִּי עַד־מָתָי?
אֵין עוֹד חֶדְוָה, אֵין עוֹד שַׁלְוָה;
מִי־הוּא שָׁוָה אֶל־צָרוֹתָי?
אֵיכָה יוּעַם רַבָּתִי עָם?
מִי־זֶה טָעַם אֶת־אַנְחוֹתָי?
בִּבְכִי וִילֵל הָהּ! נִתְגּוֹלֵל
יוֹמָם וָלַיִל בִּכְאֵב אָנוּשׁ.

הַעַד עוֹלָם אֵשֵׁב נִכְלָם?
עַד־אָן נֶעֱלָם תִּהְיֶה מִנִּי?
עַד־אָן, שַׁדַּי! פָּרָס, מָדַי,
יֹאכַל בַּדַּי, יֹאכַל גַּפְנִי?
עַד־אָן סוּפָה תַּחַת חֻפָּה?
עַד־אָן אַשְׁפָּה יִהְיֶה גַּנִּי?
בִּבְכִי וִילֵל הָהּ! נִתְגּוֹלֵל
יוֹמָם וָלַיִל בִּכְאֵב אָנוּשׁ.

אֶהְיֶה! אֶהְיֶה! קוּם כָּאַרְיֵה,
עַד־אָן תִּהְיֶה אֵל מִסְתַּתֵּר?
עַד־אָן תַּכְלִים כָּל־הַפּוּלִים,
וּלְקוֹל דַּלִּים לֹא תֵעָתֵר?
הַחֶלְכָּאִים הַנִּדְכָּאִים

הִנֵּה נִלְאִים מֵרֹב כַּתֵּר ,
בִּבְכִי וִילֵל הָהּ ! נִתְגּוֹלֵל
יוֹמָם וָלֵיל בִּכְאֵב אָנוּשׁ .

אוֹרִי נֶעְתַּם , הַקֵּץ נֶחְתָּם ;
רִנַּת גּוֹי תָּם הַסְכֵּת , הַקְשִׁיב .
צֵא, אֵל גִּבּוֹר, לִצְרֹף כַּבֹּר ;
בַּעַל הַכּוּר כֶּסֶף יָשִׁיב .
אֶת-הַיַּלְדָּה הַנִּלְמוּדָה
אֶרֶץ חֶמְדָּה בֶּטַח תּוֹשִׁיב .
בִּבְכִי וִילֵל לֹא נִתְגּוֹלֵל ,
לֹא יוֹם , לֹא לֵיל , בִּכְאֵב אָנוּשׁ .

שׁוּב אֶל-כַּרְמָךְ , כַּלֵּה זַעְמָךְ ;
חַטֹּאת עַם מָךְ תִּשְׁכַּח אַיָּם .
יָשָׁר הוֹלֵךְ מַהֵר הַמְלֵךְ ;
כָּל-חֵטְא הַשְׁלֵךְ בִּמְצֻלוֹת יָם .
גֵּר יִשְׂרָאֵל מַהֵר יָהֵל ;
הָבֵא גֹאֵל וּזְנַח מְרָיִם .
בִּבְכִי וִילֵל לֹא נִתְגּוֹלֵל ,
לֹא יוֹם , לֹא לֵיל , בִּכְאֵב אָנוּשׁ .

הָבֵא גֹאֵל , וּבְנֵה הַרְאֵל ;
כֹּהֵן בֵּית אֵל יִלְבַּשׁ מַדָּיו .
כַּרְפַּס וָחוּר יַעְדֶּה בָחוּר ;
נָטוּל עַל-חוּר הָדָה יָדָיו .
לֹא-עוֹד יַחְפִּיר אוֹתִי צָפִיר ,

עֵגֶל וּכְפִיר   וּמְרִיא יַחְדָּו.
בִּבְכִי וִילֵל   לֹא נִתְגּוֹלֵל,
לֹא יוֹם, לֹא לֵיל,   בִּכְאֵב אָנוּשׁ.

אָז כָּל־קָדְקֹד   אֵלַי יִקֹּד;
שִׁמְשׁוֹת כַּדְכֹּד   אֵלַי תָּשִׂים.
וּבְרוֹב הָדָר   כָּל־צֹאן קֵדָר
אֶל־אֵל נֶאְדָּר   נַקְרִיב אִשִּׁים,
וּבְרוֹב קִנְיָן   בִּכְרֵי מִדְיָן
אֶל־הַבִּנְיָן   יִהְיוּ חָשִׁים.
בִּבְכִי וִילֵל   לֹא נִתְגּוֹלֵל.
לֹא יוֹם, לֹא לֵיל,   בִּכְאֵב אָנוּשׁ.

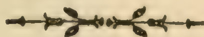
אָז בַּגָּרוֹן   שֵׁבֶט אַהֲרֹן
יָשִׁיר, יָרֹן   בִּדְבִיר שָׁלֵם.
גּוֹי מִתְרוֹשֵׁשׁ   זָקֵן, יָשֵׁשׁ,
לֹא יִתְבּוֹשֵׁשׁ,   לֹא יִכָּלֵם.
כִּי עֶזְרֵי־קָם,   אַף־לֹא רֵיקָם,
כִּי־לוֹ נָקָם,   כִּי־לוֹ שִׁלֵּם.
בִּבְכִי וִילֵל   לֹא נִתְגּוֹלֵל,
לֹא יוֹם, לֹא לֵיל,   בִּכְאֵב אָנוּשׁ.

בַּקֵּשׁ, אָדוֹן,   הַפִּקָּדוֹן;
הַשְׁקֵט מָדוֹן,   וּתְקַע שׁוֹפָר.
הַרְחֵק צָרוֹת,   הַרְבֵּה שִׁירוֹת;
וּבְרִית תִּכְרֹת,   כִּי לֹא תוּפָר.
וּבְשִׁיר וָגִיל   בִּנְךָ יָגִיל;

כּוּמָז, עָגִיל,   יַחְשֹׁב עָפָר.
בִּבְכִי וִילֵל   לֹא נִתְגּוֹלֵל,
לֹא יוֹם, לֹא לֵיל,   בִּכְאֵב אָנוּשׁ.

אֶל־גּוֹי נִכְנָע,   וְנָד וָנָע,
אַל־תִּמָּנַע   מִהְיוֹת סֹעֵד.
קַדֵּשׁ שִׁמְךָ   עַל־גּוֹי נִדְכָּא,
הַקְרֵב בִּנְךָ   אֶל־בֵּית מוֹעֵד,
מַהֵר הִכּוֹן   עַל־הַר נָכוֹן,
עָלָיו תִּשְׁכֹּן   עֹלָם וָעֶד.
בִּבְכִי וִילֵל   לֹא נִתְגּוֹלֵל,
לֹא יוֹם, לֹא לֵיל,   בִּכְאֵב אָנוּשׁ.

הֵידָד! הֵידָד!   כִּי נִתְעוֹדָד;
לֹא יִתְנוֹדָד,   לֹא עוֹד, עַמִּי.
גִּילָה נַעְדֶּה,   נָשִׁיר, נוֹדֶה
אֶל־הַפּוֹדֶה,   לֹא־עוֹד דּוּמִי.
תַּלְמַי, שֵׁשַׁי,   יוֹבִילוּ שַׁי
אֶל־בֶּן־יִשַׁי   בֵּית הַלַּחְמִי.
בִּבְכִי וִילֵל   לֹא נִתְגּוֹלֵל,
לֹא יוֹם, לֹא לֵיל,   בִּכְאֵב אָנוּשׁ.

תפלה (כלה יתדות).

תקע"ה ותקע"ו.

גְּבִיר בְּרֹאשׁ וְסוֹף, זְרֹעֲךָ חֲשׂוֹף,
וְעַמְּךָ אֱסוֹף, וּבֹא בְּמַחֲנִי;
בְּרִיתְךָ זְכוֹר לְעַם לְךָ בְּכוֹר.
הֲטוֹב לְךָ עֲכוֹר נְקוּבְךָ בְּנִי?
לְאֻמְּךָ פְּקוֹד, לְנָאֳלָם שְׁקֹד.
שְׁלַח זְמַן רְקֹד לְדַל שְׂבַע עֳנִי;
אֲדוֹן יְקוּם, קְרָב, עֲדֵה נְאוֹן קְרָב,
אֱמוֹר לְמַעֲרָב וְאֶל-שְׂמֹאל: תְּנִי;
דְּבִירְךָ בְּנֵה, וְעֶדְרְךָ מְנֵה,
לְגוֹיְךָ פְּנֵה, נַעַר בְּשֹׂטְנִי;
חֲזֵה מְנַאֲצִים וְקוֹל מְחַצְצִים,
וְהֵם מְלוֹצְצִים, אֲנִי בְקוֹנְנִי;
עֱזוּזְךָ אֱזוֹר, יְדִידְךָ עֲזוֹר,
לְיַעֲקֹב בְּזוֹר שְׁלַל כְּנַעֲנִי.
חֲסִין וְרָם! גְּדַל, נְשׂוֹא שְׂאֵט הֲדַל,
וְשָׂא לְמָךְ וְדַל בְּצַב וּבָאֳנִי;
רְעֵם וְנַשְּׂאֵם, כְּתוֹעֲפוֹת רְאֵם,
בְּאַרְצְךָ טְעֵם, וּבוֹשׁ מְלוֹשְׁנִי.
וְאִם בְּחֵטְא מְרִי עֲדֶן תְּיַפְּרִי,
הֲלֹא יְהִי צֳרִי נְאֻם לְמַעֲנִי.

הֲטוֹב בְּצֹאנְךָ שְׁפוֹךְ חֲמָתְךָ,
וְלַעֲנָה לְךָ עֲדַת כְּמוֹשׁ מְנִי?
חֲרוֹנְךָ כְבוֹשׁ, וּמַחֲצִי חֲבוֹשׁ,
וְהַחֲמוֹר חֲבוֹשׁ, אֱמֹר לְרוֹזְנִי;
הֲדַר כְּבוֹדְךָ וְרוֹמְמוּתְךָ,
אֲזַמְּרָה לְךָ וְאוֹדְךָ אֲנִי.

אֲכַּתְּךָ לְבַשׁ וְרַחֲמֶיךָ,
וְאַל בְּקִצְפְּךָ תְדַכְּאֵנִי
וּבַחֲמָתְךָ תְיַסְּרֵנִי;
וּמִלְּבָא חֲמָת, אֱדוֹם וָקֶדֶם,
יְמִינְךָ שְׁלַח וְקַבְּצֵנִי;
וְרָאֲמָה וְיָשְׁבָה כְּקֶדֶם
נְוַת שְׁלוֹמְךָ וְאָהֳלֶךָ;
וְחָפְרָה עֲדַת אֲרָם וְחִתָּה,
וְנִכְרְתָה בְרִית אֲנִי וְאָתָּה.

קול חסידים.

תקע"ז.

אֱלוֹהַּ, אָזְנְךָ הַטֵּה לְנַעַר,
וְאַל תִּמְאַס שְׁפַל בֶּרֶךְ וְעַיִן,
וְעַד מָתַי נְקַו לָאוֹר וְאַיִן,
וְעַל כָּל־בָּר וְזָךְ סוֹעָה וְסַעַר?

וְלָמָּה זֶה מְחִיר לִכְסִיל וּבַעַר,
וְיִגְדְּלוּן בְּנֵי עַוְלָה כְּקַיִן?
וְאַתָּה אֵל בְּעֵינֵיהֶם כְּאַיִן,
וְהֵם מִתְפַּרְנְסִים שֶׁלֹּא בְצַעַר?

וְכֹל הֹלֵךְ בְּתָם־לֵבָב וְצֶדֶק
כְּעַל גָּחוֹן יְהִי הֹלֵךְ, וְנֵצַח
יְהִי לֶחֶם לְפִיו עָפָר וְחֵדֶק?

וְכָל־חָסִיד לְשׁוֹנוֹ נֶאֱלָמָה
וְיֶחֱרַף בְּעַצְמוֹתָיו בְּרֶצַח?
אֲדוֹן כָּל־הַיְקוּם, לָמָּה וְלָמָּה?

קול כנסת ישראל.

תקע"ז.

אֱלוֹהַּ יַעֲקֹב, הַסְכֵּת, הַקְשִׁיבָה,
וְאַל תַּסְתֵּר מְאוֹר פָּנֶיךָ מֶנִּי.
אֲנִי רַעְיָתְךָ וַתִּבְחָרֵנִי:
זְכֹר עָנְיִי, וְנִדָּחַי הָשִׁיבָה.

לְחַם אֶת לֹחֲמַי, וּבְקָמַי רִיבָה,
וְאַל יָעֹז אֱנוֹשׁ לְהַכְאִיבֵנִי.
זְכֹר עַם-זוּ אֲשֶׁר-בָּזוּ, וּפְדֵנִי,
וְלִישָׁרִים בְּלִבּוֹתָם הֵיטִיבָה.

רְדָה, שַׁדַּי, וּבֵין שָׁדַי תִּשְׁכֹּנָה,
וְאִוָּשַׁע, וְנִשְׁתַּעְשַׁע גַּם-יַחַד,
וּבִתְהִלּוֹת וּבִמְחֹלוֹת אָרֹנָּה.

וְקוֹל שָׂשׂוֹן וְקוֹל שִׂמְחָה וָזֶמֶר
אֲנִי אַרְבֶּה, וְלֹא אָסוּר מִפַּחַד
אֲרִי וָדֹב, זְאֵב וּתְאוֹ וָזָמֶר.

תפלה.

אב תקע"ח.

אֲהָהּ! עָרַי נָשַׁמּוּ, וְהָאוֹיֵב פָּרָץ;
יְמֵי הַטּוֹבָה תַּמּוּ. וְקָלוּ מִנִּי רָץ.
אֲהָהּ! עַם רַב נִזְעַק לְמִקְצֵה הַשָּׁמָיִם,
וְאַדְמָתִי תִּזְעַק, וְחָלוּ בָהּ יָדָיִם.
וְהַר צִיּוֹן שָׁמֵם, וְאֵין עוֹזֵר אוֹתִי;
וְתִשָּׂא וּתְרוֹמֵם חֲפֵצֵי רָעָתִי.
אֲדוֹן כָּל־הַנִּבְרָא, רְאֵה אֶת־כָּל מִרְיָם;
וְגָלוּתִי מָרָה, רְחָבָה מִנִּי יָם.
בְּתוּלַת בַּת־צִיּוֹן לְנִדָּה בֵּינֵיהֶם
וְעַבְדֵי אֵל עֶלְיוֹן בְּאֶרֶץ לֹא לָהֶם.
יָגַל יוֹצֵר הַכֹּל זְרוֹעַ תִּפְאַרְתּוֹ,
וְאַל יַשְׁחִית אֶשְׁכֹּל בְּשֵׁבֶט עֶבְרָתוֹ.
הֲלֹא עַם זוּ בָּחַרְתָּ בְּךָ כָּל־תּוֹחַלְתָּמוֹ,
וְאֶל אֶרֶץ אָמַרְתָּ הֲלִיכוֹת קַוּוּ לָמוֹ.
הֲלֹא בְנִדְּךָ שׁוֹאֵף לְרֶגַע יִנָּצֵל,
כְּנֶשֶׁף הַנּוֹאֵף כְּעֶבֶד יִשְׁאַף צֵל.
אֲשֶׁר אֶבְכֶּה לָעַד אֲדֹנָי לֹא צִוָּה:
לְבַב עַמּוֹ יִסְעַד תְּהִי לַדָּל תִּקְוָה.
בִּלְתִּי נֶגְדְּךָ, אֱלוֹהַּ כָּל־הַיְקוּם:
אֲנִי עָנִי וָדָךְ, וְכָל לָשׁוֹן תָּקוּם.

לָיָם סוֹעֵר צַוָּה,   וַיִּשְׁקוֹט מִזַּעְפּוֹ;
וְלֹא נִרְאֶה מַדְוֶה   אֲנַחְנוּ אֵלֶּה פֹה.
כְּדָמוֹ יִתְגּוֹלַל   אֲשֶׁר חַרְבּוֹ שׁוֹלֵף;
וְהוֹלִיכֵם שׁוֹלָל,   וְאֵיתָנִים סַלֵּף.
לְזֶרַע יִשְׂרָאֵל,   אֱלוֹהַּ! הִתְחַסֵּד,
וּפֶתַע יִגָּאֵל   וְהֵיכָל תְּיֻסֵּד.
וְעַד־אָן יִלָּחֵץ   לְאֹם צַדִּיק תָּמִים,
כְּמַטָּרָה לַחֵץ   בְּקֶרֶב הָעַמִּים?
הֲלֹא יִתֹּם כִּמְעַט,   וְהַר נֹפֵל יִבּוֹל;
וְדוֹר רִאשׁוֹן בָּעַט,   עֲוֹנוֹתָם יִסְבּוֹל.
וְחוּשָׁה מִפְלָט לִי   כְּצִפֳּרִים עָפוֹת;
וְהַרְבֵּה אֶת־חֵילִי,   וְכֶסֶף תּוֹעָפוֹת.
תְּקַע־נָא בְּשׁוֹפָר,   וִיהְיֶה הַיּוֹבֵל;
וְתֵשֵׁב עַל־עָפָר   בְּתוּלַת בַּת־בָּבֶל.
אֲשֶׁר יָקֹט כִּסְלוֹ,   וְרַק צָרוֹת מוֹצֵא
נְאֻלָּה תִּהְיֶה־לוֹ   וּבַיּוֹבֵל יֵצֵא.

ספר חמישי.

על השרפה אשר שרף ה'.
בית קדשנו ותפארתנו היתה לשרפת אש;
ושיציא ביתא דנא ביום תלתא לירח אדר,
שנת כל בית ישראל יבכו את השרפה אשר שרף ה'.

בֵּית אֵל, אֲהָהּ! מִקְדָּשׁ מְעָט, אֵיכָה?
אֵיךְ גַּל־אֲבָנִים, אֵיךְ מְעִי נֶהְפָּכְתָּ?
מִי הֶאֱמִין כָּזֹאת? וְלֹא דַיֶּךָ,
שֹׁפֵט אֱמֶת, כִּי קִצְפְּךָ שָׁפַכְתָּ
עַל־מִשְׁכְּנוֹת דַּלִּים בְּקִרְיָתֵנוּ? *)
גַּם־בֵּיתְךָ, גַּם־בֵּיתְךָ אֵינֶנּוּ.

אוֹיָה! דְּבִיר קָדוֹשׁ, כְּלִיל תִּפְאֶרֶת,
הַמַּעֲלֶה מָרוֹם תְּפִלַּת־גָּבֶר —
אֵיךְ נֶאֱסַף הוֹדוֹ בְּאֵשׁ בֹּעֶרֶת?
אֵיךְ בַּאֲרָזָיו אֵשׁ, וְשׁוֹד וָשָׁבֶר?
אֵיכָה לְעָפָר שַׁח, שְׁאוֹל הִגִּיעַ,
הֵיכָלְךָ, עֶלְיוֹן, וְלֹא תוֹשִׁיעַ?

צַדִּיק אֲדֹנָי הוּא, וּפִיו מָרִינוּ;
וַיְקַו מְצוֹא מִשְׁפָּט, וְהִנֵּה רֶשַׁע;
חֶסֶד, אֱמֶת קִוָּה; וְהֵן עָוִינוּ —
אֵיכָה בְּלֵב טָמֵא נְקַו לַיֶּשַׁע?

---

*) חמשה ימים לפני שרפת בית קדשנו, דלקה אחרת נפלה בעירנו, ונשארו משפחות רבות ערום ועריה.

קִנָּה שְׁמוֹר מִצְוָה, וְהִנֵּה רָהַב;
וְנִיחֲלָה לָאוֹר, וְהִנֵּה לָהַב.

לַהַב מְקַרְקַר קִיר, וְאֵשׁ יֹקֶדֶת,
בֵּית אֵל, אֲהָהּ! בָּא בַעֲלִיּוֹתֶיךָ,
וּלְתוֹכְךָ יָרַד—וְאֵיךְ מֵרֶדֶת
לֹא-מָנְעָה אוֹתוֹ קְדֻשָּׁתֶךָ?
מִשְׁכָּנְךָ, אָדוֹן, בְּאֵשׁ כִּבַּדְתָּ —
אֵיךְ בֵּיתְךָ הַיּוֹם בְּאֵשׁ אִבַּדְתָּ?

רָאוּ בְּנֵי קֶדֶם, וְלֹא כָמֹנוּ
בָּכוּ, בִּרְדֶת אֵשׁ בְּמִקְדָּשָׁמוֹ.
רָאוּ, וְכָל־הָעָם בְּגִיל יָרֹנּוּ,
בִּרְצוֹת אֱלֹהִים חַי עֲבֹדָתָמוֹ.
אַךְ יֵבְךְ דּוֹר יָתוֹם, אֲשֶׁר כָּאֵלֶּה
רָאָה בְחַטֹּאתָיו, וְלֹא עַל-פֶּלֶא.

הוֹי אֵשׁ נְקַם שַׁדָּי, אֲשֶׁר צִיּוֹנָה
אָכַלְתְּ מִקְדָּשִׁים, וְלֹא תִשְׂבָּעִי;
וַתֹּאכְלִי הַיּוֹם דְּבִיר אַרְמוֹנָה —
בֶּטֶן שְׁאוֹל תַּחְתִּית הֲלֹא תִשְׁקָעִי.
מִתּוֹךְ יְשֻׁרוּן מַהֲרִי הֵרֹמִּי;
אֵשׁ אֹכְלָה, הֵרָגְעִי וָדֹמִּי.

הַאֵין בְּקִרְבִּי עוֹד מְטִיבֵי לָכֶת?
אִם נֶאֶסְפוּ כָל־תְּמִימֵי דָרֶךְ?
הָהָיְתָה עַד־כֹּה אֻמַּת מַשְׁלֶכֶת
אַרְצָה וְאַחַר גֵּו, כְּעַבְדוּת פָּרֶךְ?

אִם מִבְּנֵי דוֹרִי אֱמוּנִים פָּסוּ?
כָּל־יַעֲקֹב תּוֹרַת אֱמֶת מָאָסוּ?

לֹא־כֵן. וְאַתְּ, אַתְּ תֵּדְעִי צִדְקֵנוּ.
אֵשׁ אֹכְלָה, אַתְּ תֵּדְעִי אֵיכָכָה
תּוֹךְ הַהֲפֵכָה דָּרְכָה רַגְלֵנוּ;
בַּל־יִמְנְעוּ, בֶּן אַהֲרֹן, אוֹתְכָה
אוּדֵי עֲצֵי סִפּוּן. אֲשֶׁר יָפוּצוּ,
וָהֵם כְּפֶשַׁע רֹאשְׁךָ יָרוּצוּ. *)

בֹּעֵר כְּאֵשׁ קִנְאָתְךָ אָז בָּאתָ,
בָּאתָ בְּמַפֵּלָה, וְלֹא יָרֵאתָ;
לֹא בָעֲרָה בִירָה עֲדֵי יָצָאתָ,
כָּל־מִכְתְּבֵי אֵשׁ־דָּת עֲדֵי הוֹצֵאתָ׃
בֵּית אֵל אֲזַי אֻכַּל, וְתוֹרַת צֶדֶק
הִיא נוֹתְרָה, הִיא תַחְזִיק כָּל־פֶּרֶק.

תּוֹרַת אֱמֶת, תּוֹרַת אֱמֶת וָיֹשֶׁר,
לָנוּ הֲיִי מַחְסֶה; וּבִלְעָדֵיכִי
מֶה עוֹד לְעָם נִפְעָם יְקָר וָעֹשֶׁר?
מָה עוֹד, לְבַד דַּלּוּת, יְלֵל וָבֶכִי?
תּוֹרָה, הֲיִי מַחְסֶה, וּבִכְנָפַיִךְ
גּוֹי רָשׁ קְחִי, וָרַב שְׁלוֹם בָּנָיִךְ.

*) הלא הוא הזקן הנכבד ונשוא פנים כמ"ר יצחק בן אהרן מרפורגו, אשר שם נפשו בכפו, זכה וזכה את אחרים, ובעזרת האנשים אשר זירז בקנאתו לאלהיו, הוציא את כל ספרי הקדש אשר בארון וימלטם, בעוד עצי העליה בוערים ומתפוצצים ונופלים סביביו, עד אשר גם מגבעתו אשר על קדקדו נחרכה; ישלם ה' פעלו!

תּוֹרָה? וְאֵיךְ? הָהּ! כִּי בְּאֵשׁ לַהֶבֶת
נַּבְ-בֵּית מְנוּחָתֵךְ לְאַל וּלְאָיִן.
אָן תִּרְבְּצִי, תּוֹרַת אֱמֶת נִשְׂגֶּבֶת?
אַיֵּה מְקוֹר חַיִּים, וְאַיֵּה עָיִן?
אֵיךְ לַהֲבוֹת אֵשׁ פָּרְצוּ עַד-הֵנָּה:
לִמְשׁוֹל בְּמֵי חַיִּים. וְלֹא תִכְבֶּינָה?

אֵי נַחֲלַת שַׁדַּי, שְׂדֵה הַדָּעַת?
מִדְרָשׁ לְזֶרַע יַעֲקֹב אַיֵּכָה?
תּוֹרָה וְתוּשִׁיָּה בְּאֵר נֹבַעַת,
מַעְיָן מְשׂוֹשׂ אָבוֹת, אֲהָהּ! אֵינֶךָּ.
אֵיךְ יֶחְכְּמוּ בָנִים בְּבֵית הַסֵּפֶר?
אוֹיָה! וְהוּא יוֹשֵׁב בְּתוֹךְ הָאֵפֶר.

אוֹיָה! וְנִנְזָכָיו אֲשֶׁר מָלֵאוּ,
שֶׂשָׂם יְלָדֵי יִרְוְיוּן מִדֶּשֶׁן
תּוֹרַת אֱלֹהִים חָי, וְאֵיךְ יָדֵהוּ
לֹא כִסְּתָה אֹתָם, וְהָיוּ דֶשֶׁן?
נִשְׂרַפְתְּ, תּוֹרַת אֵל, לְאֵשׁ נִמְשַׁלְתְּ;
נִשְׂרַפְתְּ, תּוֹרַת אֵשׁ, וְלֹא נִצַּלְתְּ.

בֵּין לַהֲבוֹת הָאֵשׁ כְּבַר שֻׁלַּחַתְּ,
לִהְיוֹת לְשֶׁמֶשׁ כַּאֲשֶׁר הָגִיתִי;
עַתָּה בְּלַבַּת-אֵשׁ, אֲהָהּ! לֻקָּחַתְּ;
מָרוֹם בְּרֶכֶב אֵשׁ עָלוֹת תַּגְבִּיהִי,
וַתִּטְּשִׁי עַם דָּל, אֲשֶׁר יִשָּׁאֵר
כּשֵׁל בְּמַחֲשַׁכִּים, וְאֵין אִישׁ יָאֵר.

אָן יִלְמְדוּ, אָן יֶחְכְּמוּ בָנֵינוּ?
כִּי־פַס דְּבִיר חָכְמָה, וְחָרַב פַּיִת.
אֵיךְ נֶחֱזֶה סָבִיב לְשֻׁלְחָנֵנוּ
הַמְּשַׂמְּחִים אָבוֹת שְׁתִילֵי זָיִת?
אֵיכָה בְּזַרְעוֹ עוֹד יְבֹרַךְ גָּבֶר,
אִם־נֶהְפַּךְ מִדְרָשׁ אֲחֻזַּת־קָבֶר?

בַּמֶּה תְּיַחֵל עוֹד, וּמִי יוֹשִׁיעַ
לָךְ, יַעֲקֹב נִדְכָּא? אֲהָהּ! נִגְזַרְתָּ.
בָּא שִׁמְשְׁךָ מֵאָז, וְלֹא תַרְגִּיעַ;
וּבְעָנְיְךָ תוֹרָתְךָ שָׁמָרְתָּ.
אִם־זֹאת, אֲהָהּ! מִיָּדְךָ נִלְקַחַת,
הַעוֹד לְךָ מָזוֹר לְבַד בַּשָּׁחַת?

הִתְחַזְּקִי אֵפוֹא, עֲדַת הַקֹּדֶשׁ,
אַל־תִּתְּנִי פוּגַת לְקִנְאָתֵכִי:
אַל־יֹאבְדוּ יָמִים וְיֹאבַד חֹדֶשׁ;
הִתְאַזְּרִי מַהֵר גְּבוּרָתֵכִי,
הִתְאַזְּרִי, הִתְאַזְּרִי! אֵיכָכָה
תֵּעָצְלִי, בַּת־יַעֲקֹב, עַל־כָּכָה?

רוּצִי בְּנִדְבַת־לֵב; וּמַה־תִּצְפֹּנִי
לִישׁוֹן שְׁנַת־עוֹלָם, זְהַב פַּרְוָיִם?
אִם־תִּירְאִי דַלּוּת וְרֵשׁ וָעֹנִי,
עַל־כּוֹנְנֵךְ מִקְדָּשׁ לְאֵל שָׁמַיִם?
הִתְאַזְּרִי אֵפוֹא, וְהִקָּבְצִי,
רוּצִי בְּלֵב אֶחָד, וְהִוָּעֲצִי.

הֲקְבְצִי, הֲנֶעֱצִי? וְאָנָה?
הָהּ! כִּי בְעַצְמוֹתַי רְתֵת וָרַעַד,
כִּי מַאֲכֹלֶת אֵשׁ אֲהָהּ! נִתָּנָה
מִצְפָּה, מְקוֹם עֵצָה, וּבֵית הַוָּעַד.
אַיֵּה מְקוֹם בִּינָה, אֲשֶׁר הִקְשַׁבְתָּ
סוֹד יוֹעֲצֵי הַטּוֹב? אֲהָהּ! חָרָבְתָּ.

„אֵיךְ תַּעֲמוֹד תֵּבֵל, וְיָקוּם חָלֶד?"
אָכַל יְסוֹדוֹתָיו שְׁבִיב אִשֵּׁנוּ.
כִּי־פַס דְּבִיר תּוֹרָה וּמִדְרַשׁ־יֶלֶד;
גַּם־בֵּית עֲבוֹדָה, בֵּית תְּפִלָּתֵנוּ;
גַּם־בֵּית גְּמוּל חֶסֶד, מְקוֹם יַחְקֹרוּ
שָׂרִים עֲנִי עַמָּם, וְטוֹב יִגְזֹרוּ.

אֵיךְ אַרְצְךָ תֶּחְסַר יְסוֹדוֹתֶיהָ?
תִּכּוֹן וּבַל־תִּמּוֹט, כְּרָב־חַסְדֶּךָ!
חַזֵּק יְדֵי עֵדָה, רְהַב בָּנֶיהָ,
לִבְנוֹת לְךָ בַּיִת לְשֵׁם קָדְשֶׁךָ.
מִשְׁעָן וְעֵזֶר בִּלְתְּךָ מֵאָיִן?
זוּלָתְךָ לִגְאוֹל, אֱלֹהִים! אָיִן.

חַזֵּק יְדֵי עֵדָה... וּמַה־מְּעַתָּה,
מֶה קוֹל דְּמָמָה אֶשְׁמְעָה מִבָּיִת?
אַךְ קוֹלְךָ הוּא זֶה, אֱלֹהַי אָתָּה.
עֵדָה, כְּתוֹךְ לִבֵּךְ בְּנִי לִי בָיִת;
מֵעַל כְּלָיוֹת צַחֲנָה הָדִיחִי —
אָז הִנְנִי עִמָּךְ: עֲשִׂי, הַצְלִיחִי.

ויהי לתשובת השנה

ותקהל העדה בבית הכנסת הגדול אשר הציל אלהים,
ויקם מתוך העדה הרב המורה, וידבר לפניהם דברי כבושין.
אז ישיר ישראל את השירה הזאת, חציה לפני הדרש
וחציה אחריו.

לֵיל זַלְעָפָה, חֹשֶׁךְ, עֵיפָה;
לֵיל פַּלָּצוּת, שִׁבְרוֹן מָתְנָי.
הוֹי לֵיל צָרָה, לֵיל תַּבְעֵרָה,
הַעוֹד תָּבֹא נֹכַח פָּנָי?
לֵיל שִׁבָּרוֹן (אוֹי זִכָּרוֹן)!
אֶזְכּוֹר אוֹתָךְ, אַמְסֶה עֵינָי.
בִּבְכִי וִילֵל הָהּ! יִתְגּוֹלֵל
זָקֵן, עוֹלֵל לֵיל תַּמְרוּרִים.

צָרִי, עָרִי, זִכְרוֹן שִׁבְרִי,
נוּס, הִסָּתֵר, מַה־תִּתְרָאֶה?
לֵיל לֹא טָהוֹר אַל־יִרְאֶה אוֹר!
כּוֹכַב נִשְׁפּוֹ יוּעַם, יִכְהֶה:
תַּחַת אוֹר זָר, וָאוֹר אַכְזָר,
הֵבִיא אִתּוֹ וַיִּתְנָאֶה.
בִּבְכִי וִילֵל הָהּ! יִתְגּוֹלֵל
זָקֵן, עוֹלֵל לֵיל תַּמְרוּרִים.

לֵיל מַאְפֵלְיָה! שַׁלְהֶבֶתְיָה
הֵן כָּךְ הוֹיָה כִּדְבִיר אַרְמוֹן.
כִּמְעוֹן הַצּוּר תָּאֵשׁ עָצוּר
חָרְבָּה שָׁמוּ וְלִשְׁמָמוֹן;
כִּי עֶת־לֶדְתּוֹ אַתְּ הִסְתַּרְתּוֹ,
וּפֶלֶא עִתּוֹ יָגַע הָמוֹן.
בִּבְכִי וִילֵל הָהּ! יִתְגוֹלֵל
זָקֵן, עוֹלֵל לֵיל תַּמְרוּרִים.

לַשָּׁוְא יָרוּץ הָמוֹן חָרוּץ,
שֹׁאֵב, דֹּלֶה בַּעָם, בַּבּוֹר.
אָכַל סִפּוּן מוֹקֵד צָפוּן,
פָּתַח כָּלוּא אֶת־בֵּית הַבּוֹר.
יָצָא נָחוּץ, פָּשַׁט פַּחוּץ—
אַיֵּה עֹצֵר? צַיֵּה גִבּוֹר?
בִּבְכִי וִילֵל הָהּ! יִתְגוֹלֵל
זָקֵן, עוֹלֵל לֵיל תַּמְרוּרִים.

מִקְדַּשׁ אֵלִי שִׂמְחַת גִּילִי
אֻכַּל, אוֹי לִי! כָּלִיל אֻכָּל.
קוֹרוֹת עֻבִּים אוֹי! מִתְרַבִּים;
מָךְ הַמְּקָרֶה, נָמוֹג הֵיכָל.
נוּס פַּר־לֵבָב כֶּן־תְּקֻבַר;
מַה־תִּתְנַפֵּר כִּי־לֹא תוּכָל.
בִּבְכִי וִילֵל הָהּ! יִתְגוֹלֵל
זָקֵן, עוֹלֵל לֵיל תַּמְרוּרִים.

אִישׁ אֶל־נַפְשׁוֹ   נָס בִּרְכֻשׁוֹ,
יַצִּיל מַתְמָד   מִלֶּהָבוֹת.
בַּת פּוֹכִיָּה   תוֹצִיא עֶדְיָהּ,
אֶת־יַלְדֵיהֶם   יִשְׂאוּ אָבוֹת.
וּבְעַד אֶשְׁנָב   יָבֹא גַנָּב
בִּכְלֵי מַפֵּץ   וּבְמַקָּבוֹת.
בִּבְכִי וִילֵל   הָהּ! יִתְגּוֹלֵל
זָקֵן, עוֹלֵל   לֵיל תַּמְרוּרִים.

אַף מוֹקֵד   שׁוֹטֵט, רֹקֵד,
יָרַד מֵעָל,   פָּשַׁט כִּגְדוּד.
שָׂם לִשְׁאִיָּה   אֶת־הָעֲלִיָּה;
פָּגַע תַּחְתִּית,   שַׁמָּה יָקוּד.
פָּרַץ חֹמוֹת   מִשְׁכַּן חָכְמוֹת,
מַעְיַן יִשְׁעִי   פִּתְאוֹם שָׁדוּד.
בִּבְכִי וִילֵל   הָהּ! יִתְגּוֹלֵל
זָקֵן, עוֹלֵל   לֵיל תַּמְרוּרִים.

בֵּית תִּפְאָרָה,   הֵיכַל תּוֹרָה;
תִּקְוַת אָבוֹת,   תּוֹחֶלֶת טָף.
אוֹי! וּבְקִרְבִּי   יִתַּר לִבִּי,
וִיחִידָתִי   הָהּ! תִּתְעַטָּף:
אֵיךְ תִּתְעַרְעַר?   אֵיכָה תִבְעַר?
מַיִם חַיִּים   לַהַב שָׁטָף.
בִּבְכִי וִילֵל   הָהּ! יִתְגּוֹלֵל
זָקֵן, עוֹלֵל   לֵיל תַּמְרוּרִים.

וְאַתְּ מוֹצָא הַמּוֹעֵצָה,
אֹהֶל מוֹעֵד לִנְדִיבֵי עָם:
אֵיךְ יָרַד צָר? אֵיךְ לֹא נֶעְצָר?
אֵיכָה גַם־בָּךְ אֵל טוֹב זָעַם?
אֵיכָה נָפַלְתָּ? אֵיכָה אֻמְלָלְתָּ?
בֵּיתַן אוֹרָה אֵיכָה יוּעָם?
בִּבְכִי וִילֵל הָהּ! יִתְגּוֹלֵל
זָקֵן, עוֹלֵל לֵיל תַּמְרוּרִים.

בָּךְ לֵיל זָדוֹן רוּחִי יָדוֹן:
הַאֵין אָדוֹן עַל־הַלֵּילוֹת?
אֵיכָה תִּשְׁלַט לֶאֱכוֹל בַּלָּט
הַמִּקְדָּשִׁים, הַהֵיכָלוֹת?
וּבְלֹא מוֹרָא תַּגְדֵּל צָרָה,
וּלְעַם נִבְרָא תִּפְעַל עוֹלוֹת?
בִּבְכִי וִילֵל הָהּ! יִתְגּוֹלֵל
זָקֵן, עוֹלֵל לֵיל תַּמְרוּרִים.

הָהּ! כִּי נִפְתֶּה לִבִּי יִשְׁטֶה,
וַיְהִי חֹטֵא בִּתְלוּנוֹתָיו.
מַה־יִּתְרָעֵם, וּבְמִי זוֹעֵם
אִישׁ הַמֻּכֶּה עַל־חַטֹּאתָיו?
אֵיךְ בַּמּוּסָר יָקוּץ בָּשָׂר,
שֶׁיּוֹרֵד עַל כָּל מִדּוֹתָיו?
בִּבְכִי וִילֵל מַה־יִּתְגּוֹלֵל
זָקֵן, עוֹלֵל לֵיל תַּמְרוּרִים?

יִשְׁתּוֹק מָדוֹן לִפְנֵי אָדוֹן ;
יֶחְדַּל זָדוֹן, מוּסָר נֹקַח.
יַשְׁפִּיל רוּחוֹ מַשְׁחִית אָרְחוֹ,
עִם־מוֹכִיחוֹ בַּל־יִתְוַכָּח.
עֶשֶׂר יָדוֹת יִתֵּן תּוֹדוֹת
אֶל־אֵל רַחוּם עֵינָיו פָּקַח.
בִּבְכִי וִילֵל בַּל־יִתְגּוֹלֵל
זָקֵן, עוֹלֵל לֵיל תַּמְרוּרִים.

אַף בִּרְנָנָה כָּל־אִישׁ בִּינָה
יִשְׂמַח, יָגֵל, יָשִׂישׂ, יָרֹן.
יָשִׁיר, יוֹדֶה אֶל־אֵל פֹּדֶה,
עַל־הָעֵצִים שָׁפַךְ חָרוֹן.
יָדוֹ הֶרְאָה, וַיַּסְתִּירָה,
לֵאמֹר: הִדָּלוּ מֵעִוָּרוֹן.
בִּבְכִי וִילֵל בַּל־יִתְגּוֹלֵל
זָקֵן, עוֹלֵל לֵיל תַּמְרוּרִים.

עֻזּוֹ חָשַׂף. הִכָּה הַסַּף;
שָׁלַח אִשּׁוֹ. תּוֹכוֹ נָחָר.
וּבְרָב־חַסְדּוֹ הֵשִׁיב יָדוֹ,
וּבְיוֹם רָגְזוֹ רַחֵם זָכַר.
פָּדָה תוֹרָה מִתַּבְעֵרָה;
מִלֵּט מַחְמָד, הִצִּיל מִבְחָר.
בִּבְכִי וִילֵל אֵיךְ יִתְגּוֹלֵל
זָקֵן, עוֹלֵל לֵיל שִׁמּוּרִים?

עָצַר. כָּלָה עָשָׂה כָלָה,
תּוֹרַת חַיִּים עַד-תִּפָּלֵט.
רֶגַע צֵאתָךְ פִּתְאוֹם נִתַּךְ
מַשְׁחִית עָצוּם בָּךְ-לֹא שָׁלַט.
אָכַל אָכֹל, יָדוֹ בַבֹּל;
אַךְ מִיָּדוֹ אֵשׁ־דָּת פָּלֵט.
בִּבְכִי וִילֵל אֵיךְ יִתְגּוֹלֵל
זָקֵן, עוֹלֵל לֵיל שִׁמּוּרִים?

רַחוּם שַׁדַּי הִשְׁמִיעַ: דַּי!
פָּקַד לָאוֹר: עַד-פֹּה תָבֹא.
עָצוֹר עָצַר מַשְׁחִית וָצָר;
וַיִּסָּתֵר, כִּי נָעַר בּוֹ.
וַיִּשְׂאוּ-רֹאשׁ הַהֵיכָלוֹת
הַנִּבְהָלוֹת מִצּוּר חַרְבּוֹ.
בִּבְכִי וִילֵל אֵיךְ יִתְגּוֹלֵל
זָקֵן, עוֹלֵל לֵיל שִׁמּוּרִים?

לָכֵן כִּירָה שִׁירִי שִׁירָה,
לַיְלָה הַזֶּה תִּשְׂאִי קוֹלֵךְ.
הֶרְאֵךְ תָּקְפּוֹ רֶגַע אַפּוֹ
רַחוּם חַנּוּן, וַיִּגְאָלֵךְ.
אֶבֶן מִקִּיר יַד-אֵל תַּזְכִּיר,
וּבְקוֹל זִמְרָה כַּפַּיִם יְלֵךְ.
וּבְשִׁיר הַלֵּל אַךְ יִתְגּוֹלֵל
זָקֵן, עוֹלֵל לֵיל שִׁמּוּרִים.

יַעֲטֶה הֶדְוָה, יִלְבַּשׁ תִּקְוָה,
שֹׁמֵר מִצְוָה, בֵּית יִשְׂרָאֵל.
אֵלֶּה יַחְקוֹר, זָכוֹר יִזְכּוֹר,
כִּי־יֵשׁ פֹּדֶה, כִּי־יֵשׁ גֹּאֵל;
שֹׁמֵר עַמּוֹ, נֹטֵר כַּרְמוֹ,
יִבְנֶה עִירוֹ, יָקִים הַרְאֵל.
וּבְשִׁיר הַלֵּל אָז נִתְגּוֹלֵל
יוֹמָם וָלֵיל עַד־דּוֹר דּוֹרִים.

לנער שמו אהרן.

ביום בואו במספר אנשים.

הַבֵּן יַקִּיר! מִי יִתְמַשֵּׁל אֵלֶיךָ
אֶל-רוּחַ דַּעַת וּתְבוּנָה יָרַשְׁתָּ?
לָבֶת בִּתְהוֹם חָכְמוֹת מַעְגַּל רַגְלֶיךָ
טֶרֶם בַּבֶּטֶן תִּוָּצֵר הָקְדַּשְׁתָּ.

הַיּוֹם אִישׁ תִּקָּרֵא; וּבְהוֹד שִׂכְלֶךָ
הֵן זֶה יָמִים רַבִּים לִהְיוֹת אִישׁ חַשְׁתָּ:
נָקַלָּה תוּשִׁיָּה לִפְנֵי חֵילֶךָ,
אֶל-כָּל-מַדָּע עָמוֹק עָמוֹק נִגָּשְׁתָּ.

הִתְאַזֵּר-עֹז, יֶלֶד נָעִים, אַל-תֶּרֶף,
יָקָר מִכָּל-יָקָר *) אַל-תַּשְׁחִיתֵהוּ;
הַצֵּל תַּצִּיל אוֹתוֹ, בַּל-יִהְיֶה-טֶרֶף.

חֶבֶל טוֹב נָפַל לָךְ—נִטְעֵי תִפְאֶרֶת
הוֹסֵף לָטַעַת בּוֹ; יוֹם יוֹם תַּשְׁקֵהוּ,
וִיהִי מַטֵּה אַהֲרֹן גֶּפֶן אַדֶּרֶת.

*) הזמן.

לנער כהן שמו ישראל.

ביום בואו במספר אנשים, והימים ימי הנכה.

אַ שְׁ רֶ י ךָ יִשְׂרָאֵל! קוּמָה וָגִילָה.
גֶּבֶר הַיּוֹם נִהְיֵיתָ;
יַלְדוּת עֲזַבְתָּ, וַתִּשְׁלַם וַתֵּכֶל.
גִּיל רַב יֶאוֹת אֵלֶיךָ, אִם-נַשְׂכִּילָה:
הַיּוֹם נִקְרָא נִקְרֵאתָ
לִשְׁכֹּחַ שָׁוְא וּלְהִתְהַלֵּךְ בַּשֵּׂכֶל.
מִרְמָס תִּתֵּן הַסֶּכֶל;
וּכְאִישׁ תַּחְשֹׁב. וּכְאִישׁ תִּפְעַל מֵעַתָּה.
כֹּהֵן לֵאלֹהִים אָתָּה:
טַהֵר נַפְשְׁךָ מִשָּׁמִיר וָשָׁיִת,
וִיהִי הַיּוֹם הַזֶּה חִנּוּךְ הַבָּיִת.

כָּכָה מֵאָז מִקֶּדֶם מַתִּתְיָהוּ
הֵן בַּיָּמִים הָאֵלֶּה
הֵיכָל טִהַר מִגֹּעַל שִׁלֵּף פֶּתַח.
בִּדְרָכָיו לֵךְ, אַף אִם-רָמוּ, גָבָהוּ;
לֹא-תִתְרַפֶּה, לֹא-תֵלֶא,
מִטַּהֵר הַדְרֵי-לֵב, כָּל-נִיד, כָּל-נֶתַח.
הִנֵּה נֶגְדְּךָ פֶּתַח,
בּוֹ תִכָּנֵס כָּעֵת: שָׁם יִפָּרֵדוּ,
יָמִין וּשְׂמֹאל יֵרֵדוּ.

נָתִיב סָקוּל, וּנְתִיב רָעָה וָפֶגַע —
אַךְ מִשְׁעַנְתְּךָ יֶשׁ־אִתְּךָ כָּל־רֶגַע.

הַבֵּט יָמִין וּרְאֵה דֶּרֶךְ הַמֶּלֶךְ,
דֶּרֶךְ אַנְשֵׁי הַיּוֹשֶׁר,
עַבְדֵי אֵל חַי, וּמְגַמָּתָם צוּרָמוֹ.
אַשְׁרֵי הָאִישׁ בִּנְתִיבוֹתֵימוֹ יֵלֵךְ!
שָׁלוֹם, כָּבוֹד וָעֹשֶׁר,
הָיֹה יִהְיוּ לָעַד מוֹרָשָׁה לָמוֹ.
הַיּוֹם תְּחַד אִתָּמוֹ.
הִנֵּה הַיּוֹם הַזֶּה בִּקְהָלָם בָּאתָ,
כִּי מִיַּלְדוּת יָצָאתָ.
אִם־כֹּה חָפַצְתָּ, מֵהַיּוֹם וָהָלְאָה
נַפְשְׁךָ תַּשְׁלִים, הַגְבֵּהַ הַשְׁפָּלָה.

רֶגַע לִשְׂמֹאל הַשְׁקֵף: שָׁם דֶּרֶךְ מֶרִי,
שָׁמָּה זִמָּה וָאָוֶן,
שָׁמָּה אַנְשֵׁי חָמָס, חַטָּאת וָפֶשַׁע;
וּכְמִפְעָלֵימוֹ יִלְקְטוּן הַפֶּרִי,
צוּקָה, עָמָל וָאָוֶן,
וּבְטוּב הַצַּדִּיקִים לֹא יִרְאוּ־יֶשַׁע.
אִם־תִּתְאַוֶּה לָרֶשַׁע
הַיּוֹם הַזֶּה תָּחֵל, וּבְךָ הַיֵּצֶר
יִירַשׁ מֵהַיּוֹם עֹצֶר;
אִם־כֹּה תֹאמַר, תִּשְׁעֶה לִתְשׁוּקוֹת אָרֶץ,
שֻׁלְחָן, כִּסֵּא, מִטָּה, כִּבְעִיר וָשֶׁרֶץ.

בֵּן קַבְּלָךְ, אָחִי, יוֹשֶׁר וָרֹעַ,—
לֹא־תִכָּשֵׁל בָּאֹרַח,
אִם־תִּשָּׁעֵן עַל מַקְלְךָ, וּבְחָיִל.
תּוֹרָה, זֶה מַקַּל־עֹז, בָּהּ כָּל־מַרְגּוֹעַ;
לֹא תִהְיֶה־לָּךְ לָטֹרַח,
לָבֶטַח אָז תֵּלֵךְ יוֹמָם וָלָיִל.
יִשְׂרָאֵל עֹשֶׂה חָיִל,
לוּ יִדְבַּק־בָּהּ לִשְׁקוֹד עַל־דַּלְתוֹתֶיהָ,
לִשְׁמוֹר אֶת פִּקּוּדֶיהָ.
אָז יַלְדוּתֶךָ לֹא בַשָּׁוְא אִבַּדְתָּ;
הִנֵּה לִשְׁמוֹר אוֹתָהּ תּוֹרָה לָמַדְתָּ.

כֵּן בִּלְבָבִי, אַף־בִּלְבָבְךָ כָּכָה,
בָּרוּר אֵדַע כְּחָרְסָה,
לָכֵן אֶת־פִּי אֶחְסוֹם, בַּל־עוֹד תָּרֹנָּה.
שַׁדַּי תַּחַת סֻכּוֹ יִנְצוֹר אוֹתָכָה;
יָרִיק בִּרְכוֹתָיו אַרְצָה,
וּלְקָדְקָדְךָ אַחַת אַחַת תָּבֹאנָה.
דּוֹדִי, בֶּטַח תִּשְׁכֹּנָה;
וּכְשׁוֹרַרְנוּ הַיּוֹם שִׁיר זֶה אֵלֶיךָ,
כֵּן־עוֹד יוֹם שִׂמְחָתֶךָ;
וּכְבָאתָ בִּגְבָרִים קָטָן פֹּרֵחַ,
כֵּן־תָּבֹא בִגְבוּרוֹת יָשִׁישׁ שָׂמֵחַ.

שִׁיר ידידות.

הֲלֹא תָגִיל   בְּרֹן וָגִיל;
הֲלֹא תִשְׂמַח,   יְפֵה מַרְאֶה,
וְחֶדְוָה   לְךָ נָאוָה,
וְהַשָּׂשׂוֹן   לְךָ יָאֶה,
עֲדֵה גָאוֹן,   כְּעַל כָּל-הוֹן;
יְפִי חֶלְקְךָ   הֲלֹא תִרְאֶה,
רְאֵה חֶלְקְךָ   מְנָת חֵיקְךָ
בְּתוּלַת חֵן   מְהֻלָּלָה.
וְעַד-עֵילוֹם   יְהִי שָׁלוֹם,
וְקוֹל חָתָן,   וְקוֹל כַּלָּה!

רְאֵה עַלְמָה   כְּלִיל חָכְמָה,
וְיִרְאַת-אֵל   וְשֵׂכֶל טוֹב.
רְאֵה טוֹבָה   דְּכֻלָּא בָהּ,
וְשָׂמַחְתָּ   בְּכָל-הַטּוֹב.
וּבָהּ תֶּהְגֶּה,   וּבָהּ תִּשְׁגֶּה;
וְסִיב וּבְלֵה,   כְּגַן רָטוֹב.
רְאֵה חַיִּים   מִמְּחָיִים,
בְּרוֹב שָׁלוֹם,   וְרוֹב גִּילָה.
וְעַד-עֵילוֹם   יְהִי שָׁלוֹם,
וְקוֹל חָתָן   וְקוֹל כַּלָּה!

וְהַכַּלָּה   כְּבֶן־גִּילָהּ
הֲלֹא תָשִׂישׂ   בְּטוּב טַעְמוֹ,
צְבִי עֶדְיוֹ,   וְהוֹד יָפְיוֹ,
הֲדַר פָּנָיו,   כְּבוֹד צַלְמוֹ.
הֲלֹא שָׁלַח   אֱלֹהִים לָךְ
אֲשֶׁר שָׁאַלְ----תְּ מֵעִמּוֹ.
שְׂאִי שִׁירִים   לְדוֹר הוֹרִים,
לְגוֹרָלֵךְ   אֲשֶׁר עָלָה.
וְעַד־עֵילוֹם   יְהִי שָׁלוֹם,
וְקוֹל חָתָן,   וְקוֹל כַּלָּה!

תִּתְבָּרְכוּן.   וְתַאֲרִיכוּן
שְׁנוֹת שִׂמְחָה,   יְקָר וָהוֹן.
וְיִתְעַלֶּה   לְאוֹם גֹּלֶה,
וּבָא גֹאֵל   לְבַת־צִיּוֹן.
וְיוּבַל שַׁי   לְבֶן־יִשָׁי,
וְעַל כָּל־גּוֹי   יְהִי עֶלְיוֹן.
וְעַד־עֵילוֹם   יְהִי שָׁלוֹם.
וְקוֹל חָתָן,   וְקוֹל כַּלָּה!
וְעַד־עֵילוֹם   יְהִי שָׁלוֹם.
וְקוֹל חָתָן,   וְקוֹל כַּלָּה!

שיר ידידות.

במשקל הפשי בלא הבדלה בין יתד ותנועה.

תקע"ח.

שְׂמַח יוֹמָם וָלַיִל,
בְּחוּר, בְּשִׂמְחָתֶךָ;
בְּיוֹם שִׂמְחַת לִבֶּךָ
מִפַּחַד אַל-תִּירָא.
מַה-טּוֹב חֶבְלְךָ, בֶּן־חַיִל!
מַה־נָּעִים גּוֹרָלֶךָ!
נִצֶּבֶת לִימִינֶךָ
שֵׁגָל מְפֹאָרָה.
וּמַה מְּאֹד יְקָרָה
חַנָּה מִכָּל כַּלָּה!
כֻּלָּן דּוֹמוֹת אֶצְלָהּ
כַּחֹחַ לַשּׁוֹשָׁן.
אַף-הִיא מְאֹד נֶהְדָּרָה,
נָאוָה לָהּ תְּהִלָּה.
אַשְׁרֶיךָ אַתְּ בַּעְלָהּ!
מֵחֵלֶב תְּדֻשָּׁן.
לֹא-עוֹד תִּירָא מִפֶּגַע,
לֹא־עוֹד יִצְעַן בֵּיתֶךָ,
לֹא-עוֹד תִּמּוֹט רַגְלֶךָ;
הוֹדֶיהָ יִתְמְכוּךָ.
דְּוִד אָחִי, כָּל־רֶגַע
מֵעַתָּה כַּלָּתֶךָ

תַּשְׂמִיחַ אֶת-נַפְשֶׁךָ,
דַּדֶּיהָ יְרַוּוּךָ.
וּבְאַהֲבָתָהּ סֶלָה,
אָחִי יָקָר, תִּשְׁגֶּה;
וּכְמוֹ אָחוּ יִשְׂגֶּא
יִהְיֶה מְקוֹר חַנָּה.
דָּוִד, לְשׁוֹנִי תְלַהּ,
עָלֶיהָ אַב-תֶּהְגֶּה;
כִּי כַחַמָּה יַגֶּה
הֲדַר הָעֲדִינָה.
לְךָ בּוֹחֵר בַּטּוֹב,
אוֹהֵב אֶת-הַטּוֹבִים,
מוֹאֵס הַשּׁוֹבָבִים,
נָאוָה כְּלִילַת יֹפִי.
וְאַתְּ שָׂדֶה רָטוֹב,
אַיֶּלֶת אֲהָבִים,
יָפָה כַּכּוֹכָבִים,
כַּלָּה בְלִי כָל-דֹּפִי,—
צַהֲלִי אֶת-בּוֹעֲלֵיךְ,
וְלוֹ תְשׁוּקָתֵךְ,
וּלְמִי כָל-חֶמְדָתֵךְ
כִּי־אִם אֶל-הֶחָתָן?
אֵלָיו תְּנִי דוֹדַיִךְ,
עָלָיו כָּל־מַחְשְׁבֹתַיִךְ —
אָז תֶּרֶב תִּפְאַרְתֵּךְ.
בֵּיתֵךְ נָוֶה אֵיתָן.

טוּב טַעַם, חֵן וָדַעַת
רְבִיד אֶל־צַוָּארוֹ;
אָדֹם וְצַח עוֹרוֹ,
כַּלְּבָנוֹן כַּרְאֵהוּ.
וְאֶל רֹאשׁוֹ מִגְבַּעַת
יִרְאַת־אֵל יוֹצְרוֹ;
אַף־הוּא יִהְיֶה עֶזְרוֹ
כָּל־עֹנֶג יַשְׂבִּיעֵהוּ.
הֲלֹא תִּשְׁתַּעֲשָׁעוּ
מֵעַתָּה בְּאַחֲוָה;
לָבֶטַח וּבְשַׁלְוָה
הֲלֹא תָגִילוּ יָחַד.
קוֹל צָהֳלָה תִּשְׂבָּעוּ,
שָׂשׂוֹן וְרַב חֶדְוָה;
וְתִמָּלֵא תַאֲוָה
בְּלִי מוֹרָא וָפָחַד.
טוֹבוֹת יִשְׁלַח עוֹד אֵל
רַבּוֹת מִנִּי עַד־הֵנָּה,
וּבְרֶגַע יִפְקְדֶנָּה
תֵּשֵׁב עַל־הָאָבְנָיִם.
נִרְאֶה בְּיִשְׂרָאֵל
עוֹד זֶרַע רַב מִמֶּנָּה,
וְעֵינֵיכֶם תִּרְאֶינָה
בִּנְיַן יְרוּשָׁלָיִם.

לחתן.

תקע"ח.

מָצָא אִשָּׁה מָצָא טוֹבָה עֹמֶדֶת,
רָחוֹק מִפָּז מִכְרָהּ וּזְהַב פַּרְוָיִם;
יָשִׂישׂ יָגִיל עִמָּהּ כִּימֵי שָׁמָיִם,
עַל כָּל מַחְסוֹר בֵּיתוֹ הִיא הַשּׁוֹקֶדֶת.

עֹנֶג לַיְלָה וָיוֹם יַעְלָה נֶחְמֶדֶת,
אַשְׁרֵי בַעְלָהּ; מִסְפַּר יָמָיו כִּפְלָיִם.
וּכְגֶפֶן פּוֹרִיָּה בְּיַרְכָתָיִם,
זֶרַע בָּרוּךְ תַּצְמִיחַ עֵת לָלֶדֶת.

זֶה חֵלֶק אִישׁ יָשָׁר, רָחוֹק מֵרֶשַׁע,
וּכְעֶצֶם הַשָּׁמַיִם זַךְ לָטֹהַר;
כִּי רַק אֶל הַטּוֹבִים טוֹבָה יָאֲתָה.

אַתָּה אֵפוֹא, דוֹדִי, חָתָן טוּב תֹּאַר,
בִּמְנָת חֶבְלְךָ גִיל וּרְאֵה בְּיֶשַׁע;
כִּי אֵשֶׁת חַיִל מִי יִמְצָא? — מָצָאתָ.

לכלה.

תקע"ח.

נִכְּים אֲשֶׁר אִתָּהּ הָאַהֲבָה קָרָאָה,
חִישׁ נִקְבְּצוּ כֻּלָּם יַחְדָּו סְבִיבוֹתֶיהָ ;
וַתַּעֲנֶה : מִי-זֹאת הַבַּת אֲשֶׁר יָרֵאָה
מִבּוֹא בְּצִבְאוֹתַי , מְחַשְּׁקִים נֶחְבָּאָה ?

רַבָּה קְדֻשָּׁתָהּ , הַרְבֵּה מְאֹד נִפְלָאָה ;
עַד-אָן כְּלִמָּתִי אֶרְאֶה , וְאֶתְמַהְמֵהַּ ?
כָּל-דַּרְכֵי קַשְׁתִּי , הָבָה יְרוּ אֵלֶיהָ ,
אַל-תַּחְמְלוּ אֶל-חֵץ ; לָאַהֲבָה חָטָאָה .

פִּתְאוֹם לְמַטָּרָה הָיִית לְכָל-הֶחָיִל :
שְׁלַח לְעֻמָּתֵךְ אָז יַעֲקֹב אִישׁ חָיִל ,
וַתַּחְשְׁקִי יָפְיוֹ . וַיַּחְשֹׁק יָפְיֵךְ .

קָמוּ בְּנֵי בֵיתֵךְ כֻּלָּם וְהִרְחִיקוּהוּ ,
הָאֵל אֲשֶׁר יָרֵאת צִוָּה וְהִגִּישׁוּהוּ ;
כִּי גַם שְׁבִי גִבּוֹר יֻקַּח , וְלֹא שִׁבְיֵךְ .

שִׁיר ידידות.

כתוב בלשון סורי ומתורגם עברית לחתונת הסופר היקר

אברהם שלום

עם הבתולה ההדורה והמהללה רוזה כהן.

שִׁיר.

יְרַחֲשׁוּ שְׂפָתַי בְּחֶדְוָה
קוֹלוֹת תְּהִלָּה נְעִימִים.
אַבְרָהָם, סוֹפֵר מַשְׂכִּיל,
לְךָ יְזַמֵּר לְשׁוֹנִי.
יְשָׁרִים, יְדִידִי, כָּל דְּרָכֶיךָ,
בְּיִרְאַת יְיָ אָרְחוֹתֶיךָ;
בְּחָכְמָה וֶאֱמֶת חֶפְצֶךָ,
וֶאֱמוּנָה הֵמָּה מַעֲשֶׂיךָ.
שְׁפַל וְטָהוֹר רוּחֶךָ,
לֹא תִתְפָּאֵר אוֹ תִתְגָּאֶה.
אֱמֶת דְּבָרֶךָ, וְעִם כָּל גֶּבֶר
בְּלֹא עָרְמָה תִּתְהַלֵּךְ.
תּוֹרָה אָהַבְתָּ מִזָּהָב,
וְחָכְמָה מִכֶּסֶף נִבְחָר,
נַפְשְׁךָ בַּתּוֹרָה דָבֵקָה.
צָדָה לְךָ הַשָּׂטָן וַיֵּבוֹשׁ,
דֶּרֶךְ אֱמוּנָה בָּחָרְתָּ
מִכָּל עֹשֶׁר וּרְכוּשׁ.

אֲדוֹנֶיךָ, אֲשֶׁר אָהַבְתָּ, אֲהֵבֶךָ,
מִיָּדָיו שְׂכָרְךָ תִּקַּח:
הִנֵּה הָעַלְמָה, אֲשֶׁר הֵכִין לְגוֹרָלֶךָ,
לְמַעַן תִּשְׁתַּעֲשַׁע וְתִתְעַנֵּג;
מִזֶּרַע אַהֲרֹן הַכֹּהֵן,
בַּת מְלֵאָה חֵן.
נָאוָה הִיא וְנָאוִים מַעֲשֶׂיהָ,
נְעִימָה הִיא וּשְׁמָהּ נָעִים.
שְׂמַח בָּהּ אַף עֲלוֹז,
אַבְרָהָם, לְדוֹר דּוֹרִים,
וְיִרְבֶּה לְּךָ מִמֶּנָּה זֶרַע
בּוֹ תִשְׂבַּע נְעִימוֹת.
בֶּן שָׁלוֹם, יִשְׁנֶה שְׁלוֹמֶךָ,
וְאֶת יְדִידְךָ אֲשֶׁר אֵלֶּה כָּתַב אֱהַב.

צעיר המלמדים
שד״ל.

שיר ידידות בלשון סורי .

ט"ו באב התקפ"ט .

לזווָגֵה דסָפרָא מִיַקרָא

אַברָהָם שַלוֹם

עַם בתולתָא הדִירתָא וַשבִיחתא ירוזַא כָהֵן

מִאמרָא

גֶרתמון סֶפוָתי הַדָיָאִית
קָלֵא חלַיָא דקוֹלָסָא
אַברָהָם סָפרָא מהַונָא
לָךְ גֶהוֵה זָמַר לֶשָׁני
תּרִיצִין חַבִּיבי כָּל שבִילַיִךְ
בּדֶחלַת מָריָא אוֹרחָתָךְ
בְּחָכְמתָא וְקוּשְׁתָּא צֶבְיָנָךְ
וקוּשׁתָא הֶנוּן סוּעָרָנַיִךְ
סַבִּיכָא הי רוּחָךְ וּשַפיָא
לָא מֶשתַבהרַת אַו מֶתתּרִים
שׁרָרָא מֶלתָּךְ וּעַם כָּל אנָשׁ
דלָא טֶכנָא מֶתהַפַּךְ אַנתּ
יוּלפָנָא מֶן דַהבָא רחַסתּ
וחֶכמתָא מֶן סִאמָא נַבִיָא

נַפשָׁךְ בּנָמוּסָא נֶקפַּת
צָדָךְ סָטָנָא וַבהֵת *)
אוּרְחָא דהַימָנוּתָא גבַית
מֶן כָּל עוּתרָא וקֶנינָא
מָרָךְ דַּרחַמתּ לֵהּ רַחמָךְ
מֶן אִידַוהִי אַגרָךְ תּקַבֵּל
הָא עלַימתָא לפֶצתָךְ טַיֵּב
דּתֶתפַּרַג אָף תֶתבַּסַם
מֶן טוּהמֵהּ דַּאהרוֹן כָּהנָא
בַּרתָא מַליַת טַיבּוּתָא
שׁבִיחָא הִי וַשׁבִיחִין עבָדֶיהָ
בַּסִימָא הִי וַשׁמָהּ בַּסִים
הוִי חָדֵא בָהּ אָף רָוֵז
אַברָהָם לְדָרֵי דָּרִין
ונֶסבֵא לָךְ מֶנָהּ זַרעָא
דּמֶנֵהּ תֶסבַּע בּוּסָמָא
אוֹ בַר שׁלָם שׁלָמָךְ נאַרַב
ורָחמָךְ דּהָלֵין כּתַב אַחֵב

זעור מַלפָנָא
שמואיל דַוִיד לוּצַאטוּ.

*) כי נשאר נאמן עם עמו ועזב את אביו, אשר הניחו בילדותו בחוסר כל.

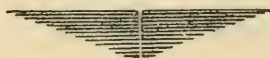
תינוק כותב לאביו ולאמו ביום מילת בן אחותו.

תקפ"א.

הִתְאַזְּרִי חֶדְוָה, כִּי מַה תִּירְאִי?
אִמִּי, בְּיוֹם שָׂשׂוֹן עִלְזִי וְשִׂישִׂי:
הַיּוֹם פְּרִי פִרְיֵךְ בַּחֵיק תִּשָּׂאִי,
לִרְאוֹת בְּאוֹר חַיִּים אוֹתוֹ תַגִּישִׁי.

אָבִי, עֲלֹז, אַבְרָם! כִּי עַל בִּרְכֶּיךָ
יָבֹא בְחֵיק אַבְרָם זֶרַע זַרְעֶךָ.

אָבוֹת מְאֻשָּׁרִים, גִּילוּ וּשְׂמָחוּ;
בִּרְכַּת לְבָבִי קְחוּ:
תִּרְאוּ לְנֶכְדֵיכֶם בָּנִים יִצְמָחוּ.

לאשה חכמה בת אחות אבי,

היא רחל בת ברוך בן הרופא והמשורר יצחק לוצאטו, אחי אפרים בעל בני הנעורים.

תקע"ו.

תּוֹרָה בַּת יוֹצֵר כֹּל, בַּת בּוֹרֵא רוּחַ,
שַׂרְתִּי בַבָּנוֹת תֹּמֶכֶת שֵׁבֶט,
כָּל־יֹפִי, כָּל־הוֹד בָּהּ; הִיא תָשִׁיב רוּחַ.
כָּל־רָז תֵּדַע, תִּמְשׁוֹךְ כַּסֵּפֶר שֵׁבֶט.

שָׂחָה אָז עֶת־דּוֹדִים וַתַּשְׁפֵּל רוּחַ,
וַתֵּלֶךְ לִדְרוֹשׁ דּוֹר בֵּין שֵׁבֶט שֵׁבֶט,
אֶל־יִשְׁמָעֵאל, אֶל־שֵׂעִיר, וּלְכָל־רוּחַ *)
כֵּן רָמֵי לֵב הוֹכִיחָה בִּלְתִּי־שֵׁבֶט.

מִי־זֹאת אֵפוֹא בַּת־כֹּחַ, עַצְמַת־חָיִל
כִּי טַח לִבָּהּ בַּטּוּחַ וּבְמוֹ־כֹפֶר,
מָאוֹס כָּל־בָּחוּר טוֹב אַף עֹשֶׂה חָיִל?

מָנוֹחַ אָן תִּמְצָא? אָן תִּמְצָא כֹפֶר?
תַּחְקוֹר תִּבְדֹּק כָּל־עִיר, כָּל־נוֹי, כָּל־חָיִל,
לֹא תִמְצָא־לָהּ לָנֶצַח אֶשְׁכֹּל כֹּפֶר.

אַךְ מָה אָמַרְתִּי נָא? מַה־שִּׂיג מַה־שִּׂיחַ?
לָתֵת לָזֹאת עֶדְנָה יִתְנַבֵּל מָשִׁיחַ.

לרחל.

תקע"ז.

גַּם כִּי אֵין בִּשְׂפָתַי חֵלֶק,
אֶכְתָּב־נָא אַף־אֲנִי חֵלֶק.
לָךְ אֶכְתֹּב, לָךְ בַּת־בָּרוּךְ;
לָךְ אֹמַר, טַעְמֵךְ בָּרוּךְ.

*) עיין עבודה זרה דף ב'

כִּי אֵין לְךָ כָּמֹנִי חֵפֶן
לְרִבּוֹת שִׁיר, אִם בּוֹ אֵין חֵפֶץ,
כִּי כִמְעַט וּכְרֶגַע פֶּשַׂע
בַּשִּׁירִים לֹא יֶחְדַּל פֶּשַׁע.
וּשְׁתִיקָה בִשְׁנַיִם סָלַע,
וּבְכָל-עֵת הִיא צוּר חֶלַע.
אַךְ יֹאמַר עַבְדְּךָ לָנֶצַח:
מַכְאוֹבִי אָנוּשׁ וָנֶצַח.
לוּלֵא שִׁיר אוֹי לִי נִדְמֵתִי,
אִישׁ סָכָל לַכֹּל נִדְמֵתִי.
אִישׁ סָכָל, אִישׁ סָכָל, יַעַן
בַּחָכְמָה חִכִּי לֹא יַעַן.
כִּי יָרֵאתִי, כִּי אָמַרְתִּי
חַטָּאת כִּי אִם הִתְאַמַּרְתִּי.
אַךְ אָמְנָם אִם אָשִׁיר זָמֶר,
לֹא אִירָא מִתּוֹא וָזָמֶר;
וּבְשִׁירָיו הַחֹבֵר חָבֶר
גַּם חַיּוֹת יָבִיא בֵּית חָבֶר.
אוּלָם אַתְּ תָּשִׁיב הֵנָּה:
חָכְמוֹתֶיךָ אַיֵּה הֵנָּה?
מַה־תִּירָא חֶרְפַּת אָדָם?
מַה־תַּ[illegible]פִּיר? מַה תִּתְאַדָּם?
אַךְ שִׁמְעִי רָחֵל בַּת־דַּעַת,
שִׁמְעִי נָא, כִּי לָךְ לָדַעַת,
כִּי אִם יֶשׁ אֵל חַי עִמִּי,

עוֹד אֶכְתֹּב אֶל בַּת־עַמִּי
דַּרְכֵי־יֹשֶׁר, דַּרְכֵי־חֶסֶד,
מַרְחִיקִי גִלּוּלֵי חֶסֶד;
לִפְתָאִים מִלִּים אָשִׁיבָה,
וְלִישָׁנָה תּוֹרָה אָשִׁיבָה.
אַחַת הִיא עַל־כֵּן אֹמַר,
פֶּן יִקְרֵנִי רַע אוֹמֵר,
בִּנְעוּרֵי עוֹדִי רָשׁ, דָּל,
תִּתְגַּל נָא חָכְמַת רשד"ל;
בִּנְעוּרַי טֶרֶם קִנְאָה
תִּתְעוֹרֵר תָּשִׂים קִנָּהּ.
וַיְהִי מָה, בָּרוּךְ טַעְמֵךְ,
עוֹד עָמַד בָּךְ כָּל־טַעְמֵךְ.
אִם עָלַיִךְ קַו נָטָיו,
לֹא נָמַר רֵיחֵךְ עַד־כֹּה,
אַל תַּבִּיעִי כֹּה וָכֹה.
הֵן כָּל־עוֹד אֶהְיֶה בוֹחֵן
מִכְתָּבֵךְ, אֶמְצָא בוֹ חֵן.
אֶת־מִלַּיִךְ יִשְׁמַע־אֵל
הָעוֹזֵר אֵם יִשְׁמָעֵאל,
וִיקִימֵם מִתָּו עַד אָלֶף,
וִיחַיֵּנִי שָׁנִים אָלֶף,
וּבְכֻלָּם אֶהְיֶה לַח, טוֹב,
וּבְכֻלָּם אֶדְרוֹשׁ לָךְ טוֹב.
מִמֵּךְ צוּר יָסִיר כָּל־צִיר,

וּבְיָמֶיךָ יִשְׁלַח צִיר;
מָעוֹן יָשִׁיב כָּל־אִישׁ,
בַּל־יִשָּׁמֶה, בַּל־עוֹד יַבְאִישׁ;
וִימַהֵר מוֹעֵד גִּילֵךְ,
וִישַׂמַּח בֶּן־גִּילֵךְ.

וזאת תשובתי. *)

תקע"ח.

יוֹסֵף בֶּן־יִשְׂרָאֵל לִקְרָאתוֹ בָּאתִי,
חָקַרְתִּי מַעֲלָלָיו; אוּלָם שׁוֹמַמְתִּי,
וַיִּחַר אַפִּי בוֹ, אַף הִתְחַמַּמְתִּי:
דִּבַּת אֶחָיו רָעָה הֵבִיא, קָרָאתִי.

אַךְ לָמָּה אֶתְעַבַּר עֶבְרָה רַבָּתִי?
כָּבָה אֵשׁ קִנְאָתִי, וּלְבָבִי שַׂמְתִּי
לִשְׁבַע עֶשְׂרֵה יָמָיו; עַל־כֵּן זָמַמְתִּי,
כִּי מַלְשִׁינִים רֹב הַבָּנִים מָצָאתִי.

אַתָּה, כִּי אֵין אִתְּךָ נַעַר וָחֹרֶף,
בַּקְּצֵה הָאַחֵר לִבְּךָ יָגֵל;
וּלְכָל דִּבָּה רָעָה פָּנִיתָ עֹרֶף.

*) זו היא תשובה לר' יוסף אליעזר מורפורגו, אבי רחל, **על שיר השבח** ששלח לו בקראו את „כנור נעים".

אַךְ אֶשְׁתּוֹמֵם לִבִּי וּסְעִפַּי שָׁטוּ,
כּחָם יִמְאַס כָּבָל, יִרְמֹס בָּרָגֶל:
אֵיכָה מִבּוּז יוֹסֵף שִׁירַי נִמְלָטוּ?

מִבּוּז נִמְלַטְתִּי? לֹא רַק־עַד־פֹּה בָּאתִי:
גַּם־שֶׁבַח יִתֶּן־לִי! לָזאת שׁוֹמַמְתִּי.
שֶׁמֶשׁ יִקְרָא אוֹתִי: „בּוֹ הִתְחַמַּמְתִּי״.

„מַעְיָן רַבָּתִי״ בִּזְמִירוֹ קְרָאתִי.
יֹאמַר, כִּי יֵשׁ לוֹ בִּי תִקְוָה רַבָּתִי,
אֶל־יִשְׂרָאֵל כָּבוֹד, יֹאמַר, כִּי שַׂמְתִּי.
וּלְבָבִי מַה־יֹאמַר? יֹאמַר: זָמַמְתִּי,
כִּי רַק הַפַּעַם שָׁוְא אִתּוֹ מָצָאתִי.

אַךְ עַל־דַּלְתוֹת חָכְמָה קַיִן וָתֹרֶף
בְּנְךָ, יוֹסֵף, יִשְׁקֹד, וּלְבָבוֹ יָגֵל;
וּלְשַׁעְשׁוּעֵי תֵבֵל יִפְנֶה הָעֹרֶף.

אָז, עֵת רַק בַּבִּינָה סַרְעַפָּיו שָׁטוּ
וּלְבַד בִּנְתִיבוֹת אֵל יִשָּׂא רָגֶל,
אוּלַי אֹתָכָה לֹא יַכְזִיב לוּצָאטוּ.

וזאת תשובתי. *)

תקע"ח.

לָמָּה מִסִּכְלוּתִי כֹּה הִתְעַלַּמְתָּ,
וַיְחַנֵּנִי תִּפְאֶרֶת כִּנּוֹרֶךָ?
טָעַמְתִּי וָאֶשְׂמַח נֹפֶת שִׁירֶךָ, —
וּלְאִישׁ כָּמֹנִי הוּא? לֹא טוֹב זַמֹּתָ.

אֵיכָכָה לֹא אַחְפִּיר? אוֹתִי הִכְלַמְתָּ:
מִי אָנִי כִּי אֶהְיֶה בֵּין מַכִּירֶיךָ?
תּוֹלַעַת אָנֹכִי, אַתְּ הוֹד הוֹרֶיךָ, —
אֵיכָה מִתֵּת לִי שֶׁבַח לֹא נֶאֱלַמְתָּ?

הִנֵּה הִתְרַגֶּזְךָ, נָרֵשׁ בָּשְׁתֶּךָ,
יַעַן אָמוֹר תֹּאמַר, בַּשִּׁיר חוֹלַלְתָּ —
נָאוָה שִׁירַת דּוֹדִי לִכְבוֹד כַּרְמֶךָ.

יִשְׂמַח אָבִיךָ, תָּגֵל יוֹלַדְתֶּךָ,
אַל־תֹּאמַר לִי; שֶׁבַח אֵלַי פִּלַּלְתָּ
קַח־לְךָ אַתָּה, כִּי הַבִּינָה אִמֶּךָ.

*) זו היא תשובה לר' יצחק בר שלמה לוצאטו, ששלח לו ג"ב שיר שבח ותהלה.

אַקְדָּמוּת מִלִּין.

שדב"חל לשחב"ל שְׁלָם

(י"ב סיון תק"ף).

אַקְדָּמוּת מִלִּין וְשָׁרָיוּת שׁוּתָא
אוּלָא שָׁקֵילְנָא הַרְמָן וְרִשׁוּתָא.
בְּקוּשְׁטָא יָדַעְנָא דְּלָא חָזֵי לִי לְמִכְתָּב לָךְ אִגַּרְתָּא
בָּתַר דְּלֵית אַנְתְּה מוֹתִיב לִי תְיוּבְתָּא
גְּלִיתָ דַּעְתָּךְ דְּלֵית לָךְ בְּמִלֵּי רְעוּתָא
גִּירָא בְּעֵינֵיהּ דְּשִׂטְנָא דְּאַזְעִיר בָּךְ זְרִיזוּתָא
דְּלֵית אַתְּ מְהַשְׁבַּח נָיְיחָא בְּפִתְגָּמֵי חָכְמְתָא
דְּבָעַיִן סִינוּקָא וְלֵיעוּתָא
הַכְדֵּין אֲמִינָא אִשְׁתָּעֵי בַּהֲדָךְ בְּמַאי דְּאִית לָךְ בֵּהּ צְבוּתָא
הֲלָא דָא הִיא רְחִימְתָּךְ בְּחִירְתָּא
וְלָאו הָכִי הוּא דְּדָא הִיא בַּת זוּגָךְ רְחִימְתָּא
וְלָא תַעְדֵּי מִלִּבָּךְ עַד זְבוּלָא בַּתְרַיְתָּא?
זִמְנָא דְנָה אֲנָהְנָא עִמָּךְ קְרָבָא וּמַצּוּתָא
זִינָךְ יִשְׁתַּנּוּן עֲלָךְ בְּאֵימָתָא רַבְּתָא
חֲבִיבִי כְּעַן אִיתְעַר מִשִּׁנְתָּא אֲרִיכְתָּא
חֲזִי בִּישָׁן שַׂגִּיאָן דְּנָפְקָן מֵהַאי דַעְתָּא
טַר פִּתְגָּמֵי בְּלִבָּךְ וְאִסְתְּכֵי בְהוּ בְּכָל שַׁעְתָּא
טָעוּתָא דָךְ תִּמְשְׁכִינָךְ לְמִיכְפַּר בְּאוֹרַיְיתָא

יַצִּיבָא מִלְּתָא (אַמְרֵת) דְּכֹלָּא בִּגְזֵרְתָא
יַת כָּל דִּי עָבֵד אֱנָשָׁא גְּזַר אֱלָהָא בְּקַדְמִיתָא
כְּעַן לֵית דָּתָא בְעָלְמָא דְּלָא תֶהֱוֵא בַהּ אֱלָהָיוּתָא
כָּל קֳבֵל דִּי כָלְהֵן הֲקִים יָתְהוֹן אֱלָהָא בִּרְעוּתָא שְׁלֵימָתָא
לָא אֵימָא דְכָל דָּתָא וְדָתָא תֶהֱוֵא טַבְתָּא
לָאו הָכִי דְּהָא יָכִיל אֱלָהָא לְמִגְזַר מִלְּתָא דְאִיהִי לְעֵינֵי בַר נַשׁ בִּישְׁתָא.
מֵימַר בְּרַם אֲמִינָא דְּאִית אֱלָהָיוּתָא בְּכָל דָּתָא וְדָתָא
מִן בִּגְלַל דִּי כָלְהֵן כְּמִצְבְּיֵהּ דִּי אֱלָהָא הֲוָה לְהוּ מַלְכוּתָא
נְפָקָא מִנָּהּ דִּי כָל נִימוּסָא וְכָל הֵימְנוּתָא
נְגֵד וּנְפֵק מִן קֳדָמוֹהִי וְלֵית בֵּינֵיהוֹן אַבְדַּלְתָּא
סָגְדִין לְשִׁמְשָׁא וּלְסִיהֲרָא פַּקִּיד אֱלָהָא לַחֲדָא מְדִינְתָּא
סָבְרִין דְּלֵית בַּר אֱלָהָא חָד אֲמַר לְאוּמָּה חוֹרַנְיְיתָא
עָבְדִין אֱלָהָא עִלָּאָה וְאוּף צַלְמָא וּדְמוּתָא
עָנֵה מַלְכָּא וַאֲמַר לְעַמְמֵי כוּתָא
פִּקּוּדוֹהִי כָלְּהוֹן נָטְרִין וּמַאי בֵּינַיְיהוּ וּבֵין אוּמָּה חֲבִיבְתָא
פִּתְגָמוֹהִי מִדְּבַרְנָא דְכָלְּהוֹן וּמַאי בֵּין קוּשְׁטָא וּבְדוּתָא?
צְדוּקַיָא וּפְרוּשַׁיָא חֲלָקִין בְּאִיגְּרָא דְבָתַר מוֹתָא

— — — — — — — — — — — — — —

— — — —

קַבִּילוּ כָלְּהוֹן מִפּוּמֵיהּ דֶּאֱלָהּ חַיָא וּמָאן הוּא דְיִסְבַּר שָׁלוּתָא?

קוּשְׁטָא בְּרַם חַד לְחוּדֵיהּ אִיתוֹ וּשְׁאָרָא מִלָּה כִּדְבָה וּשְׁחִיתָה

רַעְיוֹנֵי לִבְבָךְ יֵאמְרוּ עַל כָּל אוּמָּה מִשְׁבְּשְׁתָּא

רוּחַ אֱלָהִין קַדִּישִׁין אַטְעֵי יָתֵהּ — — —

שְׁפַר בְּרַם קֳדָמַי לְמִשְׁאַל שְׁאֵלְתָּא

שְׁאֵלְנָא אֲמַאי לָא אִפְשָׁר דְּתֶהֱוֵא אוּף הֵימְנוּתָא טָעוּתָא

תִּתְקַל מִלַּי בְּמֹאזַנְיָא דִי חָכְמְתָא וּבִיוּנְתָא

תֵּימִין דְּכָל מִלַּי אִינּוּן עַל הֶבְתִּי יְגַר שָׂהֲדוּתָא

תריאשתא יום תריכר לירחא תליתאי בשנת בק"לב לאלכסנדר

אחוך שמואיל דויד.

לכבוד הקיסר.

תקפ"ט.

עִיר עַל גּוֹזָלָיו נֶשֶׁר שָׁמַיִם;
כַּבִּיר, עִזּוּז, רַחֲמָן יָסֵךְ עָלֵימוֹ.
מִי־זֶה יַחֲרִיד קִנּוֹ? עֵינוֹ אֲלֵימוֹ
חֵץ, מַפָּח, מֶרֶשֶׁת, מִשְׁנַיִם.

כָּכָה לִשְׁלוֹם בָּנָיו יִפְקַח עֵינַיִם
מֶלֶךְ אַדִּיר, מֶלֶךְ חָסִיד, רוֹעֵמוֹ:
בִּנְאוֹת שַׁלְוַת הַשְׁקֵט הוּא יַרְבִּיצֵימוֹ,
וְצַר שֹׂנֵא שָׁלוֹם יִמְחַץ מָתְנַיִם.

בֵּין מַלְכֵי אֶרֶץ, פראנץ, יָקַרְתָּ אָתָּה,
כִּי שֵׁבֶט מִישׁוֹר שֵׁבֶט מַלְכוּתֶךָ,
וּמְכוֹן כִּסְאֲךָ צֶדֶק שָׁלוֹם נָתַתָּ.

תְּחִיֶה, תִּקְוַת עַמִּים, אַתְּ מַלְכֵי־צֶדֶק;
תְּחִיֶה, עַמּוּד תֵּבֵל וּמְחַזֵּק בֶּדֶק;
תְּחִיֶה, וּלְדוֹר דּוֹר כֹּה יִהְיֶה זַרְעֶךָ.

לידידי יוסף בן ברוך אלמנצי.*

תקצ"ז.

אֹמַר לִבְנוֹ בָּרוּךְ: בָּרוּךְ אַתָּה הוֹדִי,
נֹתֵן כָּבוֹד וָהוֹד לְשִׂפַת גֵּיא חִזָּיוֹן.
אַלְמָנָה גַּלְמוּדָה, שַׁכֻּלָה מִדּוֹר הוֹרָהּ,
יֹשֶׁבֶת עַל־עָפָר, הוֹשַׁבְתָּ אַפִּרְיוֹן;
אַחַר בָּלָה מִז־ - - - - קֵן עוֹרָהּ וּבְשָׂרָהּ,
הֱשַׁבְתָּ לָהּ עֶדְנָה לָתֵת לָהּ הֵרָיוֹן.
אָז הִשְׁמִיעָה קוֹלָהּ, אָז הֵיטִיבָה נַגֵּן
עַל־נֵבֶל עֲלֵי־עָשׂוֹר וּבְכִנּוֹר הִגָּיוֹן.
וּבְרָכוֹת לְמַשְׁבִּיר לִנְזִיר אֶחָיו יוֹסֵף
תְּבֹאתָה לִבְלִי דַי תַּעְתִּיר אֶל־אֵל עֶלְיוֹן.
וּלְקָדְקֹד בּוֹזֵי אֵם עָלֶיהָ מַלְעִיגִים
יִשְׁפֹּךְ קָלוֹן וָבוּז, יָרִיק כּוֹס בִּזָּיוֹן.
לָכֵן אוֹדֶה שִׁמְךָ וּתְהִלָּתְךָ אַגִּיד,
וּלְכֹל עִבְרִים אֶקְרָא: עוּרוּ אַנְשֵׁי רִפְיוֹן!
שָׂרָתִי בַלְּשׁוֹנוֹת הָאֵם הָעִבְרִיָּה—
חִישׁוּ הַמְצִיאוּ לָהּ מִדַּלּוּתָהּ פִּדְיוֹן.
שׁוּבוּ שׁוּבוּ בָנִים הַשּׁוֹבָבִים, כִּי בֵן
אֶת־יוֹלַדְתּוֹ בֹּזֶה! לֹא יוּכַל נִקָּיוֹן,
חֶלְקָהּ זָבַת חָלָב הֵן לָנוּ מוֹרָשָׁה,
אֵיכָה נְטוּשׁ אַתָּה וּתְהִי חֹרֶב צִיּוֹן!

---

*) נדפס בסוף ספר הגיון בכנור.

יֹאבַד בָּז יִקְהַת-אֵם וּלְזִקְנַת-אָב יִלְעַג,
וַיַּעַשׂ גִּלּוּלָיו אֲמַנְצְפַצִּיּוֹן.
תִּדְבַּק לָשׁוֹן לַחֵךְ, אַף תִּכַּה עֵין יָמִין,
יָבוֹשׁ תִּיבַשׁ יָדִי, אִם אֶשְׁכָּחֵךְ צִיּוֹן.

לכבוד החכם המופלא

מוה"רר שלמה יהודה הכהן רפאפורט נ"י

בשבתו על כסא הרבנות בעיר טרנופול.

(כ"א כסלו תקצ"ח).

שָׁלַחְתִּי לְךָ סִפְרִי, עַל-כֵּן הוֹחַלְתִּי
לִכְתֹּב אֵלֶיךָ עַד תִּכְתֹּב אֵלָי;
הוֹחַלְתִּי מִשְׁפָּטְךָ עַל-מִלָּי,
אִם קֹשֶׁט אִם עָמָל הָרִיתִי, חַלְתִּי.

אַךְ לִשְׁמוּעָה כִּי בָאָה
יִפָּתַח פִּי פִּתְאוֹם,
חֶדְוָה תַּשְׁלִיךְ מַחְסוֹם.
הֶאָח הֶאָח! אֶקְרָאָה.

רַבַּת עַל-כֵּס מֹשֶׁה עַד-כֹּה יָשָׁבוּ
מוֹרִים חַסְרֵי לֵבָב, מַקְדִּירֵי זֹהַר-
תּוֹרָה, בָּרָה כַּכּוֹכָבִים לָטֹהַר;
עַד כִּפְתָאִים עִוְרִים עִבְרִים נֶחְשָׁבוּ.

רַבַּת אַנְשֵׁי צָפוֹן שֶׁקֶר אָהֵבוּ,
פִּלְפּוּלֵי שָׁוְא, בַּעַל שֵׁם טוֹב, וָזֹהַר;

נַיַּרְבּוּ לַמַּתְעִים מַתָּן וָמֹהַר,
וּמְתֵי חָכְמָה מְתֵי רָעָב עָזָבוּ.
וַיַּחְמֹל עַל-עַמּוֹ יֹצֵר הָאָרֶץ;
וַיָּקֶם אִישׁ גִּבּוֹר וּמְחַזֵּק בֶּדֶק,
לַעֲקֹר קוֹצֵי כַרְמוֹ וְאֶמֶת לָטַעַת.
וַיֹּאמֶר לִשְׁלֹמֹה: קוּם לְךָ אִישׁ דָּעַת;
אַתָּה כֹהֵן לָעַד, אַתְּ מַלְכִּי-צֶדֶק;
אַתָּה תִרְעֶה עַמִּי, תִּגְדֹּר כָּל-פָּרֶץ.

ד' תמוז תקצ"ט.

מִי זֶה לָנוּ יָשִׁיב יָמִים יָשָׁבוּ
עַל כֵּס מֹשֶׁה רַק יִשְׁרֵי-לֵב? לֹא זֹהַר
חָכְמַת-שָׁוְא תִּפְאַרְתָּם; וּלְתֹם וּלְטֹהַר
עַנְוַת-לֵב וּקְדֻשָּׁה רָמִים נֶחְשָׁבוּ.
לֹא הִתְגַּדֵּל, לֹא הִשְׂתָּרֵר אָהָבוּ;
לֹא עֹשֶׁר, לֹא כָבוֹד, מַתָּן וּמֹהַר
אִוּוּ. לוֹבֵשׁ הַשַּׂק, יוֹצֵא מִסֹּהַר
הִלְבִּישׁוּ כֻתָּנְתָּם. כִּסְאָם עָזָבוּ.
לֹא כֵן הַיּוֹם: רַבִּים כָּבוֹד בָּאָרֶץ
כָּל יִשְׁעָם, כָּל חֶפְצָם; לֹא חַזֵּק בֶּדֶק,
וּזְרוֹעַ חֶסֶד, וֶאֱמוּנָה לָטָעַת.
אִישׁ לִידִידָיו יֶאֱרֹב; חָכְמַת וָדַעַת
יֵחָשֵׁב נַבְלוּת עֶרְוָה, אַף סַלֵּף צֶדֶק.
שִׂמְחוּ בוֹ! בִּטְחוּ בוֹ! זֶה יִגְדָּר-פָּרֶץ!!

למשורר שמו מאיר, אשר ראה דמות פני וכתב אלי, כי פיו דומה לפי.

תקצ"ח.

מֵאִיר, כְּפִי כֵּן פִּיךָ
תֹּאמַר—וּמִי יִתֵּן וְיִצְדַּק פִּיךָ!
וִיהִי! וְהֶרֶךְ אָרֶץ
תִּמְאַס לְעוֹלָמִים וְתַשְׁלִיךְ אָרֶץ.
מֵהַהֲלִיק שִׂים יָדְךָ עַל פִּיךָ;
כִּלְבָבְךָ כֵּן פִּיךָ.
תִּצְעַר בְּזַעַם אֶרֶץ,
תָּדוּשׁ בְּאַף גֵּאִים וְרִשְׁעֵי אָרֶץ.
אָז מַחֲמָאוֹת פִּיךָ
(כִּי מָתְקוּ מִצּוּף נְעִימוֹת פִּיךָ)
יִהְיוּ לְכָבוֹד לָךְ בְּכָל הָאָרֶץ,
יִהְיוּ לְרָצוֹן גַּם לְיוֹצֵר אָרֶץ.
אִם תַּחֲזִיק כּוֹשֵׁל בְּתוֹרַת פִּיךָ,
אִם נִשְׁבְּרֵי לֵבָב יְאַמֵּץ פִּיךָ,
תַּחְמוֹל וְלֹא תִבְזֶה קְטַנֵּי אָרֶץ,
תוֹכַח בְּמֵישָׁרִים לְעַנְוֵי אָרֶץ;
אִם חוֹטְאִים תָּשִׁיב בְּנֹעַם פִּיךָ,
אִם זוֹלְלִים תַּחְכִּים וּמֵהֶם פִּיךָ
יָקָר וְטוֹב יוֹצִיא: „חֲזַק בָּאָרֶץ",
יֹאמַר אֲדוֹן הָאָרֶץ;
„דַּבֵּר, וְאָנֹכִי אֶהְיֶה עִם פִּיךָ:
מֵאִיר, כְּפִי תִהְיֶה, כְּפִי כֵּן פִּיךָ".

לידידי יהושע העשיל שור.

בראש ספר בתולת בת יהודה.

ניסן תקצ״ט.

יְהוֹשֻׁעַ! בְּתוּלַת בַּת יְהוּדָה,
אֲשֶׁר תַּכְלִים פְּנֵי חַמָּה בְּהוֹדָהּ,
כְּתָבוּהָ לְגוֹרָלְךָ שְׁחָקִים;
וְהָאֵל לְךָ בְיוֹם רָצוֹן יְעָדָהּ,
וְהַחָכְמָה וְהַכָּבוֹד לְצִדְּךָ
קְרָאוּהָ, וְהַחֵשֶׁק צְמָדָהּ.
לְמִי עַלְמָה סְגֻלַּת הָעֲלָמוֹת,
כְּלִיל יֹפִי וְכָל־חֶמְדָּה חֲמוּדָה?
חֲבַצֶּלֶת בְּסוֹף צָפוֹן נְטוּעָה,
וְיָרִיחוּ בְּנֵי תֵימָן כְּבוֹדָהּ,
וְאָזְנִי שָׁמְעָה שִׁמְעָהּ וְשִׁבְחָהּ,
וּמַהֲלָלָהּ בְּלִי קֵצֶה וּמִדָּה —
לְךָ, דוֹד, יָאֲתָה וּלְךָ לְבַדְּךָ,
נְשִׂיא חָכְמָה וְהָעֹמֵד בְּסוֹדָהּ,
לְךָ, בָּחוּר, בְּחִיר אַרְצְךָ וְנִזְרָהּ —
לְךָ נָאוָה פְּאֵר בָּנוֹת יְחִידָה,
פְּאֵר נָשִׁים וָחֹמֶר מִקְּרוֹשִׁים,
אֲשֶׁר כָּל מַעֲלוֹת בָּהּ לַאֲגֻדָּה.
תְּמִים דֵּעִים, תְּמִים דֶּרֶךְ, תְּמִים לֵב,
נְזִיר אֶחָיו, יְהוּדָה, הוּא יְלָדָהּ.

עֲלֹז וּשְׂמַח. יְדִיד לִבִּי בְּחַבְלָךְ,
וְהִיא תִהְיֶה עֲלֵי לִבְּךָ אֲפוּדָה.
חֲדֵה בָהּ כָּל־יְמֵי אֶרֶץ וְשַׂחֵק,
יְנַק וּשְׂבַע וְהִתְעַנֵּג בְּשׁוֹדָהּ;
כְּאַיֶּלֶת אֲהָבִים יַעֲלַת חֵן,
עֲדֵי־עַד שִׂישׂ וְלֹא תֵדַע חֲרָדָה.
וְכָכֶם זַרְעֲכֶם יִדְמֶה, וְיָרוּם
לְשֵׁם עוֹלָם בְּפִי קָהָל וְעֵדָה.
וְעַתָּה מַה־לְּעֶבֶד רָשׁ תְּשׁוּרָה
לְהָבִיא לְךָ בְּיוֹם זֶה מַס וּמִדָּה?
וּמַה־כֹּחַ עֲרַל לָשׁוֹן וְנִקְלֶה
לְהוֹסִיף הוֹד לְבָרֶקֶת וּפִטְדָה?
אֲבָל אָבִיא לְפָנֶיךָ זְמִירוֹת,
אֲבִי הַשִּׁיר, יְהוּדָה שַׂר תְּעוּדָה.
בְּמַאְפֵּל אָבְדוּ שָׁנִים וְדוֹרוֹת,
עֲדֵי קַמְתִּי וְגִלֵּיתִי אֲבֵדָה.
בְּתוּלוֹת הֵן וְגֶבֶר לֹא יְדָעָן,
וְהֵבֵאתִי לְיָפְיָן יוֹם פְּקֻדָּה;
וְרִבִּיתִי מְחִירֵיהֶן. וְהָיָה
זְהַב אוֹפִיר בְּעֵינַי אָז לְנִדָּה.
וְהֵא לָךְ מִצְּרוֹר בְּשָׂמָן בְּרָכָה,
מְעַט פַּנַּג, מְעַט קָנֶה וְקִדָּה.
קְחָה, דוֹדִי, תְּשׁוּרַת רָשׁ, וְתִרְצֶה,
יְהוֹשֻׁעַ! בְּתוּלַת בַּת יְהוּדָה.

שירת הזונה.

אשר כתבתי אל החכם יאבט ע"ה כי באגרתי הראשונה **כתב** אלי

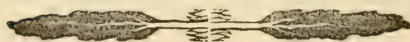
מי יתנך כזאח לי לפ"ק ·

ואחרי כן נתעכבו אגרותיו בדרך ונשארתי כשלשה **ירחים** בלי מכתב ממנו.

(ניסן ת"ר).

זוֹנָה טוֹבַת חֵן, מוֹכֶרֶת גּוֹיִם;
נוֹדָע וּמְהֻלָּל יָפְיֵךְ בָּאִיִּים.
מֵהֹדוּ, מִכּוּשׁ יֶאֱתָיוּ דוֹדָיִךְ,
צָפוֹן גַּם תֵּימָן הִרְבּוּ אֶתְנַנָּיִךְ.
גַּם אֲנִי, הֶאָח! הָיִיתִי דוֹדֵךְ,
אָכַלְתִּי דִּבְשֵׁךְ, רָוִיתִי בַדֵּךְ.
נַפְשֵׁךְ כִּי חָשָׁקָה, מַה טּוֹב גּוֹרָלִי!
לֹא נֵדֶה נָתַתִּי, אֶתְנָן נָתַתְּ לִי;
מִי זֶה, אָז אָמַרְתְּ, מִי זֶה יִתֶּנְךָ
אָח לִי! אֶמְצָאֲךָ בַּחוּץ אֶשָּׁקְךָ.
רָאוּ כֵּן תָּמָהוּ חֶמְדַּת רוֹאֵיהֶם,
תּוֹלַעַת קִנְאָה תַּרְקִיב עַצְמֵיהֶם.
אֵיכָה מִשָּׁמַיִם נָפַלְתִּי לִתְהוֹם?
אֵיכָה מִלִּבֵּךְ נִשְׁכַּחְתִּי פִּתְאוֹם?
עַד אָנָה מִמֶּנִּי תַּסְתִּירִי מַרְאַיִךְ?
עַד אָן מִנֶּגְדִּי תָּסֵבִּי עֵינַיִךְ?
אֵיכָכָה צָרַי פִּתּוּךְ וַיּוּכָלוּ?

אֵיכָה סַרְעַפַּיִךְ   בַּהֶבֶל יֶהְבָּלוּ ?
אוֹי לִי – אַךְ אוֹי לָךְ.   הָלַכְתְּ שׁוֹבָב,
כִּי לֹא כִלְבָבִי   תִּמְצְאִי לֵבָב.
יוֹנָה, שׁוּבִי שׁוּבִי   אֶל חֵיק נֶאֱמָנֵךְ,
חוֹתָם עַל לִבִּי   לָעַד זִכְרוֹנֵךְ.
יוֹנָה, שׁוּבִי נָא,   חִבְשִׁי מַכָּתִי,
מִבּוֹר תַּחְתִּיּוֹת   הַעֲלִי חַיָּתִי.
הוֹשִׁיעִי, הוֹשִׁיעִי   נִגְוַע גּוֹעַ,
יַחְדָּו כִּימֵי קֶדֶם   נָגִיל נִשְׁתַּעְשֵׁעַ.
עָוֹן וּמְקַנֵּא   לָנֶצַח יֶחְפָּר,
וּבְרִית אַהֲבָתֵנוּ   לָעַד לֹא תוּפָר.

שירת הזונה.

ההופכת שלחנה.

אל החכם הנ"ל בהתאחר אגרותיו אלי,
עם התראותו כאוהבי ביורנאל שלו.

(כסלו תר"א).

זוֹנָה מַחְמַד עַיִן,   לִבִּי חָשַׁק בָּךְ,
שֻׁלְחָן לִי תַּעַרְכִי   אֵיכָכָה נֶהְפַּךְ ?
אֶל־דּוֹד הַנֶּאֱמָן   נֶעֱקַשְׁתְּ בִּדְרָכָיִךְ;
דּוֹדַיִךְ תִּתְּנִי,   תַּסְתִּירִי פָּנַיִךְ,
כָּזֹאת מִי שָׁמַע ?   מִי זֶה רָאָה אֵלֶּה ?
בַּרְכֵּךְ מֵהָבִין   רוּחִי תִּקְצַר תֵּלֶא.

חַיָּה וּבְהֵמָה   תַּחֲרֹשְׁנָה עֲלֵי־גַב;
מִצְרִי וִיוָנִי   אוּלַי כֹּה יֶעְגַּב.
„פְּגוּל, תּוֹעֵבָה!"   הַטֶּבַע דִּבֵּר;
פָּנִים אֶל־פָּנִים   אָדָם יִתְחַבֵּר.
יָפָה, שׁוּבִי שׁוּבִי,   עֵינַיִךְ הַרְאִינִי;
רַנִּינִי מֵרְאַיִךְ,   קוֹלֵךְ הַשְׁמִיעִינִי.
הִבִּיטִי עֵינַי   בְּעֵר מֵאֹפֶה;
אִמְרִי: נֶאֱמָנִי,   לִבֵּךְ מַה יָּפֶה!
יָדַעְתִּי, יָדַעְתִּי   סִתְרֵי כִלְיוֹתַיִךְ:
מִזַּעַם עֵינַי   יָגוּרוּ עֵינַיִךְ;
כִּי אַתְּ אֵשֶׁת חַיִל,   אַתְּ אֵשֶׁת צָבָא.
אֶל כָּל הָעוֹבֵר   מוֹכֶרֶת אַהֲבָה;
עַל כֵּן תֶּחֶרְדִי   וְעֹרֶף תִּפְנִי,
לְבִלְי בַּת עֵינֵךְ   תִּפְגּוֹשׁ בַּת עֵינִי.
יָדַעְתִּי, יָדַעְתִּי.   אָכֵן אַל תִּירָאִי;
חֵמָה וִיקוֹד אַף   לֹא עוֹד כִּי תִמְצָאִי.
יוֹנָה, שׁוּבִי שׁוּבִי,   הָסֵבִּי פָּנַיִךְ;
יָרִיקוּ שָׁלוֹם   עֵינַי אֶל עֵינַיִךְ.
יוֹנָה, שׁוּבִי שׁוּבִי,   דַּבְּרִי דָבָר,
אִמְרִי: שָׁלוֹם לָךְ   הַלֵּב הַנִּגְבָּר;
אִמְרִי אַךְ בַּסֵּתֶר,   רָחוֹק מֵעֵדִים:
יְקָרְתְּ, נָעַמְתְּ,   נֶאֱמָן בַּדּוֹדִים.

ד' אב הת"ר.

a Marco Goldmann di Türnau.

אָעִירָה כִנּוֹרִי, עֵדוּת וָנֵזֶר,
דּוֹדִי, לָתֵת עָלֶיךָ.
כִּי נֹחַם לִנְחֶמְיָה נֹפֶת מִלֶּיךָ
הָיוּ, וּלְעֶזְרָא עֵזֶר.

גִּנְזֵי כֹרֶשׁ, דָּרְיָוֶשׁ, אַרְתַּחְשַׁשְׁתָּא,
בָּבֶל, פָּרַס, מָדַי אַתָּה מִשַּׁשְׁתָּ,
זִכְרוֹנוֹתָם קָרָאתָ;
עִם הָעוֹלִים מִן הַשִּׁבְיָה עָלִיתָ,
אַתָּה רֹאשָׁם לִפְקֻדֵּיהֶם נָשָׂאתָ,
וּבְשֶׁלַח עַל יָרֵךְ אִתָּם בָּנִיתָ.

אָשִׁירָה לִידִידִי, צָפוֹן, תֵּימָנָה
רַבִּים דּוֹדַי נִקְרָאוּ;
אַךְ לֹא רָאוּ פָּנַי, דַּרְכִּי נִצְפָּנָה
מֵהֶם, וּבְאִמְרוֹתַי מוֹקֵשׁ מָצָאוּ.

אַתָּה רָאִיתָ, וּדְרָכַי הִסְכַּנְתָּה,
פֹּעַל כַּפַּי וּשְׁלוֹם לִבִּי בָּחַנְתָּ:
בִּבְרִית אַהֲבָתֵנוּ עַל כֵּן הֶאֱמַנְתִּי;
לֹא נוֹדַעְתִּי לָהֶם, וּלְךָ נִבְחַנְתִּי.

לתלמידי וידידי

מוהר"ר משה הלוי עהרענרייך.

בשובו אל ארצו.

(ב' אייר תר"ה).

מֵאֶרֶץ מֶרְחַקִּים תּוֹרָה לָקַחַת
בָּאתָ, משֶׁה; כִּי רַק הַשֵּׂכֶל יָדוּעַ
אִוִּיתָ, וּצְדָקָה וֶאֱמֶת לִזְרוֹעַ
וּלְהָשִׁיב מֵעָוֹן כּוֹזֵי תוֹכַחַת.

עַצְלוּת שִׁקַּצְתָּ, וַתִּמְצָא לְךָ נַחַת
רַק בְּרָדְפְּךָ חָכְמָה בִלְתִּי מַרְגּוֹעַ;
אֹזֶן מִלִּין תִּבְחַן וְלֵב לִשְׁמוֹעַ
הִטִּיתָ, וַתָּסוּר מִדַּרְכֵי שַׁחַת.

מָכְתָּר כֶּתֶר תּוֹרָה שׁוּב אֶל אָבִיךָ,
שׁוּבָה, חֲדֵה צָפוֹן, אֶרֶץ הֻרַתְךָ,
בִּתְבוּנַת פָּעָלְךָ וּבְאִמְרֵי פִיךָ.

וּכְמוֹ בַּנֶּגֶב פֹּה אֶרֶץ רָאַתְךָ
שֵׁם טוֹב נָחַלְתָּ, כֵּן בִּמְקוֹם שִׁבְתֶּךָ
בָּרוּךְ יִהְיֶה לָעַד שֵׁם תִּפְאַרְתֶּךָ.

כ"ח תשרי

מהר"ר יחיאל מיכאל

לפ"ק .

(כ"ח תשרי תר"ה)

נָבִיא לַיְיָ , זָקֵן , צִיר מִמָּרוֹם שֻׁלָּח ,
מַשְׁמִיעַ אִמְרֵי אֵל , מִי הַיּוֹם יִדְמֶה לָּךְ ?
רוּחַ אֵל דּוֹבֵר בָּךְ וּדְבָרָיו בִּשְׂפָתֶיךָ ,
וּלְבָבוֹת וּנְפָשׁוֹת יִקַּח עֹז תּוֹכַחְתֶּךָ ;
לִקְחֲךָ עַל לֵב יָבֹא , כִּי מִן הַלֵּב יָצָא ,
עַל לֶב-אֶבֶן יִזַּל , אַבְנוֹ מִתְפּוֹצָצָה ,
יַעֲרֹף עַל לֶב-בַּרְזֶל , יִמַּס וִיהִי לַמָּיִם .
לֹא עוֹד אָזְנָיו יִכְבַּד , לֹא עוֹד יָשַׁע עֵינָיִם ;
צוּרִים תָּדוּשׁ , תַּחֲרוֹשׁ , אֵל שָׂם פִּיךָ מוֹרַג ;
אוֹתוֹתֶיךָ רָאוּ , תָּמָהוּ , אַנְשֵׁי פְּרַאג ;
זִכְרְךָ בִּלְבָבָם לָעַד חָרוּת עַל לוּחַ ,
יַכִּירוּ כִּי מֵהֶם נֵזֶר רֹאשָׁם לָקוּחַ .
לַמָּקוֹם נִקְרֵאתָ לֵךְ , וִיהִי עִמָּךְ שַׁדַּי
וּזְרַע חֶסֶד וֶאֱמֶת עַל כָּל-תַּלְמֵי שָׂדָי .
בֶּרְלִין מִשְׁכַּן מֹשֶׁה , קִרְיַת חָכְמָה וָדַעַת
לֵךְ הִנָּבֵא , וּמְצָא גַם שָׁם אֹזֶן שֹׁמַעַת .

יֵרֵד נִשְׁמָךְ, אַף לֹא יָשׁוּב כִּי אִם הָרְוָה.
עֹרֶף פּוֹנִים אֶל־אֵל תָּשִׁיב לִשְׁמוֹר מִצְוָה.
הַגֵּד לָעָם פִּשְׁעָם, וּלְתוֹעִים חַטֹּאתֵימוֹ,
לֹא תִירָא, לֹא תֵחָת, לֹא תַעֲרֹץ מִפְּנֵימוֹ;
כַּשּׁוֹפָר הָרֵם קוֹל, וּגְרוֹנְךָ לֹא תַחְשׂוֹךְ
וּבְחַבְלֵי דִבְרֵי קֹשְׁטְ אַבִּירֵי לֵב תִּמְשׁוֹךְ;
הַטֵּף אֶל דוֹר חָדָשׁ: הוֹי נָטַשְׁתָּ עַמֶּךָ,
לַאֲבוֹתֶיךָ תִּלְעַג, תָּבוּז יִקְהַת אִמֶּךָ;
נָבַלְתָּ, וּבְעֵינֶךָ קַלּוֹתָ וַתִּקְטַן,
וּלְאַלּוּפִים וּלְרֹאשׁ שַׂמְתָּ שֵׂעִיר, לוֹטָן;
יֶאֱהָבוּךָ, תַּחְשׁוֹב, כִּי אֵלֵימוֹ נִמְשַׁלְתָּ,
וּתְקַו לִמְצוֹא כָבוֹד עַד יִפְעָתְךָ חִלַּלְתָּ;
אָבִיךָ לֵאלֹהָיו הָיָה בַּצָּר נֶאֱמָן,
מָאַס הַבְלֵי תֵבֵל, לֹא חָמַד אַרְגָּמָן,
אַךְ שָׁלוֹם בִּלְבָבוֹ, אַף שַׁלְוָה תוֹךְ נָוֵהוּ,
שִׂמְחָה בִמְעוֹנָתוֹ, אַף אִם זָר יִלְחָצֵהוּ;
יָשְׁרוֹ, תֻּמּוֹ נוֹדַע, בָּטַח בּוֹ לֵב זָרִים,
וַיִּרְפָּא מִמַּדְוֶה גַּם מֶלֶךְ גַּם שָׂרִים.
הַיּוֹם מִי יִבְטַח בָּךְ? וָאַתְּ נַפְשְׁךָ בָזִיתָ,
רַק הַדְּמוּת תִּבְחַר, וּכְקוֹף לַכֹּל הָיִיתָ;
תַּצְלִיחַ כִּי תִשְׁחוֹד, תִּתֵּן לַפָּז מוֹצָא,
אַךְ רֵעַ, אַף אוֹהֵב, לֵב דָּבֵק לֹא תִמְצָא!
הֵרִימוּ מֵעָפָר, וְאֶל לֵבָב הַגְבִּיהוּ;
שׁוּבוּ, אֹזֶן וָלֵב הַטּוּ אֶל אִמְרֵי פִיהוּ,
שׁוּבוּ, שׁוּבוּ אֶל אֵל, בִּדְרָכָיו הִתְנָאוּ,

חִדְלוּ מִן־הָאָדָם, כִּי בַמֶּה נֶחְשָׁב הוּא!—
יֵשׁ אָדוֹן! בִּלְעָדָיו שָׁמַיִם לֹא נִמְתָּחוּ,
לֹא בִלְעָדָיו בָּבֶל פָּרַס יָוָן נִמְלָחוּ
כֶּעָשָׁן, וַיִּפּוֹל יִשְׂרָאֵל מִכִּסֵּא
וַיְחִי אַחַר נָפְלוֹ, בֵּין מֵאָה דְּבִים שֶׂה;
הוּא הַמְשַׁנֶּה עִתִּים, לֹא בִלְעָדָיו יְצָאנוּ
מִמָּצוֹר, מִמָּצוֹק, וִימֵי שַׁלְוָה מָצָאנוּ;
לֹא בִגְלַל יִמָּחֶה זִכְרֵנוּ מֵעַמִּים
נִשְׁמַרְנוּ עַד הַיּוֹם עַל אַף רַבִּים קָמִים;
לֹא לִלְמוֹד מִזָּרִים וּלְהִדַּמּוֹת נִשְׁאָרְנוּ,
אַךְ לִהְיוֹת לָאֻמִּים מוֹרֵי תוֹרָה נִבְחָרְנוּ;
מִירוּשָׁלַיִם אוֹר, מֵיְשָׁרִים מִצִּיּוֹן,
מִיִּשְׂרָאֵל תֵּצֵא צִיוִילִיזַצִּיּוֹן —
כֹּה הַטִּיף, כֹּה תֹאמַר אֶל דּוֹר אָבִיו זוֹנֵחַ—
וִיצַו אֵל בִּרְכָתוֹ לָךְ עַד בִּלְתִּי יָרֵחַ
וּלְדוֹר דּוֹרִים תִּשְׂמַח בָּעֵדֶר נִתַּן לָךְ
וּבְךָ יָגִיל עֶדְרְךָ, צִיר מִמָּרוֹם שֻׁלָּח!

לכבוד ידידי המליץ והמשורר המפואר

מוהר״ר **שאול יצחק** נ״א לפ״ק.

(ניסן תר״ו).

קִרְיָה נֶאֱמָנָה פְּרַאג קְדֹרוּת לָבָשָׁה
עֵת מִיכָאֵל הַשָּׂר נִפְרַד מִמֶּנָּה,
כִּי אִישׁ כָּמֹהוּ לִמְצוֹא לָהּ נוֹאָשָׁה
מִפִּיו לֶחֶם שָׁמַיִם יַשְׂבִּיעֶנָּה;

הֵן הַיּוֹם מַכָּתָהּ זָרָה חֳבָשָׁה:
צִיר שֻׁלַּח לָהּ, מֵי הַיְשׁוּעָה יַשְׁקֶנָּה;
הֵן נָבִיא בֶּן־נָבִיא הַיּוֹם יָרָשָׁהּ,
בִּנְתִיבוֹת חַיִּים שֵׁבֶט פִּיו יַנְחֶנָּה.

גִּבּוֹר וָרָב, דַּע כִּי לַקְּרָב נִקְרֵאתָ
וּכְבָר נִסִּיתָ, וּלְאֹיֵב נִגַּשְׁתָּ
וּבְקֶסֶת קֹשְׁטְ רֹבֶה קַשָּׁת הִכֵּיתָ *).

הִתְאַזֵּר עֹז, צֵא הִלָּחֵם: מֵרָחֵם
אֵל חַי קָרָא שִׁמְךָ, לִלְחוֹם הֻקְדַּשְׁתָּ:
אַל־תָּגוּר, אָמַר לָךְ, צֵא קְאַמִּתְּךָ, הִלָּחֵם!

*) עיין אריענט 1842 ליט' בלאטט עמוד 529.

למוהר"ר שאול יצחק קעמפ"ף.

אָשִׁירָה לִידִידִי הַנֶּאֱמָן בִּבְרִיתוֹ,
שָׁלוֹם כַּנָּהָר לוֹ, שָׁלוֹם לִשְׁתִיקָתוֹ.
אַהֲבָתוֹ אַיֵּה הִיא, וֶאֱמוּנָתוֹ אַיָּה?
רוּחַ עָבַר, וַיְכַב רִשְׁפֵּי שַׁלְהֶבֶתְיָה.
אַחַי אִם יִבְגֹּדוּן כְּנַחַל וּכְאָפִיק,
מַה לִּי? טֹהַר לִבִּי לְשָׁלוֹם נַפְשִׁי יַשְׂפִּיק.
נִמְצֵאתִי לִמְבַקְשַׁי, מִלֵּאתִי מַאֲוַיָּם,
וַיָּקוּצוּ בִדְבַשׁ אַחַר אָכְלָם דַּיָּם.
כָּזֹאת אַף רַב מִזֹּאת אֹמַר לִלְבָבִי: שָׂא,
אַל תִּקְצֹף עַל הַדּוֹר, אִם בַּדּוֹר נֶגַע פָּשָׂה;
יִשְׁלָיוּ אֹהָלִים לִידִידַי וּלְדוֹרִי,
וִיהִי אֵל חַי תָּמִיד סִתְרִי וּצְרִי צִירִי;
לָרָחוֹק לַקָּרוֹב שָׁלוֹם שָׁלוֹם יִגְדַּל,
פאדובָה הֵ"א כִּסְלֵו תָּי"ו רֵי"ש זַיִן. שַׁדַּ"ל.

למוהר"ר שמשון רפאל הירש.

(ה' אלול תר"ו).

מֶה הָיָה לוֹ לְבַעַל אִגְּרוֹת צָפוֹן?
הֲנֶהְפַּךְ לִהְיוֹת נַיְיגֶער אוֹ הָאֵלְדְהַיים,
כִּי יִכְתּוֹב לְשַׁדַּ"ל בִּלְשׁוֹן הַצָּפוֹן
וְלֹא בִשְׂפַת יְהוּדָה וִירוּשָׁלַיִם?

לאביגיל.

(אלול תר"ז).

בָּרוּךְ טַעְמֵךְ וּבְרוּכָה אַתְּ —
אָמַר דָּוִד אָז לַאֲבִיגָיִל —
כֵּן לָךְ תָּבֹא בִּרְכַּת דָּוִד,
מִכָּל בָּנוֹת אַתְּ עָשִׂית חָיִל.

בִּרְכַּת הָאֵם הָעִבְרִיָּה
(שָׂפָה רָמָה בָּהּ דִּבֶּר אֵל)
תָּבֹא עָלַיִךְ, בַּת דָּוִד,
גֶּזַע קָדוֹשׁ אַבְרְבַּנְאֵל.

מִי זֹאת כָּמוֹךְ בֵּין הַבָּנוֹת?
מִי לֹא יוֹדֵךְ, אִשָּׁה מַשְׂכָּלֶת?
הִנֵּה בִּמְקוֹם אֵין שָׁם אִישִׁים
אַתְּ, אֵשֶׁת חַיִל, מִשְׁתַּדֶּלֶת.

יָרִיק שַׁדַּי לָךְ בִּרְכָתוֹ
וּרְאִי בַטּוֹב וּשְׁמֵךְ יִגְדַּל,
כִּתְשׁוּרַת עֶבֶד הַכּוֹתֵב
יוֹם ח"ית לְאֱלוּל תר"ז, שד"ל.

לכבוד איש חיל רב פעלים, השם נפשו בכפו, לגלות צפונות החכמה ותעלומה יוציא אור, הלא הוא החכם היקר

מהור"ר **אברהם פירקאוויץ.**

אלהי אברהם יהי בעזרו.

(ג' תמוז תר"י).

אַבְרָהָם, אַבְרָהָם! עַל הַר וָגֶבַע
לַחְפּוֹשׂ קַדְמוֹנִיּוֹת שֵׁנִית עָלִיתָ.
הַצְלַח שֵׁנִית וּתְגַל עַל אַחַת שֶׁבַע
מַטְמוֹנֵי מִסְתָּרִים כַּאֲשֶׁר גִּלִּיתָ.
פֹּה מִמֶּרְחָק אֶשְׁפֹּךְ בַּעַדְךָ שִׂיחַ
לֵאלֹהֵי אַבְרָהָם דַּרְכְּךָ יַצְלִיחַ.

עַם נוֹרָא מִן הוּא וָהָלְאָה,
גּוֹי קַו־קַו, פֶּרֶא אָדָם,
אִם חָכְמָה בָּךְ לֹא מֻשְׁלָה,
חוּסָה נָא עַל אַבְרָהָם.

סִתְרֵי קֶדֶם בָּךְ נִקְבָּרוּ
הוֹאֶל נָא אֵלָיו לִפְתּוֹחַ,
וּשְׁעָרִים דּוֹר דּוֹר נִסְגָּרוּ
יָבֹא בָם, יִשְׁלוֹל מַלְקוֹחַ.

אֶרֶץ גּוֹג, בִּלְעֵךְ הוֹצִיאִי,
אֶת שַׁלְוֹת גּוֹיִם רַבִּים;

בְּנִגְנָיִךְ נָא הָבִיאִי
רֹדֵף צֶדֶק, מַחֲזִיק בֶּדֶק,
כָּל-לִבּוֹ רַק לִכְתָבִים .

שֵׁם תִּפְאֶרֶת רַב וָרָם
אָז לָעַד יִהְיֶה זִכְרֵכִי ;
כִּי דוֹר דּוֹר בָּרוּךְ אַבְרָם
פִּירְקָאוִויץ, תּוֹרָה מַרְבִּין,
וּבְאַבְרָם אַתְּ תִּתְבָּרֵכִי .

ליצחק בר ברוך לוצאטו .

ביום שמחת לבו,
בחתֻנת יעקב בנו וחנה בתו .

(פאדובה ערב יוה"כ תרי"א) .

דּוֹדִי בֶּן-דּוֹדִי, מֵישָׁרִים אָהַבְתָּ,
וַיְהִי מִשְׁפָּט וָצֶדֶק מַעְגָּלֶךָ ;
אֵל רָם יָרֵאתָ, כָּל עַוְלָה תִעַבְתָּ :
עַל כֵּן בֵּרַךְ אֹתְךָ הָאֵל עוֹשֶׂךָ .

עַל כֵּן תַּבְנִית הֵיכַל בָּנוֹת חָטַבְתָּ ;
מוֹפֵת וָאוֹת לַבַּחוּרִים בָּנֶיךָ .
יִצְחָק! מְקוֹר בָּרוּךְ . מִשָּׁם חֻצַּבְתָּ,
מֵימָיו נֶאֶמְנוּ בְךָ וּבְצֶאֱצָאֶיךָ .

עַל כֵּן פִּגְךָ עִם בַּת י"שִׁיר (תִּפְאֶרֶת
חָכְמָתוֹ וּכְתָבָיו עַד קַצְוֵי אָרֶץ),
אַף עִם בָּחוּר מַשְׂכִּיל בְּתֹךְ נִקְשֶׁרֶת.

גִּילוּ, שִׂמְחוּ דוֹדִים, אֵין שֹׁד אֵין פָּרֶץ,
בִּרְכַּת שַׁדַּי לָעַד אֶתְכֶם עֹטֶרֶת;
תָּגֵל יִצְחָק, וִיהִי בֵיתְךָ בֵּית פָּרֶץ.

אחיך שד"ל.

בעל הערוך לבעל ערך מלין מלבו יוצא מלין.

תרי"א-תרי"ב.

לְבְאֵר מַיִם חַיִּים לִבִּי סַבֹּתִי,
בִּכְנַעַן וּבְשֵׁשַׁךְ שָׂרִים חָפָרוּ *),
קַמְתִּי, וּלְאַנְשֵׁי לֵב חָכְמָה בָּחָרוּ
מֵעַל הַבּוֹר אֶת־הָאֶבֶן גַּלֹּתִי.

לִדְלוֹת יַרְדֵּן וּפְרָת אָז הַחִלֹּתִי,
וָאַשְׁקְ הָמוֹן רַבָּה דוֹרוֹת עָבָרוּ.
אַךְ נָאוּ מַיִם, עַל הָרִים יִגְבָּרוּ:
מִי זֶה גִּבּוֹר יַשְׁלִים פֹּעַל זַמֹּתִי?

*) הכוונה על תלמוד ירושלמי ותלמוד בבלי, והם נרמזים ג"כ למטה בשמות ירדן ופרת.

בָּרוּךְ טַעְמֶךָ, שִׁי"ר, חֶפְצִי מִלֵּאתָ:
בִּמְצִלּוֹת בָּאתָ, מַחֲמַדִּים הוֹצֵאתָ,
כִּי עַפְעַפֶּיךָ כָּל־סָתוּם יַחְשֹׂפוּ.
הַצְלַח, אַל תִּמְנַע טוֹב, חוּשָׁה, אַל־תֶּרֶף,
תֵּן לַצָּמֵא מַשְׁקֶה, לָרָעֵב טֶרֶף;
יָזוּבוּ מַיִם וּנְחָלִים יִשְׁטֹפוּ.

כוף אלול נתן בן יחיאל לפ"ק.

שמעת קול מורה, נתן רבך:
הט אזן לידידך תלמידך.

יָמִים רַבִּים תִּבְכֶּה נַפְשִׁי בַּסֵּתֶר
עַל זִקְנֵי גוֹי קָדוֹשׁ, עַל חָכְמָתָמוֹ
וִיקָרָם כִּי חֻלַּל, אַף צִדְקָתָמוֹ;
וּלְהַבְלֵי תַעְתּוּעִים יִתַּן הַכֶּתֶר.

וְאַתְּ נֶאֱמַן בֵּיתָם, וַתִּגְדַּל יֶתֶר,
חוֹקֵר כָּל דִּבְרֵיהֶם וּפְעֻלּוֹתָמוֹ,
מַזְרִיחַ כַּחַמָּה הוֹד תִּפְאַרְתָּמוֹ,
כּוֹנֵן עַל בּוֹזֵיהֶם חִצָּיו עַל יֶתֶר.

אַתָּה, אָב לִישֻׁרוּן, יָד בְּצַלַּחַת
תִּטְמוֹן, וּבְדוּמִיָּה תִקְרַב לַשַּׁחַת;
עִמְּךָ תָמוּת חָכְמָה! מַר מַר דָּאַבְתִּי.
שָׁמַע שַׁדַּי וַיְצַו לָאוֹר וַיָּאֶר;
צִיּוֹן תָּגִיל, וּלְעֵינֵי כֹל תִּתְפָּאֵר;
תִּרְאֶה צִדְקִי, בּוּשָׁה תִתְכַּס אוֹיַבְתִּי.

פאדובה ד' תשרי שד"ל זצ"א לפ"ק.

על בית החולים.

אשר הקים הגביר ראָטהשילד בעיר פּרִים.

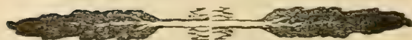
(ו' טבת תרי"ג).

עוֹבֵר, הַבֵּט, מָה אָנוּ מֶה חַיֵּינוּ.
אֶתְמוֹל כָּאַיָּלוֹת רַגְלֵינוּ קַלּוּ,
יָדֵינוּ כִּמְטִילֵי בַרְזֶל נִמְשָׁלוּ,
וָאָרֶץ וּמְלֹאָהּ נִכְבּוֹשׁ תַּחְתֵּינוּ.

פִּתְאוֹם בִּתְקוּפָתוֹ יֵקַד דָּמֵנוּ,
אוֹ גִיד קָטֹן אוֹ עֹרֶק הִתְקַלְקָלוּ:
כָּל כֹּחוֹתֵינוּ אָז יַחְדָּיו אֻמְלָלוּ,
כַּיּוֹלֵדָה נִפְעֶה עַל מִשְׁכָּבֵנוּ.

בָּרֵךְ, עוֹבֵר מַבִּיט, בָּרֵךְ שֵׁם יָמֶשׁ *),
הִשְׂכִּיל אֶל־דַּל, פִּזַּר, וַיָּקֶם בַּיִת,
בּוֹ כָל־דָּוֶה, יִשְׁכַּח רִישׁוֹ, יַרְגִּיעַ.

יָרוּם גֵּיר אֶחָיו, יָאִיר כַּשָּׁמֶשׁ;
יָרוּמוּ שָׂרִיגָיו כִּשְׁתִילֵי זַיִת
וּשְׁמָם לָנֶצַח לִבְרָכָה יוֹפִיעַ.

*) Iames.

ליוסף אלמנצי.

(כ' תמוז תרי"ג).

שָׂמַח לְבָבִי בִּי וּכְבוֹדִי יָגֵל,
כִּי אֶחֱזֶה דוֹדִי מֵעִיר הַגֶּבֶל,
כִּנּוֹר וְעֻגָּב שֵׁנִית כִּימֵי קֶדֶם
תֹּפֵשׂ, וְזִמְרָה לִידִידוֹ מַשְׁמִיעַ.
הֵן יוֹם בְּשֹׂרָה זֶה, יוֹם טוֹב, יוֹם יֶשַׁע;
אֶבְטַח וְלֹא אֶפְחַד, אֹמַר אַךְ סָרָה
רוּחַ נְכֵאָה מִיוֹסֵף, וַיָּשָׁב
שָׁלוֹם בְּעַצְמוֹתָיו, עָצְמָה וָאֹמֶץ,
וּבְעֹרְקָיו דָּמוֹ לֹא יִפְגַּע פֶּגַע.
יַשְׁלִים תְּקוּפָתוֹ בִּלְתִּי מֹנֵעַ;
לֹא עוֹד חֲרָדוֹת אֶת־עַרְשׂוֹ יַרְגִּיזוּ.
לֹא זֻהֲמָתוּ עוֹד חַיָּתוֹ לָחֶם,
לֹא מֵחֲרִיצוּתוֹ יָדָיו תִּרְפֶּינָה.
יוֹאֵל אֱלֹהַּ עוֹד כִּימֵי הָאָרֶץ
חָזָק וְאַמִּיץ כַּגִּבּוֹרִים יֶהִי;
יָשׁוּב וְעוֹד יִתֵּן לַיָּעֵף כֹּחַ,
כּשֵׁל יְקִימוּן עוֹד מִלָּיו, בִּרְכַּיִם
הַכֹּרְעוֹת יַגְבִּיר, לִבְלִי תִמְעַדְנָה.
פִּיו יַעֲרֹף עֵצָה מַחְכִּימַת פֶּתִי,
לוֹ יִשְׁמְעוּ רָאשֵׁי עֵדָה וִיחַלּוּ
וּלְקוֹל אֲמָרָיו יָד עַל פֶּה יָשִׂימוּ.

תִּרְאֶה וְתָגֵל יוֹלַדְתּוֹ, תִּפְאֶרֶת
נָשִׁים, וְכָל זַרְעָהּ, זֶרַע בָּרוּךְ.
תִּכּוֹן תְּפִלָּתִי אֶל־אֵל כִּקְטֹרֶת,
וִישִׁיבְךָ אֵלַי עָלֵז, שָׂמֵחַ;
וּבְנֵי בְכוֹרִי גַם אֶל־חֵיקִי יָשֶׁב,
כִּי כֵן בְּנַפְשִׁי נִקְשַׁרְתֶּם גַּם יַחַד,
חוֹתָם עֲלֵי לִבִּי אַתֶּם לָנֶצַח.

בשלחי דקדוקי (קונטרס ראשון) אל החכם מונק.

(כסלו תרי"ד).

לִשְׁלֹמֹה מוּנְק, חָכָם, צַדִּיק, נִזְרֵנוּ,
בְּפִלְיאוֹת תּוּשִׁיָּה יוֹדֵעַ פֵּשֶׁר.
יָאֵר פָּנָיו צוּרֵנוּ
וִיחַדֵּשׁ כֹּחַ רְאוּתָיו כַּנֶּשֶׁר,
כִּתְפִלַּת הַמִּשְׁתַּחֲוֶה לוֹ
תַּלְמִידוֹ וִידִידוֹ שַׁדָּ"לוֹ.

אל הגבר היקר המהולל ברוב התשבחות
כמ"ר גבריאל טריאסטי הי"ו
כי חלה ויחזק,
ויתפלל תפלת נעילה בביהכ"נ אשכנזים
בנועם קולו קול עוז, ככחו מאז וככחו עתה,
והעיר פאדובה צהלה ושמחה.
ליהודים היתה אורה ושמחה וששון ויקר.

(מוצאי יוה"כ תרי"ר).

עַל רֹב מְרְיֵנוּ, עֹצֶם אַשְׁמוֹתֵינוּ
הַמֶּלֶךְ הַמִּשְׁפָּט הִתְאַנַּף בָּנוּ:
אָמַר לַחְטֹף צַדִּיק מֵעַל רֹאשֵׁנוּ,
וּבְךָ הִפְגִּיעַ אֶת-חַטֹּאת כֻּלָּנוּ.

אַךְ הַשַּׂר הָעוֹמֵד לִימִין צוּרֵנוּ,
מִיכָאֵל מֵלִיץ יֹשֶׁר, הִצִּילָנוּ,
וַיִּתְחַנֵּן לֵאמֹר: חוּסָה, מַלְכֵּנוּ,
אַל תִּתְאַלְמַן פָּאדוֹבָה מוֹדַעְתָּנוּ.

הֵן פֹּה לָבוּשׁ בַּדִּים לִשְׂמֹאל כִּסְאֶךָ,
הוּא גַּבְרִיאֵל אָחִי; וּבְדָרֵי אָרֶץ
הָאִישׁ גַּבְרִיאֵל גַּם-הוּא מַלְאָכֶךָ.

מִי כָמֹהוּ רַב־חֶסֶד, מַשְׁבִּית בֶּכִי?
מִי מַחֲזִיק בֶּדֶק, מִי עוֹמֵד בַּפָּרֶץ? —
וַיַּעַן הָאָדוֹן וַיֹּאמַר: יֶחִי!

בראש ספר ישעיה.

(תמוז תרט"ו).

לכבוד חכם המפואר הזורע ברכה
שלום והצלחה תורה ותושיה
בכל לבבו ובכל נפשו ובכל מאדו,
כש"ת אברהם הכהן הי"ו,
מולדתו בעיר פרסבורג המהוללה
ומושב יקרו בפרים העיר הגדולה
ומצודת חסדיו פרושה בכל תפוצות הגולה.
שיר תודה ותהלה.

חִקְרֵי יֹשֶׁר וָקוֹשֶׁט, מִיּוֹמַיִם
הָפֵין בִּבְנֵי עַמִּי רָרִיק אִוִּיתִי;
וּנְבִיאֵי שֶׁקֶר יִשְׂאוּ רֹאשׁ רָאִיתִי
יוֹם יוֹם, וֶאֱמֶת תִּכְרַע אַרְצָה אַפָּיִם.

שָׁכַלְתִּי בֵּן יַקִּיר, כִּימֵי שָׁמַיִם
יִכּוֹן זִכְרוֹ, לֹא עוֹד אָקוּם דִּמִּיתִי;
אַךְ בַּצָּרָתָה לִּי יַד־אֵל חָזִיתִי,
הוּא לִקְרָאתִי הִקְרָה מֹשֶׁה מִמָּיִם.

אִישׁ חַיִל, תִּפְאַרְתּוֹ תֵּבֵל מָלֵאָה,
קִרְיַת דָּוִד עָלָה וַיִּגְאָלֶהָ;
דַּלִּים, חוֹלִים, אַף עוֹלָלִים הוֹשִׁיעַ.

הוּא לִבְנֵי אָב הָיָה בִּקְצֵה הָאָרֶץ;
הוּא אֶל־סִפְרִי אָמַר: צֵא, וּפְרוֹץ פָּרֶץ,
וּבְאֹפֶל תַּעֲלֻמוֹת אוֹר צַח הוֹפִיעַ.

פאדובה סוף תמוז תרט"ו. שד"ל.

למכוד ידידי החכם המופלא שלמה מונק
בהוציאו לאור ספר מורה הנבוכים
ככתבו וכלשונו בלשון ערבי ומתורגם צרפתית
עם הערות המבארות כל הדבר הקשה
ומכריעות בין חלופי נוסחאות
אשר לקט בכמה ספרים כ"י מן המורה
גם בערבי גם בעברי, יראו ישרים ויתמהו
לרוחב המדע הטמון בספר הזה,
וכבוד ותהלה יתנו לחכמת שלמה
ולעוז אהבתו לתורה ולתושיה ולישראל עמו.
ישלם ה' פעלו ותהי משכרתו שלמה מעמו, אמן.

(כ"ב אלול תרי"ו).

שיר.

עִוֵּר כַּמֵּת הוּא, קַדְמוֹנִים מִלֵּלוּ,
אַךְ הַמָּשָׁל הַזֶּה אַתָּה הִשְׁבַּתָּ.
מִי חַי כָּמֹכָה, מִי גִּבּוֹר גַּם עַתָּה
כִּי שֶׁמֶשׁ וּשְׁבִיב אֵשׁ לְךָ לֹא יָהֵלוּ.

רָאִיתִי פָּעָלְךָ, וַיְבָהֲלוּ
שַׂרְעַפַּי, בַּמּוֹרֶה לָאוֹר נָתַתָּ:
פָּנָיו חִדַּשְׁתָּ, כָּל־סִיגָיו הִכְרַתָּ,
פָּתַרְתָּ כָל־סָתוּם, חִידוֹת חָדֵלוּ.

סִינָן, מִקֶּדֶר עֲדִים קִבַּצְתָּ,
מַטְמוֹן הוֹצֵאתָ מִכָּל יַרְכָתַיִם.
וּבְעֹמֶק סוֹדוֹתָיו אוֹרָה קִפַּצְתָּ,

עַל כֵּן מֹשֶׁה לִפְנֵי רוֹכֵב שָׁמַיִם
יֶעְתַּר: רַחֵם עַל רָ"ש יוֹדֵעַ פֶּשֶׁר,
וּנְעוּרָיו גַּם עֵינָיו חַדֵּשׁ כַּנֶּשֶׁר.

לכבוד החכם המפואר
מוהר"ר **אברהם גייגער** נ"י,
במלאת ל"ה שנה למלכו.
(כ"ה חשון תרי"ח).

בָּרוּךְ אַבְרָם מֵאֵל עֶלְיוֹן,
יַשְׂכִּיל לָעַד כַּאֲשֶׁר יִפְנֶה,
יַאֲרִיךְ שָׁנָיו, יְאַמֵּץ מָתְנָיו,
וַאֲשֶׁר הָרַס יָשׁוּב יִבְנֶה.

פאדובה כ"א מרחשון סֵד מָגִיס אָמִיקָה וֵרִיטַס לפ"ק
(*Sed magis amica veritas*)

ידידו **שד"ל.**

לכבוד החכם המפואר
מוהר"ר **אהרן יעללינעק** נ"י.
מעוז ומגדול לתורה ולתעודה,
במעמקי הקבלה והאגדה
יד חקירתו הדה,
ואחר כמה דורות מחזיר אבדה
ומוציא לאור אודם ופטדה,
אשר מתהום השכחה גאל ופדה;
ולרומם קרן שפת יהודה
השכולה והגלמודה
ירעם בקולו באזני קהל ועדה;

הוא מרומים ישכון על התורה ועל העבודה
בְּוִיאֶנה הבירה, אוצר כל כלי חמדה;
שיר תהלה ותודה
ביום הפתח החדר הרביעי מאסיפתו היקרה והחמודה
בית המדרש.

(י"ח שבט תרי"ח).

מֵעִיר רוֹכֶלֶת תּוּשִׁיָּה וָדַעַת [1]
אֶל קִרְיַת מֶלֶךְ רַב, אַהֲרֹן נִקְרֵאתָ,
שָׁם בֵּית מִדְרָשׁ מִמַּצְפּוּנִים הוֹצֵאתָ,
פֹּה בֵּית מִדְרָשׁ תִּתְמוֹךְ, תּוֹרָה לָטַעַת.

תּוֹכַחַת פִּיךָ חַלָּמִישׁ בּוֹקַעַת:
בֵּין יָוָן וִיהוּדָה אַתָּה הִפְלֵאתָ [2];
אַתָּה לִשְׂפַת אָבוֹת קַנֹּא קִנֵּאתָ,
לָמָּה עַל פִּי בָנִים לֹא עוֹד נִשְׁמָעַת [3].

הַצְלַח, גִּבּוֹר, הַצְלַח; מָעוֹז וָסָלַע
אֵל שַׁדַּי יִהְיֶה לָּךְ; הָרֵם קוֹלֶךָ,
לֵב הַבַּרְזֶל תָּמֵס וּתְפוֹצֵץ סָלַע.

אֶל אֵל יָשִׁיב חֹטְאִים נֹעַם מַקְלֶךָ;
חֲנוֹךְ בָּנִים לֹא יָסוּר עַד יִזְקָנוּ;
וּסְגֻלּוֹת קֶדֶם עוֹד תּוֹסִיף תֵּת לָנוּ.

---

1) ליפסיא.
2) עיין וויענער מיטטהיילונגען, ט' נאוועמבער 1857.
3) עיין נזר קדש על מצח אהרן, מאת יצחק גרינבערגער, וויען 1858.

לר' יצחק ריטטענבערג.

(ד' שבט תרי"ח).

לֹא שָׁכַחְתִּי, לֹא נָשִׁיתִי,
לֹא מָאַסְתִּי, לֹא בָזִיתִי,
אַךְ רוּחִי נֶאֱמֶנֶת לָךְ;
אַף כֹּחִי חָלַף הָלָךְ.
אַתְּ עַל יֶלֶד תִּתְמַרְמַר,
וּשְׁנָתַיִם לֹא נָמַר;
וּבְכוֹרִי בֶּן ד"ך שָׁנָה,
בַּחָכְמָה שֵׁם רַב קָנָה,
לֻקַּח מֶנִּי בִּזְקוּנַי.
כֹּחוֹתַי מֵאָז כָּשָׁלוּ,
הִתְגַּבֵּר לֹא עוֹד יוּכָלוּ;
עַצְמוֹתַי אָז הִתְפָּרָדוּ,
קַרְסֻלַּי מָטוּ, מָעָדוּ
וַתִּכְהֶינָה גַּם עֵינַי.
הִתְרַפֵּיתִי יוֹם צָרָה,
כִּי לַפֶּצַע אֵין מָזוֹר;
אֵין כֵּהָה לַחַבּוּרָה,
נְכֵה רוּחַ מִי יַעְזוֹר?
סָר כֹּחִי רָפוּ יָדַי;
אֵיךְ אוּכַל תֵּת עוֹד הוֹדַי
לִקְרוֹבִים אַף לִרְחוֹקִים,

מַשְׂכִּילִים הַמַּעֲמִיקִים
בַּכָּתוּב, בַּדִּקְדּוּקִים
וּדְבָרִים הָעַתִּיקִים?
יֹאבַד יוֹם אַף יֹאבַד לַיִל
יֹאבַד כֹּחַ, יֹאבַד חַיִל,
אִם אֶל אִישׁ וָאִישׁ אָשִׁיבָה
וּכְחֶפְצָם מִלִּין אַרְחִיבָה.
הֵן יוֹם יוֹם עַל כַּנְפֵי רוּחַ,
וּבְמִרְכֶּבֶת סִיר נָפוּחַ,
מִתֵּימָנָה מִצָּפוֹנָה
הַחָכְמוֹת אֵלַי תָּבֹאנָה
בִּכְתָבִים אוֹ בִסְפָרִים,
וַיְהִי אַךְ יָדַי אָרִים
אֶל אֶחָד לִכְתּוֹב מַעֲנֶה,
הַשֵּׁנִי הִנֵּה זֶה בָא,
וַאֲנִי בִּמְבוּכָה רַבָּה,
לֹא אֵדַע, אֶל מִי אֶפְנֶה.
שָׂא עַל כֵּן אֶת־חַטָּאתִי,
אַל תִּקְצוֹף לִשְׁתִיקָתִי.
זֶה עֶשְׂרִים שָׁנָה לוּ בָאתָ,
רָץ כִּצְבִי אוֹתִי מָצָאתָ;
אַךְ אוּלַי יוֹנֵק, עוֹלֵל
וּבְקִיאֲךָ מִתְגּוֹלֵל
בַּיָּמִים הָהֵם הָיִיתָ.
רַב, עַתָּה קִנְצֵי אָשִׁיתָה

לְנְגִינוֹת עַל פִּי הַנָּבֶל,
דִּבְרֵי יֶתֶר, שָׁוְא וָהֶבֶל.
הָבָה נָא אָשִׁיב אֵלֶיךָ
בִּקְצָרָה עַל מִכְתָּבֶיךָ.

למוהר"ר **משה הלוי עהרענרייך**.

בבואו לרעות ביעקב בק"ק קואל מונפיראטו:

(ניסן תרכ"א).

מֹשֶׁה, עֲלֵה הַצְלַח וְאַל תִּירָא,
וּרְעֵה לְרֹב יָמִים עֲדַת הָאֵל,
עֵדָה מְהֻלָּלָה, בְּיִשְׂרָאֵל
נוֹדָע שְׁמָהּ מֵאָז לְתִפְאָרָה.

שָׁנוּ זְמַנִּים, יָהּ דְּרוֹר קָרָא,
חָדַל מְעוּף צוּקָה, וְאוֹר יָהֵל;
שָׂא קוֹלְךָ, הַגֵּד לְכָל שׁוֹאֵל,
כִּי אֵין דְּרוֹר וְאוֹר לְבַד תּוֹרָה.

דַּבֵּר לְדוֹר חָפְשִׁי: וּמִי רִאשׁוֹן
לִפְנֵי יְשֻׁרוּן מִשְׁפְּטֵי אַחְוָה,
צֶדֶק וְיֹשֶׁר וֶאֱמֶת קִבֵּל?

תּוֹרַת בְּנוֹ עַמְרָם לְכָל תֵּבֵל
אוֹר הָיְתָה וָנֵר לְכָל לָשׁוֹן:
אֵיךְ יַעֲקֹב יֵבוֹשׁ שְׁמוֹר מִצְוָה?

לידידי אברהם עהרליך

בכפר דריכשטאדט.

(סיון תרכ"א).

יוֹם בּוֹאִי לִשְׁנוֹת זִקְנָה
שִׂמַּחְתַּנִי בִּזְמִירוֹת,
כֵּן עֶלְיוֹן – אוֹהֵב צִיּוֹן
יַנִּיעֶךָ לִגְבוּרוֹת.
מֵרָחוֹק אוֹתִי זָכַרְתָּ,
אַבְרָהָם, מִקְצֵה צָפוֹן,
כִּי הִקְדַּשְׁתִּי (לִי אָמַרְתָּ)
לִתְבוּנָה–שִׁשִּׁים שָׁנָה.
כֵּן שַׁדַּי גַּם לְךָ יִצְפּוֹן
תּוּשִׁיָּה יָמִים אֵין חֵקֶר;
וּלְהוֹצִיא מִמַּסְגֵּר קֹשֶׁט,
וּלְהַכּוֹת עַל קָדְקֹד שֶׁקֶר,
שַׁרְבִיטוֹ יוֹם יוֹם לְךָ יוֹשֶׁט.
שָׁוְא וָהֶבֶל אָז תַּשְׁלִיךְ
בִּמְצֻלוֹת נַחַל אֵיתָן;
קֹשֶׁט וָיֹשֶׁר אָז תַּמְלִיךְ,
רָם,נִשָּׂא יִהְיֶה כִּסְאָמוֹ,
מִשְׁכָּנָם יִהְיֶה בֵּיתָן *).

*) בית גדול, עיין המגיד י"ד אייר תרכ"א.

תִּמָּלֵא תֵבֵל אוֹרָמוֹ
וּלְחֻמָּם שֶׁקֶר יִמָּם,
כִּי כָזָב יִתְכַּס חָמָס
וּרְמִיָּה תִהְיֶה לָמַס.

אַל תִּירָא, אַבְרָם, מָגֵן
קֶשֶׁט לָךְ, וּבְנֵי רִיבֶךָ
יֵרְדוּ תַּחְתֶּיךָ — וִימַגֵּן.

כֹּה יַגִּיד לָךְ הַפָּלִיט
הַנִּמְלָט מִדּוֹר מַבּוּל,
דּוֹר בִּלְבּוּל,
דּוֹר מַחְלֹקֶת וּפְלַגָּה.

הַשַּׁלִּיט,
קוֹנֶה אֶרֶץ וּמְרוֹמִים,
מִכָּל-עֶצֶב אוֹ תוּגָה,
דֶּרֶךְ שֶׁקֶר וּמְשׁוּגָה
יִשְׁמָרְךָ כָּל-הַיָּמִים.

וִיחֻנְּךָ חֵךְ טוֹעֵם
הַבּוֹחֵן בֵּין קֹשֶׁט לַשָּׁוְא,
וִיחֻנְּךָ לֵב זוֹעֵם
בְּכָזָב וּבְשָׁלִישָׁיו,
בִּגְבוּרָה עָלָיו תַּרְעֵם
וּבְרִכְבּוֹ וּבְפָרָשָׁיו.

אַל יַתְעוּךָ מַחְלִיקִים,
צַדִּיקִים פּוֹלִיטִיקִים,

כָּל־חֶפְצָם שָׁלוֹם שָׁלוֹם.

כֹּה הֶחֱלִיק עַל יַד הַשַּׁעַר
אַבְשָׁלוֹם-אֶל כָּל־אִישׁ בַּעַר,
וַיֹּאמֶר אֶל שָׂב וָנַעַר:
צֶדֶק, יֹשֶׁר כָּל-מִלֶּיךָ,
מָה חָפַצְתִּי הַצְדִּיקֶךָ!
וּבְקִרְבּוֹ – יָשִׂים אָרְבּוֹ
עַל אָבִיו לִקְשׁוֹר, לִמְרוֹד.

אַךְ לֹא חַת מֵאִישׁ נִמְרוֹד,
לֹא נִפְעַם, אַף לֹא נִדְהַם
אַבְרָהָם;
לֹא מָעֲדוּ קַרְסֻלָּיו,
וַיְשַׁבֵּר עֵץ גִּלּוּלָיו.

אַף אַתָּה, הוֹדִי אַבְרָם
הָעִבְרִי, אֵל רַב וָרָם
יִכְתָּבְךָ עִם נֶאֱמָנִים,
כָּל־חַיֵּימוֹ לִבְלִי-חָת,
מַחֲזִיקִים בֶּאֱמֶת אֶחָת;
חָכְמָתָם – גַּם תּוֹרָתָם
לֹא לָהֶן שִׁבְעִים פָּנִים.

לכבוד ר' **מנחם פיליף**, המכונה עמנואל,
ביום מלאת לו ששים ושש שנים
וחמשים שנה מן היום אשר החל להיות מוהל.
(מרחשון תרכ"ג).

זָקֵן הַקּוֹנֶה קֶבֶר   בִּשְׂדֵה הַמַּכְפֵּלָה
יִשְׂבַּע חֶדְוָה, גִּילָה   בִּרְאוֹת שִׂמְחַת יוֹבֵל,
הֶאָח הֶאָח, הַבִּיטָה   (יַבִּיעַ לִיחִידוֹ)
זַרְעֵנוּ בִנְדוֹדוֹ   לֹא שָׁכַח תּוֹרַת אֵל;
לַשָּׁוְא יוֹם יוֹם יִדְחוּהוּ   רַבִּים זָרִים צָרִים,
אוֹ גַם אַחִים מַמְרִים,   לָסוּר וּלְהִתְגָּאֵל;
הִנֵּה כַּמָּה חָלְפוּ,   דּוֹרוֹת אַחַר דּוֹרוֹת,
עוֹד בְּשְׁמִירַת תּוֹרוֹת   בֵּית אַבְרָהָם יָגֵל,
שׁוּר גֶּבֶר פּוֹעֵל צֶדֶק   שָׁם עַל הַר הַנָּהָר *)
לִבְרִית שַׁדַּי יִנָּהֵר,   יָרוּץ אֶל כָּל שׁוֹאֵל;
זֶה אַרְבָּעִים וָעֶשֶׂר   שָׁנִים עָרְלַת בָּשָׂר
יָסִיר מֵרָשׁ וָשָׂר,   יִזְבַּח עַל הַהַרְאֵל.
הַט אֹזֶן וּפְקַח עַיִן,   אֵיךְ הוֹמִיָּה קִרְיָה
לָתֵת שִׁיר הוֹדָיָה   וּתְשׁוּרָה לַמּוֹהֵל.
יָרֹן יִצְחָק וַיַּעַן: גִּיל, אָב לַהֲמוֹן גּוֹיִם;
אַשְׁרֶיךָ! נִפְלָאִים   חַסְדֵי צוּר יִשְׂרָאֵל,
הוּא הִרְבָּה אֶת זַרְעֲךָ   כַּחוֹל בִּשְׂפַת הַיָּם;
תָּמִיד רָאָה עָנְיָם   וַיְהִי לָהֶם גּוֹאֵל.

*) היא העיר הנקראת רהיינבערג.

וַיָּקָם אַבְרָהָם וַיִּתְפַּלֵּל וַיֹּאמַר:
יִפְרַח, יִשְׂגֶּה כַּתֹּמֶר לָעַד עִמָּנוּאֵל,
גַּם בֶּן תִּשְׁעִים וָתֵשַׁע כָּמוֹנִי עוֹד יָמוּל,
וּבְעֵדֶן הַתַּגְמוּל כַּכּוֹכָבִים יָהֵל,
וִיחִי לָנֶצַח עִמָּנוּאֵל,
וִיהִי עַד נֶצַח עִמָּנוּ אֵל.

פאדובה כ״ו מרחשון במצות מילה לפ״ק השמח בשמחת מצוה **שד״ל.**

ליצחק נח מאנגהיימר.

דורש טוב לעמו בקרית מלך רב

וויען יע״א.

ביום מלאת לו שבעים שנה.

(כ״ח תשרי תרכ״ד).

נֹחַ צַדִּיק תָּמִים, מוֹרֶה, צוֹפֶה, נָבִיא
אַתְּ לִישֻׁרוּן; וּלְךָ אִישׁ אִישׁ יִקְרָא אָבִי.
זֶה אַרְבָּעִים שָׁנָה תָּרִים לָעַם קוֹלֶךָ,
תּוֹכַח צָעִיר וָרָב, תַּזִּיל כַּטַּל מִלֶּיךָ;
לִקְחֲךָ כַּמָּטָר יַעֲרֹף עַל חַטָּאִים,
עָרְלַת לְבָבָם תִּכְרֹת, תַּכְנַע עֹרֶף גֵּאִים.
לִקְהַל עִיר תִּפְאָרָה אַתָּה מָאוֹר וָשֶׁמֶשׁ,
בְּדֶרֶךְ לַנְחוֹתוֹ עַמּוּד אוֹרְךָ לֹא יָמֶשׁ;
קַל כַּנֶּשֶׁר, גִּבּוֹר כָּאֲרִי, עַז כַּנָּמֵר

צאן מַרְעִיתְךָ אַתָּה לַיְלָה וָיוֹם שׁוֹמֵר.
פֶּרֶץ לִגְדּוֹר תָּחִישׁ, תִּרְאֶה וּתְחַזֵּק בֶּדֶק;
אַמִּיץ תִּלָּחֵם זֵדִים, תַּעְקוֹר וּתְבַעֵר חֵדֶק
עַל צָרִים תִּתְגַּבַּר, לֹא תָנוּם, לֹא תָגוּר;
תָּמִיד קִנְאַת עַמְּךָ יִמְצָאוּךָ תָגוּר.
מוֹצִיאֵי דִבָּתוֹ יִדֹּמּוּ, יֵאָלֵמוּ,
וּמְבַקְשֵׁי רָעָתוֹ יֵבוֹשׁוּ, יִכָּלֵמוּ.
לִפְנֵי כִסֵּא שָׂרִים אוֹר תּוֹצִיא דִין עַם דָּל,
אַף בִּקְרִיאֵי עֵדָה אַתְּ לוֹ מָעוֹז מִגְדָּל.
אַךְ לִימִין תִּפְאַרְתְּךָ תִּמָּצֵא עַנְוָתֶךָ,
כִּי כָל עָנִי וָגֵר מֵלִיץ טוֹב יֵדָעֶךָ.
עַל כֵּן שִׁמְךָ בָּרוּךְ לִקְרוֹבִים וּרְחוֹקִים,
וּבְרָכוֹת יַבִּיעוּן אֶל אֵל אוֹתְךָ הֵקִים.
עַל כֵּן הַיּוֹם, כִּי לְךָ שִׁבְעִים שָׁנָה מָלֵאוּ,
לִקְרָאתֶךָ שָׂשִׂים כָּל יִשְׂרָאֵל יֵצֵאוּ;
אִישִׁים גַּם מַקְהֵלוֹת, בַּחוּרִים וַאֲבוֹתָם,
לִכְבוֹד שִׁמְךָ כִּי טוֹב יוֹבִילוּן מִנְחָתָם.
עֵדָה, הֵיכָל, מִדְרָשׁ, כֻּלָּם מִנְחָה יָשִׁיבוּ,
וּבְנֵי צָפוֹן וָיָם גַּם הֵם אֶשְׁכָּר יַקְרִיבוּ;
וּתְפִלָּתָם כֻּלָּם חַיֶּיךָ וּשְׁלוֹמָךְ –
יִשְׁמָעֵם אֵל עֶלְיוֹן, וִיהִי תָמִיד עִמָּךְ!
יָמֶיךָ עוֹד יַאֲרִיךְ וִיחַדֵּשׁ אֶת חֵכֶּךָ,
וּתְלָאוֹת וִיגוֹנִים יָנוּסוּ מִפָּנֶיךָ.
עוֹד רַבּוֹת בַּשָּׁנִים רֹב אוֹנִים יַרְבֶּה לָךְ,
וְחֶפְצוֹ (חֶסֶד וֶאֱמֶת) עַל יָדְךָ יִצְלָח.

ליצחק בן אברהם הכהן.

ביום מלאת לו שלש עשרה שנה.

(ר"ח סיון תרכ"ד).

נֵצֶר מַטַּע תִּפְאָרֶת,
שְׂרִיג גֶּפֶן אַדֶּרֶת,
הַצְלַח, וּבְקִרְבְּךָ רוּחַ
אָב חוֹלֶלְךָ יָנוּחַ.

וּתְהִי כָמוֹהוּ
יָמִים יָבֹאוּ
זוֹרֵעַ צֶדֶק
וּמְחַזֵּק בֶּדֶק,
חוֹבֵשׁ כָּל מַחַץ.
רוֹפֵא כָל לַחַץ,
גּוֹדֵר כָּל פֶּרֶץ,
גִּבּוֹר בָּאָרֶץ.

לַחָכְמָה, לַבִּינָה
וְלַתּוֹרָה נֶאֱמָנָה
וְלָעֵדָה בַּמֵּצַר
הוּא יָתֵד, הוּא פִּנָּה,
הוּא מָעוֹז, הוּא מִבְצָר.

תַּצְלִיחַ, תִּתְבָּרֵךְ,
בִּדְרָכָיו אִם תִּצְעַד,

לֹא תִמּוֹט, לֹא תִמְעַד,
לָעַד יָהֵל אוֹרָךְ.

בָּרוּךְ יִהְיֶה שִׁמְךָ כִּשְׁמוֹ;
גַּם מִקָּרוֹב גַּם מִמֶּרְחָק
יָעִיד כָּל־אִישׁ בִּלְשׁוֹן עַמּוֹ:
אַבְרָהָם הוֹלִיד אֶת־יִצְחָק.

(לכבוד יום טוב צונץ).

בט"ו באב מוסיפין זה.

(תרכ"ד).

צוּר טוֹב יוֹם טוֹב יִתֵּן לְיוֹם טוֹב,
וְכָל מִכְמַן יְמַן לְלִיפְמַן
הָ' מֵהֵיכַל קָדְשׁוֹ.
וְעַד גְּבוּרוֹת יַחֲשׂוֹף נִסְתָּרוֹת,
וְדִבְרֵי צַדִּיקִים יוֹצִיא מִמַּחֲשַׁכִּים
וִיבִיאֵם אֶל גְּבוּל קָדְשׁוֹ.
נַהֵם שׁוֹטְמִים יַדְמִים כְּאִלְּמִים,
וּבוֹנֵי יְשֻׁרוּן יָשִׁרוּ יְשׁוּרוּן
וְהוֹדוּ לְזֵכֶר קָדְשׁוֹ.
צִיץ נֵזֶר קֹדֶשׁ אַתָּה לְעַם קֹדֶשׁ
תָּבוֹא בְכֶלַח כִּמְתוּשֶׁלַח
בְּעִיר אֱלֹהֵינוּ, הַר קָדְשׁוֹ.

ב"ד שד"ל לצונץ לפ"ק.

לכבוד דנטי המשורר.

ביום מלאת חמש מאות שנה להלדתו.

ח' אייר תרכ"ה. 1 maggio 1865.

לָשׁוֹן *) שׂוֹנֵא כָזָב, גָּאוֹן וָעָוֶל;
שָׂפָה, קוֹלָהּ קָדוֹשׁ, חֶסֶד וָיֹשֶׁר;
בִּכְרוֹעַ כָּל־לָשׁוֹן לִפְנֵי הֶהָבֶל,
חֶמְדָּה, עֶדְנָה, כָּבוֹד, שִׁלְטוֹן וָעֹשֶׁר,
אַתְּ לֵאלֹהִים וְלַמֵּישָׁרִים נֶאֱמַנְתְּ:
הַכְתִּירִי נָא צַדִּיק, זַמְּרֵי דַנְטֵי!
מִדְיָנִים בֵּין אַחִים, קִרְיָה פּוֹרַחַת
הִפִּילוּ בִמְצוּלַת כָּל־רָע, כָּל־שֶׁבֶר,
אָז גֹּרַשְׁתָּ; וָאָז, גּוֹלָה נִדַּחַת,
הַנֶּפֶשׁ הַזַּכָּה הֵרִימָה אֵבֶר.
פִּיךָ פָּתַחְתָּ בֶּחָזוֹן — מִשָּׁחַת.
קָרָאתָ לִרְפָאִים — מֵחַדְרֵי קָבֶר,
הִרְעַמְתָּ עַל־עַוְלָה רַעַם תּוֹכָחַת,
הוֹדַעְתָּ אֵל גּוֹמֵל כִּפְעֻלּוֹת גָּבֶר.
כִּנְבִיאֵי קֶדֶם, עֹז קִנְאָה עָטִיתָ,
הֵנַפְתָּ עַל־גֵּאִים שֵׁבֶט הַקֹּשֶׁט;
דַּלּוֹתָ, אַךְ עַל כָּל־רָם הִתְרוֹמַמְתָּ.
עַל כָּל־חַכְמֵי זִמְרָה עַל־כֵּן עָלִיתָ;
עַל־כֵּן כָּל־גּוֹי, שֵׁם וּתְהִלָּה לְךָ יוֹשֵׁט;
וּלְנֵס וּלְמוֹפֵת לַדּוֹרוֹת הוּשַׂמְתָּ.

---

*) לשון הקדש.

לכבוד הזקן ונשוא פנים החבר
ר' מנחם (עמנואל) פיליפ איש רהיינבערג,
ביום ד' כסלו, תרכ"ו, הוא יום מלאת חמשים שנה לחתונתו עם אשתו היקרה מרת מלכה מב"ת, הוא המוהל המפואר, אשר זה שלש שנים שוררתי לכבודו במלאת חמשים שנה מיום אשר החל להכנים ילדי בני ישראל בבריתו של אברהם אבינו. יאריך ה' ימיו בטוב ושנותיו בנעימים, כחפץ כל יוצאי חלציו וכל יודעיו, אוהביו ומכבדיו.

(אלול תרכ"ה).

בִּמְנַחֵם וּבְמַלְכָּה   עִלְזוּ דוֹדִים וְשִׁירוּ,
רֹאשׁ צַדִּיקִים הַכְתִּירוּ   זֵר שֶׁבַח וּבְרָכָה;
בִּבְרִית אַהֲבָה נִצְמָדוּ   זֶה כֹּה וָכֹה שָׁנִים,
בָּנִים וּבְנֵי בָנִים   מֵהֶם צֶדֶק לָמָדוּ;
הָדָר הוּא לְיִשְׂרָאֵל *)—   יוֹדוּ חָכָם וָבַעַר,
הֵן גַּם בֵּין זִקְנֵי־שַׁעַר   מוֹשַׁב עִמָּנוּאֵל **);
וּבְיוֹם שִׂמְחַת בֵּיתוֹ   אֵלָיו רַבִּים נִקְבָּצוּ,
כִּי בִיקָרוֹ יֶחְפָּצוּ   מַכִּירֵי צִדְקָתוֹ.
שִׂמְחוּ, רֵעִים, וָגִילוּ   לִכְבוֹד צַדִּיק תָּמִים,
וּלְרָם עַל כָּל־רָמִים   תַּחֲנוּנֵיכֶם הַפִּילוּ;
אִמְרוּ: רַעֲנָן כַּזַּיִת   עִם רַעְיָתוֹ יִפְרַח,
יַצְלִיחַ וִיבֹרַךְ   לָעַד, בַּחוּץ, בַּבָּיִת;
קוֵֹה הָאֵל, כֹּחוֹ   יַחֲלִיף עוֹד בְּזִקְנָיו,

*) נקדתי לִישְׂרָאֵל על דעת בן נפתלי, ודוגמת זה בספרים שלנו: בְּיִקְרוּתֵיךָ, כִּיתְרוֹן האור; ועיין רד"ק שרש יلל.

**) הוא זה כמה שנים שטאדטאבגעארדנעטער.

גַּם לֹא יִכְהוּ עֵינָיו,   גַּם לֹא יָנוּס לֵחוֹ.
כִּפְרִי בִטְנוֹ יֶחְדֶּה   וּבְכֹל חַטְרֵי גִזְעוֹ;
כּוֹ יִתְפָּאֵר זַרְעוֹ.   כִּשְׁמוֹ גָּאוֹן יַעְדֶּה.
וִיהִי עַד דּוֹר דּוֹרִים   בָּרוּךְ זִכְרוֹ בָּאָרֶץ,
וִיהִי בֵיתוֹ בֵּית פֶּרֶץ   כַּשֶּׁמֶשׁ מַזְהִירִים.
וְאַתְּ עַל אֵשֶׁת חַיִל   עַד־אָן תִּגַּר עֵינֶיךָ?
יִצְחָק! עַל אֵם בָּנֶיךָ   תִּבְכֶּה יוֹמָם וָלַיִל *);
מֵחַרְצֻבּוֹת תֵּבֵל   הִיא לִמְנוּחוֹת לֻקָּחָה.
מִשָּׁם תִּזְכֹּר אֹתָכָה,   עָלֶיךָ תִתְפַּלֵּל.
שָׁמַע הָאֵל קוֹלָהּ,   וַיָּחָן עוֹלָלֶיהָ,
וַיִּמְצִיאֵם תּוֹחַלְתֶּיהָ,   אִם לֹא תִשְׁכַּח עוּלָהּ.
עוֹלָלִים! לַאֲחוֹת אָב   שֶׁבַע בַּיּוֹם בָּרֵכוּ,
עַפְרוֹת רַגְלָהּ לַחֵכוּ   כִּי אָז לָכֶם יִיטָב.
יִצְחָק! אֵשֶׁת חֵיקֶךָ   לָעַד אַל תְּנַשֶּׁהָ;
אָכֵן בִּגְלַל בָּנֶיהָ   חֲזַק, אַמֵּץ לִבֶּךָ;
אַל אֵבֶל תֹּאמַר דַּי   וּבְמוֹלַדְתְּךָ תִּשְׂמַח,
הֵם יִהְיוּ תַנְחוּמְךָ   הֵמָּה בִּרְכַּת שַׁדַּי.
בִּנְוֵה מְנַחֵם   יִרְבּוּ שְׂמָחוֹת,
יוֹסֵף עֲלֵיכֶם   הָאֵל בְּרָכוֹת.
תִּפְרַח וְתָגֵל   חֶבְרָה תְמִימָה,
אֵל חַי תְּהַלֵּל   כֹּל הַנְּשָׁמָה.

---

*) הוא הנכבד ר׳ יצחק בנו של ר׳ מנחם אשר בשנת תרכ״ב מתה עליו אשתו, אשת חיל עטרת בעלה, במעלות מדותיה אין ערוך לה, ואחותו הגדולה היא באם לשלשת ילדיו, ישלם ה׳ פעלה.

ספר ששי.

אבל אם.

אוֹי לִי! אֲהָהּ לַיּוֹם! אֲמָרֵר בֶּכִי,
אִמִּי, בְּמַר אֶתְאַבְּלָה עָלַיִךְ,
אֶל־יוֹם פְּקֻדָּתֵךְ, לְיוֹם מוֹתֵכִי,
הָהּ! יֶהֱמוּ מֵעַי. אֲהָהּ! אֵלַיִךְ
הָהּ! נִכְסְפָה נַפְשִׁי; וְאַתְּ תֵּלֵכִי
לֵאוֹר בְּאוֹר שַׁדַּי, וּמַעְגָּלַיִךְ
בֵּין מַלְאֲכֵי מָרוֹם; וּפֹה תִשָּׁאֵר
נַפְשִׁי בְמַחְשַׁכִּים, וְאֵין אִישׁ יָאֵר.

הָהּ! עָגְמָה נַפְשִׁי וְהִתְחַלְחָלָה,
בִּזְכוֹר יְמֵי עוֹלָם אֲשֶׁר־חָלָפוּ.
בִּזְכוֹר שְׁמֵךְ הַטּוֹב, אֲהָהּ! חָבְלָה
רוּחִי, וְגַם עֵינַי כְּעָב יְרָעָפוּ.
עֵת אֶזְכְּרָה כִּי נִגְדְּעָה נָפְלָה
אִמִּי מְשׂוֹשׂ יוֹמִי, וְאִתָּהּ סָפוּ
זַכָּה, וְיַעֲלַת־חֵן, וְאֵשֶׁת חָיִל,—
תָּמִיד בְּמַר אֶבְכֶּה, וְיוֹם וָלָיִל.

זַכָּה מְאֹד הָיִית עֲדֵי אֵין עֶרֶךְ;
צֶדֶק וְחֶסֶד לָךְ, וְלָךְ הַיֹּפִי.
הָהּ! הוֹד וְהָדָר לָךְ, וְלָךְ תָּם־דֶּרֶךְ;
עָצְמָה וְעִזּוּז לָךְ, וְאֶפֶס דּוֹפִי.

תָבוּז גְבוּרָתֵךְ עֲבֹדַת פֶּרֶךְ;
לָךְ חֵן וְשֵׂכֶל טוֹב, דְּבַשׁ תִּטֹּפִי.
תָּמִיד יְחִידָתֵךְ לְקוֹל אֵל חָתָה,
אָמַרְתְּ לַאדֹנָי אֲדֹנִי אָתָּה.

נָוָה מְאֹד הָיִית; וְלָךְ הַשֵּׂכֶל
הַטּוֹב וְהַיָּשָׁר, וּבוֹ תַשְׂכִּילִי
אֶת-כָּל-עֲבֹדָתֵךְ עֲשׂה עַד-תְּכֶל,
וּתְהִי כְמִשְׁפָּטָה, וְאָז תָּגִילִי.
הָהּ! תֹּם וְיוֹשֶׁר לָךְ, וְאֶפֶס נֵכֶל;
לֹא תֵדְעִי הָרַע, וְרַק תּוֹעִילִי.
רַק-הָאֱמֶת אָהַבְתְּ עַד-אֵין חֵקֶר;
רַק-הָאֱמֶת, וַתִּשְׂנְאִי הַשֶּׁקֶר.

עַתָּה בְּצֵל שַׁדַּי בְּגִיל תֵּשֵׁבִי,
תִּתְעַנְּגִי הַשְׁקֵט בְּצוּרֵךְ שָׁמָּה;
עַד-בֹּא דְבַר-קָדְשׁוֹ וְיִפְקֹד-שֶׁבִי,
יָשִׁיב שְׁבוּת בִּתּוֹ אֲשֶׁר נִכְלָמָה;
יִתֵּן שְׁכִינָתוֹ בְּאֶרֶץ צֶבִי,
יָשִׁיב שְׁבוּת אַרְצוֹ אֲשֶׁר נָשַׁמָּה;
יָבִיא לְבֵית מִשְׁפָּט בְּיוֹם תּוֹכָחַת
כָּל-יוֹרְדֵי עָפָר יְשֵׁנֵי שָׁחַת.

יָדִין בְּנֵי אָדָם, וְכִדְרָכֵימוֹ
יָשִׁיב עֲלֵי רֹאשָׁם; וְעַל כָּל-מֶרִי
אָז יֵעָנוֹשׁ רָעִים, וְכָל-חַיֵּימוֹ
מֵי לַעֲנָה יִרְוֵם בְּעֶבְרַת-קֶרִי;

אַךְ אוֹהֲבָיו יֶאֱהַב, וּמִפְּעָלֵימוֹ
מֵאָה שְׁעָרִים יִתְּנוּ הַפֶּרִי.
גַּם־אַתְּ אֲנִי, גַּם־אַתְּ אֲנִי תִּזְרָתִי
וּשְׂכַר פְּעֻלָּתֵךְ אֲנִי תִּקָּחִי.

וַאֲנִי כְּאִישׁ נִדְהָם, וְאֵין מָנוֹחַ,
אוֹי! עָיְפָה נַפְשִׁי: אֲהָהּ! נִגְזַרְתִּי.
אוֹי! נָפְלָה רוּחִי. וְאֵין בִּי כֹחַ:
הִנֵּה בְּאֵין מִשְׁעָן, אֲהָהּ! נוֹתַרְתִּי.
תָּמִיד אֲנִי חַטָּה, וְאֵין רַק־חוֹחַ;
רַק אֶשְׂבְּעָה רָעוֹת, וְטוֹב חָסַרְתִּי.
גִּיל צָמְאָה נַפְשִׁי, וְתִרְוֶה אֵבֶל;
וַאֲיַחֲלָה לָאוֹר, וְהִנֵּה הֶבֶל.

בָּאתִי, אֲהָהּ! אוֹי לִי! בְּמֵי מָתְנַיִם,
וַאֲנִי בְרוֹב עָמָל מְאֹד יָגֵעַ.
בָּאתִי בְטִיט וּבְמַעֲמַקֵּי מָיִם,
לֹא אֵדְעָה לָצֵאת לְהִוָּשֵׁעַ.
אֵין רַק אֲשֶׁר־יִשְׁכֹּן שְׁמֵי שָׁמַיִם
יוּכַל לְהַצִּיל רָשׁ אֲשֶׁר־טֹבֵעַ.
רַק־הוּא בְּעֵת יֶחְפַּץ יְחַזֵּק־בֶּדֶק;
רַק־הוּא תְמִים דֵּעִים, אֱלֹהֵי צֶדֶק.

אֵלָיו פְּנִי, אִמִּי, וְהִתְחַנְּנִי,
אֶל־רָשׁ וְדַל הַנֶּאֱנָח יַשְׁגִּיחַ;
יִפְנֶה לְשַׁוְעָתִי, וְיוֹצִיאֵנִי
מִלֵּיל מְבוּכָתִי, וְאוֹר יַזְרִיחַ.

יָחוּס, יְרַחֵם, יַחֲמוֹל; יוֹרֵנִי
דֶּרֶךְ יְשָׁרָה אֵלְכָה, אַצְלִיחַ.
יָסֹל לְפָנַי מַעְגְּלֵי הָאוֹשֶׁר,
חַיִּים וְשָׁלוֹם, וֶאֱמֶת וָיוֹשֶׁר.

אַל-תִּשְׁאֲלִי אֵלָיו יְקַר תִּפְאֶרֶת,
אַף-לֹא רְכוּשׁ גָּדוֹל, וּפָז אוֹ בֶצֶר;
רַק אֶחְפְּצָה, בִּלְתִּי שְׁאוֹנֵי קֶרֶת,
בֶּטַח אֱכֹל חֻקִּי אֲשֶׁר לֹא־יֵצֶר.
נַפְשִׁי בְּתוֹרַת אֵל תְּהִי חֹקֶרֶת,
כִּי-זֹאת תְּשׁוּקָתִי; וְאֵלָיו יֵצֶר
כָּל-מַחְשְׁבוֹת לֵבָב הֲלֹא נֶחְשָׂפוּ,
סִתְרֵי כְּלָיוֹת נִתְכְּנוּ, נִצְרָפוּ.

רוּצִי, עֲלִי. נֶפֶשׁ טְהוֹרָה, טוּשִׁי
נֹכַח פְּנֵי עֶלְיוֹן בְּתַחֲנוּנָיִךְ.
הִתְנַחֲמִי, הֵרָגְעִי וָפוּשִׁי;
שַׁאֲלִי וְאֶתֵּן—יַעֲנֶה עוֹשָׂיִךְ.
הִתְעוֹרְרִי אֵפוֹא, מַהֲרָה חוּשִׁי,
אִמִּי; וּמָה יִתְאַפְּקוּ מֵעָיִךְ?
בָּךְ נִקְשְׁרָה נַפְשִׁי, וּבִי נַפְשֵׁכִי:
שִׁפְכִי לְאֵל שִׂיחֵךְ, וְתַם הַבֶּכִי.

תנחומין של אבל.

אל מעלת הרופא החכם המפורסם,

כבוד רבי

בן־ציון רפאל הכהן פריצי.

על דבר צרת הבת.

גֶּבֶר חֲכַם־לֵבָב וְאַמִּיץ כֹּחַ!
חָכָם בְּכָל־מַדָּע, וְשָׁוְא יִסָּתֵר
מָרוֹם וּבִתְהוֹמוֹת וְהָרֵי בָתֶר
מֵעַיִן בְּתִינָתְךָ יְצִיר לִבְרוֹחַ.
חָכָם בְּכָל־מֶחְקָר, כְּיַד הַתֶּרֶת
מִמַּחֲבוֹא תוֹצִיא אֱמֶת נֶהְדֶּרֶת.

חָכָם בְּכָל־מִפְעָל לְמִי לֹא תֵיטֵב?
חַסְדֵי אֱלֹהִים חַי בְּךָ יַגִּיהוּ;
הֵן אִישׁ וְאִישׁ יִקְרָאֲךָ אָבִיהוּ;
אֶבְיוֹן בְּמַלְטְךָ וְדַל מִקֶּטֶב.
יוֹעֵץ וּמוֹרֶה טוֹב, בְּאִמְרֵי־פִיךָ
כּשֵׁל תְּחַזֵּק, כָּל־אֱנוֹשׁ אָחִיךָ.

אַמִּיץ וְגִבּוֹר, הֵן בְּשֵׂיבָתֶךָ
תָּרוּץ וְלֹא תִרְפֶּה לְרַפֵּא פֶּצַע;
הִנֵּה לְמוֹתָר לָךְ בְּצוֹעַ בָּצַע,
אַךְ תְּאֱזוֹר הָאַהֲבָה מָתְנֶיךָ;
הָרַחֲמִים, הַצֶּדֶק.

לֵיטִיב, לְהוֹעִיל, לַחֲזִיק כָּל־בֶּדֶק.

גִּבּוֹר, גְּבוּרַת לֵב הֲלֹא גָּבַרְתָּ
עַל־כֹּל תְּשׁוּקוֹת שָׁוְא וְדַרְכֵי־הֶבֶל,
הָאֹסְרוֹת רוּחַ אֱנוֹשׁ בַּכֶּבֶל;
וּבְרֹב עֱזוּז בִּינָתְךָ טִהַרְתָּ
אֶת־רוּחֲךָ מִכֹּל אֱמוּנוֹת שֶׁקֶר
הַמְּחַלְּלוֹת אֵל וֶאֱנוֹשׁ אֵין חֵקֶר.

חָכָם וְגִבּוֹר, אוֹי! וּמַה־מִּמַּעַל
עַל־רֹאשְׁךָ יָרַד וְשׁוֹד וָשָׁבֶר?
הָהּ! כִּי מְשׂוֹשׂ לִבְּךָ אֲחֻזַּת־קָבֶר,
וַתֵּשְׁתְּ בִּזְקוּנִים אֲהָהּ! כּוֹס רַעַל.
בַּת־חֵן וְשֵׂכֶל טוֹב... וְלֹא יָכֹלְתָּ
לִמְצוֹא מְזוֹר נִגְעָהּ: אֲהָהּ! שָׁכֹלְתָּ.

אֵיךְ תֵּשְׁבָה גַּלְמוּד, וְאֵיךְ נִבְהַלְתָּ
מִגִּילְךָ, מִבַּת יְחִידָתֶךָ?
אֵין נִין וְאֵין שָׂרִיד, וְזִכְרוֹנֶךָ
אִם עִמְּךָ יָמוּת, לְמִי עָמָלְתָּ?
חָכְמָתְךָ אַךְ־שָׁוְא, וְשָׁוְא הַכָּסֶף:
יִהְיוּ כְּלֹא הָיוּ בְּיוֹם תֵּאָסֵף.

שַׁכּוּל... וּמָה? שַׁכּוּל? אֲרָהּ! חָטָאתִי:
מַה־מִּסְגּוֹר שִׁנַּי אֲמָרִים נָסוּ?
רַב־לָךְ, לְשׁוֹן כָּזָב! שְׂפָתַי, הָסוּ!
שַׁכּוּל לְרַב־בָּנִים, אֲהָהּ! קָרָאתִי.
כֵּן; רַב לְךָ בָּנִים, וְלָמָה יֵרַע

אֶל־עֵינְךָ מוֹת בַּת, וְרַב־לְךָ זֶרַע ?

יִשְׁכַּל אֱנוֹשׁ סָכָל, אֲשֶׁר יוֹם רֶצַח
יֵרֵד שְׁמוֹ, זִכְרוֹ, בְּגֵיא צַלְמָוֶת ;
אוּלָם, וְאֵיךְ יִשְׁכַּל אֲשֶׁר בַּמָּוֶת
עוֹד שֵׁם כְּבוֹדוֹ חַי לְעוֹלָם נֵצַח ?
בֵּן, בַּת לְךָ תֶּחְסָר ; וְעוֹד יִשָּׁאֶר
זֶרַע בְּלִי יָסוּף, וְלָעַד יָאֶר.

שׁוּר מִכְתְּבֵי חָכְמָה, אֲשֶׁר בָּהֵמָּה
עָם רָשׁ וָדַל, בַּת־יַעֲקֹב, חִכָּמְתָּ
וּבְמִשְׁפְּטֵי הַהוֹלְלִים נִלְחַמְתָּ,
הַמְּתַלְּלִים תּוֹרָה אֲשֶׁר נָעֵמָה.
בָּם מוֹסְדוֹת חָכְמַת חֲנוֹךְ לַנַּעַר :
חִנּוּךְ דְּבִיר כָּל־טוֹב, וְהֵם הַשָּׁעַר.

מִשְׁלֵי חֲכָמִים בָּם וְחִידוֹתֵימוֹ,
מָה עָמְקוּ, מַה־יָּשְׁרוּ הוֹכָחְתָּ ;
בֵּינוֹת עֲרָפֶל צָר וְאוֹר הִזְרַחְתָּ,
בַּל־יִלְעֲגוּ עוֹד בֹּעֲרִים עָלֵימוֹ.
בָּם שֹׁכְנֵי דוּמָה לְקוֹלְךָ קָמוּ ;
בַּנְתָּ בְּמַדְוֵיהֶם אֲשֶׁר נֶעֱלָמוּ.

בָּנִים מְהֻלָּלִים לְךָ כָּל־אֵלֶּה,
יַלְדֵי לְבָב חָכְמָה וְלֹא הָרָחֶם ;
אֵיךְ זָהֳרָם תִּרְאֶה, וְלֹא תִנָּחֵם
עַל־בַּת אֲשֶׁר הִתְפַּתְּחָה מִכֶּלֶא ?
הַאֵין לְךָ שָׂרִיד ? הֲלֹא בָאָרֶץ

עוֹלָם יְחִי שִׁמְךָ, וּפָרַץ פָּרֶץ.

מֶה עוֹד לְךָ נִרְדָּם, וְעַד־אָן דֶּמַע
אֶת־לְחָיֶךָ יַשְׁחִית בְּמַפַּח־נֶפֶשׁ?
עוּרָה וְהִתְעוֹרֵר, שְׁקוֹט, הִנָּפֵשׁ;
שׁוּבָה כְּקֶדֶם לַעֲשׂוֹת לְךָ שֵׁמַע:
שׁוּבָה, וְשׁוּב דַּלְתֵי אֱמֶת לִפְתּוֹחַ,
גֶּבֶר חֲכַם־לֵבָב וְאַמִּיץ כֹּחַ.

לאב

הנותן ספרו מנחה לבתו אשר מתה.

(תקפ"ד).

בִּתִּי, רֹאשׁ שִׂמְחָתִי, כִּי בָךְ רָאִיתִי
שָׂשׂוֹן, חֶדְוָה, פֶּתַח תִּקְוָה בָּאָרֶץ:
חִנֵּךְ, דַּעְתֵּךְ, צִדְקֵךְ יוֹם יוֹם נִסִּיתִי,
וָאֹמַר: בַּל־אֶמּוֹט, בֵּיתִי בֵּית פָּרֶץ.

הָהּ! כִּי נִפְתָּה לִבִּי, וָשָׁוְא קִוִּיתִי.
הֵן עוֹד הַיּוֹם גָּדוֹל, וַיָּבֹא קָרֶץ,
אָבַדְתִּי, אוֹי! כּוֹס הַחֵמָה מָצִיתִי
וַתְּהִי שִׁבְתִּי פֶּרֶץ עַל־פָּרֶץ.

לִרְאוֹת שַׁלְוַת עוֹלָם וִיקַר תִּפְאֶרֶת
עָיִית, נֶפֶשׁ זַכָּה; מִשָּׁם עֵינַיִךְ
שִׁיתִי לִתְשׁוּרַת אָב יֹרֵד בִּבְכִי.

מִנְחַת זִכָּרוֹן הִיא, דּוֹר דּוֹר מַזְכֶּרֶת;
כִּי אֵבֶל כָּבֵד זֶה אֶל־מַכִּירַיִךְ;
וּתְהִי נֶחָמָתִי כִּזְכֹּר זִכְרֵכִי.

אל הלקח ארון האלהים
במות מורנו ורבנו
הרב **אברהם אליעזר הלוי** זצוק"ל,
אשר עלה אל השמים
בעשתי עשר יום לחדש התשיעי
שנת
ויאמר ה' אל אברהם לך
לך מארצך לפ"ק
(תקפ"ו).

קינה

עַד־אָן בְּעַצְמוֹתַי אֶעֱצוֹר מְרִי שִׂיחִי,
עַל צוֹרְרֵי רֵיקָם בַּל אֶזְעֲקָה חָמָס?
מָוֶת! אֲהָהּ אַכְזָר! עַד־אָן לְךָ מִרְמָס
אֶהְיֶה, וְלֹא אֶשָּׂא קוֹלִי בְּמַר רוּחִי?

רַבַּת כְּאֵשׁ יָגוֹן הִתְאַפְּקוּ מֵעַי;
הֵן כִּי חֲמַת תַּנִּין כָּל־עוֹרְקַי תֹּאכַל!
אֶקְרַע סְגוֹר לִבִּי, אוּלַי מְצוֹא אוּכַל
פּוּגָה לְרוֹב תּוּגָה בִּבְכִי וּבְדִמְעָי.

אָמְנָם, כַּבִּיר עֶלְיוֹן הַנַּעֲלֶה אֶל־עָל!
כִּי צֹאנְךָ תִּטּוֹשׁ תּוֹעִים בְּמַחְשַׁכִּים,
אוּלַי, טְהָר־לֵבָב! תִּמְאַס יְלֵל בּוֹכִים,
גַּם־קוֹרְאֵי חַסְדְּךָ עַנְוָתְךָ תִּגְעַל.

תִּגְבּוֹל כְּבוֹד מִסְפֵּד מִצְוָתְךָ רָמָה!
אוּלָם לְאַנְחַת לֵב מִי זֶה גְבוּלוֹת יָשָׂם?
אִם צֹאנְךָ נוֹהִים כִּי פַּס פְּאֵר רֹאשָׁם,
מִיָּדְךָ לָּךְ זֹאת אִם־חֵטְא וְאִם אַשְׁמָה.

יִנְהֶה וּמַר יִזְעַק אִישׁ הֶחֱזַקְתָּ בּוֹ;
שִׂמְחוֹ עֲלֵי כַנּוֹ וַתִּתְּנוֹ מִחְיָה;
עַתָּה לְזַעַת אַף הַנִּתְּנָה פִּרְיָהּ.
פֶּן תַּעֲמֹד מִלֶּ־ דֶת יֶחֱרַד לִבּוֹ.

אָבִי, אֲהָהּ! אָבִי, מַשְׁעֵן וּמַשְׁעֵנָה,
יִזְעַק בְּאֵבֶל מָר עָנִי וָדַל, נִפְעָם;
כִּי אַתְּ לְמֵלִיץ לוֹ לִפְנֵי עֲשִׁירֵי עָם,
כִּי בִלְתְּךָ, יִירָא רָעָב וְגַם בָּשְׁנָה.

יִבְכֶּה לְבָנִים אָב, כִּזְכּוֹר תְּמוֹל שִׁלְשׁוֹם
רָאָה בְּחָכְמָתָם וַיַּעֲלֹז בָּהֶם,
הָהּ! כִּי מְנַהֵל פַּס, שׁוֹקֵד לְעֶדְרֵיהֶם!

יַבִּיט לְסוֹף דָּבָר ,   וּבִזְוָעָה יִשּׁוֹם .

יְיֵלִיל אֲשֶׁר רָאָה   הַשְׁקִיטְךָ רִיבוֹת ,
בֵּין אִישׁ וּבֵין אָחִיו   הִתְחָרוּת לִבְלוֹם :
יִדְאַג לְמִי יִפְנֶה ,   מִי יַעֲשֶׂה שָׁלוֹם ,
אִם רִיב וְאִם מָדוֹן   יֵקַד בְּבֵין לְבוֹת .

יְאֻבַּל וְיִתְאוֹנֵן   כּוֹשֵׁל בְּחַטֹּאתָיו ,
רוֹעֶה וְנוֹתֵן יָד   אַתְּ לוֹ בְּיוֹם שׁוּבוֹ :
אֶל־מִי יְגַלֶּה עוֹד   נִגְעוֹ וּמַכְאוֹבוֹ ,
וִיקַו מְצוֹא פִּדְיוֹן   מִכֹּל עֲוֹנוֹתָיו ?

יִזְעַק בְּתַאֲנִיָּה   דּוֹרֵשׁ תְּעוּדַת אֵל ,
כִּי בֵין מְבוּכוֹתָיו   עַל־דַּלְתְּךָ דּוֹפֵק :
מִי־זֶה לְפָנָיו עוֹד   יָאִיר עֲנַן סָפֵק ?
אַיֵּה מְקוֹר חַיִּים   מַרְוֶה לְכָל־שׁוֹאֵל ?

יִבְכּוּ קְצִינֵי עָם ,   כֹּל יוֹעֲצֵי עֵדָה ,
כִּי יוֹעֲצָם אָבַד ,   הָאָב וְהָרוֹעֶה :
הִנָּם כְּאֳנִיִּים   לֹא מָצְאוּ מִרְעֶה ,
הִנָּם בְּיָם גָּדוֹל   בְּרֶתֶת וּבִרְעָדָה .

הָבָה , דְּמִי נִתַּן :   עַתָּה הֲגַם תִּגְזוֹר
יְאָלְמוּ יַחְדָּו   כֹּל שׁוֹמְעֵי שִׁמְעֲךָ ?
צָפוֹן וְגַם תֵּימָן   הֵאִיר מְאוֹר נָגְהֶךָ ,
הַיּוֹם בְּבוֹא שִׁמְשָׁם   לֹא יָדְעוּ מָזוֹר .

תּוֹרָה בְּמַר תִּבְכֶּה   כִּי אוֹתְךָ גִּבּוֹר

רָאָת בְּקִנְאַת אֵל   כִּכְפִיר וָרָץ כִּצְבִי .
מַר יְאֻכַּל מוּסָר :   אַיֵּה מְשׂוֹשׂ לִבִּי ,
יַרְעֵם בְּתוֹכַחְתּוֹ ,   לֵב פּוֹשְׁעִים יִשְׁבּוֹר ?

אוֹיָה! כְּאֵב אָנוּשׁ!   אוֹי! יוֹם בְּכִי וִילֵל!
בַּמֶּה נְיַחֵל עוֹד   דַּלִּים אֻמְלָלִים ?

אֵיךְ זָר וְלֹא נִבְהַל,   כִּרְאוֹת פְּנֵי אֵלִים,
מָוֶת, וּבִידִיד יָהּ   יִמְשׁוֹל וְיִתְעוֹלֵל ?

הַס! הַס! וְעַד מָתַי   אֶהְיֶה כְּמִתְלוֹנֵן ?
אַל־נָא בְּאֵשׁ קִנְאָה   אֶרְשַׁע לְאֵל אָיוֹם !
יִמְרוֹד בְּמִשְׁפָּטָיו   צוֹעֵק לְיַלְדֵי יוֹם ,
כִּי לֹא יְצַוֶּה רָע   הַטּוֹב וְהַחוֹנֵן .

נֶפֶשׁ מְטֹהָרָה !   כִּי תַעֲטִי אוֹרֵךְ ,
נֶצַח לְהִתְעַנֵּג   בַּטּוֹב וּבִישׁוּעוֹת ,
שׁוּרִי! רְאִי מִשָּׁם   צֹאן אוֹבְדוֹת נוֹעוֹת ,
שִׂיחֵךְ לְהוֹשִׁיעָן   שִׁפְכִי לְאֵל צוּרֵךְ ,

הִנֵּה בְּאָזְנַי קוֹל   דּוֹבֵר לְעֻמַּתְכֶם :
„הִתְנַחֲמוּ עַמִּי !   בָּנַי אֲשֶׁר אֵהָב !
„חֵלֶף עֲבוֹדָתִי   שָׂשׂוֹן וְגִיל אֶשְׁאָב :
„שִׁמְרוּ נְתִיבוֹתַי ,   שָׁלוֹם יְהִי לָכֶם .״

לכבוד ידידי החכם השלם הרופא המובהק

מוהר"ר **ישראל גדליה קאזים**,

ביום שבתו על כסא ההוראה בעיר מנטובה

תחת אביו,

החכם השלם הרופא המובהק

מוהר"ר יעקב קאזים זצ"ל

(תקצ"ד).

רַב לָךְ, עֲדַת אֵל חַי, יָגוֹן תַּמְרוּר מִסְפֵּד:
בַּת־יַעֲקֹב! עַל אָב רַב לָךְ עֵינֵךְ הַגֵּר *);
רַב־לָךְ זְעוֹק: אַיּוֹ צֶדֶק חֶסֶד חוֹגֵר?
אַיּוֹ? אֲהָהּ כִּי־פַס, נִגְרַז וַיִּקָּפֵד!

בָּכִית, וּבִבְכִיתֵךְ צָדַקְתְּ, עִיר עַלִּיזָה;
בָּכִית לְאָב יָקָר לֻקַּח פִּתְאוֹם מִמֵּךְ.
הָיָה לְמִשְׁעָן לָךְ, הָיָה לַדַּל תּוֹמֵךְ,
הוּא לַעֲזוֹר הֵנִּי חַיָּיו שִׁקַּץ בָּזָה.

רַק לָךְ וְאֶל טוּבֵךְ הָיוּ כָּל־מַעְיָנָיו,
עַד־בֹּא חֲלִיפָתוֹ צֹאן מַרְעִיתוֹ פָּקַד;
בֵּיתָה אֻמְלָלִים לַיְלָה כַּיּוֹם שָׁקַד.
אַיּוֹ? אֲהָהּ כִּי־פַס! אֵי חָסִיד? אֵי עָנָו?

אוֹר יַעֲקֹב כָּבָה יְיֵלִיל, יִבְכֶּה עַם־אֵל

*) מלשון עיני נגרה (איכה ג׳ מ״ט).

הַס! הַס! שְׁמוֹר מַחְסוֹם   אַל-תּוֹסֶף הִתְאוֹנֵן .
יוֹצֵא חֲלָצָיו שׁוּר ,   הַבֵּט , אַף הִתְבּוֹנֵן :
אוֹר יַעֲקֹב כִּי בָא , *)   קָם שֵׁבֶט יִשְׂרָאֵל .

הֵן נַחֲלַת אָבוֹת ,   הַחָכְמָה , הַמַּדָּע ,
צֶדֶק וְיִרְאַת אֵל ,   הַחֶסֶד , הַחֶמְלָה ,
בּוֹ נִקְבְּצוּ כֻלָּן   לְפָאֵר אַף לִתְהִלָּה :
הוּא אָב לָאֶבְיוֹנִים ,   וּלְכָל-דַּלִּים מוֹדָע .

לָכֵן בְּיִשְׂרָאֵל   גִּילִי , עֵדָה , שִׂמְחִי ;
שִׂישִׂי בְמוֹ רוֹעֵךְ   יִנְהַג כַּצֹּאן עַמּוֹ ;
חַוִּי תְהִלּוֹתָיו   וּתְנִי כָבוֹד לִשְׁמוֹ ;
אִמְרִי : יְחִי רוֹעִי ,   סַלְעִי אַף מִבְטַחִי .

קוּמָה , עֲלֵה , הַצְלַח   הָעֵדֶר לְךָ נִתַּן ; **)
הַצְלַח לְדוֹר וָדוֹר , **)   רוֹעֵה צֹאן קֳדָשִׁים :
בְּךָ עֶדְרְךָ יֶחֱזֶה ,   בַּחוּרִים וִישִׁישִׁים ,
וּבְעֶדְרְךָ תֶּחֱזֶה   לָעַד עַל-כֵּס אֵיתָן .

בֶּן-יַעֲקֹב , הַצְלַח ,   אַף מֶמְשַׁלְתְּךָ תִּכּוֹן ;
חַדֵּשׁ כִּימֵי יָמִים   תִּפְאֶרֶת הָאָבוֹת ;
הַצְלַח , הֱיֵה חוֹבֵשׁ   לִנְוִיּוֹת וּלְבָבוֹת ,
עַד שׁוּב לְעַמּוֹ אֵל   וּבְתוֹךְ בָּנָיו יִשְׁכּוֹן .

---

*) לשון שקיעה, כמו כי בא השמש, עיין הראב"ע על קומי אורי כי בא אורך (ישעיה ס' א').

**) הצלח העדר, הוא פעל יוצא, כמו ההצליח ה' דרכו, הצלח לדור ודור היא כמו ויהי איש מצליח, שהוא כאורה פעל עומד, ובאמת גם הוא יוצא, ונשמטה מלת דרך, ויהי איש מצליח דרכו. הצלח דרכך לדור ודור, כמו כי אז תצליח את דרכיך.

קינה על מיכה יוסף
בן אד"ם הכהן לעבענזאהן מעיר ווילנא.

ל"ג לעמר תרי"ב.

וְאַתָּה בֶן אָדָם שָׂא עַל־בֶּן אָדָם־קִינָה, וְאָמַרְתָּ עַל־מִיכָה יוֹסֵף: מִי כְּיוֹסֵף.

אֵיךְ, הֵילֵל בֶּן־שַׁחַר, בְּשַׁחַר יוֹמְךָ נִדְמֹה נִדְמֵיתָ; אָרוּ עֵינֵינוּ לְנֹגַהּ זַרְחֶךָ, קִוִּינוּ לְצָהֳרַיִם וְהִנֵּה עֲלָטָה.

לָמָּה מִהַרְתָּ לֶאֱסוֹף חָכְמָה, לְהַרְבּוֹת מַדָּע וּלְהַעֲמִיק מֶחְקָר; לְהַחְפִּיר קוֹיֶךָ מִשִּׁבְרָם וּפְנֵי מְיַחֲלֵי טַלְּךָ לְהַכְלִים לָנֶצַח?

הֲלָזֹאת אָהַבְתָּ שְׂפַת קְדוֹשִׁים וַתְּלַמֵּד כִּנּוֹרְךָ אֶת שִׁיר יְיָ, לְמַהֵר לַעֲזוֹב׀ אֶרֶץ נְשִׁיָּה וְלִפְרוֹשׂ כְּנָפֶיךָ אֶל־מְרוֹמֵי זְבוּל לְהַשְׁמִיעַ תְּהִלּוֹת עֶלְיוֹן בִּקְהַל שְׂרָפִים?

הֲלָזֹאת עַל־שֶׁבֶר׀ עִיר הַדָּנִים הָיוּ בִכּוּרֵי מְשָׁלֶיךָ, וּבְחִירֵי׀ בֵית לֵוִי בַּעֲלוֹתָם אֶל־הָאֱלֹהִים הָיוּ חוֹתַם דְּבָרֶיךָ? כִּי לֹא לִשְׁכּוֹן אֶרֶץ נוֹצַרְתָּ, אַךְ לְהִתְעַנֵּג עַל יְיָ בְּלַהֲקַת חֲסִידָיו.

נֶפֶשׁ טְהוֹרָה מֹאֶסֶת תֵּבֵל וּמַהֲשַׁבֶּיהָ לָמָּה מִמְּרוֹמִים יָרַדְתְּ וְלָמָּה מֵרֶחֶם לֹא־מִהַרְתְּ עוּף?

וְלוּ יוֹנֵק וְעוֹלֵל כְּאַחֶיךָ הָלִיתָ וַתִּגְוַע בְּטֶרֶם יוֹצִיא עֵץ תְּבוּנָתְךָ צִיץ וָפָרַח.

וְלָמָּה לְךָ חַיִּים לִשְׂבּוֹעַ כְּאֵב וְיָגוֹן וּלְהַאֲדִיב נֶפֶשׁ צַדִּיק?

יָמִים עַל־יָמִים קִוָּה: זֶה יְנַחֲמֵנִי מִשְּׁאָר עוֹלָלַי; וְעַתָּה נָפַלְתָּ, מֵאֲנָה הִנָּחֵם נַפְשׁוֹ.

וְלָמָּה גַּם־לִי מֵאֶרֶץ רְחוֹקָה הִתְוַדַּעְתָּ וְאִמְרֵי חָכְמָתְךָ לְפָנַי

עָרַכְתָּ, וַתִּדְרוֹשׁ מִשְׁפָּטַי וּמוֹעֲצוֹתַי הִטִּיתָ אֹזֶן וּמִקַּצְוֵי־אֶרֶץ הָיִיתָ לִי לְבֵן?

מִיכָה יוֹסֵף בְּנִי בְנִי, רַבּוֹת וּגְדֹלוֹת מִגְּבִירַת רוּחֲךָ הוֹחַלְתִּי, וּבֵן יַקִּיר, אָמַרְתִּי, וָרֵעַ נֶאֱמָן נָתַן־לִי יְיָ בְּיַרְכְּתֵי צָפוֹן.

וְאַיֵּה אֵפוֹא תִקְוָתִי? וְתוֹחַלְתִּי נִכְזָבָה וְשִׂמְחָתִי עֲדֵי־רָגַע.

וְעַתָּה, מִיכָה יוֹסֵף, הַמִּתְלוֹנֵן בְּצֵל שַׁדַּי, לֵךְ הִתְנַפֵּל לִפְנֵי רַחוּם, לַאֲבֵלֶיךָ יְשַׁלַּח נִחוּמִים.

יוֹלַדְתְּךָ הַנִּדְכָּה בִּכְאֵב אָנוּשׁ יָחֹן יְרַחֵם; מַחַץ לִבָּהּ יְרַפֵּא. רוּחוֹ הַנִּשְׁבָּרָה יְחַיֶּה.

יַחֲלִיף כֹּחוֹ, יְחַדֵּשׁ נְעוּרָיו; יְאַמֵּץ יָדָיו בְּמֶחְקְרֵי תוּשִׁיָּה, לְהָפִיץ בְּיַעֲקֹב אִמְרֵי תְבוּנָה, אֱמֶת וָצֶדֶק.

יִמְחֶה דִמְעָה מֵעַל פָּנָיו; יְנַחֲמֵהוּ וִיחַדֵּהוּ בְּמַשְׂכִּילִים שׁוֹמְעֵי לִקְחוֹ.

מִמְּצוּלַת יָגוֹן יַעֲלֶה וְיָשֵׂם כְּבוֹדוֹ יָרוּם וְנִשָּׂא; תְּהִלָּתוֹ תִּמָּלֵא הָאָרֶץ, וְזִכְרוֹ לִבְרָכָה לְדוֹר דּוֹרִים.

ל"ג לעמר תרי"ב (שד"ל וע"רא לפ"ק).

אל הלקח ארון האלהים ואל מות מרנא ורבנא
כמוה"רר מרדכי שמואל גירונדי זצ"ל,
אב"ד ומ"ץ בעיר מולדתו
פאדובה.
נקרא אל השמים
בן נ"ב שנה כשמואל הרמתי
אור לי"ג לחדש טבת
שנת
וברחמים גדולים אקבצך
(תרי"ב).

קינה.

כָּל־הַקָּהָל נִבְעַת ,נִבְהַל,
מַר יִבְכָּיוּן כִּי פַּס רוֹעֶם,
עִיר נֶאֱמָנָה כָּאַלְמָנָה,
וּכְבֵן עַל אָב יֶאֱנַח עָם.
אוֹי כִּי נִקְטַף, אוֹי כִּי נֶחְטַף,
וּבְלֹא עִתּוֹ שִׁמְשׁוֹ הוּעָם.
קָדַר אוֹרֵנוּ, כָּבָה נֵרֵנוּ.
מֵעַל רֹאשֵׁנוּ לֻקַּח צַדִּיק!

צַדִּיק תָּמִים, אָב לִיתוֹמִים;
לָאֶבְיוֹנִים מָעוֹז מִגְדָּל.
אִישׁ מַכְאוֹבוֹ, נָגַע לִבּוֹ
גִּלָּה אֵלָיו כָּל־רָשׁ וָדָל.
הוּא לִגְדוֹלִים מֵלִיץ דַּלִּים,
גַּם מִכִּיסוֹ תֵּת לֹא חָדָל.

קָדַר אוֹרֵנוּ, כָּבָה נֵרֵנוּ,
מֵעַל ראשֵׁנוּ לֶקַח צַדִּיק!

אוֹצָר מָלֵא נִסְתָּר, נִגְלֶה,
מִקְרָא, מִשְׁנֶה, תַּלְמוּד, מִדְרָשׁ;
עִמְקֵי חֻקִּים, שו"ת וּפְסָקִים
מֵהוֹן יָקָר דָּרוֹשׁ דָּרָשׁ;
בִּלְתִּי פוּנָה בָּהֶם הָגָה
יוֹמָם וָלַיִ לָה לֹא יֶחֱרָשׁ.
קָדַר אוֹרֵנוּ, כָּבָה נֵרֵנוּ,
מֵעַל ראשֵׁנוּ לֶקַח צַדִּיק!

יִרְאַת צוּרוֹ הִיא אוֹצָרוֹ,
וּבְמִצְוֹתָיו חֶפְצוֹ, חֶשְׁקוֹ;
דַּת אֵל חָמַד, לָמַד, לִמֵּד;
וַיְנַהֵל בָּהּ זֶרַע חֵיקוֹ.
תּוֹרָה הִרְבִּיץ, חָכְמָה הֵפִיץ,
הֵשִׁיב פּוֹשֵׁ— ַע מִדַּרְכּוֹ.
קָדַר אוֹרֵנוּ, כָּבָה נֵרֵנוּ,
מֵעַל ראשֵׁנוּ לֶקַח צַדִּיק!

שָׁפָל, עָנָו, שַׁחוּ עֵינָיו,
וּשְׁפַל בֶּרֶךְ כָּבוֹד תָּמָךְ;
שָׂנֵא גֵאָה, מָאַס קִנְאָה,
וּכְבֵן קֵרַב צָעִיר וָמָךְ;
הַחֵלְכָּאִים הַנִּדְכָּאִים
שָׁמַע, יָעַץ, עָזַר, סָמָךְ.

קָדַר אוֹרֵנוּ, כָּבָה נֵרֵנוּ,
מֵעַל רֹאשֵׁנוּ לֻקַּח צַדִּיק!

עַל צַדִּיקִים הָעַתִּיקִים
הוֹפִיעַ אוֹר עֹשֶׁר יָרוֹת;
אָסַף. לָקַט, בִּלְתִּי שָׁקָט,
חָרַת עַל לוּ־ חַ תּוֹלָדוֹת*);
חִפֵּשׂ. חָתַר, גִּלָּה מִסְתָּר,
הוֹצִיא מֵאֹ־ פֶל נִכְבָּדוֹת.
קָדַר אוֹרֵנוּ, כָּבָה נֵרֵנוּ,
מֵעַל רֹאשֵׁנוּ לֻקַּח צַדִּיק!

צֶדֶק לָבַשׁ, יֹשֶׁר חָבַשׁ,
בֶּצַע מָאַס וְלָאֵל קִוָּה;
הִשְׁקִיט רִיבוֹת, כִּבָּה אֵיבוֹת,
זָרַע שָׁלוֹם, אַהֲבָה, אַחְוָה;
עַל כֵּן בָּעִיר רַב עִם צָעִיר
אוֹי אוֹי יִצְוַח. הוָֹה הוָֹה!
קָדַר אוֹרֵנוּ, כָּבָה נֵרֵנוּ,
מֵעַל רֹאשֵׁנוּ לֻקַּח צַדִּיק!

צַדִּיק מוֹשֵׁל, מֵקִים כּוֹשֵׁל!
חוּס עַל הָאֵם, חוּס עַל בָּנִים!
רַחֵם עַל עָם דָּוֶה, נִפְעָם,
בִּבְכִי יָבֹא וּבְתַחֲנוּנִים;
רַפֵּא מַחְצוֹ וּגְדוֹר פִּרְצוֹ

*) ספר תולדות גדולי ישראל.

חַדֵּשׁ יָמָיו הַקַּדְמוֹנִים.
הוֹפַע אוֹרֵנוּ, הָאֵר נֵרֵנוּ,
הָרֵם רֹאשֵׁנוּ בִּגְלַל צַדִּיק!

לנכח מלכה בתי.

(שבט תרי"א).

זֶה שָׁנִים עֶשֶׂר וּשְׁמֹנֶה הָנְחַלְתִּי
יַרְחֵי עָמָל. רוּחַ רָעָה אִמֵּכִי
לַעְכּוֹר הֶחֱלָה, מִנִּי אָז בֵּית בֶּכִי
הָיָה בֵיתִי, בִּתְהוֹם צָרוֹת צָלַלְתִּי.

לֵיל רֵאשִׁית תַּחְלוּאֶיהָ בָּךְ הָרָתָה,
וַתָּבֹאִי, בִתִּי, לִרְאוֹת אוֹר שָׁמֶשׁ,
וַיְהִי אוֹר שֶׁמֶשׁ לָךְ עֵיפָה וָאֶמֶשׁ
כִּי רַק צַר וּמְצוּקָה עֵינֵךְ רָאָתָה.

הֶחְלִיפָה כֹּחַ וּלְאֵיתָנָהּ שָׁבָה
אִמֵּךְ כִּמְעַט, אָז בָּךְ יַד־אֵל נָגָעָה.
הִתְחַלְחַל כָּל־רוֹאֵךְ, עֵינוֹ דָמָעָה.
נָמוֹנָה שִׁדְרָתֵךְ, לֹא עוֹד נִצָּבָה.

אִמֵּךְ כְּגִבּוֹר קָמָה הִתְעוֹדָדָה,
עֵינָהּ לֹא תִבְכֶּה, לֹא רָפוּ יָדֶיהָ:
עַל כַּר שֹׁכֶבֶת, אֹתָךְ עַל־כַּפֶּיהָ

נָשָׂאת, עָלַיִךְ יוֹם וָלֵיל שָׁקְדָה.

וַיְהִי אַחַר יָמִים, כִּמְעַט צָמְחָה
רְפָאוּת וּתְעָלָה לָךְ; אָכֵן חָלְיֵכִי
רַבַּת עָנָּה שִׁבֵּר אֶת־יוֹלַדְתֵּכִי
וּבְרוּחָהּ וּבְשָׂרָהּ לֶעָפָר שָׁחָה.

לֵב אוֹהֵב וּמְרַחֵם הוֹסִיף לָהּ כֹּחַ
לִסְבּוֹל בִּבְלִי הַרְגִּישׁ עָמָל וִיגִיעַ,
אַךְ כִּבְלוֹת זַעַם וּכְבוֹא עֵת הַרְגִּיעַ
הַגּוּף הַיָּעֵף נִדְכָּה וַיָּשֹׁחַ.

בַּלָּהוֹת וּתְלָאוֹת אָז הִקִּיפוּנִי
וַיַּשְׁקוּנִי מֵי רֹאשׁ לֹא יוֹם, יוֹמַיִם,
לֹא חֹדֶשׁ, לֹא שָׁנָה, אַךְ כִּשְׁנָתַיִם
עַד כִּי מִיּוֹנָתִי אַלְמָן שָׂמוּנִי.

אַךְ גַּם בָּרֹגֶז מִמָּרוֹם רִחֲמוּ
וּלְבֵיתִי אֵם שֵׁנִית לֵאָה יָעָדוּ,
בָּהּ חֵן וָחֶסֶד וּתְבוּנָה נִצְמָדוּ,
גַּם מִדְבָּרָהּ גַּם מִפְעָלָהּ נָעֵמוּ.

וָאַתְּ נִרְפֵּאת לָקוּם וּלְהִתְנוֹעֵעַ,
אַךְ לֹא מָשׁ מֵעָרְכֵּךְ מַדְוֶה וָחֹלִי,
וּלְאַט לְאַט כִּנְבוֹל עָלֶה תִּבֹּלִי,
וַיְהִי יָמִים שָׁנִים גּוּפֵךְ גֹּוֵעַ.

גַּבֵּךְ כִּי שָׁח, נִשְׁמַת רוּחֵךְ קָצֵרָה
וּתְקוּפַת לֻחוֹתַיִךְ הִתְקַלְקָלָה;

אַחַר הָאֹכֶל אַנְחָתֵךְ נִכְפָּלָה
וּבְלֶחֶם לַחַץ חֻלְשָׁתֵךְ גָּבֵרָה.

מִשְׁכָּב לִבְרִיאִים וּלְחוֹלִים מַרְגּוֹעַ,
אַךְ לֹא פוּנַת, בִּתִּי, לָךְ בִּיצוּעָיִךְ;
נַאַק וִילֵל הָיוּ כָל לֵילוֹתָיִךְ,
וּלְבָבִי בִי יִתַּר קוֹלֵךְ בִּשְׁמוֹעַ.

וּבְכָל-זֹאת לֹא לִבֵּךְ נָטַשׁ תּוֹחֶלֶת,
וַאֲשֶׁר כָּל-רוֹאֵךְ בָּן, אַתְּ לֹא יָדַעַתְּ;
קַוֹּה קִוִּית, גַּם כִּי לִשְׁאוֹל הִגַּעַתְּ —
מְדוֹדָתֵךְ זֹאת לָךְ. לֵאָה מַשְׁכָּלֶת.

זַכָּה וּטְהוֹרָה בַּגּוּף גַּם בָּרוּחַ
בַּת טו״ב שָׁנִים עָלִית מִגֵּיא הַהֶבֶל,
לָקַחַת מִיַּד-אֵל תַּגְמוּל הַסֵּבֶל
וּבְעַד יָשְׁרֵךְ בֵּין צַדִּיקִים לָנוּחַ.

שָׁמָּה לֵאלֹהֵי חֶסֶד הִתְחַנְּנִי
יֹאמַר לַמַּשְׁחִית: רַב! יָדֶיךָ הֶרֶף;
וּלְפִי הַטַּף הוּא יַטְרִיפֵנִי טֶרֶף
וּלְהָפִיץ מֵימֵי דַעַת יִסְעָדֵנִי.

אֶת-בִּרְכָתוֹ יִשְׁלַח עַד קֵץ יָמִין
אֶל אָבִיךְ וּלְגַפְנוֹ הַפּוֹרִיָּה
וּלְכָל זַרְעוֹ: אוֹהֵב גֵּר וִישַׁעְיָה,
מִרְיָם, בָּרוּךְ, יוֹסֵף, גַּם בִּנְיָמִן.

קינה על הרב

יוסף יהודה לוי גטינארה,

מ"ץ בעיר קזאלי.

(אדר תרט"ו).

עֵינִי תִּזַּל בִּבְכִי קָזַאל הַנֶּאֱנָחָה, הַנֶּאֱנָקָה.
יוֹסֵף לֵוִי, אָבִי אָבִי, מִשְׁפָּט זוֹרֵעַ וּצְדָקָה,
אוֹרוֹ יָהֵל בִּתְעוּדַת אֵל הִשְׂבִּיעַ נֶפֶשׁ שׁוֹקֵקָה.
אֵיכָה נִקְטַף, אֵיכָה נֶחְטַף בִּדְמִי יָמָיו עָזַב עֶדְרוֹ.

יוֹסֵף יוֹדָה, אוֹצַר חֶמְדָּה, יָקָר מִפָּז בֵּין הָרוֹעִים;
שָׁקַד לִגְדּוֹר פִּרְצוֹת הַדּוֹר, מָאַס עַצְלָה גַּם מַרְגּוֹעִים,
יָד לֹא טָמַן, צָפוֹן תֵּימָן נָשָׂא קוֹלוֹ: חוּשׁוּ רֵעִים,
חַיִל אִזְרוּ, פֶּרֶץ גִּדְרוּ טֶרֶם יָפוּץ צֹאן מִדִּירוֹ.

אִישׁ תָּם, אִישׁ בֹּר, צַדִּיק גִּבּוֹר, מַה זֶּה אוֹרוֹ יִדְעַךְ, יִקְדַּר,
וּבְנֵי עַוְלָה יַרְבּוּ שַׁלְוָה, יִפְרַח יִשְׂגֶּה קוֹץ גַּם דַּרְדַּר?
נַשְׁפִּיל קָדְקֹד, נִכְרַע, נִקּוֹד, שׁוֹפֵט הַצֶּדֶק יִתְהַדָּר;
בִּטְחוּ בוֹ עַם דָּוֶה נִפְעָם כִּי גַם לָכֶם יִשְׁלַח עֶזְרוֹ.

על ידידו הנאמן

יוסף אלמנצי

שד״ל מקונן

(ניסן תר״ך).

אוֹהֵב דָּבֵק מֵאָח, מַה זֶּה מֵהַרְתָּ
וַהִטּוֹשׁ בִּזְקֻנָיו גַּלְמוּד רֵעֶךָ?
לִבִּי, לִבִּי, לָמָּה חַיִּים בָּחַרְתָּ
בִּנְפֹל יָהֵף וְשַׁחַל וּבְכוֹרֶךָ? *)

לִרְאוֹת שֹׁד עַל שֹׁד, אוֹי עַל אוֹי נִשְׁאַרְתָּ,
לִבְכּוֹת גַּם עַל יוֹסֵף רֹאשׁ נֶאֱמָנֶיךָ.
זֶה אַרְבָּעִים שָׁנָה בּוֹ הִתְפָּאַרְתָּ,
עַל מִי תִתְעַנַּג עוֹד? כָּבָה נֵרֶךָ!

אוֹרִי, עֶזְרִי, נִזְרִי תָּמִיד הָיִיתָ,
יוֹסֵף, וּבְיוֹם טוֹב וּבְיוֹם רָע נִכְסַפְתִּי
לִידִיד יוֹעֵץ, תּוֹמֵךְ, וְאֶמְצָאֶךָ.

לִמְשַׂנְאַי לֹא שַׁחוֹתָ, לֹא שָׁטִיתָ
רֶגַע מִמֶּנִּי. לֹא לַשָּׁוְא חָשַׂפְתִּי
לְךָ אֶת לִבִּי — יוֹסֵף, יוֹסֵף, אַיֶּכָּה?

---

*) הלא המה, תלמידי חביבי החכם יעקב חי פארדו ז״ל, והחכם שמואל חיים לולי ז״ל בן דודי, ובני בכורי החכם אוהב גר לוצאטו ז״ל.

מצ"ק

הרב הגדול הדרשן המופלא הרועה הנאמן
מוהר"ר יהיאל מיכאל זקש זצ"ל.
נולד בגלונא רבתי בש"ק י"א אלול תקס"ת
וישרת בקדש .. שנים בק"ק פראג המפוארה
ועשרים שנה פה ברלין המעטירה
ונקרא אל השמים בליל כ"ד שבט תרכ"ד׃

זֵכֶר צִדְקוֹתָיו וַחֲסָדָיו וְקִנְאָתוֹ לֵאלֹהָיו
מִלֵּב צֹאן מַרְעִיתוֹ לֹא יָמוּשׁ לָנֶצַח,
וּתְהִלָּתוֹ וְתִפְאֶרֶת חִבּוּרָיו מָלְאָה הָאָרֶץ.

נַפְשׁוֹ הַטְּהוֹרָה עַל שַׁדַּי תִּתְעַנַּג
עִם הַצַּדִּיקִים וּמַצְדִּיקֵי הָרַבִּים,
וּזְכוּתוֹ תָּגֵן עָלֵינוּ לְעוֹלָם וָעֶד, אָמֵן.

תַּחְתַּי (אֶבֶן תִּזְעָק) שׁוֹכֵב תּוֹרָה זוֹרֵעַ,
עַמּוּד לִתְעוּדַת אֵל, פַּטִּישׁ לְרִבַב פּוֹשֵׁעַ.
עָנָו וָשַׁת הָיָה, אַךְ עַז לִכְבוֹד הַצּוּר,
וּבְשֵׁבֶט תּוֹכַחְתּוֹ בָּקַע חַלָּמִישׁ צוּר.
אֵשׁ דָּת וֶאֱמוּנַת אֵל תּוֹכוֹ תָּמִיד יוֹקֶדֶת,
עַד נֶפֶשׁ כָּל־מַקְשִׁיב מִשִּׂפְתוֹתָיו יוֹרֶדֶת.
רִשְׁפֵּי שַׁלְהֶבֶת יָהּ בַּחַטָּאִים הִבְעִיר,
הֵרַךְ אַבִּירֵי לֵב, הַנִּרְדָּמִים הֵעִיר.
נֵזֶר רֹאשׁוֹ הָיוּ חָכְמוֹת צָפוֹן תֵּימָנָה,

אַךְ מוֹרַשׁ קַדְמוֹנָיו יָקָר לוֹ עַל־כָּלָּנָה.
לִלְשׁוֹן הַתַּלְמוּד בָּלוּל הֵבִיא מִמֶּרְחָק אוֹר,
וּזְמִירוֹת רִאשׁוֹנִים הִטְעִים אֶל חֵךְ הַדּוֹר.
עָלָיו יִבְכּוּ דַלִּים וִישָׁרִים יֵאָנָחוּ,
וּבְדֶמַע הַמְרוּרִים עַבְדֵי אֵל יִתְיַפָּחוּ,
כִּי מִי כָמֹהוּ עוֹד בַּפֶּרֶץ יִתְקוֹמָם,
כֶּרֶם אֵל חַי יִשְׁמוֹר גַּם לַיְלָה גַּם יוֹמָם.
הַנֶּפֶשׁ הַזַּכָּה שָׁבָה לִמְרוֹם שָׁמֶיהָ,
חוּסָה, אָדוֹן, וּשְׁלַח נִחוּמִים לַאֲבֵלֶיהָ.

כ"ג כסלו תרכ"ה.

ספר שביעי.

משלים.

אֶת-צֶלֶם הַמְּקַוֶּה תַּגְדִּיל תּוֹחֶלֶת.

* *
*

הִלֵּל וּבֶן-תַּרְסוֹם דָּמִיתָ בְּעָרְךָ:
רָשִׁים וְגַם שָׂרִים חִיַּבְתָּ לְבַדְּךָ.

* *
*

יַחְשֹׁב לָדַעַת כֹּל שִׁכּוֹר מִיַּיִן,
יָדַע אִישׁ הַמְשֻׁגָּע כָּל-דִּבְרֵי-חָלֶד.

* *
*

מַה-יֶּשׁ-בּוֹ, מָה אֵין בּוֹ, לַכֹּל יָדוּעַ;
אַךְ אִישׁ אִישׁ לַאֲשֶׁר-בּוֹ יִתֵּן תִּפְאֶרֶת.
וַאֲשֶׁר אֵין בּוֹ יַחְשֹׁב דָּבָר גָּרוּעַ.

* *
*

עִם-רֵעֲךָ, לְבַל-תִּשְׁנֶה,
תִּקְרָא בְּמִכְתְּבֵי חָכְמָה;
אוּלָם בְּתוֹכְחוֹת חֵמָה
בָּדָד בְּחַדְרְךָ תֶּהְגֶּה.

* *
*

משל לקוח מן התלמוד.

יִתְחַבֵּא בַּעֲלִיָּה
אוֹכֵל אַלְיָה;
יִשְׂחַק לַהֲמוֹן קִרְיָה
קוֹטֵף מַלּוּחַ.
קוֹל נֹגֵשׂ לֹא יִשְׁמַע,
יִשְׁכַּב בָּטוּחַ.

* *
*

יֹפִי, רְכוּשׁ וָשֵׁם, כְּצִיץ וָפֶרַח:
יִפְרַח יְמֵי אָבִיב, וּמֵת בַּקָּרַח;
אוּלָם יְשַׁר־לֵבָב כְּמוֹ יָרֵחַ,
נֶחְבָּא, וְאַחַר שָׁב, וְעוֹד זֹרֵחַ.
הִנֵּה לְעוֹלָמִים בְּעֶזְרָתֶךָ
הָאֵל אֲשֶׁר הִירָא בְּכִלְיוֹתֶיךָ.

* *
*

בסכות

סוּרָה, גֶּבֶר, סוּרָה נָא;
זֹאת הָאֲזִינָה, זֹאת הַקְשֵׁב:
פֹּה שִׁבְעַת יָמִים תֵּשֵׁב
תַּחַת אֹהֶל הַמְּלוּנָה;
דַּע אָמְנָה, כִּי לַשָּׁנָה
הַבָּאָה בִּירוּשָׁלָיִם.

* *
*

הכלבים הנובחים לקראת רכב אש.

(שבט תר"א).

רֶכֶב אֵשׁ הַמִּתְגַּלְגֵּל
עַל־גַּפֵּי מַסְלוּל בַּרְזֶל,
כַּבָּרָק, אוֹ כִסְעָרָה;

מִסָּבִיב גּוּרִים נִקְבָּצוּ,
וּלְשׁוֹנָם עָלָיו חָרָצוּ,
מִקּוֹלָם אוּלַי יִירָא?

לֹא יָדַע כֶּלֶב הוֹזֶה
מִשְׁפַּט רֶכֶב הַלָּזֶה:
לֹא בָשָׂר סוּסָיו, אַךְ רוּחַ
הָעוֹלֶה מִסִּיר נָפוּחַ.

עֲזֵי נֶפֶשׁ לוּ יַשְׂכִּילוּ
לֹא יַעְפִּילוּ,
בָּרָעָה לֹא יִתְגָּרוּ:
רֶכֶב אֵשׁ יִגַּע בָּהֶם,
וִיגָרֵם עַצְמוֹתֵיהֶם.

חוּשִׁי, חוּשִׁי, עוּשִׁי, טוּשִׁי,
מֶרְכַּבְתִּי, עַל־כַּנְפֵי־רוּחַ,
רוּחַ אֵל, אֵשׁ אוֹכֵלָה.
הַאִם כֶּלֶב וּנְבֵלָה

גַּלְגַּלֵּיךְ יַעַצְרוּ?
עַל-גּוֹרַל הַצַּדִּיקִים
שֵׁבֶט רֶשַׁע לֹא יָנוּחַ.
זֵדוֹנִים יוֹרֵי זִקִּים,
בַּשּׁוּחָה לָנוּ כָרוּ
יַדִּיתֻמוֹ, כִּי מָרוּ.

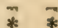

משלים ממשלי אֶזופו:

זוֹנָה דוֹדָהּ רָאֲתָה
מִקִּרְיָתָהּ נֹסֵעַ;
פִּיהָ בִּבְכִי פָּצָתָה,
וַיְהִי עֵינָהּ דֹּמֵעַ.

אַחֶרֶת זֹאת חָזָתָה,
וַתֹּאמֶר לָהּ: עַל-רֵעַ
מָה אֶנְקָתֵךְ עָלָתָה,
לָמָּה תָּרִיעִי רֵיעַ?

וַתָּקָם הִיא וַתַּעַן:
לַנֶּגַע, אִם נַשְׂכִּילָה,
אֵין חֵקֶר, אֵין מַתְכֹּנֶת:
לָזֹאת, לָזֹאת אֵילִילָה
לָעַד, יַעַן וּבְיַעַן
הִשְׁאַרְתִּי לוֹ כֻתֹּנֶת.

(תקע"ו).

כִּרְאוֹת גֶּבֶר יָשִׁישׁ כִּי יוֹם וָלַיִל
מַצּוֹת וּמְרִיבוֹת בֵּין בָּנָיו תִּהְיֶינָה,
וַיִּקְרָאֵם, וַיֹּאמַר: קִרְבוּ הֵנָּה,
עֹמֶר־מַטּוֹת זֶה רְעוּ. אַנְשֵׁי־חָיִל.

קָמוּ בָנָיו כֻּלָּמוֹ, כָּל הֶחָיִל;
אִישׁ אִישׁ אָמַר: אָקוּמָה וַאֲרֹעֶנָּה.
אַךְ הָאֲגֻדָּה כַּאֲשֶׁר מֵרֹאשׁ עוֹדֶנָּה;
תֵּשֵׁב לָבֶטַח כִּמְזוּזָה וָאַיִל.

וַיַּרְא הַזָּקֵן וַיְפַתַּח הָעֹמֶר,
נָתוֹן מַטֶּה מִמֶּנּוּ אֶל כָּל־יֶלֶד;
וּבְרֶגַע קַל כָּל־הַמַּטּוֹת שֻׁבָּרוּ.

וַיַּעַן אָז אֶל כָּל־בָּנָיו וַיֹּאמֶר:
לִמְדוּ מוּסָר; כִּי כָל־דִּבְרֵי הַחֶלֶד,
כַּאֲגֻדָּה זֹאת, בַּקֶּשֶׁר יִתְגַּבָּרוּ,
וּבְהִפָּרֵד יִצָּעֵרוּ.
לִמְדוּ מוּסָר, וִחְיוּ כִּקְשׁוּרִים יָחַד;
אָז טוֹב לָכֶם, אָז לֹא תָגוּרוּ יָחַד.

תרגומים.

שָׁנוּ צוּרוֹת חַיּוֹת לֵזוּ מִלֵּזוּ.
יֵשׁ עַל-גָּחוֹן זוֹחֵל, עָפָר יְלַחֵכוּ;
יֵשׁ כָּנָף יִפְרֹשׂוּן, מָרוֹם יַהֲלֹכוּ,
כֹּה וָכֹה יָפוּ רוּחַ, וַיִּפָּזֵזוּ.

יֵשׁ לִצְעוֹד בָּאֲדָמָה עָלֹז עָלֵזוּ,
יָשׁוּטוּ בַּיְּעָרִים, שָׂדוֹת יִדְרֹכוּ:
כֻּלָּן חַיּוֹת הַחָמְרִיּוֹת, יַהְפֹּכוּ
אַרְצָה פָּנֵימוֹ, שְׂאֵת רֹאשׁ לֹא הֵעֵזוּ.

וַיִּבָּדֵל אָדָם זָקוּף לָלֶכֶת;
יִמְאַס אַדְמַת עָפָר, יַבִּיט שָׁמַיִם:
זִכָּרוֹן לָנוּ כַּל-נִטְבַּע בָּרֶפֶשׁ.

אַתָּה, כִּי לִשְׁחָקִים תִּשָּׂא עֵינַיִם,
רָם הַקּוֹמָה, רוֹמֵם גַּם-אֶת-הַנֶּפֶשׁ:
אֵיךְ יִגְבַּהּ גֹּלֶם, וּתְהִי זֹאת מֻשְׁלֶכֶת?

* *
*

תִּקְוָה מִמְּשָׁכָה עֲדֵי נִלְאֵיתִי;
בִּכְיִי וְעִצְבוֹנִי, וְהַמִּלְחֶמֶת:
רוּחִי עָלַי כָּל-אֵל מְאֹד זֹעֶמֶת;
אֶמְאַס תְּשׁוּקָתִי, וְרַב שָׂנֵאתִי.

אוּלָם יְפַת מַרְאֶה, אֲשֶׁר הָרְאֵיתִי,
נַפְשִׁי בְּדִמְיוֹנָהּ, אֲהָהּ! חֹלֶמֶת;
וּבְלֹא רְצוֹן לִבִּי תְּהִי נֹהֶמֶת,
וּבְאַף וָזַעַם אַהֲבָה מָלֵאתִי.

אַךְ עָוְתָה נַפְשִׁי בְּעֵת הָלַכְתִּי
רַק אַחֲרֵי עֵינַי בְּדֶרֶךְ שַׁחַת;
כִּי אָבְדָה חֵרוּת, וְאֵין בִּי טָעַם.

חָפְשִׁי בְּדֶרֶךְ רָע אֲנִי דָרַכְתִּי;
עַתָּה, כְּגֶבֶר אֵין אֱיָל, מְכֻרַתַּת
נַפְשִׁי, אֲשֶׁר לֹא חָטְאָה רַק־פָּעַם.

* *
*

עַל־רוֹב זְדוֹנוֹתַי אֲנִי הַגֶּבֶר,
עַל־כָּל־אֲשֶׁר עַד־כֹּה, אֲהָהּ! אָשַׁמְתִּי,
נִחָם אֲנִי, בֹּשְׁתִּי וְגַם נִכְלָמְתִּי;
וּלְבַד בְּךָ, אֵלִי, אֲבַקֵּשׁ שֶׁבֶר.

שַׁבְתִּי לְשָׁרְתְךָ עֲדֵי הַקֶּבֶר,
וּבְתַאֲוֹת לִבִּי מְאֹד זָעַמְתִּי;
גַּם מִשְּׁאוֹן יַמִּים בְּיוֹם הַשֶּׁבֶר
יִלְאֶה לְהִנָּחֵם כְּמוֹ נִחָמְתִּי.

נַפְשִׁי יְחִידָתִי, אֲשֶׁר עַד־הֵנָּה
יוֹמָם וְלַיְלָה לַחֲטוֹא נְתַתִּי,
צַר לִי בְּצָרָתָהּ, וְאוֹשִׁיעֶנָּה.

תָּמוֹךְ יְמִינִי נָא, אֲדוֹן הַיֶּשַׁע!

כִּי אַחֲרֵי שׁוּבִי בְּרִית כָּרַתִּי:
תִּרְבֶּה עֲבֹדָתִי כְּרוֹב הָרֶשַׁע.

* *
*

אִם מַעֲשַׂי עַד־כֹּה כְּאֵין עֵינָיִם,
אִם כָּשְׁלָה רַגְלִי וְרַב עָוִיתִי;
אָבִין מִשּׁוּגָתִי אֲשֶׁר שָׁגִיתִי
יוֹם בָּחֲרִי עָמָל וּמִיץ אַפָּיִם.

עַל־כֵּן בְּמַר אֶבְכֶּה, וְאֶזַּל־מָיִם,
וּשְׂבַע כְּאֵב אֶל־הָאֱמֶת פָּנִיתִי;
וּבְאַהֲבַת נָשִׁים מְאֹד חָרִיתִי,
כִּי לָקְחָה שִׂכְלִי בְּמֶלְקָחָיִם.

הוֹי תַּאֲוָה קָשָׁה, אֲשֶׁר תַּשְׁכִּי
לֶב־אִישׁ, וְהוּא יָמוּת וְיִמְצָא־נַחַת;
כִּי אַחֲרִיתֵךְ מָר, וְרֹאשֵׁךְ מֶגֶד.

שֶׁקֶר וְשָׁוְא הַטּוֹב אֲשֶׁר תְּמַסְּכִי
אֶת־כּוֹס כְּזָבַיִךְ, וְאַתְּ מַצְלַחַת,
בַּל־תַּעֲמֹד גַּם־הָאֱמֶת לָךְ נֶגֶד.

יִפְתַּח אֱנוֹשׁ אָנוּשׁ בְּיוֹם הֻלֶּדֶת
עֵינָיו בְּקוֹל דִּמְעָה וְיִזַּל־מָיִם;
אָז כַּשְּׁבִי יֵלֵךְ, וְהַמְיַלֶּדֶת
חִישׁ תַּחֲבוֹשׁ אוֹתוֹ כְּבִנְחֻשְׁתָּיִם.

יִגְדַּל, וְהַמְלַמֵּד בְּיָד שׁוֹקֶדֶת

נִצָּב לְעֻמָּתוֹ כְּאִישׁ בֵּינָיִם ;
אַחַר יְבַקֵּשׁ הוֹן וּבַת נֶחְמֶדֶת,
וַיְהִי עֲמַל נַפְשׁוֹ מְלֹא חָפְנָיִם.

כַּמָּה וְכַמָּה אַחֲרָיו יִדְלָקוּ
הַוּוֹת וּמַכְאוֹבוֹת, וָרַע וְיָגִיעַ,
עַד־אִם שְׁחוּחַ יַחֲזִיק בַּפֶּלֶךְ !

יָנוּעַ מְהֵרָה קַל, שְׁאוֹלָה יֵלֵךְ ;
עַל־כֵּן בְּאַנְחָתִי אֲנִי אַבִּיעַ :
לֵדָה וְיוֹם מִיתָה מְעַט רָחָקוּ.

* *
*

חָזִיתִי גַלְמוּדָה בִּישִׁימוֹן דֶּרֶךְ,
תִּיעַף, כִּי בִגְבוּרָה חַמָּה תַגִּיהַּ :
יַד־אֵל רַחוּם, חַנּוּן, חָסִיד אֵין עֶרֶךְ
תַּפּוּחַ גַּם־יוּבָל פֶּתַע הִמְצִיאָהּ.

הִרְגִּיעָה הָאִשָּׁה מִמַּכְאוֹב פֶּרֶךְ ;
הִנֵּה לָהּ צֵל, מַיִם, פֵּרוֹת אֶל־פִּיהָ.
וַיְחִי רוּחָהּ, וּלְאֵל לֹא־תִכְרַע בֶּרֶךְ ;
נַחַל וָעֵץ תִּנְאַץ, רוּחָהּ תַּגְבִּיהַּ.

קָמָה בִּשְׁאָט וָבוּז אֵשֶׁת הַמֶּרִי,
אֶל־הַפּוֹדָהּ מִשַּׁחַת מִתְרַגֶּזֶת,
וַתָּאוֹר אֶת־הַיְאוֹר, הָעֵץ, הַפֶּרִי.

פִּתְאוֹם הַפֶּלֶג גַּם־הָעֵץ יָבֵשׁוּ.
אוֹתָהּ רֹעִים הַרְחִיקוּ נָא, גָּרֵשׁוּ :

מֵשִׁיב רָעָה תַּחַת טוֹבָה רֹמֶזֶת.

* *
*

אֵל רָם רֹקַע שָׁמָיִם
נָתַן לַשּׁוֹר קַרְנָיִם;
לַסּוּס — פַּרְסָה וּצְבִי נָתַן וַיִּתֵּן.

לָרוּץ קַלּוּת נִשְׂגֶּבֶת
נָתַן אֶל-הָאַרְנֶבֶת;
וַיַּעַשׂ הַלָּבִיא — גִּבּוֹר בָּאָרֶץ.

מִתַּחַת הַיַּבָּשֶׁת
נָתַן לַדָּג קַשְׂקֶשֶׂת;
כָּנָף לָעוֹף עָשָׂה — יָעוּף רָקִיעַ.

נָתַן לָאִישׁ טוּב טַעַם,
עֵצָה, וּגְבוּרַת רָעַם:
הַאִם מִן-הָאִשָּׁה — מָנַע כָּל-חָסֶד?

הָהּ! כִּי נָתַן אֵלֶיהָ
יָפְיָהּ, חִנָּהּ, מַרְאֶיהָ;
וּכְאֵלֶּה לֹא יוֹעִיל — מָגֵן וָרֹמַח.

טוּב תֹּאַר מַה כָּמֹהוּ?
בַּרְזֶל וָאֵשׁ אַךְ-תֹּהוּ:
מָגֵן גִּבּוֹר יַנְעִיל — יַשְׁחִית כָּל-קָלַע.

* *
*

הִנֵּה בָא מוֹעֵד לֶכְתֵּכִי,
שָׁלוֹם לָךְ, וּלְשָׁלוֹם לֵכִי;
אֵיכָה נָא אֶחְיֶה מֵעַתָּה
מֵרָחוֹק מִיָּפָתִי?

הָהּ! לֹא-עוֹד אֶמְצָא מַרְגּוֹעַ,
רַק-רָעוֹת אֶשְׂבַּע שָׂבוֹעַ;
וּלְבָבֵךְ מִי הַיּוֹדֵעַ
אִם-יָשׁוּב יִזְכֹּר אוֹתִי?

אַף-אִם-כִּי עוֹד לֹא תַחְפְּצִי,
אַתְּ אַל-נָא בִשְׁמִי תָקֹצִּי;
וּבְכָל-אֶרֶץ אַתְּ נֹסַעַת
אַל-נָא תֶשִׁי עֱנוּתִי.

זִכְרוֹנִי בַּהֲלִיכוֹתַיִךְ
יִהְיֶה-נָא קָרוֹב אֵלַיִךְ;
וּלְבָבֵךְ מִי הַיּוֹדֵעַ
אִם-יָשׁוּב יִזְכֹּר אוֹתִי?

אָנֹכִי אָבֵל חֲלֵכָה,
עֵת בִּקְצֵה תֵבֵל אֵלֵכָה,
אֶל-כָּל-אֶבֶן וּלְכָל-סֶלַע
אָז אֶשְׁאַל: אֵי רַעְיָתִי?

אֶקְרָאֵךְ בַּאֲשֶׁר אֶשְׁכֹּנָה
מִתֵּימָנָה הַצָּפוֹנָה;

וּלְבָבֵךְ מִי הַיּוֹדֵעַ
אִם-יָשׁוּב יִזְכֹּר אוֹתִי ?

הָהּ! עֵינַי, הֵן עוֹד אַתְּנָה
כָּל-חֶלְקָה טוֹבָה תִּרְאֶינָה,
זוּ עַל-רֹב שָׁלוֹם וָעֹנֶג
גַּרְתִּי בָהּ אֶת-יוֹנָתִי.

עַל-זִכְרוֹן טוֹבוֹת חָדֵלּוּ
עַצְמוֹתַי אָז יִבָּהֵלוּ;
וּלְבָבֵךְ מִי הַיּוֹדֵעַ
אִם-יָשׁוּב יִזְכֹּר אוֹתִי ?

אָז אֹמַר: פֹּה עַל-הָעַיִן
הִיא הִרְחִיקָה מֶנִּי עָיִן;
הַאֻמְנָם אַחַר שָׁכָבָה,
וַתָּבֹא בִבְרִית אִתִּי.

פֹּה מָשׂוֹשׂ קָרוֹב יְחָלְנוּ,
לַהַב הֵשֶּׁק שָׁם אֻכָּלְנוּ;
וּלְבָבֵךְ מִי הַיּוֹדֵעַ
אִם-יָשׁוּב יִזְכֹּר אוֹתִי ?

כַּמָּה אָז יָרוּצוּ, כַּמָּה,
שָׁם בַּאֲשֶׁר מִשְׁכָּבֵךְ שָׁמָּה,
לֵאמֹר לָךְ: אַל-נָא תְמְאָסִי
חִבָּתִי וֶאֱמוּנָתִי!

כִּרְאוֹתֵךְ רַבִּים יִכְרָעוּ,
וּבְמַדַּת רוּחָם יִדְמָעוּ;
הָהּ! לִבֵּךְ מִי הַיּוֹדֵעַ
אִם־יָשׁוּב יִזְכֹּר אוֹתִי?

כִּי תַשְׁאִירִי רֹאשׁ הַנֶּשֶׁק,
בִּלְבָבִי מֵחַץ הַחֵשֶׁק —
זִכְרִי־זֹאת, יָפָה; וְזִכְרִי
כִּי־חִנָּם כָּל־אַהֲבָתִי.

צָרָתִי, יָפָה, הָבִינִי;
בִּינִי נָא אֵיךְ תַּעַזְבִינִי —
בִּינִי נָא... הָהּ! מִי יוֹדֵעַ
אִם יִזְכֹּר לִבֵּךְ אוֹתִי?

* *
*

(תקע"ו).

אָכוֹל עוֹף דַּק, רָזֶה, וּצְלִי שַׁלְהֶבֶת;
אָכוֹל בָּשָׂר מַלִּיחַ בִּלְתִּי מָיִם;
עָיֵף יָגֵעַ בַּל־יוּכַל לָשֶׁבֶת;
אוֹ שֶׁבֶת בַּצָּמָא אֵצֶל כִּירָיִם —

לִגְנוֹב לָאַט וּלְשַׁלֵּם כָּאַרְנֶבֶת;
וּלְהַלְווֹת לַזָּרִים מָנֶה, מָאתָיִם;
וֶהֱיוֹת יוֹם חַג טָמוּן בַּבִּרְכָתָיִם;
אוֹ לָזִיעַ בִּשְׁבָט מֵרֹב צָרֶבֶת —

בְּנַעַל אֶבֶן הַמְּקַשְׁקֵשׁ כָּעֶכֶס;
פִּרְעוֹשׁ יֹרֵד, עֹלֶה מָרוֹם וָתַחַת,
תּוֹךְ הַכְּתֹנֶת, כְּרֹכֵב הָרֶכֶשׁ —

יַד הַיָּמִין זַכָּה, וּשְׂמֹאל נֶאֱלַחַת;
רֶגֶל יָמִין יָחֵף, וּשְׂמֹאל לֹא כֵן;
וֶהֱיוֹת נֶחְפָּז, וּלְהַמְתִּין בִּלְתִּי נַחַת —
יָבֹא כָל-אִישׁ מִסְכֵּן,
יִזְכֹּר כָּל-שֹׁד, כָּל-נֶגַע, כָּל מַנְעֶרֶת—
אִשָּׁה רָעָה עַל כָּל-רָעָה גֹבֶרֶת.

(תקע"ח).

תַּחַת צֵל הָאֵלָה אֶמֶשׁ נִרְדַּמְתִּי
(אָמַר דִּישׁוֹן), וּבְחֶזְיוֹנִי חָזִיתִי
יָם הַגָּדוֹל, וּבְצִי אַדִּיר עָלִיתִי,
וּתְקוּפַת הָעוֹלָם כֻּלָּהּ הִשְׁלַמְתִּי.

גַּם אָנֹכִי (עָנָה מָכִי) חָלַמְתִּי,
וּלְבֵית חָרַשׁ בַּרְזֶל הוֹלֵךְ הָיִיתִי;
תַּחְרָא, קֶשֶׁת וָרֹמַח שָׁם רָאִיתִי,
וָאֶלְבָּשֵׁם; כִּמְעַט כִּי גַם נִלְחַמְתִּי.

וַיִּצְחַק נֹבַח, אִישׁ יוֹדֵעַ דַּעַת,
בּוֹחֵן בִּתְבוּנָתוֹ עֶשְׁתּוֹנוֹת קֶרֶב,

וַיֹּאמַר: הַטּוּ נָא אֹזֶן שֹׁמַעַת.

שִׁיתוּ, אַנְשֵׁי מִקְנֶה, יוֹמָם וָלַיִל
לֵבָב לְפְקֻדַּתְכֶם; וּלְעֵת הָעֶרֶב
לֹא תַחֲלֹמוּ רַק צֹאן, רָחֵל וָאָיִל.

* *
*

(תקפ"ב).

מָאוֹר גָּדוֹל, עֵת מִקֶּדֶם זוֹרֵחַ,
מֶרְכָּבוֹ אַרְגָּמָן, אוֹרָה יַבְקִיעַ;
אָז יַאַסְפוּ נָגְהָם כָּל חֵיל רָקִיעַ,
כִּימָה וּכְסִיל תִּקְדַּר, יַחְפִּיר יָרֵחַ.

הַשּׁוֹשַׁנִּים בַּגַּן יָפִיצוּ רֵיחַ,
עֵת הָאָבִיב, עֵת הַזָּמִיר הִגִּיעַ.
פִּתְאוֹם קוֹלוֹ רוּחַ תֵּימָן יַשְׁמִיעַ,
מִצִּיץ וָפֶרַח תִּפְאַרְתָּם לִקֵּחַ.

מַה־נֶּחְמָד מַרְאֵה־יָם רֶגַע יָנוּחַ!
הִנֵּה יִזְעַף, יִרְתַּח, גַּלָּיו הִגְבִּהַּ.
אִם פֶּתַע מִצָּפוֹן יִנְשׁוֹב הָרוּחַ.

אִם תִּתְהַפֵּךְ תֵּבֵל רֶגַע וָרֶגַע,
צֵא נָא עַתָּה וּבְטַח עַל טוּבוֹתֶיהָ,
כָּל נוֹצָר יִשְׁנֶה, אֵין בִּטְחָה מִפֶּגַע.

על הצעירים המבקשים שתהיה פחיתותם תפארת להם מפני שגם הגדולים יש להם פחיתות הדומה לה.

מתורגם משירי Lessing.

(תקע"ו).

שָׁאַל אַרְנֶבֶת מֵאַרְיֵה:
הַגִּידָה לִי, אֵיכָה יִהְיֶה
כִּי־אִישׁ כָּמוֹךָ, עַז, נוֹרָא,
יָנוּס מִגֶּבֶר כִּי־יִקְרָא?
וַיַּעַן לוֹ: כֵּן הַדָּבָר,
שֶׁכְּוִי בְקוֹל עָלַי יִגְבַּר.
כָּכָה כֻלָּנוּ הַשָּׂרִים,
הָאַלּוּפִים הָאַדִּירִים,
מֵחַי קָטוֹן, נִתְעָב, נִסְרָח
נִירָא, נִפְחַד, נָנוּס, נִבְרָח.
וּכְבָר אֵינֶנִּי הַיָּחִיד,
כִּי גַם־עָגוּר נֶשֶׁר יַפְחִיד;
וּכְבָר יָדַעְתָּ, כִּי־הַפִּיל
עָלָיו יַתּוּשׁ פַּחְדּוֹ יַפִּיל;
כֵּן גַּם־כִּי־רַב גַּם־כִּי־אֵיתָן —
אֵימַת כִּלְבִית עַל־לִוְיָתָן.
קָם הָאַרְנֶבֶת וַיְדַבֵּר
וַיֹּאמֶר לוֹ: עַתָּה, חָבֵר,
עַתָּה יָדַעְתִּי, לָמָּה זֶה
יַבְעִית אוֹתִי כֶּלֶב נִבְזֶה.

על המתפארים ברע אשר לא עשו מבלתי יכלת,

מתורגם משירי Lessing

(תקע"ו).

אַרְיֵה דַוָּי קָרוֹב לָמוּת,
חַטֹּאת עֲלֻמוּת חוֹקֵר הָיָה,
וַיֹּאמֶר: יָהּ, רִבּוֹן עוֹלָם!
עִם דַּל נִכְלָם הַסְכֵּן וּשְׁלָם.

אוֹי לִי! עָוִיתִי וָאֶחְטָא,
לִבִּי נָטָה אֶל־הַגָּזֵל,
וַיְהִי אוֹזֵל דֶּרֶךְ לֹא־טוֹב,
טָרוֹף, קָטוֹב כָּל־צֹאן רָטוֹב.

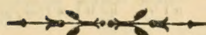
אַךְ־לִפְעָמִים גַּם־טוֹב פָּעַלְתִּי,
גַּם־יוֹם חָמַלְתִּי עַל־טָלֶה
בָּדָד גּוֹלֶה חוּץ מֵחֵילוֹ.
אֵין מַצִּילוֹ—וָאֶסְלַח־לוֹ.

שׁוּעָל עָרוּם כִּי זֹאת הִקְשִׁיב
קָם וַיָּשִׁיב: אָמֵן, אָמֵן;
מִי־לֹא־יַאֲמֵן? וַאֲשֶׁר תֹּאמַר
הֵיטֵב הֵיטֵב לִבִּי שָׁמַר.

בַּיּוֹם הַהוּא קָרַב אֶצְלִי
וַיִּלְעַג־לִי שָׂעִיר נֶחְמָד,
אַךְ לֹא נִשְׁמַד, שֻׁלַּח רֵיקָם,

אַף לֹא נָקַמְתִּי לִי נָקָם.

עָשִׂיתָ זֹאת יוֹם שִׁבָּרוֹן,
יוֹם בְּגָרוֹן עָמַד אָכְלְךָ;
אֶל-עָל רוּחֲךָ אָז הָלָךְ,
לוּלֵא שֶׁלְּךָ הוֹשִׁיעַ לָךְ.

מעשה הצדקה שלום.

מתרגם משירי

Cessner,

(תקע"ז).

יָשִׁישׁ בָּא בִגְבוּרוֹת הָיָה שׁוּתָלַח,
וּכְבָר נֶהְפַּךְ שַׂעְרוֹ אֶל-עֵין הַכֶּסֶף,
וּבְרֹאשׁ כָּפוּף יֵלֵךְ מֵרֹב הַכָּלַח.

כַּאֲשֶׁר יִתְאַו אֶל-הַשֵּׁנָה הַגֶּבֶר,
אַחַר עָבְדוֹ בַּקַּיִץ כִּבְרַת-אָרֶץ,
כָּכָה נִכְסַף הָאִישׁ לִישׁוֹן בַּקֶּבֶר.

הָיָה בִימֵי חָרְפּוֹ אֹהֵב הַטֹּרַח,
שָׂנֵא עַצְלוּת, וַיְהִי חָסֵר זֶרַע;
עַתָּה שָׁקַט, וַיִּכּוֹנֵן לָאֹרַח.

שָׁקַט, שָׁבַת וַיָּנַח וַיִּנָּפַשׁ,
וַיִּמַּח מִלִּבּוֹ עֶשְׁתּוֹנוֹת אָפַע,

וַיָּשֶׁת סַרְעַפָּיו רַק אֶל הַנָּפֶשׁ.

עָשִׁיר הָיָה הָאִישׁ מֵאָז מִקֶּדֶם;
עַתָּה הָעֹשֶׁר אֶל־זַרְעוֹ הִנִּיחַ,
וַיִּגְדְּלוּן בָּנָיו מֵאַנְשֵׁי קֶדֶם.

אַף הֵמָּה אִישׁ וָאִישׁ יוֹמָם וָלַיִל
עַל־הַזָּקֵן אֶת־עֵינֵיהֶם יָשִׁיתוּ,
לִגְמוֹל חֶסֶד וָטוֹב אֶל אִישׁ הֶחָיִל.

לִגְמוֹל חֶסֶד וָטוֹב, כַּאֲשֶׁר צִוָּנוּ
צוּרֵנוּ הֶחָסִיד; יַעַן וּבְיַעַן
יָמֵינוּ יַאֲרִיכוּן אַף יִיטַב לָנוּ.

הַגֶּבֶר לִפְעָמִים עָלֵז שָׂמֵחַ
לִפְנֵי סֻכּוֹ יֵשֵׁב תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ,
עֵינָיו יִרְוֶה בַּדֶּשֶׁא הַצּוֹמֵחַ.

אִם יִרְאֶה עֹבֵר אֹרַח, יִקְרָאֶנּוּ,
יִסְעַד לִבּוֹ, לִשְׁמוּעוֹתָיו יַט אֹזֶן,
אַף דַּרְכֵי עִיר וָעִיר יִדְרֹשׁ מִמֶּנּוּ.

וּבְנֵי בָנָיו, רֹאשׁ שִׂמְחָתוֹ, יָבֹאוּ
בִּסְבִיבוֹתָיו לִצְחוֹק; וּזְקֵנָם יְהִי
נָשִׂיא בָּהֶם, לָדוּן רִיבוֹת הַתֹּהוּ.

אַף הוּא יְצַחֵק אִתָּם כִּצְחֹק הַנַּעַר;
וּמִנַּטָּתוֹ לַמֵּד יוֹם יוֹם אִתָּמוֹ
לְהֵיטִיב אֶל־כָּל־אָדָם, מַשְׂכִּיל וָבָעַר.

הֵמָּה אֵלָיו יָרוּצוּ, וַיְצַוְּחוּ:
תַּעַשׂ עוֹד זֶה אֵלֵינוּ, אַף עוֹד זֶה.
אוּלָם מִפִּיו תָּמִיד לֶקַח יִקָּחוּ.

אַף יַשְׁמִיעֵם מְקוֹרוֹתָיו עָבְרוּ,
וּבְפֶה פָּתוּחַ לִדְבָרָיו יִדֹּמּוּ,
וּסְבִיבוֹתָיו כֻּלָּמוֹ יִתְחַבָּרוּ.

פַּעַם הָיָה אִתּוֹ אֶלְעָד הַנֶּכֶד,
יֶלֶד רַךְ בַּשָּׁנִים, גָּדוֹל בְּדַעַת,
יָשָׁר הֲלֹךְ, שֹׁמֵר רַגְלוֹ מִלֶּכֶד.

„אֵין עֹנֶג רַב כָּעֹנֶג הַמַּגִּיעַ
לַגֶּבֶר הֶחָסִיד הַגּוֹמֵל חֶסֶד" —
הַיָּשִׁישׁ הֶחָכָם אֵלָיו יַבִּיעַ.

עֹנֶג יִתֵּן לַלֵּב הַפְּלֵא וָפֶלֶא
שֶׁמֶשׁ, יָרֵחַ, יָם, שָׂדֶה וָגֶבַע;
אוּלָם בְּחֶסֶד עֹנֶג רַב מֵאֵלֶּה."

בָּכָה הַבֵּן כִּשְׁמוֹעַ אִמְרָתֵהוּ,
וּבִכְי חֶדְוָה לָרֹב עֵינָיו הִטִּיפוּ.
וַיִּשְׁתּוֹמֵם הָאָב, וַיִּשְׁאָלֵהוּ:

מַה־זֶּה, נֶכְדִּי, מַה־זֶּה אֵפוֹא אָמַרְתִּי?
מַה מֵּעֵינֶיךָ אֶגְלֵי־טַל כֵּן יוֹרֵד?
„לָזֹאת אֵין כֹּחַ בִּדְבָרִים דִּבַּרְתִּי.

כֹּחַ אֵין בָּם לוֹרִיד אֶת דִּמְעָתֶךָ.

